

Tartalom

II Nem jogalkotási aktusok

HATÁROZATOK

2014/273/EU:

- ★ A Bizottság határozata (2012. szeptember 19.) az ELAN d.o.o. javára Szlovénia által végrehajtott SA.26379 (C 13/10) (korábbi NN 17/10) számú intézkedésekről (az értesítés a C(2012) 6345. számú dokumentummal történt) ⁽¹⁾ 1

2014/274/EU:

- ★ A Bizottság határozata (2013. március 20.) a Belgium által az SA Ducroire/Delcredere NV számára nyújtott SA.23420 (11/C, korábbi NN40/10) számú állami támogatásról (az értesítés a C(2013) 1497. számú dokumentummal történt) ⁽¹⁾ 29

III Egyéb jogi aktusok

EURÓPAI GAZDASÁGI TÉRSÉG

- ★ Közzétételre szánt változat Az EFTA Felügyeleti Hatóság 244/12/COL határozata (2012. június 27.) az Íslandsbankinnak nyújtott szerkezetátalakítási támogatásról (Izland) 70
- ★ Közzétételre szánt változat Az EFTA Felügyeleti Hatóság 290/12/COL határozata (2012. július 11.) a Landsbankinnak nyújtott szerkezetátalakítási támogatásról (Izland) 121
- ★ Közzétételre szánt változat Az EFTA Felügyeleti Hatóság 291/12/COL határozata (2012. július 11.) az Arion Banknak nyújtott szerkezetátalakítási támogatásról (Izland) 169

⁽¹⁾ EGT-vonatkozású szöveg

II

(Nem jogalkotási aktusok)

HATÁROZATOK

A BIZOTTSÁG HATÁROZATA

(2012. szeptember 19.)

az ELAN d.o.o. javára Szlovénia által végrehajtott SA.26379 (C 13/10) (korábbi NN 17/10) számú intézkedésekről

(az értesítés a C(2012) 6345. számú dokumentummal történt)

(Csak a szlovén nyelvű szöveg hiteles)

(EGT-vonatkozású szöveg)

(2014/273/EU)

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 108. cikke (2) bekezdésének első albekezdésére,

miután a fent hivatkozott rendelkezésekkel összhangban felkérte az érdekelt feleket észrevételeik megtételére ⁽¹⁾,

mivel:

1. AZ ELJÁRÁS

- (1) 2008. július 10-én a Marker Völkl International GmbH német sífelszerelés-gyártó (a továbbiakban: a panaszos) panaszt nyújtott be, amelyben azt állította, hogy Szlovénia állami támogatást nyújtott az Elan d.o.o. nevű társaságnak (a továbbiakban: Elan; a panasz benyújtásakor Skimar d.o.o. volt a neve.) A Bizottság többször kért információt Szlovéniától, Szlovénia az információkérésekre a 2008. október 14-én, 2010. január 30-án és 2010. február 22-én kelt levelében válaszolt. 2009 novemberében a Bizottság a panaszostól is információt kért, a panaszos erre 2010. március 5-én válaszolt.
- (2) 2010. május 12-én kelt levelében a Bizottság tájékoztatta Szlovéniát arról a határozatáról, hogy az említett támogatással kapcsolatban megindítja az Európai Unió működéséről szóló szerződés 108. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárást.
- (3) Az eljárás megindításáról szóló bizottsági határozatot közzétették az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* ⁽²⁾. A Bizottság felkérte az érdekelt feleket az intézkedésekkel kapcsolatos észrevételeik megtételére. Az érdekelt harmadik felek egyike sem juttatta el észrevételeit a Bizottsághoz.
- (4) Az eljárást megindító határozatot követően Szlovénia a 2010. június 9-én, 10-én és 16-án kelt leveleiben (az utóbbihoz 2010. május 26-án, 28-án és 31-én, június 2-án és 14-én kelt mellékleteket is csatolt) további információkkal szolgált. A Bizottság 2011. augusztus 16-án információkérését küldött a szlovén hatóságoknak, amelyre a

⁽¹⁾ HL C 223., 2010.8.18., 8. o.

⁽²⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

hatóságok a 2011. október 10-i levelükben válaszoltak. Levelükhöz 2011. október 11-én több mellékletet is küldtek. A bizottsági szolgálatok és a társaság képviselői közötti megbeszélést követően Szlovénia a 2012. március 6-án és 30-án, április 13-án, 16-án és 23-án, május 10-én, 15-én és 30-án kelt leveleiben további információkkal szolgált.

2. A TÁMOGATÁS ISMERTETÉSE

2.1. A KEDVEZMÉNYEZETT

- (5) Az Elan sífelszerelések, valamint tengeri járművek, például jachtok gyártásával foglalkozó korlátozott felelősségű társaság. A társaság székhelye a szlovéniai Begunje na Gorenjskembem található, amely az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének a) pontja alapján teljes egészében jogosult regionális támogatásra ⁽³⁾. Az Elan jelenleg megközelítőleg 460 alkalmazottat foglalkoztat, és két fő üzletággal rendelkezik: az egyik a télisport-, a másik pedig a tengerijármű-üzletág. A társaságnak Szlovéniában egyetlen leányvállalata van, az Elan Inventa d.o.o. (sportfelszerelések), emellett több kereskedelmi vállalattal rendelkezik más országokban.
- (6) 2010 júniusáig és a vizsgált intézkedések végrehajtásakor az Elan a jelenlegitől eltérő szervezeti formában működött. Egy anyavállalatból (Elan) állt, amely az alábbi négy leányvállalatban rendelkezett részesedéssel:
- Elan d.o.o. (a továbbiakban: Elan Winter sport), amelyben az Elan téli sportokhoz kapcsolódó tevékenységei összpontosultak. Az Elan Winter sport egyúttal több kereskedelmi vállalatban is rendelkezett részesedéssel.
  - Elan Marine d.o.o. (a továbbiakban: Elan Marine), amelyben az Elan tengeri járművekhez kapcsolódó tevékenységei összpontosultak. Az Elan Marine egyúttal több leányvállalatban is rendelkezett részesedéssel, így 100 %-os tulajdonában volt az Elan PBO, az Elan Marine Charter és az Elan Yachting d.o.o.
  - Elan Inventa d.o.o. (sportfelszerelésekkel foglalkozó üzletág).
  - Marine Nova d.o.o. (nem kereskedelmi vállalat).
- (7) Az Elan állami tulajdonban van. A társaságban 66,4 %-os részesedéssel rendelkezik a három állami alap tulajdonában lévő Posebna družba za podjetniško svetovanje, d.d. pénzügyi holdingtársaság (a továbbiakban: PDP). Az Elan 25 %-a a Triglav Naložbe, finančna družba, d.d. (a továbbiakban: Triglav Naložbe) tulajdonában van, amely egy többségi állami tulajdonú biztosítótársaság pénzügyi társasága. A fennmaradó 8,6 % tulajdonosa a Prvi pokojninski sklad állami nyugdíjalap (az Elan tulajdonosainak részletes leírását a 2.2. pont tartalmazza). Az Elan a vizsgált intézkedések végrehajtásakor is többségi állami tulajdonban volt, tulajdonosi szerkezete azonban némileg eltérő volt (lásd szintén a 2.2. pontot).
- (8) Ami az Elan pénzügyi helyzetét illeti, 2004-ben nehézségekkel küzdött, 2005-ben és 2006-ban viszont nyereséges volt, és a forgalma is növekedett. 2007-ben kezdett romlani a társaság pénzügyi helyzete, aminek következtében 2007-ben és 2008-ban visszaesett a forgalma, és nettó vesztesége keletkezett. Az Elan pénzügyi helyzetének részletesebb értékelését a (68)–(74) preambulumbekkezdés ismerteti.
- (9) Jelenleg zajlik az Elan privatizációja. A többségi tulajdonos, a PDP el kívánja adni részesedését, és jelenleg tárgyal lehetséges ajánlattevőkkel.

2.2. A KEDVEZMÉNYEZETT TULAJDONOSAI JELENLEG ÉS AZ INTÉZKEDÉSEK VÉGREHAJTÁSÁKOR

- (10) Mivel a tulajdonosi szerkezet, az Elan tulajdonosainak kiléte, valamint a vállalatirányításukkal kapcsolatos információk lényegesek abból a szempontból, hogy az Elan javára nyújtott intézkedéseket állami forrásból finanszírozták-e, és azok az államnak tulajdoníthatók-e, ezért az alábbiakban mindegyik tulajdonosról egy rövid leírás olvasható, amelyet egy áttekintés követ arról, hogy az egyes tulajdonosok az idők során mekkora részesedéssel rendelkeztek az Elanban. Megjegyzendő, hogy az Elan tulajdonosi szerkezete a 2007. és a 2008. évi tőkeinjekció (1. és 2. intézkedés) között megváltozott, és azóta is történtek változások. A részletek alább olvashatók (lásd a (19)–(22) preambulumbekkezdést).

⁽³⁾ Iránymutatás a 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó nemzeti regionális támogatásokról, HL C 54., 2006.3.4., 13. o.

2.2.1. Az Elan tulajdonosainak bemutatása

KAD

- (11) A Kapitalska družba pokojninskega in invalidskega zavarovanja, d.d. (a továbbiakban: KAD) egy részvénytársaság, amelynek egyedüli részvényese Szlovénia. A KAD az állami nyugdíjalapok és eszközök kezelését végzi Szlovénia számára, emellett az állami eszközök privatizálásáért is felel. A KAD a gazdasági társaságokról szóló szlovén törvény (ZGD-1, Zakon o gospodarskih družbah) hatálya alá tartozik, ennek megfelelően rendelkezik közgyűléssel, felügyelőbizottsággal és igazgatósággal. A szlovén kormány nevezi ki a közgyűlés mind a 15 tagját (közülük öten a nyugdíjasokat és a fogyatékkal élő munkavállalókat, öten a munkáltatókat és a biztosítottakat, öten pedig a szlovén kormányt képviselik), és a felügyelőbizottság mind a kilenc tagját. A közgyűlés üléseire a kormány képviselőit meghívják.

KAD-PPS

- (12) A Prvi pokojninski sklad a Szlovén Köztársaság Első Nyugdíjalapja, tehát 100 %-ban állami tulajdonú. Ezt a nyugdíjalapot a KAD kezeli, és a PPS Elanban lévő részesedése felett is ellenőrzést gyakorol (a továbbiakban: KAD-PPS).

DSU

- (13) A Družba za svetovanje in upravljanje, d.o.o. (a továbbiakban: DSU) egy 100 %-ban állami tulajdonú korlátolt felelősségű eszközkezelő és tanácsadó társaság, amely többek között az állami eszközök privatizálásáért felel. A DSU háromtagú felügyelőtanáccsal rendelkezik. Két tagot a szlovén kormány, egyet pedig a társaság alkalmazottai neveznek ki. Az alkalmazottak képviselőjének kinevezéséig a harmadik tagot is Szlovénia nevezi ki. A felügyelőtanács nevezi ki a társaság igazgatóját, aki a DSU gazdasági ügyleteit bonyolítja le.

Zavarovalnica Triglav

- (14) A Zavarovalnica Triglav, d.d., (a továbbiakban: Zavarovalnica Triglav) különféle nem-élet-, élet-, egészség- és baleset-biztosításokat kínáló társaság. Részvényeinek 67,7 %-a olyan társaságok tulajdonában van, amelyekben az állam közvetlenül vagy közvetlen többségi részesedéssel rendelkezik. Az intézkedés nyújtásakor a Zavarovalnica Triglav fő részvényesei a következők voltak: a 100 %-ban állami tulajdonú Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (a továbbiakban: ZIPZ, Nyugdíj- és Rokkantsági Biztosító Intézet), amely 34,5 %-os részesedéssel rendelkezett a Zavarovalnica Triglav társaságban, a 100 %-ban állami tulajdonú Slovenska odškodninska družba, d.d. (a továbbiakban: SOD, Szlovén Kártérítési Társaság), amely 28,1 %-os részesedéssel rendelkezett a Zavarovalnica Triglav társaságban, az 50 %-ban állami tulajdonú NLB, d.d., amely 3,1 %-os részesedéssel rendelkezett a Zavarovalnica Triglav társaságban, valamint a 100 %-ban állami tulajdonú HIT d.d., amely 1,1 %-os részesedéssel rendelkezett a Zavarovalnica Triglav társaságban. A Zavarovalnica Triglav többi részvényese közül egyik részvényes sem rendelkezett a társaságban 1,8 %-nál nagyobb részesedéssel.
- (15) A Zavarovalnica Triglav nyolctagú felügyelőbizottsággal és egy igazgatósággal rendelkezik. A felügyelőbizottság öt tagja a részvényesek érdekképviselését látja el, és a Zavarovalnica Triglav közgyűlése választja meg őket. A másik három tag az alkalmazottak érdekeit képviseli.

Triglav Naložbe

- (16) A Triglav Naložbe egy pénzügyi társaság. A második tőkeinjekció időpontjában a Triglav Naložbe részvényeinek 80 %-a a Zavarovalnica Triglav tulajdonában volt, amelynek többségi tulajdonosa pedig a szlovén állam (lásd a (14) preambulumbekendést). A Triglav Naložbe tőkéjének fennmaradó része nagymértékben elaprózódott, és egyéni befektetők rendelkeznek vele, akik közül senkinek sem haladja meg a részesedése a 0,67 %-ot. A Triglav Naložbe egy felügyelőbizottsággal és egy igazgatósággal rendelkezik. A felügyelőbizottság három tagból áll, akiket a Triglav Naložbe közgyűlése választ meg.

PDP

- (17) A PDP egy pénzügyi holdingtársaság, amelyet 2009 júniusában jött létre. Három állami alap, a KAD, a DSU és a SOD tulajdonában van, és a szlovén állam képviselőjében szerkezetátalakítási társaságként működik. A PDP szerződés keretében átveheti a nehéz helyzetben lévő állami vállalatok irányítását, minden szavazati jogot gyakorolhat, felügyelőbizottságot és igazgatóságot hozhat létre, és helyreállítási intézkedéseket hajthat végre az állam nevében ⁽⁴⁾. A PDP több olyan szlovén társaságban rendelkezik részesedéssel, amelyek tulajdonosai azt megelőzőleg részben állami tulajdonú alapok ⁽⁵⁾ voltak, és e társaságok némelyikéhez stratégiai befektetőket keres.

KD Kapital

- (18) A KD Kapital, finančna družba, d.o.o. (a továbbiakban: KD Kapital) egy tőkebefektetéssel foglalkozó társaság. A KD Kapital magántulajdonban van, tulajdonosa a Skupina KD csoport ⁽⁶⁾.

2.2.2. Az Elanban lévő részesedések különböző időpontokban

- (19) 2007-ben, az első intézkedés elfogadásakor a következő társaságok rendelkeztek részesedéssel az Elanban: KAD (30,48 %), KAD-PPS (10,3 %), DSU (17,34 %), Triglav Naložbe (13,16 %), Zavarovalnica Triglav (11,89 %) és KD Kapital (16,83 %).
- (20) 2008 áprilisában a KD Kapital eladta a részesedését a KAD-nak. Az ügylet lebonyolítása után és a második tőkeinjekció időpontjában a következő társaságok rendelkeztek részesedéssel az Elanban: KAD (47,31 %), KAD-PPS (10,3 %), DSU (17,34 %), Triglav Naložbe (13,16 %) és Zavarovalnica Triglav (11,89 %).
- (21) 2010-ben a KAD és a DSU átruházták az Elanban lévő részesedésüket a PDP pénzügyi holdingtársaságra. A PDP jelenleg 66,4 %-os részesedéssel rendelkezik az Elanban. A KAD-PPS részesedése 8,6 %, a Triglav Naložbe társaságé pedig 25 %.
- (22) Az 1. táblázat áttekintést nyújt arról, hogy az egyes tulajdonosok mekkora részesedéssel rendelkeztek az 1. és a 2. intézkedés idején, valamint 2012 májusában.

1. táblázat

Társaság	1. intézkedés (2007. január)	2. intézkedés (2008. augusztus)	2012. május
PDP (tulajdonosai a KAD, a DSU és a SOD, amelyek pedig állami tulajdonban vannak)	0	0	66,4
KAD (100 %-ban állami tulajdonú)	30,48	47,31	0
KAD-PPS (100 %-ban állami tulajdonú)	10,30	10,30	8,6
DSU (100 %-ban állami tulajdonú)	17,34	17,34	0
Triglav Naložbe (80 %-os tulajdonosa a Zavarovalnica Triglav)	13,16	13,16	25
Zavarovalnica Triglav (tulajdonosai a ZIPZ és a SOD, amelyek pedig állami tulajdonban vannak)	11,89	11,89	0
KD Kapital (magántársaság)	16,83	0	0
Teljes állami tulajdonrész	83,17	100	100

⁽⁴⁾ „Structural Adjustments 2010 and 2011” (2010. és 2011. évi strukturális kiigazítások), a Szlovén Köztársaság Kormánya, 2009. október, 12. o., webhely: http://www.svez.gov.si/fileadmin/svez.gov.si/pageuploads/docs/strukturne_prilagoditve/Structural_adjustments_SLO_EN.pdf

⁽⁵⁾ 2009 decemberében a PDP 10 olyan szlovén társaságban rendelkezett részesedéssel, amelyek korábban a KAD, a SOD és a DSU tulajdonában voltak; vö. „Rólunk” – a PDP szlovén hatóságok által benyújtott PowerPoint-prezentációja.

⁽⁶⁾ <http://www.kd-group.com/en/index.php>

2.3. AZ INTÉZKEDÉSEK LEÍRÁSA

2.3.1. A 2007. évi tőkeinjekció (1. intézkedés)

- (23) 2006-ban az Elan épületekre, berendezésekre és márkamarketingre irányuló, ambiciózus beruházási programot irányzott elő a – 2005 decemberében az Elan felügyelőbizottsága által készített – 2006 és 2010 közötti időszakra vonatkozó stratégiai fejlesztési terv alapján. A 2006. és a 2007. évre 20,2 millió EUR összértékű beruházást terveztek. A beruházások finanszírozása érdekében az Elan 20,2 millió EUR összegű tőkeemelését javasolt a tulajdonosainak. Az Elan közben 2006 folyamán új gyártóberendezéseket kezdett vásárolni, amit a stratégiai fejlesztési terv szintén előirányzott.
- (24) 2007. január 29-én az Elan és az Elan tulajdonosai szándéknyilatkozatot írtak alá, amelyben megállapodtak arról, hogy a tulajdonosok 10,225 millió EUR összegű tőkeinjekciót nyújtanak az Elan számára (ez az összeg a 2006 és 2010 közötti időszakra vonatkozó stratégiai fejlesztési tervben előirányzott 20,2 millió EUR-nak megközelítőleg fele). Mindegyik tulajdonos vállalta, hogy az Elanban való részesedésével arányos mértékben vesz részt a tőkeemelésben. A határozat a(z) [...] (*) független tanácsadó cég vállalatértékelése és az Elan, valamint az Elan többségi tulajdonosa, a KAD által készített egyéb dokumentumok alapján született. [...] a társaság valós értékének kiszámításához i. a legutóbb kötött üzletek viszonyított ár-értékesítés arányának súlyozott átlagaként, ii. az érintett társaságok 2005. évi ár-nyereség arányaként és iii. a 25 %-os becsült költségmegtakarítási potenciált magában foglaló, kamatfizetés, adózás és értékcsökkenési leírás előtti eredmény hétszereseként (az egyes üzletágakra vonatkozóan) kiszámított értékek átlagát vették alapul. Ebből az átlagértékből levonták a rövid lejáratú kamatozó kötelezettségeket és a megjelölt beruházások értékének felét, amely nem volt finanszírozható a társaság feltételezett cash-flow-jából. A KAD által az Elan értékről készített gyorsbecslést a diszkontált cash-flow módszer alapján, az Elan által a felügyelőbizottságával közölt üzleti előrejelzések felhasználásával dolgozták ki.
- (25) Ezt megelőzően 2006 májusában az Elan arról tájékoztatta tulajdonosait, hogy ugyan minden szabad cash-flow-ját a 2006 és 2010 közötti időszakra vonatkozó stratégiai fejlesztési tervben előirányzott beruházásokra fordítja, azonban további tőkére van szüksége a szükséges beruházások megvalósításához ⁽⁷⁾. Ezután az Elan 2006 novemberében részletesebb elemzést készített a tőkeemelés hatásairól ⁽⁸⁾, amely elemzés szerint a beruházások a téli sport-üzletágban 15,4 millió EUR halmozott nettó nyereséget eredményeznének 2006 és 2010 között, tőkeemelés nélkül viszont 4,8 millió EUR lenne a halmozott nettó veszteség. A tengerijármű-üzletág halmozott nettó nyeresége pedig a tőkeemelés végrehajtása esetén magasabb lenne 2006 és 2010 között (8 millió EUR helyett 14,9 millió EUR). Az Elan többségi tulajdonosa, a KAD ekkor 22,8 millió EUR-ra becsülte a csoport értékét. Az Elanban részesedéssel rendelkező KAD, DSU, Zavarovalnica Triglav és Triglav Naložbe felügyelőbizottsága már 2006 decemberében, illetve 2007 januárjában jóváhagyta a tőkeinjekciót.
- (26) A tőkeemelés hivatalosan a 2007. október 25-i taggyűlésen hagyták jóvá. A tulajdonosok a tulajdoni hányadukkal arányos pénzüsségeket 2007. november 15-én fizették be. A 10,225 millió EUR összeget az Elan rendelkezésére bocsátották, amely ezután tulajdonosi kölcsönt nyújtott az Elan Winter sport társaságnak 5,8 millió EUR, az Elan Marine társaságnak pedig 4,425 millió EUR értékben. Ezeket a tulajdonosi kölcsönöket később törzstőkévé alakították az Elan Winter sportban és az Elan Marine-ban. A fentiekben leírtaknak megfelelően az Elan Winter sport és az Elan Marine 2010 júniusában egyesült anyavállalatával, az Elannal (lásd a (6) preambulumbekendést).
- (27) A tulajdonosok szándéknyilatkozata és hivatalos megállapodása közötti időeltolódás oka, hogy a KD Kapital, amely akkoriban az Elan egyetlen magántulajdonosa volt, blokkoló kisebbséggel rendelkezett, és gátolta a tőkeemelésre vonatkozó hivatalos határozat meghozatalát. A KD Kapital azért gátolta a határozathozatalt, mert az Elan felügyelőbizottságában bekövetkezett változások miatt vita merült fel a KAD és a KD Kapital között. Amint azt Szlovénia kifejtette, a KD Kapital 50 %-os tulajdonosa volt az Elan egyik versenytársának, a Seaway Group d.o.o. társaságnak, és az volt a szándéka, hogy bejuttatja a saját képviselőjét az Elan felügyelőbizottságába. A KAD számára ez elfogadhatatlan volt amiatt, hogy a KD Kapital részesedéssel rendelkezett a Seaway-ben. E kérdés megoldása érdekében a KAD 2007 októberében eladási opciót ajánlott a KD Kapital társaságnak azzal a feltétellel, hogy az megszavazza a KAD javaslatát a felügyelőbizottsági tagokkal kapcsolatos vitát illetően.

(*) Bizalmas információk

⁽⁷⁾ Az Elan igazgatósága által készített, 2006. május 30-i dokumentum az Elan vállalatainak tőkeemeléséről.

⁽⁸⁾ Az Elan igazgatóságának a KAD-hoz intézett, 2006. november 30-i levele.

- (28) Ezen ajánlat hatására a KD Kapital végül elfogadta a tőkeemelés, a tulajdonosok pedig a lentieknek megfelelően 2007 októberében meghozták a hivatalos határozatot.

2.3.2. A 2008. évi tőkeinjekció (2. intézkedés)

- (29) A 2007. novemberi tőkeemelés ellenére a gyenge 2007–2008-as téli szezon – amely részben az előző, 2006–2007-es hómentes télnek tudható be – további nehézségeket okozott a csoport számára. Az Elant 2008 elején fizetéképtelenség fenyegette.
- (30) Miután SKB banka d.d. 2008 elején nem volt hajlandó további finanszírozást biztosítani az Elan számára, a KD Kapital 2008 márciusában úgy döntött, hogy 2008. áprilisi hatállyal lehívja eladási opcióját. A KAD megvásárolta a KD Kapital részesedését, ezzel növelte tulajdoni hányadát az Elanban. Az Elan azóta teljes mértékben állami tulajdonú társaság (lásd a (20) preambulumbekendést).
- (31) A nehéz pénzügyi helyzet orvoslása érdekében az Elan tulajdonosai 2008 áprilisában új igazgatóságot állítottak fel. Az igazgatóság tárgyalásokba kezdett a bankokkal, hogy megállapodjon velük az Elannal szembeni követeléseik átütetkezéséről, hogy ezáltal elkerülhető legyen a társaság csődje. A bankok erre csak azzal a feltétellel voltak hajlandók, hogy az Elan tulajdonosai további tőkét nyújtsanak a társaságnak.
- (32) Ilyen előzmények után az Elan 2008 márciusában újabb tőkejuttatást kért a tulajdonosaitól. Az Elan az általa 2008 júniusában a 2008 és 2012 közötti időszakra vonatkozóan készített hosszú távú terv (a továbbiakban: a 2008 és 2012 közötti időszakra vonatkozó hosszú távú terv) alapján egész pontosan 25 millió EUR összeget kért a tulajdonosoktól 2008 júniusában–júliusában. Az Elan tulajdonosai elégtelennek találták a 2008 és 2012 közötti időszakra vonatkozó hosszú távú tervet ahhoz, hogy 25 millió EUR összegű tőkeinjekciót nyújtsanak a társaságnak. A tulajdonosok valójában csak 10 millió EUR-t voltak hajlandók juttatni, és ezt a tőkeemelés is ahhoz a feltételhez köthették, hogy az Elan előbb állapodjon meg a bankokkal az adóssága átütetkezéséről. A tulajdonosok emellett az Elan hosszú távú tervének kiegészítését is kérték⁽⁹⁾. E kérés nyomán az Elan egy kiegészítő helyreállítási tervet (a továbbiakban: helyreállítási terv) készített, amely 2008. augusztus 8-án kelt. Az Elan nem tudott megállapodni a bankokkal az adóssága átütetkezéséről. Éppen ellenkezőleg, az Elan egyik hitelezője, az SKB banka d.d. bírósági eljárást kezdeményezett a követelése behajtása érdekében, a Ljubljanai Bíróság pedig 2008. augusztusi végzésében a fennálló adósságai megfizetésére utasította az Elant. E végzés végrehajtása esetén a társaság csődbe ment volna.
- (33) Ennek fényében az Elan sürgős taggyűlést hívott össze, amelyre 2008. augusztus 28-án került sor. A taggyűlésen a KAD javaslata alapján az Elan tulajdonosai határoztak arról, hogy az Elannak 10 millió EUR összegű tőkeinjekciót nyújtsanak annak ellenére, hogy nem teljesült az a feltétel, hogy szülessen megállapodás a bankjaival a hitelek átütetkezéséről.
- (34) A KAD felügyelőbizottsága már a 2008. augusztusi taggyűlés előtt jóváhagyta a tőkeinjekciót, a többi tulajdonos felügyelőbizottsága pedig legkésőbb 2008 szeptemberének elejéig jóváhagyta a 10 millió EUR összegű tőkejuttatást.
- (35) A tulajdonosok a tulajdoni hányadukkal arányos pénzüsségeket 2008. szeptember 8-án fizették be. A (6) preambulumbekendésben leírtaknak megfelelően az Elan téli sportokhoz, illetve tengeri járművekhez kapcsolódó tevékenységei az intézkedés nyújtásakor két leányvállalatban, az Elan Winter sport és az Elan Marine társaságban összpontosultak. A 10 millió EUR összeget az Elan rendelkezésére bocsátották, amely ezután 5,924 millió EUR-t az Elan Winter sport társaságnak, 4,076 millió EUR-t pedig az Elan Marine társaságnak juttatott.

A 2008 és 2012 közötti időszakra vonatkozó hosszú távú terv

- (36) Az Elan 2008 júniusában készítette el a 2008 és 2012 közötti időszakra vonatkozó hosszú távú tervet, amely először is az Elan csoport gazdasági és pénzügyi helyzetét ismertette. A terv számos szerkezetátalakítási intézkedést javasolt az Elan Winter sport (a kapcsolt vállalkozásokban lévő befektetések kiigazítása, készletkiigazítások és végkielégítések) és az Elan Marine (készletkiigazítások, végkielégítések, valamint a tengeri járművek gyártószablonjainak leírása) számára. E szerkezetátalakítási intézkedéseken túl az alábbiakat irányozta elő az Elan Winter sport számára:
- az alkalmazottak munkavégzési hatékonyságának fokozása és az állomány csökkentése 340-ről 230 alkalmazottra,
  - a védjegyek számának csökkentése,

⁽⁹⁾ Lásd: a KAD-felügyelőbizottság 134. ülésének jegyzőkönyve, 2008. július 4., 2. napirendi pont, 2. szakasz.

- a termékinálat összetételének javítása,
  - a vállalatirányítás átszervezése.
- (37) Az Elan Marine esetében a 2008 és 2012 közötti időszakra vonatkozó hosszú távú terv az alábbi intézkedéseket irányozta elő:
- beruházás egy új közös vállalkozásba, az Elan Yachts társaságba, amelynek vitorlások értékesítésével és fejlesztésével kell foglalkoznia,
  - a motorcsónak- és jachtgyártás (Elan PBO) értékesítése [9,5–11,2] millió EUR összegért az Elan Marine adóssággállományának csökkentése érdekében.
- (38) A 2008 és 2012 közötti időszakra vonatkozó hosszú távú terv a továbbiakban előrejelzéseket nyújtott a csoportról és annak leányvállalatairól, feltételezve, hogy a fent ismertetett szerkezetátalakítási intézkedéseket végrehajtják. Az előrejelzések szerint az Elan Winter sport 2010-től, az Elan Marine pedig 2011-től válna nyereségesse. A terv arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy az Elannak további [23–26] millió EUR tőkére van szüksége likviditási igényének kielégítéséhez. Az Elan csak akkor tud elegendő hasznot termelni a tulajdonosok számára, ha megkapja ezt a tőkét.

A helyreállítási terv

- (39) Az Elan által 2008 augusztusában készített helyreállítási terv először is az Elan csoport vállalati struktúráját, valamint az Elan Winter sport és az Elan Marine pénzügyi és gazdasági helyzetét ismertette, részletesen elemezve a kötelezettségeket, a költségeket, de az árbevételt is. Ezután az Elan Winter sport és az Elan Marine 2008 januárja és júniusa közötti működését vizsgálta, végül pedig a társaság helyreállítását tárgyalta. A terv erre vonatkozóan olyan intézkedéseket javasolt, amelyek csak az Elannak nyújtott újabb tőkeinjekció és a bankhitelek átütemezése esetén hajthatók végre. A helyreállítási terv azonban nem jelölte meg a szükséges összegeket.
- (40) A helyreállítási terv az Elan Winter sport esetében az alábbi intézkedéseket irányozta elő:
- [...]
- (41) A terv az Elan Marine esetében az alábbi intézkedéseket irányozta elő:
- [...]
- (42) A helyreállítási terv ezen túlmenően a 2008 és 2012 közötti időszakra vonatkozóan üzleti előrejelzéseket tartalmazott, amelyek szerint az Elan Winter sport 2010-től, az Elan Marine pedig 2011-től válna nyereségesse.

3. AZ ELJÁRÁS KEZDEMÉNYEZÉSÉNEK INDOKAI

- (43) A fenti (2)–(3) preambulumbekzdésben foglaltaknak megfelelően a Bizottság 2010. május 12-én a hivatalos vizsgálati eljárás megindításáról határozott (a továbbiakban: az eljárás megindításáról szóló határozat). Az eljárás megindításáról szóló határozatban a Bizottság előzetesen megállapította, hogy a két tőkeinjekció az Elan Ski és az Elan Marine javára nyújtott állami támogatást tartalmazott. A Bizottság kétségeinek adott hangot azzal kapcsolatban, hogy ez az állami támogatás a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető-e. Kiindulásképpen a Bizottság megvizsgálta, hogy a kedvezményezett vállalkozások nehéz helyzetben voltak-e.

3.1. NEHÉZ HELYZETBEN LÉVŐ VÁLLALKOZÁS

- (44) A megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 10. pontja meghatározza azokat a körülményeket, amelyek fennállása esetén a vállalkozás nehéz helyzetben lévőnek tekinthető; ilyen eset például a tőke jelentős csökkenése. Az eljárás megindításáról szóló határozatban a Bizottság megállapította, hogy az Elan Ski és az Elan Marine nem felelt meg a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 10. pontjában szereplő kritériumoknak. Az iránymutatás 11. pontja szerint ugyanakkor egy vállalkozás akkor is nehéz helyzetben lévőnek tekinthető, ha egy vállalkozás nehéz helyzetére utaló szokásos jelek mutatkoznak. A teljes Elan csoport növekvő veszteségeire, csökkenő forgalmára és nehéz pénzügyi helyzetére figyelemmel a Bizottság úgy ítélte meg, hogy az Elan Ski és az Elan Marine legalább a 2007. és 2008. évben nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak tekinthető.

3.2. AZ ÁLLAMI TÁMOGATÁS FENNÁLLÁSA

- (45) Egyrészt a Bizottság azt vizsgálta, hogy az intézkedéseket állami forrásból finanszírozták-e, és azok az államnak tulajdoníthatók-e. Tekintettel arra, hogy a KAD 100 %-ban Szlovénia tulajdonában van, Szlovénia nevezi ki a közgyűlése és a felügyelőbizottsága valamennyi tagját, és a szlovén kormány képviselői részt vesznek a közgyűlés és a felügyelőbizottság minden ülésén, a Bizottság előzetesen arra a következtetésre jutott, hogy a KAD által

végrehajtott intézkedéseket állami forrásból finanszírozzák, és azok az államnak tulajdoníthatók. Az Elan többi tulajdonosa, vagyis a KAD-PPS, a DSU, a Triglav Naložbe és a Zavarovalnica Triglav által biztosított intézkedéseket illetően a Bizottság azt a következtetést vonta le, hogy a hivatalos vizsgálati eljárás során ellenőrizni kell, hogy azokat is állami forrásból finanszírozták-e, és az államnak tulajdoníthatók-e.

- (46) Másrészt a Bizottság az vizsgálta, hogy az intézkedések előnyhöz juttatták-e a kedvezményezetteket. A Bizottság kétségbe vonja továbbá, hogy az intézkedések megfelelnek-e a piactudományi szereplő teszten. Az első intézkedésben az Elan egyetlen magántulajdonosa, a KD Kapital nem kívánt részt venni. Az intézkedés a jelek szerint nem alapult üzleti terven vagy egyéb, a befektetés lehetséges jövőbeli megtérülésével kapcsolatos információval. A tőkeinjekció időpontjában úgy tűnt, hogy a kedvezményezettek pénzügyi nehézségekkel küzdöttek. A második intézkedésben nem vett részt magántársaság. Igaz ugyan, hogy a hosszú távú terv és a helyreállítási terv azelőtt készült, hogy a tulajdonosok döntöttek volna a tőkeinjekcióról, azonban voltak arra utaló jelek, hogy az Elan tulajdonosai ezeket a terveket elégtelennek találták. A második intézkedés nyújtásakor az Elan Ski és az Elan Marine még mindig nehéz pénzügyi helyzetben volt.
- (47) Harmadrészt a Bizottság úgy vélte, hogy a Szlovénia által végrehajtott intézkedések valószínűleg versenytorzuláshoz vezetnek, és befolyásolják a tagállamok közötti kereskedelmet, mivel a tagállamok között is folyik kereskedelem a sportfelszerelések és a tengeri járművek terén.

3.3. A TÁMOGATÁS ÖSSZEEGYEZTETHETŐSÉGE

- (48) A Bizottság előzetesen megvizsgálta, hogy az intézkedések a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás értelmében összeegyeztethetőek minősülnek-e. Nehéz helyzetükre, valamint arra figyelemmel, hogy a csoportban nem volt más erős társaság, az Elan Ski és az Elan Marine elvben jogosult megmentési és szerkezetátalakítási támogatásra. Mivel az intézkedéseket tőkeemelés formájában nyújtották, azok nem tekinthetők megmentési támogatásnak. Szerkezetátalakítási támogatásként való összeegyeztethetőségük tekintetében nem volt egyértelmű minden vonatkozó feltétel teljesülése. Különösen az nem volt egyértelmű, hogy a támogatás a szükséges minimumra korlátozódott-e, és semmi nem utalt arra, hogy saját hozzájárulás és kompenzációs intézkedések lettek volna.
- (49) A Bizottság előzetesen azt is megvizsgálta, hogy az intézkedések tekinthetők-e összeegyeztethető regionális támogatásnak. Ugyan mindkét kedvezményezett székhelye az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének a) pontja szerint támogatásra jogosult régióban található, azonban nem volt világos, hogy ilyen támogatásra jogosultak-e, mivel mindkét kedvezményezett nehézségekkel küzdött az intézkedés nyújtásakor.

4. SZLOVÉNIA ÉSZREVÉTELEI

- (50) Szlovénia a 2010. június 9-i, 10-i és 16-i leveleiben nyújtotta be észrevételeit. Ezt követően további információkkal szolgált 2011. október 10-én, valamint 2012. március 6-i és 30-i, április 13-i, 16-i és 23-i, május 10-i, 15-i és 30-i leveleiben (lásd a (4) preambulumbekendést).
- (51) Összefoglalásként: Szlovénia szerint az intézkedések nem tartalmaztak állami támogatást, mivel azokat nem állami forrásból finanszírozták, és nem az államnak tulajdoníthatók. Még ha e követelményeknek meg is feleltek volna, az intézkedések akkor sem juttatták volna előnyhöz a kedvezményezettet, mivel Szlovénia a piactudományi befektető elvével összhangban járt el. Ezenkívül Szlovénia előadta, hogy az intézkedések nem befolyásolták a kereskedelmet, és nem vezettek versenytorzuláshoz sem, mivel – Szlovénia álláspontja szerint – a téli sportszerek piaca nagymértékben konszolidált, és további konszolidálódásra lehet számítani, az Elan pedig viszonylag kis szereplő, amelynek jóval nagyobb versenytársai vannak az adott piacon.
- (52) Az 1. intézkedés belső piaccal való esetleges összeegyeztethetőségét illetően Szlovénia nem hozott fel érveket arra vonatkozóan, hogy az intézkedés tartalmazott-e állami támogatást. Szlovénia álláspontja szerint a 2. intézkedés a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás szerint összeegyeztethetőek tekinthető.

4.1. AZ ÁLLAMI TÁMOGATÁS FENNÁLLÁSA

4.1.1. Állami források és államnak tulajdoníthatóság

- (53) Szlovénia előadta, hogy nem volt befolyása az Elan törzstőkéjének megemelésére.

- (54) Emlékeztet arra, hogy egy intézkedés akkor minősül állami támogatásnak, ha közvetlenül vagy közvetve állami forrásból finanszírozzák, és az államnak tulajdonítható. Egyetért azzal, hogy ha egy tagállam meghatározó befolyással bír egy vállalkozás felett, akkor az állami forrással kapcsolatos követelmény teljesül. Mindazonáltal nem feltételezhető minden további nélkül, hogy amennyiben a tagállam képes meghatározó befolyást gyakorolni egy vállalkozásra, akkor konkrét esetben ténylegesen befolyást is fog gyakorolni rá. Ezzel összefüggésben Szlovénia a Stardust Marine-ügyben hozott ítéletre⁽¹⁰⁾ hivatkozik, amely meghatározza azokat a jeleket, amelyek alapján megállapítható, hogy az állam konkrét esetben ténylegesen befolyást gyakorolt-e. Ilyen jel többek között a vállalkozás beilleszkedése a közigazgatási struktúrákba, az általa folytatott tevékenységek jellege és ezek gyakorlása a piacon a piac magánszereplőivel való verseny rendes körülményei között, a vállalkozás jogállása és a vezetésére gyakorolt hatósági felügyelet intenzitása. Szlovénia emlékeztet, hogy kellő hangsúlyt kell fektetni arra, hogy a vállalkozást a magánjog szabályai szerint hozták-e létre.
- (55) Ezzel összefüggésben Szlovénia a tőkeinjekciókban érintett egyes jogi személyekkel kapcsolatosan az alábbi érveket hozta fel:
- (56) A KAD egy magánjogi személy, amely versenykörülmények között tevékenykedik a piacon. A KAD ugyan állami irányítás alatt áll, azonban kizárólag ebből a tényből nem vonható le az a következtetés, hogy a jelenleg vizsgált feltőkésítések az államnak tulajdoníthatók. A feltőkésítésekben való állami szerepvállalás a következő okok miatt nem bizonyított: a KAD működését a gazdasági társaságokról szóló szlovén törvény (ZGD-1, Zakon o gospodarskih družbah) szabályozza, jogilag korlátlanul rendelkezhet az eszközeivel, működését kizárólag osztalékból finanszírozzák, kamatot és egyéb bevételt befektetésekkel és más üzleti tevékenységekkel termel, és a független döntéshozatali jogkörrel rendelkező felügyelőbizottsága döntött az Elan feltőkésítéséről. Igaz ugyan, hogy a KAD-ot az állam megbízta nyugdíjalapok kezelésével és társaságok privatizációjának lebonyolításával, azonban az e feladatokhoz fűződő közérdek nem befolyásolhatja a KAD intézkedéseit oly módon, hogy azok az államnak tulajdoníthatók lennének.
- (57) A DSU közvetlenül az állam tulajdonában van, de nem állami forrásból finanszírozzák, célja pedig befektetési értékek maximalizálása. Igaz ugyan, hogy a DSU-t az állam megbízta nyugdíjalapok kezelésével és társaságok privatizációjának lebonyolításával, azonban az e feladatokhoz fűződő közérdek nem befolyásolhatja a DSU intézkedéseit oly módon, hogy azok az államnak tulajdoníthatók lennének.
- (58) A Zavarovalnica Triglav csak közvetetten van állami tulajdonban, tevékenységeit pedig piaci alapon folytatja. Az államnak nincs közvetlen befolyása a tevékenységeire. Igaz, hogy a Zavarovalnica Triglav felügyelőbizottságának tagjait a részvényesek választják, azonban magánszemélyként választják meg őket, és egyikük sem töltött be semmilyen tisztséget a szlovén kormányban vagy közigazgatásban.
- (59) A Triglav Naložbe közvetetten állami tulajdonban van a Zavarovalnica Triglavon keresztül. Célja a nyereségtermelés. Az államnak nincs közvetlen befolyása a Triglav Naložbe tevékenységeire, felügyelőbizottsága pedig független magánszemélyekből áll. A Triglav Naložbe ezenkívül kereskedelmi hitellel finanszírozta a feltőkésítést.

4.1.2. Előny megléte

1. intézkedés

- (60) Szlovénia szerint az 1. intézkedés a következő okok miatt nem biztosított előnyt az Elan számára: 2005 decemberében az Elan a 2006 és 2010 közötti időszakra vonatkozó stratégiai fejlesztési tervet fogadott el, amely akkoriban részletes fejlesztési terveket fogalmazott meg az Elan leányvállalatai számára. A 2006 és 2010 közötti időszakra vonatkozó fejlesztési terv a télisport- és a tengerijármű-üzletágban is beruházásokat irányzott elő. E beruházások megvalósítása érdekében az Elan 2006 májusában azt javasolta a tulajdonosoknak, hogy tőkét 2006 és 2009 között 20,2 millió EUR összeggel emeljék meg. A tulajdonosok körültekintően megvizsgálták ezt a

⁽¹⁰⁾ A C-482/99. sz., Francia Köztársaság kontra Bizottság (Stardust Marine) ügyben hozott ítélet (EBHT 2002., I-04397. o.).

javaslatot, az Elan pedig olyan dokumentumokat adott át nekik, amelyekből egyértelműen kiderült, hogy a tőkeemelés a tulajdonosok számára kifizetődő lesz. Az Elan többségi tulajdonosa, a KAD 2006 novemberében saját értékelést készített a javasolt tőkeemelésről, és arra a következtetésre jutott, hogy a tőkeemelés ésszerű befektetés. A Triglav Naložbe szintén megvizsgálta az Elan előrejelzéseit, és e vizsgálat alapján hozzájárult a tőkeinjekcióhoz. Ezenkívül az Elan tulajdonosai a csoportról független értékbecslést kértek, amelynek elvégzésére [...] tanácsadó céget választották ki (lásd a (24) preambulumbekendést). Az értékbecslés rávilágított arra, hogy befektetésekre van szükség, a befektetett összeg pedig mindenképpen visszazerezhető a részesedések stratégiai partnernek való értéken való eladásával.

- (61) A fenti szempontokat figyelembe véve az Elan és tulajdonosai 2007 januárjában szándéknyilatkozatot írtak alá, amelyben megállapodtak arról, hogy a tulajdonosok 10,225 millió EUR összegű tőkeinjekciót nyújtanak a társaság számára. Megjegyzendő még, hogy az Elan egyetlen magántulajdonosa, a KD Kapital nem kötött ki feltételeket a szándéknyilatkozat aláírásakor. Szlovénia megítélése szerint a tulajdonosok azzal a szándékkal hozták ezt a határozatot, hogy befektetett tőkájükön ésszerű megtérülést érjenek el, ezért tehát a piacgazdasági befektető elvével összhangban jártak el.
- (62) Azt a tényt illetően, hogy a taggyűlés hivatalosan csak 2007 októberében fogadta el a tőkeinjekciót, Szlovénia előadta, hogy a késelem oka az Elan kisebbségi magántulajdonosa, a KD Kapital és az Elan többségi tulajdonosa, a KAD közötti vita volt. A KD Kapital 50 %-os tulajdonosa volt az Elan egyik versenytársának, a Seaway Group d. o.o. társaságnak. A KD Kapital be szeretne volna juttatni a képviselőjét az Elan felügyelőbizottságába, ezt azonban a többi tulajdonos nem volt hajlandó elfogadni annak fényében, hogy a KD Kapital részesedéssel rendelkezett az egyik versenytársban. Ez a vita azzal oldódott meg, hogy a KAD eladási opciót ajánlott a KD Kapital társaságnak. Ennek köszönhetően az Elan összes tulajdonosa, így a KD Kapital is hivatalosan elfogadta az Elannak nyújtandó 10,225 millió EUR összegű tőkeinjekciót.

2. intézkedés

- (63) Szlovénia szerint az Elant 2008 elején fizetéseképtelenség fenyegette. A felügyelőbizottság és a tulajdonosok haldéktalanul intézkedtek, és új tagokat neveztek ki az Elan igazgatóságába, akik tárgyalásokba kezdtek az Elannak hitelező bankokkal az adósság átütemezéséről. A bankok azonban újabb tőkeinjekciót kértek a tulajdonosoktól. Ennek fényében az Elan 2008 májusában külső tanácsadó segítségével talpraállítási stratégiát dolgozott ki, 2008 júniusában a 2008 és 2012 közötti időszakra vonatkozó hosszú távú tervet készített, 2008 augusztusában az Elan igazgatósága pedig helyreállítási tervet fogadott el. 2008. július 11-én a tulajdonosok megállapodtak abban, hogy azzal a feltétellel hajtanak végre tőkeemelést a társaságban, ha az említett dokumentumok fényében előbb egyezségekre jut a bankokkal az adósság átütemezéséről. Szlovénia továbbá előadta, hogy a tulajdonosok figyelembe vették a társaság értékét is, amelyet független könyvvizsgáló cég állapított meg az Elan saját tőkéjének elemzésével⁽¹¹⁾. Az értékelés szerint az Elan piaci értéke 2007. december 31-én 38 059 000 EUR volt. A tulajdonosok ezenkívül az Elan értékének 2008. július 1-i gyorsbecslését is figyelembe vették. 2008. augusztus 28-án a tulajdonosok végül határoztak arról, hogy a tőkeinjekciót anélkül is végrehajtják, hogy előbb megállapodás született volna a bankokkal az adósság átütemezéséről. Szlovénia azzal érvelt, hogy ellenkező esetben a tulajdonosok az Elanban lévő teljes befektetésüket is elveszthették volna. A fentiekre figyelemmel Szlovénia úgy véli, hogy az Elan tulajdonosai a piacgazdasági befektető elvével összhangban jártak el.

4.1.3. A verseny torzítása és a kereskedelem befolyásolása

- (64) Szlovénia szerint az intézkedések nem voltak alkalmasak a verseny torzítására, és a kereskedelmet sem befolyásolták. Egyrészt az Elan kis szereplő, amelynek jóval nagyobb versenytársai voltak a sífelszerelések piacán a tőkeinjekciók nyújtásakor. Másrészt az Elan versenytársainak is a magántulajdonosaik intézkedésére volt szükségük, hogy talpra tudjanak állni a 2007. és 2008. évi veszteségek után.

4.2. ÖSSZEEGYEZTETHETŐSÉG

- (65) Szlovénia csak a 2. intézkedés összeegyeztethetősége mellett hozott fel érveket. Arra hivatkozott, hogy ez az intézkedés a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás szerint összeegyeztethetőnek minősül, mivel az Elan életképes szerkezetátalakítási tervet készített, amely elsősorban belső intézkedésekkel kívánt javításokat eszközölni a csoporton.

⁽¹¹⁾ [...]

- (66) Sőt, Szlovénia azzal is érvelt, hogy a 2008. évi tőkeemelést követően az Elan megfelelően végrehajtotta a terveit, és a rövid lejáratú hiteleinek átütemezését is sikerült elérnie. Az Elan 2009 januárjában létszámcsökkentési tervet fogadott el, 2009 októberében pedig eladta Elan Yachting d.o.o. és Elan Marine Charter d.o.o. nevű leányvállalatait. 2010 áprilisában az obrovaci (Horvátország) székhelyű Elan Brod d.o.o. leányvállalatot is eladta. Az értékesítések közül összesen [3,1–3,6] millió EUR bevétel származott. 2010 májusában az Elannak sikerült új finanszírozást szereznie úgy, hogy [21,5–25,5] millió EUR összegű hosszú lejáratú hitelre irányuló megállapodást kötött bankjaival. Az új hitelt a régebbi hitelek törlesztésére használták fel. Végül 2010. június 1-jén az Elan Winter sport és az Elan Marine egyesült anyavállalatával, az Elannal. Szlovénia előadta továbbá, hogy a Dal Bello Sports társasággal együtt működtetett észak-amerikai sífelszerelés-terjesztő közös vállalkozás megszüntetése kompenzáló hatást gyakorolt. [...] a felek 2009. december 14-én megállapodtak a közös vállalkozásról szóló megállapodásuk megszüntetéséről. A kanadai terjesztési megállapodás 2010. január 1-jével, az egyesült államokbeli terjesztési megállapodás pedig 2011. január 1-jével szűnt meg.

5. ÉRTÉKELÉS

- (67) A Bizottság azt vizsgálja, hogy a kedvezményezett az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésének értelmében részesült-e állami támogatásban (lásd a lenti 5.2. pontot), és amennyiben igen, akkor a támogatás a belső piaccal összeegyeztethető-e (lásd a lenti 5.3. pontot). Ehhez meg kell állapítani, hogy a lehetséges kedvezményezett mióta tekinthető nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak (lásd a lenti 5.1. pontot).

5.1. NEHÉZ HELYZETBEN LÉVŐ VÁLLALKOZÁS

- (68) A megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 10. pontja szerint a vállalkozás nehéz helyzetben lévőnek tekinthető, ha a tőkéjének több mint a fele az előző 12 hónap során veszett el, vagy a nemzeti jog szerint megfelel a kollektív fizetésektelenségi eljárás kritériumainak. Ahogy azt az eljárás megindításáról szóló határozat is megállapította, 2007-ben sem a leányvállalatok, sem a csoport egésze nem felelt meg a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 10. pontjában foglaltaknak.
- (69) A megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 11. pontja szerint egy vállalat még akkor is nehézségekkel küzdő vállalkozásnak tekinthető, ha megfigyelhetők a nehézségekkel küzdő vállalkozásokra általában jellemző jelek, különösen a növekvő veszteségek, a csökkenő forgalom, a növekvő raktárkészlet, a többletkapacitás, a hanyatló pénzforgalom, a halmozódó adósságok, a növekvő kamatterhek és a zuhanó vagy éppen nulla nettó eszközérték.
- (70) Ezzel összefüggésben megjegyzendő, hogy a 2003 és 2006 közötti időszakban a csoport forgalma 109,2 millió EUR-ról 122,4 millió EUR-ra nőtt. Sőt, az Elan csoport ebben az időszakban 2004 kivételével minden évben nettó nyereséget könyvelt el. Az Elan pénzügyi helyzete 2007 során kezdett romlani. A csoport forgalma 2007-ben 5 millió EUR-val 117,5 millió EUR-ra csökkent, 2008-ban pedig 100 millió EUR-ra esett vissza. Ezzel párhuzamosan az Elan csoport eredménye is negatívba fordult 2007-ben, és a 2006. évi 0,6 millió EUR-ról 2007-ben –8,4 millió EUR-ra, 2008-ban pedig –12,7 millió EUR-ra zsugorodott.

2. táblázat

Az Elan csoport fő pénzügyi mutatói

Szám adatok ezer EUR-ban	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Nettó értékesítési árbevétel	109 165	103 262	109 216	122 404	117 455	99 995
Működési költségek	114 280	108 310	113 244	127 689	132 919	117 197
Pénzügyi év nettó eredménye	3 480	– 9 430	3 996	596	– 8 432	– 12 695

- (71) Ez részben a 2006–2007-es enyhe télnek (hómentes tél) tudható be, amely jelentősen visszavetette az értékesítést a télisport-üzletágban. Az Elan Ski árbevétele a 2006. évi 48,1 millió EUR-ról 2007-ben 40,8 millió EUR-ra, 2008-ban pedig 37,7 millió EUR-ra esett vissza. Ezzel párhuzamosan az Elan Ski eredménye a 2006. évi –0,5 millió EUR-ról 2007-ben –6,7 millió EUR-ra, 2008-ban pedig –13,0 millió EUR-ra esett vissza.

3. táblázat

Elan Ski

Szám adatok ezer EUR-ban	2006	2007	2008
Nettó értékesítési árbevétel	48 113	40 852	37 662
Pénzügyi év nettó eredménye	- 472	- 6 674	- 12 971

- (72) Az Elan tengერიjarmű-üzletága jelentős mértékben, 31,8 millió EUR-ról 38,6 millió EUR-ra növelte értékesítési árbevételét 2007-ben, ugyanakkor csekély mértékű, -0,3 millió EUR veszteséget realizált. A helyzet azonban tovább romlott 2008-ban, amikor az értékesítés egyharmadával, 38,6 millió EUR-ról 25,9 millió EUR-ra esett vissza, és az Elan Marine társaságnak -10,2 millió EUR nettó vesztesége keletkezett.

4. táblázat

Elan Marine

Szám adatok ezer EUR-ban	2006	2007	2008
Nettó értékesítési árbevétel	31 836	38 627	25 876
Pénzügyi év nettó eredménye	1 176	- 305	- 10 214

- (73) A 2–4. táblázatban ismertetett pénzügyi adatok fényében egyértelmű, hogy az Elan 2007 elején, vagyis az 1. intézkedés nyújtásakor nem volt nehéz helyzetben (lásd a (78)–(85) preambulumbekendést).
- (74) A fenti pénzügyi információk ugyanakkor bizonyítják, hogy az Elan pénzügyi helyzete 2007 során romlani kezdett, 2008-ban pedig rendkívül súlyossá vált. A társaság forgalma folyamatosan csökkent, vesztesége pedig egyre nőtt, és 2008 elején már fizetéseképtelenség fenyegette (lásd a (29)–(34) és a (63) preambulumbekendést). Megállapítható tehát, hogy az Elan a 2. intézkedés nyújtásakor a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás alapján nem minősült nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak. Az Elan tulajdonosai valójában azért állapodtak meg a tőkeinjekció végrehajtásáról, mert anélkül az Elan csődbe ment volna (lásd a (31)–(33) preambulumbekendést).

5.2. AZ ÁLLAMI TÁMOGATÁS FENNÁLLÁSA

- (75) Az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy a belső piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, és befolyásolja a tagállamok közötti kereskedelmet.
- (76) Az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételek kumulatívak, így ahhoz, hogy egy támogatás állami támogatásnak minősüljön, az összes feltételnek egyszerre kell teljesülnie.

5.2.1. A 2007. évi tőkeinjekció (1. intézkedés)

- (77) Szlovénia főként azzal érvelt, hogy az 1. intézkedést a piaccgazdasági befektető elvével összhangban nyújtották, ezért abból a kedvezményezettnek semmiféle előnye nem származott. Előadta továbbá, hogy a tőkeinjekció semmiképp sem volt az államnak tulajdonítható (lásd az (53)–(63) preambulumbekendést).

Az intézkedés nyújtásának időpontja

- (78) Először is azt kell megállapítani, hogy pontosan mikor nyújtották az 1. intézkedést az Elannak. Az állami intézkedést elvben akkortól kell odaitélni tekinteni, amikor az állam kötelezettséget vállal a végrehajtására, vagyis amint a tagállam jogilag köteles nyújtani az intézkedéseket. A fentiekben leírtaknak megfelelően (lásd

a (24) preambulumbekendést) az Elan tulajdonosai 2007. január 29-én szándéknyilatkozatot írtak alá, a tőkeemelés azonban csak az Elan 2007. októberi taggyűlésén hagyták jóvá. Ezért meg kell állapítani, hogy már a szándéknyilatkozat is oly módon kötelezte-e a tulajdonosokat, amely alapján azt a következtetést lehet levonni, hogy az 1. intézkedés a szándéknyilatkozat aláírásának napján odaítéltnak tekinthető.

- (79) Ezzel összefüggésben a Bizottság megjegyzi, hogy a Szlovénia által közölt jogi szakvélemény⁽¹²⁾ szerint a szlovén jog kifejezetten nem szabályozza a szándéknyilatkozat jellegét. A szándéknyilatkozat így lehet a folyamatban lévő tárgyalásokról készített egyszerű, nem kötelező erejű feljegyzés, előszerződés vagy szerződés. A szándéknyilatkozatok jogi jellegét eseti alapon kell megállapítani, figyelembe véve azok szövegezését, aláírásuk körülményeit, valamint a szlovén jog szerinti általános értelmezési szabályokat.
- (80) A szlovén kötelmi jogi törvénykönyv⁽¹³⁾ 15. cikke szerint a szerződés akkor bír jogi kötőerővel, ha a felek megállapodnak a szerződés fő elemeiről. Különösen a szerződő feleket kell azonosítani, és minden szerződésnek rendelkeznie kell jogalappal (*causa*).
- (81) Ezzel összefüggésben a Bizottság megjegyzi, hogy a szándéknyilatkozat szövege világosan azonosítja a szerződő feleket, a tőkeemelés teljes összegét (10,225 millió EUR) már a szándéknyilatkozat is tartalmazta, az új tőke maximális névértékét és az új tőkerészesedésekenkénti minimális árat is meghatározták, minden aláíró tulajdonos vállalta, hogy az akkori részesedésének megfelelő arányos mértékben vesz részt a tőkeemelésben, a tőkeinjekció célját meghatározták (elsősorban az Elan Winter sport társaságba és az Elan Marine társaságba történő befektetés), valamint a tőke felhasználásának felügyeletére szolgáló ellenőrzési mechanizmust is kidolgozták. Emellett azt is figyelembe kell venni, hogy a szándéknyilatkozat nem csak az Elan tulajdonosai, hanem a tulajdonosok és az Elan között jött létre. Előbbiek tőkeinjekciót nyújtanak az Elannak, utóbbi pedig bejegyzti az új részesedéseket, és a tőkeinjekciót a szándéknyilatkozatban meghatározott módon használja fel. A fentiekre való tekintettel a Bizottság úgy véli, hogy a felek megállapodtak minden olyan fontosabb tényezőről, amely jogi kötőerővel bíró szerződés kötéséhez szükséges.
- (82) Emellett a szándéknyilatkozat szövegezése alapján arra lehet következtetni, hogy jogi kötőerővel bíró szerződés jött létre a felek között: a tulajdonosok és az Elan „megerősítették a tőkeemelés iránti szándékukat”, a tulajdonosok „támogatni fogják a tőkeinjekciót”, az új részesedéseket „készpénzben fogják megfizetni”.
- (83) Ezenkívül az Elan közvetlenül a szándéknyilatkozat aláírása után új gyártósor szállítására irányuló szerződést kötött, ami úgy is értelmezhető, hogy az Elan számított arra, hogy a tulajdonosok tőkeinjekciót nyújtanak a társaságnak.
- (84) Végül pedig a Szlovénia által benyújtott jogi szakvélemény azt a következtetést tartalmazta, hogy a szándéknyilatkozat aláírása után jogi kötőerővel bírt, vagyis a tulajdonosok kötelesek voltak határozatot elfogadni a tőkeinjekcióról, a határozat meghozatala után pedig befizetni a tőkét. E szakvélemény szerint a szlovén bíróságok még nem hoztak határozatot abban a kérdésben, hogy a tőkeemelés megszavazása iránti kötelezettség végrehajtható-e, az ilyen megállapodást megszegő félnek azonban rendszerint kártérítési kötelezettsége keletkezik.
- (85) A fentiekben ismertetett érvekre figyelemmel a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a szándéknyilatkozat aláírásának napja, azaz 2007. január 29. tekinthető annak a napnak, amelyen az 1. intézkedést nyújtották.

A kedvezményezettnek biztosított szelektív előny

- (86) Egy intézkedés akkor minősülhet állami támogatásnak, ha egyedi vagy szelektív jellegű, vagyis csak bizonyos vállalkozásokat vagy bizonyos áruk termelését részesíti előnyben.

⁽¹²⁾ A szakvéleményt a Jadek & Pensa ügyvédi iroda készítette, www.jadek-pensa.si/en, kelt 2012. április 16-án.

⁽¹³⁾ „Obligacijski zakonik”, Szlovénia Hivatalos Közlönyének 83/2001. száma, módosításokkal.

A t á m o g a t á s k e d v e z m é n y e z e t t j e

- (87) Az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése a vállalkozás fogalmára utal a támogatás kedvezményezettjének meghatározásakor. Az uniós bíróságok megerősítették, hogy e rendelkezés alkalmazásában a vállalkozás nem szükségszerűen egyetlen jogi személy, hanem vállalatcsoport is lehet ⁽¹⁴⁾. Annak megállapításához, hogy az érintett az e rendelkezés értelmében vett vállalkozás-e, mindenekelőtt azt kell megvizsgálni, hogy „gazdasági egységről” van-e szó. A gazdasági egység több jogi személyből is állhat. A jelen esetben az Elan volt a tőkeinjekcióban részesülő jogi személy. Az intézkedés nyújtásakor az Elannak négy leányvállalata volt: az Elan Winter sport, az Elan Marine, az Elan Inventa d.o.o. és a Marine Nova d.o.o. (lásd a (6) preambulumbekendést). A tőkeinjekció után az Elan tulajdonosi kölcsönöket nyújtott az Elan Winter sport és az Elan Marine számára. Ezeket a tulajdonosi kölcsönöket később törzstőkévé alakították a leányvállalatokban. Ezért meg kell vizsgálni, hogy az egész csoport vagy csak az Elan Winter sport és az Elan Marine részesült a tőkeinjekcióból.
- (88) Egyrészt a tulajdonviszonyokat illetően megjegyzendő, hogy az Elan 100 %-os tulajdonosa mindkét leányvállalatnak, vagyis az Elan Winter sport társaságnak és az Elan Marine társaságnak. Ezért az Elan irányítja e leányvállalatok minden üzleti tevékenységét.
- (89) Másrészt az intézkedés nyújtásakor az Elan Winter sport és az Elan Marine folytatta az Elan fő tevékenységeit, azaz a síléc- és hődeszkagyártást, illetve a jachtgyártást. A többi leányvállalat vagy nem volt aktív szereplő a piacon (Marine Nova d.o.o.) vagy az Elan fő tevékenységeit támogatta (Elan Inventa d.o.o.). Sőt, az Elan szerkezetének átalakításakor az Elan Winter sport és az Elan Marine egyesült az anyavállalattal, ami szintén arra utal, hogy a csoport tekinthető kedvezményezettnek.
- (90) A fenti érvek alapján megállapítható, hogy a teljes Elan csoport tekintendő a tőkeemelés kedvezményezettjének. Következő lépésként meg kell vizsgálni, hogy az intézkedés előnyhöz juttatja-e a kedvezményezettet.

E l ő n y

- (91) Ha az intézkedés megfelel a piaccgazdasági befektető elvének, akkor az előny megléte kizárható. Az ítélkezési gyakorlat szerint a piaci befektető a körülményeknek és az érdekeinek megfelelően még akkor is az eszközein elérhető hozam maximalizálására törekszik, ha olyan vállalkozásba fektet be, amelyben már rendelkezik részesedéssel ⁽¹⁵⁾. A jelen esetben meg kell vizsgálni, hogy a kedvezményezett tulajdonosai ezen elv szerint jártak-e el, és befektetési döntésüket előzetesen olyan információkra alapozva hozták meg, amelyek arra engedtek következtetni, hogy az ügylet gazdaságilag ésszerű.
- (92) Ezzel összefüggésben a Bizottság figyelembe veszi a tőkeinjekcióhoz vezető körülményeket, valamint a tulajdonosok döntésének alapjául szolgáló információkat. A fent leírtaknak megfelelően az Elan az intézkedés nyújtásakor a megmentési és szerkezetátalakítási irányutató értelmében nem minősült nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak (lásd a (68)–(73) preambulumbekendést). Az Elan számára nyújtandó új tőkéről szóló határozat a(z) [...] független tanácsadó cég vállalatértékelése és az Elan, valamint az Elan többségi tulajdonosa, a KAD által készített egyéb dokumentumok alapján született. Az Elan által a tőkeemelés hatásairól készített részletesebb elemzés szerint a beruházások a télisport-üzletágban 15,4 millió EUR halmozott nettó nyereséget eredményeznének 2006 és 2010 között, tőkeemelés nélkül viszont 4,8 millió EUR lenne a halmozott nettó veszteség. A tengerijármű-üzletág halmozott nettó nyeresége pedig a tőkeemelés végrehajtása esetén magasabb lenne 2006 és 2010 között (lásd a (23)–(24) preambulumbekendést).
- (93) A fentiekre figyelemmel Szlovénia úgy véli, hogy az Elan tulajdonosai a piaccgazdasági befektető elvével összhangban jártak el, amikor tőkeinjekciót nyújtottak a társaságnak, az 1. intézkedés ezért nem biztosít előnyt a kedvezményezettnek. Mivel az állami támogatás megléte ez alapján már kizárható, így a Bizottság azt nem vizsgálja, hogy az 1. intézkedés az államnak tulajdonítható-e. A Bizottság megállapítja, hogy az 1. intézkedés nem minősül állami támogatásnak.

⁽¹⁴⁾ Lásd az ECJ 323/82 sz., Intermills kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (EBHT 1984., 3809. o.). 11. és rákövetkező pontjait.

⁽¹⁵⁾ A T-228/99. sz., WestLB kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (EBHT 2003., II-435. o.).

5.2.2. A 2008. évi tőkeinjekció (2. intézkedés)

- (94) Szlovénia az 1. intézkedéshez hasonlóan jelen esetben is főként azzal érvelt, hogy a 2. intézkedést a piacgazdasági befektető elvével összhangban nyújtották, ezért abból a kedvezményezettnek semmiféle előnye nem származott. Előadta továbbá, hogy a tőkeinjekció semmiképp sem volt az államnak tulajdonítható (lásd az (53)–(63) preambulumbekendést) Végül pedig úgy véli, hogy az intézkedés semmilyen hatást nem gyakorolt a kereskedelemre, és versenytorzulást sem eredményezett (lásd a (64) preambulumbekendést).

Állami források és államnak tulajdoníthatóság

- (95) Egy intézkedés az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében akkor minősül állami támogatásnak, ha közvetlenül vagy közvetve állami forrásból finanszírozzák, és az államnak tulajdonítható.
- (96) Az ítélkezési gyakorlat szerint egy vállalkozás forrásai akkor minősülnek állami forrásnak, ha az állam az ilyen vállalkozás felett gyakorolt meghatározó befolyásával képes irányítani a források felhasználását ⁽¹⁶⁾.
- (97) Mindazonáltal az, hogy az állam képes irányítani az intézkedés nyújtásában érintett jogi személyeket, nem támasztja alá minden további nélkül azt a feltételezést, hogy a jogi személyek intézkedései az államnak tulajdoníthatók. A Bíróság a Stardust Marine-ügyben részletesebben kifejtette az államnak tulajdoníthatóság fogalmát ⁽¹⁷⁾. A következő jeleket adta meg, amelyek alapján az államnak tulajdoníthatóság megállapítható: az állami vállalkozás beilleszkedése a közigazgatási struktúrákba, az általa folytatott tevékenységek jellege és ezek gyakorlása a piacon a piac magánszereplőivel való verseny rendes körülményei között, a vállalkozás jogállása (a közjog, illetve a szokásos társasági jog hatálya alá tartozása), a vezetésére gyakorolt hatósági felügyelet intenzitása, vagy bármely egyéb jel, amely az adott esetben a hatóságok egy intézkedés meghozatalában való részvételére vagy részvételük hiányának valószínűtlenségére utal, tekintetbe véve az intézkedési területet, az intézkedés tartalmát és feltételeit is.
- (98) Az (54) preambulumbekendésben leírtaknak megfelelően Szlovénia a Stardust Marine-ügyben hozott ítéletre hivatkozik, és azzal érvel, hogy a KAD-ban és a DSU-ban való részesedése nem jelenti automatikusan azt, hogy e társaságok intézkedései az államnak tulajdoníthatók. A Triglav Naložbe és a Zavarovalnica Triglav társaságot Szlovénia álláspontja szerint nem az állam irányítja, és intézkedéseik semmi esetre sem tulajdoníthatók az államnak. Az államnak tulajdoníthatósággal kapcsolatosan Szlovénia különösen arra mutat rá, hogy az Elan valamennyi tulajdonosa a magánjog szabályai szerint létrehozott társaság, ami álláspontja szerint már önmagában is elegendő függetlenséget biztosít e társaságok számára az állammal szemben.
- (99) Előzetes megjegyzésként a Bizottság rámutat, hogy az a tény, hogy egy állami tulajdonú társaságot a magánjog szabályai szerint hoztak létre, önmagában még nem elegendő annak kizárásához, hogy a társaság intézkedései az államnak tulajdoníthatók. Nem szabad különbséget tenni az esetek között a szerint, hogy a támogatást közvetlenül az állam vagy az állam által a támogatás kezelésére létrehozott vagy kijelölt állami vagy magántulajdonban lévő szervezet nyújtja-e. Ezenkívül a Bíróság a fent leírtaknak megfelelően kimondta, hogy az államnak tulajdoníthatóság több jel alapján azonosítható, és az, hogy a társaság a magánjog vagy a közjog hatálya alá tartozik, mindössze egy ezek közül (lásd a (97) preambulumbekendést). Ezért meg kell vizsgálni, hogy más tények is utalnak-e arra, hogy a 2. intézkedés az államnak tulajdonítható.
- (100) Ezzel kapcsolatosan a Bizottság megjegyzi, hogy több jel is utal arra, hogy az állam tevékenyen részt vett a tulajdonosok azon határozatának meghozatalában, hogy további tőkeinjekciót nyújtsanak a kedvezményezettnek. Szlovénia visszautasította és „szóbeszédnek”, „a túlzott leegyszerűsítés eredményének” nevezte a médiatudósítások azon állításait, miszerint az államnak szerepe volt az Elan megmentésében, ugyanakkor e tudósításokból kiderül, milyennek látta a közvélemény a kormány akkori iparpolitikai megközelítését. Ahogy arról az alábbiakban részletesen szó lesz, azt a vélekedést, hogy a kérdéses időben a szlovén kormány iparpolitikájában a tevékeny szerepvállalásra törekedett, alátámasztotta az OECD szlovén vállalatirányításról készült felülvizsgálata is, amely kiemeli,

⁽¹⁶⁾ A C-482/99. sz., Francia Köztársaság kontra Bizottság (Stardust Marine) ügyben hozott ítélet (EBHT 2002., I-04397. o.).

⁽¹⁷⁾ A C-482/99. sz., Francia Köztársaság kontra Bizottság (Stardust Marine) ügyben hozott ítélet (EBHT 2002., I-04397. o.) 50–59. pontja.

hogy a szlovén vállalatirányítási reformra irányuló cselekvési tervet a kormány csak a 2. intézkedés után közel egy évvel, vagyis 2009 közepén fogadta el ⁽¹⁸⁾. Így 2008 júniusában, amikor az Elan bizonytalan helyzete a külvilág számára is nyilvánvalóvá vált, a média az esetlegesen az Elannak nyújtandó állami támogatásról számolt be. Az egyik német sportfolyóirat 2008. június 6-án arról írt, hogy híresztelések szerint a szlovén kormány 5,7 millió EUR összegű tőkeinjekciót tervez nyújtani az Elannak az előző gyenge téli szezon ellensúlyozása érdekében ⁽¹⁹⁾. A szlovén média is foglalkozott az Elan helyzetével, és rámutatott arra, mennyire fontos szerepet játszik az állami támogatás a munkahelyek megmentésében. A legnagyobb kereskedelmi (független) televíziócsatorna, a PopTV 2008. június 26-án például arról számolt be a honlapján, hogy az Elan igazgatósága és felügyelőbizottsága az államtól vár megoldást a társaság pénzügyi nehézségeinek orvoslására, kihangsúlyozva, hogy amennyiben az állam nem nyújt pénzügyi segítséget, akkor több mint 700 munkahely kerül veszélybe ⁽²⁰⁾.

- (101) Ahogy arról az alábbiakban részletesebben szó lesz, a hatóságok részvétele vagy részvételük hiányának valószínűsége az Elan többségi tulajdonosa, a KAD (amely a tőkeinjekció időpontjában 57,61 % részesedéssel rendelkezett az Elanban) és a DSU (részesedése akkoriban 17,34 % volt az Elanban) esetében a legnyilvánvalóbb. 2006. december 22-i vállalatértékelő jelentésében ⁽²¹⁾ még a(z) [...] független tanácsadó cég is felhívta a figyelmet arra, hogy a politikai szempontok jelentőséggel bírtak a KAD és a DSU döntéshozatalában. Az Elan (akkori nevén Skimar d.o.o.) esetleges privatizációjának vizsgálatával kapcsolatosan [...] arra a következtetésre jutott, hogy a társaság tulajdonosai közül kettő, a KAD és a DSU 100 %-ban állami irányítás alatt áll, következésképpen fennáll a lehetősége annak, hogy az eladásra vonatkozó döntésük politikai, illetve gazdasági indíttatású.
- (102) A Bizottság egyenként minden tulajdonosnál ellenőrzi, hogy az állam által irányított társaság-e, és hogy a tőkeinjekció nyújtásához felhasznált források állami forrásnak tekinthetők-e. Emellett azt is megvizsgálja, hogy az Elannak nyújtandó tőkeinjekcióról szóló határozat az államnak tulajdonítható-e. Ezzel összefüggésben kiemelt figyelmet fordít az egyes tulajdonosok felügyelőbizottságának összetételére, valamint arra, hogy a felügyelőbizottságnak jóvá kellett-e hagynia az Elannak nyújtandó tőkeinjekciót 2008-ban. Ezt követően megvizsgálja azokat a további jeleket, amelyek a hatóságoknak az intézkedés meghozatalában való részvételére vagy részvételük hiányának valószínűségére utalnak.

K A D

- (103) A Bizottság megjegyzi, hogy az intézkedés nyújtásakor az Elan többségi tulajdonosának, a KAD-nak az összes részvénye Szlovénia tulajdonában volt. A szlovén kormány nevezte ki a KAD közgyűlésének és felügyelőbizottságának minden tagját (lásd a (11) preambulumbekendést). A KAD alapszabálya szerint a felügyelőbizottságnak kell hozzájárulnia minden olyan ügylet megkötéséhez, amelynek értéke meghaladja a KAD alaptőkéjének 1 %-át. A vizsgált tőkeinjekció ilyen ügyletnek minősült, a KAD felügyelőbizottsága pedig 2008. július 10-i 134. és 2008. augusztusi 135. ülésén megvitatta és engedélyezte az Elan számára nyújtandó tőkeinjekciót ⁽²²⁾.
- (104) Mivel a KAD tulajdonosa Szlovénia, feltételezhető, hogy képes a vállalatot irányítani, a KAD forrásai pedig elvben állami forrásoknak tekinthetők. Szlovénia álláspontjával ellentétben nem változtat ezen a következtetésen az, hogy a tőkeinjekcióhoz felhasznált források osztalékból, kamatból és a KAD egyéb bevételeiből származtak. Azon osztalék, kamat vagy egyéb bevétel felhasználása, amely ellenkező esetben az államot mint a társaság többségi részvényesét illette volna, az állami források csökkenését eredményezi, ezért állami források felhasználásának minősülhet ⁽²³⁾.
- (105) A 2. intézkedés államnak tulajdoníthatóságát illetően a Bizottság úgy véli, hogy a KAD nem nyújtott volna tőkeinjekciót, ha a hatóságoknak nincs befolyásuk a döntéshozatalára. Az erős állami befolyás nem vezethető le pusztán abból, hogy Szlovénia volt akkoriban a KAD egyedüli részvényese, hogy a KAD felügyelőbizottságának összes

⁽¹⁸⁾ OECD-felülvizsgálat: Corporate Governance in Slovenia (Vállalatirányítás Szlovéniában), 2011.3.28., 9. o., webhely: http://www.oecd.org/document/58/0,3746,en_2649_34813_47492282_1_1_1_1,00.html

⁽¹⁹⁾ „Gerüchten zufolge will die Regierung für Verluste nach dem schlechten Winter Elan eine Finanzspritze von EUR 5,7 Mio Euro zukommen lassen.” Sport Artikel Zeitung „SAZsport”, 2008. június 9.: „Zweiter Abgang an der Spitze”.

⁽²⁰⁾ https://24ur.com/novice/gospodarstvo/kriticne-razmere-v-elanu_comment_p1_a19.html?&page=1&p_all_items=19

⁽²¹⁾ [...], A Skimar csoport értékelése, 2006. december 22., 28. o.

⁽²²⁾ Lásd az ülés jegyzőkönyvét: „[...] hozzájárul ahhoz, hogy az igazgatóság a KAD Skimar, d.o.o. társaságban lévő befektetése értékének megvédéséhez és maximalizálásához szükséges összes lépést megtegye, ideértve a Skimar társaságnak a Kapitalnska družba, d.d. és a Prvi pokojninski sklad RS (Első Nyugdíjalap) összesen 57,606 %-os részesedésével arányos mértékű feltőkésítését legfeljebb 5 761 000,00 EUR összegben.”

⁽²³⁾ A C-6/97 sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (EBHT 1999., I-2981. o.) 22. pontjában a főtanácsnok azzal érvelt, hogy „a döntő szempont nem a beavatkozás formája, sem pedig a jogi jellege vagy a célja, hanem az eredménye. Minden olyan beavatkozás, amely gazdasági előnyhöz, és ezzel összefüggésben az állami források csökkenéséhez vezet, ... a Szerződés [107.] cikkének alkalmazásában előleg állami támogatásnak minősül.”

tagját Szlovénia nevezte ki, és hogy a felügyelőbizottságnak hozzá kellett járulnia az ügyletnek. A KAD döntéshozatalában való közvetlen állami részvételt jelzi az is, hogy a szlovén kormány képviselői részt vesznek a közgyűlés és a felügyelőbizottság összes ülésén (lásd a (45) preambulumbekendést).

- (106) Az OECD szlovéniai vállalatirányításról készült felülvizsgálata is kiemelte, hogy a kormány az iparpolitikai célkitűzések elérése érdekében nyomást gyakorol a KAD (és a szintén állami irányítás alatt lévő SOD kártérítési alap) döntéshozatalára: „A két alap hatékony eszközként szolgál a kormány kezében ahhoz, hogy privatizált vállalkozások testületeit és vezetését befolyásolja, és végeredményben aktív szerepet játsszon a tulajdonosváltozásokkal kapcsolatos döntéshozatalban. Úgy tűnik, hogy ennek a hátterében – legalábbis kezdetben – részint az állt, hogy a kormány befolyásolni szeretne volna, hogy külföldi vállalkozások milyen mértékben szereznek irányítást fontos hazai vállalkozások és iparágak felett. A közvetlen és a közvetett részesedés mértéke lehetővé tette, hogy az előző kormányok jelentősen és néha átláthatatlan módon befolyásolják a szlovén kereskedelmi vállalkozásokat magukban foglaló nagy ágazatok működését és a vállalkozások ellenőrzésének piacát.”⁽²⁴⁾
- (107) A szlovén kormány által készített, „Structural Adjustments 2010 and 2011” (2010. és 2011. évi strukturális kiigazítások) című dokumentum⁽²⁵⁾ kiemeli továbbá a KAD és az állami irányítású kártérítési alap, a SOD Szlovénia iparpolitikai céljainak szolgálatában, például az Elan megsegítésében betöltött szerepét. Az „Állami szerv létrehozása az állami tulajdonú vállalkozások irányítására, valamint a KAD és a SOD átalakítása” című 2.1.1. pontban a dokumentum a következőképpen fogalmaz: „A szerkezetátalakítás keretében a KAD-ot és a SOD-ot mentesíteni kell minden stratégiai befektetéstől ... – rossz befektetést jelentő vállalkozások, amelyeket azért nyilvánítottak stratégiaivá, mert az állam segítséget kíván nyújtani nekik a nehézségeik leküzdésében (Mura, Elan).” Az a megfogalmazás, hogy a KAD Elanban lévő befektetését azért nyilvánították stratégiaivá, „mert az állam segítséget kíván nyújtani” az Elannak, élesen ellentmond Szlovénia azon állításának, miszerint a KAD döntéshozatal tekintetében független (lásd az (56) preambulumbekendést). A kormány dokumentuma ezután kifejti, hogy a rossz stratégiai befektetések részben állami tulajdonú vállalkozástól közvetlenül az államra való átruházása mindenképp személyzeti jellegű feladat volt, a KAD és a SOD által létrehozott PDP szerkezetátalakítási társaság pedig azért került közvetlenül állami tulajdonba, mivel a csapat már nem lehetett a KAD és a SOD része⁽²⁶⁾.
- (108) A Bizottság felkérte Szlovéniát, hogy tegye meg észrevételeit a fent idézett dokumentumokkal kapcsolatosan. Szlovénia határozottan állította, hogy semmilyen kormányhatározat nem született az Elan feltőkésítéséről. Emellett rámutatott arra, hogy az OECD-felülvizsgálat, amely szerint a KAD és a SOD hatékony eszközként szolgál a kormány kezében ahhoz, hogy privatizált vállalkozások testületeit és vezetését befolyásolja, nem tett említést a DSU, a Zavarovalnica Triglav és a Triglav Naložbe társaságról, a szlovén kormány dokumentuma pedig nem számol be semmilyen közvetlen vagy közvetett állami befolyásról a Zavarovalnica Triglav és a Triglav Naložbe eszközeit illetően. Szlovénia továbbá felhívja a figyelmet az OECD-felülvizsgálat egyik részletére, amely megemlíti, hogy „a központi koordináció hiánya megnehezítette a kormány tulajdonosi érdekeltségeinek hatékony kezelését”. Ezután kifejti, hogy a KAD mindig is a Pénzügyminisztérium felelősségi körébe tartozott, míg a Gazdasági Minisztérium felelt a feldolgozóiparért, ahová az Elan is tartozik. Azzal kapcsolatosan, hogy a szlovén kormány dokumentuma stratégiaivá vált rossz befektetéseket említ, Szlovénia rámutat arra, hogy a dokumentumban az ilyen befektetésekre az Elan mellett példaként felhozott másik társaságot, a Murát hagyják csődeljárás alá kerülni 2009 októberében.
- (109) Szlovénia észrevételeivel nem cáfolta azokat a fenti érveket, amelyek szerint a hatóságok az intézkedés meghozatalában részt vettek, vagy részvételük hiánya valószínűtlen. Csupán egyszerű állítás, hogy a kormány nem vett részt a feltőkésítésre vonatkozó határozat meghozatalában. Az, hogy az OECD-felülvizsgálat név szerint nem említi a DSU, a Zavarovalnica Triglav és a Triglav Naložbe társaságot, és központi koordináció hiányáról beszél,

⁽²⁴⁾ OECD-felülvizsgálat: Corporate Governance in Slovenia (Vállalatirányítás Szlovéniában), 2011.3.28., 9. o., webhely: http://www.oecd.org/document/58/0,3746,en_2649_34813_47492282_1_1_1_1,00.html

⁽²⁵⁾ „Structural Adjustments 2010 and 2011” (2010. és 2011. évi strukturális kiigazítások), a Szlovén Köztársaság Kormánya, 2009. október, 12. o., webhely: http://www.svrez.gov.si/fileadmin/svez.gov.si/pageuploads/docs/strukturne_prilagoditve/Structural_adjustments_SLO_EN.pdf

⁽²⁶⁾ „Structural Adjustments 2010 and 2011” (2010. és 2011. évi strukturális kiigazítások), a Szlovén Köztársaság Kormánya, 2009. október, 13. o., webhely: http://www.svrez.gov.si/fileadmin/svez.gov.si/pageuploads/docs/strukturne_prilagoditve/Structural_adjustments_SLO_EN.pdf

nem változtat az általa kialakított összképen, vagyis azon a tényen, hogy a szlovén kormány tevőlegesen beavatkozott a gazdaságba, és iparpolitikai célokat követett. Az OECD-felülvizsgálatban és a szlovén kormány dokumentumában név szerint nem említett társaságok, a Zavarovalnica Triglav és a Triglav Naložbe felett gyakorolt állami irányításról az alábbiakban olvashatók részletes információk. Egyúttal szem előtt kell tartani, hogy ezek a társaságok kisebbségi tulajdonosok voltak, amelyek csak 25 %-os részesedéssel rendelkeztek az Elanban. Végül a kormány dokumentumát illetően megjegyzendő, hogy az a tény, hogy egy másik, „stratégiai befektetésnek” minősített, nehézségekkel küzdő társaság ellen csődeljárás indult, a jelenlegi ügy értékelése szempontjából lényegtelen.

- (110) A fentiekre figyelemmel a Bizottság megállapította, hogy a KAD által az Elan számára 2008-ban nyújtott tőkeinjekciót állami forrásból finanszírozták, és ezért Szlovéniának tulajdonítható.

K A D - P P S

- (111) A (12) preambulumbekzdésben leírtaknak megfelelően a PPS-t a KAD kezeli, és ellenőrzést gyakorol a részesei felett. A KAD-PPS tőkeinjekcióban való részvételét ezért ugyanazon szempontok szerint kell vizsgálni, mint a KAD részvételét. Ami azt illeti, a KAD felügyelőbizottsága a 2008. július 10-i 134. ülésén úgy hagyta jóvá a tőkeinjekciót, hogy egyúttal a PPS nevében is hozzájárult ahhoz ⁽²⁷⁾. Ugyanez vonatkozik a KAD felügyelőbizottsága által a 2008. augusztusi 135. ülésen hozott határozatra is.
- (112) A Bizottság ezért megállapította, hogy a KAD-PPS által az Elan számára 2008-ban nyújtott tőkeinjekciót állami forrásból finanszírozták, és ezért Szlovéniának tulajdonítható.

D S U

- (113) A Bizottság megjegyzi, hogy az intézkedés nyújtásakor a DSU teljes mértékben közvetlen állami tulajdonban volt. Felügyelőtanácsának három tagja van, közülük kettőt a tulajdonos, vagyis Szlovénia nevez ki (lásd a (13) preambulumbekzdést). A tőkeinjekció időpontjában a harmadik tag is az állam által kinevezett tag volt. A DSU alapszabálya szerint a felügyelőtanács határozatait szavazattöbbséggel hozza meg, és felügyeli a DSU ügyvezetését. A DSU felügyelőtanácsa a 2008. július 11-én tartott rendkívüli ülésén valójában megvizsgálta és jóváhagyta az Elannak nyújtandó tőkeinjekciót, majd a 2008. augusztus 26-án és szeptember 8-án tartott rendkívüli ülésein részben módosította határozatát ⁽²⁸⁾.
- (114) Mivel a DSU tulajdonosa Szlovénia, feltételezhető, hogy képes a vállalatot irányítani, a DSU forrásai pedig elvben állami forrásoknak tekinthetők. Szlovénia álláspontjával ellentétben nem változtat ezen a következtetésen az, hogy a tőkeinjekcióhoz felhasznált források osztalékból, kamatból és a DSU egyéb bevételeiből származtak, ahogy azt a (104) preambulumbekzdés is leírja.
- (115) A 2. intézkedés államnak tulajdoníthatóságát illetően figyelembe kell venni, hogy az intézkedés nyújtásakor a felügyelőtanács mindhárom tagja a DSU egyedüli tulajdonosa, Szlovénia által kinevezett tag volt, és hogy a felügyelőtanácsnak tulajdonképpen hozzá kellett járulnia az ügyletnek. A fentiekben leírtaknak megfelelően a(z) [...] által készített 2006. december 22-i vállalatértékelő jelentés ⁽²⁹⁾ is megállapítja, hogy politikai szempontok befolyásolták a KAD és a DSU döntéshozatalát. A DSU 2010-ben a KAD-dal együtt átruházta az Elanban való részesedését a PDP holdingtársaságra, ezt a ténytet pedig azon fenti magyarázatok fényében kell vizsgálni, amelyek arra a kérdésre adnak választ, hogyan döntött a szlovén kormány azoknak a befektetés jelentő vállalkozásoknak a kezeléséről, amelyek azért váltak stratégiaivá, mert az állam segítséget kívánt nyújtani nekik a nehézségeik leküzdésében. Azokat az általánosan megfigyelhető körülményeket illetően, amelyek a hatóságoknak az intézkedés elfogadásában való részvételét vagy részvételük hiányának valószínűtlenségét támasztják alá, a Bizottság úgy véli, hogy a DSU nem nyújtott volna tőkeinjekciót, ha a hatóságoknak nincs befolyásuk a döntéshozatalára.
- (116) A Bizottság ezért megállapította, hogy a DSU által az Elan számára 2008-ban nyújtott tőkeinjekciót állami forrásból finanszírozták, és ezért Szlovéniának tulajdonítható.

⁽²⁷⁾ Lásd a 22. lábjegyzetet.

⁽²⁸⁾ Lásd a 2008. szeptember 8-i ülés jegyzőkönyvét: [...].

⁽²⁹⁾ [...]. A Skimar csoport értékelése, 2006. december 22., 28. o.

Z a v a r o a l n i c a T r i g l a v

- (117) Szlovénia közvetlenül nem tulajdonosa a Zavarovalnica Triglav társaságnak. A Bizottság mindazonáltal megjegyzi, hogy Szlovénia közvetetten kétharmados részesedéssel rendelkezik a Zavarovalnica Triglav társaságban (lásd a (14) preambulumbekendést). Többségi részvényesei a ZIPZ (Nyugdíj- és Rokkantsági Biztosító Intézet) és a SOD (Szlovén Kártérítési Társaság). Mindkét társaság 100 %-ban állami tulajdonú. A Zavarovalnica Triglav többi részvényese közül egyik részvényes sem rendelkezett 1,8 %-nál nagyobb részesedéssel.
- (118) A Zavarovalnica Triglav felügyelőbizottságának nyolc tagja közül öt, többek között az elnök és az alelnök, a részvényeseket képviseli, és a részvényesek nevezik ki őket. A (14) preambulumbekendésben leírtaknak megfelelően a Zavarovalnica Triglav többségi részvényesei 100 %-ban állami tulajdonú társaságok. Ezért elvben az állam nevezi ki a felügyelőbizottság említett öt tagját, és ezek a felügyelőbizottsági tagok az állam érdekeit képviselik. A Bizottság megjegyzi, hogy a Zavarovalnica Triglav igazgatósága ugyan megszavazta az Elan számára nyújtandó tőkeemelést az Elan 2008. augusztus 28-i közgyűlésén, de azzal a feltétellel, hogy a felügyelőbizottságnak is jóvá kell hagynia az ügyletet. A felügyelőbizottság 2008. szeptember 4-én hozzá is járult a tőkeinjekcióhoz ⁽³⁰⁾.
- (119) Mivel Szlovénia közvetetten a Zavarovalnica Triglav részvényeinek kétharmadával rendelkezett, feltételezhető, hogy képes a vállalatot irányítani, a Zavarovalnica Triglav forrásai pedig elvben állami forrásoknak tekinthetők.
- (120) Figyelembe kell venni azt is, hogy a Zavarovalnica Triglav felügyelőbizottságának tagjait, többek között az elnököt és az alelnököt is az állam nevezi ki, és a felügyelőbizottságnak engedélyeznie kellett a tőkeinjekciót.
- (121) Azokra a fent említett, általánosan megfigyelhető körülményekre figyelemmel, amelyek a hatóságoknak az intézkedés elfogadásában való részvételét vagy részvételük hiányának valószínűtlenségét egyértelműen alátámasztják, a Bizottság megállapítja, hogy az intézkedés Szlovéniának tulajdonítható.

T r i g l a v N a l o ž b e

- (122) Szlovénia közvetlenül nem tulajdonosa a Triglav Naložbe társaságnak. A Bizottság mindazonáltal megjegyzi, hogy Szlovénia közvetetten többségi részesedéssel rendelkezik a Triglav Naložbe társaságban. Az intézkedés nyújtásakor a Triglav Naložbe részvényeinek gyakorlatilag 80 %-a a Zavarovalnica Triglav tulajdonában volt, amelyben pedig Szlovénia közvetetten többségi részesedéssel rendelkezik (lásd a (14) preambulumbekendést). Szlovénia tehát közvetetten a Triglav Naložbe részvényeinek több mint 51 %-ával rendelkezik. A társaság többi részvényese közül egyetlen részvényes sem rendelkezett 0,67 %-nál nagyobb részesedéssel.
- (123) A felügyelőbizottság három tagja a részvényesek érdekképviselését látja el, és a részvényesek választják meg őket. Mivel az állam közvetetten többségi részvényes a Triglav Naložbe társaságban, ezért meg kell vizsgálni, hogy az állam dönthet-e arról, kit neveznek ki felügyelőbizottsági tagnak Szlovénia érdekeinek képviselőjére. A Triglav Naložbe felügyelőbizottságának jóvá kellett hagynia az Elannak nyújtandó tőkeinjekciót, erre a 2008. szeptember 3-án tartott, hetedik rendkívüli ülésén került sor ⁽³¹⁾.
- (124) Mivel Szlovénia közvetetten a Triglav Naložbe többségi tulajdonosa volt, feltételezhető, hogy képes a vállalatot irányítani, a Triglav Naložbe forrásai pedig elvben állami forrásoknak tekinthetők. Szlovénia álláspontjával ellentétben nem változtat ezen a következtetésen az, hogy a tőkeinjekcióhoz felhasznált források hitelből származtak, ahogy azt a (104) preambulumbekendés is kifejti.

⁽³⁰⁾ Lásd a 2008. szeptember 4-i ülés jegyzőkönyvét: „A felügyelőbizottság engedélyezi a Zavarovalnica Triglav, d.d. 1 200 000,0 EUR összegű hozzájárulását a Skimar, d.o.o. tőkeemeléséhez [...]”.

⁽³¹⁾ Lásd az ülés jegyzőkönyvét: „a felügyelőbizottság megvizsgálta a Skimar d.o.o. társaságba való befektetésről szóló jelentést és a legutóbbi, 2008. augusztus 28-i közgyűlésen hozott határozatokat, és támogatja az igazgatóságot abban, hogy aktívan közreműködjön az említett társaság talpra állításában, következőképpen támogatja az ehhez szükséges, 10 millió EUR teljes összegű feltőkésítést a részesedésekkel arányos mértékben [...]”.

- (125) Tekintettel arra, hogy a Triglav Naložbe felügyelőbizottságának összes tagját az állam nevezi ki, a felügyelőbizottságnak pedig engedélyeznie kellett a tőkeinjekciót, és azokra a fent említett, általánosan megfigyelhető körülményekre figyelemmel, amelyek a hatóságoknak az intézkedés elfogadásában való részvételét vagy részvételük hiányának valószínűtlenségét egyértelműen alátámasztják, a Bizottság megállapítja, hogy az intézkedés Szlovéniának tulajdonítható.

K ö v e t k e z t e t é s

- (126) Az Elanban részesedéssel rendelkező társaságok felügyelőbizottságának összetétele, valamint az a tény, hogy a felügyelőbizottságoknak jóvá kellett hagyniuk a 2008. évi tőkeinjekciót, szintén arra utal, hogy a vizsgált intézkedés az államnak tulajdonítható ⁽³²⁾.
- (127) Emellett a Bizottság szerint – a fentieknek megfelelően – számos jel mutat arra, hogy az állam közvetlenül részt vett a KAD (az Elan messze legnagyobb tulajdonosa, amely a tőkeinjekció időpontjában 57,61 % részesedéssel rendelkezett) és a DSU döntéshozatalában. Ezek a jelek az OECD jelentésében, a(z) [...] jelentésében, a szlovén kormány által közzétett dokumentumokban, valamint a sajtótudósításokban lelhetők fel.
- (128) . Emellett az Elan öt, állam által irányított tulajdonosának azonos magatartása is arra utal, hogy az állam részt vett a tulajdonosok döntéshozatalában, mivel valószínűtlennek tűnik, hogy öt független piaci magánszereplő egyszerre és azonos feltételek mellett fogadott volna el egy nehéz helyzetben lévő vállalkozás számára nyújtandó tőkeinjekciót.
- (129) A fentiekre figyelemmel a Bizottság megállapította, hogy a 2. intézkedést állami forrásból finanszírozták, és ezért Szlovéniának tulajdonítható.

A kedvezményezettnek biztosított szelektív előny

- (130) Egy intézkedés akkor minősülhet állami támogatásnak, ha egyedi vagy szelektív jellegű, vagyis csak bizonyos vállalkozásokat vagy bizonyos áruk termelését részesíti előnyben.
- (131) A Bizottság úgy ítéli meg, hogy az 1. intézkedés esetével megegyező okok miatt (lásd a (87)–(90) preambulumbekendést) a teljes Elan csoport tekintendő a 2008. évi tőkeemelés kedvezményezettjének. Következő lépésként meg kell vizsgálni, hogy az intézkedés előnyhöz juttatja-e a kedvezményezettet.
- (132) Ha az intézkedés megfelel a piacgazdasági befektető elvének, akkor az előny megléte kizárható. A fentiekben leírtaknak megfelelően a piaci befektető az eszközein elérhető hozam maximalizálására törekedne (lásd a (91) preambulumbekendést).
- (133) Erre figyelemmel a Bizottság mindenekelőtt megjegyzi, hogy az Elan a 2. intézkedés nyújtásakor a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás értelmében nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak minősült (lásd a (74) preambulumbekendést). Emellett Szlovénia szerint az Elant 2008 elején fizetésképtelenség fenyegette, likviditáshiánya pedig [12,6–15 millió] EUR volt.
- (134) Szlovénia azzal érvelt, hogy az Elan tulajdonosai a további tőkeinjekcióra vonatkozó döntésüket az Elan több dokumentumára és külső tanácsadók véleményére alapozták, ami azt jelzi, hogy döntésük megalapozott volt.
- (135) Igaz ugyan, hogy az Elan a 2008 és 2012 közötti időszakra vonatkozó hosszú távú tervet dolgozott ki a csoport számára, azonban figyelembe kell venni azt, hogy ez a terv 25 millió EUR összegű tőkeemelési irányított elő annak érdekében, hogy a társaság a jövőben elegendő hasznot tudjon termelni, az Elan részvényesei pedig elégtelennek találták ezt a hosszú távú tervet ahhoz, hogy ilyen összegű tőkeinjekciót nyújtsanak. A 2008. augusztusi helyreállítási terv nagyrészt előrejelzéseket tartalmazott, és nem szolgáltatott információkat a tervezett tőkeemelésről. A 2008 és 2012 közötti időszakra vonatkozó hosszú távú tervet és a helyreállítási tervet is az Elan

⁽³²⁾ A Bizottság 2008. július 23-i határozata a Németország által a DHL és a lipcse-hallei repülőtér javára tett intézkedésekről, C 48/06 (korábbi N 227/06) (HL L 326., 2008.12.23., 1. o.), (184)–(186), (226) és (227) preambulumbekendés; a Bizottság 2008. június 17-i határozata a Frankfurt-Hahn repülőtérrel – A repülőtér javára nyújtott állítólagos állami támogatás és a Ryanairrel kötött megállapodás, C 29/2008 (HL C 12., 2009.1.17., 6. o.), (212)–(218) preambulumbekendés.

készítette külső tanácsadó bevonása nélkül. Szlovénia a második tőkeemeléssel kapcsolatosan benyújtott még egy dokumentumot, amely a KAD által az Elan értékéről készített 2008. júliusi gyorsbecslés volt. Ez a dokumentum azonban nem támasztja alá Szlovénia azon érvét, hogy az Elan tulajdonosai körültekintő befektetőként jártak el, mivel a becslés szerint az esetleges kötelezettségek figyelembevétele esetén az Elan 2008 júliusában [29,5–34] millió EUR negatív sajáttőke-értékkel rendelkezett. A gyorsbecslés továbbá rávilágít arra, hogy az Elan 2008 és 2012 közötti időszakra vonatkozó hosszú távú tervében szereplő előrejelzések az előzetes tapasztalatok alapján talán túlzottan optimisták, ebben az esetben pedig a társaság értéke még alacsonyabb lehet.

- (136) Szlovénia emellett benyújtott az Elan diszkontált cash-flow módszerrel készített sajáttőke-elemzését is. Ez a(z) [...] által 2008 júniusában készített sajáttőke-elemzés megállapította, hogy az Elan piaci értéke 2007. december 31-én még pozitív, [35–40] millió EUR volt. A fentiekben leírtak (lásd a (70)–(74) preambulumbekendést) szerint azonban az Elan pénzügyi helyzete 2008 során jelentősen megromlott. Ezekre a fejleményekre figyelemmel a fenti sajáttőke-elemzés már elavultnak tekintendő 2008. augusztus 28-án, amikor az Elan tulajdonosai határoztak a tőkeinjekcióról, így nem lehet rá alapozni azt az állítást, hogy az Elan tulajdonosai körültekintő piaci befektetőként jártak el, különösen akkor nem, amikor a második tőkeinjekció körülményeit mérlegelték.
- (137) A (32) preambulumbekendésben foglaltaknak megfelelően a tulajdonosok ahhoz a feltételhez kötötték a tőkeemelést, hogy az Elan előbb állapodjon meg a bankokkal a fennálló hitelei átütemezéséről. Ilyen megállapodást ugyan nem sikerült kötni a tőkeemelés előtt, az Elan tulajdonosai azonban ennek ellenére végrehajtották a tőkeinjekciót, mivel anélkül az Elan csődbe ment volna.
- (138) Ha a bankok a tőkeemelés előtt beleegyeztek a hitelek átütemezésébe, az arra utalt volna, hogy bíztak az Elan életképességének helyreállításában. Ez azonban nem így volt, épp ellenkezőleg, az egyik bank még bírósági végzést is kért az Elan fennálló adósságainak behajtása érdekében. A bank hozzáállása jelzi, hogy a piac nem bízott abban, hogy az Elan életképessége helyreáll.
- (139) Figyelembe kell venni továbbá, hogy a tulajdonosok már 2007-ben 10,225 millió EUR összegű tőkeinjekciót nyújtottak az Elannak, eredménytelenül. Tisztázni kell, hogy a 2007. évi tőkeinjekció ugyan az úgynevezett stratégiai fejlesztési terven alapult, amely szerint az Elan eredetileg 20,2 millió EUR összegű befektetést kért, a 2008. évi, 10 millió EUR összegű tőkeinjekció azonban nem tekinthető az eredeti stratégiai fejlesztési terv értelmében nyújtott második befektetési részösszegnek. A 2008. évi tőkeinjekcióra azért volt szükség, hogy az Elan a likviditáshiány és elszenvedett veszteségek fedezésével elkerülje a fizetési képtelenséget, tehát a tőkét nem a stratégiai fejlesztési tervben meghatározott célokra fordították (lásd a (23) preambulumbekendést).
- (140) Végül pedig a Bizottság megjegyzi, hogy az intézkedés nyújtásakor minden tulajdonos állami tulajdonú társaság volt, vagyis magántulajdonos nem vett részt a tőkeemelésben.
- (141) Az előzőek fényében a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a 2. intézkedést nem a piactudományi befektető elvével összhangban nyújtották, ezért előnyhöz juttatta az Elant.

A verseny torzítása és a kereskedelem befolyásolása

- (142) A Bizottság megjegyzi, hogy a kedvezményezett versenypiacokon tevékenykedik. Az ilyen vállalkozásnak nyújtott állami támogatás előnyt biztosít a kedvezményezettnek a többi piaci szereplővel szemben, akik nem részesülnek támogatásban. Szlovénia álláspontjával ellentétben ebben az összefüggésben nem bír jelentőséggel, hogy az Elan versenytársai nagyobb piaci részesedéssel rendelkeztek, vagy hogy ők is részesültek finanszírozásban a tulajdonosaiktól.
- (143) Ha egy tagállam által nyújtott támogatás egy vállalkozás pozícióját az Unión belüli kereskedelemben részt vevő versenytársaival szemben erősíti, akkor azok versenyképességét a támogatás által korlátozottan kell tekinteni⁽³³⁾. A tagállamok között valóban folyik kereskedelem a sportfelszerelések és a tengeri járművek terén, amelyek gyártásával és forgalmazásával a kedvezményezett is foglalkozik.

⁽³³⁾ Lásd különösen a 730/79. sz., Philip Morris kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (EBHT 1980., 2671. o.) 11. pontját, a C-53/00. sz. Ferring-ügyben hozott ítélet (EBHT 2001., I-9067. o.) 21. pontját és a C-372/97. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (EBHT 2004., I-3679. o.) 44. pontját.

- (144) Az előzőek fényében a Bizottság arra következtetésekre jutott, hogy a 2. intézkedés torzíthatta a versenyt, és befolyásolhatta a kereskedelmet.

5.2.3. Következtetés az állami támogatás meglétéről

- (145) A fenti érvek tükrében a Bizottság megállapította, hogy a 2. intézkedés az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében az Elannak nyújtott állami támogatást tartalmaz. Szlovénia nem teljesítette az EUMSZ 108. cikkének (3) bekezdésében foglalt felfüggesztési kötelezettséget.

5.3. A TÁMOGATÁS ÖSSZEEGYEZTETHETŐSÉGE

- (146) Az EUMSZ 107. cikkének (2) és (3) bekezdése kivételeket fogalmaz meg a 107. cikk (1) bekezdésében foglalt általános szabály alól, amely szerint az állami támogatás összeegyeztethetetlen a belső piaccal.
- (147) Ezzel összefüggésben megjegyzendő, hogy a támogatás belső piaccal való összeegyeztethetőségének bizonyítása az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdésétől eltérően főként az érintett tagállamot terheli, amelynek igazolnia kell, hogy ennek az eltérésnek a feltételei teljesülnek ⁽³⁴⁾.
- (148) A Bizottság e kivételek alapján értékeli a 2. intézkedés összeegyeztethetőségét. Mivel a vizsgált intézkedést nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak nyújtották (lásd a fenti 5.1. pontot), a Bizottság először az intézkedés megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás szerinti összeegyeztethetőségét vizsgálja, másodsor pedig azt mérlegeli, hogy az intézkedés bármilyen más alapon összeegyeztethetőnek tekinthető-e.

5.3.1. Megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás

- (149) A megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 33. pontja értelmében csak a nehéz helyzetben lévő vállalkozások jogosultak megmentési célú vagy szerkezetátalakítási támogatásra. Az Elan jogosult, mivel olyan társaságnak tekinthető, amely nehéz helyzetben volt a második tőkeinjekció időpontjában (lásd a (74) preambulumbekendést).
- (150) A megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás szerint a **mentési támogatásnak** meg kell felelnie bizonyos követelményeknek, a vizsgált intézkedés azonban nem teljesítette ezeket:
- Egyrészt az intézkedést nem hitel vagy kezességvállalás formájában nyújtották, hanem tőkeinjekcióként (a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 25. pontjának a) alpontja).
  - Másrészt az intézkedést nem szüntették meg az első részlet folyósításától számított legfeljebb hat hónapon belül (a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 25. pontjának a) alpontja).
  - Harmadrészt Szlovénia az intézkedés első végrehajtását követő hat hónapon belül nem terjesztett elő szerkezetátalakítási vagy felszámolási tervet, illetve arra vonatkozó bizonyítékot, hogy a kezességvállalás megszűnt (a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 25. pontjának c) alpontja).
- (151) Következésképpen a vizsgált tőkeinjekciók nem tekinthetők megmentési támogatásnak.
- (152) Az intézkedés nem teljesíti a **mentési támogatásra** vonatkozóan a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatásban meghatározott követelményeket sem, mivel nem nyújtottak olyan kompenzációs intézkedéseket, amelyek ellensúlyozták volna a támogatás kereskedelmi feltételekre gyakorolt negatív hatását.

- (153) A megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 38–42. pontja szerint a szerkezetátalakítást olyan

⁽³⁴⁾ Például a T-68/03. sz., Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (EBHT 2007., II-02911. o.) 34–37. pontja.

kompenzációs intézkedéseknek kell kísérniük, amelyek arányosak a támogatás torzító hatásaival és különösen a kedvezményezett vállalkozás méretével és relatív piaci jelentőségével. Az iránymutatás 40. pontja úgy rendelkezik, hogy kompenzációs intézkedéseket elsősorban azo(ko)n a piac(ok)on kell végrehajtani, ahol a vállalkozás a szerkezetátalakítás után jelentős piaci részesedést szerez. Szlovénia azt állítja, hogy az Elan által 2009-ben és 2010-ben végrehajtott elidegenítések némelyike kompenzáló hatást gyakorolt.

- (154) Szlovénia a társaság télisport-üzletága kapcsán úgy írja le az Elant, mint „az egyik utolsó, önálló télisportszer-márka”, továbbá „a jóval nagyobb versenytársaihoz képest gyengébb piaci szereplőnek” nevezi ⁽³⁵⁾. Az utóbbi jellemzés azonban nem felel meg annak a leírásnak, amelyet az Elan jelenlegi többségi tulajdonosa adott a társaságról. A PDP szerint az Elan 2010-ben 448 000 pár sílécet és 217 000 hódeszákát értékesített, a globális síléc-gyártás 13 %-át adta, és világszinten a hetedik legnagyobb síléc-márka, amelynek világgpiaci részesedése megközelítőleg 8 %.
- (155) Szlovénia konkrétan nem határozza meg az(oka)t a termék- vagy földrajzi piaco(k)a)t, ahol az Elan télisport-üzletága működik. Az alábbiakban leírtaknak megfelelően, figyelembe véve a Szlovénia által közölt információkat, valamint tekintettel az egyesülések múltbeli gyakorlatával kapcsolatos szempontokra ⁽³⁶⁾, megállapítható, hogy az Elan valójában jelentős piaci részesedéssel rendelkezett az érintett piacok legalább egy részén.
- (156) Annak értékeléséhez, hogy a társaság milyen relatív jelentőséggel bír a piacon, amelyen tevékenykedik, a Bizottság megvizsgálta a rendelkezésre álló bizonyítékokat, ideértve az Elan saját készítésű stratégiai dokumentumait is. Az Elan a kelleken kívül főként alpesi síléc és hódeszák gyártásával foglalkozik. Ezeket egyrészt Elan márkanév alatt értékesítik kiskereskedőknek (a továbbiakban: a kiskereskedelmi piac), másrészt Elan úgynevezett eredetitermék-gyártóként is tevékenykedik, és más (konkurens) gyártóknak szállít sílécet és hódeszákát (a továbbiakban: az eredetitermék-gyártói piac). Megjegyzendő, hogy a Bizottság a COMP/M.3765 sz., AMER/SALOMON ügyben 2005 decemberében hozott határozata alkalmazásában úgy ítélte meg, hogy többek között a különböző típusú téli sportszerek esetében különálló termékpiacok vannak, vagyis különálló termékpiaca van az alpesi sílécnek és a hódeszákknak, illetve különálló eredetitermék-gyártói piaca van az alpesi sílécnek. A Bizottság a téli sportszerek kiskereskedelmi piacát nemzeti szintűnek, eredetitermék-gyártói piacát pedig Európában legalább az EGT teljes területére kiterjedőnek találta ⁽³⁷⁾. Az Elan Ski 2006 és 2010 közötti időszakra vonatkozó eredetitermék-gyártói fejlesztési terve szerint a társaság eredetitermék-gyártásból való világgpiaci részesedése a síléc esetében 21 % volt 2005-ben, majd kifejti, hogy „[...]” Az Elan Sportartikel 2006 és 2010 közötti időszakra vonatkozó fejlesztési terve szerint az Elan a világ egyik vezető hódeszagyártója volt, mivel 2005-ben 268 000 terméket gyártott, ami 16 %-os piaci részesedésnek felelt meg. E termékek túlnyomó többsége az eredetitermék-gyártói üzletág számára készült, 30 000 hódeszákát pedig az Elan márkanév alatt értékesítettek 2005-ben. Ami az Elan márkájú sílécet illeti, Az Elan márka 2006 és 2010 közötti időszakra vonatkozó, piac- és márkaközpontú penetrációs stratégiája szerint az Elan 7,5 %-os piaci részesedéssel a hetedik legnagyobb márka volt. Ez a dokumentum ugyanakkor kiemeli, hogy a társaság bízott abban, hogy középtávon az öt piacvezető márka alá is felkapaszkodhat, ezzel kapcsolatban pedig kifejtette, hogy [...].
- (157) Mivel az Elan bevételeinek túlnyomó része a télisport-üzletágból származik, és a társaság a fentieknek megfelelően stabil pozícióval rendelkezik legalább a télisport-ágazat bizonyos szegmenseiben, azért e területen kompenzációs intézkedéseket kellett volna hozni. A Szlovénia által a télisport-üzletágon belüli kompenzációs intézkedésként ismertetett lépéseket megvizsgálva az egyetlen elidegenítés az Elan Egyesült Államokban működtetett sífelszerelés-terjesztő közös vállalkozásbeli partnerének, a Dal Bello Sports (a továbbiakban: Dal Bello) társaságnak a tőkéjében való [17,5–20 %-os részesedés értékesítése volt. Az Elan a Dal Bello Sports társasággal közös észak-amerikai sífelszerelés-forgalmazó és -terjesztő közös vállalkozás megszüntetése miatt hajtotta végre ezt az elidegenítést. Az Elan azzal érvel, hogy az együttműködés megszűnése következtében visszaesett az Elan termékeinek értékesítése Kanadában és az Egyesült Államokban, ami a társaság szerint „kompenzáló hatásnak” minősül.
- (158) Mindenekelőtt megjegyzendő, hogy sem a 2008 és 2012 közötti időszakra vonatkozó hosszú távú terv, sem a helyreállítási terv nem említi a Dal Bello társaságban szerzett részesedés eladását, következésképpen az értékesítés nem tekinthető „a szerkezetátalakítás szerves részének”, ahogy azt a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 40. pontja megfogalmazza. Sőt, az ügylet alaposabb vizsgálata esetén fény derül arra, hogy a forgalmazási és

⁽³⁵⁾ A Jadek & Pensa Elan nevében küldött, 2012.12.2-i levele.

⁽³⁶⁾ Lásd a COMP/M.3765 sz., AMER/SALOMON ügyet, webhely: http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m3765_20051012_20212_en.pdf

⁽³⁷⁾ Lásd a 36. lábjegyzetet.

terjesztési együttműködést a Dal Bello kezdeményezésére szüntették meg Szlovénia elismerte, hogy „az vezetett az egyébként sikeres együttműködés megszüntetésére irányuló tárgyalásokhoz, hogy az Elan 2008-ban problémákkal küzdött, a Dal Bello pedig hosszú távon megbízhatóbb partnert kívánt keresni. E tárgyalások eredményeképpen kötötték meg a közös vállalkozás megszüntetésére irányuló szerződést 2009. december 14-én...” Mindezek fényében az Elan által végrehajtott elidegenítés már ezen okokból sem minősülhet kompenzációs intézkedésnek.

- (159) Továbbá a kedvezményezett piaci részesedésének zsugorodásához vezető értékesítéseszköken más körülmények között kompenzációs intézkedésnek minősülne, a Bizottság azonban megjegyzi, hogy a jelen esetben az ügylet a kiskereskedelmi piacot érintette, amelyet a Bizottság korábban nemzeti szintűnek minősített ⁽³⁸⁾, az Elan síléc-értékesítése pedig mindössze az észak-amerikai piacon esett vissza, az európai piac(ok)on azonban nem, következésképpen nem kompenzálhatja az EGT-n belüli torzulásokat. Emellett a közös vállalkozás síléc forgalmazásával és terjesztésével foglalkozott, gyártással nem. Az Elan fő tevékenysége azonban síléc és hódeszkák gyártása. Csak a kedvezményezett fő piacán végrehajtott elidegenítés tekinthető megfelelő kompenzációs intézkedésnek.
- (160) Szlovénia továbbá azzal érvelt, hogy a síléc gyártásával foglalkozó alkalmazottak számának és a társaság marketingberuházásainak csökkentése is kompenzációs intézkedésnek tekinthető.
- (161) Az Elan hosszú távú tervéből és helyreállítási tervéből azonban kiderül, hogy ezek a lépések egyszerű ésszerűsítési intézkedések voltak, amelyeket költségcsökkentés és hatékonyság növelése céljából hajtottak végre a pénzügyi életképesség visszaállítása érdekében. Az intézkedéseket tehát nem azért hajtották végre, hogy csökkentsék az Elan piaci jelenlétét, vagy ellensúlyozzák az Elannak nyújtott támogatás okozta versenytorzulásokat.
- (162) A tengerijármű-üzletágat illetően Szlovénia azzal érvelt, hogy a következő elidegenítések kompenzáló hatást gyakoroltak: 2009-ben az Elan eladta Elan Yachting d.o.o. és Elan Marine Charter d.o.o. nevű leányvállalatait, amelyek jachtok bére adásával foglalkoztak. 2010-ben értékesítette a Horvátországban működő Elan Brod d.o.o. nevű leányvállalatát is, amely főként motorcsónakok gyártásával foglalkozott. Szlovénia azt állítja, hogy az ezek a leányvállalatok nem voltak strukturálisan veszteségesek, az Elan Yachting d.o.o. és az Elan Marine Charter d.o.o. által végzett bérbeadási tevékenységek elősegítették az Elan jachtjainak az Elan fő piacain való elterjedését, a motorcsónakok piaci szegmenséről való kivonulással pedig jelentősen csökkent az Elan piaci jelenléte a kedvtelési célú és a sporthajók piacán.
- (163) A Bizottság emlékeztet arra, hogy a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 40. pontja szerint a kompenzációs intézkedéseket elsősorban azo(ko)n a piac(ok)on kell végrehajtani, ahol a vállalkozás a szerkezetátalakítás után jelentős piaci részesedést szerez. A leírások és a veszteséges tevékenységek megszüntetése – ami mindenképpen szükséges az életképesség helyreállításához – a kompenzációs intézkedések értékelésének alkalmazásában nem minősül kapacitáscsökkentésnek.
- (164) Megjegyzendő, hogy a tengerijármű-ágazat nem az Elan fő tevékenységét képviseli. A társaság forgalmának számottevően nagyobb részét a télisport-üzletág adja. A 2011. évre vonatkozó pénzügyi előrejelzés szerint a tengerijármű-üzletágban [20–24] millió EUR összbevételt vártak, a télisport-üzletágban ezzel szemben [58–68] millió EUR-t. Ezenkívül az Elannak nyújtott 10 millió EUR összegű tőkeinjekció nagyobb részét (5,924 millió EUR összeget) a télisport-üzletág kapta. A megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 40. pontjára figyelemmel kétségesnek tűnik, hogy a tengerijármű-üzletágban végrehajtott elidegenítések egyáltalán megfelelő kompenzációs intézkedésnek tekinthetők-e, mivel a lent részletesebben kifejtetteknek megfelelően a tengerijármű-ágazat nem az a piac, ahol a vállalkozás a szerkezetátalakítás után a legjelentősebb piaci részesedést szerezte.
- (165) Annak érdekében, hogy a Szlovénia által felhozott érveket teljes körűen értékelje, a Bizottság mindazonáltal megvizsgálta, hogy milyen mértékben érvelhetett Szlovénia azzal, hogy megfelelő kompenzációs intézkedésekre kerül sor a tengerijármű-ágazatban. A szerkezetátalakítás előtt az Elan maximális gyártókapacitása [280–330]

⁽³⁸⁾ Lásd a 36. lábjegyzetet.

vitórlás és [45–55] motorcsónak volt. Szlovénia konkrétan nem határozza meg a tengeri járművek azon termék- vagy földrajzi piacát vagy piacait, ahol a relatív piaci jelentősége mérhető lenne. Észrevételeiben az Elan „kedvtelési célú és sporthajók piacán” való jelenlétének csökkenését, továbbá a „motorcsónakok piaci szegmenséről” való kivonulást említi.

- (166) A rendelkezésre álló dokumentumok, többek között az Elan saját készítésű, a társaság tengerijármű-üzletágának versenyhelyzetével foglalkozó stratégiai dokumentumainak elemzése azonban további bepillantást enged abba, hogy a társaság milyen relatív jelentőséggel bírt a tengeri járművek piacán. Az Elan tengerijármű-üzletágának 2006 és 2010 közötti időszakra vonatkozó fejlesztési terve szerint az új csónakok világpiacának értéke 25 milliárd EUR, amelynek 80 %-át a motorcsónakok, 20 %-át pedig a vitórlások adják, és ugyanez a megoszlás érvényes az európai piacra is. Az Elan a piacot „rendkívül széttagoltnak” tartja, vitórlásgyártásának uniós piaci részesedését megközelítőleg [0–5] %-ra, motorcsónakgyártásáét pedig jóval 1 % alá teszi. A fejlesztési terv ugyanakkor különböző piaci szegmensek létezésére mutatott rá, amelyeket eltérő versenyfeltételek, többek között belépési korlátok jellemeznek. Az Elan által 2008 júniusában készített, A Skimar csoport 2008 és 2012 közötti időszakra vonatkozó hosszú távú terve szerint a csónakok piaca a csónakok mérete szerint szegmentált, a legkisebb verseny pedig a (9 méteres) kishajók szegmensében tapasztalható, az Elan viszont közepes méretű, 9–15 méteres termékeket gyárt és értékesít, és új modelleket kíván fejleszteni [...]. Az Elan jelenlegi többségi tulajdonosa, a PDP prezentációja írja le a legpontosabban, hogy az Elan mekkora piaci részesedéssel rendelkezett abban a szegmensben, amelyben saját meglátása szerint versenyzett: „2010-ben az Elan a 10–18 méteres vitórlások szegmensében (amely a tengerihajó-piac 20 %-át teszi ki) 122 járművet értékesített, ezzel 5,2 %-os piaci részesedést ért el.” Valószínűnek tűnik, hogy a piac szegmentálása kiindulási alapként olyan kritériumokon alapul, mint például a meghajtás (vitórla, motor) és a méret. Ezzel ellentétes álláspont hiányában és e határozat alkalmazásában a Bizottság elfogadja a PDP azon értékelését, hogy az Elan több mint 5 %-os részesedéssel bírt a vitórlások piacán.
- (167) A fentiek fényében megállapítható, hogy még ha az Elan által a tengerijármű-üzletágban végrehajtott elidegenítéseket figyelembe is lehetne venni az összegegyeztetetőség bizottsági értékelése céljából, a tengerijármű-ágazatban bármilyen kompenzációs intézkedést a vitórlások gyártása terén kellett volna végrehajtani, amely nyilvánvalóan az Elan tengerijármű-üzletágának fő tevékenysége volt, és ahol a társaság a fentieknek megfelelően nem elhanyagolható részesedéssel rendelkezett az Elan szerint „rendkívül széttagolt piacon”. Az Elan jachtértékesítését legnagyobb mértékben előmozdító bérbeadási tevékenységek, valamint a motorcsónakgyártás – amely ágazatból az Elan az Elan Brod d.o.o. eladásával kivonult – elidegenítése ezért nincs összhangban a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 40. pontjával. Ami a motorcsónakokat illeti, az Elan csak 2002-ben kezdte meg ilyen járművek gyártását, és a vitórláságazatban szerzett hírnevét kívánta felhasználni a motorcsónakok gyártása terén. Az értékesítés azonban 2006-ban és 2007-ben elérte a csúcspontját 50 motorcsónakkal, majd csökkenni kezdett, és 2008-ban már csak [25–29] csónakot, 2009-ben pedig mindössze [7–9] csónakot adtak el.
- (168) Szlovénia észrevételei továbbá rávilágítanak arra, hogy az Elan tulajdonosai és a bankok nem tekintették fő tevékenységnek az elidegenített tevékenységeket ⁽³⁹⁾. Ugyancsak megjegyzendő, hogy az Elan leányvállalatainak értékesítésével nem a versenytorzulásokat kívánták ellensúlyozni. Mindhárom leányvállalat veszteséges volt az értékesítés időpontjában, valamint az azt megelőző években. Szlovénia arról tájékoztatta a Bizottságot, hogy az Elan Yachting d.o.o. és az Elan Marine Charter d.o.o. teljes (összesített) nettó eredménye 2007-ben –157 000 EUR, 2008-ban –100 000 EUR, 2009-ben pedig –57 000 EUR volt. Az Elan Brod d.o.o szintén veszteséges volt ebben az időszakban, eredménye 2006-ban –58 000 EUR, 2007-ben –436 000 EUR, 2008-ban –1 millió EUR, 2009-ben pedig –1,5 millió EUR volt. E számadatok fényében Szlovénia azon kijelentése, hogy a leányvállalatok nem voltak strukturálisan veszteségesek, pusztán öncélú állítás. A fentiekben leírtaknak megfelelően a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás szerint a leírások és a veszteséges tevékenységek megszüntetése – ami mindenképpen szükséges lenne az életképesség helyreállításához – a kompenzációs intézkedések értékelésének alkalmazásában nem minősül kapacitáscsökkentésnek. Az eladott három tengerijármű-gyártó leányvállalat jelentős veszteségei, és az Elan Brod d.o.o. folyamatosan, súlyosan romló teljesítménye azonban rámutatnak arra, hogy az elidegenítések valójában mindenképpen szükségesek voltak az életképesség helyreállításához, és emiatt nem minősülhetnek kompenzációs intézkedésnek.
- (169) A Bizottság ezért arra a következtetésre jutott, hogy az Elan által végrehajtott elidegenítések, valamint alkalmazotti létszám- és marketingkiadás-csökkentés nem minősülhet kompenzációs intézkedésnek. Mivel nem került sor megfelelő kompenzációs intézkedésekre, a Bizottságnak még a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás 56. pontja (amely szerint a támogatás engedélyezésekor a támogatott térségekben kevésbé szigorú feltételek alkalmazhatók a kompenzációs intézkedések végrehajtását illetően) figyelembevételével is meg kell állapítania, hogy a

⁽³⁹⁾ Lásd Szlovénia 2011. október 10-i észrevételét, amely a KAD egyik levelét tartalmazza, amely a tengerijármű-üzletágon belüli, „nem fő tevékenységet folytatónak minősülő” társaságok értékesítését említi, valamint az Elan nevében eljáró Jaded & Pensa ügyvédi iroda 2012. április 26-i levelét, amely szerint a bankok a fő tevékenységhez nem kapcsolódó horvátországi eszközök eladását kötötték ki feltételül refinanszírozási megállapodás kötéséhez.

megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás követelményei a megfelelő kompenzációs intézkedések végrehajtásának szükségessége tekintetében nem teljesülnek. Mivel a szerkezetátalakítási támogatások összeegyeztethetőségére vonatkozóan az iránymutatásban foglalt követelmények kumulatívak, az iránymutatás alkalmazhatósága már akkor kizárható, ha már egy követelmény nem teljesül. A Bizottság ezért a továbbiakban nem vizsgálja, hogy a többi követelmény teljesült-e. A fentiekre figyelemmel megállapítást nyert, hogy a 2. intézkedés a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás szerint nem tekinthető összeegyeztethetőnek.

5.3.2. Összeegyeztethetőség más alapon

- (170) Az EUMSZ 107. cikkének (2) bekezdésében felsorolt kivételek nem vonatkoznak erre az esetre, mivel ez az intézkedés nem szociális jellegű, nem magánszemély fogyasztóknak nyújtották, nem természeti csapások vagy más rendkívüli események által okozott károk helyreállítására szolgál, és nem a Németországi Szövetségi Köztársaság Németország felosztása által érintett egyes területei gazdaságának nyújtották.
- (171) Az EUMSZ 107. cikkének (3) bekezdése további kivételeket határoz meg.
- (172) Az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének a) pontja úgy rendelkezik, hogy a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető „az olyan térségek gazdasági fejlődésének előmozdítására nyújtott támogatás, ahol rendkívül alacsony az életszínvonal vagy jelentős az alulfoglalkoztatottság”. Az Elan székhelye olyan régióban található, amely az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének a) pontja szerint támogatásra jogosult ⁽⁴⁰⁾. A támogatott területeknek nyújtott állami támogatás összeegyeztethetőségét a regionális támogatásokról szóló iránymutatás ⁽⁴¹⁾ szabályozza. A regionális támogatásokról szóló iránymutatás értelmében állami támogatás elvben csak olyan vállalkozásoknak nyújtható, amelyek nincsenek nehéz helyzetben. Az Elan azonban az intézkedések nyújtásakor nehézségekkel küzdött (lásd a (74) preambulumbekendést). Ennélfogva a 2. intézkedés nem tekinthető összeegyeztethető regionális támogatásnak.
- (173) A fentiek alapján a Bizottság megállapítja, hogy a támogatásra nem vonatkozik nem felel meg az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének a) pontjában meghatározott mentesség.
- (174) Az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének b) pontja kimondja, hogy „valamely közös európai érdeket szolgáló fontos projekt megvalósításának előmozdítására vagy egy tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére nyújtott támogatás” a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető.
- (175) A Bizottság megjegyzi, hogy a vizsgált támogatás nem közös európai érdeket szolgáló fontos projekt megvalósításának előmozdítására irányul, és a Bizottság nem talált arra vonatkozó bizonyítékokat sem, hogy az a szlovén gazdaságban bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére irányulna.
- (176) A fentiek alapján a Bizottság megállapítja, hogy a támogatásra nem vonatkozik az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének b) pontjában meghatározott mentesség feltételeinek.
- (177) Az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének d) pontja kimondja, hogy összeegyeztethetőnek tekinthető a kulturális és a kulturális örökség megőrzését előmozdító állami támogatás, ha az Unión belüli kereskedelmi és versenyfeltételeket nem befolyásolja a közös érdekekkel ellentétes mértékben. Ez a rendelkezés nyilvánvalóan nem alkalmazható a jelen ügyre.
- (178) Az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontja engedélyezi az egyes gazdasági tevékenységek vagy gazdasági területek fejlődését előmozdító állami támogatást, amennyiben az nem befolyásolja hátrányosan a kereskedelmi feltételeket a közös érdekekkel ellentétes mértékben. A Bizottság számos iránymutatást és közleményt dolgozott ki

⁽⁴⁰⁾ Szlovénia regionális támogatási térképe, amelyet a Bizottság 2006. szeptember 13-án hagyott jóvá, és amelyet a Hivatalos Lap következő számában tettek közzé: HL C 256., 2006.10.24., 6. o.

⁽⁴¹⁾ HL C 54., 2006.3.4., 13. o.

az említett cikkben foglalt mentességek alkalmazására vonatkozóan. Mivel a vizsgált intézkedéseket nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak nyújtották, a Bizottság csak az intézkedés megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás szerinti összeegyeztethetőségét vizsgálta. Más iránymutatás és közlemény nem alkalmazható a vizsgált intézkedésre.

(179) A vizsgált támogatás ezért összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősül.

6. VISSZAFIZETTETÉS

(180) Az EUMSZ és a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a Bizottság hatáskörébe tartozik annak eldöntése, hogy az érintett államnak meg kell-e szüntetnie vagy módosítania kell-e azt a támogatást ⁽⁴²⁾, amely a Bizottság álláspontja szerint nem egyeztethető össze a belső piaccal. Az állandó ítélkezési gyakorlatból következik továbbá, hogy a Bizottság által a belső piaccal összeegyeztethetetlennek tekintett támogatások esetében az államra a támogatás megszüntetését illetően kirótt kötelezettség célja a korábbi állapot visszaállítása ⁽⁴³⁾. A Bíróság e tekintetben kimondta, hogy ez a célkitűzés akkor valósul meg, ha a kedvezményezett visszafizette a jogellenes támogatásként kapott összegeket, elveszítve így azt az előnyt, amelyet versenytársaival szemben élvezett a piacon, és visszaállt a támogatás juttatása előtti állapot ⁽⁴⁴⁾.

(181) Az említett ítélkezési gyakorlatot követve az eljárási rendelet 14. cikke megállapítja, hogy *„amennyiben a jogellenes támogatások esetén elutasító határozat születik, a Bizottság dönt arról, hogy az érintett tagállam hozza meg a szükséges intézkedéseket a támogatásnak a kedvezményezettől történő visszavételére.”*

(182) Így, tekintettel arra, hogy a vizsgált intézkedés jogellenes és a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatásnak minősül, a támogatást vissza kell fizettetni annak érdekében, hogy a piacon a támogatás nyújtását megelőző állapot visszaálljon. A visszafizettetést attól az időponttól kezdve kell alkalmazni, amikortól a kedvezményezett előnyben részesült, azaz amikortól a támogatást a kedvezményezett rendelkezésére bocsátották, és a tényleges visszafizetésig tartó időszakra visszafizetési kamatot kell kiszabni.

(183) A 2008. évi tőkeinjekció összegét teljes egészében vissza kell fizettetni, mivel az ügyletben részt vevő öt társaság döntései az államnak tulajdoníthatók. A tőkeinjekció teljes összege 10 millió EUR volt, amelyből 5,924 millió EUR-t az Elan Winter sport társaságnak, 4,076 millió EUR-t pedig az Elan Marine társaságnak juttattak. Ez a két társaság azonban 2010 júniusában egyesült anyavállalatával, az Elannel. A dátum, amikortól a visszafizetési kamatot kell számítani, az az időpont, amikor a tőkét ténylegesen a kedvezményezett rendelkezésére bocsátották, vagyis 2008. szeptember 8.

7. KÖVETKEZTETÉS

(184) A 2007. januári döntés értelmében az Elan javára nyújtott tőkeinjekció (1. intézkedés) nem tartalmaz állami támogatást, mivel a tulajdonosok határozata összhangban van a piactudományi befektető elvével.

(185) A 2008. augusztusi döntés értelmében az Elan javára nyújtott tőkeinjekció (2. intézkedés) állami támogatást tartalmaz. Az állami támogatás a belső piaccal összeegyeztethetetlen. Nem felel meg a megmentési és szerkezetátalakítási iránymutatás követelményeinek. Az EUMSZ 107. cikke (2) és (3) bekezdésének egyetlen rendelkezése sem teljesül. A 10 millió EUR összegű tőkeinjekciót ezért a visszafizetési kamatokkal együtt vissza kell fizettetni az Elannel,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

A 2007. januári tőkeinjekció nem minősül az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikkének (1) bekezdése értelmében vett támogatásnak.

⁽⁴²⁾ Lásd a C-70/72. sz., Bizottság kontra Németország ügyben hozott ítélet (EBHT 1973., 00813. o.) 13. pontját.

⁽⁴³⁾ Lásd a C-278/92., C-279/92. és C-280/92. sz., Spanyolország kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet (EBHT 1994., I-4103. o.) 75. pontját.

⁽⁴⁴⁾ Lásd a C-75/97. sz., Belgium kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (EBHT 1999., I-030671. o.) 64–65. pontját.

2. cikk

Szlovénia a 2008. évi 10 millió EUR összegű tőkeemelés formájában az Elan javára nyújtott állami támogatási intézkedést jogellenesen – az Európai Unió működéséről szóló szerződés 108. cikke (3) bekezdésének megsértésével – vezette be, és az összegegyeztetetlen a belső piaccal.

3. cikk

- (1) Szlovéniának vissza kell fizetnie a kedvezményezettel, az Elannal a 2. cikkben említett támogatást.
- (2) A visszafizetendő összegre kamatokat kell felszámítani attól az időponttól kezdődően, amikor az összeget a kedvezményezett rendelkezésére bocsátották (2008. szeptember 8.), egészen a tényleges visszafizetésig.
- (3) A kamatokat a 794/2004/EK bizottsági rendelet ⁽⁴⁵⁾ V. fejezetével összhangban kamatos kamattal kell kiszámítani.
- (4) Szlovénia e határozat elfogadásának időpontjától kezdve megszünteti a 2. cikkben említett támogatás valamennyi függőben lévő kifizetését.

4. cikk

- (1) A 2. cikkben említett támogatást azonnal és ténylegesen vissza kell fizetnie.
- (2) Szlovénia e határozat végrehajtását a határozatról szóló értesítés időpontjától számított négy hónapon belül biztosítja.

5. cikk

- (1) Szlovénia az e határozatról szóló értesítést követő két hónapon belül közli a Bizottsággal az alábbi információkat:
  - a) a kedvezményezettel visszafizetendő teljes összeg (főkövetelés és kamatok);
  - b) az e határozat teljesítése érdekében elfogadott és tervezett intézkedések részletes leírása;
  - c) olyan dokumentumok, amelyek igazolják, hogy elrendelték a támogatásnak a kedvezményezett általi visszafizetését.
- (2) Szlovénia a 2. cikkben említett támogatás teljes visszafizetetéséig folyamatosan tájékoztatja a Bizottságot az e határozat végrehajtása érdekében hozott nemzeti intézkedésekről. A Bizottság egyszerű kérésére haladéktalanul benyújtja az e határozat teljesítésére vonatkozó, már meghozott és tervezett intézkedésekre vonatkozó információkat. Továbbá Szlovénia részletes adatokat szolgáltat a kedvezményezett által már visszafizetett támogatási összegekről és kamatokról.

6. cikk

Ennek a határozatnak a Szlovén Köztársaság a címzettje.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 19-én.

a Bizottság részéről
Joaquín ALMUNIA
alelnök

⁽⁴⁵⁾ HLL 140., 2004.4.30., 1. o.

A BIZOTTSÁG HATÁROZATA**(2013. március 20.)****a Belgium által az SA Ducroire/Delcredere NV számára nyújtott SA.23420 (11/C, korábbi NN40/10) számú állami támogatásról***(az értesítés a C(2013) 1497. számú dokumentummal történt)***(Csak a francia és a holland nyelvű változat hiteles)****(EGT-vonatkozású szöveg)**

(2014/274/EU)

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 108. cikke (2) bekezdésének első albekezdésére ⁽¹⁾,

tekintettel az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásra, és különösen annak 62. cikke (1) bekezdésének (a) pontjára,

miután felkérte az érdekelt feleket, hogy az említett cikkeknek megfelelően nyújtsák be észrevételeiket ⁽²⁾,

mivel:

I. ELJÁRÁS

- (1) 2007. június 5-én [a panaszos] (*) panaszt nyújtott be az Európai Bizottságnak azzal a 150 millió euró összegű eredeti tőkejuttatással kapcsolatban, amelyben az SA Ducroire/Delcredere NV nevű vállalkozás (a továbbiakban: „Ducroire/Delcredere”) részesült akkor, amikor 2004. szeptemberében létrehozta az Office National du Ducroire (a továbbiakban: „az ONDD”).
- (2) 2007. december 7-én kelt levelében a Bizottság részletes kérdéseket intézett a belga hatóságokhoz. Ezekre a kérdésekre a Bizottság 2008. február 12-én kapta meg a válaszokat, melyekhez számos dokumentumot és egy üzleti tervet is mellékeltek.
- (3) A panaszos és a Bizottság között 2008. szeptember 9-én került sor megbeszélésre.
- (4) 2008. december 4-én a Bizottság elküldte a belga hatóságoknak a panasz betekinthető változatát.
- (5) Belgium észrevételeinek betekinthető változatát és konkrét kérdéseit 2008. december 12-én és 17-én küldték meg a panaszosnak. A panaszos a 2009. november 6-án kelt levélben válaszolt.
- (6) 2010. április 21-én további kérdéseket tettek fel Belgiumnak, melyekre Belgium 2010. július 23-án válaszolt.
- (7) 2011. február 23-án a Bizottság hivatalos vizsgálati eljárás indításáról határozott az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: „EUMSZ”) ⁽³⁾ 108. cikkének (2) bekezdésének értelmében az alábbi lehetséges támogatási intézkedésekkel kapcsolatban: (i) a belga állam által az ONDD-nek nyújtott kezességvállalás az utóbbi piacképes kockázataival kapcsolatban; (ii) egy vagy több belső forrásáthelyezés a piacképes kockázatok biztosításához, és (iii) az ONDD által a piacképes kockázatok Ducroire/Delcredere által történő biztosításához rendelkezésre bocsátott tőke. A Bizottság felkérte az érdekelt feleket, hogy nyújtsák be a kérdéses intézkedésekkel kapcsolatos észrevételeiket.

⁽¹⁾ Az EK-Szerződés 87. és 88. cikkét 2009. december 1-jei hatállyal az Európai Unió működéséről szóló szerződés („EUMSZ”) 107., illetve 108. cikke váltotta fel. A két rendelkezés lényegét tekintve azonos. E határozat alkalmazásában az EUMSZ 107. és 108. cikkére történő hivatkozásokat – adott esetben – az EK-Szerződés 87., illetve 88. cikkére történő hivatkozásként kell értelmezni. Az EUMSZ bevezetett bizonyos szóhasználatra vonatkozó változtatásokat is, például a „Közösség” kifejezés „Unió”-val, a „közös piac” kifejezés „belső piac”-cal, az „Elsőfokú Bíróság” kifejezés „Törvényszék”-kel történő felváltását. Ez a határozat az EUMSZ szóhasználatát követi.

⁽²⁾ HL C 163., 2011.6.1., 1. o.

(*) Bizalmas információ.

⁽³⁾ HL C 163., 2011.6.1., 1. o.

- (8) 2011. március 17-én és 2011. április 28-án két megbeszélésre került sor a belga hatóságok, az ONDD, a Ducroire/Delcredere és a Bizottság között.
- (9) 2011. május 4-én a belga hatóságok négyhetes hosszabbítást kértek a hivatalos vizsgálati eljárást megindító határozatra történő válaszadásra kijelölt határidőben (a továbbiakban: „a nyitó határozat”). 2011. május 5-én a Bizottság tájékoztatta a belga hatóságokat, hogy nincs akadálya a határidő meghosszabbítására vonatkozó kérésük teljesítésének, és további információkat kért a 2011. április 28-i értekezlettel kapcsolatban.
- (10) 2011. június 1-jén a belga hatóságok benyújtották a Bizottság által a nyitó határozatban felsorolt észrevételekre és kérdésekre adott válaszaikat. A válaszokhoz csatolt mellékletek 2011. június 9-én és 10-én érkeztek meg.
- (11) A válaszok fényében a Bizottság 2011. július 27-én további tájékoztatást kért.
- (12) A Bizottság kérdéseire adandó válaszok előkészítése érdekében a belga hatóságok két szakmai megbeszélést tartottak a Bizottsággal és a támogatás kedvezményezettjével 2011. szeptember 26-án és 2011. október 18-án. 2011. november 14-én Belgium további tájékoztatással szolgált a fenti értekezleteken tárgyalt témákat illetően.
- (13) 2011. december 5-én a belga hatóságok megküldték a Bizottság 2011. július 27-i kérdéseire adott válaszaikat.
- (14) 2012. április 23-án a Bizottság számos pontosítást kért a benyújtott információkban, melyeket a belga hatóságok 2012. május 16-án adtak meg.
- (15) 2012. május 21-én megbeszélést tartottak a belga hatóságok, az ONDD, a Ducroire/Delcredere és a Bizottság részvételével, és ezt követően a belga hatóságok további magyarázatokkal szolgáltak a 2012. május 31-én kelt levelükben. A 2012. június 14-én kelt levelükben a belga hatóságok megismételték a Bizottság által vitatott tőkeallokációs intézkedéssel kapcsolatos álláspontjukat.

II. A TÁMOGATÁS RÉSZLETES LEÍRÁSA

II.1. A KEDVEZMÉNYEZETT ÉS TEVÉKENYSÉGI KÖRE

- (16) Az ONDD olyan „önálló közintézmény”, amely a hitelbiztosítási piacon működik, és a belga állam kezességvállalását élvezzi.
- (17) 2013. augusztus 31-ig az ONDD minden biztosítási ügyletet a saját számlájára bonyolított, az állam kezességvállalása mellett. Nem vezetett elkülönített könyvelést a rövid és a hosszú lejáratú hitelbiztosításokról, illetve a piacképes és a nem piacképes kockázatokról. A Bizottságnak az EK-Szerződés 93. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamokhoz intézett közleménye, amely a Szerződés 92. és 93. cikkét alkalmazza a rövid lejáratú exporthitelbiztosításokra (a továbbiakban: „az exporthitel-biztosításról szóló közlemény”) ⁽⁴⁾ „piacképesnek” nevezi azokat a két évnél rövidebb lejáratú kereskedelmi és politikai kockázatokat, amelyek olyan adósokkal kapcsolatosak ⁽⁵⁾, akik valamely EU tagállamban vagy bizonyos OECD tagállamokban, nevezetesen Ausztráliában, Kanadában, Izlandon, Japánban, Új-Zélandon, Norvégiában, Svájcban és az Amerikai Egyesült Államokban telepedtek le ⁽⁶⁾.
- (18) 2003. szeptember 1-jén az ONDD létrehozott egy olyan „kereskedelmi” számlát, amely a belga hatóságok szerint nem élvezte az állam kezességvállalását, és amelyet attól a naptól kezdve minden rövid lejáratú kockázattal kapcsolatos biztosítási ügyletben használtak. Akkor [45-70] millió euró összegű tőkét rendeltek hozzá ehhez a kereskedelmi számlához, és ennek alapján megkapták az országos biztosítási felügyelet, az Office de Contrôle des Assurances engedélyét (a továbbiakban: „az OCA”). A kereskedelmi számlán belül nem vezettek külön könyvelést a piacképes és a nem piacképes kockázatokról.

⁽⁴⁾ HL C 281., 1997.9.17., 4. o. 2013. január 1-től kezdve a Bizottság a rövid lejáratú export-hitel biztosításokra az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének alkalmazásáról a tagállamoknak kiadott új közleményt alkalmazza, amelyet 2012. december 19-én tettek közzé (HL C 392., 2012.12.19., 1. o.).

⁽⁵⁾ Akár állami, akár nem.

⁽⁶⁾ Lásd az exporthitel-biztosításról szóló közlemény 2.5. pontját.

- (19) 2004 májusában az ONDD úgy határozott, hogy átadja a meglévő rövid lejáratú hitelbiztosítási ügyleteit egy leányvállalatnak, és ebből a célból létrehozta a Ducroire/Delcredere-t. A belga hatóságok fenntartják azt az álláspontjukat, hogy a Ducroire/Delcredere létrehozására irányuló döntés azzal a céllal született, hogy megfeleljenek az exporthitel-biztosításról szóló közleménynek, amely felszólítja a tagállamokat, hogy módosítsák az exporthitel-biztosítási rendszerüket oly módon, hogy az exporthitel-biztosítók a továbbiakban ne vegyenek igénybe állami támogatást a „piacképesnek” minősített kockázatokhoz.
- (20) Azt a döntést, hogy létrehozzák a Ducroire/Delcredere-t és 150 millió euró összegű tőkét juttatnak neki, 2004. május 11-én hozta az Igazgatótanács az ONDD által a 2005-től 2007-ig tartó időszakra kidolgozott üzleti terv alapján, amely két forgatókönyvet vázolt fel: (A) forgatókönyv, amelyet „reálisnak” neveztek, mert a gazdasági helyzetre épült, és 3 %-os növekedést feltételezett a biztosított összegekben, és (B) forgatókönyv, amelyet „dinamikusnak” neveztek, mert proaktív megközelítésre és piacok szerzésére épült, és a reális forgatókönyvben jelzett növekedés kétszeresére, azaz 6 %-ra számított⁽⁷⁾.
- (21) A Ducroire/Delcredere-t 2004. szeptember 23-án hozták létre, és ezen a napon az ONDD 150 millió euróval járult hozzá a vállalat tőkéjéhez, melyből 100 millió eurót azonnal befizettek, a fennmaradó 50 millió eurót pedig csak 2009-ben.
- (22) 2005. január 1-jén az ONDD átruházta a rövid lejáratú kockázatok portfólióját a Ducroire/Delcredere-re, amely ezen a napon kezdte meg a tevékenységét. A hosszú lejáratú kockázatokat továbbra is az ONDD kezeli.
- (23) Ennek alapján tehát az exporthitel-biztosításról szóló közlemény értelmében a Ducroire/Delcredere kezeli az összes piacképes kockázatot (amelyek alapértelmezetten rövid lejáratúak), valamint a nem piacképes rövid lejáratú kockázatokat, mint például a két évnél rövidebb lejáratú, az OECD-n kívül letelepedett adósokkal kapcsolatos kockázatokat.
- (24) 2007-ben a Ducroire/Delcredere megszerezte a Komerčni úvërová pojištovna EGAP (KUP) nevű cég (a cseh nemzeti exporthitel-biztosítási ügynökség kereskedelmi ága) tőkéjének 33 %-át [12-14] millió euróért. Az akvizíciót a SACE BT-vel közösen hajtották végre, amely szintén megszerezte a KUP tőkéjének 33 %-át. 2009-ben a Ducroire/Delcredere megvásárolta a SACE BT teljes részesedését a KUP tőkéjében [0-20] millió euróért. Így a Ducroire/Delcredere a KUP tőkéjének 66 %-át szerezte meg összesen [10-35] millió euróért. Ez utóbbi összegből később 12 millió eurót leírtak mint részesedés birtoklásából származó veszteséget (a befektetés értékének negatív korrekciója).

II.2. A PANASZ

- (25) 2007. június 5-én panaszt nyújtottak be a Bizottsághoz. A panaszos szerint az ONDD olyan feltételekkel hajtotta végre a tőkeallokációt, amelyeket egy piaccgazdaságban működő befektető elfogadhatatlannak tartott volna. Először is, a tőkejuttatás időpontjában a Ducroire/Delcredere várható nyereségessége állítólag alacsonyabb volt, mint amit egy magánbefektető elvárt volna. Másodszor, a Ducroire/Delcredere számára allokalált tőke állítólag meghaladta a szükséges mértéket, mind a minimálisan elegendő saját forrásokra vonatkozó prudenciális szabályok tekintetében, mint az ágazatban működő egyéb szereplők átlagos szolvenciamutatója alapján (nettó díjak/saját erő). A panaszos szerint kizárólag a 2004-ben végrehajtott „túltőkésítésnek” volt köszönhető, hogy a Ducroire/Delcredere és a SACE BT 2006 második felében együttesen ajánlatot tudott tenni a KUP részvényeinek 66 %-ának megvásárlására, amellyel „lehetetlen volt versenyezni”.

II.3. AZ ELJÁRÁS MEGINDÍTÁSÁNAK ALAPJA

- (26) A 2011. február 23-án megindított vizsgálat az alábbi intézkedéseket érinti:
- (a) A belga állam által az ONDD-nek nyújtott állítólagos kezességvállalás a piacképes kockázatokkal kapcsolatban (a továbbiakban: „1. intézkedés”);
- (b) Esetleges belső forrásáthelyezések (az ONDD-n belül) a nem piacképes kockázatok biztosításából a piacképes kockázatok biztosításába (mielőtt átadták volna a rövid lejáratú kockázatok biztosítását a Ducroire/Delcredere-nek) (a továbbiakban: „2. intézkedés”);

⁽⁷⁾ Lásd a belga hatóságok által 2011. június 1-jén benyújtott „Belgium észrevételei az Európai Bizottság 2011. február 24-i határozatához” 8. mellékletének 60. és 69. oldalait.

- Amikor az ONDD piacképes kockázatokat biztosított, nem kezelte külön és nem vezetett külön könyvelést a (rövid lejáratú) piacképes és a nem piacképes kockázatok biztosításáról, ellentétben az exporthitel-biztosításról szóló közlemény 4.3 pontjában megfogalmazott követelménnyel. Ez a pont ugyanis kimondja, hogy az állami támogatással működő exporthitel-biztosítóknak „külön kell kezelniük és elkülönítetten kell könyvelniük a piacképes kockázatokra nyújtott biztosításukat és a nem piacképes kockázatokra állami számlára vagy kezességvállalással nyújtott biztosításukat, amivel bizonyíthatják, hogy nem kapnak állami támogatást piacképes kockázatok biztosítására”.
- (c) Az ONDD által 2004-ben végrehajtott tőkeallokáció (150 millió euró jegyzett tőke) a leányvállalata, a Ducroire/Delcredere számára (a továbbiakban: „3. intézkedés”);
- (27) A 3. intézkedés vonatkozásában a nyitó határozat arra a következtetésre jutott, hogy a Ducroire/Delcredere számára nyújtott tőkeallokáció alábbi részei nem minősülnek támogatásnak ⁽⁸⁾:
- (a) a Ducroire/Delcredere eredeti tőkéjének az a része, amely úgy tekinthető, hogy a nem piacképes kockázatok biztosítását szolgálja ⁽⁹⁾, nem minősül támogatásnak. Az exporthitel-biztosításról szóló közlemény értelmében a tagállamok szabadon támogathatják az exporthitel-biztosítást a nem piacképes kockázatok ágazatában. Mivel ezt a tevékenységet nem piaci szereplőknek kell ellátniuk, az állami támogatás valószínűleg nem torzítja a versenyt, és ezért az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésének értelmében nem is minősül állami támogatásnak. A Bizottság ezért felszólította Belgiumot, hogy pontosítsa, hogy a Ducroire/Delcredere tőkéjének mely része támogatta a nem piacképes kockázatok biztosítását.
- (b) a Ducroire/Delcredere tőkéjének az a része, amely már az ONDD-n belül is a piacképes kockázatok biztosítását támogatta, és amelyet egyszerűen átadtak a Ducroire/Delcredere-nek a megfelelő biztosítási ügyletekkel együtt, nem minősül támogatásnak. Egyszerűen megváltozott a jogi formája egy meglévő gazdasági tevékenységnek a hozzátartozó tőkével együtt ⁽¹⁰⁾.
- (28) A szóban forgó lehetséges új támogatás (3. intézkedés) tehát a Ducroire/Delcredere számára allokált tőkének csak azt a részét érinti, amely nem a nem piacképes kockázatok exporthitel-biztosítását támogatja, és amely meghaladja a tőke azon részét, amely már az ONDD-n belül is támogatta a piacképes kockázatok biztosítását 2004. december 31-én (mielőtt a rövid lejáratú kockázatok biztosítását átadták a Ducroire/Delcredere-nek).
- (29) A jelen határozat alkalmazásában az alábbi definíciókat használjuk:
- (a) „további tőke”: a Ducroire/Delcredere-nek allokált tőke azon része, amely meghaladja a tőkének azt a részét, amely már az ONDD-n belül is támogatta a rövid lejáratú kockázatok biztosítását (beleértve mind a piacképes, mind a nem piacképes kockázatok) 2004. december 31-én (közvetlenül az előtt, hogy a rövid lejáratú kockázatok biztosítását átadták a Ducroire/Delcredere-nek);
- (b) „kiegészítő tőke”: a fent definiált további tőke azon része, amely a piacképes kockázatok hitelbiztosítását támogatja (tehát a Ducroire/Delcredere-nek allokált azon tőke, amely a piacképes kockázatok hitelbiztosítását támogatja, és meghaladja a tőkének azt a részét, amely már az ONDD-n belül is a rövid lejáratú kockázatok biztosítását támogatta 2004. december 31-én).
- (30) A további tőke tehát többek között a kiegészítő tőkét is magában foglalja (lásd az ábrát a (141) bekezdésben).
- (31) A nyitó határozatban a Bizottság feltételezte, hogy jelentős volt a további és a kiegészítő tőke összege, mivel aránytalanság állt fenn a Ducroire/Delcredere-nek a létrehozásakor juttatott 150 millió euró összegű tőke és az ONDD-n belül a 2003. szeptember 1. és 2004. december 31. közötti időszakban a rövid lejáratú kockázatok – beleértve a piacképes kockázatok is – biztosítására használt kereskedelmi számlára allokált [45–70] millió euró között. A Bizottság megállapította tehát, hogy valószínűleg létezett további és kiegészítő tőke is, a várható nyereségesség pedig nem tűnt elegendőnek.

⁽⁸⁾ Lásd a nyitó határozat 4.1.2.2.1 pontját.

⁽⁹⁾ Ez a kizárt tőke, amely a nem piacképes kockázatokkal kapcsolatos, magában foglalja a Ducroire/Delcredere tőkéjének azt a részét is, amely a rövid lejáratú kockázatok biztosításának Ducroire/Delcredere-nek történő átadása idején a Romániában és Bulgáriában letelepedett adósokkal kapcsolatos kockázatok biztosítását támogatta, mert azok a kockázatok akkor nem voltak piacképesek, hiszen ezek az országok 2007. január 1-jén csatlakoztak az Európai Unióhoz, tehát azt követően, hogy a biztosítási ügyleteket átadták a Ducroire/Delcredere-nek.

⁽¹⁰⁾ Lásd a Bizottság N 531/2005 „A Banque Postale létrehozásával és működésével kapcsolatos intézkedések” ügyben 2005. december 21-én hozott határozatának 54. bekezdését (HL C 21., 2006.1.28., 2. o.), mely az alábbi címen érhető el: http://ec.europa.eu/eu_law/state_aids/comp-2005/n531-05.pdf.

- (32) Az a tény, hogy az ONDD és a Ducreire/Delcredere nem teljesítette az exporthitel-biztosításról szóló közlemény 4.3 pontját (lásd (17) és (19) preambulumbekendések), tehát az, hogy nem vezettek külön nyilvántartást és könyvelést a piacképes és a nem piacképes kockázatokról, azt eredményezte, hogy a Bizottság nem tudta egyértelműen megállapítani a „kiegészítő tőke” összegét a hivatalos vizsgálati eljárás megindításakor. Ezért a nyitó határozatban a Bizottság azt kérte a belga hatóságoktól, hogy teljesítsék az exporthitel-biztosításról szóló közlemény 4.3 pontját, és közöljék, hogy a tőke mely része támogatta a rövid lejáratú nem piacképes kockázatok biztosítását, illetve a piacképes kockázatok biztosítását a Ducreire/Delcredere-nek történő átadás előtt és után.

III. AZ ÉRINTETT HARMADIK FELEK ÉSZREVÉTELEI

- (33) Az előírt határidőn belül az érintett felektől nem érkeztek észrevételek a nyitó határozatot illetően.

IV. BELGIUM ÉSZREVÉTELEI

Az 1. és 2. intézkedéshez: Állami kezességvállalás a piacképes kockázatokra az ONDD-n belül, és belső forrásáthelyezések az ONDD piacképes kockázataira

- (34) Belgium kijelentette, hogy az ONDD mindig a nem piacképes kockázatokra összpontosított, és ezek a kockázatok mindig többségben voltak a portfólión belül. 1993 után ⁽¹¹⁾ és az Európai Unió tíz új tagállamának 2004. májusi csatlakozása előtt a piacképes kockázatokkal kapcsolatos biztosítási ügyletek az ONDD-n belül nem voltak jelentősek. 2003 végén az ilyen biztosítási ügyletekkel kapcsolatos díjak a rövid lejáratú kockázatok portfóliójának csak körülbelül [0-1 %-át tették ki, a biztosított összegek pedig mindössze [...] millió eurót tettek ki (lásd 1. táblázat alább). Rámutattak, hogy akkoriban a garantált piacképes kockázatok százaléka azért volt olyan alacsony, mert kapcsolat állt fenn e kockázatok és a nem piacképes kockázatok között ⁽¹²⁾.
- (35) A rövid lejáratú piacképes és nem piacképes kockázatok aránya csak 2004. május 1-jén, a tíz új tagállam Európai Unióhoz történő csatlakozásával változott, ekkor az ONDD portfóliójában a piacképes kockázatok aránya a 2003. évi [0-1 %-ról] (díjak tekintetében) [15-20 %-ra] emelkedett (lásd 1. táblázat alább). Ez a változás annak az eredménye volt, hogy automatikus eltolódás következett be a nem piacképes kockázatok kategóriájából az Európai Unió tíz új tagállamában letelepedett adósokkal kapcsolatos rövid lejáratú piacképes kockázatok felé.
- (36) Az 1. intézkedést illetően a belga hatóságok hozzátették, hogy a belga állam kezességvállalása 2003. szeptember 1-jén megszűnt a piacképes kockázatok vonatkozásában, mivel ezeket átvezették arra a kereskedelmi számlára, amelyhez az ONDD megkapta az OCA engedélyét¹³, pontosan azért, mert erre a számlára az állam nem nyújtott kezességvállalást (az OCA nem szabályozza az állami kezességvállalás mellett bonyolított biztosítási ügyleteket).
- (37) Ami a piacképes kockázatok javára történő esetleges belső forrásáthelyezéseket illeti az ONDD-n belül, a belga hatóságok véleménye szerint a piacképes kockázatok jelentéktelen mennyisége miatt minden átvezetés valószínűtlen és mindenképpen *de minimis* ⁽¹³⁾ volt.
- (38) A belga hatóságok arra a következtetésre jutottak, hogy az 1. és a 2. intézkedésben szereplő összegek mindenképpen *de minimis* ⁽¹⁴⁾ összegek.

⁽¹¹⁾ A belga hatóságok szerint 1993-ig az ONDD fedezte az 1. övezetben található adósokkal kapcsolatos kockázatokat ([...], lásd 24. lábjegyzet), de utána felhagyott ezzel a tevékenységgel. Az ONDD-nek már 1993 előtt sem volt soha jelentős portfóliója piacképes kockázatokból.

⁽¹²⁾ Lásd a belga hatóságok által 2011. június 1-jén benyújtott „Belgium észrevételei az Európai Bizottság 2011. február 24-i határozatához” című dokumentum 13. és 14. oldalán bemutatott példát.

⁽¹³⁾ A Banki, Pénzügyi és Biztosítási Bizottságot (Commission bancaire, financière et des assurances – CBFA) úgy hozták létre, hogy 2004. január 1-jén összevonták a Biztosítási Felügyeletet (Office de contrôle des assurances – OCA) a Banki és Pénzügyi Bizottsággal (Commission bancaire et financière – CBF).

⁽¹⁴⁾ A Bizottság pontosítása: a belga hatóságok a *de minimis* szabályra utalnak. Az EUMSZ 108. cikkének (3) bekezdése meghatározza azt a kötelezettséget, hogy a Bizottságot értesíteni kell az állami támogatásról, hogy az meg tudja állapítani, hogy a támogatás összegegyeztethető-e a belső piaccal, az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésében meghatározott kritériumok szerint. A *de minimis* szabály szerint a három évnél hosszabb időre és bizonyos küszöbérték alatt adott támogatásra nem vonatkozik az értesítési kötelezettség. Az 1. és a 2. intézkedés időpontjában a 69/2001/EK számú, 2001. január 12-i, az EK-Szerződés 87. és 88. cikkének a *de minimis* támogatásra történő alkalmazásáról szóló bizottsági rendelet 100 000 euróban határozta meg a küszöbértéket (HL L 10., 2001.1.13., 30. o.).

1. táblázat

A díjakban és a biztosított összegekben megfigyelhető trend a rövid lejáratú piacképes és nem piacképes kockázatok esetében (teljesforgalom-biztosítás, exportőrök – rövid lejáratú)

(ezer euró) ⁽¹⁾

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
piacképes kockázatok	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2004 óta piacképes (10 új tagállam)					[...]	[...]	[...]
2007 óta piacképes (2 új tagállam)							
nem piacképes kockázatok	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2004 óta piacképes (10 új tagállam)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2007 óta piacképes (2 új tagállam)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Biztosított összegek	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
piacképes kockázatok	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2004 óta piacképes (10 új tagállam)					[...]	[...]	[...]
2007 óta piacképes (2 új tagállam)							
nem piacképes kockázatok	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2004 óta piacképes (10 új tagállam)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2007 óta piacképes (2 új tagállam)	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Díjak	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
(%)							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
piacképes kockázatok	[0-1 %]	[0-1 %]	[0-1 %]	[0-1 %]	[20-25 %]	[20-25 %]	[25-30 %]
2004 óta piacképes (10 új tagállam)					[20-25 %]	[15-20 %]	[15-20 %]
2007 óta piacképes (2 új tagállam)							
nem piacképes kockázatok	[99-100 %]	[99-100 %]	[99-100 %]	[99-100 %]	[75-80 %]	[75-80 %]	[70-75 %]
2004 óta piacképes (10 új tagállam)	[20-25 %]	[15-20 %]	[20-25 %]	[20-25 %]			
2007 óta piacképes (2 új tagállam)	[0-5 %]	[0-5 %]	[0-5 %]	[0-5 %]	[0-5 %]	[0-5 %]	[0-5 %]
Biztosított összegek	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

(ezer euró) ⁽¹⁾

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
piacképes kockázatok <i>2004 óta piacképes (10 új tagállam)</i> <i>2007 óta piacképes (2 új tagállam)</i>	[0-1 %]	[0-1 %]	[0-1 %]	[0-1 %]	[15-20 %] [15-20 %]	[15-20 %] [10-15 %]	[15-20 %] [10-15 %]
nem piacképes kockázatok <i>2004 óta piacképes (10 új tagállam)</i> <i>2007 óta piacképes (2 új tagállam)</i>	[99-100 %] [15-20 %] [0-5 %]	[99-100 %] [15-20 %] [0-5 %]	[99-100 %] [20-25 %] [0-5 %]	[99-100 %] [15-20 %] [0-5 %]	[80-85 %] [0-5 %]	[80-85 %] [0-5 %]	[80-85 %] [5-10 %]
Díjak	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

⁽¹⁾ Lásd a Belgium által az Európai Bizottság 2007. december 7-i keltezésű levelére adott válasz 7. oldalát, melyet a belga hatóságok 2008. február 12-én nyújtottak be (a belga hatóságok a 2011. június 1-jei beadványuk 14. oldalán hivatkoznak erre).

A 3. intézkedésről: Az ONDD által a Ducroire/Delcredere-nek juttatott tőke

- (39) Annak bizonyítása érdekében, hogy az ONDD által a Ducroire/Delcredere-nek juttatott tőke szükséges volt, és megfelelt a piacgazdasági magánbefektető kritériumának, a belga hatóságok az alábbi érveket sorolták fel: (1) a tranzakciót összefüggésében kell vizsgálni, nevezetesen úgy, hogy meglévő tevékenységet adtak át egy új leányvállalatnak; (2) a tőkejuttatás a szolvencia szabályok szerint is indokolt; (3) a Ducroire/Delcredere által biztosított piacképes kockázatok várható nyereségessége elegendő volt ahhoz, hogy egy piacgazdasági magánbefektetőt is meggyőzzön a befektetés végrehajtásának indokoltságáról.

1. A tranzakció meglévő tevékenység átadását jelenti ⁽¹⁵⁾

- (40) A belga hatóságok azt az álláspontot képviselik, hogy a tőkejuttatást a maga kontextusában kell vizsgálni, ami egy meglévő tevékenység átadása. A Ducroire/Delcredere létrehozásakor az általa végzett biztosítási üzleti tevékenység egészét az ONDD-től átvett rövid lejáratú biztosítási ügyletek tették ki.
- (41) Ezzel kapcsolatban a belga hatóságok kijelentették, hogy a **kereskedelmi tevékenységgel** kapcsolatos kereskedelmi számláról minden mérlegtételt átvezettek a Ducroire/Delcredere nyitó mérlegébe. Eszközoldalon csak a már a portfólióban lévő biztosítási kötvényekhez közvetlenül kapcsolódó igényeket vezették át (a befektetéseket nem vezették át). Forrásoldalon csak a meglévő biztosítási portfólióhoz kapcsolódó tételeket vezették át, így kihagyták a tőkét, a tartalékokat és a káringadozási tartalékokat, valamint a katasztrófákra képzett céltartalékokat ⁽¹⁶⁾. A belga hatóságok hangsúlyozzák, hogy a kereskedelmi számlához rendelt [45-70] millió eurót nem vezették át a Ducroire/Delcredere számára, mivel a tőkeösszeg meghatározása konkrét értékelés tárgyát képezte.
- (42) A belga hatóságok fenntartják azt, hogy a kereskedelmi számlára allokált tőke nem megfelelő referenciaalap a Ducroire/Delcredere tőkeigényeinek felmérésére. A kereskedelmi számla tőkeigényét a 73/239/EGT tanácsi irányelvet módosító 2002. március 5-i, 2002/13/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben meghatározott, a nem életbiztosítással foglalkozó vállalkozások szavatoló tőke igényeire vonatkozó szabályok mechanikus alkalmazásával becsülték meg ⁽¹⁷⁾ (a továbbiakban: „Szolvencia I irányelv”), a prudenciális szabályoknak megfelelően, hogy megkapják az OCA engedélyét a rövid lejáratú biztosítási ügyletekhez, mivel az állam már nem nyújtott kezességvállalást ezekre, de ez a tőke nem felel meg annak a gazdasági tőkének, amelyre szükség van a biztosítási üzleti tevékenység kockázati profiljának fedezéséhez.
- (43) A belga hatóságok szerint különbség van az új befektetés nyereségességére törekvő magánbefektető és az olyan anyavállalat hozzáállása között, amely átadja a meglévő tevékenységét egy leányvállalatának. A belga hatóságok szerint ennek az ellenkező megítélése arra kényszeríthetné az állami vállalkozásokat, hogy adják át vagy fejezzék be a gazdasági tevékenységüket, ha az nem elég nyereséges egy piacgazdasági magánbefektető számára, és ez megszegezné az állami tőke semlegességének elvét, melyet az EUMSZ 345. cikke határoz meg.

2. A tőke összegének igazolására alkalmazott módszerek a Ducroire/Delcredere-nél

- (44) A belga hatóságok fenntartják azt, hogy 2004-ben két módszert lehetett elképzelni a hitelbiztosítással foglalkozó vállalkozások tőkeigényeinek meghatározására: (a) a biztosítási ágazatban általánosan alkalmazott klasszikus módszer, amelyet a Szolvencia I irányelv határoz meg, és amely a kockázat díjazásán alapul (díj alapú megközelítés) és (b) a vállalt kockázatra alapuló módszer (kitettségen alapuló megközelítés), például a bázeli szabályok alkalmazása a banki szektorra és a Standard & Poor módszere a hitelbiztosítással foglalkozó vállalatok tőkeigényének meghatározására.

⁽¹⁵⁾ Lásd 14. lábjegyzet.

⁽¹⁶⁾ Lásd a belga hatóságok által 2011. június 1-jén benyújtott „Belgium észrevételei az Európai Bizottság 2011.február 24-i határozatához” c. dokumentum 22–24. oldalát.

⁽¹⁷⁾ Az átvezetett tételek adatait a belga hatóságok 2007. február 14-én nyújtották be annak a levélnek a 3. oldalán, amelyet a Bizottság 2007. január 17-i levelére válaszul írtak a CP 8/2007 (SA.22302) ügyben, és ezek az adatok szerepelnek a nyitó határozat 70. preambulumbeközlésében is.

Érvényben lévő prudenciális szabályok: Szolvencia I

- (45) A Ducroire/Delcredere esetében a belga hatóságok azt az álláspontot képviselik, hogy a Szolvencia I irányelvben meghatározott módszer nem tükrözi megfelelően egy biztosító átfogó pénzügyi profilját.
- (46) A Szolvencia I irányelv értelmében a szavatoló tőkekövetelmény két összeg közül a magasabbal egyenlő: az egyik a díjakból vagy hozzájárulásokból származó bevétel éves összege, a másik pedig az utolsó három pénzügyi év átlagos kárigény összege. Az abszolút minimális küszöb azonban 2004 és 2006 között 3 millió euró volt, 2007 és 2009 között pedig 3,2 millió euró.
- (47) E szabályok ONDD által történő alkalmazása következtében a Ducroire/Delcredere tőkéjének minimális szintje megközelítőleg **3 – 3,3 millió euró** ⁽¹⁸⁾ volt 2005 és 2007 között, az üzleti terv alapján (lásd 2. táblázat alább).
- (48) Belgium érvelése szerint a hitelbiztosítók tőkeigényei inkább a kitétségtől függenek, nem pedig a kockázati díjtól (biztosítási díjak), és a vállalt kockázaton alapuló módszertanok (kitétség alapú megközelítés) (mint például az ONDD-ről szóló 1939. évi törvény 8. cikke, a Standard & Poor módszere, vagy a bázeli szabályok alkalmazása a bankszektorra) megfelelőbbek, mint a Szolvencia I irányelv, amely a kockázat díjazásán alapul (díj alapú megközelítés).
- (49) A belga hatóságok továbbra is úgy látják, hogy a Ducroire/Delcredere által biztosított kockázatok portfóliója nem tipikus abban az értelemben, hogy a legtöbb versenytársával ellentétben többségében nem piacépes kockázatokat biztosít az exporthitel-biztosításról szóló közlemény értelmében. Egy ilyen portfólióhoz jelentősen magasabb szintű kockázat kapcsolódik, mint egy olyan portfólióhoz, amely kizárólag vagy részben piacépes kockázatokból áll, és Belgium véleménye szerint ez igazolja a prudensebb szabályok alkalmazását.

Kitettség alapú megközelítés: (i) Az ONDD-ről szóló 1939. évi törvény 8. cikkének alkalmazása a Ducroire/Delcredere-re

- (50) A belga hatóságok véleménye szerint az ONDD-ről szóló 1939-es törvény 8. cikkének alkalmazása ⁽¹⁹⁾ (a továbbiakban: „az 1939-es törvény”) megfelelő ebben az esetben, mert a kitétség alapú megközelítésen alapul. Fontos megjegyezni, hogy az 1939-es törvény 8. cikke szabályozási szempontból nem vonatkozik a Ducroire/Delcredere-re, mert csak az ONDD-ra vonatkozik.
- (51) Továbbá, noha a 8. cikk meghatározza az ONDD által a saját számlájára és az állam kezességvállalása mellett bonyolított biztosítási ügyletekből származó kötelezettségvállalások maximális összegét, a belga hatóságok azt az álláspontot képviselik, hogy az 1939-es törvény 8. cikke az állam kezességvállalását nem élvező Ducroire/Delcredere számára inkább minimális szintet jelent.
- (52) Az **1939-es törvény** ⁽²⁰⁾ 8. cikke (1) bekezdésének alkalmazásával, amely kimondja, hogy a kötelezettségvállalások nem haladhatják meg a tőke és az általános tartalék együttes összegének húszszorosát, a belga hatóságok becslései szerint ⁽²¹⁾ a Ducroire/Delcredere tőkeigénye körülbelül **92 – 106 millió euró** volt 2005 és 2007 között, az üzleti terv alapján (lásd 2. táblázat alább).

Kitettség alapú megközelítés: (ii) a Standard & Poor által kidolgozott modell

- (53) Az észrevételeikben a belga hatóságok hivatkoznak a Standard & Poor által a hitelbiztosítók tőkeigényének meghatározására kidolgozott módszerre.

⁽¹⁸⁾ HL L 77., 2002.3.20., 17. o.

⁽¹⁹⁾ Lásd az Európai Bizottság 2011. július 28-i kérdőívére adott választ, amelyet a belga hatóságok 2011. december 5-én nyújtottak be, 9–11. o. (a részletes számításokat 2011. november 14-én nyújtották be).

⁽²⁰⁾ Belga Közlöny, 1939. október 4.

⁽²¹⁾ Az ONDD által saját számlára és az állam kezességvállalása mellett bonyolított ügyletek.

- (54) A tőkeszint meghatározásához ⁽²²⁾ a Standard & Poor a vállalt kockázatokra épülő módszert alkalmazza (kitettség alapú módszer), melyet kiegészít a biztosító viszontbiztosításának értékelésével is. A szükséges tőkét olyan módszerrel határozzák meg, amely összehasonlítja a bruttó igényeket a bruttó biztosított összegekkel (a bruttó veszteség a bruttó kitettséghez képest módszer), általában tízéves időszakra. Az ezen időszak alatt talált legmagasabb arányt megszorozzák 1,25-tel, és alkalmazzák az előre jelzett biztosított összegekre, majd kiigazítják a viszontbiztosítással. Ez a modell arra a feltételezésre épül, hogy a biztosító portfóliója meglehetősen jól diverzifikált mind földrajzilag, mind üzletágak szerint.
- (55) Bár a belga hatóságok említik a Standard & Poor módszerét, nem ezt alkalmazták a Ducroire/Delcredere tőkeigényének kiszámítására.

Kitettség alapú megközelítés: (iii) A Bazel I. egyezmény szabályainak alkalmazása a hitelbiztosítókra (Cooke-mutató)

- (56) A belga hatóságok érvei szerint a bázeli szabályok alkalmasabbak a hitelbiztosítók fizetőképességének felmérésére, mint az aktuális prudenciális szabályok, tehát a Szolvencia I irányelv. A hitelbiztosítás jellege és az elővigyázatossági alapelv igazolják a bázeli szabályok alkalmazását. A belga hatóságok szerint a hitelbiztosítás hasonlít a bankok hitelezési tevékenységéhez a partnerkockázat szintjén (lényegében annak a kockázata, hogy az adós nem fizet). Ezen felül, a Ducroire/Delcredere biztosítási üzleti tevékenysége, eltérően más magán hitelbiztosítóktól, lényegében kevésbé fejlett vagy feltörekvő országokban található adósokkal kapcsolatos hitelkockázatokból áll (2. övezetben lévő kockázatok ⁽²³⁾).
- (57) Ezért a belga hatóságok szerint a Bazel I. egyezmény prudenciális szabályai szerinti Cooke-mutató, amely a nettó kötelezettségvállalás 8 %-át írja elő mint minimális tőkeigényt, megfelelőbb a hitelbiztosítók szolvenciájának mérésére.
- (58) Az ONDD Igazgatótanácsának 2004. április 20-án tartott értekezletének jegyzőkönyvéből kiderül, hogy az ONDD a Cooke-mutatóval határozta meg a Ducroire/Delcredere tőkeigényét, miközben figyelembe vette azt az igényt is, hogy a vállalatnak a versenytársak szemében is hitelképesnek kell lennie.
- (59) A belga hatóságok által a számításokban használt mutató nem 8 %, mint ahogyan a Bazel I. egyezmény szabályai előírják, hanem 10 %, hogy legyen biztonsági puffer is.
- (60) Az ONDD által a Ducroire/Delcredere számára így meghatározott tőke, melyet kimutattak a felügyeletnek benyújtott pénzügyi tervekben és a 2004. április 20-i tájékoztató feljegyzésben ⁽²⁴⁾, mely alapján az Igazgatótanács elvben hozzájárult a Ducroire/Delcredere létrehozásához 150 millió eurós jegyzett tőkével, körülbelül **68 – 74 millió euró volt** 2006 végére (lásd 2. táblázat alább). A mögöttes feltételezések kizárólag a 2. övezetben és az Európai Unióhoz 2004 májusában csatlakozott 10 országban fennálló kockázatokra vonatkoztak.
- (61) A 2004. szeptember 28-i stratégiai dokumentumban azonban ⁽²⁵⁾ az ONDD által a Cooke-mutatóval becsült tőke (a nettó kötelezettségvállalások 10 %-a) 2005 és 2007 között megközelítőleg **74 – 101 millió eurót tett ki**. A 2004. áprilisi tájékoztató feljegyzésben leírt pénzügyi előrejelzésekkel ellentétben a 2004. szeptemberi pénzügyi előrejelzések minden rövid lejáratú kockázat fedezetét tartalmazták, így magukban foglalták a teljes 1. és 2. övezetet. A dokumentumban azt a következtetést vonták le, hogy a befizetett 100 millió euró összegű tőke elegendő volt a rövid lejáratú export teljesforgalom biztosításra 2007-ig, de az időszak végén felül kell vizsgálni.

⁽²²⁾ Lásd az Európai Bizottság 2011. július 28-i kérdőívére adott választ, melyet a belga hatóságok 2011. december 5-én nyújtottak be, 16. o.

⁽²³⁾ Lásd az Európai Bizottság 2011. július 28-i kérdőívére adott válasz B14 mellékletét, melyet a belga hatóságok 2011. december 5-én nyújtottak be, 16. o.

⁽²⁴⁾ Lásd a belga hatóságok által 2011. június 1-jén benyújtott dokumentumot, melynek címe „Belgium észrevételei az Európai Bizottság 2011. február 24-i határozatához”, 10. o.: „Selon les catégories utilisées par l'ONDD, [...]”.

⁽²⁵⁾ Lásd a belga hatóságok által 2011. június 1-jén benyújtott „Belgium észrevételei az Európai Bizottság 2011. február 24-i határozatához” 8. (70. o.) és 13. mellékletét.

- (62) A belga hatóságok azt az álláspontot képviselik, hogy a Cooke-mutató alkalmazása nem megfelelő módszer a tőkeigények piacképes és nem piacképes biztosítási üzletágak között történő felosztására, mert a Cooke-mutatót alkalmazó módszer, melyet a kötelezettségvállalás összegére alkalmaznak, szerintük bizonyos linearitást eredményez, olyan értelemben, hogy nem veszi figyelembe a különböző mögöttes kockázatok eltérő jellegét.

A Szolvencia II irányelv módszertanának alkalmazása a politikai kockázatokra vonatkozó belső modellezéssel

- (63) A Szolvencia II szabályok a 2009. november 25-i, a biztosítási és viszontbiztosítási tevékenység elkezdéséről és folytatásáról szóló 2009/138/EK számú európai parlamenti és tanácsi irányelvhez tartoznak ⁽²⁶⁾ (a továbbiakban: „a Szolvencia II irányelv”).
- (64) 2011-ben az ONDD kidolgozott egy olyan **módszertant**, amelyet megfelelőbbnek tart a tőkeigények piacképes és nem piacképes biztosítási üzletágak között történő felosztásához. Ez magában foglalja a Szolvencia II szerinti standard formulát ⁽²⁷⁾, amelyet a Mennyiségi Hatástanulmány 5 (QIS5) részeként dolgoztak ki, és amelyhez hozzátartozik a politikai kockázat fedezéséhez szükséges tőkeigény belső modellezése, és amelyet úgy kalibráltak, hogy megfelel bizonyos fokú szolvenciának az A minősítés szerint, és a 2004. évi paraméterekkel használták.
- (65) A belga hatóságok szerint joggal feltételezhető, hogy egy prudens magánbefektető ezt a módszertant alkalmazta volna 2004-ben.
- (66) Az ONDD a politikai kockázatokon kívül minden kockázatra a Szolvencia II QIS5 szabványképletet alkalmazta. A belga hatóságok véleménye szerint a hitelbiztosításban a politikai kockázat a katasztrófakockázathoz hasonlítható. Úgy vélik, hogy a hitelbiztosítás katasztrófakockázatát jelenleg kevésbé fedezi a Szolvencia II QIS5 szabványképlete. Álláspontjuk szerint ezért indokolt egy belső modell használata a politikai kockázatokkal kapcsolatos tőkeigény becsléséhez.
- (67) Ezzel a módszerrel a Ducroire/Delcredere tőkeigénye a becslések szerint ⁽²⁸⁾ megközelítőleg **80 – 99 millió euró** volt 2005 és 2007 között, és megközelítőleg [125-150] millió euró volt 2009-ben az üzleti terv alapján (lásd 2. táblázat alább). A tőkeigény nagy része a politikai kockázat fedezése miatt merül fel.
- (68) A Bizottság kérése alapján a belga hatóságok a Ducroire/Delcredere tőkeigényét a Szolvencia II QIS5 standard formula alkalmazásával becsülték fel minden kockázattípusra (beleértve a politikai kockázatot is). Ilyen módon a Ducroire/Delcredere tőkeigénye szerintük ⁽²⁹⁾ **kevesebb, mint 23 – 25 millió euró** volt 2005 és 2007 között, és kevesebb mint [25-50] millió euró 2009-re (lásd 2. táblázat alább).

⁽²⁶⁾ Lásd a 2004. szeptember 28-i, „Stratégiai irányelvek az ONDD és a leányvállalata számára” (*Lignes directrices stratégiques pour l'ONDD et sa SA*) c. dokumentum 28. oldalát, amelyet benyújtottak az ONDD Igazgatótanácsának, és amely szerepel a „Belgium észrevételei az Európai Bizottság 2011. február 24-i határozatához” 10. mellékletében, melyet a belga hatóságok 2011. június 1-jén nyújtottak be.

⁽²⁷⁾ HL L 335., 2009.12.17., 1. o. A Szolvencia II irányelv 2010. január 6-án lépett hatályba.

⁽²⁸⁾ A Szolvencia II a biztosítási ágazat európai szabályozási reformja. Hasonlóan a Bazel II. egyezményhez, a célja az, hogy a biztosító és viszontbiztosító társaságok számára előírt saját tőkét jobban hozzáigazítsa azokhoz a kockázatokhoz, amelyeket el kell viselniük a tevékenységük során. A Szolvencia I után, amely a díjak és az igények százaléka szerint meghatározott szavatoló tőkét írt elő, a biztosítási szabályozás összetettebb szabályok felé mozdult el, amelyek figyelembe veszik a kockázatot is, vagy egy szabványképlet alkalmazásával, vagy egy belső modell figyelembe vételével. A szabványképletet alkalmazó módszer tervezése és kalibrálása jelenleg folyik a Mennyiségi Hatástanulmányokon keresztül (a továbbiakban: „QIS”). Ezek a konzultációk lehetővé teszik az Európai Biztosítás- és Foglalkoztatónyudj-hatóság (CEIOPS) számára, hogy tesztelje a javasolt formulákat és kalibrálásokat. A belső modellt alkalmazni kívánó vállalatoknak a felügyeleti hatóságuk hozzájárulását kell kérniük, mielőtt meghatározzák a szavatoló tőke-igényüket a belső modelljükkel.

⁽²⁹⁾ Lásd az Európai Bizottság 2011. július 28-i kérdőívére adott választ, melyet a belga hatóságok 2011. december 5-én nyújtottak be, 22. o.

2. táblázat

A Ducroire/Delcredere tőkéjének meghatározása az ONDD/belga hatóságok által 2005-re, 2007-re és 2009-re két növekedési forgatókönyv szerint és különböző módszerekkel

(millió euró)

	Módszertan	Forgatókönyv ⁽¹⁾	Figyelembe vett időszak	Piacképes kockázatok tőkeigénye	Nem piacképes kockázatok tőkeigénye	Összesen
Az üzlettervalapján	Szolvencia I az észrevételek szerint 2011 decemberében	A (3 %)	2005 vége	3,0	3,0	3 ⁽²⁾
			2007 vége	3,2	3,2	3,2 ⁽²⁾
		B (6 %)	2005 vége	3,0	3,0	3,0 ⁽²⁾
			2007 vége	3,2	3,2	3,3 ⁽²⁾
	Az 1939-es törvény 8. cikke az észrevételek szerint 2011 decemberében	A (3 %)	2005 vége			92
			2007 vége			97
			2009 vége			[100-125]
		B (6 %)	2005 vége			95
			2007 vége			106
			2009 vége			[100-125]
	Cooke-mutató/Bázel I. (a nettó kötelezettségvállalás 10 %-a) a 2004.4.20-i igazgatósági értekezlet jegyzőkönyve szerint, és ahogyan benyújtották a felügyeletnek	A (3 %)	2006 vége			68,2
		B (6 %)	2006 vége			74,3
	Cooke-mutató/Bázel I. (a nettó kötelezettségvállalás 10 %-a) a 2004.9.28-i stratégiai dokumentum szerint	A (3 %)	2005 vége			73,5
			2007 vége			92,2
		B (6 %)	2005 vége			77,4
			2007 vége			100,7
	Cooke-mutató/Bázel I. (a nettó kötelezettségvállalás 10 %-a) az észrevételek szerint 2011 decemberében	A (3 %)	2009 vége			[100-125]
		B (6 %)	2009 vége			[125-150]
	Szolvencia II , standard módszer (2011-től) az észrevételek szerint 2011 decemberében, B10 melléklet	A (3 %)	2005 vége	7,0	48,0	55,0
			2007 vége	9,0	56,0	65,0
2009 vége			[10-20]	[65-80]	[75-100]	
B (6 %)		2005 vége	8,0	51,0	59,0	
		2007 vége	10,0	64,0	74,0	
		2009 vége	[5-15]	[70-85]	[75-100]	
Szolvencia II a politikai kockázatok belső modellezésével az észrevételek szerint 2011 decemberében	A (3 %)	2005 vége	7,0	73,0	80,0	
		2007 vége	9,0	81,0	90,0	
		2009 vége	[5-15]	[110-135]	[125-150]	
	B (6 %)	2005 vége	8,0	74,0	82,0	
		2007 vége	10,0	89,0	99,0	
		2009 vége	[5-15]	[120-135]	[125-150]	
Küigazított tőke (QIS5 + belső modell) (lásd (76) preambulubekezdés), beleértve a halmozott nyereséget ⁽³⁾	A (3 %)	2005 vége	9,8	90,2	100,0	
		2007 vége	10,8	91,7	102,5	
		2009 vége	[5-15]	[130-145]	[135-160]	
	B (6 %)	2005 vége	9,8	90,2	100	
		2007 vége	11	92,3	103,3	
		2009 vége	[10-20]	[140-155]	[150-175]	

(millió euró)

	Módszertan	Forgatókönyv ⁽¹⁾	Figyelembe vett időszak	Piacképes kockázatok tőkeigénye	Nem piacképes kockázatok tőkeigénye	Összesen
Atényleges adatok alapján	Allokált befizetett tőke a 2012. május 31-i észrevételek szerint		2011 vége	[40-80]	[70-110]	150,0

⁽¹⁾ Zárójelben: az üzleti tevékenység várható éves növekedési aránya a kérdéses forgatókönyv szerint

⁽²⁾ A piacképes és a nem piacképes kockázatok tőkeigényét nem adják össze, mert létezik egy 3 millió eurós abszolút minimális küszöb 2004-2006-ra, és egy 3,2 millió eurós küszöb 2007-2009-re.

⁽³⁾ Lásd a belga hatóságok által 2011. november 14-én benyújtott dokumentumokat (Excel fájlok, „Tőke” munkalap). A piacképes és a nem piacképes kockázatokhoz allokkált tőke meghatározására 2005-ben kizárólag a QIS5 plusz belső modellezési módszert használták. A 2005-öt követő évekre a tőkét [...] szerint határozták meg. Meg kell jegyezni, hogy [...], ezért a 2005. évi 1A és 1B forgatókönyvekre azonosak az eredmények. 2009-ig a belga hatóságok nem vették figyelembe az 50 millió euró összegű be nem fizetett tőkét. Az alábbi szakaszban ezeket a számadatokat használták a sajáttőke-arányos nyereség kiszámításához.

- (69) A 2012. május 16-i és 31-i észrevételeiben az ONDD rámutatott, hogy a 2007 és 2009 között hozott stratégiai döntéseket követően (például a viszontbiztosítási stratégia módosítása, a nem piacképes kockázatok portfóliójának kockázati paramétereiben lévő eltolódás), amelyek egyébként nem szerepeltek a 2004. évi stratégiai tervben, belső tőkeáthelyezések történtek a nem piacképes biztosítási üzletágból a piacképesbe.

3. A piacgazdasági magánbefektető elve

- (70) A belga hatóságok azt az álláspontot képviselik, hogy az ONDD által a Ducroire/Delcredere létrehozásakor végrehajtott eredeti tőkejuttatás kielégíti a piacgazdasági magánbefektető kritériumát.

Nyereségesség a 2004. évi előrejelzések szerint

- (71) A 2004. áprilisi feljegyzésben az 1B forgatókönyv szerint, ami 6 %-os növekedést feltételezett az üzleti tevékenységben, az ONDD 1,3-1,5 %-os sajáttőke-arányos megtérülést (ROE) várt a Ducroire/Delcredere tevékenységének első három évére (2005, 2006 és 2007) a káringadozási tartalékokkal együtt, azok nélkül pedig ugyanezekre az évekre 2,2 % – 2,9 %-ot.

3. táblázat

2004. áprilisi pénzügyi előrejelzések (tartalom: 1. övezet „10 csatlakozó ország” + 2. övezet)

(ezer euró)

	1A forgatókönyv: 3 %-os növekedés			1B forgatókönyv: 6 %-os növekedés		
	2005-ös költségvetés	2006-os költségvetés	2007-es költségvetés	2005-ös költségvetés	2006-os költségvetés	2007-es költségvetés
A biztosítási üzleti tevékenységből származó eredmény	- 527	- 536	- 543	47	389	763
A kezelési tevékenységből származó eredmény	1 643	1 692	1 742	1 749	1 885	2 029
Technikai eredmény	1 116	1 156	1 199	1 797	2 274	2 792

(ezer euró)

	1A forgatókönyv: 3 %-os növekedés			1B forgatókönyv: 6 %-os növekedés		
	2005-ös kölségvetés	2006-os kölségvetés	2007-es kölségvetés	2005-ös kölségvetés	2006-os kölségvetés	2007-es kölségvetés
Átvezetés káringadozási tartalékba	- 837	- 867	- 899	- 1 347	- 1 706	- 2 094
Technikai eredmény a káring. tartalék után	279	289	300	449	569	698
Pénzügyi eredmény	2 360	2 468	2 577	2 369	2 499	2 641
Adó	- 871	- 910	- 949	- 930	- 1 012	- 1 102
Eredmény	1 768	1 847	1 927	1 888	2 055	2 237
Tőke	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000
Sajáttőke-arányos nyereség (eredmény/tőke)	1,2 %	1,2 %	1,3 %	1,3 %	1,4 %	1,5 %
Eredmény + káring. tartalék	2 605	2 715	2 826	3 235	3 761	4 331
Sajáttőke-arányos nyereség káring. tartalék előtt (eredmény + káring. tartalék)/tőke	1,7 %	1,8 %	1,9 %	2,2 %	2,5 %	2,9 %
Cash-flow	5 744	5 190	5 803	6 634	6 557	7 742
Az üzleti tevékenységhez szükséges tőke	68 186			74 319		

Forrás: ONDD. Ezek a pénzügyi előrejelzések szerepelnek a 8. melléklet 70. oldalán (dokumentum címe: „Korlátolt felelősségű társaság létrehozása” – *Création d'une société anonyme* -, amelyet 2004. április 20-án nyújtottak be az ONDD Igazgatótanácsának) a belga hatóságok 2011. június 1-i észrevételeire vonatkozóan.

- (72) Az igazgatótanácsnak 2004. szeptember 28-án benyújtott dokumentumban – a Ducroire/Delcredere 2004. szeptember 23-án történő létrehozását követően – az ONDD a „dinamikus forgatókönyv – 6 %-os növekedés” szerint arra számított, hogy a ROE 1,3 – 1,9 % lesz három évig, 2005-ben, 2006-ban és 2007-ben a káringadozási tartalékkal együtt, anélkül pedig ugyanezekben az években 2,8 – 4,3 %. A 2004. szeptemberi pénzügyi előrejelzések kissé eltérő eredményeket mutatnak 2004 áprilisához képest, mert a 2004. szeptemberi előrejelzések kiterjedtebb üzleti tevékenységre alapultak (a teljes 1. övezet). Ezen felül 2004 szeptemberében felülvizsgáltak bizonyos feltételezéseket.

4. táblázat

Pénzügyi előrejelzések – 2004. szeptember (tartalom: a teljes 1. és 2. övezet)

(ezer euró)

	1A forgatókönyv: 3 %-os növekedés			1B forgatókönyv: 6 %-os növekedés		
	2005-ös kölségvetés	2006-os kölségvetés	2007-es kölségvetés	2005-ös kölségvetés	2006-os kölségvetés	2007-es kölségvetés
A biztosítási üzleti tevékenységből származó eredmény ⁽¹⁾	- 229	49	292	330	924	1 504
nem piacképes kockázatok (2. övezet)	378	688	970	918	1 537	2 148
piacképes kockázatok (1. övezet, 10 csatlakozó ország)	- 619	- 579	- 545	- 600	- 553	- 511
egyéb piacképes kockázatok (1. övezet, „egyéb országok”)	13	- 12	3	31	43	109
A kezelési tevékenységből származó eredmény	1 662	1 734	1 805	1 768	1 924	2 086
Technikai eredmény	1 433	1 783	2 096	2 097	2 848	3 590

(ezer euró)

	1A forgatókönyv: 3 %-os növekedés			1B forgatókönyv: 6 %-os növekedés		
	2005-ös kölségetetés	2006-os kölségetetés	2007-es kölségetetés	2005-ös kölségetetés	2006-os kölségetetés	2007-es kölségetetés
Átvezetés káringadozási tartalékba	- 1 066	- 1 383	- 1 672	- 1 564	- 2 182	- 2 392
Technikai eredmény a káring. tartalék után	367	400	425	533	667	1 197
Pénzügyi eredmény	1 366	1 470	1 581	1 375	1 500	1 642
Adó	- 568	- 637	- 706	- 626	- 735	- 981
Eredmény	1 165	1 233	1 300	1 282	1 432	1 858
Tőke	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Sajáttőke-arányos nyereség (ered- mény/tőke)	1,2 %	1,2 %	1,3 %	1,3 %	1,4 %	1,9 %
Eredmény + káring. tartalék	2 231	2 616	2 972	2 846	3 614	4 251
Sajáttőke-arányos nyereség káring. tartalék előtt (eredmény + káring. tartalék)/tőke	2,2 %	2,6 %	3,0 %	2,8 %	3,6 %	4,3 %
Cash-flow	5 358	5 152	6 080	6 233	6 471	7 796
Az üzleti tevékenységhez szükséges tőke	73 506	82 798	92 150	77 419	88 931	100 696

Forrás: ONDD . Ezek a pénzügyi előrejelzések szerepelnek a következő dokumentum 28. oldalán és 9. mellékletében: „Stratégiai irány-
elvek az ONDD és leányvállalatai számára” (*Lignes directrices stratégiques pour l’ONDD et sa SA*); ezt 2004. szeptember
28-án terjesztették az ONDD Igazgatótanácsa elé, és a belga hatóságok 2011. június 1-jén nyújtották be az észrevételeik
10. mellékletében.

(¹) A Bizottság számítási hibákat talált a pénzügyi előrejelzésekben. Különösen a különböző üzleti területeken végzett biztosítási tevé-
kenységekből származó eredmények összege tér el a biztosítási tevékenység összesített eredményétől a Ducroire/Delcredere esetében.
A Ducroire/Delcredere biztosítási tevékenységből származó eredményének kiszámításában hibás összegeket tüntettek fel. Ezek az
eltérések azonban nem gyakorolnak lényeges hatást a ROE becslésére.

- (73) A 2004. áprilisi feljegyzéstől eltérően a ROE-t a 100 millió euró összegű befizetett tőke alapján számítják, és nem veszik figyelembe a kiegészítő, befektetett, de be nem fizetett 50 millió eurót.
- (74) A piacképes kockázatok biztosításával kapcsolatos üzleti tevékenységre várható ROE vonatkozásában a belga ható-
ságok kifejtették, hogy az Igazgatótanácsnak 2004. szeptember 28-án bemutatott stratégiai dokumentumban
látható lebontást (³⁰) nem kell figyelembe venni a piacképes és nem piacképes kockázatok biztosításának nyeresé-
gességének elemzésében. Kifejtették (³¹), hogy ezek az előrejelzések abszurdak, mivel a káringyek szintjét jócskán
túlbecsülték azokhoz a kockázatokhoz, amelyek 2004-ben piacképesé váltak, miközben nem vették figyelembe
annak a lehetőségét, hogy a biztosító korrigálja a díjait abban az esetben, ha valóban magasak lennének a káring-
nyek. Rámutatnak, hogy az ONDD Igazgatótanácsa a Ducroire/Delcredere tőkésítési szintjével kapcsolatos
döntését nem a stratégiai dokumentum 9. mellékletében bemutatott felbontásra alapozta.

Nyereségesség a 2011-ben utólag készített előrejelzések szerint

- (75) A Bizottságnak 2011. júniusában benyújtott, a piacképes és a nem piacképes kockázatokra vonatkozó előrejel-
zések megosztásához tehát nem a 2004. évi előrejelzések szolgáltak alapul. A 2011. júniusi észrevételek pedig a
2004 előtti tényadatokon, valamint a Ducroire/Delcredere akkori versenytársainak teljesítményén alapultak.
Belgium véleménye szerint a 2011. júniusi észrevételekben használt módszer tükrözi legjobban azt a logikát,
amelyet egy magánbefektető követett volna 2004-ben, miközben összhangban marad a konszolidált eredmé-
nyel is.

(³⁰) Lásd az Európai Bizottság 2011. július 28-i kérdőívére adott választ, melyet a belga hatóságok 2011. december 5-én nyújtottak be,
32. o.

(³¹) Lásd a belga hatóságok által 2011. június 1-jén benyújtott „Belgium észrevételei az Európai Bizottság 2011. február 24-i határozatához”
c. dokumentum 10. mellékletét.

- (76) A 2011. júniusi észrevételeikben a belga hatóságok a piacképes kockázatokkal kapcsolatos biztosítási tevékenység nyereségességét az üzletágnak juttatott tőkével összefüggésben a Szolvencia II modell (QIS5 standard formula és belső modell) segítségével becsülték fel, mely módszert utólag dolgozták ki a Bizottság kérésére. Meg kell jegyezni, hogy a modell szerinti minimális tőkeösszeg, azaz a 82 millió euró és a ténylegesen befizetett 100 millió euró összegű tőke közötti különbséget olyan arányban allokálták a piacképes és nem piacképes kockázatok biztosításához, ahogyan azok részesedtek a minimális 82 millió eurós tőkéből. Ennek következtében az ONDD által a piacképes kockázatokhoz becsült „kiigazított” tőke 9,8 millió euró 2005-re ⁽²⁾ (lásd 5. táblázat alább).
- (77) A belga hatóságok által 2011-ben benyújtott módosított pénzügyi előrejelzések és a piacképes kockázatok biztosítására allokált tőke becslése alapján, ahogyan a (76) preambulumbekzdés elmagyarázza, a piacképes kockázatok biztosításának nyereségessége 2005-2007-ben a belga hatóságok szerint az alábbi:

5. táblázat

2011-ben újraszámított pénzügyi előrejelzések ⁽¹⁾

(ezer euró)

Pénzügyi előrejelzések	1B forgatókönyv: 6 %-os növekedés piacképes kockázatok			1B forgatókönyv: 6 %-os növekedés nem piacképes kockázatok		
	2005-ös kölségvetés	2006-os kölségvetés	2007-es kölségvetés	2005-ös kölségvetés	2006-os kölségvetés	2007-es kölségvetés
A biztosítási üzleti tevékenységből származó eredmény	656	516	596	- 326	408	908
A kezelési tevékenységből származó eredmény	292	329	363	1 476	1 596	1 723
Technikai eredmény a céltartalékok előtt	948	845	959	1 150	2 004	2 631
Átvezetés káringadozási tartalékba	- 328	- 347	- 368	- 1 236	- 1 835	- 2 024
Technikai eredmény a káring. tartalék után	620	497	591	-86	170	607
Pénzügyi eredmény	280	347	374	1 095	1 153	1 268
Adó	- 297	- 279	- 318	- 330	- 456	- 664
Adózás utáni eredmény	603	566	646	679	866	1 212
Kiigazított tőke (QIS5 + belső modell) ⁽²⁾	9 756	10 322	10 969	90 244	91 110	92 321
Kiigazított tőke + káring. tartalék	9 756	10 437	11 205	90 244	91 743	93 671
ROE (eredmény/tőke)	6,2 %	5,5 %	5,9 %	0,8 %	1,0 %	1,3 %
Eredmény + káring. tartalék	823	799	893	1 511	2 068	2 519
ROE a káring. tartalék előtt	8,4 %	7,7 %	8,0 %	1,7 %	2,3 %	2,7 %

⁽¹⁾ Lásd a belga hatóságok által 2011. november 14-én benyújtott észrevételeket (Excel fájlok: „201105 P&L et Bilan Business Plan Scenario 1B”, munkalapok: „P&L_cessibles” és „PL_non_cessibles”).

⁽²⁾ 2005-ben kizárólag a QIS 2005 plusz belső modellezési módszert alkalmazták a piacképes és nem piacképes kockázatokhoz allokált tőke meghatározására. A 2006-ra és 2007-re szükséges tőkét a 2005. évi tőke, valamint az időszak előrejelzett felhalmozott nyeresége alapján határozták meg.

⁽³²⁾ Lásd az Európai Bizottság 2011. július 28-i kérdőívére adott választ, melyet a belga hatóságok 2011. december 5-én nyújtottak be, 33. o.

- (78) A belga hatóságok a ROE-t a 100 millió euró összegű befizetett tőke alapján számítják, és nem veszik figyelembe a befektetett, de be nem fizetett 50 millió euró kiegészítő tőkét.
- (79) A nyitó határozatban felvetett azon kételyre válaszul, hogy vajon egy magánbefektető igényelne-e díjazást a be nem fizetett tőkére, tekintettel arra, hogy csőd esetén elveszítené, a belga hatóságok megjegyezték, hogy fenn tartják az álláspontjukat, tehát azt, hogy az 50 millió eurós tőkét nem kell figyelembe venni a nyereségesség számításában addig, amíg ténylegesen be nem fizették. Véleményük szerint a csőd egyetlen hatása (feltételezve, hogy a jegyzett tőke egyenlegére vonatkozó fizetési felszólítást eredményezne) az lenne, hogy csökkenne a befektetés időtartama. Hozzáadték továbbá, hogy a tőke 2009-ben történő befizetése előtt az ONDD szabadon befektethette ezt az 50 millió euró összegű tőkét a piacon, és élvezhette annak hozamait.
- (80) A belga hatóságok azt a véleményüket is fenntartják, hogy a 2004-es előrejelzésekben alkalmazott és az 5. táblázatban feltüntetett számításokban figyelembe vett 2 %-os beruházási ráta alacsonyabb annál, amit egy magánbefektető valószínűleg alkalmazott volna. A 3,5 %-os beruházási ráta alkalmazásával a belga hatóságok azt mondták, hogy a piacképes kockázatok biztosításának várható nyereségessége (ROE kiigazítva a káringadozási tartalékhoz) megközelítőleg 9,7 – 10,4 %-os szintet fog elérni 2005 és 2007 között (miközben 2 %-os beruházási rátával megközelítőleg 7,7 – 8,4 % lenne) ⁽³³⁾.

A ROR mutató alkalmazása

- (81) A belga hatóságok véleménye szerint a befektetés várható nyereségességének felmérésére a legmegfelelőbb mutató a bevétel gazdasági megtérülése (a továbbiakban: „ROR”), noha ezt a mutatót nem alkalmazták az ex ante pénzügyi előrejelzésekben (ONDD üzleti terve). Ezt a rátát úgy számítják ki, hogy összehasonlítják a technikai bevételt (a káringadozási tartalékba történő allokálás előtt) a forgalommal (biztosítási díjak). A belga hatóságok véleménye szerint a ROR a legmegfelelőbb módszer, mert:
- (a) a belga prudenciális hatóságok által kiszabott káringadozási tartalék előtt számítják, melynek az a célja, hogy kiegyenlítsse az eredményeket egy adott időszak során, és fedezze a jövőbeni üzletekből származó potenciális jövőbeni veszteségeket;
- (b) pontosan tükrözi a hitelbiztosítás nyereségességét, mert izolálja a pusztán pénzügyi nyereségességtől. Ennélfogva jól jelzi a hitelbiztosítási tevékenység „lényegével” kapcsolatos nyereségességet.
- (82) A 2005. és 2006. évi 16,5 %-os, illetve 18,5 %-os ROR azt mutatta, hogy a Ducroire/Delcredere nyereségesebb volt ⁽³⁴⁾, mint a hitelbiztosítás világában működő három legnagyobb név, vagyis a Coface, az Euler Hermes és az Atradius, melyeknek a ROR mutatója 2005-ben és 2006-ban 9,7 % és 10,9 %, 16,0 % és 16,9 %, illetve 9,3 % és 11,9 % volt.

A várható nyereségesség meghatározása

- (83) A Bizottság azon észrevételére válaszul, hogy egy magánbefektető aligha a ROR alapján mérné fel egy lehetséges befektetés nyereségességét, a belga hatóságok két új módszertant javasoltak annak kimutatására, hogy a Ducroire/Delcredere megfelelően nyereséges volt a tőkésítésekor: (a) a „tőkepiaci árfolyamok modellje” (a továbbiakban: „CAPM”) ⁽³⁵⁾, melynek segítségével a kockázat alapján felbecsülhető egy adott pénzügyi eszközre a piac által várt megtérülési arány; és (b) a hitelbiztosítók nyereségessége mint viszonyítási alap.

⁽³³⁾ Belgium számításai a piacképes kockázatokkal kapcsolatban az alábbiak: 8 millió euró + [(100 millió euró – 82 millió euró) × (8 millió euró/82 millió euró)]. Ugyanez vonatkozik a nem piacképes kockázatokra is.

⁽³⁴⁾ Lásd a belga hatóságok által 2011. december 5-én benyújtott dokumentumot, melynek címe „Válasz az Európai Bizottság 2011. július 28-i kérdőívére”, 38. és 39. oldal.

⁽³⁵⁾ Lásd a belga hatóságok által 2011. június 1-jén beadott „Belgium észrevételei az Európai Bizottság 2011. február 24-i határozatához”, 38. o.

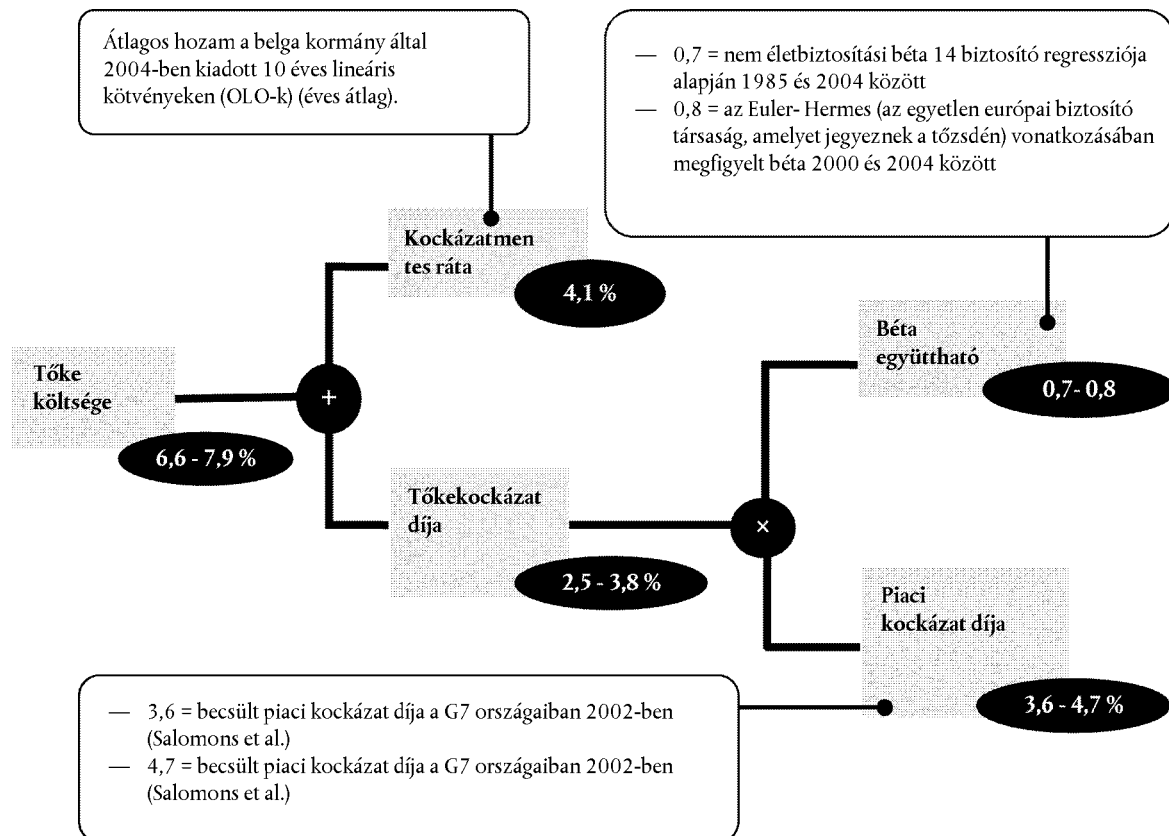
- (84) A CAPM modell szerint a tőke költségét az alábbi képlettel kell kiszámítani:

Tőke költsége = kockázatmentes ráta + tőkekockázat díja

Tőke költsége = kockázatmentes ráta + az eszközök béta együtthatója ⁽³⁶⁾ [piaci kockázat díja]

Ahol az eszközök béta együtthatója a kérdéses eszközök nyereségességének ingadozását mutatja a piacéhoz képest.

- (85) A belga hatóságoknak a Ducroire/Delcredere tőkeköltségére vonatkozó becslései az alábbi ábrán láthatók.

- (86) Az ONDD CAPM-en alapuló becslései szerint egy magánbefektető a belga nem életbiztosítási ágazatban legalább 7-8 %-os nyereségességet várt volna el 2004-ben.
- (87) A történelmi nyereségességi viszonyítási alap eléréséhez a belga hatóságok összeállítottak egy mintát olyan biztosítókból, amelyek megfeleltek az alábbi kritériumoknak: (a) európai szereplők, (b) a hitelbiztosítás a fő tevékenységi köriük, (c) főleg a piacképes kockázati ágazatban tevékenykednek, de aktívak a nem piacképes kockázatok ágazatában is, kivéve azokat a vállalatokat, amelyek állami támogatást kapnak vagy 2004 után alakultak, vagy a mintában szereplő vállalatok leányvállalatai. A mintában 11 biztosító szerepel. A belga hatóságok szerint a főleg a piacképes kockázatok ágazatában aktív hitelbiztosító vállalkozások esetében az átlagos ROE 6-7,5 % a kérdéses időszakról függően (tehát a válság éveivel vagy azok nélkül). Ennek a 11 biztosítónak az átlagos ROE mutatója 2004-ben 7,8 % volt a három referencia piaci szereplő átlagos 13,3 %-os ROE mutatójához képest (lásd 6. táblázat).

⁽³⁶⁾ Tőkepiaci árfolyamok modellje (CAPM).

Belgium által benyújtott nyereségességi viszonyítási alap a hitelbiztosítókhoz

A piacképes ROE összeméréséhez szükséges minta meghatározásának módszertana		ROE, (%) 2000-09, százalék																	
		Vállalatok	Vállalati központ	A piacképes kockázatot becsült részese-dése (%)	Bruttó díjak millió euró, 2004	ROE											Átlagok		
						1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2001-04	2003-04	2001-09
• Olyan hitelbiztosítók, amelyek az ICISA és a Berne Union tagjai (4)	115	Cesce	Spanyolország	60	51 (5)			2,3	5,2	7,3	6,0	3,5	8,3	2,3	- 24,0	10,4	4,1	4,5	1,8
		KUKE	Lengyelország	60	7			- 9,0	0,5	1,9	5,5	7,9	4,9	5,3	8,1	- 14,6	- 0,3	3,7	1,2
• Európai hitelbiztosítók (7)	47	COSEC	Portugália	90	37			1,5	1,7	- 5,1	8,1	7,3	2,2	6,0	- 9,0	1,8	1,5	1,5	1,6
		Prisma	Németország	100	36	0,0	4,8	6,8	4,7	5,6	9,3	12,9	17,1	9,5	15,9	7,6	6,6	7,5	9,9
• Olyan vállalatok, amelyeknek a hitelbiztosítás a fő tevékenysége, és amelyek főleg a piacképes kockázatok terén aktívak (1)	19	Crédito y Caución	Spanyolország	100	341	9,0	13,7	14,3	16,0	21,1	17,6	14,3	13,7	15,2	53,7	0,5	17,3	19,4	18,5
		Baez	Bulgária	60	0,5						4,7	8,7	5,3	11,5	10,6	14,2	4,7	4,7	9,2
• Azon vállalatok kizárása, amelyek állami támogatást kapnak (azaz SACE és SACE BT)	16	Garant	Ausztria	50	4						- 7,3	- 5,6	0,6	1,3	3,2	-10,7	-7,3	-7,3	-3,1
		Mehib	Magyarország	90	6 (6)				0,2	0,8	2,2	0,8	-2,3	0,4	5,7	8,2			

A piacképes ROE összeméréséhez szükséges minta meghatározásának módszertana		ROE, ⁽²⁾ 2000-09, százalék																			
		Vállalato- k	Vállalati központ	A piackép- es kockáz- at becsült részesé- dése ⁽³⁾ %	Bruttó díjak millió euró, 2004	ROE											Átlagok				
1999	2000					2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2001- 04	2003- 04	2001- 09				
Szűrés kritériumok	Minta mére- te	• A 2004 után alapított válla- latok és/vagy egy másik, már a listán szereplő vállalat leány- vállalatainak kizárása	11	Atradius	Hollandia	90	1079			1,8	- 17,5	3,4	10,1	16,8	14,5	19,4	- 22,1	- 12,5	- 0,5	6,8	1,5
				Euler Hermes:	Francia- ország	96	1567		13,7	13,2	16,7	14,5	18,4	17,7	17,3	21,8	4,5	1,3	15,7	16,4	13,9
				COFACE	Francia- ország	83	903	11,3	11,8	9,2	3,2	13,2	11,5	13,4	11,2	15,1	3,7	- 15,0	9,3	12,4	7,3
				Átlag ⁽⁶⁾				11,0	5,0	3,4	7,0	7,8	8,9	8,4	9,8	4,6	-0,8	5,8	7,4	6,0	
				A 3 referencia szereplő ⁽⁶⁾ átlaga					8,1	0,8	10,4	13,3	16,0	14,3	18,8	-4,6	-8,7	8,2	11,9	7,6	
Hasonló méretű szereplők átlaga ⁽⁶⁾					3,1	4,7	5,3	5,8	6,2	6,2	6,4	8,0	2,2	4,7	5,5	5,3					

⁽¹⁾ Csak olyan szereplők kerültek kiválasztásra, akiknek a piacképes kockázati ágazat tekinthető a fő tevékenységüknek (tehát ez az ágazat meghaladja az 50 %-ot a díjak vagy a teljes kitettség tekintetében a rendelkezésre álló információk szerint)

⁽²⁾ Kiigazítva a káringadozási tartalékhoz

⁽³⁾ A közölt földrajzi információk alapján, pl. kitettség, díjak (vállalatonként eltérő)

⁽⁴⁾ Hitelbiztosítók nemzetközi szövetségei

⁽⁵⁾ Nettó díjak

⁽⁶⁾ Nem súlyozott átlag

⁽⁷⁾ 2004-ben vagy röviddel azt követően

- (88) A belga hatóságok szerint a piacképes kockázatokkal kapcsolatos üzleti tevékenységnek a káringadozási tartalék előtti várható nyereségessége (a káringadozási tartalék előtti ROE) a belga hatóságok által 2011-ben újraszámított pénzügyi előrejelzések alapján az 1B forgatókönyv szerint (lásd 5. táblázat) összhangban áll azzal a nyereségességgel, amelyet egy magánbefektető elvárt volna 2004-ben (a belga hatóságok becslései a CAPM modell segítségével kiszámított tőkeköltségen és a hitelbiztosítók referenciaértékként alkalmazott nyereségességén alapulnak; lásd (86), illetve (87) preambulumbekendések).

A könyvelés különválasztása

- (89) A Bizottságnak a nyitó határozatban kifejezett azon kérésére, hogy tartsák be az exporthitel-biztosításról szóló közlemény 4.3 pontját, amely külön kezelést és könyvelést ír elő a piacképes és a nem piacképes kockázatok biztosításához, a belga hatóságok azt válaszolták, hogy a könyvelés ilyen különválasztására nincs szükség. 2005. január 1. után a rövid lejáratú tevékenységeket (piacképes és nem piacképes kockázatok) a Ducroire/Delcredere-en belül folytatták a meglévő tevékenység átadása részeként. A belga hatóságok szerint nem szükséges külön könyvelést vezetni, mert a Ducroire/Delcredere már nem kap állami támogatást, még a nem piacképes kockázati ágazatban végzett tevékenységéhez sem.

V. A TÁMOGATÁS ÉRTÉKELÉSE

V.1. AZ ÁLLAMI TÁMOGATÁS MEGLÉTE

- (90) Amennyiben a Szerződések másképpen nem rendelkeznek, az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésének értelmében a belső piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.
- (91) A Bizottságnak első lépésben értékelnie kell a kérdéses intézkedéseket, és meg kell állapítania, hogy azok állami támogatásnak minősülnek-e az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésének értelmében. Következésképpen az alábbi szakaszokban a támogatást meghatározó különböző kritériumok vonatkozásában elemzi az intézkedéseket.

V.1.1. Az előny megléte

V.1.1.1 Állami garanciából (1. intézkedés) és a piacképes kockázatok javára az ONDD-n belül történő lehetséges belső forrásáthelyezésekből (2. intézkedés) eredő előny megléte

- (92) Az exporthitel-biztosításról szóló közlemény 3.1 és 3.2 pontja értelmében az exporthitel-biztosítással foglalkozó vállalkozásoknak nyújtott állami kezességvállalások valószínűleg pénzügyi előnyhöz juttatják a kedvezményezetteket a versenytársaikkal szemben. Ezért a 2011. február 23-án indított vizsgálat (lásd (26) preambulumbekendés) elsősorban az ONDD számára a piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenységhez megítélt belga állami kezességvállalásra összpontosított.
- (93) 2003. szeptember 1-től egy olyan „kereskedelmi” számlát jelöltek ki az ONDD rövid lejáratú kockázatokkal kapcsolatos tevékenységéhez – beleértve a piacképes kockázatokat is -, amelyhez a belga hatóságok szerint az állam nem nyújtott kezességvállalást.
- (94) Mivel az ONDD nem vezetett külön könyvelést, amely lehetővé tette volna a piacképes és nem piacképes kockázatokkal kapcsolatos biztosítási tevékenységek megkülönböztetését, a belga hatóságok azt a kérést kapták, hogy adjanak részletes adatokat az állami kezességvállalás azon részéről, amelyet 2003. augusztus 31-ig a piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenységekhez rendeltek hozzá. Bizonyítékkal kellett szolgálniuk arra vonatkozóan is, hogy ez a kezességvállalás valóban 2003. augusztus 31-én járt le, és nem akkor, amikor a Ducroire/Delcredere-t megalapították, tehát 2005. január 1-jén.
- (95) A belga hatóságok megerősítették, hogy az ONDD 1993-tól nem nyújt kockázati garanciát az 1. övezetben lévő adósoknak⁽³⁷⁾. 1993 után az ONDD üzleti tevékenysége kizárólag a nem piacképes kockázatokra terjedt ki. Piacképes kockázatokra az ONDD kizárólag kivételes esetekben nyújtott garanciát.

⁽³⁷⁾ Lásd lábjegyzet (21).

- (96) Mint azt a (34) preambulumbekkezdés is leírja, Belgium kifejtette, hogy 2004 májusa előtt a piacképes kockázatokkal kapcsolatos üzleti tevékenység jelentéktelen volt az ONDD-n belül. Rámutattak, hogy az akkoriban garantált piacképes kockázatok százalékos aránya a piacképes és a nem piacképes kockázatok között fennálló kapcsolat miatt volt olyan alacsony. A bemutatott példa ⁽³⁸⁾ a következő: „Egy X biztosított személy árut értékesített az 1. övezetben működő A közvetítőnek, aki a 2. övezetben lévő B végső vásárlónak adta el azt. Az árut a legtöbb esetben közvetlenül a B végső vásárlónak szállították le. A biztosított X fél számlájának az A közvetítő által történő kifizetése de facto attól függött, hogy a B végső vásárló kifizette-e az A közvetítő számláját. A biztosított felek általában nem kaphattak garanciát másik hitelbiztosítótól, mert a kérdéses műveletek politikai kockázatnak voltak kitéve abban az országban, ahol a B végső vásárló működött.”
- (97) A belga hatóságok megerősítették, hogy e kockázatokra nem lehetett garanciát kapni más magán hitelbiztosítóktól.
- (98) Ami a (93) és (95) preambulumbekkezdésekben leírt elemeket illeti, a becslések szerint ezeket a kockázatokat, bár elméletileg piacképesnek minősülnek (tekintettel az X biztosított exportőr és az A közvetítő között fennálló megbízási viszonyra), a gyakorlatban nem piacképesnek kell tekinteni az akkori piaci viszonyok miatt. Ezen kívül 2004 májusa előtt ezekre a kockázatokra az ONDD csak kivételes esetekben nyújtott garanciát, mert a díjnak (2000 és 2004 között) csak kevesebb mint [0-2 %]-át képviselték az ONDD rövid lejáratú portfóliójában (lásd (34) preambulumbekkezdés)
- (99) A belga hatóságok arra nézve is bizonyítékkal szolgáltak, hogy az ONDD-nek a piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenységéhez nyújtott állami kezességvállalás 2003. szeptember 1-jén lejárt. Ez a kezességvállalás abban a pillanatban járt le, amikor a piacképes kockázatokat átvezették a kereskedelmi számlára; az ONDD éppen azért kapta meg az OCA ⁽³⁹⁾ engedélyét ehhez a számlához, mert arra nem terjedt ki az állami kezességvállalás. Az ONDD által saját számlára, állami kezességvállalás nélkül folytatott tevékenységeket meghatározó, 2003. szeptember 1-jén (a hatályba lépésének napján) kiadott királyi rendelet részletezi a számlán végrehajtandó műveleteket. A királyi rendelet ⁽⁴⁰⁾hatályba lépését követően a két évnél rövidebb lejáratú export kötvények által fedezett kockázatokra az 1939-es törvény 3. cikkének (2) bekezdése volt érvényes (az ONDD számlájára állami kezességvállalás nélkül végzett üzleti tevékenység).
- (100) A fentiek alapján tehát a Bizottság által a nyitó határozatban felvetett azon kételyeket, hogy az állami kezességvállalás miatt előnyt élvezett a piacképes kockázatokkal kapcsolatos biztosítási tevékenység, sikerült eloszlatni. Az ONDD számára a piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenységhez 2003 augusztusáig nyújtott állami kezességvállalás nem jelentett versenyelőnyt a versenytársakkal szemben, mivel ténylegesen nem is létezett piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenység. Ráadásul nem is történt kísérlet arra, hogy kialakítsanak tényleges piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenységet az állam kezességvállalása mellett. Azt a következtetést is le lehet vonni, hogy a rövid lejáratú kockázatokkal kapcsolatos teljes üzleti tevékenység 2003. szeptember 1-től már nem részesedett az állami kezességvállalás előnyeiben.
- (101) Az ONDD-n belül nem történt belső forrásáthelyezés a piacképes kockázatok javára, mivel ezen a területen gyakorlatilag nem folyt üzleti tevékenység. Nem is tettek kísérletet arra, hogy a nem piacképes kockázati tevékenységből történő forrásáthelyezéssel tényleges piacképes kockázati tevékenységet alakítsanak ki (lásd (98) preambulumbekkezdés). Következésképpen semmilyen bizonyíték nem támasztja alá azt, hogy forrásáthelyezés történt volna a piacképes ágazatba az ONDD-n belül, vagy az ONDD bármilyen előnyhöz jutott volna ilyen átvezetések eredményeképpen.
- (102) Ebből az következik, hogy az 1. és a 2. intézkedés nem biztosít semmilyen előnyt az EUMSZ 107. cikke értelmében. Következésképpen nem is minősülnek állami támogatásnak.
- (103) Ennél fogva a támogatást meghatározó egyéb kritériumokat (állami források, szelektivitás, a verseny torzulása) nem elemezzük az 1. és a 2. intézkedéshez az alábbi szakaszokban.

⁽³⁸⁾ Lásd a belga hatóságok által 2011. június 1-jén benyújtott „Belgium észrevételei az Európai Bizottság 2011.február 24-i határozatához” c. dokumentum 13-14. oldalát.

⁽³⁹⁾ A 73/239/EGT tanácsi irányelv 2. cikke (2) bekezdésének (d) pontja alapján (amely akkor hatályban volt) az ONDD-nek nem volt szüksége az OCA engedélyére egészen addig, ameddig a tevékenysége a belga állam kezességvállalását élvezte. Azzal, hogy a „kereskedelmi” számlán keresztül továbbra is végeztek olyan tevékenységet, amely nem részesült a belga állam kezességvállalásában, az ONDD már nem élvezte a 2. cikk (2) bekezdésének (d) pontjában meghatározott mentességet, és az OCA engedélyt kellett kérnie.

⁽⁴⁰⁾ Lásd a belga hatóságok által 2011. június 1-jén benyújtott dokumentum 15. oldalát.

V.1.1.2 A Ducroire/Delcredere számára végrehajtott tőkeallokációból eredő előny megléte (3. intézkedés)

Annak megállapítása, hogy a Ducroire/Delcredere számára végrehajtott tőkeallokáció támogatásnak minősül-e

(104) A nyitó határozat szerint (lásd (27) és (28) preambulumbekzdés), az alábbi két összeget le kell vonni a Ducroire/Delcredere számára nyújtott eredeti tőkeallokációból, mivel ezek nem minősülnek támogatásnak:

(a) a tőkének az a része, amely a nem piacképes kockázatok biztosítását támogatja (első kizáró kritérium);

(b) a tőke azon része, amely már az ONDD-n belül is a piacképes kockázatok biztosítását támogatta, és amelyet egyszerűen átvezettek a Ducroire/Delcredere számára a megfelelő biztosítási tevékenységgel együtt. Itt csak annyi történt, hogy megváltozott a jogi formája egy meglévő gazdasági tevékenységnek a hozzá tartozó tőkével együtt. A Banque Postale⁽⁴¹⁾ létrehozásával kapcsolatban hozott határozatban követett módszer alapján az ilyen tőkeáthelyezés nem biztosít új előnyt a kérdéses gazdasági tevékenységhez, ezért nem is tekinthető támogatásnak (második kizáró kritérium).

(105) A nyitó határozatban kidolgozott módszerrel összhangban a Bizottságnak először ezt a két kizáró kritériumot kellene alkalmaznia.

(106) Belgium azonban felhozott egy olyan érvt a második kizáró kritérium alapján, amely, amennyiben helytálló, lehetővé teszi a teljes 3. intézkedés támogatásnak történő minősítésének azonnali kizárását. A Bizottság tehát először bemutatja, hogy ez az érv nem állja meg a helyét, és csak ezt követően alkalmazza a nyitó határozatban meghatározott két kizárási kritériumot.

Belgium azon állításának elutasítása, hogy a teljes 150 millió euró a 2004-ben átadott üzleti tevékenységhez kapcsolódott.

(107) A nyitó határozatra válaszul Belgium előnyére próbálta fordítani és továbbítte a második kizáró kritériumot, amely szerint az a tőke, amely az ONDD-n belül már a Ducroire/Delcredere-nek 2005. január 1-jén történő átadás előtt is támogatta a meglévő piacképes üzleti tevékenységet, nem minősül támogatásnak. Még pontosabban ez azt jelenti, hogy Belgium véleménye szerint a Ducroire/Delcredere-nek allokált 150 millió euró összegű eredeti tőke teljes egésze gazdasági tőkének minősül, mely a rövid lejáratú biztosítási üzleti tevékenységhez kapcsolódik (**piacképes és nem piacképes**). Belgium úgy látja, hogy a Ducroire/Delcredere 150 millió eurós kezdőtőkével történő létrehozása egyszerűen egy meglévő vállalkozás és a hozzátartozó tőke jogi formájának a módosítását jelentette. Ez azt jelenti, hogy az eredeti tőkeallokáció egyetlen része sem minősült támogatásnak. Belgium tehát fenntartja azt az álláspontját, hogy nem szükséges azt ellenőrizni, hogy ezt a tőkét később hogyan használta fel a Ducroire/Delcredere (tehát hogy piacképes vagy nem piacképes kockázatokhoz használta-e – első kizáró kritérium), mivel ez a tőke nem minősült támogatásnak.

(108) Állításuk alátámasztása érdekében a belga hatóságok hangsúlyozták, hogy a Ducroire/Delcredere számára nyújtott 150 millió eurós tőkejuttatás már 2005 elejétől kezdve szükséges volt. A belga hatóságok ezt a szintű tőkésítést azoknak az „aktuális szabványoknak” az alapján igazolták, amelyeket a Szolvencia II irányelv átvétele keretében dolgoztak ki⁽⁴²⁾ (az úgynevezett „standard” módszer olyan technikai paramétereknek megfelelően, amelyeket például a hatástanulmányban – Belgium számára „QIS 5” – határoztak meg 2011 márciusától) a Ducroire/Delcredere minden kockázatához, kivéve a politikai kockázatokat, amelyek esetében belső modellezést alkalmaztak annak megállapítására, hogy mekkora tőke szükséges a kockázatok fedezésére. Ahogyan a 2. táblázat „Szolvencia II a politikai kockázatok belső modellezésével” szakasza mutatja, [125-150] milliós eurós tőkére volt szükség a 2009-ben várható tevékenység fedezésére.

⁽⁴¹⁾ Lásd a Bizottságnak az N 531/2005 ügyben, „A Banque Postale létrehozásával és működésével kapcsolatos intézkedések” 2005. december 21-én hozott határozatát (HL C 21., 2006.1.28., 2. o.), mely az alábbi címen érhető el: http://ec.europa.eu/eu_law/state_aids_comp-2005/n531-05.pdf

⁽⁴²⁾ Lásd 28. lábjegyzet.

- (109) A Bizottság megjegyzi, hogy az „átadott tevékenységekhez kapcsolódó tőke” koncepcióját a Bizottság 2005. december 21-i, „A Banque Postale létrehozásával és működésével kapcsolatos intézkedések”⁽⁴³⁾című határozata definiálja. Abban az esetben úgy látták, hogy az áthelyezés nem tartalmazott új tőkét, mivel csak a La Poste pénzügyi szolgáltatási tevékenységéhez kapcsolódó saját forrásokat adták át az újonnan létrehozott jogi személynek, a „La Banque Postale”-nak. Ez tehát kizárólag saját forrás volt, ami már létezett, és amelyet már korábban is egyértelműen az átadott eszközökhöz, jogokhoz és kötelezettségekhez allokáltak. Így az elemzés tárgya az a tőke volt, amelyet már korábban is hivatalosan hozzárendeltek az átadott üzleti tevékenységhez, és nem annak a tőkének a becslése, amelyet az új vállalkozás számára juttatni kellett volna a jövőbeni fejlődése támogatásához.
- (110) Mint korábban kifejtettük, a Ducroire/Delcredere-nek átadott rövid lejáratú (piacképes és nem piacképes) kockázatokkal kapcsolatos tevékenységet az ONDD-n belül 2003. szeptember 1. óta a kereskedelmi számlán vezették. Ehhez a számlához [45-70] millió eurós tőkét rendeltek hozzá. Ezen kívül, mint a (99) preambulumbekzdés is leírja, az ONDD konkrétan és kizárólag a kereskedelmi számlára (és a hozzátartozó [45-70] millió eurós tőkére) kapott engedélyt a nemzeti biztosítási felügyeletről (OCA). Az OCA szabályai és felügyelete *inter alia* kiterjedtek a szolvencia szabályok betartására is (minimális garancia alap, szavatoló tőke)⁽⁴⁴⁾. Ennek megfelelően az akkor érvényben lévő prudenciális szabályok alapján a kereskedelmi számlához rendelt rövid lejáratú tevékenységeket megfelelően tőkésítették.
- (111) Ebben a vonatkozásban a Bizottság megjegyzi, hogy a 2004. április 20-i belső feljegyzés szerint⁽⁴⁵⁾, mely alapján meghozták a döntést a Ducroire/Delcredere létrehozásáról és a 150 millió eurós tőkejuttatásról, a szigorúan a rövid lejáratú kockázatokkal kapcsolatos tevékenységhez hozzárendelt tőke a kereskedelmi számlán vezetett tőke plusz a 16 hónapos időszak nyeresége volt (2003. szeptember 1-től 2004. december 31-ig), melyet [0-5] millió euróra becsültek. A feljegyzés kimondja, hogy „a vállalat 150 millió eurós tőkéjéből [45-70] millió euró a kereskedelmi számláról származó saját források átvezetéséből származott”. A Bizottság tehát arra a következtetésre jutott, hogy amikor megszületett a döntés a Ducroire/Delcredere létrehozásáról, az a tőkeösszeg, amit hivatalosan a rövid lejáratú tevékenységekhez rendeltek hozzá 2004. december 31-én [45-75] millió eurót tett ki ([45-70] millió euró plusz a [0-5] millió eurós becsült nyereség). Ennélfogva csak ez a [45-75] millió eurós tőkeáthelyezés minősült olyan tőkerésznek, amelyet már az ONDD-n belül is a rövid lejáratú kockázati tevékenységhez rendeltek hozzá, és amelyet egyszerűen átadtak a Ducroire/Delcredere-nek. Ez az átvezetés tehát nem minősíthető új előnynek a tevékenység szempontjából, és ezért nem is tekinthető támogatásnak.
- (112) A Bizottság tehát nem fogadja el Belgium azon állítását, hogy a 150 millió eurós eredeti tőkeösszeg teljes egésze olyan tőke, amelyet egyszerűen átvezettek, és amelyet már az ONDD-n belül is az átadott tevékenységhez rendeltek, ezért nem tekinthető előnynek. A Bizottság véleménye szerint a [45-75] millió euró és a ténylegesen jegyzett 150 millió euró közötti különbség ezért további tőkének minősül, ami új előnyt jelent a tevékenység számára.
- (113) Ugyanakkor a Bizottság megjegyzi, hogy azokból a 2004. évi belső feljegyzésekből, amelyek alátámasztották az ONDD azon döntését, hogy a Ducroire/Delcredere-nek 150 millió eurós tőkét adjon (amely nagymértékben meghaladja a kereskedelmi számlához rendelt [45-75] millió eurót), az derül ki, hogy az ONDD többféle forgatókönyvet is fontolóra vett az üzlet **növekedése** tekintetében a jövőbeni Ducroire/Delcredere számára. A 150 millió eurós tőkeigényt tehát a Ducroire/Delcredere tevékenységének jövőbeni növekedésével kapcsolatos hipotézisek alapján állapították meg. Levonható tehát az a következtetés, hogy a belga hatóságok hozzáállása az volt, hogy az általános előny meglétét megállapító elemzés köréből teljes egészében kizárták azt a tőkét, amelyre az új vállalkozásnak feltehetően szüksége lesz a jövőbeni fejlődéséhez. Ez a hozzáállás nem fogadható el. Kizárólag az a tőke nem minősül új előnynek, amelyből az átadott tevékenységek már a meglévő jogi személyen belül is hivatalosan részesedtek (rövid lejáratú biztosítási tevékenység az ONDD-n belül), mivel így a kérdéses tevékenységek már korábban is részesedtek belőle. Másképpen fogalmazva, minden további tőke új előnynek minősül, mivel a kérdéses tevékenység nem részesedett ebből a tőkéből az átadás előtt. A Ducroire/Delcredere létrehozására és a 150 millió euró összegű tőke hozzárendelésére vonatkozó döntés tehát nem tekinthető egy meglévő tevékenység jogi formájában bekövetkező egyszerű változtatásnak, melynek keretében egyszerűen áthelyezték az átadott tevékenységhez allokált tőkét. Így tehát irreleváns a belga hatóságok azon állítása, hogy 2004-től kezdve arra lehetett számítani, hogy a Ducroire/Delcredere-nek 2009-ben már 150 millió eurós tőkére lesz szüksége az üzleti tevékenységének várható növekedése alapján. A belga hatóságok semmilyen formában nem bizonyították azt, hogy ezt a 150 millió eurós tőkét már hozzárendelték volna a rövid lejáratú tevékenységekhez az ONDD-n belül a Ducroire/Delcredere-nek történő átadás előtt, és hogy ez a 150 millió eurós tőke így nem minősül új előnynek ezen tevékenységek számára.

⁽⁴³⁾ Lásd 10. lábjegyzet.

⁽⁴⁴⁾ A belga hatóságok 2011. június 1-i észrevételeit lásd a 4. mellékletben.

⁽⁴⁵⁾ Lásd az említett feljegyzés 62. és 70. oldalát (melyet a belga hatóságok 2011. június 1-i észrevételeinek 8. mellékleteként nyújtottak be).

- (114) Csak másodlagosan, még ha az üzleti tevékenység várható növekedését támogató tőke releváns értékelési szempontja is lenne a jelen elemzésnek (amelyet a Bizottság vitat), a Bizottság akkor is a következő észrevételeket tenné:
- (a) Először is, a 2004. évi pénzügyi előrejelzések csak a 2005-2007-es időszakra vonatkoztak. Ennek megfelelően, még ha az üzleti tevékenység növekedéséhez szükséges tőke releváns kritérium is lenne a jelen elemzésben (melyet a Bizottság vitat), akkor sem lehetne elfogadni, hogy ez a 2009. évi várható tevékenységen alapuljon, mivel ezt a tevékenységi szintet fel sem becsülték 2004-ben.
  - (b) Másodszor, a Szolvencia II irányelv módszertana a politikai kockázatok belső modellezésével együtt, amelyet Belgium javasolt a szükséges tőke becslésére, nem elfogadható. Ez a módszer nem szerepelt azokban a 2004. évi belső feljegyzésekben, amelyek alapul szolgáltak az ONDD Igazgatótanácsának 2004. április 20-i döntéséhez, mellyel létrehozta a Ducroire/Delcredere-t, és juttatott neki egy bizonyos tőkeösszeget, mert ez a módszer akkor még nem létezett (sőt 2014. január 1. előtt nem is fog hatályba lépni). Az ONDD 2011-ben alkalmazta először ezt a módszert, és azóta is fejlesztik. Ebből következik, hogy a politikai kockázatok belső modellezését még nem érvényesítette a belga biztosítási felügyelet, ellentétben a Szolvencia II irányelv követelményeivel⁽⁴⁶⁾. Egy olyan módszertan használata, amely 2004-ben még nem is létezett, mint például a Szolvencia II, és amelyhez számos számítási paramétert és megvalósítási menetrendet még nem is véglegesítettek (még a QIS fázisban vannak) nem megfelelő. Az az elgondolás, hogy a Ducroire/Delcredere számára 2005-ben, a megalapításakor szükséges tőkét, mellyel folytatná az ONDD-ben már korábban meglévő tevékenységet, annak alapján kellene meghatározni, hogy mit mond az a Szolvencia II irányelv, ami akkor még nem is létezett, és amihez a felügyeleti hatóságok még csak átmeneti megoldásokat terveztek, túlzásnak nevezhető. Ezen kívül minden egyéb következtetés levonása egyenértékű lenne azzal, hogy nem fogadják el a kereskedelmi számlán ([45-70] millió euró) lévő tőke (szavatoló tőke)⁽⁴⁷⁾ felügyelet által történő jóváhagyását, holott a felügyelet akkor úgy látta, hogy ez a tőke elegendő az érvényben lévő prudenciális szabályok alapján.
- (115) Az ONDD 2004. április 20-án ülésező Igazgatótanácsa másik módszert, mégpedig a Cooke-mutatót alkalmazta a Ducroire/Delcredere tőkeigényének meghatározására, miközben figyelembe vette azt az igényt is, hogy a vállalatnak a versenytársak szemében is hitelképesnek kell lennie. A számításokban használt ráta nem 8 %, mint ahogyan azt a Bázeli I. egyezmény szabályai előírják, hanem 10 %. Így a 2004-ben készített tőkeigény számítások 2 %-os biztonsági puffert tartalmaztak. Meg kell jegyezni, hogy a 2004 végére ily módon kiszámított tőke 66 millió eurót tett ki⁽⁴⁸⁾, így jóval elmarad a 150 millió eurós jegyzett tőkétől.
- (116) Ami a Cooke-mutatónak a tőkeigény számításához történő használatát illeti, a Bizottság a nyitó határozatában bírálta azt, hogy banki szabályokat (például a Cooke-mutatót) alkalmaznak a hitelbiztosítókra, mivel számos különbség áll fenn a hitelbiztosítók és a bankok által vállalt kockázatok között (lásd a nyitó határozat (90) preambulumbekendését). Ebben a vonatkozásban Belgium nem bizonyította, hogy a bázeli szabályokat (Cooke-mutató) – amelyek a törvény szerint **kizárólag** a bankszektorra vonatkoznak – a gyakorlatban a hitelbiztosítókra is alkalmaznák, vagy a minősítő ügynökségek vagy a biztosítókat felügyelő szervek ajánlanák erre.
- (117) Az ONDD-ről szóló 1939. évi törvény 8. cikkének alkalmazásával kapcsolatban a belga hatóságok megerősítették, hogy ez a törvény nem vonatkozik a Ducroire/Delcredere-re. Ráadásul ez a cikk csak az állami kezességvállalást élvező saját számlás ONDD tevékenységekre és az állam számlájára végzett tevékenységekre vonatkozik.
- (118) Noha Belgium a Standard & Poor módszerére hivatkozik, amely akkor már létezett a hitelbiztosítók tőkeigényeinek meghatározására, meg kell jegyezni, hogy a belga hatóságok nem nyújtottak be ezzel a módszerrel készített tőkebecslést. Az ONDD sem alkalmazta ezt a módszert 2004-ben.

⁽⁴⁶⁾ A CBFA (2011. márciusi) Szolvencia II QIS 5 jelentése kimondja a 17. oldalon, hogy nagyon kevés résztvevő tudott információt adni a használatukról és a belső modellek jellemzőiről, mert ezek a modellek még fejlesztési fázisban vannak. Ezen kívül a CBFA úgy határozott, hogy ebben a fázisban még nem von le következtetéseket. Ez azt jelenti, hogy bizonyos kockázatok esetében még a magán biztosító társaságok is nehezen tudnak belső modelleket kialakítani a szükséges tőkeigények kiszámításához.

⁽⁴⁷⁾ Lásd a belga hatóságok 2011. június 1-i észrevételeinek 4. mellékletének 11. és 13-16. oldalát.

⁽⁴⁸⁾ A 2004-ben használt módszer alapján számítva, a 2004 végére jelzett nettó kötelezettségvállalások alapján. A számításokhoz használt adatok a belga hatóságok 2011. június 1-i észrevételeinek 13. mellékletének 16. oldalán láthatók.

- (119) Következésképpen, még ha feltételezzük is, hogy a Ducroire/Delcredere várható növekedéséhez szükséges tőke releváns kritériuma a jelen elemzésnek (mely tény a Bizottság vitatja), a belga hatóságok nem szolgáltak újabb bizonyítékkal annak igazolására, hogy a Ducroire/Delcredere-nek átadott rövid lejáratú kockázatokkal kapcsolatos tőkeigénynek nagyobbak kellett lennie, mint az ONDD kereskedelmi számláján 2004 végén rendelkezésre álló tőke.
- (120) Ebben a szakaszban a Bizottság bebizonyította, hogy el kellett utasítana a belga hatóságok azon állítását, hogy az első 150 millió eurós tőke Ducroire/Delcredere-nek történő allokálása 2004-ben csak annak a tőkének az átvezetése volt, amelyet már korábban hozzárendeltek az ONDD-n belül folyó rövid lejáratú kockázatokkal kapcsolatos tevékenység támogatásához. A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy az ONDD-n belül a tevékenység Ducroire/Delcredere-nek történő átadása előtt a rövid lejáratú kockázatokkal kapcsolatos tevékenység támogatásával kapcsolatos tőke összege [45–75] millió euró volt, ezért [75–100] millió eurós további tőkét allokáltak ehhez a tevékenységhez.
- (121) Most pedig meg kell vizsgálni a nyitó határozatban leírt két kizáró kritérium alkalmazását. Először a második kizáró kritériumot vizsgáljuk meg.

A Ducroire/Delcredere tőkéjének az a része, amely már az ONDD-n belül is támogatta a piacképes kockázatok biztosítását, és amelyet egyszerűen átadtak a Ducroire/Delcredere-nek a megfelelő biztosítási tevékenységekkel együtt (a második kizáró kritériumot a nyitó határozat írja le részletesen).

- (122) A (111) preambulumbekzdésben a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy az ONDD-n belül [45–75] millió eurós tőkét allokáltak a rövid lejáratú kockázatokhoz kapcsolódó tevékenységhez 2004. december 31-én. A második kizáró kritérium alkalmazásához ezért meg kell becsülni, hogy a rövid lejáratú kockázati tevékenységhez 2004 végén allokált [45–75] millió euróból mennyi vonatkozott a piacképes kockázatokra ⁽⁴⁹⁾. Mint fent leírtuk, ezek a piacképes kockázatok kizárólag olyan kockázatokból álltak, amelyek az Európai Unióhoz 2004-ben csatlakozott tíz tagországban működő adósokhoz tartoztak.
- (123) Ahogyan fent is leírtuk, az a kereskedelmi számla, amely 2004 végén [45–75] millió eurós tőkét tartalmazott, nem tartalmazott további külön számlákat, amelyek lehetővé tették volna, hogy pontosan azonosítsák a kizárólag a piacképes kockázatokra vonatkozó tevékenységet támogató tőkét. Ezért becsléssel kell megállapítani a [45–75] millió EUR azon részét, amely úgy tekinthető, hogy a piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenységet támogatja.
- (124) A felügyeleti hatóságnak 2004-ben benyújtott adatok szerint a nettó kötelezettségvállalások összege 141,6 millió EUR volt a tíz új tagországgal kapcsolatos kockázatokra, és 661,4 millió EUR volt minden rövid lejáratú export kötvényre 2004 végén ⁽⁵⁰⁾. A [45–75] millió eurónak a nettó kötelezettségvállalások alapján történő arányos lebontása alapján tehát úgy tekinthető, hogy [10–25] millió EUR tartozott a tíz új tagállamhoz kapcsolódó kockázatokhoz már az előtt, hogy átvezették az ONDD kereskedelmi számlájáról a Ducroire/Delcredere-nek.
- (125) A Bizottság megjegyzi, hogy a tőkének a nettó kötelezettségvállalások szerint történő elosztása összhangban áll az ONDD által 2004-ben követett módszerrel ⁽⁵¹⁾.

⁽⁴⁹⁾ Ahogyan azt a (140) preambulumbekzdés leírja, a másik módszer az lenne, hogy a [45–75] millió eurós összeg teljes egészét kizárjuk. Ahhoz azonban, hogy ki tudjuk számítani a tőkének azt a részét, amely a piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenységet támogatja a [75–100] millió eurós további tőkén belül, le kell bontani a korábban is létező tőkét piacképes és nem piacképes kockázatokra. Ez annak a ténynek köszönhető, hogy a piacképes és a nem piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenységeket támogató tőke különválasztása a teljes tőkére vonatkozik (lásd 2. táblázat és (135) preambulumbekzdés).

⁽⁵⁰⁾ Ezeket az adatokat úgy nyerték, hogy megszorozták a 2004. év végi kötelezettségvállalásokat a megőrzési aránnyal (vagy 100 % mínusz a viszontbiztosítási cesszió aránya). Az adatok annak a dokumentumnak a 13. mellékletéből (A CBFA-nak benyújtott 2005., 2006. és 2007. évi pénzügyi terv) származnak, amelyet a belga hatóságok 2011. június 1-jén nyújtottak be (Belgium észrevételei az Európai Bizottság 2011. február 24-i határozatához).

⁽⁵¹⁾ Mint korábban jeleztük, az ONDD által 2004-ben a Ducroire/Delcredere tőkeigényének megállapítására használt módszer a nettó kötelezettségvállalások összegén alapult, melyet megszoroztak egy bizonyos százalékkal (Cooke-mutató). E módszer alkalmazása során az ONDD nem tett különbséget az Unióhoz 2004-ben csatlakozott tíz országban található adósokkal kapcsolatos kockázatokkal és más, nem piacképes kockázatokkal kapcsolatos nettó kötelezettségvállalások között. Következésképpen, az arányos számításhoz alkalmazott módszer használata, mely a nettó kötelezettségvállaláson alapult (a cesszió után) összhangban áll az ONDD által követett módszerrel.

- (126) A Bizottság azt is megjegyzi, hogy a belga hatóságok és az ONDD/Ducroire/Delcredere következetesen fenntartották az eljárás alatt azt, hogy a nem piacképes kockázatok esetében egy adott összeg biztosításához nagyobb tőke szükséges, mint a piacképes kockázatok esetében. Ezért a [10–25] millió eurós összeg inkább felső határt jelent, nem pedig alsó határt. A Bizottság azonban úgy látja, hogy ésszerű ennek a számnak a fenntartása, mivel összhangban áll az ONDD által is 2004-ben követett módszerrel.
- (127) A Bizottság ebből azt a következtetést vonja le, hogy az eredeti 150 millió eurós tőkeösszegeből [10–25] millió euróról lehet elmondani, hogy nem minősül előnynek a piacképes kockázati tevékenység számára, mert már az ONDD-n belül is támogatta ezt a tevékenységet ⁽³²⁾. Ebben az esetben egyszerűen az történt, hogy megváltozott a gazdasági tevékenység és a hozzá tartozó tőke jogi formája. Ezért ennek a tőkének a kérdéses tevékenységgel együtt történő átadása a Ducroire/Delcredere számára nem minősül támogatásnak.
- (128) Ugyanezt a logikát kell alkalmazni arra a tőkeösszegre is, amely a Romániában és Bulgáriában található adósokkal kapcsolatos kockázatokhoz köthető. A Romániában és Bulgáriában található adósokkal kapcsolatos nem piacképes kockázatok 2007-ben átminősítették piacképes kockázatoknak, mivel ezek az államok csatlakoztak az Európai Unióhoz. Az a tőke tehát, amely ezeket a kockázatokot már akkor is támogatta, amikor azok még nem voltak piacképesek, nem minősülhet friss előnynek pusztán azon az alapon, hogy e kockázatok később piacképesé váltak. Ezért ezt a tőkét nem helyénvaló állami támogatásnak minősíteni.
- (129) Így a piacképesé vált nem piacképes kockázatokkal kapcsolatos tőke nem képezi részét az előny meglétét vizsgáló elemzésnek. A 2012. május 16-i észrevételeikben a belga hatóságok a Romániában és Bulgáriában található adósokkal kapcsolatos kockázatokhoz kapcsolódó tőkét [0–2] millió euróra becsülték, azon feltételezés alapján, hogy ezek a kockázatok 2005-ben piacképesek voltak. Másrészt nem készítettek becslést az ezen kockázatokhoz 2006. december 31-én kapcsolódó tőkéről. Mivel a kérdéses kockázatok 2005-ben valóban nem voltak piacképesek, a belga hatóságok valószínűleg alábecsülték az ezen kockázatokhoz rendelt tőkét. Az ONDD által a jelen eljárás részeként visszamenőlegesen létrehozott külön számlák (2012. május 16-i észrevételek) azt mutatják, hogy a nem piacképes kockázatokhoz rendelt tőke [0–5] millió euróval kevesebb volt 2007-ben, mint 2006-ban. Ez a csökkenés azzal magyarázható, hogy módosult a Romániával és Bulgáriával kapcsolatos kockázatok besorolása (2007-től piacképes kockázatnak minősülnek), de más tényezők, például a viszontbiztosítással kapcsolatos irányelvek változása is szerepet játszott benne. A rendelkezésre álló összes információ alapján indokolt azt feltételezni, hogy a Romániával és Bulgáriával kapcsolatos kockázatok a piacképesé válásuk előtt támogató tőke összege [0–5] millió EUR volt.
- (130) A fentiek fényében a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy [10–25] millió EUR már 2005. január 1. előtt is támogatta a piacképes kockázatokot, ezért ennek a tőkének a kérdéses tevékenységgel együtt történő átadása nem minősülhet előnynek. Hasonlóképpen, [0–5] millió euró már akkor is támogatta a 2007. január 1-jén piacképesé vált kockázatokot (Románia és Bulgária), amikor azok még nem voltak piacképesek.

A nem piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenységet támogató tőkerész (a nyitó határozatban leírt első kizáró kritérium)

- (131) Mint fent leírtuk, [45–75] millió euró összegű tőke már az ONDD-nek történő átadásuk előtt is támogatta a rövid lejáratú kockázatokot (lásd (120) preambulumbekendés). Ebből a [45–75] millió euróból a fenti következtetés szerint felbecsülhető, hogy a piacképes kockázatok részesedése [10–25] millió euró volt. Ezek alapján a nem piacképes kockázatok aránya joggal becsülhető [35–50] millió euróra (beleértve [0–5] millió eurót a Bulgáriával és Romániával kapcsolatos kockázatokra, amelyek 2007-ben váltak piacképesé).
- (132) Ugyanazon okok miatt, amelyeket a (127) preambulumbekendés leír, mivel a teljes [45–75] millió EUR átvezetése (beleértve a nem piacképes kockázatok [35–50] millió euróra becsült részesedését) nem minősül előnynek, az utóbbit kihagytuk a támogatás meglétének vizsgálatából.
- (133) Következésképpen a Ducroire/Delcredere számára nyújtott 150 millió eurós eredeti tőkéből mindössze [75–100] millió EUR minősül további tőkének, azaz friss tőkének. Tehát csak ennek a [75 – 100] millió eurós tőkének a juttatása minősülhet előnynek (lásd (120) preambulumbekendés).

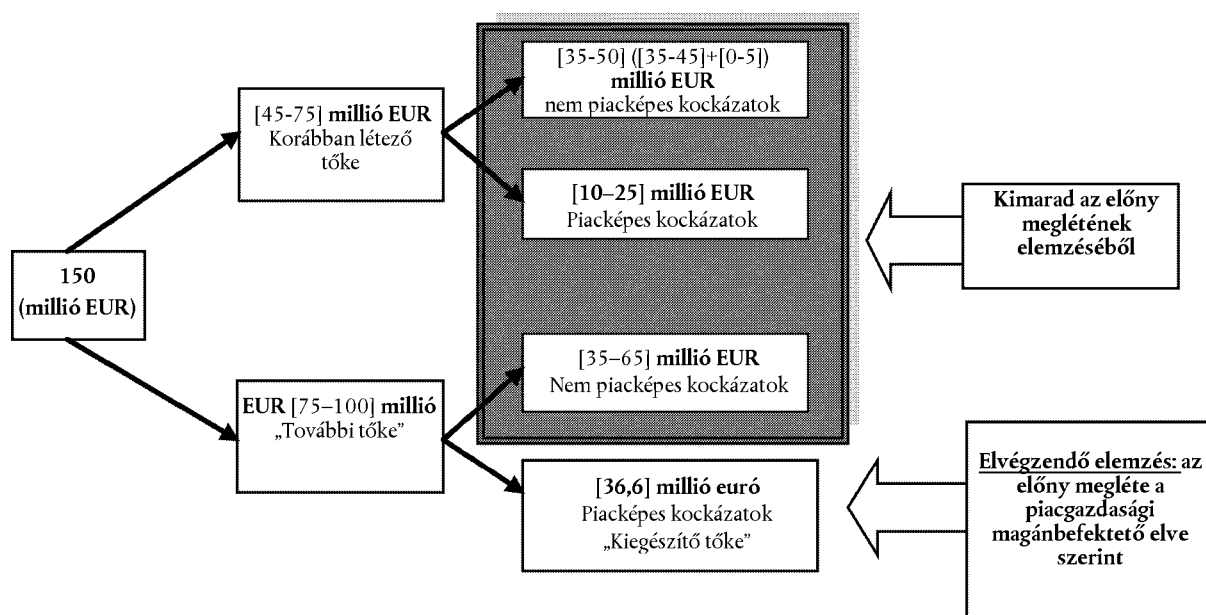
⁽³²⁾ Mint látható a táblázatból Table 1 és a (96)-(98)preambulumbekendésekből, ez a tőke csak olyan kockázatokot támogatt, amelyek az Európai Unióhoz 2004. május 1-jén csatlakozott tíz országban letelepedett adósokhoz tartoztak, valamint egyéb, lényegében nem piacképes kockázatokot.

- (134) Mint a nyitó határozat (65) preambulumbekzdése rámutatott, a tagállamok szabadon támogathatják a nem piac-képes kockázatokkal kapcsolatos biztosítási tevékenységet, mivel a Bizottság véleménye szerint ezeknek a kockázatoknak nincs piacuk. Így tehát nem is torzulhat a más biztosítókkal fennálló verseny. A Bizottság megjegyzi azonban, hogy a Ducroire/Delcredere nem vezetett külön könyvelést a piacképes és a nem piacképes kockázati tevékenységekről. **Hivatalosan nem allokáltak tőkét a nem piacképes kockázati tevékenységhez.** A 150 millió eurós tőke egyetlen részét sem irányozták elő nem piacképes kockázatok finanszírozására. Ennek megfelelően egy pusztán formális megközelítés azt eredményezheti, hogy a [75–100] millió eurós további tőke egyetlen része sem zárható ki. Ez a módszer annál inkább indokolt lenne, mivel a külön számlák vezetésének kötelezettségét kifejezetten előírja az exporthitel-biztosításról szóló közlemény 4.3 pontja, amely 1998 óta érvényben van. Világos azonban, hogy a Ducroire/Delcredere tevékenységének jelentős részét a nem piacképes kockázatok biztosítása tesz ki. Ezeket a kockázatokot a Ducroire/Delcredere nem tudta volna megfelelő tőke nélkül biztosítani. Ezért a [45–75] millió eurón felül (beleértve a nem piacképes kockázatokhoz tartozó [35–50] millió eurót is), a Bizottság egyetért azzal, hogy a tőkének azt a részét sem kell állami támogatásnak minősíteni, amelyről bizonyítható, hogy a nem piacképes kockázatok biztosítását támogatja.
- (135) A nyitó határozatban felkérték Belgiumot, hogy dolgozzon ki egy módszert annak meghatározására, hogy a Ducroire/Delcredere tőkéjének mely része támogatta a piacképes kockázati tevékenységet, és mely része támogatta a nem piacképes kockázati tevékenységet. A Bizottság ezen kérését követően a belga hatóságok a 2005–2011-es időszakra külön mérleget és eredménykimutatást nyújtottak be a piacképes és nem piacképes kockázati tevékenységre. A 2011. december 31-i nem piacképes kockázatok mérlege [70–110] millió eurós tőkét tartalmazott, a piacképes kockázatoké pedig [40–80] millió eurós tőkét. Noha a számlák különválasztása bizonyos hipotéziseken, valamint olyan adatokon alapul, amelyek csak részben igazolhatók a visszamenőleges rekonstrukcióval, a piacképes és a nem piacképes kockázati tevékenységek 2011. december 31-i tőkeszintjét elfogadhatónak tartja a Bizottság.
- (136) A Bizottság egyetért tehát azzal, hogy az állami támogatás kategóriájából ki kell venni [70–110] millió eurót, mert az de facto olyan tevékenységet támogat, amely az exporthitel-biztosításról szóló közlemény szerint nem vesz részt versenyben.
- (137) Így a rövid lejáratú nem piacképes kockázatokot támogató tőke a 2004. végi [35–50] millió euróról 2011. december végére [70–110] millióra nőtt, tehát [35–60] millió eurós növekedés történt. Mivel a nem piacképes kockázati tevékenységhez kapcsolódó [35–50] millió eurós összeg magában foglalja a Romániával és Bulgáriával kapcsolatos kockázatokhoz tartozó [0–5] millió eurót is, melyeket 2007-ben átminősítettek piacképesé, a nem piacképes kockázatokot támogató tőke bruttó növekedése [35–65] millió euró. Más szavakkal, a [75–100] millió eurós további tőkéből [35–65] millió euró de facto a nem piacképes kockázati tevékenységet támogatta.

A két kizáró kritérium alkalmazásával és a további tőke összegével kapcsolatos következtetés

- (138) [70–110] millió eurót azért nem minősítettek támogatásnak, mert úgy lehetett tekinteni, hogy ez az összeg a nem piacképes kockázati tevékenységet támogatta 2011. december 31-én (első kizáró kritérium). További [10–25] millió eurót azért nem minősítettek támogatásnak, mert úgy lehetett tekinteni, hogy nem jelent előnyt, mivel már azt megelőzően is támogatta a piacképes kockázatokot, hogy azokat átruházták a Ducroire/Delcredere-re 2004. december 31-én (második kizáró kritérium). Ezenfelül [0–5] millió eurót azért kell kizárni, mert már azt megelőzően is támogatta a Romániával és Bulgáriával kapcsolatos kockázatokot, hogy azok piacképesé váltak 2007. január 1-jén.
- (139) Következésképpen a 150 millió eurós eredeti tőkejuttatásból csak 36,6 millió euró minősíthető előnynek és állami támogatásnak az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésének értelmében.
- (140) A 36,6 millió eurós eredményt úgy is megkaphatjuk, hogy **abból a 150 millió eurós eredeti tőkéből**, amelyet a Ducroire/Delcredere kapott, levonjuk (1) azt a [4 5-75] millió eurót, amely már a Ducroire/Delcredere-nek történő átadás előtt is támogatta a rövid lejáratú kockázatokot (beleértve a Romániában és Bulgáriában letelepedett adósokkal kapcsolatos kockázatra vonatkozó [0–5] millió eurót is, mely adósok 2007. január 1-jén piacképesé váltak); és (2) azt a további [35–65] millió eurót, amely de facto a nem piacképes kockázatokot támogatta. Így az eredmény **36,6 millió euró.**

(141) A tőke lebontásának elemzését az alábbi táblázat mutatja be:

(142) A Bizottság másodlagosan az alábbi észrevételeket teszi. A belga hatóságok azt állítják, hogy körülbelül 7–13 millió EUR kivételével (lásd 2. táblázat) a teljes 150 millió eurós tőkét implicit módon a nem piacképes kockázatokhoz rendelték hozzá 2004-ben. A fenti állítás alapján Belgium továbbra is fenntartja azt, hogy csak később (2007-ben és 2008-ban) rendelték hozzá a nem piacképes kockázatokhoz allokált eredeti tőke egy részét a piacképes kockázatokhoz. Belgium fenntartja tehát azt, hogy kizárólag ezek a tőkeáthelyezések minősülhetnek támogatásnak, és hogy a magánbefektetői tesztet ezekre az összegekre a *belső átvétel időpontjában* kell alkalmazni, nem pedig 2004-ben, az eredeti tőkejuttatás időpontjában. Ez az érvelés nem fogadható el.

(143) A Ducroire/Delcredere létrehozásakor és az azt követő években a 150 millió eurós tőkét hivatalosan soha nem rendelték hozzá sem a piacképes, sem a nem piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenységekhez. Ez a tőke szabadon felhasználható volt mind a piacképes, mind a nem piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenységekhez (tetszőleges arányban), a piaci lehetőségek és a Ducroire/Delcredere stratégiai döntései szerint. A tőkének a piacképes és a nem piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenységek között történő felosztása csak utólag, visszamenőlegesen jött létre a jelen eljárás keretében. A belga hatóságok által benyújtott 2004. évi dokumentumok nem mutattak semmilyen tőkefelosztást a különböző tevékenységek között. A Bizottság ezért nem ért egyet azzal, hogy a támogatás meglétének elemzéséből kimaradjon a Ducroire/Delcredere [75–100] millió eurós további tőkéjének egy része pusztán azért, mert akkoriban ezt az összeget a nem piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenység támogatására is használhatták. Mint már jeleztük, a [75–100] millió eurós további tőkének csak az a része zárható ki a támogatás meglété vizsgálat elemzéséből, amely bizonyíthatóan a nem piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenységet támogatta.

(144) Csak másodlagosan a Bizottság megjegyzi, hogy még ha el is fogadnánk Belgium azon érvelését, hogy a Ducroire/Delcredere eredeti tőkéjének egy részét a nem piacképes kockázatokhoz rendelték hozzá, ezért nem tartozhat az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésének hatálya alá, ez az érv csak akkor állná meg a helyét a 36,36 millió euróra, ha Belgiumnak sikerülne bizonyítania azt, hogy a nem piacképes kockázatokhoz allokált tőke nagyobb volt, mint [70–110] millió euró. (A 36,6 millió euró kiszámításához a nem piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenységet támogató [70–110] millió eurós összeget már levonták a 150 millió euróból.) Egyértelmű, hogy ekkora összeget soha nem rendeltek a nem piacképes kockázatokhoz 2004-ben, mivel a belső dokumentumokból az derül ki, hogy 100 millió euró elegendő volt minden rövid lejáratú kockázat fedezésére (mind a nem piacképes, mind a piacképes kockázatokra) 2007-ig.

A piacgazdaságban működő magánbefektető elvének alkalmazása

- (145) Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint annak megállapításához, hogy egy intézkedés gazdasági előnyt nyújt-e, át kell gondolni, hogy hasonló körülmények között vajon egy piacgazdaságban működő, hasonló méretű befektető is ugyanilyen összegű tőkejuttatást alkalmazott volna ⁽⁵³⁾, különösen a befektetés időpontjában rendelkezésre álló információk és előre látható fejlemények alapján.
- (146) Jelen esetben azt kell megvizsgálni, hogy a 2004-ben nyújtott 36,6 millió eurós kiegészítő tőke elég nyereséges lett volna-e ahhoz, hogy meggyőzzön egy piacgazdasági magánbefektetőt. A kiegészítő tőke nyereségessége azonban nem vizsgálható a tőke egészétől függetlenül, mivel a kiegészítő tőke a 2004-ben jegyzett 150 millió eurós tőke mesterséges felosztásából származik. A 36,6 millió euróból származó bevételt nem lehet pontosan azonosítani. Más szavakkal ez azt jelenti, hogy a szóban forgó 36,6 millió euróhoz a külön könyvelés hiánya miatt nem kapcsolhattak konkrét tevékenységből származó nyereséget. A Bizottság ezért úgy látja, hogy a magánbefektetői teszt helyes alkalmazása érdekében a teljes 150 millió eurós tőke várható nyereségességét kell vizsgálni, hogy az elegendő volt-e. Ha nem, azt a következtetést kell levonni, hogy a 36,6 millió euró előnynek minősül.
- (147) Csak másodlagosan, egy másik lehetőség az lenne, ha arányosított módszert alkalmaznának a teljes elért nyereségre, de ez ugyanezt az eredményt adná.
- (148) A Bizottság azt sem gondolja, hogy kizárólag a további [75–100] millió eurós tőke nyereségességét kellene vizsgálni, kizárva azt a [45–75] millió eurót, amelyet a rövid lejáratú kockázatokkal kapcsolatos tevékenységhez rendeltek a Ducreire/Delcredere-nek történő átadás előtt. Az ONDD valójában dönthetett volna úgy is, hogy befektetési tőkét, mégpedig [45–75] millió eurót ⁽⁵⁴⁾. Ez a [45–75] millió euró tehát nem tekinthető elsüllyedt költségeknek.
- (149) Az alábbi preambulumbekendésekben a Bizottság bemutatja, hogy a 150 millió euró várható nyereségessége nem volt elegendő ahhoz, hogy meggyőzzön egy magánbefektetőt egy ilyen befektetés indokoltságáról. Másodlagosan azt is be fogja mutatni, hogy ha úgy tekintjük is, hogy a piacépes kockázati tevékenység lényegében részesedett a [45–65] millió eurós tőkéből (36,6 millió euró plusz [10–25] millió euró) és ezen konkrét tevékenység várható nyereségéből, a tevékenység várható nyereségessége így sem volt elegendő.
- (150) A piacgazdasági magánbefektető kritériumát **ex ante** kell alkalmazni. Ennek megállapítására, hogy egy magánbefektető végrehajtott volna-e ilyen tőkejuttatást, az a legmegfelelőbb időpont, amikor a tőkejuttatást végrehajtják. A magánbefektetői kritérium értékelésekor nem szabad figyelembe venni a tőkejuttatást követő fejleményeket. Ezen felül, a piacgazdasági magánbefektető elvének való megfelelés azzal az *ex ante* üzleti tervvel bizonyítható, amelynek alapján a befektetési döntést meghozták ⁽⁵⁵⁾. A legújabb ítélkezési gyakorlat szerint ⁽⁵⁶⁾ egy tagállam csak a

⁽⁵³⁾ Ítélet a C 261/89 Olaszország kontra Bizottság [1991] ECR I-4437 sz. ügyben, 8. bekezdés; ítélet a C-278/92 és C-280/92 Spanyolország kontra Bizottság [1994] ECR I-4103 sz. egyesített ügyekben, 21. bekezdés; ítélet a C-42/93 Spanyolország kontra Bizottság [1994] ECR I-4175 sz. ügyben, 13. bekezdés.

⁽⁵⁴⁾ Kivéve a tevékenység befejezésének korlátozott költségeit, mint például [...]. E költségek potenciális nagyságrendje nem éri el azt a szintet, hogy befolyásolja a Bizottság által levont következtetéseket.

⁽⁵⁵⁾ Lásd a Bizottság 1999. november 10-i 2000/600/EK határozatát, amelyben feltételeken jóváhagyja az Olaszország által a *Banco di Sicilia* és a *Sicilcassa* nevű állami bankoknak nyújtott támogatást (HL L 256., 2000.10.10., 21. o.).

Lásd a Bizottság 2005. évi határozatait a német *Landesbanken* újratőkésítéséről, például NN 71/2005, *HSH Nordbank* (HL C 241., 2006.10.6., 12. o.) és NN 72/2005, *Bayern LB* (HL C 242., 2006.10.7., 18. o.).

Lásd még a Shetland Shellfish ügyben hozott határozatot (2006/226/EK bizottsági határozat, HL L 81., 2006.3.18., 36. o.), amelyben a Bizottság elutasította a Shetland-szigeteki hatóságok két jelentését, melyek magukban foglaltak tervezett eredménykimutatást, tervezett mérleget és tervezett cash-flow kimutatást 2000-re, 2001-re és 2002-re. Az Egyesült Királyság továbbra is fenntartotta, hogy a tanulmányok *ex ante* készültek, és hogy az alapul szolgáló feltételezések „konzervatívok és prudensek voltak”, de a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy egy piacgazdasági magánbefektető nem tartotta volna őket elegendőnek, annak ellenére, hogy viszonylag kis összegekről volt szó.

⁽⁵⁶⁾ Ítélet a C-124/10 P Bizottság kontra EDF [2012] ECR I-0000 ügyben, 82–86. és 105. bekezdések.

befektetés végrehajtásáról szóló döntés meghozatala előtt vagy azzal egy időben vehet igénybe objektív és igazolható elemeket. Szükség lehet tehát olyan elemekre, amelyek bemutatják, hogy ez a döntés olyan gazdasági értékelésre épül, amely összehasonlítható azzal, amit egy hasonló helyzetben lévő racionális magánbefektető végezne ilyen befektetés előtt a jövőbeni nyereségesség meghatározására. Nem elegendő azonban az előny megadása után készült gazdasági értékelésekre támaszkodni, és utólag megállapítani, hogy a befektetés valójában nyereséges volt, vagy pedig utólagosan igazolni a választott intézkedéseket, és ezek alapján kijelenteni, hogy a tagállam ugyanúgy döntött a befektetésről mint egy piacgazdasági magánrészvényes.

- (151) Mivel a kérdéses intézkedésben nem vettek részt magánbefektetők, és a Ducroire/Delcredere-t nem jegyzik a tőzsdén, a következő paraméter érvényességét kell felmérni: a befektetés várható nyereségessége, amelyet a rendelkezésre álló információk és az akkor előre látható fejlemények alapján állapítanak meg (elvileg ez szerepelt az ONDD által 2004-ben készített üzleti tervben). A Bíróság ítélkezési gyakorlata⁽⁵⁷⁾ és a Bizottság döntéshozási gyakorlata szerint⁽⁵⁸⁾ az a tény, hogy állítólag tőkejuttatás szükséges a vállalkozás számára a tevékenységének folytatásához vagy az üzleti tevékenység megfelelő tőkésítéséhez a prudenciális szabályok vagy a kockázatok becslése alapján, nem elegendő alap annak feltételezésére, hogy a piacgazdasági befektető elve teljesült. A normál piaci körülmények között működő magánbefektető csak akkor tenne ilyen tőkehozzájárulást, ha a várható nyereségesség megfelelő lenne a hozzájárulás időpontjában, az akkor rendelkezésre álló információk és az előre látható fejlemények alapján⁽⁵⁹⁾. Ennélfogva a Bizottság rámutat, hogy Belgium azon érvei, amellyel igazolni kívánja azt az állítását, hogy a 150 millió eurós tőke „szükséges” volt gazdasági okok és/vagy a prudenciális szabályok miatt, nem bizonyítják, hogy ez a befektetés elég nyereséges lett volna egy piaci befektető számára.
- (152) A belga hatóságok a nyereségesség elemzését a 2004. szeptember 28-i üzleti tervre alapozták. A Ducroire/Delcredere valójában 2004. szeptember 23-án alakult. A működését azonban csak 2005. január 1-jén kezdte meg, mivel a rövid lejáratú kockázati portfólió továbbra is az ONDD-hez tartozott 2004. december 31-ig, amikor is átadták azt. Úgy tekinthető tehát, hogy a fenti nap előtt röviddel az ONDD megtehetette volna, hogy visszavonja a befektetési döntését, és nem adja át a kérdéses kockázatokat, és felszámolta az újonnan létrehozott vállalkozást. Elfogadható tehát az ONDD 2004. szeptember 28-i üzleti tervének figyelembe vétele, ahogyan azt a belga hatóságok kérték.
- (153) A 2004-es feljegyzésekből és jegyzőkönyvekből az állapítható meg, hogy az ONDD azon döntése, hogy 150 millió eurós tőkét ad a Ducroire/Delcredere-nek, lényegében annak tudható be, hogy az ONDD elegendő kezdőtőkével kívánta ellátni a leányvállalatát, hogy az fejleszteni tudja az üzleti tevékenységét és [...] – „a 100 millió eurós befizetett tőke elegendő a rövid lejáratú globális export kötvényekkel kapcsolatos üzleti tevékenység folytatásához 2007-ig, de utána ezt felül kell vizsgálni”⁽⁶⁰⁾, azt azonban nem mutatták be pontosan, hogy a várható jövőbeni nyereségesség elegendő volt-e egy magánbefektető szempontjából. A várható nyereségesség elemzése tekintetében úgy tűnik, hogy az első három évben az összes tevékenységre várt pozitív eredmény meggyőzte az ONDD-t a befektetésről.
- (154) A 2004. szeptember 28-i üzleti terv „B” forgatókönyvében felvázolt előrejelzések szerint az ONDD minden tevékenységre 1,3 – 1,9 %-os ROC-ot számolt 2005-re, 2006-ra és 2007-re az üzleti tervben leírt forgatókönyv „6 %-os növekedési folyamatával” összhangban (a káringadozási tartalék előtti ROC 2,8–4,3 % volt) (lásd 4. táblázat). Világossá kell tenni, hogy ez a nyereségesség 100 millió eurós tőkére alapul, és nem veszi figyelembe a be nem fizetett 50 millió eurót, így a nyereségességet a valóságosnál kedvezőbbnek mutatja. A 2004. április 20-i pénzügyi előrejelzésekben a várható nyereségességi ráta nem volt magasabb (lásd 3. táblázat).
- (155) A fentiek fényében úgy tűnik, hogy a jövőbeni Ducroire/Delcredere várható nyereségessége nem volt elegendő ahhoz, hogy meggyőzzön egy piacgazdaságban működő magánbefektetőt a befektetés indokoltságáról. Az első

⁽⁵⁷⁾ Lásd például a *West LB* ítéletet a T-228/99 és a T-223/99 egyesített ügyekben, *Westdeutsche Landesbank Girozentrale* kontra *Bizottság*, [2003] ECR II-435, 255. bekezdés.

⁽⁵⁸⁾ Lásd például a Bizottságnak a *Dexia* átalakításával kapcsolatos határozatát (2010. február 26-i határozat a C 9/2009 ügyben, HL L 274., 2010.10.19., 54. o., 127. bekezdés), amelyben a Bizottság elutasította az érintett tagállamok által felhozott érvet, miszerint a piacgazdasági magánbefektető elvét kevésbé szigorúan kellene alkalmazni, mert a *Dexia*t újratőkésítő hatóságok a bank „történelmi” részvényesei voltak.

⁽⁵⁹⁾ Lásd a T-16/96 *Cityflyer Express* kontra *Bizottság* [1998] ECR II-757 ügyben hozott ítéletet, 76. bekezdés.

⁽⁶⁰⁾ Lásd az ONDD igazgatótanácsának benyújtott 2004. szeptember 28-i, „Stratégiai irányelvek az ONDD és leányvállalata számára” c. dokumentum 28. oldalát, a belga hatóságok által 2011. június 1-jén benyújtott dokumentum 10. mellékletét: „Belgium észrevételei az Európai Bizottság 2011. február 24-i határozatához”.

három évre a várható nyereségesség alacsonyabb volt, mint a kockázatmentes ráta (hosszú lejáratú belga állampapírok). A hosszú lejáratú belga állampapírok átlagos kamata 2014-ben 4,15 % volt ⁽⁶¹⁾. A várható nyereségességi ráta még akkor is csak a kockázatmentes kamatot érte el, ha figyelembe vesszük a káringadozási tartalékokat.

- (156) Egy piacgazdaságban működő magánbefektető csak akkor fogadna el ilyen alacsony nyereségességet az első néhány évben, ha jogosan számíthatna arra, hogy a későbbiekben az iparági átlagot meghaladó nyereséggel tudná ezt kompenzálni, így a befektetés teljes megtérülése (a megfelelő diszkont kamatláb alkalmazása után) megfelelő lenne ⁽⁶²⁾.
- (157) 2004-ben nem készült olyan komoly tanulmány, amely alapján azt lehetne vélni, hogy ezt az alacsony kezdeti nyereségességet kompenzálni fogja a későbbi évek nagyobb nyereségessége. A Bizottság arra is rámutat, hogy az akkor rendelkezésre álló pénzügyi előrejelzések azt mutatták, hogy 2005 és 2007 között a nyereségesség azonos szinten maradt, vagy csak jelentéktelen mértékben javult (lásd a 4. táblázatot), ezért semmi nem utalt arra, hogy a 2007-et követő években az eredmények gyorsan javulnának. Ebben az összefüggésben meg kell jegyezni, hogy a Ducroire/Delcredere leányvállalattá történő átalakítása nem tekinthető azonosnak egy új vállalkozás indításával, mert akkor úgy tervezték, hogy az anyavállalat korábbi tevékenységét fogja folytatni, és egyszerűen csak átadták az eszközöket és a forrásokat az ONDD-től a Ducroire/Delcredere-nek erre e célra. Ezt a következtetést az a mód is alátámasztja, ahogyan a pénzügyi előrejelzések akkor készültek. Látható, hogy az ONDD, amely a Ducroire/Delcredere pénzügyi előrejelzéseit készítette 2004-ben, a saját maga által végzett kérdéses tevékenység múltbeli teljesítményére alapozta azokat (rövid lejáratú kockázatok, beleértve a piacképes kockázatokot is). A díjakkal és a költségekkel kapcsolatos feltételezéseket szintén elsősorban az előző öt év történeti pénzügyi adataira alapozták, kivéve néhány kiigazítást a piaci körülmények változásai miatt, például azon kockázatok díjának csökkentése, amelyek 2004-ben, a tíz új tagországnak az Európai Unióhoz történő csatlakozása után piacképesé váltak.
- (158) A belső feljegyzésekből az is világosan látszik, hogy az volt az elképzelés, hogy a teljes 100 millió eurós befizetett tőkét felhasználnák 2007 végéig, mégpedig a múltban az ONDD által végzett tevékenységek fokozatos bővítésére (lásd (61) preambulumbekkezdés), más szavakkal a meglévő tevékenységek organikus fejlődéséhez (2004-ben nem terveztek terjeszkedést más, nyereségesebb tevékenységek irányába).
- (159) A be nem fizetett jegyzett tőke (50 millió euró) felhasználására akkor nem készítettek terveket, ezért nem is készült előrejelzés ezen tőke várható nyereségességét illetően. Ezen felül sem a KUP akvizícióját, sem szélesebb körű akvizíciós stratégiát nem vettek figyelembe a tőkének a Ducroire/Delcredere-nek történő átadásakor.
- (160) A 2005–2014-es időszakra vonatkozó előrejelzések csak *ex post* készültek, miután a Bizottság elindította a hivatalos vizsgálati eljárást. Az ONDD által készített egyetlen *ex ante* pénzügyi előrejelzés egy hároméves időszakra korlátozódott (a jövőbeni Ducroire/Delcredere működésének első három évére, vagyis 2005-re, 2006-re és 2007-re), ami viszonylag rövid időszak egy magánbefektető szempontjából.
- (161) A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a tőke várható nyereségessége nem volt megfelelő, és ezért a 36,6 millió euró előnynek minősül a Ducroire/Delcredere piacképes kockázati tevékenysége számára.
- (162) Másodlagosan a Bizottság elemezni fogja a piacképes kockázati tevékenység várható nyereségességét az alábbi preambulumbekkezdésekben.
- (163) A Bizottság rá kíván mutatni arra, hogy a 2004. szeptember 28-i stratégiai dokumentum 9. melléklete szerint az ONDD által készített pénzügyi előrejelzések **negatív eredményt jósoltak a piacképes kockázati tevékenységre (tehát a piacképes kockázati országok számára az exporthitel-biztosításról szóló közlemény szerint)** ⁽⁶³⁾

⁽⁶¹⁾ Forrás: Eurostat.

⁽⁶²⁾ A T-129/95, T-2/96 és T-97/96 *Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH és Lech-Stahlwerke GmbH* kontra Bizottság, [1999] ECR II-17 számú egyesített ügyekben, a 116 – 121. bekezdésekben, az elsőfokú bíróság kimondta, hogy noha egy anyavállalat viselheti a leányvállalatának veszteségét, valószínűnek kell tartania azt, hogy a leányvállalat ismét nyereségessé fog válni. Több évi folyamatos veszteség után egy magánbefektető nem engedhetné meg magának, hogy további tőkét vonjon be, ha ez többbe kerül, mint a leányvállalat eladása.

Lásd még a *Banco di Sicilia* és a *Sicilcassa* ügyében hozott döntést, melyet fent idéztünk, a 63–66. bekezdésekben.

⁽⁶³⁾ Lásd 24. lábjegyzet.

a teljes 2005 és 2007 közötti időszakra, így a nem piacképes kockázati tevékenység támogatta a piacképes kockázati tevékenységet. Levonható tehát az a következtetés, hogy a piacképes kockázatok becsült nyereségessége alacsonyabb volt, mint az összes tevékenységre vonatkozó becslés, ami így eleve nem volt elegendő egy magánbefektető számára. A Bizottság tehát arra a következtetésre jutott, hogy még ha külön is elemezzük a piacképes kockázati tevékenység várható nyereségességét a 2004-ben rendelkezésre álló pénzügyi előrejelzések alapján ⁽⁶⁴⁾, akkor is azt a következtetést lehet csak levonni, hogy a várható nyereségesség negatív volt, ezáltal nyilvánvalóan elégtelen ahhoz, hogy egy magánbefektető ilyen befektetést hajtson végre.

- (164) A (74) preambulumbekzdésben ismertetett okok miatt a belga hatóságok rámutatnak, hogy a 2004. szeptemberi előrejelzéseket nem szabad figyelembe venni a piacképes és nem piacképes tevékenységek nyereségességének elemzése során, mert „ezek abszurd eredményeket hoztak”. A belga hatóságok szerint a piacképes és nem piacképes kockázatok különválasztására 2011-ben kifejlesztett módszer jobban tükrözi azt a logikát, amelyet egy magánbefektető követett volna a döntéshozatalnál 2004-ben. Ezzel lényegében azt mondják, **visszamenőlegesen**, hogy a piacképes kockázatokra vonatkozó 2004-es előrejelzések ⁽⁶⁵⁾ nem a megfelelő feltételezéseken alapultak. Valójában a várható kárigények összege magas, de állandó volt, miközben az előrejelzett díjszintek (melyeknek meg kellett volna téríteniük a felmerült kockázatokat) nagyon alacsonyak voltak. Az eredmény 94 %-os veszteségi arány volt. A Bizottság nem tudja elfogadni az üzleti tevékenység előre jelzett nyereségességének visszamenőleges módosítását (lásd (150) preambulumbekzdés). Másodlagosan a Bizottság rámutat arra, hogy a belga hatóságok ezen érve valójában azt igazolja, hogy nem végeztek komoly külön elemzést a piacképes kockázatok várható nyereségességét illetően, ezért a magánbefektetői teszt helyes alkalmazása érdekében a Ducroire/Delcredere-nek nyújtott teljes tőke nyereségességét kell vizsgálni.
- (165) Csak másodlagosan a Bizottság megjegyzi, hogy még ha figyelembe is vették volna a piacképes kockázati tevékenység eredményére vonatkozó előrejelzéseket, amelyeket a belga hatóságok 2011-ben felülvizsgáltak és benyújtottak ⁽⁶⁶⁾ – amit a Bizottság nem fogad el, mert a befektetés idején még nem is léteztek –, és ha ezt az eredményt elosztották volna a Bizottság becslése szerinti piacképes kockázatokra vonatkozó tőkével (azaz [45-65] millió euróval), a 2005–2007-re becsült ROC még mindig a kockázatmentes ráta alatt lenne.
- (166) Az ONDD nyereségességi számításával ellentétben a várható nyereségesség becslése, ahogyan az előző preambulumbekzdésben jeleztük, a piacképes kockázatokra vonatkozó teljes becsült tőkére vonatkozik, beleértve **a tőke be nem fizetett részét is**. A belga hatóságok azon érve (lásd (79) preambulumbekzdés), mely szerint a 2004-ben jegyzett, de csak 2009-ben befizetett tőkerészt nem kell figyelembe venni a várható nyereségesség kiszámításában 2009 előtt, nem elfogadható. Noha ezt a tőkét 2004-ben nem fizették be, bármikor le lehetett volna hívni, mivel jegyezték a Ducpre/Delcredere létrehozásakor. Egy piacgazdaságban működő magánbefektető díjazást vár a befektetésével kapcsolatban felmerült kockázatokért, mivel csőd esetén elveszítheti a befektetés egy részét vagy egészét. Ezért a belga hatóságok által készített számítások nem fogadhatók el.
- (167) El kell azonban ismerni azt, hogy a befektető befektetheti a befektetésnek megfelelő be nem fizetett tőkeösszeget, amennyiben ezt a tőkét nem hívják le, olyan kockázatmentes befektetésekbe, amelyeket rövid vagy közép távon be tud hajtani, így ki tudja használni az ilyen befektetésekre érvényes nyereségességi rátát. Ennek eredményeképpen egy ilyen befektető a be nem fizetett tőkebefektetésből csak a befektetésre kiválasztott vállalkozás kockázati díjának mértékében számíthat haszonra (tehát egy hasonló vállalkozásban végzett tőkebefektetés várható nyereségességi aránya és a rövid vagy közép távon behajtható kockázatmentes befektetések nyereségessége közötti különbség) ⁽⁶⁷⁾.

⁽⁶⁴⁾ Az ONDD Igazgatótanácsának 2004. április 20-i üléséről készült jegyzőkönyv rögzíti, hogy az Igazgatótanács kérte az egyes ágazatoknak a teljes eredményhez történő hozzájárulását (lásd a 2011. június 1-i beadvány 9. mellékletének 4. oldalát).

⁽⁶⁵⁾ Konkrétan a tíz csatlakozó országgal kapcsolatos kockázatok.

⁽⁶⁶⁾ A piacképes kockázatok esetében emelték a díj mértékét (a biztosított összeg kezdeti 0,2 %-áról 0,3 %-ára), így a vállalat biztosítási bevételeit egyharmaddal növelték. Az igényekkel kapcsolatos előrejelzéseket lefelé módosították.

⁽⁶⁷⁾ A díjazás hasonló felosztását láthatjuk egyéb, állami támogatásokkal kapcsolatos bizottsági határozatokban is. Lásd például a 2009. február 11-i bizottsági döntést az NN 3/2009 „Módosítások a JSC Parex Banka esetében alkalmazott állami támogatási intézkedésekben” ügyben, 36–40. pont, HL C 147., 2009.6.27., 2. o. A kockázat díja a befektetési kockázattól függ.

- (168) Egy részben befizetett tőkebefektetés várható nyereségességét tehát úgy kell megbecsülni, hogy a teljes jegyzett tőkét figyelembe vesszük, majd kiigazítjuk a várható megtérülési arányt a be nem fizetett tőke szerint. A Bizottság különböző forgatókönyveket szimulált, többek között a várható nyereségesség legkedvezőbb esetét is, amelyben elfogadják azt, hogy a piacképes kockázati tevékenységet támogató [45–65] millió euróból csak [10–25] milliót fizettek be 2004-ben (tehát azt a tőkét, amely már az ONDD-nél is a piacképes kockázatokot támogatta), a fennmaradó 36,6 millió euró pedig, amit nem fizettek be, csak kockázati díjat igényelt. A szimuláció végrehajtása során a 36,6 millió eurós kockázatmentes középtávú befektetés megtérülésének megfelelő bevételt hozzáadták a piacképes tevékenységek várható nyereségességéhez. Még pontosabban ez azt jelenti, hogy a tőke be nem fizetett részét megszorozták az akkori kockázatmentes középtávú likvid befektetések várható nyereségességével⁽⁶⁸⁾, és ezt hozzáadták a piacképes tevékenységek tervezett eredményéhez⁽⁶⁹⁾. A következő lépésben ezt az összeget elosztják a piacképes kockázati tevékenységet támogató átlagos tőkével. Az eredmény a várható átlagos sajáttőke-arányos nyereség (ROAE), mely a becslések szerint a 2005–2007. évi befektetések kb. 4 %-át teszi ki. Az így kiszámított várható nyereségesség aligha egyezett meg a hosszú lejáratú belga állampapírok átlagos kamatával 2004-ben (lásd (155) preambulumbekendés).
- (169) Még ha a belga hatóságok által használt 3,5 %-os befektetési arányt használnánk is (lásd (80) preambulumbekendés), a várható nyereségesség akkor sem változna jelentősen, és nem érné el a Belgium által számított becsült tőke költséget.
- (170) A becsült nyereségesség (amire a (168) preambulumbekendés utal) számba veszi a káringadozási tartalékba helyezett összegeket, ellentétben a belga hatóságok ajánlásaival. Mivel a belga prudenciális hatóságok által megkövetelt céltartalékok célja az, hogy hosszabb időszak alatt is egyensúlyban tartsák az eredményeket és fedezzék a jövőbeni tevékenységekből származó potenciális veszteségeket, helyénvalóbb, ha figyelembe vesszük ezeket a nyereségesség számításakor. A Bizottság módszere a számviteli megközelítéssel áll összhangban, amely a céltartalékot a nyereséget csökkentő költségnek tekinti. Ha a céltartalékot nem vették volna figyelembe (költségként a nyereség becslésekor), a várható nyereségesség nem lenne egyenlő a belga hatóságok által becsült tőke költséggel (ebben a határozatban a Bizottság nem véleményezi a belga hatóságok tőke költségek becslését, mert e határozatban az indoklás nem azon az értéken alapul).
- (171) Úgy tűnik tehát, hogy ha a belga hatóságok által javasolt elemeket alkalmazzuk (amelyek a Bizottság szerint helytelenek), a piacképes kockázati tevékenység várható nyereségessége akkor sem elegendő ahhoz, hogy meggyőzőn egy piacgazdaságban működő magánbefektetőt egy ilyen befektetés indoklásáról.
- (172) Másodsorban, ami a belga hatóságok által a Bizottság 2007. decemberi információkérésére adott válaszában a nyereségesség vagy a ROC becsléséhez javasolt módszert illeti, a Bizottság rámutat, hogy ezt a rátát nem használták az ONDD *ex ante* pénzügyi előrejelzéseiben (üzleti terv). Ezenkívül ez az arány a forgalom után elért technikai bevételt mutatja, és nem veszi figyelembe a befektetett tőkét és nem mutatja ki a hozzá kapcsolódó nyereségességet. Nem veszi figyelembe továbbá a tisztán pénzügyi tevékenységek eredményét sem, ami azonban részét képezi a részvényeseknek kiosztható nyereségnek. Egy magán tőkebefektető (mint például egy részvényes) tehát nem csak ezt a rátát használta volna (ami nem mutatja a tőke vagy a befektetett összegek megtérülését) a tervezett befektetés nyereségességének felmérésére.
- (173) Ebből az következik, hogy a 36,6 millió euró olyan előnyt jelent, amelyet az ONDD adott a Ducroire/Delcredere-nek tőke formájában, és amelyet az nem tudott volna a piacon ugyanilyen feltételek mellett megszerezni.

V.1.2. Állami szerepvállalás és állami források

- (174) A Ducroire/Delcredere-nek történő tőkejuttatás az ONDD-nek a belga állam intézkedése alapján hozott döntése, mivel az ONDD a belga közjog szerint olyan „önálló közintézmény”, melyet az 1939. augusztus 31-i alkotmányos törvény szerint alapítottak. Az Igazgatótanács tagjait (a belga minisztertanács rendelete alapján) a belga király nevezi ki és hívja vissza (és ő állapítja meg a fizetésüket és a juttatásaikat is), többnyire a felügyelő szövetségi

⁽⁶⁸⁾ Miatán felfelé korrigálták a pénzügyi eredményt, mert a piacképes kockázatokkal kapcsolatos becsült befizetett tőke némileg magasabb, mint amit a belga hatóságok becsültek ([10–25] millió euró a 9,8 millió euróhoz képest.).

⁽⁶⁹⁾ A kételkedés jogának elismerésével úgy tekintik, hogy a kockázatmentes középtávú likvid befektetésekhez akkor elvárt nyereségességi ráta megfelelt az átlagos nyereségességi rátáknak 2004-ben a még 4–6 évig le nem járó államkötvények másodlagos piacon, vagyis 3,5 %-nak. Lásd <http://www.nbb.be/belgostat/GlobalDispatcher?TARGET=/TreeviewLinker&rowID=2685&prop=treeview&action=open&Lang=F#2685>

miniszterek és a három belga régió regionális miniszterei javaslatai alapján ⁽⁷⁰⁾. A felügyelő miniszterek javaslata alapján kinevezett Igazgatótanácsi tagok, akiket „miniszteri küldötteknek” is neveznek, az Igazgatótanács döntései során felfüggeszthetnek olyan döntéseket, amelyek szerintük ellentétesek az állam érdekeivel. Ebben az esetben az a miniszteri küldött, aki felfüggesztette a döntést, köteles jelenteni annak a miniszternek, akitől a megbízását kapta az igazgatótanácsi tagságra. Végezetül, az ONDD részesedik a belga állam kezességvállalásából, és eljárhat a belga állam nevében.

- (175) A belga állam tehát, amely képviselteti magát az ONDD Igazgatótanácsában, és értesül az ott hozott döntésekről, közvetlenül részt vett az ONDD által a Ducroire/Delcredere számára végrehajtott tőkeallokációban. A belga hatóságok nem vitatták a belga állam szerepvállalását a tőkeallokációs intézkedésben.
- (176) Ennél fogva a Ducroire/Delcredere-nek történő tőkeallokáció, melyet az ONDD hajtott végre, tehát olyan állami szerv, amelynek az irányításában a belga állam is szerepet vállal, állami erőforrásnak minősül az EUMSZ 107. cikke értelmében.

V.1.3. **Szelektivitás**

- (177) A 2004-ben végzett tőkeallokáció szelektív abban az értelemben, hogy a Ducroire/Delcredere számára közvetlen is kizárólagos előnyt nyújt.

V.1.4. **A verseny torzulása**

- (178) Azzal, hogy az ONDD elegendő nyereségesség elvárása nélkül is elvégezte a kérdéses tőkeallokációt, a Ducroire/Delcredere versenyelőnyhöz jutott a magántulajdonú hitelbiztosító vállalkozásokhoz képest, amelyeknek a részvényesei a befektetéseik után ugyanolyan szintű megtérülést várnak, mint amit más, ezzel összehasonlítható befektetésből tudnának elérni.
- (179) Ki kell emelni, hogy a Ducroire/Delcredere nem tudott volna ilyen tőkéhez jutni a piacon, mert a befektetés megtérülése nem volt elegendő. Ez azt jelenti, hogy az állam által az ONDD-n keresztül biztosított tőke nélkül a Ducroire/Delcredere nem tudta volna bővíteni a tevékenységét a piacon úgy, ahogyan tette.
- (180) Ebben a vonatkozásban az exporthitel-biztosításról szóló közlemény 3.2 pontja kimondja, hogy az állam által bizonyos vállalkozásoknak juttatott tőke, ami állami támogatásnak minősül, ha az állam nem a piacgazdasági befektető elve szerint jár el, torzítja a versenyt.
- (181) A bíróság ítélkezési gyakorlata szerint egy vállalkozás versenyhelyzetének állami támogatással történő javítása általában azt bizonyítja, hogy torzul a verseny azokkal a vállalkozásokkal, amelyek nem kaptak hasonló támogatást ⁽⁷¹⁾.
- (182) Az állam által az ONDD-nek a piacképes kockázatokhoz tőkejuttatás formájában nyújtott támogatás torzítja a versenyt, vagy a verseny torzításával fenyeget.

V.1.5. **A tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás**

- (183) A Ducroire/Delcredere versenyez más európai uniós vállalkozásokkal a hitelbiztosítási piacon. Ugyanez vonatkozott az ONDD-re is a piacképes kockázatokkal illetően, mielőtt átadta a hitelbiztosítási tevékenységét a rövid lejáratú kockázatok terén – beleértve a piacképes kockázatokkal is – a Ducroire/Delcredere-nek.
- (184) Ezenkívül, az ONDD és a Ducroire/Delcredere a többi tagállamban működnek, főleg a KUP akvizíciója eredményeként, ami a cseh nemzeti exporthitel-biztosítási ügynökség kereskedelmi ága.

⁽⁷⁰⁾ Brüsszel-főváros régió, flamand régió és vallon régió.

⁽⁷¹⁾ A Bíróság C-730/79. sz. *Philip Morris* ügyben hozott ítéletének (EBHT 1980., 2671.o), 11. és 12. pontja.

- (185) Az exporthitel-biztosításról szóló közlemény 3.2 pontja kimondja, hogy amikor az állam kezességvállalást vagy tőkét nyújt egy exporthitel-biztosító vállalkozásnak piacképes kockázatokkal kapcsolatban, és nem úgy viselkedik, mint egy magánbefektető a piaccgazdaságban, akkor az a kezességvállalás vagy tőke támogatásnak minősül, és torzítja a közösségen belüli kereskedelmet.
- (186) Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint befolyásolja a tagállamok közötti kereskedelmet az, ha a támogatásban részesülő vállalkozás olyan ágazatban tevékenykedik, amely nyitva áll a verseny előtt, és amelyben tagállamok közötti kereskedelem folyik ⁽⁷²⁾.
- (187) Az a tény, hogy az eljárás kezdetekor egy Belgiumon kívüli tagállamban működő versenytárs panaszkodott a verseny torzulására a Ducroire/Delcredere harmadik országokban (Cseh Köztársaság) végzett tevékenysége miatt, megerősíti, hogy a Ducroire/Delcredere olyan szektorban aktív, ahol kereskedelem folyik a tagállamok között.
- (188) A tagállamok közötti kereskedelmet tehát valóban érinti a 3. intézkedés.

V.2. A POTENCIÁLIS TÁMOGATÁS JOGELLENESÉGE

- (189) A fentiek fényében a 3. intézkedés támogatásnak minősül.
- (190) A Bizottság úgy látja, hogy ez új támogatás, amelyről korábban nem értesítették, ezért jogellenes.
- (191) Az ONDD 2004 szeptemberében jegyezte a kérdéses tőkét, és a rövid lejáratú kockázati tevékenység (beleértve a piacképes kockázatokat is) 2005. január 1-jén került átadásra a Ducroire/Delcredere-nek.
- (192) Ez az intézkedés:
- tehát később történt, mint 1998. szeptember 17., mely napot követően Belgium nem adhat új támogatást, mivel elfogadta az exporthitel-biztosításról szóló közleményt, és
  - nem felel meg az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999 (EK) 659/1999/EK tanácsi rendelet 15. cikkében meghatározott korlátozási időszaknak, mert kevesebb, mint tíz évvel ezelőtt fogadták el.
- (193) Ezek alapján az ONDD által a Ducroire/Delcredere-nek nyújtott tőkerész (36,6 millió euró), amelyről nem tájékoztatták előzetesen a Bizottságot, kezdettől fogva jogellenes új támogatásnak minősül.

V.3. A POTENCIÁLIS TÁMOGATÁSNAK A BELSŐ PIACCAL TÖRTÉNŐ ÖSSZEFÉRHETŐSÉGÉNEK FELMÉRÉSE

- (194) A 3. intézkedés összeférhetőségét a Bizottság az akkor érvényes exporthitel-biztosításról szóló közlemény rendelkezései alapján ellenőrizte. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a rövid lejáratú exporthitel-biztosításra történő alkalmazására vonatkozóan a tagállamoknak kiadott új közlemény (a továbbiakban: „az új exporthitel-biztosításról szóló közlemény”), amelyet 2012. december 19-én adtak ki, 2013. január 1-től érvényes.
- (195) Az exporthitel-biztosításról szóló közlemény 3.2 és 4.1 pontjai szerint elvileg a Szerződésnek az állami támogatásokról szóló rendelkezéseiben meghatározott felmentések nem vonatkoznak a piacképes kockázatok biztosítására adott támogatásra. Ez a támogatás egyértelműen torzítja a versenyt a biztosítók között, de mindenek előtt a következőt eredményezi: „eltérések a piacképes kockázatokra rendelkezésre álló biztosítási fedezetek között a különböző tagállamokban, ezáltal torzítja a versenyt a tagállamok vállalatai között, és befolyásolja a közösségen belüli kereskedelmet attól

⁽⁷²⁾ A Bíróság C-102/87. sz., Franciaország kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének (EBHT 1988., 4067. o.) 19. pontja.

függetlenül, hogy a Közösségen belüli export Közösségen kívüli országba irányul-e. A Szerződés 92. cikkében felsorolt kivételek nem vonatkoznak a piacképes kockázatok biztosítására vonatkozó támogatásra. Az ilyen támogatás torzító hatása a Közösségben fontosabb, mint az export támogatásához fűződő esetleges nemzeti vagy közösségi érdek⁽⁷³⁾. Más szavakkal ez azt jelenti, hogy a támogatás elvileg nem jogosult az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésében felsorolt mentességre, különösen a 107. cikk (3) bekezdésének (c) pontjában említettre, mert túlságosan torzítja a versenyt a belső piacon.

(196) Ezenkívül a kérdéses támogatás nem jogosult az EUMSZ 107. cikkének (3) bekezdésében meghatározott egy vagy több mentességre. Így különösen, ahogyan a nyitó határozat kimondja, a kérdéses támogatás nem tekinthető mentő vagy szerkezetátalakítási támogatásnak a Közösségnek a nehéz helyzetben lévő vállalatok mentő vagy szerkezetátalakítási támogatásával kapcsolatos irányelvei szerint⁽⁷⁴⁾, lényegében az alábbi okok miatt:

1) A belga hatóságok nem bizonyították, hogy a Ducroire/Delcredere jogosult volt ilyen támogatásra, például mert nehézségei voltak a nehéz helyzetben lévő vállalatok mentésére és átalakítására szolgáló állami támogatások irányelvei értelmében. Azt is meg kell jegyezni, hogy az irányelvek 12. pontja szerint egy újonnan alapított cég nem jogosult szerkezetátalakítási támogatásra.

2) A támogatást nem korlátozták a szükséges minimumra. Különösen a Ducroire/Delcredere számára nyújtott tőkeallokáció elég nagy volt ahhoz, hogy akvizíciókat is lehessen belőle végezni. A 2004-ben a belső feljegyzések formájában előterjesztett üzleti terv nem számolt a kedvezményezett saját hozzájárulásával.

3) A Ducroire/Delcredere üzleti terve nem tartalmazott intézkedéseket a verseny torzításának korlátozására.

(197) Az új exporthitel-biztosításról szóló közlemény egyetlen rendelkezése sem készíti a Bizottságot arra, hogy módosítsa a véleményét.

(198) Következésképpen a kérdéses intézkedést nem lehet a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinteni az EUMSZ 107. cikkének (3) bekezdése szerint.

V.4. A KÜLÖN ADMINISZTRÁCIÓ ÉS KÜLÖN KÖNYVELÉS LÉTREHOZÁSÁRA ÉS VEZETÉSÉRE VONATKOZÓ KÖTELEZETTSÉG

(199) Az exporthitel-biztosításról szóló közlemény 4.3 pontja értelmében amennyiben egy nem piacképes kockázati tevékenység állami támogatást kap, akkor a vállalkozásnak külön adminisztrációt és könyvelést kell vezetnie a piacképes és a nem piacképes kockázatok biztosításáról, hogy a nem piacképes kockázati tevékenységre allokált tőke ne segítse elő a piacképes kockázati tevékenységet, és így ne torzítsa a versenyt.

(200) A belga hatóságok szerint a Ducroire/Delcredere 2005. január 1. óta vesz részt a rövid lejáratú kockázatokkal kapcsolatos üzleti tevékenységben, egy meglévő üzleti tevékenységnek és hozzá tartozó meglévő tőkének (további tőkeallokáció nélkül) az átadását követően. Másodsorban Belgium úgy tekinti, hogy ezt a tőkét magánbefektető számára is elfogadható feltételekkel adták. Mivel a belga hatóságok szerint a Ducroire/Delcredere nem kap állami támogatást – még a nem piacképes kockázati tevékenységéhez sem – e hatóságok szerint nincs szükség külön könyvelésre.

(201) A V.1.1.2 szakaszban arra a következtetésre jutottak, hogy az átadott tevékenységhez allokált tőke összege [45–75] millió euró volt, ezért volt további tőke is [75–100] millió euró összegben, melyből [35–65] millió euró de facto a nem piacképes kockázati tevékenységet szolgálta. Ezért a [35–65] millió eurós összeg nem minősült támogatásnak. A belga hatóságok azon érve, hogy a nem piacképes kockázati tevékenység nem kap állami támogatást

⁽⁷³⁾ Lásd az exporthitel-biztosításról szóló közlemény 3.2 pontja harmadik bekezdésének második és harmadik mondatát. Lásd az exporthitel-biztosításról szóló közlemény 4.1 pontját is, amely a következőt mondja ki: „A 3.1 bekezdésben felsorolt típusú állami támogatások, ... ezért nem jogosultak mentességre a Szerződés állami támogatásról szóló szabályai szerint.”

⁽⁷⁴⁾ HL C 244., 2004.10.1., 2. o.

ezzel megdőlt, mert bebizonyosodott a további tőke létezése, amely részben hozzájárult a nem piacképes kockázati tevékenységhez. Ezenkívül a 2004-es pénzügyi előrejelzések a Ducroire/Delcredere teljes üzleti tevékenységét illetően alacsonyabb nyereséggé jeleztek előre, mint az akkori kockázatmentes ráta ⁽⁷⁵⁾. A várható nyereségség tehát nem volt elegendő egy piaccgazdaságban működő magánbefektető igényeinek fedezésére. Levonható tehát az a következtetés, hogy a nem piacképes kockázati tevékenység továbbra is részesült az állami támogatásból.

- (202) Mivel a nem piacképes kockázati tevékenység kapott és kap állami támogatást, a Ducroire/Delcredere-nek a megalakulásától kezdve teljesítenie kellett volna az exporthitel-biztosításról szóló közlemény 4.3 pontját, amely külön adminisztrációt és könyvelést ír elő, hogy meg lehessen különböztetni a nem piacképes kockázatokra és a piacképes kockázatokra vonatkozó tevékenységeket, egészen addig, ameddig folytatják a nem piacképes kockázatokkal kapcsolatos tevékenységeket. Ez a kötelezettség az exporthitel-biztosításról szóló új közleményben is szerepel (lásd az új exporthitel-biztosításról szóló közlemény 15. pontját).
- (203) A Ducroire/Delcredere-re tehát vonatkozott és most is vonatkozik ez a kötelezettség. Azonnal létre kell tehát hozni a külön adminisztrációt és a külön könyvelést a nem piacképes és a piacképes tevékenységekhez. Más különben a nem piacképes kockázati tevékenységre adott 35–65 millió eurós összeget mindenképpen támogatásnak kell nevezni. A jelen határozat azon következtetése, hogy ez a [35–65] millió eurós összeg a nem piacképes kockázati tevékenységet támogatja, olyan feltételezéseken alapul, amelyeket bizonyos esetekben lehetetlen ellenőrizni a külön könyvelés visszamenőleges rekonstrukciója miatt (a Ducroire/Delcredere-nél hivatalosan nincs külön könyvelés). A Bizottság a továbbiakban nem fogad el visszamenőleges rekonstrukciót, ha a jövőben ismét meg kell vizsgálnia a Ducroire/Delcredere tőkéjét. Annak a kötelezettségnek, hogy külön nyilvántartást és könyvelést vezessenek, pontosan az a célja, hogy ne kelljen ilyen visszamenőleges rekonstrukcióra támaszkodni, amely szükségszerűen számos olyan feltételezésre épül, amelyek részben ellenőrizhetetlenek.
- (204) Ez a határozat és különösen a 36,6 millió eurós összeg kiszámítása a piacképes és a nem piacképes kockázatok 2011. december 31-i külön könyvelésére épül (mérleg és eredménykimutatás), ahogyan a belga hatóságok azokat benyújtották 2012 májusában. Ennélfogva nem lenne elfogadható, hogy a külön nyilvántartás és könyvelés bevezetése más feltételezésekre és módszerekre épülne, mint a jelen eljárás összefüggésében benyújtott összegek meghatározásához használt feltételezések és módszerek. Kiváltképpen elfogadhatatlan lenne, ha kisebb tőkét rendelnének a nem piacképes kockázati tevékenységhez (és így többet a piacképes kockázati tevékenységhez), mint amit a belga hatóságok által 2012 májusában benyújtott 2011. december 31-i külön mérleg tartalmaz.
- (205) Másodsorban a Bizottság hangsúlyozni kívánja, hogy a külön könyvelés hiánya a Ducroire/Delcredere megalapítása óta sokkal nehezebbé tette a 3. intézkedés vizsgálatát, és arra kényszerítette a Bizottságot, hogy az elemzést bizonyos feltételezések alapján végezze el. Tekintve, hogy a külön könyvelés vezetésének kötelezettsége a Ducroire/Delcredere-t terheli, aligha marasztalhatja el a Bizottságot azért, hogy feltételezéseket alkalmazott vagy komplex módszert dolgozott ki az elemzés során. Ilyen összetett módszer hiányában a Bizottság csak arra gondolhatott, hogy a teljes [75–100] millió euró előnynek minősült az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdése értelmében.

V.5. AZ A KÖTELEZETTSÉG, HOGY A NEM PIACKÉPES TEVÉKENYSÉG NE JÁRULJON HOZZÁ A TÁMOGATÁS VISSZAFIZETÉSÉHEZ

- (206) E határozatban a Bizottság nem minősítette támogatásnak a tőke azon részét, amely de facto hozzájárul a nem piacképes kockázati tevékenységhez, noha a tőke ezen része olyan támogatás volt, amely nem felelt meg egy magánbefektető követelményeinek. Ennélfogva a nem kompatibilis támogatás összege nem tartalmazza a nem piacképes tevékenységekre nyújtott támogatást. A jelen határozat logikájából következik, hogy a nem kompatibilis támogatás visszafizetését szigorúan a piacképes tevékenységből és a kapcsolódó tőkéből kell finanszírozni, mivel csak így állítható vissza a versenyképes helyzet, ami az inkompatibilis támogatás odaítélése előtt fennállt. Mint fent is jeleztük, a behajtást külön könyvelés alapján kell elvégezni, a belga hatóságok 2012. májusi észrevételeivel összhangban.

⁽⁷⁵⁾ Ha a nem piacképes kockázati tevékenységet elszigetelten vizsgáljuk is, a nyereségsége jóval elmarad a belga hatóságok által is becsült tőkeköltségtől.

VI. KÖVETKEZTETÉSEK

(207) A Bizottság úgy látja, hogy a hivatalos vizsgálati eljárást képező három intézkedésből az 1. és a 2. intézkedés (az állami kezességvállalás és az esetleges belső forrásáthelyezések a piacképes kockázatokra az ONDD-n belül) nem minősül állami támogatásnak az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerint. A 3. intézkedés elemzése azonban következtetni enged az állami támogatás létezésére az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerint 36,6 millió euró összegben. Mivel az ONDD (a belga állam számlájára) jogellenesen valósította meg a 3. intézkedést az EUMSZ 108. cikke (3) bekezdésének megszegésével, és mivel ez a támogatás nem összeegyeztethető a belső piaccal, vissza kell fizetni. A támogatás visszafizetését a Ducroire/Delcredere piacképes kockázati tevékenységéből kell finanszírozni,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

Mivel a Belgium által az ONDD-nek nyújtott kezességvállalás nem járt előnyökkel az ONDD piacképes kockázati tevékenysége számára, ez nem minősül támogatásnak.

2. cikk

Azok a belső forrásáthelyezések a piacképes kockázati tevékenységre az ONDD-n belül, amelyeknek a létezését nem bizonyították, nem minősülnek támogatásnak.

3. cikk

Az ONDD által a Ducroire/Delcredere-nek 113,4 millió euró összegben nyújtott eredeti tőkejuttatás nem minősül támogatásnak.

4. cikk

Az ONDD által a Ducroire/Delcredere számára nyújtott eredeti tőkejuttatás, melynek összege 36,6 millió euró volt, és amelyre 2004. szeptember 23-án került sor az Európai Unióról szóló szerződés 108. cikke (3) bekezdésének megsértésével, jogellenes támogatást jelent, mely összeférhetetlen a Szerződésben meghatározott belső piaccal.

5. cikk

(1) Az ONDD-n keresztül Belgium behajtja a 4. cikkben jelzett támogatást a Ducroire/Delcredere-től. Belgium részletes bizonyítékokkal szolgál – beleértve a számlákat auditáló független cég által kiadott tanúsítást – arról, hogy a törlesztést kizárólag a Ducroire/Delcredere piacképes kockázati tevékenysége finanszírozta.

(2) A behajtandó összegeknek azokat a kamatozatokat is magukban kell foglalniuk, amelyek attól a naptól kezdve gyűltek, hogy a Ducroire/Delcredere rendelkezésére bocsátották (2005. január 1.) az összeget, a tényleges behajtásig.

(3) A kamatot kamatos kamatként kell számolni a 794/2004/EK bizottsági rendelet V. fejezetének megfelelően⁽⁷⁶⁾

(4) A támogatás behajtása azonnal és ténylegesen megtörténik.

6. cikk

A nem piacképes és a piacképes kockázati tevékenységhez késedelem nélkül külön adminisztrációt és külön könyvelést kell bevezetni, és ezeket addig kell fenntartani, ameddig a nem piacképes kockázati tevékenység állami támogatást kap. A számlák különválasztásánál figyelembe kell venni a belga hatóságok által 2012 májusában megadott pénzügyi adatokat. Így különösen a tőke lebontását ugyanúgy kell elvégezni, mint 2012 májusában.

⁽⁷⁶⁾ HLL 140., 2004.4.30., 1. o.

7. cikk

(5) A Határozatról szóló értesítéstől számított két hónapon belül Belgium az alábbi információkat adja a Bizottságnak:

- a) a Ducroire/Delcredere-től behajtandó támogatás teljes összege (tőke és kamat);
- b) a határozat teljesítése érdekében már megtett és tervezett intézkedések részletes leírása;
- c) azok a dokumentumok, amelyek bizonyítják, hogy a Ducroire/Delcredere megkapta a támogatás visszafizetéséről szóló hivatalos felszólítást.

(6) Belgium folyamatosan tájékoztatja a Bizottságot a határozat megvalósítása érdekében tett tagországi intézkedésekről, amíg meg nem történik a 4. cikkben jelezett támogatás behajtása. A Bizottság egyszerű kérésére azonnal benyújt minden információt a határozat teljesítése érdekében már megtett és tervezett intézkedésekről. Részletes információkkal szolgál továbbá a Ducroire/Delcredere-től már behajtott támogatási összegekről és kamatokról.

8. cikk

Belgium a jelen értesítés napjától számított négy hónapon belül megteszi a határozat végrehajtásához szükséges intézkedéseket.

9. cikk

E Határozat címzettje a Belga Királyság.

Kelt Brüsszelben, 2013. március 20-án

a Bizottság nevében
Joaquín ALMUNIA
alelnök

MELLÉKLET

INFORMÁCIÓ A KAPOTT ÖSSZEGEKRŐL, A MÉG BEHAJTANDÓ ÉS A MÁR BEHAJTOTT ÖSSZEGEKRŐL

A kedvezményezett azonosítása	A program keretében kapott teljes összeg ⁽¹⁾	A behajtandó támogatás teljes összege ⁽¹⁾ (Tőke)	Már visszafizetett összeg ⁽¹⁾	
			Tőke	Kamat

millió nemzeti valuta.

III

(Egyéb jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI TÉRSÉG

Közzétételre szánt változat ⁽¹⁾

AZ EFTA FELÜGYELETI HATÓSÁG

244/12/COL határozata

(2012. június 27.)

az Íslandsbankinak nyújtott szerkezetátalakítási támogatásról (Izland)

Az EFTA Felügyeleti Hatóság (a továbbiakban: a Hatóság),

tekintettel az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásra (a továbbiakban: az EGT-megállapodás) és különösen annak 61. cikke (3) bekezdésének b) pontjára és 26. jegyzőkönyvére,

tekintettel az EFTA-államok között létrejött, a Felügyeleti Hatóság és a Bíróság létrehozásáról szóló megállapodásra (a továbbiakban: a felügyeletről és a bíróságról szóló megállapodás) és különösen annak 24. cikkére,

tekintettel a felügyeletről és a bíróságról szóló megállapodás 3. jegyzőkönyvére (a továbbiakban: a 3. jegyzőkönyv) és különösen az I. rész 1. cikkének (3) bekezdésére, valamint a II. rész 7. cikkének (3) bekezdésére és 13. cikkére,

mivel:

I. TÉNYEK

1. AZ ELJÁRÁS

- (1) A 2008 októberében folytatott informális levélváltás után, valamint azt követően, hogy az izlandi parlament, az Althingi október 6-án elfogadta az izlandi államnak a bankszektorban széles beavatkozási jogkört biztosító, a rendkívüli pénzügyi körülmények miatti kincstári kifizetések jogalapjáról szóló 125/2008. törvényt (a továbbiakban: a válságtörvény), a Hatóság elnöke 2008. október 10-én levélben kérte az izlandi hatóságokat, hogy jelentsék be a Hatóságnak a válságtörvény alapján hozott állami támogatási intézkedéseket. A kérést ismételt kapcsolatfelvétel és levelezés követte, amelynek során különösen a Hatóság 2009. június 18-án levélben emlékeztette az izlandi hatóságokat az állami támogatási intézkedések bejelentésének szükségességére, valamint a 3. jegyzőkönyv 3. cikkében foglalt felfüggesztési záradékra. További levelezést követően az izlandi hatóságok végül 2010. szeptember 15-én visszamenőlegesen bejelentették a Glitnir bizonyos üzleti tevékenységeinek helyreállításához, valamint az Új Glitnir Bank (névváltást követően Íslandsbanki) létrehozásához és tőkésítéséhez kapcsolódó állami támogatást. ⁽²⁾

⁽¹⁾ A jelen dokumentum közzététele kizárólag tájékoztatási célokat szolgál. A közzétételre szánt változat egyes információkat nem tartalmaz annak érdekében, hogy bizalmas információk ne kerüljenek nyilvánosságra. A kihagyott információkat szögletes zárójel között három pont [...] vagy olyan értéktartomány jelöli, amely a szóban forgó adat nem bizalmas jellegű közelítése.

⁽²⁾ Az eljárásról részletesebb leírást az eljárás megindításáról szóló határozat tartalmaz, hivatkozását lásd a 3. lábjegyzetben.

- (2) A Hatóság 2010. december 15-i levelében ⁽³⁾ tájékoztatta az izlandi hatóságokat azon döntéséről, hogy a 3. jegyzőkönyv I. része 1. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárást kezdeményez az izlandi állam által a (rég) Glitnir Bank bizonyos üzleti tevékenységeinek helyreállítása, valamint az Új Glitnir Bank (jelenlegi nevén Íslandsbanki) létrehozása és tőkésítése érdekében hozott intézkedések kapcsán (az eljárás megindításáról szóló határozat) ⁽⁴⁾. A Hatóság ezenkívül előírta az Íslandsbanki részletes szerkezetátalakítási tervének hat hónapon belüli benyújtását is.
- (3) Az érdekelt felek 2011. március 24-i ⁽⁵⁾ elektronikus levelükben egy észrevételt juttattak el a Hatósághoz, amelyet az 2011. május 25-én továbbított az izlandi hatóságoknak. Az izlandi hatóságok az észrevételre nem válaszoltak.
- (4) 2011. március 31-i levelükben az izlandi hatóságok benyújtották az Íslandsbanki szerkezetátalakítási tervét. A Byr 2011. novemberi akvizícióját követően az izlandi hatóságok 2012. február 22-én új szerkezetátalakítási tervet nyújtottak be az Íslandsbankira vonatkozóan. ⁽⁶⁾
- (5) A Hatóság a szerkezetátalakítási tervvel kapcsolatban 2011. július 11-én és 2012. február 13-án kért információt. Az információkérésre az izlandi hatóságoktól 2011. október 17-én és 2012. március 13-án érkezett válasz. A kötelezettségvállalások végleges változatának benyújtására 2012. május 16-án és 2012. június 6-án került sor. ⁽⁷⁾
- (6) Ezen túl a Hatóság 2011. június 7-én és 2012. február 27–28-án személyesen egyeztetett az izlandi hatóságokkal.

2. HÁTTÉR

- (7) A Hatóság ebben a szakaszban ismerteti azokat a 2008 októberét követő, az izlandi pénzügyi rendszer összeomlásával, majd helyreállításával kapcsolatos eseményeket, tényeket, valamint gazdasági, politikai és szabályozási változtatásokat, amelyeket szükségesnek tart ahhoz, hogy megállapítsa a vizsgált támogatási intézkedések értékelésének összefüggéseit. Ezt megelőzően sorra veszi a Glitnir összeomlását kísérő eseményeket.

2.1. A Glitnir Bank összeomlása

- (8) 2008 szeptemberében számos vezető globális pénzügyi intézmény tapasztalt súlyos problémákat. A globális pénzügyi piacok zavarai közepette, a Lehman Brothers 2008. szeptemberi összeomlását követően Izland három legnagyobb kereskedelmi bankja, amelyek az előző években rendkívüli ütemben növekedtek, nehézségekkel szembesültek rövid lejáratú hitelek refinanszírozása, valamint a tömeges betétkivonás kapcsán. A Lehman Brothers szeptember 15-én csődvédelmet kért, és ugyanezen a napon jelentették be azt, hogy a Bank of America átveszi az ellenőrzést a Merrill Lynch felett.
- (9) Másutt az Egyesült Királyság egyik legnagyobb bankja, a HBOS került a Lloyds TSB ellenőrzése alá. Mindeközben a Glitnir súlyos nehézségekkel szembesült tevékenysége finanszírozásában. Egy kötvénykibocsátás érdeklődés hiányában meghiúsult, egy eszközértékesítés nem zárult le, egy német bank pedig megtagadta két 150 millió EUR-ra becsült hitel nyújtását. A piaci feltételek a Lehman Brothers bukása után drasztikusan romlottak.

⁽³⁾ A Hatóság 494/10/COL határozata, amellyel hivatalos vizsgálati eljárást indított a (rég) Glitnir Bank bizonyos üzleti tevékenységeinek helyreállítása, valamint az Új Glitnir Bank (jelenlegi nevén Íslandsbanki) létrehozása és tőkésítése során nyújtott állami támogatással kapcsolatban, HL C 41., 2011.2.10., 51. o. és a 7. EGT-kiegészítés, 2011.2.10., 50. o.

⁽⁴⁾ A Hatóság 494/10/COL határozatához vezető eljárást bővebben a határozat eljárási része ismerteti.

⁽⁵⁾ Az érdekelt felek 2012. május 25-én módosították.

⁽⁶⁾ Lásd a Hatóság 325/11/COL határozatát a Byr hf. Íslandsbanki általi akvizíciójáról, valamint a Byr hf. részére ideiglenesen jóváhagyott alárendelt kölcsön meghosszabbításáról, HL C 16., 2012.1.19., 10. o. és a 3. EGT-kiegészítés, 2012.1.19., 1. o.

⁽⁷⁾ Az izlandi bankszektor versenyhelyzetét és a versenyt érintő korrekciós intézkedéseket illetően a Hatóság együttműködött az izlandi versenyhatósággal (ICA).

- (10) 2008. szeptember 25-én a Glitnir igazgatótanácsának elnöke arról tájékoztatta az Izlandi Központi Bankot (CBI), hogy az októberben törlesztendő hitelek miatt a bank 600 millió EUR azonnali hiánnyal rendelkezik. Szeptember 29-én bejelentették, hogy az izlandi állam 600 millió EUR-t juttat a Glitnirnek a bank tőkéjének 75 %-áért cserébe. Az azonban, hogy a 600 millió EUR Izland devizatartalékának csaknem egynegyedét tette ki, valamint az, hogy a Glitnir egy ideje refinanszírozási problémákkal küzdött és a nyilvánosan elérhető információk alapján hat hónapon belül 1,4 milliárd EUR-ra becsült adósságot kellett visszafizetnie, megkérdőjelezte az ajánlat hitelességét. ⁽⁸⁾ A Glitnir kibocsátott részvényeinek értéke végül egy nap alatt több mint 200 milliárd ISK-ról 26 milliárd ISK-ra zuhant.
- (11) Az izlandi bankokból hatalmas összegben vonták ki a betéteket külföldön és Izlandon belül egyaránt. A belföldi betétkivonás olyan méreteket öltött, hogy egy időben az izlandi bankok és a CBI közel kerültek a készpénzhiányhoz. 2008. szeptember 30-án a Moody's hitelminősítő intézet lerontotta a Glitnir besorolását, ami további hitelekkel kapcsolatos törlesztési kötelezettséget eredményezett. Ezt több mint egymilliárd EUR összegű letéti felhívások követték. 2008. október 7-én a Glitnir arra kényszerült, hogy az izlandi pénzügyi felügyeletől (FME) irányítása átvételét kérje. ⁽⁹⁾

2.2. A pénzügyi válság és az izlandi bankok csődjének okai

- (12) Az Új Glitnir Banknak (későbbi nevén Íslandsbankinak) nyújtott támogatás bejelentésekor az izlandi hatóságok kifejtették, hogy az izlandi bankszektor összeomlásának okait és a hatósági beavatkozás szükségességét részletes jelentésben tárgyalta az izlandi parlament által létrehozott különleges vizsgálóbizottság ⁽¹⁰⁾, amelynek feladata a három vezető bank összeomlásához vető folyamatok kivizsgálása és elemzése volt. A Hatóság az alábbiakban összefoglalja a vizsgálóbizottságnak a csőd okaival kapcsolatos megállapításai közül azokat, amelyek a Glitnir Bank bukása szempontjából a leglényegesebbek. Az információk forrása a különleges vizsgálóbizottsági jelentés 2. fejezete (Vezetői összefoglaló) és 21. fejezete (Az izlandi bankok összeomlásának okai – felelőség, hibák és gondatlanság).
- (13) A pénzügyi piacokon 2007-ben kezdődő globális likviditáscsökkenés végül a három vezető izlandi bank összeomlásához vezetett, mivel üzleti tevékenységük egyre nagyobb mértékben függött a nemzetközi piacokról bevont forrásoktól. Az izlandi bankok bukásának azonban számos összetett oka volt. A különleges vizsgálóbizottság a vezető bankok összeomlásának okait vizsgálta. Figyelemre méltó módon legtöbb megállapítása mindhárom bankra vonatkozik, és sok egymással összefüggő is van közöttük. A csőd banki tevékenységgel összefüggő okait az alábbi rövid összefoglaló ismerteti.

Túlzott és fenntarthatatlan bővülés

- (14) A különleges vizsgálóbizottság megállapította, hogy az összeomlást megelőző években a bankok működési és iránítási kapacitásukat meghaladó mértékben bővítették eszközállományukat és hitelfortfóliójukat. A három bank együttes eszközállománya 2003 és 2008 második negyedéve között igen gyors ütemben, 1,4 billió ISK ⁽¹¹⁾-ről 14,4 billió ISK-ra nőtt. Lényeges vonás, hogy a három bank növekedésében jelentős arányt képviselt a külföldi

⁽⁸⁾ Lásd a különleges vizsgálóbizottságnak az izlandi parlamenthez benyújtott jelentését, 2. fejezet: A jelentés főbb megállapításainak összefoglalása, 13. o., elérhető a <http://sic.althingi.is/pdf/RNAvef-Kafl12Enska.pdf> címen.

⁽⁹⁾ A Landsbanki még aznap, a Kaupthing Bank két nappal később, 2008.10.9.-én került vagyonfelügyelet alá.

⁽¹⁰⁾ A különleges vizsgálóbizottság tagjai Páll Hreinsson legfelsőbb bírósági tag, Tryggvi Gunnarsson parlamenti ombudsman, valamint Sigríður Benediktsdóttir Ph.D., az amerikai Yale Egyetem előadója és docense voltak. A teljes jelentés izlandi nyelvű változata a <http://rna.althingi.is/> címen olvasható, egyes részei (ideértve a vezetői összefoglalót és a bankok összeomlásáról szóló részt) angol fordításban a <http://sic.althingi.is/> címen érhetők el.

⁽¹¹⁾ Izlandi korona.

hitelezés, amely 2007 során ⁽¹²⁾ számottevően bővült, különösen a nemzetközi likviditási válság kezdetét követően. Ebből a különleges vizsgálóbizottság arra következtetett, hogy a hitelezés bővülése nagyrészt az olyan vállalkozások részére nyújtott hiteleknek volt köszönhető, amelyek másutt nem voltak hitelképesek. A jelentés megállapította továbbá, hogy a jellegénél fogva kockázatosabb befektetési banki műveletek egyre nagyobb szerephez jutottak a bankok tevékenységében, így a növekedés súlyosbította a problémákat.

A nemzetközi piacokon hozzáférhető finanszírozási források szűkülése

- (15) A bankok növekedését nagyban elősegítette a nemzetközi pénzügyi piacokhoz való hozzáférés, a jó hitelminősítés kihasználása, valamint az európai piacokhoz való hozzáférés az EGT-megállapodás alapján. 2005-ben az izlandi bankok 14 milliárd EUR értékben vettek fel hitelt a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok külföldi piacain viszonylag kedvező feltételekkel. A hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok európai piacaihoz való hozzáférés beszűkülésekor a bankok az amerikai piacokon finanszírozták tevékenységüket, az izlandi értékpapírok fedezett adóssághitelezvényekbe történő csomagolásával. Az összeomlás előtti időszakban a bankok egyre nagyobb mértékben támaszkodtak a rövid lejáratú hitelfelvételre, ami súlyos és – a különleges vizsgálóbizottság szerint – előre látható refinanszírozási kockázatokat hordozott.

A banktulajdonosok tőkeáttétele

- (16) Valamennyi nagy izlandi bank esetében a fő tulajdonosok a legnagyobb adósok közé tartoztak. ⁽¹³⁾ A Glitnir jelentős összegű hitelek nyújtott a Baugur csoport és kapcsolt felei főrésztulajdonosainak, különösen az FL csoportnak. 2007 tavaszán a Glitnir élére új igazgatótanácsot neveztek ki, miután a Baugur és az FL csoport jelentősen növelte részesedését a bankban. 2007 második felében és 2008 elején a Baugurnak és kapcsolt vállalkozásainak nyújtott hitelek állománya csaknem a kétszeresére nőtt; csúcspontján a csoport hitelezése a bank saját tőkéjének 80 %-át tette ki. ⁽¹⁴⁾ A főrésztulajdonosok hitelezése annak ellenére bővült, hogy a Glitnir ekkor már likviditási és refinanszírozási problémákkal szembesült. A különleges vizsgálóbizottság véleménye szerint egyes részvényesek tulajdoni részesedésüknél fogva rendellenesen könnyen jutottak forráshoz a bankoktól. A bizottság megállapította azt is, hogy okkal feltételezhető az, hogy a Baugur és az FL csoport illetéktelen befolyást kísérelt meg gyakorolni a bank vezetőségére, továbbá a banki érdekek és a legnagyobb részvényesek érdekei közötti határok elmosódása. A fő tulajdonosok így a többi részvényes és a hitelezők kárára jutottak hangsúlyos szerephez. Összeomlásakor a banknak a Baugur csoporttal és kapcsolt vállalkozásaival szemben fennálló hitelállománya megközelítőleg 2 milliárd EUR-t, saját tőkéjének mintegy 70 %-át tette ki. A különleges vizsgálóbizottság megkérdőjelezte továbbá a bankok leányvállalatai által kezelt pénzügyi alapok működését is, amelyek jelentős mértékben fektettek a bankok tulajdonosaihoz köthető értékpapírokba. A Glitnir leányvállalata, a Glitnir Funds mintegy 300 millió EUR összegben hitelezte a Baugurt és az FL csoportot azzal, hogy teljes tőkéjének 20 %-át azok értékpapírjaiba fektette.

Kockázatkonzentráció

- (17) A főrésztulajdonosokkal szembeni rendellenes mértékű kitétség problémájához kapcsolódik a különleges vizsgálóbizottság azon megállapítása, hogy a bankok eszközpórtfóliója nem volt kellőképpen diverzifikált. A különleges vizsgálóbizottság véleménye szerint a nagy kockázatra vonatkozó európai szabályokat szűken értelmezték, különösen a tulajdonosok esetében, és a bankok a szabályok megkerülésére törekedtek.

Rossz tőkeellátottság

- (18) Annak ellenére, hogy a Glitnir és a másik két izlandi nagybank minden esetben a jogszabályban előírtnál valamivel jobb tőkemegfelelési mutatót tett közzé, a különleges vizsgálóbizottság megállapította, hogy a tőkemegfelelési mutatók nem tükrözték pontosan a bankok pénzügyi erejét. Ennek oka a banki saját részvények kockázati kitétsége volt, amely azok elsődleges fedezetként történő bevonásából, illetve a részvényekre alapuló, tőzsdén kívüli határidős ügyletekből származott. A társaságok által önállóan finanszírozott részvénytőke, amelyet a különleges vizsgálóbizottság rossz tőkeellátottságként értékelt ⁽¹⁵⁾, a bankok szavatoló tőkéjének több mint 25 %-át tette ki (vagy az alapvető tőkeelem, azaz a jegyzett tőke immateriális javakkal csökkentett összegének több mint 50 %-át). Ehhez járultak azok a bankokat érintő problémák, amelyeket az egymás részvényeinek birtoklásával

⁽¹²⁾ A külföldi hitelezés volumene hat hónap alatt 11,4 milliárd EUR-val 9,3 milliárd EUR-ról 20,7 milliárd EUR-ra nőtt.

⁽¹³⁾ A jelentés 21.2.1.2. fejezete (6. o.).

⁽¹⁴⁾ A helyzetet súlyosbította az, hogy a legnagyobb izlandi befektetési társaságok külföldi hitelezői a csökkenő fedezeti érték miatt letéti felhívással éltek, így a finanszírozást a három vezető bank vette át a külföldi bankokkal szembeni törlesztés érdekében.

⁽¹⁵⁾ A jelentés 21.2.1.4. fejezete.

vállalt kockázatok okoztak. 2008 közepére a banki saját részvények közvetlen finanszírozása, valamint a másik két bank részvényeinek keresztfinszírozása megközelítőleg 400 milliárd ISK-t tett ki, amely az alapvető tőkelem mintegy 70 %-ának felelt meg. A különleges vizsgálóbizottság szerint a jegyzett tőkének a rendszerből felvett hitelekkel történő finanszírozása olyan mértékű volt, hogy az veszélyeztette a rendszer stabilitását. A bankok saját részvényeik jelentős hányadát fedezetként vonták be az általuk nyújtott hitelek mögé, így a részvényárfolyamok gyengülésével hitelporfólióik minősége is romlott. Ez befolyásolta a bankok teljesítményét, és még lejjebb nyomta részvényeik árfolyamát, amelyre válaszul – a különleges vizsgálóbizottságnak a rendelkezésére álló információkon alapuló feltételezése szerint – a bankok megkíséreltek rendellenes keresletet támasztani saját részvényeik iránt.

A bankok mérete

- (19) A három vezető bank együttes eszközállománya 2001-ben nem sokkal haladta meg az éves izlandi bruttó hazai termék (GDP) összegét. 2007 végére a bankok nemzetközivé váltak, és az izlandi GDP kilencszeresét érő eszközállománnyal rendelkeztek. A különleges vizsgálóbizottság jelentése szerint a megfigyelők már 2006-ban is jelezték, hogy a bankrendszer túlnőtt a CBI kapacitásán, és kétségüket fejezték ki a CBI azon képességével kapcsolatban, hogy a végső hitelező szerepét ellássa. 2007 végére Izland rövid lejáratú adóssága (amely főként a bankok finanszírozása miatt keletkezett) elérte a devizatartalékok 15-szörösét, a három banknál elhelyezett külföldi betétek állománya pedig a devizatartalékok 8-szorosa volt. A Betétesek és Befektetők Garanciaalapja minimális forrással rendelkezett azokhoz a bankbetétekhez képest, amelyekre garanciát kellett nyújtania. A különleges vizsgálóbizottság megállapítása szerint e tényezők érzékenyvé tették Izlandot a tömeges betétkivonással szemben.

A bankok hirtelen növekedése a szabályozási és pénzügyi infrastruktúrához képest

- (20) A különleges vizsgálóbizottság megállapította, hogy az illetékes izlandi felügyeleti szervek nem rendelkeztek olyan fokú hitelességgel, amely a megfelelő forrásokkal ellátott végső hitelező hiányában szükséges lett volna. A jelentés megállapítja, hogy az FME és a CBI nem rendelkezett ugyan elegendő szaktudással és tapasztalattal ahhoz, hogy a bankokat a gazdasági nehézségek közepette szabályozza, mégis hozhatott volna intézkedéseket a bankokat érintő kockázatok mérséklésére. Az FME például nem növekedett a bankokkal azonos ütemben, így a szabályozó hatóság gyakorlata nem tartott lépést a bankok tevékenységének gyors bővülésével. A kormányzattal szemben is kritikus jelentés megállapítja, hogy a hatóságoknak lépéseket kellett volna tenniük a bankok potenciális gazdasági hatásának mérséklésére azáltal, hogy csökkentik azok méretét, vagy előírják, hogy egy vagy több bank külföldre tegye át a székhelyét. ⁽¹⁶⁾

Az izlandi gazdaság általános egyensúlyhiánya és túlzott növekedése

- (21) A különleges vizsgálóbizottság jelentése megemlíti olyan, a gazdaságot általánosabban érintő eseményeket, amelyek szintén kihatottak a bankok gyors növekedésére, és hozzájárultak a pénzügyi szolgáltatási ágazat és a gazdaság többi része között a méret és befolyás tekintetében kialakult egyensúlyhiányhoz. A jelentés megállapította, hogy igen valószínű a kormányzati politika, ezen belül különösen a fiskális politika szerepe a túlzott növekedésben és az egyensúlyhiány kialakulásában, valamint azt, hogy a CBI monetáris politikája nem volt kellően korlátozó. A jelentés szerint az izlandi Lakásfinanszírozási Alap hitelezési szabályainak lazítása „az egyik legnagyobb hiba volt a monetáris és fiskális irányítás terén, amelyet a bankok összeomlását megelőző időszakban elkövettek” ⁽¹⁷⁾. A jelentés bírálja azt a könnyedséget is, amellyel a CBI a bankokat hitelezte, melynek nyomán a CBI rövid lejáratú, fedezett hitelállománya 2005 őszé és 2008 októbere között 30 milliárd ISK-ról 500 milliárd ISK-ra nőtt.

⁽¹⁶⁾ Valójában a koalíciós kormány vállalt politikája volt az, hogy ösztönözze a további növekedést és a bankok izlandi székhelyének megtartását.

⁽¹⁷⁾ A jelentés 2. fejezete (5. o.).

Az izlandi korona, külső egyensúlyhiány és CDS-felár

- (22) A jelentés rámutat, hogy 2006-ban az izlandi korona értéke fenntarthatatlanul magas volt, Izland folyó fizetési mérlegének hiánya elérte a GDP 16 %-át, a devizában nyilvántartott kötelezettségek eszközökkel csökkentett állománya pedig megközelítette az éves GDP értékét. Minden feltétel adott volt a pénzügyi válság kialakulásához. 2007 végére a korona árfolyama zuhanni kezdett, miközben az izlandi állampapírok és a banki kötvények CDS-felára meredeken ívelt felfelé.

2.3. A bankszektor helyreállítására hozott intézkedések

- (23) A három legnagyobb kereskedelmi bank (köztük a Glitnir) 2008. októberi összeomlása után az izlandi hatóságok azzal az előzmény nélkül álló kihívással szembesültek, hogy biztosítaniuk kell az izlandi bankok folyamatos működését⁽¹⁸⁾. Az izlandi kormány politikáját elsősorban az izlandi parlament által 2008. október 6-án elfogadott válságtörvény⁽¹⁹⁾ rögzíti. A törvény rendkívüli felhatalmazást ad az FME-nek arra, hogy átvegye a pénzügyi vállalkozások feletti ellenőrzést, és szükség szerint értékesítse azok eszközeit és kötelezettségeit. A pénzügyminiszter felhatalmazást kapott arra, hogy az államkincstár nevében pénzt folyósítson új pénzügyi vállalkozások létrehozásához. Ezenkívül a pénzügyi vállalkozások csőd eljárása során a betétek elsőbbséget élveztek a többi követeléssel szemben. A kormány nyilatkozatot adott ki a hazai kereskedelmi bankokban és takarékpénztárakban, valamint azok fiókjában elhelyezett betétek teljes körű védelméről.
- (24) A politikai intézkedések elsődleges célja kezdetben a hazai banki, fizetési és elszámolási rendszerek alapvető működésének biztosítása volt. Az összeomlást követő első hetekben az izlandi kormány a Nemzetközi Valutaalappal (IMF) együttműködve gazdasági programot dolgozott ki, amely alapján az IMF 2008. november 20-án jóváhagyta Izland kétéves készenléti megállapodásra irányuló kérelmét, ezen belül egy 2,1 milliárd USD összegű IMF-hitelt az izlandi devizatartalékok megerősítéséhez. További 3 milliárd USD összegű hitel nyújtását vállalták más északi államok és egyéb kereskedelmi partnerek. Az IMF-hitelből 827 millió USD azonnal rendelkezésre állt, míg a fennmaradó összeget nyolc egyforma részletben folyósították a program negyedéves felülvizsgálatától függően.
- (25) Az IMF-program széles alapokon nyugvó stabilizációs program volt, amely három alapvető célkitűzésre összpontosított. Az első célkitűzés a koronával szembeni bizalom helyreállítása volt a válság negatív gazdasági hatásainak fékezése érdekében. Az alkalmazott intézkedések között szerepelt a tőkekiáramlás megakadályozását célzó tőkekorlátozások bevezetése is. Másodsorban a program átfogó stratégiát fogalmazott meg a bankok szerkezetátalakítására, amelynek végső célja Izland életképes pénzügyi rendszerének újjáépítése, valamint az ország nemzetközi pénzügyi kapcsolatainak védelme volt. Másodlagos cél volt a banki eszközök valós értéken történő értékelése, a helyreállítási érték maximalizálása, valamint a felügyeleti gyakorlat erősítése. Harmadsorban a program a fenntartható államháztartást tűzte ki célul a csődbe ment bankoknál keletkezett veszteségek társadalomra történő hártásának korlátozása, valamint középtávú költségvetési konszolidációs program megvalósítása útján.
- (26) Az izlandi hatóságok hangsúlyozták, hogy a kincstár pénzügyi kapacitásához mérten nagy bankrendszerrel összefüggő rendkívüli körülmények miatt a hatóságok szakpolitikai lehetőségei korlátozottak. Az alkalmazott megoldások így sok tekintetben eltértek azoktól az intézkedésektől, amelyeket a pénzügyi stabilitást fenyegető veszélyekkel szembesülő egyéb országok kormányai hoztak.

⁽¹⁸⁾ Az izlandi hatóságok intézkedéseivel kapcsolatban további részleteket a pénzügyminiszternek a parlament részére a kereskedelmi bankok felélesztéséről készült 2011. májusi jelentése (Skýrsla fjármálaráðherra um endurreisn viðskiptabankanna) tartalmaz, amely a <http://www.althingi.is/altext/-139/s/pdf/1213.pdf> oldalon érhető el.

⁽¹⁹⁾ A rendkívüli pénzügyi körülmények miatti kincstári kifizetések jogalapjáról szóló 125/2008. törvény

- (27) A válságtörvény alapján a három nagy kereskedelmi bank: a Glitnir Bank, a Landsbanki Íslands és a Kaupthing Bank „rég” és „új” bankokra vált szét. A pénzügyminiszter három korlátolt felelősségű társaságot hozott létre a régi bankok belföldi tevékenységének átvételére, és mindegyik élére igazgatótanácsot nevezett ki. A régi bankok feletti ellenőrzést az FME vette át, és belföldi eszközeiket, valamint kötelezettségeiket (betétjeiket) lényegében átcsoportosította az új bankokhoz, amelyek folytatták banki tevékenységüket Izlandon, míg a régi bankok az illetékes kezelőbizottságok felügyelete alá kerültek ⁽²⁰⁾. A külföldi eszközöket és kötelezettségeket nagyrészt a régi bankoknál helyezték el, amelyek ellen a későbbiekben felszámolási eljárás indult, végül beszüntették valamennyi külföldi tevékenységüket. ⁽²¹⁾
- (28) A három új bank 2008. november 14-i előzetes nyitómérlege alapján a bankok becsült eszközállománya együttesen 2 886 milliárd ISK, az állam által rendelkezésre bocsátandó saját tőke pedig 385 milliárd ISK volt. Az új bankok által a régi bankok részére a kötelezettségeken felül átadott eszközök ellenében kibocsátandó kötvények becsült értéke összesen 1 153 milliárd ISK volt. Az FME a Deloitte LLP-t bízta meg az átruházott eszközök és kötelezettségek értékelésével. A folyamat során világossá vált, hogy a független értékelés az átruházott nettó eszközérték pontos összegét nem, csak annak értékhatárait állapítaná meg. Ezenkívül kiderült az is, hogy a bankok hitelezői kifogásolták az általuk részrehajlónak tartott értékelési folyamatot, és sérelmezték azt, hogy nincs lehetőségük érdekeik védelmére. E bonyodalmak miatt módosultak a régi és új bankok közötti elszámolás irányelvei, amelynek nyomán a független szakértői értékelés felhasználása helyett a felek egyeztetés útján próbáltak volna megállapodásra jutni az átruházott nettó eszközértékről.
- (29) Egyértelmű volt, hogy a felek nehezen tudnak majd megállapodni az értékelésről, mivel az nyilvánvalóan számos olyan feltételezésen alapult, amelyekről a feleknek valószínűleg eltérő a véleménye. Az állam célja az alapvető értékkel kapcsolatban megállapodás volt, amely biztos alapot nyújt az új bankok induló tőkéjének meghatározásához. Az árak alapvető értékelést meghaladó teljesítménye a hitelezőknél feltételeken átváltható kötvény vagy a banki részvénytőke emelése formájában került volna jóváírásra, mivel az egyeztetések során kiderült, hogy a Glitnir és a Kaupthing kezelőbizottsága, valamint hitelezőik többsége érdekelt lehet abban, hogy az új bankokban részesedést szerezzen, ez pedig előnyössé tenné számukra az átruházott eszközök esetleges értéknövekedését.
- (30) A három új bank teljes tőkeértékét és a régi bankok hitelezőivel kötött megállapodások alapját 2009. július 20-án jelentették be. A kormány a három új bank kizárólagos tulajdonosaként alpmegállapodást kötött a régi bankok kezelőbizottságaival arról, hogy a nettó eszközök új bankokra ruházása hogyan kompenzálható, valamint a kompenzáció megfizetéséről. A két új bank közül kettő, az Íslandsbanki és az Új Kaupthing (később Arion Bank) esetében ennek keretében feltételes megállapodás is létrejött arról, hogy a régi bankok az új bankok tőkerészesedésének többségét jegyzik.
- (31) A fenti előzetes megállapodások alapján a régi bankok kezelőbizottságai 2009. októberében (Glitnir), illetve decemberében (Kaupthing Bank és Landsbanki Íslands) úgy döntöttek, hogy lehívják a megállapodás szerinti opciókat, és az új bankokban részesedést jegyeznek. 2009. december 18-án a kormány bejelentette a bankok helyreállításának befejeződését, a megállapodás létrejöttét egyrészt az izlandi hatóságok és az új bankok, másrészt a hitelezők nevében a Glitnir Bank, a Landsbanki Íslands és a Kaupthing Bank kezelőbizottságai között a régi bankok és az újak közötti eszközátruházás feltételeiről, valamint azt, hogy az új bankok finanszírozása ezáltal teljessé vált.

⁽²⁰⁾ Lásd még az FME 2009. évi éves jelentését (2008. július–2009. június), amely a következő címen érhető el: <http://en.fme.is/media/utgefird-efni/FME-Annual-Report-2009.pdf>

⁽²¹⁾ Ezt követően további pénzügyi vállalkozások átvételére is sor került. 2009. márciusában az FME három pénzügyi vállalkozás: a Straumur-Burðarás, a Reykjavík Savings Bank (SPRON) és a Sparisjóðabanki Íslands (Icebank) felett vette át az ellenőrzést, majd döntött azok eszközeinek és kötelezettségeinek értékesítéséről. A Straumur hitelezőivel később egyezségi megállapodás született, míg a SPRON és a Sparisjóðabanki ellen felszámolási eljárás indult. A három vezető kereskedelmi bank összeomlása és a pénzügyi piacok tartós bizonytalansága más pénzügyi vállalkozásokat is súlyosan érintett, amelyek közül több állami irányítás alá került 2010-ben. Így az FME 2010. márciusában ideiglenes igazgatóságot nevezett ki a VBS Investment Bank élére. 2010. áprilisában az FME átvette a Keflavík Savings Bank és a Byr Savings Bank feletti ellenőrzést, majd úgy döntött, hogy tevékenységüket két új pénzügyi vállalkozás, a SpKef Savings Bank és a Byr hf. veszi át. Mivel az új vállalkozások pénzügyi helyzete a vártnál rosszabbul alakult, az FME későbbi döntése értelmében a SpKef és a Landsbankinn összeolvadt, amelyet a Byr részvényeire kiírt tender után a Byr hf. és az Íslandsbanki összeolvadása követett. Az izlandi hatóságoknak ezenkívül 2009-ben a Saga Capital Investment Bank, majd 2011-ben a Lakásfinanszírozási Alap pénzügyi nehézségeit kellett kezelniük.

- (32) A kincstár az új bankok tőkéjéhez az eredetileg tervezett 385 milliárd ISK-nál lényegesen kisebb mértékben, részvénytőke formájában 135 milliárd ISK-val, a három bank közül kettő, az Íslandsbanki és az Arion Bank esetében járulékos tőkeelemként alárendelt kölcsöntőke formájában mintegy 55 milliárd ISK-val, azaz összesen 190 milliárd ISK-val járult hozzá. Ezenfelül a kincstár bizonyos likviditási eszközöket is az Íslandsbanki és az Arion Bank rendelkezésére bocsátott. A régi bankok összesen hozzávetőleg 156 milliárd ISK összegű részvénytőkét bocsátottak az új bankok rendelkezésére. Az új bankok tőkéje ezáltal összesen mintegy 346 milliárd ISK-t tett ki. Így a három bank kizárólagos tulajdonlása helyett a megállapodások arra utaltak, hogy az állami részesedés az Íslandsbanki esetében mintegy 5 %-ra, az Arion Bank esetében 13 %-ra, a Landsbankinn esetében 81 %-ra csökken.
- (33) Az, hogy a három bank közül kettő felett a régi bankok hitelezői szerezték meg az irányítást, jelentős problémákat oldott meg a pénzügyi szektor újjáépítésében és stabilabb alapokra helyezte az új bankokat, ugyanakkor számos, megoldásra váró gyenge pont is maradt. 2009 ősze óta a bankok leginkább belső kérdésekre, a tevékenységükre vonatkozó átfogó stratégia meghatározására és különösen hitelportfóliójuk átalakítására összpontosítják figyelmüket, mivel működésük és hosszú távú életképességük szempontjából ezek a területek jelentik a legnagyobb kockázatot. A szerkezetátalakítási folyamatot olyan nehezítő tényezők bonyolítják, mint például az ISK-ban nyújtott, de más devizához rögzített hitelek törvényellenességét kimondó legfelsőbb bírósági határozatok. Az Íslandsbanki összefüggésében, a szerkezetátalakítás tekintetében, az alábbi szakaszok részletesebben tárgyalják ezeket a kérdéseket.

Makrogazdasági környezet

- (34) A bankrendszer 2008. októberi összeomlását jelentős gazdasági zavarok követték. Az izlandi pénzügyi rendszer nehézségei a devizája iránti bizalom megrendülésével jártak együtt. 2008 első negyedében és őszen, a három kereskedelmi bank csődje előtt és után a korona árfolyama drasztikusan gyengült. A 2008 őszen bevezetett tőkekorlátozások ellenére a fizetőeszközt 2009-ben is a volatilitás jellemezte ⁽²²⁾. A kaotikus helyzet hatására az izlandi gazdaság súlyos recesszióba süllyedt, amelynek során GDP-je 2009-ben 6,8 %-kal, 2010-ben 4 %-kal csökkent.
- (35) A gazdasági válság következményei között említhető a munkanélküliség hirtelen növekedése (aránya 2008-ban 1,6 %, 2009-ben 8 % volt), az infláció megugrása, valamint a reálbérek csökkenése. Ezenkívül gyors ütemben nőtt a vállalatok és háztartások eladósodottsága, valamint a bankok hitelportfólióján belül a nem teljesítő hitelek aránya, az új bankok pedig nagy arányban vették át az ellenőrzést a pénzügyi nehézségekkel küzdő vállalkozások felett. Ugyanakkor a bankrendszer szerkezetátalakításának magas fiskális költsége miatt a költségvetési hiány drasztikusan emelkedett, amelyhez az államadósság jelentős növekedése társult.
- (36) A mély recessziót követően az Izlandi Statisztikai Hivatal előzetes adatai 2011 második felére fordulatot, a teljes évre vonatkozóan pedig az előző évhez képest 3,1 %-os GDP-növekedést jeleznek.
- (37) 2011-ben a gazdasági növekedés nagyrészt a belföldi kereslet élénkülésének, ezen belül különösen a háztartási fogyasztás 4 %-os bővülésének volt köszönhető. Mindezt elősegítette a bérek és szociális ellátások emelkedése, valamint a háztartások adósságterheinek könnyítését célzó egyes szakpolitikai kezdeményezések, például az ideiglenes kamattámogatás, a hiteltörlesztések befagyasztása, valamint a magánnyugdíj-pénztári megtakarítások előrehozott kifizetése. A 2011. évi előzetes adatok a beruházások lassú növekedését is jelzik, ennek bázisa viszont rendkívül alacsony szintű ⁽²³⁾. Az állami fogyasztás az elmúlt három évben folyamatosan alacsony mértékű volt.
- (38) Az általános makrogazdasági adatok mögött jelentősebb ágazati különbségek húzódnak meg. A pénzügyi szektor összeomlása mellett nagyarányú visszaesés zajlott az építőiparban és számos más hazai termelő és szolgáltatási tevékenységben. Ezzel egyidejűleg egyes exportágazatok növekedtek. A korona alacsony árfolyamának, valamint a tengeri és alumíniumtermékek devizában viszonylag stabil árának köszönhetően az exportbevételek a gazdasági

⁽²²⁾ A drasztikus gyengülés mértékét mutatja például, hogy az izlandi korona euróval szembeni átlagos havi árfolyama a 2007. decemberi 90,71 ISK-ról 2009 novemberére 184,64 ISK-ra emelkedett.

⁽²³⁾ 2009–2011-ben a beruházások aránya a GDP-n belül mindössze 13–14 %-os volt.

válság kitörését követően nőttek, ami a turisztikai és egyéb szolgáltatások exportjában is érvényesült. Ugyanakkor az import volumene drasztikusan visszaesett, emiatt a külkereskedelmi mérleg egyenlege ⁽²⁴⁾ 2010-ben átmenetileg mintegy 10 %-os GDP-arányos aktívumot mutatott. A 2011-ben megélnkülő belföldi kereslet hatására azonban az import ismét növekedésnek indult, ami szerényebb, a GDP 8,2 %-ának megfelelő külkereskedelmi többletet eredményezett.

- (39) Az Izlandi Statisztikai Hivatal 2012–2017-re szóló előrejelzése a gazdaság fokozatos élénkülését feltételezi, a 2012. évben 2,6 %-os növekedéssel, és a fenti időszakban végig hasonló növekedési ütemmel számol. Az előrejelzésnek azonban számos bizonytalan pontja van. A tervezett nagyszabású ipari beruházások tovább csúszhatnak. Izland külkereskedelmi cserearányát kedvezőtlenül érintené a főbb partnerországainak elhúzódó recessziója, ez pedig alacsonyabb izlandi növekedési rátát eredményezne. A háztartások és vállalkozások adósságterhének kezelésében a vártnál lassabb előrelépés ezenkívül fékezne a belföldi keresletet, és rontaná a gazdaság növekedési kilátásait. A tőkekorlátozások megszüntetésével összefüggésben a növekedést veszélyeztethetik a devizaárfolyam volatilitásához kapcsolódó folyamatos áringadozások.

2.4. Pénzügyi felügyelet és a szabályozási keretek fejlesztése

- (40) Az új bankok alapításával és a régi bankok által átruházott nettó eszközérték értékelésével kapcsolatos munkáját követően az FME 2009 tavaszán úgynevezett engedélyezési projekt keretében vizsgálta az új bankokat, valamint azok üzleti tervét, pénzügyi erejét és tőkekövetelményét. A vizsgálat az Oliver Wyman nemzetközi vezető tanácsadó cég közreműködésével zajlott.
- (41) A fenti folyamat lezárását követően az FME különböző feltételekkel megadta a bankok működési engedélyét. Az eszközportfóliók minőségére és a várható gazdasági bizonytalanságra tekintettel szükségesnek látszott az, hogy a három bankkal szemben a jogszabályi minimumnál magasabb tőkekövetelményt írjanak elő. Az FME ezért a három bankra vonatkozóan 16 %-os minimális tőkeegyelelési mutatót (CAD), ezen belül 12 %-os minimális alapvetőtőke-megfelelési mutatót állapított meg. A követelményeket legalább 3 évig, vagy az FME általi felülvizsgálatig kellett alkalmazni. Az FME likviditási feltételeket is szabott: előírta, hogy bármely időpontban a rendelkezésre álló likvid tőke legalább a betétek 20 %-a, a pénzeszközök és pénzeszköz-egyenértékesek állománya pedig legalább a betétek 5 %-a legyen. További követelmények vonatkoztak az olyan kérdésekre, mint a hitelportfóliók átalakítása, a kockázatértékelés, a vállalatirányítás és a tulajdonviszonyok. Az FME hasonló tőkekövetelményeket szabott más pénzügyi vállalkozásokkal szemben is.
- (42) Az IMF-tárgyalások alapján létrehozott gazdasági stabilizációs program a pénzügyi szolgáltatásokra és azok felügyeletére vonatkozó szabályozási keretek teljes körű felülvizsgálatát írta elő az újabb pénzügyi válság elleni védelem erősítése érdekében. A kormány Kaarlo Jännärit, a Finn Pénzügyi Felügyeleti Hatóság korábbi főigazgatóját kérte fel a meglévő szabályozási keretek és a felügyeleti gyakorlat értékelésére. Jännäri fejlesztési javaslatai között szerepelt egy állami hitelnyilvántartás létrehozása az FME-n belül a rendszerbeli hitelkockázatok csökkentése érdekében. Jelentésében javasolta továbbá a szigorúbb szabályok és gyakorlat bevezetését a nagykockázatra és az ahhoz kapcsolódó hitelezésre vonatkozóan, valamint nagyobb számú helyszíni vizsgálatot a nem helyszíni felügyelet és a beszámolók ellenőrzésére, különösen a hitelkockázat, a likviditási kockázat és a devizakockázat terén. A fentiekén kívül a jelentés a betétbiztosítási rendszer felülvizsgálatát és fejlesztését javasolta az uniós előrelépésekkel szoros összhangban.
- (43) A kormány ezt követően törvényjavaslatot nyújtott be az izlandi parlamentnek, amely többek között Jännäri javaslatain, valamint a pénzügyi tevékenységeket szabályozó EGT-jogszabályok 2009-től alkalmazott módosításain alapult. A javaslatot az izlandi parlament elfogadta, és a 75/2010. törvénnyel 2010. július 1-jével léptette hatályba. Az új törvény jelentős mértékben módosította a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvényt. Később további módosítások születtek a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvényt, valamint a pénzügyi szolgáltatások szabályozását és felügyeletét érintően. A szabályozást érintő módosításokat részletesebben a jelen határozat melléklete ismerteti.

⁽²⁴⁾ A külkereskedelmi mérleg egyenlege az exportból származó jövedelem és az importált áruk, szolgáltatások értékének különbözete. Nem foglalja magában a külföldről származó elsődleges jövedelem egyenlegét, amely az elmúlt években – különösen 2008 óta – negatív. Ez azt jelenti, hogy a külkereskedelmi mérleg többlete dacára Izland folyó fizetési mérlege negatív egyenleget mutatott az elmúlt években, erőteljes csökkenéssel 2009 óta.

2.5. Fő kihívások ⁽²⁵⁾

- (44) A pénzügyi szektor újjáépítése terén elért jelentős eredmények dacára Izland még mindig a 2008. őszi pénzügyi és devizaválság következményeivel küzd. A pénzügyi válság súlyos hibákra és hiányosságokra mutatott rá a pénzügyi rendszerben, amelyeket a közbizalom helyreállításához kezelni kell. Egyértelműnek látszik, hogy Izland – a pénzügyi válságtól sújtott sok más országhoz hasonlóan – számos kihívással néz szembe a pénzügyi szolgáltatások jogi és működési környezetének olyan átalakítása során, hogy az a jövőben életképes és hatékony pénzügyi rendszert támogasson, és a lehető legnagyobb mértékben csökkentse annak kockázatát, hogy a rendszert érő sokkok megismétlődnek.
- (45) Az izlandi pénzügyi vállalkozásokkal szembeni legsürgetőbb kihívások jelenleg ahhoz kapcsolódnak, hogy a bankok védett környezetben, tőkekorlátozások és általános betétbiztosítás mellett működnek. A bankoknak fel kell készülniük arra, hogy egy kockázatosabb környezetben működjenek, amelyben nincsenek tőkekorlátozások, a betétbiztosításra pedig a vonatkozó uniós és EGT-irányelvekben rögzített feltételek vonatkoznak ⁽²⁶⁾. Az izlandi hatóságok hangsúlyozták, hogy az erre vonatkozó új szabályok bevezetése rendkívüli körülménytést igényel.
- (46) További jelentős kihívás, hogy a jogi és szabályozási kereteket úgy kell átalakítani, hogy azok támogassák a stabil és hatékony pénzügyi rendszert, egyúttal összhangban álljanak az EGT- és a nemzetközi jog alakulásával. ⁽²⁷⁾

2.6. Az izlandi pénzügyi szektor versenyhelyzete

- (47) Az izlandi hatóságok legutóbbi tájékoztatása szerint ⁽²⁸⁾ a bankok összeomlása óta a pénzügyi piacokon radikális változások történtek a versenyben. Csökkent a pénzügyi vállalkozások száma, miután sok takarékpénztár, kereskedelmi bank és szakosított hitelintézet vagy felszámolásra került, vagy összeolvadt más vállalkozásokkal ⁽²⁹⁾. A pénzügyi vállalkozások számának fogyatkozása jelenleg is tart a Landsbankinn és a SpKef 2011. márciusi, az

⁽²⁵⁾ A témával kapcsolatban lásd például a gazdasági miniszternek az izlandi parlamenthez benyújtott 2012. márciusi jelentését *Az izlandi pénzügyi rendszer jövőbeli struktúrájáról*. A minisztérium szerint a jelentés katalizátorszerepet tölt be e lényeges kérdés felkészült megvitatásában, mivel nem kiforrott javaslatokat, csupán a nemzetközi fejleményekkel kapcsolatos főbb kérdéseket és kilátásokat fogalmaz meg. A jelentés a <http://eng.efnahagsraduneyti.is/media/Acrobat/Future-Structure.pdf> címen érhető el.

⁽²⁶⁾ A szokásos betétbiztosítási feltételek visszaállítása nemcsak az ilyen garanciák állami fedezetének eltörlését jelenti, hanem a válságtörvény azon rendelkezéseinek felülvizsgálatát is, amelyek szerint a törvényi betétbiztosítással védett betétek elsőbbséget élveznek egy pénzügyi vállalkozás felszámolásakor. Ez jelentős garancia a betétesek számára, nem utolsósorban azért, mert az emberek még nem felejtették el a bankok 2008. évi összeomlását. Ugyanakkor a rendelkezés miatt a bankokat valószínűleg hátrány éri finanszírozási megoldásaik diverzifikációja során.

⁽²⁷⁾ Lásd a gazdasági miniszter 25. lábjegyzetben hivatkozott jelentésének 9. fejezetét. A jelentés bemutatásával egy időben a gazdasági miniszter banki szakértőkből álló csoportot állított fel külföldi szakértők részvételével, amelynek feladata javaslatok megfogalmazása volt átfogó, Izland teljes pénzügyi piacára kiterjedő jogi és szabályozási keretek kialakítására. A jelentés szerint az izlandi hatóságok olyan egyéb jövőbeni lehetőségek vizsgálatát is tervezik, mint a befektetési és kereskedelmi banki tevékenységek lehetséges különválasztása, a pénzügyi stabilitásról szóló jogalkotás, és a pénzügyi szolgáltatások felügyeleti szervei közötti hatáskörmegosztás lehetséges módosítása. Az izlandi hatóságok nyilatkozataiból egyértelműen kiderül az is, hogy napirenden marad a monetáris politikai keretek felülvizsgálata mind Izland EU-tagságának lehetőségével, mind anélkül, továbbá az egyéb lehetőségek keresése a gazdaságirányítás javítására és annak biztosítására, hogy a szabályozók „lássák a fától az erdőt”, és hatékonyan alkalmazzák a legmegfelelőbb makroprudenciális eszközöket.

⁽²⁸⁾ Lásd a gazdasági miniszter által az izlandi parlamenthez benyújtott, *Az izlandi pénzügyi rendszer jövőbeli struktúrájáról* szóló jelentés 6. fejezetét (<http://eng.efnahagsraduneyti.is/publications/news/nr/3559>)

⁽²⁹⁾ 2008 ősze óta a „régie” nagy kereskedelmi bankok, a Glitnir, a Kaupthing és a Landsbanki mellett) több pénzügyi vállalkozás eltűnt a piacról: a Sparisjóabanki Íslands (korábban Icebank), a Reykjavík Savings Bank (SPRON), a Sparisjóður Mýrasyðlu (Mýrasyða Savings Bank, SPM), a VBS Investment Bank és az Askar Capital Investment Bank. A Straumur-Burðarás és a Saga Capital Investment Bank szintén jelentős mértékben visszafogta tevékenységét.

Íslandsbanki és a Byr 2011. decemberi, legutóbb pedig a Landsbankinn és a Svarfðaelir Savings Bank összeolvadásával, amelyet a Hatóság 2012. június 20-án a 226/12/COL határozattal hagyott jóvá. A pénzügyi vállalkozások számának csökkenése és az, hogy a megszűnő bankok betéteit a nagyobb bankok veszik át, fokozza a koncentrációt a hazai piacon. Az új bankok jelenléte az EGT pénzügyi piacain ugyanakkor lényegesen szerényebb, mint elődeiké volt, miután a nemzetközi pénzügyi tevékenységük megszűnt.

- (48) Ezenkívül a hazai piac egyes részpiacok eltűnésével, illetve számottevő visszaesésével erőteljesen beszűkült. A részvényt piac szinte teljes eltűnése és a tőkekorlátozások bevezetése a részvény- és devizapiaci műveletek csökkenésével és a befektetési lehetőségek korlátozásával járt. A beruházások történelmi mélypontot elérő volumene, valamint a háztartások és a vállalkozások általánosan magas tőkeáttétele miatt gyenge a hitelek iránti kereslet. Az összeomlás óta a bankok belső kérdésekre, hitelporfóliójuk átalakítására, valamint egyes nagyobb vállalati ügyfeleik szerkezetátalakítására összpontosítják figyelmüket.
- (49) A pénzügyi válság előtt a takarékpénztárak együttesen a betétek mintegy 20–25 %-át kezelték. Piaci részesedésük jelenleg 2–4 % körüli. A takarékpénztárak és a piacról kilépő kereskedelmi bankok piaci részesedését a három nagy kereskedelmi bank, az Arion Bank, az Íslandsbanki és a Landsbanki szerezte meg. A három nagybank a korábbi 60–75 % helyett jelenleg a piac mintegy 90–95 %-át tudhatja magáénak, csekély előnyénél fogva a Landsbankinn piaci részesedése a legnagyobb. A piac jelenleg mintegy 2–4 %-át birtokló 10 regionális takarékpénztár mellett az egyedüli egyéb szereplő az átalakított szerkezetű MP Bank ⁽³⁰⁾, amely körülbelül 1–5 %-os piaci részesedéssel rendelkezik.
- (50) Az izlandi pénzügyi piac így egyértelműen oligopolisztikus, ahol a három legnagyobb szereplő együttesen domináns piaci pozíciót szerezhet. Az izlandi versenyhatóság (ICA) szerint, amelynek véleményét a Hatóság kérte az izlandi piaci verseny helyzetéről és a javítás lehetséges módjairól, az izlandi bankpiacra való belépést jelentős akadályok nehezítik. Ennek kedvezőtlen hatásai vannak a versenyre. Emellett bizonyos tényezők az ügyfeleket korlátozzák a bankváltásban. Az izlandi hatóságok elismerték azt is, hogy Izland kis jelentőségű és a piacokon nem kereskedett fizetőeszközével, az izlandi koronával összefüggő árfolyamkockázat még inkább korlátozza a versenyt, és akadályozza a külföldi bankok és vállalatok belépését az izlandi piacra.
- (51) Az ICA az utóbbi időben egy, a banki tevékenységek informatikai infrastruktúráját érintő sajátos kérdéssel, valamint a bankok erre irányuló együttműködésével foglalkozott. A kérdés a pénzügyi intézmények közös tulajdonában lévő informatikai szolgáltató, a *Reiknistofa bankanna* (az izlandi bankok adatközpontja, RB) szerepével kapcsolatos. Ez a kérdés lényeges a vizsgált eset értékelése szempontjából, és egyike azoknak a problémáknak, amelyekről a Hatóság az izlandi hatóságokkal és a bankokkal egyeztetett.
- (52) Az RB a három vezető izlandi bank, két izlandi takarékpénztár, az Izlandi Takarékbankok Szövetsége, valamint Izland három vezető kártyafeldolgozójának közös tulajdonában áll. Az RB részvényeinek 36,84 %-át a Landsbankinn, 29,48 %-át az Íslandsbanki, 18,7 %-át pedig az Arion Bank birtokolja. A három kereskedelmi bank együttesen 85,02 %-os részesedéssel rendelkezik a szolgáltatóban. Az RB ügyfelei a tulajdonosok, a CBI és egyéb pénzügyi intézmények, valamint állami és közintézmények. A bankok e téren kiterjedt együttműködést folytatnak, mivel az RB fejlesztette ki Izland klíring- és elszámolási rendszerét. Ezenkívül számos alapvető banki megoldást is nyújt, amelyek több-bérlős, az izlandi bankok többsége által használt megoldások. Az RB emellett elektronikus számlázó és fizetési rendszert is működtet vállalatok és fogyasztók részére.
- (53) Az ICA szerint a 2008. évi összeomlás a kisebb bankokat és a takarékpénztárakat különösen sérülékennyé tette. Az előírt informatikai szolgáltatások a kisebb pénzügyi vállalkozások esetében alapvető fontosságúak voltak, mivel azok az új piaci szereplők belépését akadályozó tényezőnek tekinthetők. Az informatikai szolgáltatások

⁽³⁰⁾ 2011. április 11-én a bank közgyűlése szerződést hagyott jóvá a (rég) MP Bank izlandi és litván tevékenységének eladásáról, amelynek keretében több mint 40 új részvényes 5,5 milliárd ISK-t fektetett a bank új részvényeibe. A régi bank egyéb tevékenységei az előző tulajdonosoknál maradtak, és új társaságba (EA fjárfestingarfélag hf.) kerültek át. További részletek az MP Bank 2011. április 11-i sajtóközleményeiben található, amelyek a <https://www.mp.is/um-mp-banka/utgefif-efni/frettir/nr/1511> és <https://www.mp.is/um-mp-banka/utgefif-efni/frettir/nr/1510> címen érhetők el.

platformját jelentős részben a nagyobb pénzügyi vállalkozásoknak az RB, a takarékpénztáraknak és a kisebb piaci szereplőknek a Teris biztosította. Mivel az elmúlt években sok kisebb pénzügyi vállalkozás szűnt meg, a Teris forgalma jelentős részét elvesztette, így 2012 januárjában az RB-nek értékesítette informatikai megoldásai egy részét. Az RB és a Teris szerint az ügylet célja többek között az volt, hogy biztosítsa a kisebb pénzügyi vállalkozásoknak nyújtott informatikai szolgáltatások folyamatosságát.

- (54) Az ICA az RB kapcsán két ügyet vizsgált. Az első, hogy a bankok és egyéb pénzügyi vállalkozások közös részese-dése az RB-fórumban, valamint azzal kapcsolatos együttműködésük sérti-e a versenykorlátozó gyakorlatnak az izlandi versenytörvény 10. cikke szerinti tilalmát. A második, hogy megállapítható-e összeférhetlenség a Teris főbb eszközeinek RB általi megvásárlása kapcsán, amelyet az ICA ugyanazon törvény összeolvasására vonatkozó rendelkezései alapján vizsgált. 2012 májusában a két ügy egyrészt az RB és tulajdonosai, másrészt az ICA közötti megállapodással lezárult. ⁽³¹⁾
- (55) A fenti, az izlandi pénzügyi piacot közvetlenül érintő kérdéseken túl az ICA rámutatott különösen arra, hogy az operatív társaságok ⁽³²⁾ értékesítését és szerkezetátalakítását indokolatlan késedelem nélkül végre kell hajtani. Sok operatív társaság felett a hitelező bankok vették át az ellenőrzést, miután a társaságok a 2008. évi gazdasági összeomlást követően túlzottan eladósodtak. Az ICA szerint összeférhetlenséghez vezethet, ha a bankok a tulajdonukban álló társaságoknak nyújtanak pénzügyi szolgáltatásokat. Az ICA véleménye szerint a bankok közvetlen és közvetett részesedése ⁽³³⁾ a pénzügyi válságot követő időszak legerősebb és legveszélyesebb versenyproblémája, mivel csaknem minden izlandi vállalkozást és ágazatot érint. A versenyhatóság szerint a vállalkozások gyorsabb szerkezetátalakítása élnékén a versenyt a pénzügyi piacon. Azokban az esetekben, amikor a bankok vállalati ügyfelek szerkezetátalakításában való közreműködése az összeolvadás állami szabályozása alapján bejelentési kötelezettség alá esett, az ICA gyakran szabott a bankok részesedésére vonatkozó feltételeket. A problémára azonban nehéz átfogó megoldást találni, mivel az alapvetően az izlandi üzleti szféra magas tőkeáttételéhez kapcsolódik.
- (56) A Hatóságnak küldött beadványában a mindhárom kereskedelmi bank, az Arion Bank, az Íslandsbanki és a Landsbankinn úgy nyilatkozott, hogy véleménye szerint az izlandi pénzügyi piac versenyhelyzetében 2008 ősze óta nem történt olyan lényeges változás, amely aggodalomra adna okot. A piacon tényleges verseny érvényesül, és nem bizonyítható a három legnagyobb szereplő közötti összejátszás. A piaci verseny feltételeit vizsgálva az ICA egyes kulcsfontosságú tényezőket nem vett figyelembe, például azt, hogy a külföldi bankok régóta és jelenleg is aktívan versenyeznek az izlandi bankokkal a legnagyobb ügyfeleknek – exporttevékenységet végző vállalkozásoknak (halászatoknak, nagy energiaigényű ipari társaságoknak), valamint állami és önkormányzati tevékenységekhez – nyújtott pénzügyi szolgáltatások terén.
- (57) A fenti vélemény azonban ellentétes az izlandi hatóságok beadványában kifejtett, a gazdasági miniszternek az izlandi parlamenthez benyújtott, az előzőeken említett jelentésén alapuló véleménnyel, és az ICA véleményével is. Ezenfelül az alábbiakban vázolt módon az Íslandsbanki a versenyhelyzet elemzésével kapcsolatos fenntartások ellenére úgy döntött, hogy kötelezettségeket vállal az érintett támogatási intézkedésekre vonatkozóan a verseny torzulásának korlátozása érdekében. E kötelezettségvállalásokat a melléklet ismerteti.

⁽³¹⁾ A megállapodás értelmében az RB és tulajdonosai számos kötelezettséget vállaltak annak érdekében, hogy megakadályozzák a verseny torzulását az RB tevékenysége és tulajdonosainak együttműködése miatt. A kötelezettségvállalások kiterjednek többek között arra, hogy az RB-t a tulajdonosoktól független általános üzleti feltételek szerint kell működtetni, az RB igazgatótanácsának többségében a tulajdonosoktól független szakemberekből kell állnia, az RB rendszeréhez és szolgáltatásaihoz megkülönböztetéstől mentes hozzáférést kell biztosítani, és az RB szolgáltatásait azonos feltételekkel kell nyújtani függetlenül attól, hogy az ügyfél az RB tulajdonosa-e vagy sem. Az RB fennálló tulajdonosai vállalták, hogy az RB-ben meglévő részesedésük egy részét rendszeresen felkínálják értékesítésre, hogy ezzel segítsék a nem pénzügyi vállalkozások tulajdonszerzését az RB-ben. Ilyen felhívást kell közzétenni legalább két évente mindaddig, amíg az RB részvényeinek legalább egyharmadát a megállapodás kori tulajdonosoktól eltérő személyek meg nem vásárolják, vagy azokat részvénykibocsátás keretében fel nem kínálják megvételre.

⁽³²⁾ Az ICA az operatív társaság elnevezést olyan, jellemzően nem pénzügyi vállalkozásokra alkalmazza, amelyekben a bankok a hitelportfólió átalakításával kapcsolatban hitel-tőke konverzióval vagy egyéb módon szereztek részesedést. Hasonlóképpen a Hatóság fogalmi szerint operatív társaság az olyan reálgazdasági vállalkozás, amely nem tartozik a bank pénzügyi piacokon folytatott alaptevékenységéhez.

⁽³³⁾ Ebben az összefüggésben a Hatóság értelmezése szerint egy bank közvetett részesedése a vállalkozások feletti befolyás és irányítás lehetőségét jelenti a bankkal szembeni nagymértékű eladósodottság miatt.

3. AZ INTÉZKEDÉSEK LEÍRÁSA

3.1. A kedvezményezett

- (58) A fent ismertetett módon a Glitnir és a két másik nagy izlandi kereskedelmi bank 2008-ban összeomlott. A hazai bankszektor folyamatos működése érdekében az izlandi hatóságok intézkedéseket hoztak a (rég) Glitnir Bank egyes tevékenységeinek helyreállítására, ezen belül az Új Glitnir Bank (jelenleg Íslandsbanki) létrehozására és tőkésítésére.

3.1.1. A Glitnir Bank

- (59) A 2008. évi pénzügyi válság előtt a Glitnir Bank Izland harmadik legnagyobb bankja volt. 2008 végén – közvetlenül összeomlása előtt – mérlegfőösszege 3 862 milliárd ISK volt. A bank fő piaci Izlandon és Norvégiában voltak, ahol számos pénzügyi szolgáltatást nyújtott, többek között vállalati és befektetési banki szolgáltatásokat, tőkepiaci szolgáltatásokat, befektetéskezelést és lakossági banki szolgáltatásokat. A Glitnir ezenkívül Finnországban, Svédországban, Dániában, az Egyesült Királyságban, Luxemburgban, az USA-ban, Kanadában, Kínában és Oroszországban folytatott tevékenységet. Számos leányvállalattal rendelkezett, közülük a legjelentősebbek a Glitnir AB (Svédország), a Glitnir Bank Oyi (Finnország), a Glitnir Bank ASA (Norvégia), a Glitnir Bank Luxembourg SA, és a Glitnir Asset Management Luxembourg. A bank nemzetközi terjeszkedése két speciális ipari ágazatra: a tengeri eredetű élelmiszerekre és a fenntartható energiára ⁽³⁴⁾ épült. Részvényeit az izlandi OMX jegyezte.

3.1.2. Az Íslandsbanki

- (60) A Glitnir jogutódja, az Íslandsbanki két ipari ágazatra: a tengeri eredetű élelmiszerekre és a geotermikus energiára szakosodott univerzális bank, amely Izlandon nyújt széles körű pénzügyi szolgáltatásokat magánszemélyeknek, háztartásoknak, vállalatoknak és szakmai befektetőknek. A Byrrel való összeolvadást követően a bank jelenleg mintegy 800 milliárd ISK értékű eszközzel rendelkezik. Az 1 100 főt foglalkoztató pénzügyi intézet a teljes eszközállomány alapján Izland harmadik legnagyobb bankja. A banki termékek és szolgáltatások négy fő területre oszlanak: lakossági banki szolgáltatások, vállalati banki szolgáltatások, piacok és vagyonkezelés. Saját közlése szerint az Íslandsbanki e szegmensek mindegyikében [20] és [40] % közötti piaci részesedéssel bír.

3.1.2.1. Lakossági banki szolgáltatások – Izland

- (61) A lakossági banki szolgáltatások területe magánszemélyeknek, háztartásoknak, valamint kis- és középvállalkozásoknak nyújt banki szolgáltatásokat. A területhez tartozik az Íslandsbanki fiókhálózata, a bank eszközalapú finanszírozási területe, valamint egy függetlenül működő leányvállalat, a Kreditkort, amely Izland vezető kártyakibocsátója.
- (62) A legfrissebb rendelkezésre álló adatok szerint az Íslandsbanki piaci részesedése a lakossági szegmensben [> 30] %.

3.1.2.2. Vállalati banki szolgáltatások – Izland

- (63) A vállalati banki szolgáltatások (CB) területe hitelt és egyéb hitelszolgáltatásokat nyújt a legnagyobb 300 izlandi közép- és nagyvállalatnak. Ezenkívül a CB vállalati megoldásokkal foglalkozó alterülete irányítja és vezeti a nehéz helyzetbe került nagyvállalati ügyfélállomány szerkezetátalakítását.
- (64) A legfrissebb rendelkezésre álló adatok szerint az Íslandsbanki piaci részesedése a vállalati piacon [> 30] %.

⁽³⁴⁾ A Glitnir 2007. évi éves jelentése, 40. o. A jelentés a http://tools.euroland.com/arinhhtml/is-isb/2007/ar_eng_2007/ oldalon, a Glitnir 2007. évi konszolidált pénzügyi kimutatásai a http://en.sff.is/media/auglysingar/Glitnir_-Annual_Report_2007.pdf oldalon érhetők el.

3.1.2.3. P i a c o k

- (65) A piaci divízió teljes körű szolgáltatást nyújt Izlandon a vállalati finanszírozás, az értékpapírok, a deviza- és pénzügyi termékek területén, valamint vállalati pénzügyi tanácsadási szolgáltatásokat az USA-ban a geotermikus energia és a tengeri eredetű élelmiszerek ágazatában.
- (66) A legfrissebb rendelkezésre álló adatok szerint az Íslandsbanki piaci részesedése a részvényt piacon ⁽³⁵⁾ [> 5] %, a kötvénypiacon [> 20] %, a devizapiacra [> 30] %, a vállalati finanszírozás piacán pedig [$35-45$] %. ⁽³⁶⁾

3.1.2.4. V a g y o n k e z e l é s – V Í B

- (67) A vagyonkezelési terület az ügyfelek részére mérettől függetlenül intézményi értékesítést, jelentős vagyonnal kapcsolatos magánbanki és lakossági magánbefektetői szolgáltatásokat, továbbá idegen kezelésű alapokkal kapcsolatos szolgáltatásokat nyújt. A VÍB ezenkívül függetlenül működő leányvállalata, az Íslandssjódir hf. közreműködésével az alapok kezelését és adminisztrációját is végzi.
- (68) A legfrissebb rendelkezésre álló adatok szerint az Íslandsbanki piaci részesedése a vállalati és intézményi értékesítési piacon [> 30] %, a lakossági befektetési szolgáltatások piacán [> 30] %, a magánbanki piacon [> 25] %, a befektetésialap-kezelési piacon [> 35] %, a magánnyugdíj-szolgáltatások piacán pedig [> 15] %. ⁽³⁷⁾

3.2. A régi és az új bank összehasonlítása

3.2.1. A Glitnir és az Íslandsbanki összehasonlítása (2008)

1. táblázat

Az Íslandsbanki nyitómérlegének és a Glitnir 2008. első félévi mérlegének összehasonlítása

	Íslandsbanki hf.	Glitnir banki hf.	
(ISK m)	15.10.2008	30.6.2008	Δ %
Cash and balances with Central Bank	53 829	37 550	43 %
Derivatives	0	278 404	- 100 %
Bonds and debt instruments	3 762	217 873	- 98 %
Shares and equity instruments	3 944	71 767	- 95 %
Securities used for hedging	0	162 332	- 100 %
Loans to banks	10 597	328 027	- 97 %
Loans to customers	482 536	2 548 164	- 81 %
Investments in associates	296	540	- 45 %
Investment property	1 589	5 539	- 71 %
Property and equipment	1 773	4 897	- 64 %
Intangible assets	107	63 218	- 100 %
Deferred tax assets	34	2 018	- 96 %
Non-current assets held for sale	1 894	908	109 %

⁽³⁵⁾ A 2011. évi forgalom adatai alapján az Íslandsbanki rendelkezik a NASDAQ OMX ICE rögzített kamatozású értékpapírok piacán a második legmagasabb részesedéssel.

⁽³⁶⁾ Mivel azonban nem készül nyilvános beszámoló azokról az ügyletekről, amelyek a bank piaci részesedését ebben a szegmensben meghatározzák, az említett adatok csak az izlandi hatóságok legjobb becslésein alapulnak.

⁽³⁷⁾ Mivel azonban nem készül nyilvános beszámoló azokról az ügyletekről, amelyek a bank piaci részesedését ebben a szegmensben meghatározzák, az említett adatok csak az izlandi hatóságok legjobb becslésein alapulnak.

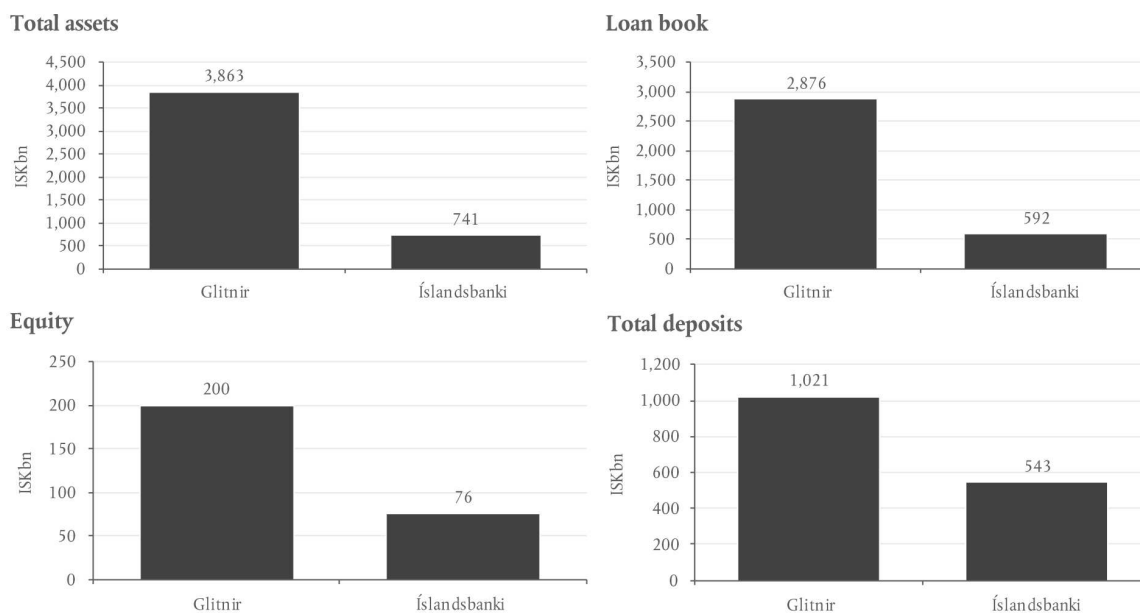
	Íslandsbanki hf.	Glitnir banki hf.	
(ISK m)	15.10.2008	30.6.2008	Δ %
Share subscription	64 225	0	100 %
Other assets	5 279	141 560	- 96 %
Total Assets	630 965	3 862 797	- 84 %
Short positions	0	23 312	- 100 %
Derivatives	0	109 903	- 100 %
Deposits from Central Bank & banks	134 303	311 775	- 57 %
Deposits from customers	361 302	709 584	- 49 %
Debt issued and other borrowed funds	53 808	2 241 976	- 98 %
Subordinated loans	103	145 902	- 100 %
Post-employment obligations	0	696	- 100 %
Current tax liabilities	34	812	- 96 %
Deferred tax liabilities	0	4 937	- 100 %
Non-current liabilities held for sale	1 285	0	100 %
Other liabilities	14 471	113 465	- 87 %
Total Liabilities and Equity	565 306	3 662 362	- 85 %
Share capital	10 000	14 547	- 32 %
Share premium	55 000	53 174	3 %
Other reserves		37 143	- 100 %
Retained earnings		94 744	- 100 %
Minority interest	660	727	- 9 %
Total Equity	68 030	200 435	- 66 %
Total Liabilities and Equity	630 965	3 862 797	- 84 %

- (69) Az új és a régi bank között jelentős különbségek vannak mind működésük, mind arányaik tekintetében. Az Íslandsbanki döntően belföldi bank, amely nem rendelkezik külföldi banki tevékenységre szóló engedéllyel, míg a Glitnir 11 országban működő nemzetközi bank volt. Az Íslandsbanki négy üzleti szegmensben: a kereskedelmi és lakossági banki szolgáltatások, a vállalati és befektetési banki szolgáltatások, a treasury és a tőkepiacok területén működik, amelyek mindegyikében a hazai piacra összpontosít. Elsődleges szempont, hogy az Íslandsbanki tevékenysége jelentősen kisebb arányú, mint a Glitniré volt: a régi bank 3 862 milliárd ISK-s mérlegfőösszegéhez képest az új bank mérlege 631 milliárd ISK-t mutat, ami 84 %-os csökkenésnek felel meg. A régi bank 2008. májusi mérlegét és az új bank nyitómérlegét a fenti 1. táblázat hasonlítja össze.

- (70) A Glitnir diverzifikált finanszírozási forrásokkal rendelkezett, és nagy tételben bocsátott ki világszerte értékesített kötvényeket. Az Íslandsbanki fő finanszírozási forrását ezzel szemben a betétek jelentik. Ez és az elődbankéhoz hasonló finanszírozási források valószerű – legalább is rövid távú – elérhetlensége korlátozza a bank növekedési képességét. A két bank fő mutatóit összehasonlító 1. ábra jelentős különbségeket mutat ⁽³⁸⁾:

1. ábra

Az Íslandsbanki alapításkori és a Glitnir 2008. második negyedéves adatainak összehasonlítása, válogatott adatok

- (71) Az új bank ezenkívül lényegesen kisebb létszámmal működik. A Glitnir teljes munkaidős egyenértékben kifejezett személyi állománya 2008 első felében 2 174 fő volt, míg az Íslandsbanki és leányvállalatai 2009 első félévében 1 110 főt foglalkoztattak, ami 49 %-os csökkenésnek felel meg. A belföldi tevékenység azonos időszakra vonatkozó adataiból csak az derül ki, hogy az új banknak a Glitnirnél 242-vel kevesebb alkalmazottja volt.

3.3. A támogatási intézkedések nemzeti jogalapja

– A rendkívüli pénzügyi körülmények miatti kincstári kifizetések jogalapjáról szóló 125/2008. törvény (általánosan: válságtörvény)

- (72) A válságtörvényben az FME felhatalmazást kapott arra, hogy „rendkívüli körülmények között” beavatkozzon, és a pénzügyi intézmények közgyűlésének és igazgatósági ülésének hatásköreit gyakorolva döntsön a pénzügyi intézmények eszközeinek és kötelezettségeinek értékesítéséről. Az FME felhatalmazást kapott arra is, hogy az ellenőrzése alá került pénzügyi vállalkozásoknál kezelőbiztoságot jelöljön ki, amely a közgyűlés hatásköreit gyakorolja. Az intézmények felszámolása során a törvény elsőbbséget biztosít a betétesek és a betétbiztosítási rendszerek igényeinek. A törvény ezenkívül felhatalmazta az Izlandi Pénzügyminisztériumot új bankok létrehozására. A válságtörvény módosítja a pénzügyi vállalkozásokról szóló 161/2002. törvényt, a pénzügyi tevékenységek hatósági ellenőrzéséről szóló 87/1998. törvényt, a betétbiztosításról és a befektetővédelmi rendszerről szóló 98/1999. törvényt, valamint a lakásépítésről szóló 44/1998. törvényt.

– A 2008. évi állami pótköltségvetésről szóló törvény (4. cikk)

– A 2009. évi állami költségvetésről szóló törvény (6. cikk)

⁽³⁸⁾ A grafikonok a Glitnir 2008. első félévi és az Íslandsbanki 2009. első félévi adatai alapján készültek.

3.4. A támogatási intézkedések

- (73) Az izlandi hatóságoknak a Glitnir Bank bukását követő beavatkozását a fenti szakaszok ismertetik, részletes leírása az eljárás megindításáról szóló határozatban található. A beavatkozás lényegi elemei az alábbiakban foglalhatók össze: Az FME 2008. október 7-én átvette az ellenőrzést a Glitnir felett, amelynek belföldi kötelezettségeit és belföldi eszközeinek nagy részét az Új Glitnir Bank vette át. A régi bank, illetve hitelezői az átruházás kompenzációjaként az eszközök és kötelezettségek különbözetét kapták volna meg. Mivel a különbözet meghatározása körülményesnek és időigényesnek bizonyult, az állam bizonyos induló tőkét biztosított, amelynek szükség szerinti kiegészítésére kötelezettséget vállalt. Ezt követően tőkésítette a bankot, majd októberben létrejött a végleges megállapodás az állam és a régi bank hitelezői között, amely alapján az állam részesedése a bankban 100 %-ról 5 %-ra csökkent. A Hatóság ettől a naptól, 2009. október 15-étől számítja az öt éves szerkezetátalakítási időszakot, amely ennek megfelelően 2014. október 15-éig tart.
- (74) Az alábbi szakasz az állami beavatkozásnak csak azokat az elemeit ismerteti, amelyek az EGT-megállapodás 61. cikke szerinti értékelés szempontjából lényeges támogatási intézkedésnek tekinthetők.

3.4.1. Alapvető tőke

- (75) Az állam kétszer bocsátott rendelkezésre alapvető tőkét: először az Új Glitnir létrehozásakor, másodsor pedig a bank teljes (visszamenőleges hatályú) tőkésítésekor, amelyet a régi bank hitelezőivel kötött megállapodás követett arról, hogy az állam 5 %-os részesedést tart meg a bankban.

3.4.1.1. Induló tőke

- (76) Az új bank létrehozását követően az állam 775 millió ISK összegű induló tőkét bocsátott az új bank rendelkezésére készpénzben, ezenkívül kötelezettséget vállalt arra, hogy legfeljebb 110 milliárd ISK-t bocsát az új bank rendelkezésére annak teljes tőkéjéért cserébe. Az első összeg annak a minimális tőkének felel meg, amely az izlandi jog szerint a bankalapításhoz szükséges. A második összeg a kockázattal súlyozott eszközök a banknál várható összértékének 10 %-a előzetes becslés alapján. A 2009. évi állami költségvetés ennek megfelelő összegű állami forrást különített el a pénzügyi piacok rendkívüli körülményeinek kezelése céljából. A tőkeallokáció célja az volt, hogy megfelelő garanciát nyújtson a bank működőképességére addig, amíg a feltőkésítésével kapcsolatos kérdések – ideértve a bank nyitómérlegének a régi banknak az átadott eszközökért fizetendő kompenzáció értékelése alapján megállapított értékét – véglegesen meg nem oldódnak.

3.4.1.2. Tőkeinjekció és 5 %-os részesedés megtartása a régi bank hitelezőivel való elszámolás részeként

- (77) 2009. július 20-án az izlandi kormány és a Glitnir kezelőbizottsága között megállapodás jött létre az Íslandsbanki induló tőkéjéről, valamint a Glitnir hitelezőinek a Glitnir nagyrészt belföldi eszközeinek és betéteinek átadásáért fizetendő kompenzáció alapjáról⁽³⁹⁾. A megállapodás alapján az állam 2009. augusztus 14-én kötelezettséget vállalt arra, hogy az Íslandsbanki saját tőkéjét 64,2 milliárd ISK-val 65 milliárd ISK-ra egészíti ki, amelyre a banknak ahhoz volt szüksége, hogy teljesítse az FME 12 %-os alapvető tőkearányra vonatkozó követelményét. A megállapodás két lehetőséget rögzített az átadott nettó eszközökkel és a tőkerészesedéssel kapcsolatos kifizetésre: az első szerint a Glitnir többségi részesedést szerzett volna az Íslandsbankiban és az átadott eszközökért a bank részvényeit kapta volna cserébe, míg a második szerint, ha a lejegyzésre nem került volna sor, akkor az állami tőkésítés maradt volna érvényben, és az Íslandsbanki tulajdonosa az állam maradt volna. A Glitnirnek 2009. szeptember 30-ig kellett döntenie arról, hogy melyik lehetőséget választja; a határidőt később 2009. október 15-ig meghosszabbították. 2009. október 15-én bejelentették, hogy a Glitnir kezelőbizottsága hitelezői képviseletében úgy döntött, hogy a régi bank által az új banknak átadott eszközök kompenzációjaként megszerzi az Íslandsbanki részvénytőkéjének 95 %-át. A fennmaradó 5 %-ot az állam tartotta meg.

⁽³⁹⁾ A megállapodást 2009. július 31-én, 2009. augusztus 14-én és 2009. szeptember 4-én kisebb mértékben módosították, a végleges megállapodás aláírására 2009. szeptember 13-án került sor.

- (78) Az ügylet keretében a felek megállapodtak abban, hogy a kezelőbizottság a hitelezők képviselőjében 8,3 milliárd ISK összegben megtéríti az államnak a bankban fenntartott részesedése idején a befektetése után felhalmozódott kamatot. Ez 12,8 %-os – évesítve 13,9 %-os – hozamnak felelt meg, amelynek kifizetésével lezárult a bankok 2008. októberi összeomlását követően a Glitnirtől az Íslandsbankihoz került eszközállomány rendezése.

3.4.2. Járulékos tőkeelemek

- (79) 2009. október 15-én az állam a fentiekén túl alárendelt kölcsönt is nyújtott az új banknak, hogy erősítse annak tőke- és likviditási pozícióját az FME tőkekövetelményeinek teljesítése céljából. Az alárendelt kölcsönt 25 milliárd ISK járulékos tőkének megfelelő euróban bocsátották rendelkezésre olyan instrumentum formájában, amely alapján az Íslandsbanki fedezetlen alárendelt kötvényt bocsátott ki. A kötvények futamideje 2009. december 30-tól számított tíz év. Az instrumentum beépített ösztönzőket tartalmaz a kilépésre az öt év után emelt kamat formájában. A megállapodás szerint az éves kamatláb az első öt évben EURIBOR ⁽⁴⁰⁾ + 400 bázispont, a második ötéves periódusban a megállapodás teljesítését követően EURIBOR + 500 bázispont.
- (80) Az alapvető tőkével kapcsolatos fenti intézkedésekkel együtt a járulékos tőke rendelkezésre bocsátása biztosította azt, hogy az Íslandsbanki 2009. október 15-én megfeleljen az FME 16 %-os tőkemegfelelési mutatóra vonatkozó követelményének.

3.4.3. Betétbiztosítás

- (81) A befektetőkártalanítási rendszerekről szóló, 1997. március 3-i 97/9/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek ⁽⁴¹⁾ és a betétbiztosítási rendszerekről szóló, 1994. május 30-i 94/19/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek ⁽⁴²⁾ való megfelelés érdekében Izland elfogadta a betétbiztosításról és befektetőkártalanítási rendszerről szóló 98/1999. törvényt, amellyel létrehozta az ún. Betétesek és Befektetők Garanciaalapját (TIF), amelyet a bankok éves, az egyes bankoknál elhelyezett összes betét alapján számított hozzájárulásaiból finanszíroztak.
- (82) Az izlandi hatóságok szerint annak érdekében, hogy a lakosságot még határozottabban biztosítsa és megnyugtassa a betétek biztonságáról a válság idején, az izlandi kormány 2008. őszi bankmentő intézkedései között szerepelt a hazai kereskedelmi bankokban és takarékpénztárakban elhelyezett, a 94/19/EK betétbiztosítási irányelvet és a 97/9/EK befektetőkártalanítási irányelvet végrehajtó 98/1999. törvény hatályán kívüli betétekre vállalt kiegészítő állami fedezet.
- (83) 2008. október 6-án a Miniszterelnöki Hivatal közleményt adott ki, amely szerint „Izland kormánya hangsúlyozza, hogy gondoskodik a hazai kereskedelmi bankokban és takarékpénztárakban, valamint azok fiókjában elhelyezett betétek teljes körű védelméről” ⁽⁴³⁾. A közleményt a jelenlegi miniszterelnök hivatala 2009 februárjában és decemberében megismételte. ⁽⁴⁴⁾ A közleményre ezenkívül hivatkozott az izlandi kormány által 2010. április 7-én a Nemzetközi Valutaalapnak küldött (továbbá a Gazdasági Minisztérium és az IMF honlapján közzétett) szándéknyilatkozat, amelyet egy másik, 2010. szeptember 13-án kelt szándéknyilatkozat megismételt. Az izlandi miniszterelnök, a gazdasági

⁽⁴⁰⁾ Európai irányadó bankközi kamatláb.

⁽⁴¹⁾ HL L 84., 1997.3.26., 22. o.

⁽⁴²⁾ HL L 135., 1994.5.31., 5. o.

⁽⁴³⁾ A közlemény angol nyelvű fordítása a <http://eng.forsaetisraduneyti.is/news-and-articles/nr/3033> címen érhető el.

⁽⁴⁴⁾ <http://www.efnahagsraduneyti.is/frettir/frettatilkyningar/nr/2842>

<http://www.efnahagsraduneyti.is/frettir/frettatilkyningar/nr/3001>. A nyilatkozatra a gazdasági miniszter is utalt a Viðskiptablaðiðnak 2010. december 2-án adott interjújában (8. o.): „[A nyilatkozatot] kellő időben visszavonjuk. A korlátlan betétbiztosítást nem kívánjuk határozatlan ideig fenntartani. A megszüntetés időpontja azonban attól függ, hogy mikor valósul meg egy alternatív és hatékony betéti rendszer, valamint egy olyan pénzügyi rendszer, amely teljes mértékben kezelte a problémáit” (a Hatóság fordítása).

miniszter és a CBI elnöke által aláírt levél kijelenti: „Egyelőre fenntartjuk a betétesek teljes körű védelmére vonatkozó kötelezettségvállalásunkat, azonban a pénzügyi stabilitás helyreállítását követően az általános garancia fokozatos megszüntetését tervezzük.”⁽⁴⁵⁾ Ezen túlmenően a 2011. évi költségvetési törvénytervezet állami garanciákkal foglalkozó szakasza lábjegyzetben hivatkozik az izlandi kormány nyilatkozatára, amely szerint az izlandi bankoknál elhelyezett betéteket állami garancia védi.⁽⁴⁶⁾

- (84) A fentieket példázza az a kijelentés is, amelyet Steingrímur Sigfússon jelenlegi gazdasági miniszter és korábbi pénzügyminiszter (2009–2011) tett az izlandi parlamentben a SpKef Landsbankinn általi átvételének a költségvetést terhelő költségeiről folytatott vita során. A miniszter szerint e kérdéssel kapcsolatban szem előtt kell tartani a kormány 2008. őszi nyilatkozatát, amely szerint a takarékpénztáraknál és kereskedelmi bankoknál elhelyezett valamennyi betét biztonságban van és védelmet élvez. „Munkánk minden esetben ezen [a nyilatkozaton] alapult, és sajnos igaz, hogy ez [a SpKef miatti kifizetések] az egyik legnagyobb összegű olyan számla lesz, amelyet közvetlenül az állam állt annak érdekében, hogy biztosítsa a betéteket Suðurnes valamennyi lakosa ... és a SpKef valamennyi ügyfele számára a Nyugati-fjordokban, valamint a nyugati és északnyugati területeken ... Nem tételzem fel, hogy bárki azt gondolta volna, hogy az e területeken élő betétesek a többi lakostól eltérő bánásmódban részesülnek, így e kérdésben az államnak nemigen volt választása”.⁽⁴⁷⁾
- (85) Az izlandi kormány szerint a kiegészítő betétbiztosítás a tőkekorlátozások teljes visszavonása előtt megszűnik, amely az izlandi hatóságok szerint jelenleg 2013 végére várható.

3.4.4. Speciális likviditási eszköz

- (86) Ezenkívül annak feltételeként, hogy a hitelezők részesedést szerezhessenek az új bankban, az izlandi kormány 2009. szeptember 11-én további megállapodást kötött az Íslandsbankival, amely akkor lépett volna hatályba, ha a Glitnir kezelőbizottsága úgy dönt, hogy lehívja a bank többségi részesedésének megszerzésére szóló opciót⁽⁴⁸⁾. A megállapodás értelmében a Pénzügyminisztérium kötelezettséget vállalt arra, hogy meghatározott eszközökért cserébe a megállapodásban rögzített feltételekkel legfeljebb 25 milliárd ISK értékű repózható államkötvényeket ad kölcsön.
- (87) A likviditási megállapodás fő feltételei az alábbiak voltak:

Maximális kölcsönösszeg: 25 milliárd ISK

Futamidő: 2012 szeptemberéig

Ellentételezés: Az első 8 milliárd ISK után 3,0 %, a második 8 milliárd ISK után 3,5 %, a 16 milliárd ISK feletti rész után 4,0 %

Díj: Az Íslandsbanki a kölcsönösszeg 0,5 %-át tartozik megfizetni minden alkalommal, amikor új értékpapírok átadására kerül sor

Ellenbiztosíték: Az Íslandsbankinak ellenbiztosítékot kell nyújtania a kölcsönkapott állampapírokért, amelyek különböző formájú pénzügyi eszközök lehetnek.

⁽⁴⁵⁾ A vonatkozó bekezdés a levél 16. szakaszában (6. o.) található: http://www.efnahagsraduneyti.is/media/Acrobat/Letter_of_Intent_2nd_review_-_o.pdf

⁽⁴⁶⁾ http://hamar.stjr.is/Fjarlagavefur-Hluti-II/GreinargerdirogRaedur/Fjarlagafurvarp/2011/Seinni_hluti/Kafl_8.htm [Mbl 2012.6.10.].

⁽⁴⁷⁾ A Hatóság nem hivatalos fordítása a Morgunblaðið című lapban (www.mbl.is) 2012. június 10-én közzétett nyilatkozat alapján.

⁽⁴⁸⁾ A felek 2010.1.13.-án kiegészítést, majd 2010.7.19.-én új megállapodást írtak alá az FME egyes észrevételei alapján.

- (88) Az izlandi hatóságok szerint a likviditási eszközre azért van szükség, mert a hitelezők azon döntése, hogy az Íslandsbankiban részesedést szereznek, jelentős mértékben csökkentette a bank repózható eszközállományát, és veszélyeztette a likviditási tartalékokkal kapcsolatos felügyeleti előírásoknak való megfelelésre vonatkozó képességét. ⁽⁴⁹⁾ Az izlandi hatóságok szerint az eszköz kiegészítő intézkedés szerepét tölti be, amelyet csak akkor alkalmaznak, ha az egyéb likviditási források nem elegendők. Az eszköz árázása és feltételei olyan ösztönzőket tartalmaznak, amelyek visszatartanak felhasználásától akkor, ha más lehetőségek rendelkezésre állnak. Az eszköz lehívására eddig nem került sor.

3.4.5. A Straumur értékpapír-kölcsönzési megállapodás

- (89) 2009. március 9-én az FME a válságtörvényben kapott felhatalmazás alapján átvette a Straumur Burðarás Befektési Bank (a továbbiakban: a Straumur) részvényeseinek hatásköreit, és a bank igazgatótanácsa helyére kezelőbizottságot nevezett ki ⁽⁵⁰⁾. A kezelőbizottsággal, a hitelezőkkel, a CBI-vel és a Pénzügyminisztériummal folytatott egyeztetést követően az FME 2009. március 17-én a Straumur betétekkel kapcsolatos kötelezettségeit az Íslandsbankihoz csoportosította át ⁽⁵¹⁾. A Straumur az eszközeivel fedezett kötvényt bocsátott ki, amellyel a betéti kötelezettségek átvállalását ellentételezte. A kötvényt 2009. április 3-án bocsátották ki 43 679 014 232 ISK értékben, 2013. március 31-i lejáratúval. A kötvény az első 12 hónapban REIBOR ⁽⁵²⁾ + 190 bázisponton, ezt követően lejáratig REIBOR + 100 bázisponton kamatozik. Ezzel egyidejűleg az Íslandsbanki és a Pénzügyminisztérium értékpapír-kölcsönzési megállapodást kötött, amely alapján az állam gyakorlatilag repózható államkötvényeket ajánl fel a Straumur követelésével szembeni fedezetként, amelyért cserébe az Íslandsbanki olyan mértékű likviditáshoz juthat a CBI-től, amely amiatt szükséges, hogy az Íslandsbanki átvállalta a Straumur betéteivel kapcsolatos kötelezettségeket.
- (90) A megállapodásban az Íslandsbanki vállalja, hogy az államnak olyan mennyiségű államkötvényt ad vissza, amely azonos a banknak a Straumur által kibocsátott kötvényekért kifizetett összeggel. A felek megállapodtak továbbá, hogy ha az Íslandsbanki nem jut teljes kifizetéshez a kötvényekért, valamint ha az állam a fennmaradó tartozást nem egyenlíti ki, akkor az Íslandsbanki megtartja a fennmaradó államkötvényeket. Lényegében tehát az Íslandsbanki átvállalta a Straumur betéti kötelezettségeit, amiért cserébe megfelelő mennyiségű eszközhez jutott állami garanciavállalás mellett.
- (91) A fentiek szerint a Straumur-kötvény 2013. március 31-én járt volna le. A kötvényt azonban lejárat előtt teljes összegben kifizették, így az izlandi államnak nem kellett beavatkoznia.

3.4.6. A Byr tőkésítése és akvizíciója, a Byrnek nyújtott alárendelt kölcsön

- (92) A 2011. április 13-i 126/11/COL határozat (a továbbiakban: a Byr-határozat) részletesen ismerteti, hogy az izlandi állam tőke és alárendelt kölcsön formájában állami támogatást nyújtott a Byr megalapításához, amely jogelődje, a Byr Takarékpénztár (a továbbiakban: a Régi Byr) tevékenységét folytatta. A folyamat során a Régi Byr hitelezői az Új Byrben az izlandi állammal együtt jutottak részesedéshez, amely az új vállalkozás megalapításához szükséges tőkét biztosította.
- (93) A Byr-határozat 2011. április 13-i elfogadásakor a 2010. évi éves beszámoló még nem állt rendelkezésre. Ekkor azonban a Byr vezetősége biztos volt abban, hogy a Hatóság által a Byr-határozatban ideiglenesen jóváhagyott mentőintézkedések elegendők a bank tevékenységének biztosításához legalább addig, amíg a hosszú távú életképességet megállapító szerkezetátalakítási terv benyújtható a Hatósághoz. A bank 2011 első félévéről szóló beszámolójának vizsgálata során azonban egyértelművé vált, hogy a Byr eszközei terhére további leírások szükségesek, amelyek viszont rontották a bank tőkemegfelelési mutatóját.

⁽⁴⁹⁾ A fentiek szerint az FME egyik feltétele az volt, hogy a készpénz- és készpénzjellegű eszközök állományának el kell érnie a látra szóló betétek értékének 5 %-át, és a bankoknak el kell viselniük a betétek 20 %-ának azonnali kiáramlását.

⁽⁵⁰⁾ A határozat angol nyelvű szövege elérhető a <http://fme.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=6055> címen.

⁽⁵¹⁾ A határozat angol nyelvű szövege elérhető a <http://fme.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=6077> címen.

⁽⁵²⁾ A REIBOR (Reykjavík Interbank Offered Rate) az izlandi kereskedelmi bankok és takarékpénztárak által a rövid lejáratú hitelezés során alkalmazott bankközi kamatláb. A megoldás hasonlít ahhoz, ahogyan sok országban a LIBOR-t alkalmazzák a változó kamatozású hitelek alapkamataként, az izlandi bankok azonban az izlandi fizetőeszközben, koronában nyújtott változó kamatozású hitelek kamatát a felírral növelt REIBOR alapján számítják.

- (94) A 2011. október 19-i 325/11/COL határozat (a továbbiakban: a második Byr-határozat) részletesen leírja, hogy az emiatt előállt tőkehiány nem volt orvosolható, így a Byrt eladásra kínálták fel. Az Íslandsbanki ezt követő akvizícióját és különösen azt, hogy ehhez esetlegesen állami támogatást használjon fel, a Hatóság a második Byr-határozatban hagyta jóvá, ami nem érintette a Hatóság arra vonatkozó hivatalos vizsgálati eljárását, hogy az Íslandsbankinak nyújtott támogatás összeegyeztethető volt-e az EGT-megállapodással. Ezt a jelen határozat értékeli.
- (95) Ezenfelül a Hatóság megítélése szerint az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével összeegyeztethető az alárendelt kölcsön rendelkezésre tartása a Byr és az Íslandsbanki hivatalos összeolvadásáig, vagyis mindaddig, amíg a Byr a nemzeti jogszabályok értelmében önálló jogi személynek számít. Az izlandi hatóságok szerint sem a Byr, sem az Íslandsbanki nem vette igénybe az alárendelt kölcsönt.
- (96) A Hatóság jelezte, hogy az említett intézkedések végleges értékelésének eredménye a Byr és az Íslandsbanki összeolvadásával létrejött társaságra vonatkozó szerkezetátalakítási tervben foglaltaktól függ, amelynek benyújtását az izlandi kormány légkésőbb a tervezett ügylet végrehajtását követő három hónapon belül vállalta. A fentieknek megfelelően az összeolvadással létrejött társaság szerkezetátalakítási tervét időben benyújtották, amelyet a Hatóság az alábbiakban értékeli.

A szerkezetátalakítási terv

- (97) Az izlandi hatóságok 2011. március 31-én benyújtották az Íslandsbanki szerkezetátalakítási tervét. A Byr akvizícióját követően az izlandi hatóságok 2012. február 22-én ismételten benyújtották a módosított és aktualizált tervet (a továbbiakban: a szerkezetátalakítási terv). A szerkezetátalakítási tervet 2012. január 14-én kelt ötéves üzleti tervvel ⁽⁵³⁾, valamint a tőkemegfelelés belső értékelési eljárásáról (ICAAP) szóló jelentéssel egészítették ki, amelyet az FME-nek 2012. április 1-jén nyújtottak be.
- (98) A szerkezetátalakítási terv és az ötéves üzleti terv az életképesség, a tehermegosztás, valamint a versenytorzulás korlátozásának lényeges kérdéseivel foglalkozik. A szerkezetátalakítási terv szerint az Íslandsbanki a továbbiakban az alapvető tevékenységére, valamint a lakossági és vállalati hitelporfóliók átalakítására összpontosít.
- (99) Ezenkívül az izlandi hatóságok a 2012. évre vonatkozó ICAAP-jelentést nyújtottak be, amely az Íslandsbanki stressztűrését igazolja.
- (100) A fentiek szerint a Hatóság a szerkezetátalakítási időszakot 2014. október 15-ig számítja.

3.4.7. A szerkezetátalakítási terv leírása

- (101) Az izlandi hatóságok és a bank szerint az Íslandsbanki szerkezetátalakítása biztosítja azt, hogy ismét stabil, tőkeerős, az előírt tőkemegfelelési mutatókkal rendelkező bankká váljon annak érdekében, hogy megtartsa szerepét a reálgazdaság hitelezésében. Előadták, hogy ez az alábbi lépésekkel valósítható meg:
- i. a régi bank felszámolásával és új bank alapításával végrehajtott mérlegalkalmazkodás;
  - ii. erős tőkemegfelelési mutató elérése és fenntartása;
  - iii. elfogadható jövedelmezőség elérése;
  - iv. erős likviditási pozíció elérése és fenntartása;
  - v. a lakossági és vállalati hitelporfóliók átalakítása;

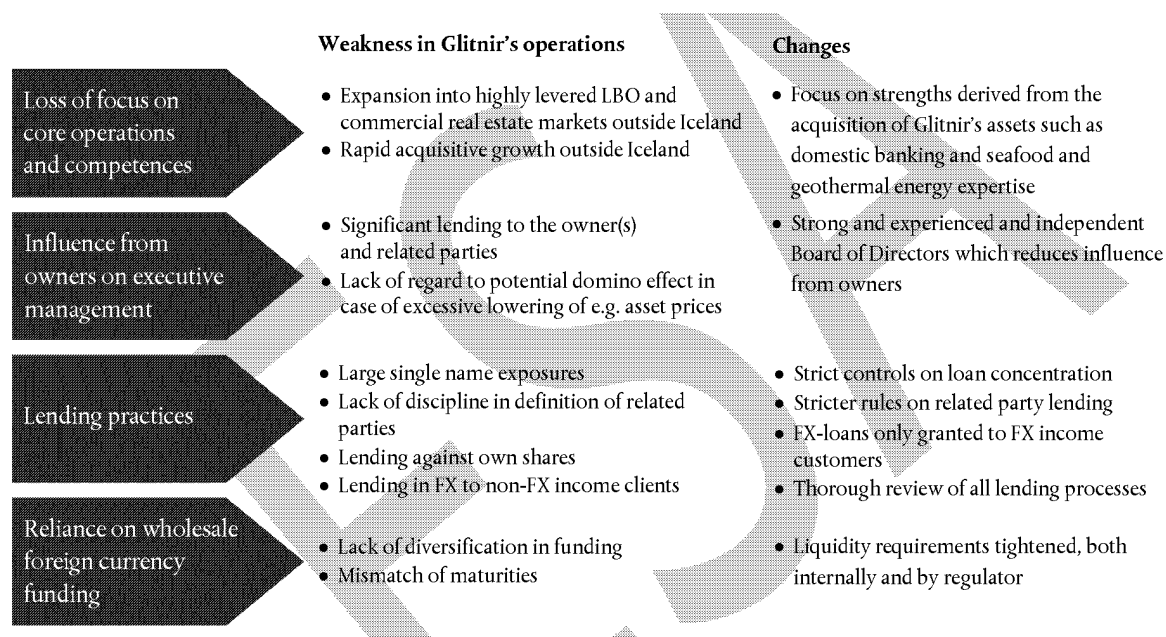
⁽⁵³⁾ Az ötéves üzleti tervet szintén kiegészítették az ötéves üzleti terv főbb változásainak ismertetésével, amely a 2012. március 27-i igazgatótanács ülésre készült, és az ICAAP-jelentésben is megjelenik.

- vi. a finanszírozási stratégia javítása;
- vii. a költséghatékonyság elérése;
- viii. a vállalatirányítás javítása.

(102) A felsorolt pontok részletesebb leírása előtt az alábbiakban rövid ismertetés található a bank azzal kapcsolatos véleményéről, hogy az Íslandsbanki szerkezetátalakítási terve milyen módon kezeli a Glitnir bukásához hozzájáruló gyengeségeket. Figyelmet érdemel, hogy annak ellenére, hogy az Íslandsbanki a Glitnir belföldi tevékenységén alapul, nem azonos azzal. Az érintettek előadták azt is, hogy jelentős változások történtek annak érdekében, hogy a jogelőd összeomlását feltételezhetően elősegítő gyengeségeket kezeljék. A legfontosabb változások közé tartozik a kapcsolt felek hitelezésére vonatkozó szabályok módosítása, a saját részvények fedezete melletti hitelezés és a devizajövedelemmel nem rendelkező ügyfeleknek nyújtott devizahitelek⁽⁵⁴⁾ megszüntetése, valamint általában a hiteljövahagyás szigorítása. Míg a Glitnirhez hasonlóan az Íslandsbanki is a pénzügyi szolgáltatások széles körét kívánja nyújtani az izlandi piacon, az Íslandsbanki számára a válság előtti és utáni banki tevékenység közötti különbség inkább annak mikéntjében (a folyamatokban, eljárásokban, szabályokban és szabályozásban), és nem a kínált szolgáltatások és termékek körében mutatkozik meg. Az Íslandsbanki ezzel kapcsolatos véleményét az alábbi 2. ábra foglalja össze:

2. ábra

Korábbi gyengeségek és az azok kezelését célzó változások

(103) A szerkezetátalakítási terv és az öt éves üzleti terv általános és gazdasági feltételezéseken alapul. ⁽⁵⁵⁾ Ezek a feltételezések támasztják alá gazdaságilag az alábbiakban említett alaphelyzeti forgatókönyvet.

(104) Az általános feltételezések közé tartoznak az alábbiak:

- A szerkezetátalakítás a vállalati banki szolgáltatások területén [...], a lakossági banki szolgáltatások területén [...] végére befejeződik. A jelzáloghitelek kamatigazítása [...] végére befejeződik. A Glitnirtől átvett portfólió diszkontjának alább részletezett amortizációja ennek megfelelően oszlik meg;

⁽⁵⁴⁾ A devizahitelezés a devizában történő hitelek nyújtását jelenti. Biztosíték fedezete mellett nyújtott, rendszerint a hitelfelvevő lakhelye szerinti ország devizájától eltérő devizában denominált devizahitel.

⁽⁵⁵⁾ Az előrejelzéseket megalapozó gazdasági feltételezéseket a bank kutatási részlege fogalmazta meg. Az általános feltételezéseket az érintett osztályvezetők és vezető tisztségviselők állították össze, és a bank igazgatótanácsa hagyta jóvá.

- A bank további [...] milliárd ISK nyereségre teszt szert [...];
- A tőkekorlátozások feloldása szakaszosan történik;
- Az ISK-ban denominált, hitelezés alapú finanszírozást nem korlátozzák. Nincs arra vonatkozó feltételezés, hogy a devizában denominált, hitelezésen alapuló finanszírozás mértéke 2012-ben meghaladná a fennálló devizában denominált hitelállományt; a devizaforrásokhoz való hozzáférés várhatóan 2012-től könnyebbé válik.

(105) Ezenkívül az Íslandsbanki igazgatótanácsa több pénzügyi célkitűzést is megfogalmazott:

- Sajáttőke-arányos nyereség (ROE): kockázatmentes ráta + [...] %. A kockázatmentes ráta a Központi Bank folyószámlakamata (2011 decemberében 3,75 % volt). A cél [...] %-os alapvetőtőke-arányt feltételez.
- Tőkemegfelelési mutató: [...] % [...].
- Alapvető tőke aránya: [...] % [...].

(106) Makrogazdasági feltételezések:

- A gazdasági növekedés 2012-ben és azt követően is folytatódik, bár a korábban vártnál lassabb ütemben. A háztartások gazdasági helyzete javul, miután a munkanélküliség csökkenésével a vásárlóerő nő.
- 2013-tól kezdődően az infláció kevéssel a CBI célja felett, azaz valamivel 3 % alatt alakul. Mindez stabil, az időszak elején szerény mértékben erősödő ISK-árfolyamot, mérsékelt béremelkedést és kiegyensúlyozott munkaerőpiacot, valamint fokozatosan emelkedő lakásárakat feltételez.

Az éves átlagok változása (%)	2012	2013	2014	2015	2016
GDP-növekedés	2,2	2,1	3,4	2,3	3,0
Munkanélküliség	6,6	6,0	5,4	5,0	4,4
Infláció	4,4	2,9	2,8	2,7	2,6
Bérek	6,7	4,7	4,8	5,0	4,8

A rövid lejáratú kamatok 2012-ben 5 % közelében maradnak ⁽⁵⁶⁾, majd a gazdaság fellendülésével fokozatosan emelkednek.

- A munkaerő-piaci helyzet javul ugyan, a munkanélküliség azonban továbbra is valamivel magasabb lesz, mint a pénzügyi válságot megelőző időszakban. A béremelkedés üteme a munkanélküliségi ráta csökkenésével gyorsul.
- Végül az ISK feltételezhetően a teljes szerkezetátalakítási időszakban Izland fizetőeszköze marad. A tőkekorlátozások feloldása 2012-től szakaszosan történik. A tőkeáramlásokat érintő egyes korlátozások az évtized végéig érvényben maradnak.

i. A régi bank felszámolásával és új bank alapításával végrehajtott mérlegalkalmazkodás

(107) A fentiek szerint a Glitnir belföldi eszközeinek és kötelezettségeinek többsége 2008 októbere során az Íslandsbankihoz került. A folyamat eredményeképpen a bankközi hitelek többsége a Glitnir állományában maradt, így az Íslandsbanki soha nem érte el a Glitnir tőkeáttételének szintjét. A szerkezetátalakítási terv szerint ez azt jelenti, hogy a bank mérlegalkalmazkodásának kérdése lényegében már 2008 októberében megoldódott.

⁽⁵⁶⁾ 2012. május 16. óta a CBI hétnapos fedezett hitelkamatlába 5,5 %.

ii. Erős tőke megfelelési mutató elérése és fenntartása

- (108) Az előzőekben bemutatott tőkésítési intézkedéseknek és a bank alapítása óta történt fejleményeknek, különösen az eszközök ártértékelésének (részletesen lásd lejjebb) köszönhetően az Íslandsbanki az alábbi 2. táblázatban jelzett módon az FME tőkekövetelményeit lényegesen meghaladó tőke megfelelési mutatót ért el.

2. táblázat

Tőke megfelelési mutatók 2008–2011 között, az összegek millió ISK-ban

	2008.12.31.	2009.12.31.	2010.12.31.	2011.12.31. (*)
Alapvető tőke	68 030	91 996	120 993	120 530
Járadékos tőke	—	24 843	21 251	21 937
Tőke összesen	68 030	116 839	142 244	142 234
Kockázattal súlyozott eszközök (RWA)	656 713	589 819	534 431	629 419
Alapvető tőke aránya	10,4 %	15,6 %	22,6 %	19,1 %
Tőke megfelelési mutató	10,4 %	19,8 %	26,6 %	22,6 %

(*) A szerkezetátalakítási terv benyújtásakor a 2011. évre vonatkozó pénzügyi beszámolás nem volt teljes körű, így a végleges szerkezetátalakítási tervben a 2011. szeptember 30-i adatokat használták fel. Az Íslandsbanki 2011. évi pénzügyi beszámolójának közzétételét követően a Hatóság aktualizálta az adatokat.

- (109) Ezenkívül a szerkezetátalakítási tervvel együtt benyújtott ICAAP-jelentés szerint az Íslandsbanki a következő tőke megfelelési mutatókkal számol a 2012–2016-os időszakra az alábbi 3. táblázatban:

3. táblázat

Előre jelzett tőke megfelelési mutatók és RWA-adatok 2012–2016 között, az összegek milliárd ISK-ban

	2012	2013	2014	2015	2016
Kockázattal súlyozott eszközök (RWA)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)
Alapvető tőke aránya	[20–25] %	[15–20] %	[10–20] %	[10–15] %	[10–15] %
Tőke megfelelési mutató	[20–30] %	[15–25] %	[15–20] %	[10–20] %	[10–15] %

- (110) A fenti adatok szerint az Íslandsbanki arra számít, hogy mind a szerkezetátalakítási időszakban, mind azt követően jelentősen túlteljesíti az FME tőkekövetelményeit. [...].

iii. Elfogadható jövedelmezőség elérése

- (111) A szerkezetátalakítási terv szerint és az alábbi 4. táblázatban foglaltak szerint az Íslandsbanki saját tőke-arányos nyeresége a bank 2008. évi alapítása óta – 2011 kivételével – stabil ⁽⁵⁷⁾.

⁽⁵⁷⁾ A ROE 2011. évi visszaesésének oka a Legfelsőbb Bíróság devizahitelezéssel kapcsolatos 2012. február 15-i döntése, valamint a Byrrel való összeolvadást követő goodwill-leírás volt.

4. táblázat

Korábbi sajáttőke-arányos nyereség (ROE)

(%)

	2008	2009	2010	2011
ROE	17,2	30,0	28,5	1,5

Ezenkívül a szerkezetátalakítási terv a szerkezetátalakítási időszakban és azon túl az 5. táblázatban bemutatott ROE-értékekkel számol.

5. táblázat

A sajáttőke-arányos nyereségre (ROE) vonatkozó előrejelzés

(%)

	2012	2013	2014	2015	2016
ROE	[5–15]	[10–20]	[5–15]	[5–15]	[5–15]

- (112) Az előrejelzés a szerkezetátalakítási tervben foglalt részletesebb pénzügyi tervezés eredménye, amelynek leglényegesebb vonásai a következők:
- a legfontosabb üzleti szegmensekből származó nyereség várhatóan [...]. Ez főként annak köszönhető, hogy 2014-től megnövekednek a finanszírozási költségek, és megszűnik a „diszkontbevétel”;
  - a piaci szegmensből származó nyereség 2016-ig várhatóan [...]ról [...] ISK-ra nő, döntően a nagyobb jutalékbevételeknek köszönhetően;
  - a nettó kamatkülönbözet 2014-ben várhatóan [...], majd ezen a szinten stabilizálódik;
  - az alkalmazottak száma várhatóan [...] fővel csökken;
  - a költség-jövedelem arány 2011 és 2014 között várhatóan 75 %-ról [...] %-ra mérséklődik.
- (113) Az izlandi hatóságok szerint az Íslandsbanki alapítása óta igen stabil teljesítménye bizonyos fokig annak köszönhető, hogy a bank a Glitnir hitelportfóliójához jelentős diszkonttal jutott hozzá ⁽⁵⁸⁾. A diszkont a hitelportfólió átalakítása során jelenleg és a továbbiakban is jelentős részt képvisel a banki bevételekben. Az előrejelzés szerint azonban a diszkont a szerkezetátalakítás befejeződésével teljes mértékben amortizálódik.
- (114) E vélemény alátámasztása céljából az izlandi hatóságok számítást nyújtottak be (6. táblázat), amely bemutatja, hogy a diszkont és az olyan egyéb nem rendszeres tételek nélkül, mint a Byr-ügylet miatti goodwill-leírás, hogyan alakult volna az éves eredmény.

6. táblázat

Nem rendszeres tételek nélküli eredmény

Millió ISK

	Éves eredmény	Nem rendszeres tételek	Nem rendszeres tételek nélküli eredmény
2008	2 366	– 1 543	14 909
2009	23 982	801	23 181

⁽⁵⁸⁾ A „jelentős diszkont” az izlandi hatóságok szerint két elemből: értékvesztésből és diszkontból állt. Az értékvesztés a követelési érték és a hiteleszközök becsült megtérülése közötti különbséget mutatja. Ezenfelül a megszerzett hitelportfóliót nem piaci áron értékelték, így a diszkont a szerződés szerinti és a piaci kamatlábak közötti eltérést tükrözi.

Millió ISK

	Éves eredmény	Nem rendszeres tételek	Nem rendszeres tételek nélküli eredmény
2010	29 369	14 507	14 862
2011	9 613	- 11 074	20 687
2012	(...)	(...)	(...)
2013	(...)	(...)	(...)
2014	(...)	—	(...)
2015	(...)	—	(...)
2016	(...)	—	(...)

- (115) A kapott adatok szerint a bank diszkont nélkül is nyereséges maradt volna, és a szerkezetátalakítási időszak hátralévő részében is nyereséges lesz. ⁽⁵⁹⁾ Nem világos azonban, hogy ezekben az adatokban a „jelentős diszkont” mindkét eleme megjelenik-e.

iv. Erős likviditási pozíció elérése és fenntartása

- (116) A likviditást illetően az FME előírja, hogy a készpénz- és készpénzjellegű eszközök állományának el kell érnie a látra szóló betétek értékének 5 %-át, és a bankoknak el kell viselniük a betétek 20 %-ának azonnali kiáramlását. Ezenkívül a CBI is szabályokat állapít meg a hitelintézetek likviditására vonatkozóan ⁽⁶⁰⁾, amelyek alapján a hitelintézetek likvid eszközeit és kötelezettségeit típus és lejárat szerint sorolják be, és a kockázatnak megfelelően súlyozzák. A hitelintézeteknek a következő háromhavi kötelezettségeket meghaladó értékű likvid eszközzel kell rendelkezniük. A szabályok stressztesztet is előírnak, amelynek során a különböző tőkeelemeket diszkontálják, feltételezve egyrészt azt, hogy valamennyi kötelezettséget lejáratkor meg kell fizetni, másrészt azt, hogy az egyéb kötelezettségeket, például a betétek egy részét rövid határidőre vagy azonnal kell megfizetni.
- (117) Az „A” és „B” ábra szerint az Íslandsbanki 2009-ben, 2010-ben és 2011-ben a felügyeleti követelményeknek megfelelő likviditási tartalékkal rendelkezett.

„A” és „B” ábra

Az Íslandsbanki megfelelése a likviditásra vonatkozó felügyeleti követelményeknek

Central Bank liquidity ratios if government liquidity facility is excluded				FME liquidity ratios if government liquidity facility is excluded			
Requirement to be above 100 % for 0-1 and 0-3 months				Requirement to be above 20 % in liquid assets ratio and above 5 % in the cash ratio			
	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011		31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011
ON - 1 m	2,34	2,73	1,32	Liquid assets ratio	N/A	33 %	31 %
0-3 m	2,41	2,73	1,31	Cash ratio	N/A	17 %	12 %
A change in classification results in a significant drop in the ratios between year-end 2010 and 2011				Not implemented until after year-end 2009			

⁽⁵⁹⁾ Hasonló eredményre jut az ISFI 2011. évi jelentése a bankok 2010. évi tevékenységéről; e jelentés szerint az Íslandsbanki még nagyobb „elsődleges” jövedelmezőséget ért el. Lásd http://www.bankasysla.is/files/SkyrslaBR_2011_net_74617143.pdf

⁽⁶⁰⁾ Lásd a CBI 2006. április 25-i 317. szabálykönyvét a likviditási rátákról, amely a <http://www.sedlabanki.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=4713> címen érhető el

- (118) Az alábbi „C” ábra szerint az Íslandsbanki 2010-ben és 2011-ben a 3 és 6 hónapon belül lejáró kötelezettségekre vonatkozóan javuló likviditási aránnyal rendelkezett, míg a 12 hónapos ráta stagnált.

(...)

[Az Íslandsbanki likviditási rátáit bemutató grafikon

Az értékek a szakmai titoktartás érdekében nem jelennek meg]

„C” ábra

Historikus likviditási ráták:

- az „A” likviditási ráta a 3 hónapon belül lejáró kötelezettségek fedezetét mutatja;
  - a „B” likviditási ráta a 6 hónapon belül lejáró kötelezettségek fedezetét mutatja;
  - a „C” likviditási ráta a 12 hónapon belül lejáró kötelezettségek fedezetét mutatja.
- (119) Az Íslandsbanki likviditási pozíciójának várható alakulását, különösen stresszhelyzetben, az alábbiakban részletesebben vizsgáljuk.

v. A lakossági és vállalati hitelportfóliók átalakításának véglegesítése

- (120) A 2008-ban kialakult pénzügyi válság előtt a bank lakossági és vállalati ügyfelei egyaránt jelentős mértékben eladósodtak. A válság nyomán a gazdaság és különösen az ingatlanárak visszaesésével a hirtelen túlzott tőkeáttételűvé vált ügyfelek sok esetben nem tudták teljesíteni adósságszolgálatukat, és saját tőkéjük negatív lett. Az Izland gazdasági jólétét fenyegető általános veszélyen kívül a bank hitelportfóliójának hirtelen romlása a bank jövőbeni életképessége szempontjából jelentős kockázattá vált. Emiatt az Íslandsbanki számára kiemelkedő fontosságú a lakossági és a vállalati hitelportfólió átalakításával járó, a szerkezetátalakítási tervben megfogalmazott mérlegalkalmazkodás.
- (121) Az izlandi hatóságok szerint az Íslandsbanki speciális adósságcsökkentő programokat dolgozott ki, emellett együttműködött az állammal és más bankokkal az általános adósságcsökkentő intézkedésekkel, például a 110 %-os jelzálog-kiigazítással ⁽⁶¹⁾ kapcsolatban.
- (122) Az Íslandsbanki a 2010 novemberében összeállított adatok alapján vázolta a Hatóság számára az általa alkalmazott szerkezetátalakítási módszereket. A bank eltérő módszereket alkalmaz az adósságállomány átstrukturálására vállalatok, valamint háztartások és magánszemélyek esetén. A nagyvállalatok számára egyedi megoldásokat dolgoz ki, míg a KKV-k a tőkének és/vagy a fennálló tartozásnak vagy kamatnak a vállalati eszközértékhez vagy a szabad cash flow-hoz történő igazításáról szóló javaslatot kapnak.
- (123) A háztartásoknak és magánszemélyeknek a bank többféle átstrukturálási megoldást, például fizetési halasztást, futamidő-hosszabbítást, valamint rugalmas fizetési konstrukciókat kínál fel.
- (124) A szerkezetátalakítás előrehaladásának figyelemmel kísérésére az Íslandsbanki emellett „szerkezetátalakítási irányítópultot” is kidolgozott, amelyet benyújtott a Hatóságnak.
- (125) Az izlandi hatóságok szerint és néhány olyan váratlan esemény ellenére, mint az izlandi Legfelsőbb Bíróság devizahitelekkel kapcsolatos legutóbbi döntése, az Íslandsbanki a vállalati hitelportfóliója átalakítását 2012, a lakossági állományét pedig 2013 végéig befejezi. A jelzáloghitelek kamatigazítása várhatóan 2014 végére fejeződik be.

⁽⁶¹⁾ A vezető izlandi bankok vállalták, hogy valamennyi túlzott tőkeáttételű ügyfélnek 110 %-os jelzálog-kiigazítást ajánlanak fel, azaz a jelzálog tőkerészt az ingatlan nyilvántartott értékének 110 %-ában rögzítik.

vi. A finanszírozási stratégia javítása

- (126) Az Íslandsbanki betétállománya az alapítást követően 400 milliárd ISK körüli szinten viszonylag stabil volt, 2011 végén pedig az Íslandsbanki és a Byr összeolvadásának köszönhetően 535 milliárd ISK-ra nőtt. A betétek jelenleg az összes kötelezettség mintegy 80 %-át teszik ki.
- (127) A bank betét-hitel aránya 2010–2011-ben 80 % körül vagy afelett alakult. Az Íslandsbanki feltételezi, hogy a jelenlegi alacsony betéti kamatok a gazdaság élénkülésével és a kockázatvállalási hajlandóság erősödésével arra ösztönzik a befektetőket, hogy pénzüik egy részét magasabb hozamú befektetésekbe csoportosítsák át. Ennek eredményeként a bank arra számít, hogy a betét-hitel arány 2016-ra [...] % környékére eshet. Ezenkívül a devizabetétek várhatóan [...]. Az Íslandsbanki arra törekszik, hogy finanszírozási forrásait fokozatosan diverzifikálja.
- (128) [...]. ⁽⁶²⁾
- (129) Az ISK finanszírozási igényt illetően [...]. Ugyanakkor az Íslandsbanki volt az első olyan izlandi bank, amely fedezett kötvényt bocsátott ki. Az első kibocsátásra 2011 decemberében került sor egy 4 milliárd ISK-s, CPI ⁽⁶³⁾-hez kötött kibocsátás keretében. A kibocsátást az intézményi befektetők kedvezően, túljegyzéssel fogadták. Az Íslandsbanki arra számít, hogy 2012-ben is bocsáthat ki rövid lejáratú papírt, továbbá a fedezett kötvények jelenlegi kibocsátását évi 10 milliárd ISK-s ütemben bővítheti. [...].
- (130) A szerkezetátalakítási terv szerint a finanszírozási források összetételének módosulása a tervezési időszak során növelni fogja a finanszírozási költségeket. A hitelfelvétel költsége feltételezhetően a CPI-hez rögzített kötvények esetében [...] bázisponttal, a nem rögzített kötvények esetében [...] bázisponttal haladja meg az alapkamatot, míg a betétel költsége mintegy [...] bázisponttal lesz magasabb az alapkamatnál.

vii. Költséghatékonyság

- (131) A szerkezetátalakítási terv szerint az Íslandsbanki továbbra is a hatékony és ésszerű működést tartja szem előtt annak érdekében, hogy ellensúlyozza a szigorúbb szabályozás és a nagyobb adóterhek miatt megemelkedett infrastruktúrális költségeket. A bank előadta, hogy 2011-ben jelentős eredményeket ért el a költséghatékonyság javításában, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy ez olyan hosszú távú projekt, amely a folyamatok módosítással és folyamatos elemzéssel jár. A szerkezetátalakítási terv szerint 2012 is a költségtudatosság és a költségcsökkentés, valamint a költségelemzés jegyében telik, amelynek során a bank felülvizsgálja, és szükség szerint javítja belső folyamatait. A fentiek szerint az említett intézkedések és a létszámcsökkentés következtében a költség-jövedelem arány 2011 és 2014 között várhatóan 75 %-ról [...] %-ra mérséklődik.

viii. A vállalatirányítás és a kockázatkezelés javítása

- (132) Az Íslandsbanki tájékoztatta a Hatóságot, hogy kiemelt fontosságúnak tartja azt, hogy vállalatirányítási struktúráit és folyamatait összhangba hozza a hazai és nemzetközi helyes gyakorlatokkal. Ehhez kapcsolódóan az Íslandsbanki kockázatkezelési és hiteellenőrzési részleget hozott létre. A részleg kockázatkezelési és hiteellenőrzési kérdésekkel foglalkozik. Munkája mindennapi folyamatokhoz kapcsolódik, és a bank valamennyi területére kiterjed. 2011-ben első alkalommal az Íslandsbanki átfogó kockázatkezelési kézikönyvet ⁽⁶⁴⁾ tett közzé éves jelentésével együtt. Az évente közzétett kockázatkezelési kézikönyv további információkat közöl a bank kockázatkezelési keretrendszeréről, tőkeszerkezetéről és -megfelelőségéről, a jelentős kockázati kitétségekről, valamint a kockázattértékelés folyamatairól.

⁽⁶²⁾ Az Íslandsbanki hangsúlyozta, hogy a betétek izlandi elsődlegessége korlátozza a fedezetlen adósságkibocsátás lehetőségét [...]

⁽⁶³⁾ Fogyasztói árinдекс.

⁽⁶⁴⁾ A kockázatkezelési kézikönyv elérhető a bank honlapján a www.islandsbanki.is/riskbook/cimen.

3.4.8. Életképesség alaphelyzeti forgatókönyv és stresszhelyzeti forgatókönyv esetén

- (133) A szerkezetátalakítási tervben az ICAAP-jelentésre hivatkozva az izlandi hatóságok az Íslandsbankira vonatkozóan stresszhelyzeti forgatókönyvet nyújtottak be, amellyel bizonyítani kívánták, hogy a bank hosszú távon is életképes.

3.4.8.1. Az alaphelyzeti forgatókönyv

- (134) Az alaphelyzetet a fent bemutatott szerkezetátalakítási terv és az alapját képező feltételezések alkotják.

3.4.8.2. A stresszhelyzeti forgatókönyv

- (135) A szerkezetátalakítási terv 5.9.3. fejezetében az Íslandsbanki megemlíti az izlandi pénzügyi felügyeletnek 2012. április 1-jén benyújtott ICAAP-jelentésben bemutatott stresszhelyzeti forgatókönyvet.
- (136) A 2012. évi ICAAP-jelentés fő megállapítása, hogy az Íslandsbanki tőkésítettsége jelentősen meghaladja a belső és külső minimumkövetelményeket egyaránt, és nagyobb mértékű annál, amit a „szokásos” üzleti feltételek mellett működő bank hosszú távú célként kitűzhet. A jelentés szerint a belső minimális tőkekövetelmények és az aktuális ICAAP keretében elvégzett stressztesztok alapján az ötéves üzleti tervben rögzített osztalékfizetések ésszerűnek mondhatók.
- (137) Az ICAAP-jelentés szerint az egyes évek osztalékfizetésére vonatkozó döntéseket naprakész tőke megfelelési elemzésre alapozva, a bank likviditási helyzetét figyelembe véve kell meghozni.
- (138) Az ICAAP-jelentés szerint a bank minimális tőke megfelelési mutatója az RWA arányában [...]–[...] % között alakul. 2012 végén a minimálisan szükséges tőke becsült összege [...] milliárd ISK, amelyből [...] milliárd ISK a 2a. pillérben előírt összeg olyan kockázati tényezőkre, amelyeket az 1. pillér nem fedez, vagy ott alábecsültek. Valójában azonban a bank tőke megfelelési mutatója 2011 végén 22,6 % volt. A stressztesztok eredményei azt mutatják, hogy a tőketöbblet egy része a bank működésére esetlegesen kedvezőtlen hatású események kezeléséhez szükséges, azonban a tőketöbblet fokozatos, osztalék formájában történő kifizetése ésszerűnek tekinthető. Az alábbi 7. táblázat szerint a stresszesemények kezeléséhez szükséges tőke 2012 elején becsült összege [...] milliárd ISK, a 2012 végi tőketöbblet [...] milliárd ISK:

7. táblázat

Az ICAAP-jelentés áttekintése

				Milliárd ISK
	1. pillér (*)	2a. pillér (**)	2b. pillér	CAD-követelmény
	Minimumkövetelmény	Kiegészítés	Stresszteszt	Valamennyi szint együttesen
Hitelkockázat	(...)	(...)		(...)
Piaci kockázat	(...)	(...)		(...)
Működési kockázat	(...)			(...)

Milliárd ISK

	1. pillér (*)	2a. pillér (**)	2b. pillér	CAD-követelmény
	Minimumkövetelmény	Kiegészítés	Stresszteszt	Valamennyi szint együttesen
Koncentrációs kockázat		(...)		(...)
Az 1. és 2a. pillérben minimálisan előírt tőke	(...)	(...)		(...)
Stresszteszt			(...)	(...)
CAD-követelmény	(...)	(...)	(...)	(...)
CAD 2012 végén				(...)
Tőketöbblet				(...)

(*) A tőkekövetelmények értékelésének első lépése az 1. pillér számításain alapul.

(**) Az ICAAP-jelentés szerint a 2. pillérben (2a. és 2b.) előírt kiegészítő tőkekövetelmény az alábbi módon becsülhető:

- Egyéb kockázattípusok és az 1. pillérben nem teljes mértékben fedezett kockázatok: Az 1. pillérben minimálisan előírt tőkén túl a 2a. pillérben további tőkére lehet szükség egyéb kockázati tényezők, vagy az 1. pillérben alábecsült kockázati tényezők kezelésére. Az 1. és 2a. pillér tőkekövetelményei alkotják a bankkal szembeni alapvető tőkekövetelményt.
- A rendelkezésre álló tőke csökkentése stresszteszt miatt és stratégiai célból: Az alapvető tőkekövetelmény becslése a „szokásos” üzleti feltételeken alapul. A banknak azonban meg kell győződnie arról, hogy tőkéje elegendő a tevékenysége biztosításához kedvezőtlen piaci feltételek mellett is, továbbá a bank üzleti stratégiájának támogatásához a következő években. Ezért szükséges lehet az, hogy a bank tőkepuffert képezzen, amellyel elviselheti a kedvezőtlen piaci feltételeket, és elősegítheti a tervezett növekedést. A szükséges tőkepuffer méretének becsléséhez a bank üzleti tervét stressznek teszik ki olyan feltételezések alapján, amelyek a bank kockázati profilját és üzleti stratégiáját érintik.

- (139) Az ICAAP-jelentésben az Íslandsbanki összesítve értékelte azokat a veszteségeket, amelyek a hitelkockázat, a piaci kockázat (kereskedési könyvben és banki könyvben), a működési kockázat, az üzleti kockázat (magnövekedett finanszírozási költségek, kisebb mértékben csökkenő működési költségek, [...] %-kal kisebb mértékben növekedő piaci bevételek hatása), valamint a jogi és politikai kockázat (a Legfelsőbb Bíróság devizahitelekkel kapcsolatos legutóbbi döntése, a vállalati – tengeri eredetű élelmiszerekre specializálódott – portfólió további helyreállításának elmaradása, valamint egyéb jogi és politikai kockázati tényezők) következtében merülhetnek fel.
- (140) Ezenkívül az Íslandsbanki a likviditási rátájára vonatkozó stressztesztet is végzett. Ennek során az Íslandsbanki egy alapvető stresszhelyzetet ⁽⁶⁵⁾ és egy súlyosabb stresszhelyzetet vett alapul, amelyekben a készpénzbe- és kiáramlás különböző forrásait változó mértékű stressznek tette ki. Az eredmény azt jelzi, hogy a bank pozíciója megfelelő a váratlan likviditási zavarok elviseléséhez.

3.4.9. Exitstratégia, az állami tartozás visszafizetése

- (141) Az előzőekben leírtaknak megfelelően a járulékos tőkeelemek futamideje 2009 decemberétől számítva 10 év. Az ellentételezés mértéke a beépített emelési záradék szerint 5 év (azaz 2014) után az EURIBOR felett 400 bázispontról 500 bázispontra nő. Az izlandi hatóságok szerint az emelés célja, hogy ösztönözze a bankot a tőkerész ezt követő visszafizetésére.

⁽⁶⁵⁾ A bank belső likviditási rátája inkább stresszhelyzetre, mint szokásos üzleti feltételekre utal.

- (142) Az államnak az Íslandsbankiban megmaradó 5 %-os részesedését illetően a pénzügyi vállalkozásokban birtokolt állami részesedéseket az izlandi állam pénzügyi befektető társasága, az ISFI kezeli ⁽⁶⁶⁾. A 2012. évi állami költségvetésben a kormány felhatalmazást kapott a takarékpénztárakban jelenleg meglévő állami részesedés értékesítésére, azonban egyelőre nem született döntés a három nagy kereskedelmi bank állami tulajdonrészének értékesítéséről. Az illetékes miniszterek ugyanakkor munkacsoportot hoztak létre, amelynek keretében a kereskedelmi bankokban meglévő részesedések értékesítési lehetőségeit vizsgálják. A kormány jelezte, hogy nem tervezi a Landsbankinnban meglévő részesedését a bank részvénytőkéjének kétharmada alá csökkenteni, ugyanakkor az Íslandsbankiban és az Arion Bankban birtokolt tulajdonrészét hamarosan eladásra kínálhatja, vagy – ha a többségi tulajdonosok az eladás mellett döntenek – a bankok egészével együtt értékesítheti bizonyos feltételek teljesülése esetén ⁽⁶⁷⁾.
- (143) A speciális likviditási eszköz 2012 szeptemberéig áll rendelkezésre, és eddig nem került felhasználásra. Az izlandi hatóságok az általános betétbiztosításra vonatkozó kormányzati nyilatkozat visszavonását tervezik a közeljövőben, még a tőkekorlátozások megszüntetése előtt.
- (144) A Straumur-megállapodást illetően a kötvény eredetileg 2013. március végén járt volna le, azonban 2012 elején a Straumur teljes egészében törlesztette. Ettől kezdve megszűnt a mögöttes eszközök elégségességével kapcsolatos állami kockázatvállalás.

4. A HIVATALOS VIZSGÁLATI ELJÁRÁS MEGINDÍTÁSÁNAK ÉS A BYR-HATÁROZATOKKAL IDEIGLESEN JÓVÁHAGYOTT INTÉZKEDÉSEK INDOKLÁSA

- (145) Az eljárás megindításáról szóló határozatában a Hatóság előzetesen megállapította, hogy az izlandi államnak az Íslandsbanki tőkésítésére irányuló intézkedései, valamint a likviditási eszköz az EGT-megállapodás 61. cikke szerinti állami támogatásnak minősülnek. Ezen túlmenően nem zárhatta ki, hogy a betétbiztosítás és a Straumur-megállapodás állami támogatással járt együtt. Az eljárás megindításáról szóló határozat nem terjedt ki az Byr akvizíciójával kapcsolatos támogatási intézkedésekre, amelyeket a Hatóság a Byr-határozatokban ideiglenesen hagyott jóvá. A Hatóság a jelen határozatában alkot végleges véleményt az intézkedésekről, amelyek továbbra is összefüggenek a folyamatban lévő értékeléssel.
- (146) Az eljárás megindításáról szóló határozatban értékelt intézkedések összeegyeztethetőségét illetően a Hatóság úgy ítélte meg, hogy végleges véleményt csak szerkezetátalakítási terv alapján alkothat, amelyet nem nyújtottak be azt megelőzően, hogy a Hatóság a hivatalos vizsgálati eljárást 2010. december 15-én megindította. A Hatóság különösen amiatt adott hangot a támogatás összeegyeztethetőségével kapcsolatos kétségeinek, hogy több mint egy évvel az Íslandsbanki létrehozását követően sem állt rendelkezésre szerkezetátalakítási terv.

4.1. Az érdekelt felek észrevételei

- (147) A régi bank hitelezői nyilatkozatot juttattak el a Hatósághoz, amelyben hangsúlyozták, hogy érdekelt félnek kell tekinteni őket, továbbá jelezték annak lehetőségét, hogy a későbbiekben további észrevételeket nyújtanak be.

4.2. Az izlandi hatóságok észrevételei

- (148) Az izlandi hatóságok elfogadják, hogy az Új Glitnir Bank (jelenleg Íslandsbanki) létrehozása kapcsán hozott intézkedések állami támogatásnak minősülnek. Az izlandi hatóságok véleménye szerint azonban az intézkedések az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján összeegyeztethetők az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével, mivel szükségesegek, arányosak és megfelelőek az izlandi gazdaságban bekövetkezett komoly zavar megszüntetéséhez. Az izlandi hatóságok véleménye szerint a meghozott intézkedések minden tekintetben megfelelnek a Hatóság állami támogatásra vonatkozó iránymutatásaiban rögzített elveknek, emellett úgy vélik, hogy a támogatás szükséges, és azt csak a minimálisan szükséges összegben nyújtották.

⁽⁶⁶⁾ Az ISFI a 2009 augusztusában hatályba lépett 88/2009. törvénnyel létrehozott, független igazgatóság irányítása alatt, a pénzügyminiszternek alárendelten működő állami szerv. Az ISFI-nek az alapítását követő 5 éven belül teljesítenie kell feladatait. Az ISFI a részesedéseket a jogszabályoknak, a helyes kormányzás elveinek és a helyes üzleti gyakorlatnak, valamint az állam tulajdonosi politikájának megfelelően kezeli. Célja a dinamikus belföldi pénzügyi piac helyreállítása, egyúttal a tényleges piaci verseny elősegítése és az átláthatóság biztosítása minden olyan döntésben, amely a pénzügyi tevékenységekkel kapcsolatos állami szerepvállalást érinti.

⁽⁶⁷⁾ Ezek a feltételek különösen a Legfelsőbb Bíróságnak a devizahitelekkel kapcsolatos legutóbbi döntései miatti bizonytalanságot érintik, valamint azt, hogy a fizetésképtelen régi bankok eszközeinek felszámolása megfelelően lezajlott. Lásd az izlandi pénzügyi rendszer jövőbeli struktúrájáról szóló jelentés 9.7. fejezetét (<http://eng.efnahagsraduneyti.is/media/Acrobat/Future-Structure.pdf>)

- (149) Az izlandi hatóságok hangsúlyozzák továbbá, hogy a Glitnir Bank korábbi tulajdonosai teljes részesedésüket elvezítették és nem kaptak állami kártérítést, továbbá azt, hogy a támogatás kialakítása megfelelő ahhoz, hogy minimalizálja a negatív hatások áterjedését a versenytársakra, valamint azt, hogy a hitelek feltételei (a járulékos tőkeelemek) összemérhetők a piaci feltételekkel.
- (150) Az izlandi hatóságok szerint a betétbiztosítás nem minősül állami támogatásnak.

4.3. Az izlandi hatóságok kötelezettségvállalásai

- (151) Az izlandi hatóságok számos kötelezettséget vállaltak, amelyek többsége a versenynek az értékelt támogatás által okozott torzulásaival kapcsolatos. A kötelezettségvállalásokat a melléklet mutatja be.

II. ÉRTÉKELÉS

1. AZ ÁLLAMI TÁMOGATÁS FENNÁLLÁSA

- (152) Az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy:

„Ha e megállapodás másként nem rendelkezik, összeegyeztethetetlen az e megállapodásban foglaltak érvényesülésével az EK-tagállamok vagy az EFTA-államok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a szerződő felek közötti kereskedelmet.”

- (153) Az alábbiakban a Hatóság a következő intézkedéseket ⁽⁶⁸⁾ értékeli:

- az izlandi állam által az új banknak juttatott induló működő tőke,
- az új bank (ideiglenes) teljes állami tőkésítése,
- 5 %-os állami tulajdonrész megtartása azt követően, hogy a részvénytőke 95 %-át a Glitnir hitelezői szerezték meg,
- az új banknak alárendelt kölcsöntőke formájában az állam által juttatott járulékos tőkeelemek.

A fenti intézkedéseket a határozat a továbbiakban a „tőkésítési intézkedések” kifejezéssel említi. Ezenkívül a Hatóság a következőket értékeli:

- a speciális likviditási eszközről szóló megállapodást,
- az izlandi kormány nyilatkozatát az izlandi bankokban elhelyezett hazai betétek teljes körű biztosításáról,
- a Straumur-megállapodást.

- (154) A Hatóság emlékeztet továbbá arra, hogy az Íslandsbankit a második Byr-határozattal a Byrnek nyújtott támogatás lehetséges kedvezményezettjeként jelölte meg, különösen az alárendelt kölcsön tekintetében, amelyet a Byr és az Íslandsbanki összeolvadásáig tartottak rendelkezésre. A Hatóság ismételen felhívja továbbá a figyelmet arra, hogy az Íslandsbankival egyesült Byrre vonatkozóan ideiglenesen jóváhagyott mentőintézkedések állami támogatásnak minősülnek, amelynek végső összeegyeztethetősége az összeolvadással létrejött társaság szerkezetátalakítási tervétől függ.

1.1. Állami források fennállása

- (155) Mint azt a Hatóság az eljárás megindításáról szóló határozatban előzetesen megállapította, a tőkésítési intézkedéseket egyértelműen az izlandi államkincstár által biztosított állami forrásból finanszírozzák. Az Íslandsbanki rendelkezésére álló likviditási eszköz is egyértelműen tartalmaz állami forrást. A Straumur-megállapodással kapcsolatban az állam vállalta azt a kockázatot, hogy a Straumur eszközei nem biztosítanak elégséges fedezetet a Straumur átadott kötelezettségeire (betéteire). Lényegében a megállapodás garantálta a hiány pótlását, amely állami források (lehetséges) átadásával jár.

⁽⁶⁸⁾ Részletes leírásuk a jelen határozat 3. fejezetében található.

- (156) A betétbiztosítással kapcsolatban a Hatóság előzetesen kiemeli, hogy értékelése a fenti kiegészítő betétbiztosításra terjed ki, amely lényegében az izlandi kormány azon nyilatkozataiban áll, hogy a hazai kereskedelmi bankokban és takarékpénztárakban, valamint azok fiókjaiban elhelyezett betétek teljes körű védelmet élveznek.
- (157) Az értékelés nem érinti a Hatóság véleményét arról, hogy a 98/1999. törvény, az izlandi kormány intézkedései, valamint a TIF a pénzügyi válság alatt összeegyeztethetőek voltak-e az EGT jogával és különösen a 94/19/EK irányelvvel. A 97/9/EK és a 94/19/EK irányelv végrehajtása tekintetében a Hatóság véleménye az, hogy amennyiben az intézkedések állami támogatásnak minősülnek, az állami források felhasználása az EGT jogának való megfelelés érdekében nem ad okot aggodalomra az EGT-megállapodás 61. cikke alapján. A jelen határozat ezért az említett intézkedéseket nem érinti.
- (158) Az eljárás megindításáról szóló határozatban a Hatóság kijelentette, hogy tovább vizsgálja azt, hogy az izlandi állam fenti nyilatkozatai kellően pontosak, határozottak, feltétel nélküliek és kötelező erejűek-e ahhoz, hogy állami források elkötelezésének minősüljenek⁽⁶⁹⁾. E feltételek teljesülésének értékelésében a Hatóság megállapítja, hogy a nyilatkozatok állami forrásra vonatkozó visszavonhatatlan kötelezettségvállalást jelentenek, amelyet alátámaszt az a tény, hogy az izlandi állam minden rendelkezésére álló eszközzel a betétesek védelmére törekedett: nemcsak a betétesek besorolását módosította a fizetésektelen intézetekkel szembeni követeléseket illetően (ez nem járt állami források felhasználásával), hanem egyértelműen jelezte az is, hogy a betéteseket nem érheti veszteség. Ezenkívül a hazai kereskedelmi bankokban és takarékpénztárakban elhelyezett valamennyi betétre vállalt általános állami garancia abban is különbözik az EGT jogán alapuló betétbiztosítási rendszerektől, hogy a védelem összege korlátlan, ugyanakkor az intézkedést kihasználó bankok ahhoz pénzügyileg nem járulnak hozzá.
- (159) Az izlandi kormánynak a saját nyilatkozatával kapcsolatos értelmezését szemléltetik a pénzügyi szektorban 2008 októbere óta végrehajtott állami beavatkozások, amelyeket a nyilatkozatban tett ígérek teljesítésének szándéka motivált. A beavatkozások keretében a pénzügyi vállalkozások betétjeinek védelmét szolgáló olyan intézkedésekre került sor, mint a három kereskedelmi bank megalapítása, a SPRON betétjeinek áthelyezése az Arion Bankhoz, a Straumur betétjeinek áthelyezése az Íslandsbankihoz, 5 takarékpénztár Sparisjóðabanki Íslandsban elhelyezett betétjeinek CBI általi átvétele, a Byr Savings Bank által kezelt betétek áthelyezése a Byr hf.-hez, a Keflavík Savings Bank által kezelt betétek áthelyezése a SpKefhez, valamint az állami garancia a SpKef betétjeiért a Landsbankinnal történő kényszerezegyesülést követően.
- (160) Az izlandi hatóságok több, a Hatóság által jelenleg vizsgált, az előzőekben részben említett állami támogatási ügyben kifejtették, hogy az adott esetben választott intézkedés jelentette a legkisebb pénzügyi terhet az izlandi állam számára abban, hogy a betétesek teljes körű védelmére tett ígéretét teljesítse.
- (161) A fentiek fényében a Hatóság úgy véli, hogy kötelező erejű, pontos, feltétel nélküli és határozott intézkedés van érvényben. Ennek alapján a Hatóság megállapítja, hogy az izlandi államnak a betétek teljes körű védelmére vonatkozó nyilatkozatai az EGT-megállapodás 61. cikke értelmében állami források elkötelezésének minősülnek.

1.2. Bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése

1.2.1. Előny

- (162) A támogatási intézkedéseknek először is olyan előnyöket kell biztosítaniuk az új bank számára, amelyek révén az mentesül az egyébként a költségvetését terhelő költségek alól. Az eljárás megindításáról szóló határozatban foglalt előzetes következtetéssel összhangban a Hatóság fenntartja azt a véleményét, hogy a tőkésítési intézkedések mindegyike előnyt biztosít az új bank számára, mivel a rendelkezésre bocsátott tőkéhez a bank állami beavatkozás nélkül nem jutott volna hozzá.

⁽⁶⁹⁾ Ezzel kapcsolatban lásd a Törvényszék T-425/04., T-444/04., T-450/04. és T-456/04. sz., Franciaország és társai kontra Bizottság egyeztetett ügyekben hozott ítéletének (EBHT 2010., II-02099. o.) 283. pontját (jogorvoslat).

- (163) Annak megállapításában, hogy egy vállalkozásba például tőkeinjekció útján történő befektetés előnnyel jár-e, a Hatóság a piaccgazdasági befektető elvét alkalmazza, és értékeli, hogy az állami szervhez hasonló méretű magánbefektető a szokásos piaci feltételek mellett végrehajtotta volna-e a befektetést. ⁽⁷⁰⁾ A nehéz helyzetbe került bankok javára hozott tőkésítési intézkedéseket illetően a pénzügyi válság kitörése óta mind az Európai Bizottság – a pénzügyi válság kezdete óta számos ügyben ⁽⁷¹⁾ –, mind a Hatóság ⁽⁷²⁾ általában azt a megközelítést alkalmazta, hogy a 2008 ősze óta a pénzügyi piacokat jellemző kaotikus és bizonytalan helyzetre tekintettel a bankok állami feltőkésítése állami támogatásnak minősül. Ez az általános megfontolás különösen érvényes az izlandi pénzügyi piacokra a 2008–2009 közötti időszakban, amikor a teljes rendszer összeomlott. A Hatóság ennél fogva úgy véli, hogy a tőkésítési intézkedések az Íslandsbanki számára előnyt biztosítottak attól függetlenül, hogy az új bank tőkéjének 95 %-át végül a – nagyrészt magánszektorbeli – hitelezők szerezték meg. A magánszektor az Íslandsbanki tőkésítésében való közreműködés során kizárólag a régi pénzintézet hitelezői képviselik, akik kizárólag veszteségük csökkentésére törekednek. ⁽⁷³⁾
- (164) Hasonló megfontolások érvényesek a speciális likviditási eszközre, amelynek kialakítására olyan állami segítségnyújtási intézkedéscsomag keretében került sor, amelynek célja az volt, hogy a csődbe ment bankok tevékenységét új alapítású bankokban állítsa helyre, továbbá a csődbe ment bankok hitelezőit arra ösztönözze, hogy az új bankokban részesedést szerezzenek. Az állam nyilvánvalóan azért avatkozott be, mert nem volt egyértelmű, hogy az Íslandsbanki a piacon elegendő likviditáshoz juthat-e. Ennél fogva az állam nem magánbefektetőként, hanem a magánbefektetők helyett járt el, akik nem vállalták, hogy pénzügyi vállalkozások számára hitelezzenek. A Hatóság ezért megerősíti az eljárás megindításáról szóló határozatban foglalt előzetes következtetését, és úgy véli, hogy a speciális likviditási eszköz az Íslandsbanki számára előnyt biztosított.
- (165) A Straumur eszközeinek és kötelezettségeinek átadását (a Straumur-megállapodást) illetően a Hatóság kedvezően veszi figyelembe azt, hogy a teljes ügylet célja, hogy az Íslandsbanki kizárólag az átvett kötelezettségek összegével azonos kompenzációhoz jusson. Az állam vállalja azonban annak kockázatát, hogy a Straumur eszközeinek értéke elmarad az átadott betétek értékétől, valamint a hiány pótlásának kötelezettségét. Ezért elmondható, hogy az Íslandsbanki azon túl, hogy a kötvény után járó kamat formájában bevételre tesz szert, goodwill és piaci részesedés megszerzésére válik képessé anélkül, hogy kockázatot vállalna. A Hatóság megállapítja, hogy ez előnynek minősül.
- (166) Végül a Hatóságnak értékelnie kell azt is, hogy a kiegészítő betétbiztosítás előnyt biztosít-e az Íslandsbankinak és általában az izlandi bankoknak. E tekintetben a Hatóság megállapítja, hogy amikor az izlandi hatóságok első ízben nyilatkoztak a betétekre vállalt garanciáról, akkor nem volt teljesen egyértelmű, hogy ez a gyakorlatban hogyan kivitelezhető, így különösen az, hogy a beavatkozás milyen hatással járna arra a bankra, amely nem képes teljesíteni a betéteseivel szembeni kötelezettségeit. Az eddigiek alapján az ilyen bankot vélhetően hagyják csődbe menni, azonban az izlandi állam – például a betétek más bankhoz helyezésével és az eszközhiány pótlásával – gondoskodik a betétek teljes kifizetéséről, így arról, hogy a betétesek mindig teljes összegben férhessenek hozzá betéteikhez.
- (167) A Hatóság megítélése szerint másodlagos jelentőségű, hogy az állam pontosan hogyan teljesíti a hazai betétekre vállalt korlátlan garanciát. A lényeges mozzanat az, hogy az állam kötelezettséget vállalt a korlátlan mértékű beavatkozásra akkor, ha egy bank nem fizeti ki a betéteket.

⁽⁷⁰⁾ Lásd például a Törvényszék T-228/99. sz. WestLB kontra Bizottság ügyben hozott ítéletét (EBHT 2003., II-435. o.).

⁽⁷¹⁾ Lásd például a Bizottságnak az NN 51/2008. sz. Kezességvállalási program bankok számára, Dánia ügyben hozott 2008. október 10-i határozatának 32. pontját, valamint a Bizottságnak a C 10/2008. sz. IKB ügyben hozott 2008.10.21.-i határozatának 74. pontját.

⁽⁷²⁾ Lásd a Hatóság 2009. május 8-i 205/09/COL határozatát a pénzügyi stabilitás és a reálgazdaság számára történő hitelezés elősegítése céljából az alapvetően stabil bankok átmeneti feltőkésítésére irányuló programról (Norvégia), amely a <http://www.eftasurv.int/?1=1&showLinkID=16694&1=1> címen érhető el.

⁽⁷³⁾ Ezzel összefüggésben lásd az Európai Bizottság hasonló érvelését, amelyet a C 4/10 (korábbi NN 64/09) sz. a Trèves (Franciaország) vállalkozás számára nyújtott támogatás ügyben hozott bizottsági határozatban alkalmazott a nehéz helyzetben lévő vállalkozásban szerzett beszállítói részesedésekkel kapcsolatban.

- (168) A Hatóság véleménye szerint a korlátlan garancia előnyben részesítette az Íslandsbankit: először is – a korlátlan állami garancia és az ebből adódó erős biztonsági háló formájában – számottevő versenyelőnyt biztosít az alternatív befektetési lehetőségekkel és szolgáltatásokkal szemben. Ezt mutatja például a gazdasági miniszter nemrég kiadott jelentése, amely a következőkről számol be: „Az izlandi pénzügyi vállalkozások jelenleg védett környezetben, tőkekorlátozások és általános betétbiztosítás mellett működnek. Ilyen körülmények között a bankbetét gyakorlatilag az egyetlen biztonságos megoldás az izlandi megtakarítók számára.”⁽⁷⁴⁾
- (169) Másodszor egyértelműnek látszik, hogy betétbiztosítás nélkül az Íslandsbanki az elődjénél könnyebben kerülhetett volna nehéz helyzetbe a tömeges betétkivonás miatt⁽⁷⁵⁾. A banknak – hogy a kockázatot kompenzálja – valószínűleg magasabb kamatot kellett volna fizetnie a betétgyűjtéshez vagy akár betétállománya megtartásához akkor, ha az izlandi állam nem vállalja a korlátlan kiegészítő betétbiztosítást. Ennek megfelelően a Hatóság megállapítja, hogy a betétbiztosítás előnyt jelent a bank számára.

1.2.2. Szelektivitás

- (170) Másodszor, a támogatási intézkedésnek szelektívnek kell lennie annyiban, hogy „bizonyos vállalkozásokat vagy bizonyos áruk termelését” előnyben részesíti. A tőkésítési intézkedések, a likviditási eszköz és a Straumur-megállapodás szelektív intézkedések, mivel kizárólag az Íslandsbanki számára előnyösek.
- (171) Ezenfelül mivel az állami támogatás olyan helyzetekben is szelektív lehet, amelyekben egyes gazdasági ágazatok előnyöket élveznek, míg mások nem, a Hatóság szelektívnek tekinti az olyan állami betétbiztosítást is, amely a teljes izlandi bankszektor számára előnyös. Ezt a megállapítást támasztják alá a fenti megfontolások is, amelyek szerint a bankokat előnyben részesítik más olyan vállalkozásokkal szemben, amelyek a pénz megtakarítására és befektetésére kínálnak lehetőséget.

1.3. A verseny torzítása és a szerződő felek közötti kereskedelemre gyakorolt hatás

- (172) Az intézkedések erősítik az Íslandsbanki pozícióját annak Izlandon és más EGT-államokban működő versenytársaival vagy lehetséges versenytársaival szemben. Az előzőekben leírtaknak megfelelően az Íslandsbanki a pénzügyi piacokon végez tevékenységet, amelyek az EGT-n belüli nemzetközi verseny szempontjából nyitottak. Bár az izlandi pénzügyi piacok jelenleg – főként a tőkekorlátozások miatt – meglehetősen elszigeteltek, az ország továbbra is rendelkezik határokon átnyúló kereskedelemmel (annak potenciáljával), amely a tőkekorlátozások megszűnésével bővülni fog. Ez alapján valamennyi értékelt intézkedés torzítja a versenyt és hatással van az EGT-megállapodásban részes szerződő felek közötti kereskedelemre.⁽⁷⁶⁾

1.4. Következtetés

- (173) A Hatóság a fentiek alapján arra a következtetésre jut, hogy az izlandi államnak az új bank tőkésítésére irányuló intézkedései, továbbá a likviditási eszköz, a betétbiztosítás és a Straumur-megállapodás az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében állami támogatással járnak. A Hatóság emlékeztet arra, hogy ugyanerre a következtetésre jutott az Byrre vonatkozóan a Byr-határozatokkal jóváhagyott tőkésítési intézkedésekkel kapcsolatban is.

⁽⁷⁴⁾ A gazdasági miniszternek az izlandi parlamenthez benyújtott 2012. márciusi jelentése az izlandi pénzügyi rendszer jövőbeli struktúrájáról, 9.6. fejezet, elérhető a <http://eng.atvinnuvegaraduneyti.is/media/Acrobat/Future-Structure.pdf> címen.

⁽⁷⁵⁾ A Hatóság ezzel kapcsolatban megemlíti a CBI elnökének a bank 2010 második felére vonatkozó pénzügyi stabilitási jelentésében foglalt észrevételét, amely szerint a pénzügyi intézmények tőkésítettségét jelenleg a tőkekorlátozások és a kormány betétbiztosításáról szóló nyilatkozatai védik. Lásd <http://www.sedlabanki.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=8260>, 5. o. Lásd ezenkívül a Bizottságnak az NN 48/2008. sz. Kezességvállalási program bankok számára, Írország ügyben hozott határozatának 46. és 47. pontját: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/comp-2008/nn048-08.pdf; valamint az NN 51/2008. sz. Kezességvállalási program bankok számára, Dánia ügyben hozott határozatát: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/comp-2008/nn051-08.pdf.

⁽⁷⁶⁾ Ezzel kapcsolatban lásd a 730/79. sz. Phillip Morris kontra Bizottság ügyet (EBHT 1980., 2671. o.).

2. ELJÁRÁSI KÖVETELMÉNYEK

- (174) A 3. jegyzőkönyv I. része 1. cikkének (3) bekezdése értelmében „az EFTA Felügyeleti Hatóságot az észrevételei megtételéhez szükséges időben tájékoztatni kell a támogatás nyújtásának vagy módosításának tervéről (...). Amíg ebben az eljárásban végső határozat nem születik, az érintett állam a tervezett intézkedéseket nem hajtja végre.”
- (175) Az izlandi hatóságok a végrehajtást megelőzően nem értesítették a Hatóságot az eljárás megindításáról szóló határozattal érintett támogatási intézkedésekről. A Hatóság ez alapján arra a következtetésre jut, hogy az izlandi hatóságok nem tettek eleget a 3. jegyzőkönyv I. része 1. cikkének (3) bekezdésében foglalt kötelezettségeiknek. A támogatási intézkedések ezért jogszerűtlenek voltak.

3. A TÁMOGATÁS ÖSSZEEGYEZTETHETŐSÉGE

- (176) A Hatóság előzetesen megjegyzi, hogy bár az Íslandsbanki új, 2008-ban létrehozott jogi személy, belföldi tevékenységét tekintve egyértelműen a Glitnir gazdasági jogutódja abban az értelemben, hogy a két társaság között gazdasági folytonosság áll fenn. Mivel az Íslandsbanki 2008 őszétől folytatott gazdasági tevékenysége a támogatás nélkül nem lett volna lehetséges, a Hatóság a bankot nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak tekinti.
- (177) Ezenkívül az értékelt intézkedések egyben mentő- és szerkezetátalakítási intézkedések is. Az eljárás megindításáról szóló határozat megállapítja, hogy a Hatóság valószínűleg összeegyeztethető megmentési támogatásként ideiglenesen jóváhagyta volna az intézkedéseket, ha azokról végrehajtásukat megelőzően tájékoztatást kap, mielőtt az intézkedésekről szerkezetátalakítási terv alapján alkot végleges véleményt. Mivel azonban a kellő időben nem kapott tájékoztatást, a Hatóság hivatalos vizsgálati eljárást kezdeményezett, és szerkezetátalakítási terv benyújtását írta elő. A fentiek szerint az intézkedések végső összeegyeztethetősége attól függ, hogy a szerkezetátalakítási terv teljesíti-e a Hatóságnak a nehéz helyzetben lévő vállalkozásoknak nyújtott állami támogatásokkal kapcsolatos iránymutatásaiban foglalt feltételeket.

3.1. Az összeegyeztethetőség értékelésének jogalapja: Az EGT-megállapodás 61. cikkének (3) bekezdése és a Hatóság szerkezetátalakítási iránymutatása

- (178) Az olyan nehéz helyzetben lévő vállalkozásoknak nyújtott állami támogatások értékelése, mint amilyen az Íslandsbanki, általában az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján történik, a Hatóság azonban a megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján engedélyezheti egy „tagállam vagy EFTA-állam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére nyújtott” állami támogatást. A banki iránymutatás 8. fejezetével ⁽⁷⁷⁾ összhangban a Hatóság megerősíti, hogy a joggyakorlatnak és az Európai Bizottság döntéshozatali gyakorlatának megfelelően az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján szűken kell értelmezni azt, hogy mi minősül egy EFTA-állam gazdaságában bekövetkezett komoly zavarnak.
- (179) Az izlandi hatóságok az előzőekben részletezett módon kifejtették, hogy Izland pénzügyi rendszere 2008 októberében rendszerszintű válságba került, amelynek következtében vezető bankjai és takarékpénztárai néhány napon belül összeomlottak. Az összeomlott pénzügyi intézmények együttes piaci részesedése az izlandi pénzügyi piac legtöbb szegmensében meghaladta a 90 %-ot. A nehézségek az ország devizája iránti bizalom megrendülésével jártak együtt. A pénzügyi válság igen súlyosan érintette az izlandi realgazdaságot. Bár a válság kitörése óta több mint három év telt el, az izlandi pénzügyi rendszert továbbra kaotikus állapotok jellemzik. Annak ellenére, hogy a helyzet 2008 óta jelentősen enyhült, az intézkedéseket egyértelműen az izlandi gazdaságban bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére hozták.
- (180) Ebből adódóan a Hatóság úgy ítéli meg, hogy az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontját a vizsgált esetre alkalmazni kell.

⁽⁷⁷⁾ Lásd a Hatóság állami támogatásokról szóló iránymutatásainak VIII. részét: A pénzügyi válságra vonatkozó ideiglenes szabályok. Az állami támogatásokról szóló szabályoknak a pénzügyintézetek vonatkozásában a jelenlegi pénzügyi világválsággal összefüggésben tett intézkedésekre történő alkalmazása. Elérhető a <http://www.eftasurv.int/?1=1&showLinkID=16604&1=1> címen.

A szerkezetátalakítási közlemény alkalmazása

- (181) A Hatóságnak az állami támogatásokkal kapcsolatban a pénzügyi szektor életképességének helyreállítására és a jelenlegi válságban hozott szerkezetátalakítási intézkedéseknek az állami támogatási szabályok alapján történő értékelésére vonatkozó iránymutatása ⁽⁷⁸⁾ (a továbbiakban: a szerkezetátalakítási iránymutatás) rögzíti a jelenlegi válságban a pénzügyi intézmények szerkezetátalakítására vonatkozó állami támogatási szabályokat. A szerkezetátalakítási iránymutatás szerint egy pénzügyi intézmény szerkezetátalakítása akkor egyeztethető össze az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontjával, ha a jelenlegi pénzügyi válsággal összefüggésben megfelel az alábbi feltételeknek:
- i. a bank életképességének helyreállításához vezet;
  - ii. a kedvezményezett részéről elégséges saját hozzájárulást tartalmaz (tehermegosztás);
  - iii. elégséges intézkedéseket tartalmaz a versenytorzulás korlátozására.
- (182) A Hatóság ennél fogva az alábbiakban az Íslandsbankira vonatkozóan benyújtott, a Byr akvizíciójára is kiterjedő szerkezetátalakítási terv alapján értékeli a felsorolt feltételek teljesülését, így azt, hogy az előzőekben leírt támogatási intézkedések, valamint a Hatóság által a Byr-határozatban megjelölt intézkedések összeegyeztethető szerkezetátalakítási támogatásnak minősülnek-e.

3.2. Az életképesség helyreállítása

- (183) A szerkezetátalakítási támogatás elsődleges célja, hogy helyreállítsa a támogatás kedvezményezettjének hosszú távú életképességét; annak értékelése, hogy ez szerkezetátalakítási támogatással megvalósítható-e, fontos szempont a támogatás összeegyeztethetőségének megállapításában.
- (184) A fentiek szerint az izlandi gazdaságban a 2008. őszi események nyomán kialakult kaotikus helyzet, a tőkekorlátozások és hasonló rendkívüli intézkedések jelenléte, az átalakuló szabályozási környezet, valamint a makrogazdasági kilátások, amelyek az utóbbi időben tapasztalt stabilizáció ellenére – különös tekintettel az euróövezet elhúzó gazdasági nehézségeire – továbbra is bizonytalanok, megnehezítik egy bank nyereséges működtetését és hosszú távú életképességének biztosítását. A Hatóság előzetesen hangsúlyozza, hogy ezt a megfontolást szem előtt kell tartani az alábbi értékelés során.
- (185) A szerkezetátalakítási iránymutatás 2. szakasza rögzíti, hogy az EGT-államnak átfogó és részletes szerkezetátalakítási tervet kell benyújtania, amely teljes körűen ismerteti az üzleti modellt, és helyreállítja a bank hosszú távú életképességét. A szerkezetátalakítási iránymutatás 10. bekezdése előírja, hogy a szerkezetátalakítási tervnek meg kell határoznia a bank nehézségeit előidéző okokat és a bank saját gyengeségeit, továbbá vázolni kell azt, hogy a javasolt szerkezetátalakítási intézkedések hogyan szüntetik meg a bank alapvető problémáit.
- (186) Az előzőekben leírtak szerint az Íslandsbanki nehézségeit előidéző okok szerepelnek mind a szerkezetátalakítási tervben, mind a különleges vizsgálóbizottság jelentésében. A jelentés a bank szintjén meghatározott fő okok között említi a túlzott és fenntarthatatlan bővülést, a bank tulajdonosainak tőkeáttételét, a kockázatkonzentrációt, a rossz tőkeellátottságot, valamint a bankoknak az izlandi gazdasághoz viszonyított méretét. A Glitnir emellett a nagy tőkeáttételű LBO-ügyletek ⁽⁷⁹⁾, valamint az Izlandon kívüli kereskedelmi ingatlanok piacán is terjeszkedett. Ezenkívül a bank erőteljesen támaszkodott a rövid lejáratú nagybani finanszírozásra, tulajdonosainak hitelezésével jelentős kockázatot vállalt, továbbá jelentős egyedi kitétségekkel rendelkezett.

Az életképességet célzó szabályozói intézkedések

- (187) Az Íslandsbanki szerkezetátalakítási terve a bank fent meghatározott gyengeségei közül sokra kiterjed, ennek ellenére a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a Glitnir bukása és az izlandi pénzügyi szektor összeomlása több, kifejezetten Izlandra jellemző okra is visszavezethető, amelyek az ország kis méretével, valamint a különleges vizsgálóbizottság által feltárt szabályozói és felügyeleti hiányosságokkal kapcsolatosak. Az Íslandsbanki hosszú távú életképessége bármely más izlandi bankéhoz hasonlóan ezáltal nemcsak a bankszintű intézkedésektől függ, hanem attól is, hogy a szabályozói és felügyeleti hiányosságokat megszüntették-e.

⁽⁷⁸⁾ A pénzügyi szektor életképességének helyreállítása és a jelenlegi válságban hozott szerkezetátalakítási intézkedéseknek az állami támogatási szabályok alapján történő értékelése. A Hatóság által 2009. november 25-én a VII. fejezet (A pénzügyi válságra vonatkozó ideiglenes szabályok) keretében elfogadott, a pénzügyi válságra vonatkozó 2012. évi iránymutatással bővített változat. Elérhető a Hatóság honlapján: <http://www.eftasurv.int/media/state-aid-guidelines/Part-VIII—Return-to-viability-and-the-assessment-of-restructuring-measures-in-the-financial-sector.pdf>

⁽⁷⁹⁾ Tőkeáttételes kivásárlás.

- (188) Ezzel kapcsolatban a Hatóság kedvezően veszi figyelembe a szabályozási és felügyeleti keretrendszerben az izlandi hatóságok által végrehajtott, a mellékletben bemutatott módosításokat.
- (189) Először is az FME hatásköre és kompetenciái kibővültek, többek között a jelentős egyedi kitétséggel és az ezekkel összefüggő kockázatokkal kapcsolatos új feladatkörökkel, ami a Hatóság véleménye szerint a pénzügyi összeomlás egyik okát kezeli.
- (190) Másodszor a magas tőkeemfelelési mutatóra vonatkozó átmeneti követelményeknek és a fedezetképzésre vonatkozó számos rendelkezésnek, így különösen a saját részvény fedezete melletti hitelezés tilalmának célja, hogy az izlandi bankok ne építhessenek ismét gyenge tőkepozíciókat. A Hatóság úgy ítéli meg, hogy ezek az intézkedések hozzájárulnak az izlandi bankok ellenálló képességéhez.
- (191) Harmadszor a hatóságok több intézkedést hajtottak végre az igazgatók és igazgatósági tagok jogosultságaival és javadalmazásukkal kapcsolatban. Ezenfelül szigorúbb szabályokat vezettek be a kapcsolt felek (például a tulajdonosok) hitelezésére vonatkozóan, az FME továbbá indokolt esetben megtilthatja egy bank számára bizonyos tevékenységek folytatását. Módosultak a külső és belső könyvvizsgálat szabályai is, például lerövidült az az időtartam, ameddig egy külső könyvvizsgáló egy adott bank megbízásából dolgozhat. A Hatóság kedvezően veszi figyelembe, hogy ezen intézkedések célja a korábbi események megismétlődésének megakadályozása a tulajdonosok és vezető beosztású tisztségviselők tekintetében. Az intézkedésekkel továbbá fokozottabban figyelemmel kísérhetők a külső kockázatok; a bankok életképességét fenyegető kockázatokat mindkettő mérsékli.
- (192) Negyedszer az izlandi hatóságok szerint az FME már említett lehetőségét a banki tevékenységek korlátozására indokolja az izlandi kereskedelmi bankoknak a válságot megelőző intenzív betétgyűjtése, amely a jelek szerint legalábbis gyorsította bukásukat. Ezenkívül a Hatóság meglátása szerint a likviditásra és a devizamérlegre vonatkozó új szabályok⁽⁸⁰⁾ bizonyos mértékig korlátozzák a bankok lehetőségét arra, hogy aránytalanul nagy mennyiségű külföldi betétet gyűjtsenek, ha ez a bankok tevékenységét instabillá és a deviza- és likviditási kockázatokkal szemben sérülékennyé tenné. A Hatóság üdvözli az izlandi hatóságoknak a szabályozási hiányosságok kezelésére e téren tett lépéseit.

Az Íslandsbanki szerkezetátalakítási terve

- (193) A szerkezetátalakítási tervet és a bank szintjén hozott intézkedéseket illetően az Íslandsbanki lényegében egy hagyományosabb banki modellhez tért vissza, és meglévő alapvető erősségére (hazai banki szolgáltatások, tengeri eredetű élelmiszerek és geotermikus energia) összpontosít, amelyet döntően hazai ügyfélbetétekből finanszíroz.
- (194) A betét-hitel arány a szerkezetátalakítási időszak végére 80 %-ról [...] %-ra csökken [...].
- (195) Ezenkívül a fentiek szerint az Íslandsbanki – a Glitnirhez képest – alapításától kezdve lényegesen kisebb tőkeáttételi, és mivel a nagybani adósság többsége a Glitnir vagyonában maradt, a szerkezetátalakítási terv szerint csak igen korlátozott mértékben kell a nemzetközi piacon felvett fedezetlen hitelből refinanszíroznia.

⁽⁸⁰⁾ A CBI devizamérlegre vonatkozó új szabályai 2011. január 1-jén léptek hatályba. A szabályok célja, hogy a devizamérleg meghatározott limiteken belül tartásával korlátozzák az árfolyamkockázatot. A szabályok előző változatához képest az egyik legfontosabb változás, hogy az egyes devizákban a nyitott devizapozíciók megengedhető aránya a tőke 20 %-áról 15 %-ára csökkent, a teljes devizamérleg megengedhető aránya pedig 30 %-ról 15 %-ra csökkent. A devizamérlegre vonatkozó beszámolás is részletesebbé vált, mivel a devizában denominált eszközöket és kötelezettségeket típusonként kell részletezni: hitelek, kötvények, tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, befektetési alapokban birtokolt részesedések, betétek, kamatozó megállapodások, központi bankkal szemben fennálló tartozások, stb. Ha a devizamérleg a szabályokban rögzített limitektől eltér, akkor az érintett pénzügyi vállalkozásnak intézkednie kell annak érdekében, hogy az eltérést három munkanapon belül megszüntesse. Ha a pénzügyi vállalkozás intézkedései ezt nem teljesítik, akkor a CBI kényszerítő bírság megállapítására jogosult. A CBI egyéb lépéseket is tett a devizamérleg egyensúlyhiányának korlátozása érdekében, például devizaswap-megállapodást kötött az egyik kereskedelmi bankkal, és devizát vásárolt. A CBI szerint az intézkedések elősegítik a nagyobb pénzügyi stabilitást, és védik a CBI nem hitelből finanszírozott devizatartalékait.

- (196) Valójában a nagybani piacokon történő refinanszírozás lett a Glitnir bukásának egyik oka. Az Íslandsbanki finanszírozási forrásai az eddigiekben nagyrészt a betétekből és a részvénytőkéből származtak, a szerkezetátalakítási terv szerint azonban a betétek teljes kötelezettségállományon belüli aránya kismértékben, 80 %-ról [...] %-ra csökken [...]. Az Íslandsbanki ezt fedezett kötvények hazai piacon történő kibocsátásával tervezi pótolni. 2011 decemberében sikeresen kibocsátott 4 milliárd ISK értékű fedezett kötvényt, és [...].
- (197) [...]. Az Íslandsbanki véleménye szerint a befektetők jelenleg mérsékelt érdeklődése a fedezetlen izlandi papírok iránt a korlátlan betétbiztosítás megszűnésével élénkülhet. A Hatóság úgy ítéli meg, hogy az izlandi hatóságok által közölt tények alapján a bank finanszírozási helyzete a szerkezetátalakítási időszak végéig stabil marad. A betétgaranciával és a tőkekorlátozásokkal kapcsolatos bizonytalanság, valamint az (állam)adósság-piacok kérdéses jövőbeni alakulása miatt a Hatóság nem tudja megállapítani, hogy az Íslandsbanki finanszírozási stratégiája hosszú távon a tervezettnek megfelelően valósul-e meg. Figyelembe véve azonban azt, hogy a bank a szerkezetátalakítási időszakban nagymértékben támaszkodott a betétekre és fedezett kötvényekre, továbbá ezen adósságtípusok jelentős arányát a mérlegben, a Hatóság elfogadja, hogy a finanszírozási stratégiában esetleg szükségessé váló kisebb eltérések a bank életképességét nem veszélyeztetik.
- (198) A mérleg eszközoldalát tekintve a legkockázatosabb nemzetközi eszközök – például a kereskedelmi ingatlanokra alapozott külföldi értékpapírok – szintén a Glitnir vagyonában maradtak. Ennek eredményeként a mérlegfőösszeg 85 %-kal csökkent. A Glitnir üzleti modelljének egyik fő gyengeségét – a kockázatos nemzetközi eszközök megfelelő kockázatértékelés és piaci ismeretek nélküli igénybevételét – ezáltal sikerült kiküszöbölni. A Hatóság üdvözli azt a tény, hogy a szerkezetátalakítási terv értelmében a bank a jövőben ilyen tevékenységet nem folytat, hanem hagyományos alaptervekenységére összpontosít.
- (199) Létrehozása óta a bank egyértelműen növekedett, különösen a Byr akvizíciójával. A szerkezetátalakítási terv szerint azonban ennek nincs számottevő hatása az Íslandsbanki üzleti modelljére, mivel a Byr főként olyan belföldi eszközöket értékesített, amelyek jellemzői hasonlóak az Íslandsbanki portfóliójában szereplőkhöz. Mindenesetre a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a végrehajtott, az alábbiakban részletesen tárgyalt leválasztás hozzájárul ahhoz, hogy az Íslandsbanki az alaptervekenységére összpontosíthatjon.
- (200) A bank számára eszközportfólióját illetően jelentős kihívás marad a Glitnirtől átvett hitelek átalakítása. E tekintetben a Hatóság kedvezően veszi figyelembe, hogy a bank kiemelt fontosságot tulajdonít a szerkezetátalakítási folyamatnak, amelyet bizonyít az a számos általános és egyedi javaslat, amelyet a bank a túlzott tőkeáttételű ügyfeleinek tett. Bár a folyamat előrehaladása elmaradt az eleinte tervezett ütemtől, már eddig is jelentős eredményeket sikerült elérni. 2012. február 8-ig például 2 680 vállalkozásnál került sor szerkezetátalakításra, ezenkívül az izlandi hatóságok szerint ezek túlnyomó többsége az átalakítást követően képessé vált adósságszolgálat teljesítésére.
- (201) A Hatóság úgy ítéli meg, hogy ez az Íslandsbanki szerkezetátalakítási módszereinek megalapozottságát jelzi. A bank szerkezetátalakítási irányítópultján szereplő adatok alapján a bank reális eséllyel teljesítheti azt a célját, hogy a szerkezetátalakítást a vállalati hitelporfólió esetében 2012 végére, a lakossági portfólió esetében 2013-ra végrehajtsa. Összességében a makrogazdasági környezet váratlan izlandi vagy külföldi fejleményeinek megakadályozása révén ez a Hatóság szerint azt jelentheti, hogy az Íslandsbanki legkésőbb a szerkezetátalakítási időszak végére viszonylag stabil mérleggel és jól teljesítő hitelporfóliókkal rendelkezik majd.
- (202) A fentiek szerint a Glitnir bukásának egyik oka a rossz tőkeellátottság volt. Az Íslandsbanki szerkezetátalakítási terve szerint a bank a teljes szerkezetátalakítási időszakban túlteljesíti az FME által előírt 16 %-os tőkemegfelelési mutatót. A mutató egyébként is lényegesen magasabb a Bázeli III 10,5 %-os követelményénél. A tőkemegfelelési mutató a magas irányadó érték felett maradt abban a stresszhelyzetben is, amelynek leírását az Íslandsbanki a szerkezetátalakítási tervhez mellékelte idején az ICAAP-jelentéssel együtt nyújtotta be. A szerkezetátalakítási terv szerint

az Íslandsbanki osztalékfizetéssel fokozatosan csökkenti tőke megfelelési mutatóját a jövedelmezőség növelése érdekében. ⁽⁸¹⁾ A Hatóság körültekintőnek és megnyugtatónak ítéli meg azt, hogy még az Íslandsbanki által bemutatott stresszhelyzetben is, amelyről elmondható, hogy ésszerű paraméterekre épül, a bank [...] milliárd ISK feletti tőketöbblettel rendelkezne, amely a fent bemutatott működési környezetben az Íslandsbankinak számottevő lehetőséget biztosít a váratlan kedvezőtlen hatású események kezelésében.

- (203) A bank likviditási pozícióját illetően a Hatóság megállapítja, hogy a jelenlegi pozíció a szerkezetátalakítási terv alapján kellően stabilnak tekinthető, és nincsenek arra utaló jelek, hogy az a szerkezetátalakítási időszak során számottevően romolhat. A Hatóság ezenkívül az Íslandsbanki likviditási helyzetét a bank likviditási rátájának stressztesztje alapján stabilnak ítéli az ICAAP-jelentés összefüggésében, amely szerint a bank megfelelően felkészült a kedvezőtlen hatású eseményekre.
- (204) A Hatóság üdvözli továbbá az Íslandsbanki vállalatirányításában és kockázatkezelésében végrehajtott, a fentiekben bemutatott változtatásokat, amelyek kezelik a Glitnir tevékenységének egyik gyengeségét, és elősegítik a tárgyilagossabb és szakszerűbb kockázatértékelést a bank működésében.
- (205) A jövedelmezőség tekintetében a szerkezetátalakítási iránymutatás előírja továbbá, hogy a szerkezetátalakítási terv mutassa be, hogy a bank milyen módon képes hosszú távú életképességét minél előbb, állami támogatás nélkül helyreállítani. Így különösen a banknak megfelelő sajáttőke-arányos nyereséget kell termelnie úgy, hogy közben fedezze rendes működésének költségeit, és megfeleljen a vonatkozó szabályozói követelményeknek. Különösen a szerkezetátalakítási iránymutatás 13. bekezdése állapítja meg azt, hogy a hosszú távú életképességet akkor éri el a bank, ha képes valamennyi költsége (ideértve az értékcsökkenést és a pénzügyi költségeket is) fedezésére, és – a bank kockázati profilját figyelembe véve – megfelelő sajáttőke-arányos nyereséget termel.
- (206) A Hatóság itt emlékeztet arra a korábban hivatkozott körülményre, hogy az a gazdasági környezet, amelyben az Íslandsbanki működik, bármely bank számára kihívást jelentene. Erre tekintettel a Hatóság elfogadja a szerkezetátalakítási tervben előre jelzett jövedelmezőséget, amely a magas tőke megfelelési mutató ellenére a szerkezetátalakítási időszak nagy részében és azon túl is megfelelő marad, és többnyire meghaladja az Íslandsbanki saját jövedelmezőségi céljait is. 2009 és 2014 között a sajáttőke-arányos nyereség [...] % és [...] % között ingadozik. A fentiek szerint azonban az [...] ingadozás egyrészt az olyan nem rendszeres helyzetekből és eseményekből származó tételeknek, mint a Glitnirtől átvett eszközök átértékelési nyeresége, másrészt a legfelsőbb bíróság devizahitelekre vonatkozóan nemrég hozott ítélete miatti leírásoknak és a Byr akvizíciójának köszönhető. A szerkezetátalakítási terv szerint nem rendszeres tételek előfordulása 2013 után nem várható, így 2014–2016-ban a ROE várhatóan [...] %-ról [...] %-ra nő. Az izlandi hatóságok által benyújtott számítás szerint, amely az ilyen nem rendszeres tételektől megtisztított eredménykimutatást tartalmaz, a bank – ahogy eddig – 2008 és 2016 között is viszonylag stabil nyereséget termel majd. Az izlandi állam pénzügyi befektető társasága, az ISFI által készített, az előzőekben említett jelentés is ezt támasztja alá. Bár nem egyértelmű, hogy e számításokban teljes körűen megjelenik-e a jelentős diszkontból származó haszon, a Hatóság megjegyzi, hogy 2013 után, amikor a diszkont teljes egészében felhasználásra kerül, a bank a szerkezetátalakítási terv szerint évi [...]–[...] milliárd ISK nyereséget termel majd.
- (207) Feljebb szó esett a pénzügyi tervezésnek a szerkezetátalakítási tervet megalapozó leglényegesebb és részletesebb szempontjairól, így arról, hogy a vállalati és lakossági banki szolgáltatásokból származó alapvető jövedelem a szerkezetátalakítási időszak során csökken. A Hatóság úgy ítéli meg, hogy ez főként a diszkont felhasználásának köszönhető, és tükrözi a megnövekedett finanszírozási költségeket (emögött a kötelezettségek nagyobb diverzifikációja áll, amelyben nagyobb arányhoz jut a hosszabb lejáratú adósság), valamint a nettó kamatkülönbözlet csökkenését a jelenlegi 4,4 %-ról [...] %-ra. A Hatóság véleménye szerint körültekintő az, ha a bank ezekben a

⁽⁸¹⁾ Az ICAAP-jelentésben azonban az Íslandsbanki hangsúlyozza, hogy az egyes évek osztalékfizetésére vonatkozó döntéseket naprakész tőke megfelelési elemzésre alapozva, a bank likviditási helyzetét figyelembe véve fogja meghozni.

szegmensekben nem számít nagyobb bevételre. Sőt valószínűnek tűnik az, hogy a finanszírozási költségek kismértékben nőnek (a szerkezetátalakítási terv szerint akár [...] bázisponttal). A kamatkülönbséggel kapcsolatban a Hatóság megállapítja, hogy annak a várható csökkenés utáni [...] %-os mértéke nemzetközi összehasonlításban továbbra is magas. ⁽⁸²⁾ Az izlandi hatóságok szerint az elmúlt évtizedekben a különbség megközelítőleg ilyen vagy ennél is magasabb mértékű volt. Egyéb tényezők mellett ez az izlandi környezetet jellemző magas kamatoknak, a jelzáloghitelek hitelportfólión belüli kisebb arányának, valamint a bankok kisebb méretének köszönhető. A Hatóság ezeket az indokokat megalapozottnak találja, ezért a pénzügyi tervezés e szempontját elfogadhatónak tartja.

- (208) A jövőbeni jövedelmezőség másik fő hajtóereje a szerkezetátalakítási terv szerint a nagyobb jutalékbevétel, amely a tervezési időszakban várhatóan [...] nő [...]. A növekedés 2016-ban [...] ISK profitot eredményez. Az izlandi hatóságok szerint az előrejelzések elfogadhatóak, mivel az összeomlást követően és a tőkekorlátozások miatt gyakorlatilag megszűntek az olyan jutalékbevételt termelő tevékenységek, mint a részvénypiacra kapcsolatos ügyletek és a devizakereskedelem. Mivel azonban az izlandi hatóságok szerint realiztikus elvárás a tőzsdéi forgalom számottevő élénkülése, és a tőkekorlátozások elvileg 2013 végén megszűnnek, a Hatóság nem vonja kétségbe az adatok megalapozottságát.
- (209) Az eredmény-előrejelzés bevételi oldalától eltekintve a bank számos, fent ismertetett intézkedést hozott a hatékonyságnövelés és a költségcsökkentés érdekében; ide tartozik például a csaknem 10 %-os létszámcsökkentés, amellyel a költség-jövedelem arány összességében 75 %-ról [...] %-ra csökkenthető 2014-ben. A Hatóság üdvözlöi ezeket az erőfeszítéseket, mivel a jelenlegi arány nemzetközi összehasonlításban meglehetősen magas. A szerkezetátalakítási terv alapján a Hatóság megalapozottnak tartja a cél elérhetőségét, miután a Glitnirtől átvett portfólió átalakításának véglegesítése és a felügyeleti munka tervezett mérséklődése lehetővé kell, hogy tegye a bank létszámának csökkentését, ugyanakkor elérhetőnek tűnik a hatékonyságjavulás is a banki működésben.
- (210) A fentiekben túl a szerkezetátalakítási terv nyilvánvalóan számos egyéb feltételezésre is épül. A Hatóság ezek közül azok vizsgálatára törekedett, amelyek az Íslandsbanki jövőbeni életképessége szempontjából a leglényegesebbnek tekinthetők, és azt a leginkább befolyásolják. A makrogazdasági feltételezések tekintetében megállapítható, hogy azok nagyjából megfelelnek az IMF és az Izlandi Statisztikai Hivatal előrejelzéseinek, például a GDP-növekedésre és a munkanélküliségre vonatkozóan. Általában a szerkezetátalakítási tervet megalapozó feltételezések kellően körültekintőek ahhoz, hogy a Hatóságnak a fentiekben bemutatott megfontolásaival együttesen arra lehessen következtetni belőlük, hogy a bank által végrehajtott szerkezetátalakítási intézkedésekkel biztosítható a bank hosszú távú életképessége, mivel azokkal megelőzhető az előre nem látható mértékű és következményű, váratlan, kedvezőtlen hatású események.
- (211) A fentiek figyelembevételével a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a szerkezetátalakítási tervben foglalt, a bank hosszú távú életképességének helyreállítását elősegítő elemek alapján megállapíthatja a szerkezetátalakítási iránymutatás 2. szakaszában rögzített követelmények teljesülését.

3.3. Saját hozzájárulás (tehermegosztás)

- (212) A szerkezetátalakítási iránymutatás 22. bekezdése a következőket tartalmazza: „A versenytorzulás mértékének korlátozása és az erkölcsi kockázat kiküszöbölése érdekében a támogatást a szükséges minimumra kell korlátozni, a kedvezményezettnek pedig megfelelő mértékben hozzá kell járulnia a szerkezetátalakítási költségekhez. A vállalkozásnak és a tulajdonosoknak a lehetséges mértékig saját forrásból kell finanszírozniuk az átalakítást. Ezáltal biztosítható, hogy a megmentett bankok felelősséget vállaljanak múltbeli viselkedésük következményeikért, és hogy jövőbeli magatartásukat megfelelő ösztönzők irányítsák.”
- (213) A Hatóság ezzel kapcsolatban emlékeztet a vizsgált eset egyik meghatározó vonására. Amikor az Íslandsbankit a Glitnir belföldi tevékenységére alapozva létrehozták, a Glitnir részvényeseinek befektetéseit teljes egészében kiürítették, ami a lehető legnagyobb mértékben hozzájárult az Íslandsbanki szerkezetátalakításához. Ezenkívül a Glitnir hitelezőinek számottevő veszteségeket kellett elszenvedniük ⁽⁸³⁾, legalább is vállalniuk kellett annak kockázatát, hogy befektetésük megtérülése az Íslandsbanki jövedelmezőségétől függ majd. Ennélfogva a Glitnir tulajdonosai és hitelezői tekintetében a tehermegosztás feltétele optimálisan teljesül, az erkölcsi kockázatot pedig kezelik.

⁽⁸²⁾ Vö. például a CBI 2011. évi 2. pénzügyi stabilitási jelentésével, amely szerint a kamatkülönbség Izlandon az egyéb északi államokban alkalmazottaknál 2-3-szor magasabb.

⁽⁸³⁾ A jelenlegi becslések szerint a veszteségek elérhetik a Glitnirnek nyújtott hitelek 70-75 %-át; lásd például <http://glitnirbank.com/press-room/tilkynningar-a-islensku/448-athugasemdfraustadstjorn.html>

- (214) A fentiekén kívül a Hatóságnak értékelnie kell, hogy az Íslandsbankinak nyújtott állami támogatás a szükséges minimumra korlátozódott-e.
- (215) A tőkésítési intézkedések tekintetében az Íslandsbanki induló tőkéje mindaddig, amíg a Glitnir hitelezőivel kötött megállapodás az állam részesedését 5 %-ra nem csökkentette, éppen csak elégséges volt az FME tőkekövetelményeinek teljesítéséhez. 2009-ben, miután megállapodás jött a Glitnir Íslandsbanki általi felvásárlásáról és a járulékos tőkeelemeket az Íslandsbanki rendelkezésére bocsátották, a tőke megfelelési mutató megközelítőleg 19 %-ot ért el, amely 3 százalékponttal haladta meg az FME által előírt minimális rátát. Ezzel összefüggésben a Hatóság megállapítja, hogy a tőke megfelelési mutató főként attól függött, hogy a Glitnirtől az Íslandsbankihoz került eszközök értékelését pontosan végezték-e el. Szem előtt kell tartani továbbá azt, hogy Izland akkori gazdasági kilátásai bizonytalanok voltak. A fentiekre tekintettel a Hatóság úgy ítéli meg, hogy az izlandi állam által az Íslandsbankinak juttatott tőke összege a szükséges minimumra korlátozódott, mivel nem haladta meg a törvényben előírt minimum indokolt pufferrel növelt mértékét.
- (216) E megállapítást nem érinti az a tény, hogy az Íslandsbanki tőke megfelelési mutatója a későbbiekben megfelelő szintet ért el ahhoz, hogy a bank 2011-ben felvásárolhasson egy alultőkésített bankot, a Byrt. A tőke megfelelési mutató növekedése szinte kizárólag annak volt köszönhető, hogy az Íslandsbanki felértékelte a Glitnirtől hozzá került eszközök könyv szerinti értékét. Ennek bekövetkezte egyrészt nem volt bizonyosan előre látható, másrészt az, hogy a tőke megfelelési mutató később ilyen erőteljesen javult, a Hatóság véleménye szerint nem indokolja azt az álláspontot, hogy az állam kezdetben túltőkésítette az Íslandsbankit. ⁽⁸⁴⁾
- (217) A szerkezetátalakítási iránymutatás 26. bekezdése szerint a szerkezetátalakítási támogatásban részesült banknak „a tevékenységei által generált nyereségből képesnek kell lennie a tőke osztalékfizetéssel vagy fennálló alárendelt kölcsönre kibocsátott kamatszelvényekkel történő ellentételezésére.”
- (218) Ezzel összefüggésben érdemes emlékeztetni arra, hogy az állam a 2009 őszén már visszafizetett tőke után csaknem 14 %-os évesített hozamot ért el. Az állam által megtartott 5 %-os részesedés után is elégséges hozam várható, miután az Íslandsbanki az alapítása óta jó általános teljesítményt nyújt.
- (219) Hangsúlyozni kell azonban, hogy a járulékos tőkeelemek ellentételezése eltér a Hatóság feltőkésítési iránymutatásától ⁽⁸⁵⁾. Az izlandi hatóságok beadványa pontosan jelzi, hogy a feltőkésítési iránymutatás alapján előírt ellentételezés megközelítőleg 15,7 %-ot tesz ki, amely az állam 8 %-os finanszírozási költségéből, a Glitnir válság előtti 5,7 %-os CDS-felárából, valamint 2 %-os kiegészítő díjből áll. Az Íslandsbanki által fizetett ellentételezés (EURIBOR + 4 %-os kiegészítő díj) lényegesen kevesebb ennél az irányadó értéknél. A szerkezetátalakítási iránymutatás 25. bekezdése szerint a megfelelő mértékű előzetes tehermegosztástól (ellentételezéstől) való ilyen eltérést indokolhatja például nagyobb mértékű szerkezetátalakítás, ideértve a versenytorzulást korlátozó kiegészítő intézkedéseket. Az alábbiakban foglaltak alapján a Hatóság úgy ítéli meg, hogy az Íslandsbanki szerkezetátalakítása kellően nagymértékű ahhoz, hogy ezt a feltételt teljesítse.
- (220) Annak ellenére, hogy a fent bemutatott Straumur-megállapodás tartalmaz állami támogatási elemeket, a Hatóság úgy ítéli meg, hogy azok kialakítása az Íslandsbanki közvetlen pénzügyi előnyének korlátozását, sőt kizárását célozza. A megállapodás lényegében a felek által elfogadott kompenzációt tartalmaz, amely az Íslandsbankinak jár a Straumur betéti kötelezettségeinek átvételéért, és az Íslandsbanki valószínűleg az átvett kötelezettségeknek megfelelő eszközökhöz jut. A Hatóság úgy ítéli meg, hogy a támogatásnak nincs jelentősége a tehermegosztás értékelése szempontjából.

⁽⁸⁴⁾ Valójában az Íslandsbanki állami tőkésítése közvetlenül az átadott eszközök és kötelezettségek első értékelése és az FME tőkekövetelménye közötti különbségen alapult.

⁽⁸⁵⁾ A pénzügyi intézeteknek a jelenlegi pénzügyi válságban történő feltőkésítéséről: a támogatás szükséges minimális szintre történő korlátozásáról és az indokolatlan versenytorzulás kiküszöbölését célzó biztosítékokról (a feltőkésítési iránymutatás), HL L 17., 2011.1.20., és a 3. sz. EGT-kiegészítés. Az iránymutatás elérhető a Hatóság honlapján is: <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>.

- (221) Végül a betétbiztosítást illetően a Hatóság az eljárás megindításáról szóló határozatban már rámutatott, hogy az – az akkori rendkívüli körülményekre tekintettel – arányos intézkedésnek tekinthető Izland pénzügyi stabilitásának védelme érdekében. Egyértelmű azonban, hogy az ilyen támogatás korlátlanul nem hagyható jóvá.
- (222) Ezért annak érdekében, hogy ezt az állami támogatást a szükséges minimumra korlátozódónak lehessen tekinteni, a Hatóság véleménye szerint azt a lehető leghamarabb meg kell szüntetni. A Hatóság ezért üdvözlöi az izlandi hatóságok azon szándékát, hogy a tőkekorlátozások megszüntetése előtt, vagyis a jelenlegi tervek szerint 2013 végéig megszüntessék a betétgarancia-rendszert.
- (223) A tőkekorlátozások megszüntetésében tapasztalt késés kezelése, valamint a Hatóság azon véleményének érvényesítése céljából, hogy egy életképes banknak a betétjeire vállalt általános betétbiztosítás nélkül is versenyképesnek kell lennie a piacon, a Hatóság a betétbiztosítást 2014 végéig engedélyezi. ⁽⁸⁶⁾ Ezt követően a betétek védelmére kizárólag az EGT betétbiztosításra vonatkozó jogszabályai lehetnek irányadók.
- (224) A fenti elemek alapján a Hatóság megállapítja, hogy az Íslandsbanki szerkezetátalakítási terve biztosítja a szükséges minimumra korlátozódó támogatást, továbbá a kedvezményezettnek, valamint a jogelőd bank részvényeseinek és adósaiknak jelentős szerepvállalását a tehermegosztásban. A szerkezetátalakítási támogatás ennél fogva megfelel a szerkezetátalakítási iránymutatás 3. szakaszában foglaltaknak.

3.4. A versenytorzulás korlátozása

- (225) A szerkezetátalakítási iránymutatás 4. szakaszának 29–32. bekezdése a következőket tartalmazza:

„A pénzügyi szektornak a rendszerjellegű válság idején nyújtott támogatás fő célja továbbra is a pénzügyi stabilitás megteremtése, azonban a rövid távú rendszerstabilitás megőrzésének nem szabad hosszú távon károsítania az egyenlő feltételeket és a versenyen alapuló piacot. Ebben az összefüggésben fontos szerepet játszanak az állami támogatás okozta versenytorzulást korlátozó intézkedések. [...] A versenytorzulás mértékét korlátozó intézkedéseket az életképességét a szerkezetátalakítást követően visszanyert kedvezményezett bank működési piacain azonosított torzulások kezelése érdekében a konkrét körülmények alapján kell meghatározni, ugyanakkor viszont közös politikát és alapelveket kell követni. A Hatóság az ilyen intézkedések szükségességének értékelésénél abból indul ki, hogy milyen mértékűek és jellegűek lennének, illetve mire terjednének ki a szóban forgó bank tevékenységei az e fejezet 2. szakaszában bemutatott hiteles szerkezetátalakítási terv végrehajtása után. [...] Az ilyen intézkedések jellegét és formáját két kritérium határozza meg: 1. a támogatási összeg, valamint a nyújtási feltételek és körülmények; 2. a kedvezményezett bank működési piaca(i).

Az első kritériumot illetően, a torzulást korlátozó intézkedések nagymértékben eltérnek a támogatás összege, illetve a tehermegosztás foka és az árszint szerint. Általánosságban szólva, kevesebb az erkölcsi kockázatból származó negatív következmény azokban az esetekben, ahol nagyobb fokú a tehermegosztás, illetve magasabb a saját hozzájárulás aránya.

A második kritériumot illetően a Hatóság megvizsgálja, hogy milyen valószínűsíthető hatást gyakorol a támogatás azokra a piacokra, amelyeken a kedvezményezett bank a szerkezetátalakítást követően működik majd. Először is megvizsgálják a banknak az életképesség helyreállítását követően a piac(ok)on elért méretét és relatív fontosságát. Az intézkedéseket a piaci jellemzőknek megfelelően alakítják ki annak érdekében, hogy megőrizzék a hatékony versenyt. [...] A versenytorzulást korlátozó intézkedések nem ronthatják a bank életképességhez való visszatérésének kilátásait.”

- (226) A fentiekből következik, hogy a támogatás mértéke és különösen annak aránya, valamint a piaci jellemzők meghatározóak a Hatóság számára a versenytorzulást korlátozó intézkedések megfelelőségének értékelésében. Ugyanakkor egyértelmű, hogy az intézkedések nem veszélyeztethetik a szerkezetátalakítási támogatás kedvezményezettjének életképességét, és a versennyel kapcsolatos aggályokat a jelen válság során a pénzügyi stabilitás elsődleges célja érdekében kell kezelni.

⁽⁸⁶⁾ 2014 végére valamennyi olyan izlandi bank esetében lezárul a szerkezetátalakítási időszak, amellyel szemben a Hatóság hivatalos eljárást kezdeményezett.

- (227) A fenti jogi keretek figyelembevételével a Hatóság az alábbiakban rögzíti azokat a szempontokat, amelyeket a versenytorzulást korlátozó intézkedések értékelése szempontjából lényegesnek tart.
- (228) A Hatóság először is úgy véli, hogy az izlandi pénzügyi piacok sajátos helyzetére és a gazdasági körülményekre tekintettel, amelyeket az előző fejezetek ismertettek, körültekintően kell értékelni a piaci feltételeket és a verseny környezetét. A versenytorzulást korlátozó intézkedéseknek tükrözniük kell a jelenlegi nehéz körülményeket, ugyanakkor biztosítaniuk kell azt, hogy a verseny mind rövid, mind hosszú távon a lehető legkisebb mértékben torzuljon.
- (229) Másodszor a tehermegosztással foglalkozó fenti szakasz megállapításai szerint a hatóságok intézkedtek a Glitnir előző tulajdonosainak és bizonyos mértékig a Glitnir hitelezőinek legnagyobb lehetséges hozzájárulásáról. Emiatt csak korlátozottan volt szükség további intézkedésekre a versenyre vonatkozóan.
- (230) Harmadszor az érintett piac jellemzőit illetően és a fentiek szerint az izlandi pénzügyi rendszer összeomlása, majd az izlandi hatóságok beavatkozása, ezen belül a Glitnir belföldi tevékenységére épülő Íslandsbanki létrehozása fokozta a koncentrációt a pénzügyi szolgáltatások izlandi piacán, és számottevően növelte a három vezető bank: az Íslandsbanki, az Arion Bank és a Landsbankinn piaci részesedését. A piacon ezeken kívül csak néhány kisebb szereplő maradt, emellett az új belépők esélyei rendkívül rosszak, nem csak a már említett belépési korlátok és a piac kis mérete, hanem különösen az érvényben lévő tőkekorlátozások miatt. Az Íslandsbanki pozíciója ezen a koncentrált piacon jelentős: a gazdaságilag legfontosabb szegmensekben [...] %-os vagy azt meghaladó piaci részesedéssel rendelkezik.
- (231) Negyedszer a válság több sajátos problémát idézett elő, például a nagybankok a reálgazdaságban igen nagy mértékű közvetlen vagy közvetett tulajdoni részesedéssel bírnak, emellett tényleges monopólium áll fenn a banki informatikai szolgáltatások (RB) esetében, ahol a három nagybank többségi tulajdonos.
- (232) Ötödik az Íslandsbanki viszonylag jelentős méretű támogatást kapott. E tekintetben a Hatóság megjegyzi, hogy kezdetben az állam bocsátotta rendelkezésre a bank teljes tőkéjét. A bank ezenkívül különféle támogatási intézkedések – Straumur-megállapodás, a speciális likviditási eszköz, és a betétbiztosítás – kedvezményezettje volt. Az Íslandsbanki ugyanakkor továbbra is kis bank, legalábbis nemzetközi összehasonlításban.
- (233) Hatodszor, a versenyt érintően további intézkedésekre van szükség a Byr bank általi akvizíciója miatt. A második Byr-határozatban a Hatóság előírta, hogy a benyújtandó szerkezetátalakítási tervnek olyan intézkedéseket kell tartalmaznia, amelyek a jövőben biztosítják az izlandi pénzügyi piac számára a tényleges versenyből származó előnyöket, csillapítva ezzel a Hatóság által az izlandi pénzügyi piac versenyhelyzetével kapcsolatban megfogalmazott aggályokat.
- (234) A fentiek figyelembevételével a Hatóság megállapítja, hogy számos olyan intézkedésre került sor eddig vagy kerül sor a későbbiekben, amelyek az Íslandsbankinak nyújtott állami támogatás miatti versenytorzulást korlátozzák.
- i. Az izlandi hatóságok által végrehajtott vagy vállalt intézkedések és szabályozási változtatások
- (235) A Hatóság szerint az izlandi kormány két kötelezettségvállalása (lásd a mellékletet) járulhat hozzá kifejezetten egy olyan szabályozói környezet kialakításához, amely kedvez a versenynek a pénzügyi piacokon.

- (236) Először is munkacsoportot nevez ki az illetékről szóló 36/1978. törvény felülvizsgálatára és különösen megvizsgálja azt, hogy eltörölje-e a magánszemély által kibocsátott kötelezvényt terhelő illetéket hitelezőváltás esetén (pl. akkor, amikor egy magánszemély az egyik hitelintézetből egy másikhoz viszi a hitelét). A Hatóság úgy ítéli meg, hogy a jelenlegi törvény, amely többek között hitelezőváltáskor a kötelezvény összegét terhelő illeték⁽⁸⁷⁾ fizetésére kötelezi az ügyfeleket, gátolhatja a versenyt, mivel az ügyfeleket meglévő hosszú távú szerződéseikhez kötheti. A Hatóság ezért üdvözli a törvény felülvizsgálatára vonatkozó kötelezettségvállalást.
- (237) Másodszor a Hatóság tudomásul veszi, hogy az izlandi parlament 2012. március 21-i határozatával összhangban a kormány bizottságot nevez ki, amelynek feladata a fogyasztóvédelem vizsgálata lesz a pénzügyi piacon. Ennek keretében kifejezetten vizsgálja a szolgáltatóváltás elősegítését és a váltás költségeinek csökkentését, és e kérdéssel kapcsolatban szorosan együttműködik az ICA-val. A bizottságnak 2013. január 15-ig kell bemutatnia a jelentését. A Hatóság szerint az alaposabb vizsgálat hosszú távon előnyös lenne a verseny szempontjából. Időközben az Íslandsbanki az alábbiakban tárgyalta, kifejezetten banki vonatkozású kötelezettségvállalása várhatóan megkönnyíti a váltást, növelve ezáltal a versenyt.
- (238) Az RB vonatkozásában a Hatóság által megfogalmazott, versennyel kapcsolatos aggály tekintetében a Hatóság üdvözli az ICA és az RB tulajdonosai, köztük a három nagybank között ebben a kérdésben létrejött megállapodást. Ennek célja, hogy a kisebb versenytársak és potenciális új piaci szereplők számára is egyenlő feltételekkel, elfogadható költség mellett biztosítson hozzáférést az alapvető informatikai infrastruktúrához. A Hatóság véleménye szerint az általa többek között a második Byr-határozatban megfogalmazott aggályokat a megállapodás kielégítő módon kezeli, így a Hatóságnak a jelen határozatban a kérdéssel nem kell részletesebben foglalkoznia.
- (239) Végül a Hatóság tudomásul veszi a 2008 óta végrehajtott, a mellékletben bemutatott szabályozási módosításokat. A versennyel kapcsolatos aggályokat illetően különösen lényeges a pénzügyi vállalkozásokról szóló 161/2002. törvény kibővítése a 22. cikkel. Ez korlátozza a pénzügyi vállalkozások részvételét az olyan tevékenységekben, amelyekre működési engedélyük nem terjed ki. Az új szabály szerint ilyen tevékenységet kizárólag ideiglenesen végezhetnek, üzleti célból vagy annak érdekében, hogy az ügyfelek tevékenységét átszervezzék. Erről indokolást tartalmazó tájékoztatást kell küldeni az FME részére. Az új szabály ezenkívül határidőt szab a pénzügyi vállalkozásoknak arra, hogy ügyfeleik átszervezését elvégezzék, és az átvett eszközöket értékesítsék.
- (240) A Hatóság a változtatást megfelelő szabályozói válaszként értékeli a pénzügyi intézmények aránytalanul nagy mértékű reálgazdasági tulajdonrészével kapcsolatos problémára. A Hatóság úgy véli, hogy a rendelkezéssel legalábbis megelőzhető annak a helyzetnek az állandósulása, amely a válságot követően a túlzottan eladósodott társaságokkal végrehajtott hitel-tőke konverziók és hasonló ügyletek közvetlen eredménye. Mivel ez a három banknak nyújtott állami támogatással kapcsolatos egyik legégetőbb versenykérdést érinti, a Hatóság az értékelésben kellő súllyal veszi figyelembe.

ii. Az Íslandsbankira vonatkozó intézkedések

- (241) A Hatóság hangsúlyozza, hogy az Íslandsbanki a Glitnir piaci jelenlétének és méretének töredékével rendelkezik – a fentiek szerint összes eszköze 84 %-kal csökkent, továbbá azt, hogy a Glitnirrel szemben az Íslandsbanki kizárólag az izlandi piacon folytat tevékenységet. A csökkenés egyértelműen a Glitnir nemzetközi tevékenységének megszűnésével magyarázható, ugyanakkor a Hatóság szerint a folyamat a versenytorzulás szempontjából különösen lényeges, mivel elsősorban a Glitnir kockázatos külföldi stratégiája vezetett a pénzintézet összeomlásához és az EGT pénzügyi piacain korábban bekövetkezett torzulásokhoz.⁽⁸⁸⁾

⁽⁸⁷⁾ Az illeték az adott okirat típusától függően változó, általában megkezdett ezer koronánként 15 ISK (azaz megközelítőleg 1,5 %) a jelzáloggal vagy egyéb biztosítékkal fedezett kamatozó kötelezvény összege után.

⁽⁸⁸⁾ Vö. például a Bizottságnak az SA.28264 sz. Szerkezetátalakítási támogatás a Hypo Real Estate részére ügyben hozott határozatával, amelyben a Bizottság a bank jogutódja, a PBB vonatkozásában a versenytorzulást korlátozó intézkedésként elfogadta a Hypo Real Estate külföldi tevékenységének jelentős arányú leválasztását.

- (242) Ezenkívül a Hatóság értékeli az Íslandsbanki kötelezettségvállalásait (lásd a mellékletet) arra vonatkozóan, hogy jelenlétét a hazai piacon [...], [...] kapcsolódó leválasztással tovább csökkentse. A végleges szerkezetátalakítási terv alapján és emlékeztetve arra, hogy az Íslandsbanki az EGT viszonylatában kis bank, a Hatóság egyetért az Íslandsbankival abban, hogy a további strukturális intézkedések ronthatják a bank esélyeit a hosszú távú életképesség helyreállítására. ⁽⁸⁹⁾
- (243) A Hatóság tudomásul veszi azt a kötelezettségvállalást, hogy az Íslandsbanki 2014. október 15-ig más pénzügyi intézményben kizárólag a Hatóság előzetes jóváhagyásával szerezhet részesedést. Ez azt jelenti, hogy ha a pénzügyi stabilitás érdekében újabb összeolvadás nem válik szükségessé, akkor megelőzhető az izlandi pénzügyi piacnak az Íslandsbanki akvizíciói miatti további koncentrációja. A kötelezettségvállalás biztosítja továbbá, hogy az Íslandsbankinak nyújtott támogatást a bank életképességének helyreállításához, és ne izlandi jelenléte megszüldítéséhez és bővítéséhez használják fel. Ugyanez igaz az Íslandsbanki arra vonatkozó kötelezettségvállalására, hogy 2014. október 15-ig nem érvényesíti azokat a szerződéses rendelkezéseket, amelyek a bankkal bonyolított ügyletek minimális terjedelmétől függően különös kamatfeltételeket kötnek ki, és erre irányuló új rendelkezést nem vezet be, valamint arra a kötelezettségvállalásra, hogy szolgáltatásaira irányuló marketingtevékenysége során nem hivatkozik az állami szerepvállalásra a versenyelőny forrásaként.
- (244) A fentiek szerint az izlandi pénzügyi piac jelenleg bármely bank számára kihívást jelentő működési környezet; erről árulkodik a piacra történő jelenlegi belépésre irányuló külföldi érdeklődés szinte teljes hiánya. A Hatóság ezért üdvözlözi az Íslandsbanki kötelezettségvállalásait a bankváltás megkönnyítésével, valamint az alapvető pénzforgalmi és -elosztási szolgáltatások nyújtásával kapcsolatban. A Hatóság szerint ezek az intézkedések a három nagybank és az ICA között az RB-re vonatkozóan létrejött megállapodással együtt biztosítják azt, hogy a kisebb piaci szereplők elfogadható áron hozzáférhessenek a legalapvetőbb infrastrukturális szolgáltatásokhoz anélkül, hogy a nagyobb szereplők a hozzáférést megakadályozhatnák. A Hatóság szerint ez mérsékli a belépési akadályokat a jövőbeli (potenciális) piaci szereplőkkel szemben, és lehetővé teszi a meglévő kisebb szereplők számára piaci részesedésük növelését akkor, ha nagyobb versenytársaiknál jobb szolgáltatásokat képesek nyújtani. Ezenkívül a váltás elősegítését célzó intézkedések élesebb versenyhez vezetnek a meglévő nagyobb szereplők között, és hozzájárulhatnak a kollektív erőfölény megelőzéséhez vagy megszüntetéséhez.
- (245) Végül az Íslandsbanki kötelezettséget vállal arra, hogy a lehető leghamarabb értékesíti az olyan operatív társaságokban meglévő részesedéseit, amelyek felett a pénzügyi vállalkozásokról szóló 161/2002. törvény 22. cikke szerinti szerkezetátalakítás keretében szerezte meg az irányítást. Betartja a hivatkozott jogszabályban rögzített eljárásokat és határidőket, továbbá naprakész információkat közöl saját vagy leányvállalata honlapján az értékesítendő leányvállalatokról és részesedésekről. A Hatóság üdvözlözi az Íslandsbanki arra vonatkozó kötelezettségvállalását, hogy a lehető leghamarabb leválaszt minden olyan társaságot és részesedést, amely nem kapcsolódik alaptevékenységéhez, nem utolsósorban az életképességgel kapcsolatos aggályok miatt. A Hatóság véleménye szerint nyilvánvaló, hogy a banknak meg kell felelnie az olyan hazai jogszabályi kötelezettségeknek, mint a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény 22. cikke, ezzel együtt tudomásul veszi ezt a kötelezettségvállalást, és felhívja az izlandi hatóságok és kedvezményezettek figyelmét arra, hogy a nemzeti jogszabályok megsértése a támogatással való visszaéléssel járhat. A Hatóság ezenfelül úgy véli, hogy a tervezett leválasztással és értékesítéssel kapcsolatos információkra vonatkozó internetes közzétételi kötelezettség javítja az izlandi gazdaság jelenlegi tulajdonviszonyainak átláthatóságát. Ez – legalább bizonyos mértékig – megszünteti azt a versennyel kapcsolatos aggályt, amely jelenleg Izland piacait jellemzi.
- (246) A fentiek alapján, különös tekintettel Izland sajátos helyzetére és arra, hogy a Hatóság megítélése szerint a fenti intézkedések kezelik a Hatóság és az ICA által a versennyel kapcsolatban közösen feltárt problémákat, továbbá figyelembe véve a pénzügyi stabilitás elsődleges célját, a Hatóság megállapítja, hogy a kötelezettségvállalások megfelelő mértékben korlátozzák a verseny torzulását. A szerkezetátalakítási támogatás ez alapján megfelel a szerkezetátalakítási iránymutatás 4. szakaszának.

⁽⁸⁹⁾ Ugyanezért a Hatóság elfogadja, hogy a leválasztás feltétele [...].

4. KÖVETKEZTETÉS

(247) A fenti értékelés alapján és az izlandi hatóságok által az Íslandsbankira vonatkozóan benyújtott szerkezetátalakítási tervre tekintettel eloszlottak azok a kételyek, amelyeket a Hatóság az eljárás megindításáról szóló határozatban fogalmazott meg az Íslandsbankit érintő támogatási intézkedések jellegével és összeegyeztethetőségével kapcsolatban. A Hatóság ezért a támogatási intézkedéseket az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével összeegyeztethető szerkezetátalakítási támogatásként elfogadja azzal a feltétellel, hogy Izland és az Íslandsbanki teljesíti a mellékletben felsorolt kötelezettségvállalásokat,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

Az induló működő tőke, a teljes (ideiglenes) állami tőkésítés, a részvénytőke 5 %-ának állami kézben tartása és az Íslandsbankinak juttatott járulékos tőke, továbbá a speciális likviditási eszköz, a korlátlan betétbiztosítás és a Straumur-megállapodás az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősül.

2. cikk

Az 1. cikkben felsorolt intézkedések a végrehajtásuk dátumától a jelen határozat keltéig jogellenes állami támogatásnak minősülnek arra tekintettel, hogy az izlandi hatóságok nem teljesítették a Hatóságnak a 3. jegyzőkönyv 1. cikke (3) bekezdése szerinti, a támogatás végrehajtását megelőző tájékoztatására vonatkozó kötelezettségüket.

3. cikk

Az 1. cikkben felsorolt intézkedések, valamint a 126/11/COL határozat Byrre vonatkozó intézkedései az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján összeegyeztethetőek az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével, ennek azonban feltétele a mellékletben felsorolt kötelezettségvállalások teljesítése. A korlátlan betétbiztosításra vonatkozó engedély 2014 végéig érvényes.

4. cikk

Ennek a határozatnak az Izlandi Köztársaság a címzettje.

5. cikk

A határozatnak csak az angol nyelvű szövege hiteles.

Kelt Brüsszelben, 2012. június 27-én.

az EFTA Felügyeleti Hatóság részéről

Oda Helen SLETNES

elnök

Sabine MONAUNI-TÖMÖRDY

testületi tag

MELLÉKLET

KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁSOK ÉS A BANKI TEVÉKENYSÉGET SZABÁLYOZÓ JOGI KERETEK VONATKOZÓ MÓDOSÍTÁSAI

1. AZ IZLANDI HATÓSÁGOK KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁSAI

Az izlandi hatóságok két kötelezettséget vállaltak, amelyek felsorolása az alábbiakban található.

Az illetékszabályok módosítása az állami támogatás kizárása és a szolgáltatóváltási költségek csökkentése céljából

A Pénzügyminisztérium munkacsoportot nevez ki, amelynek feladata az illetékről szóló 36/1978. törvény felülvizsgálata lesz. A munkacsoport 2012 októberéig jelentést és törvénytervezetet nyújt be a Pénzügyminisztériumnak. A munkacsoport feladata lesz különösen annak vizsgálata, hogy eltörölhető-e a magánszemély által kibocsátott kötelezvényt terhelő illeték hitelezőváltás esetén (vagyis akkor, amikor egy magánszemély az egyik hitelintézetből egy másikhoz viszi a hitelét). A csoport vizsgálni fogja továbbá, hogy az illetékszabályok hogyan módosíthatók az eljárások egyszerűsítése és a verseny elősegítése érdekében.

A szolgáltatóváltást elősegítő és a váltási költségeket csökkentő intézkedések

Az izlandi parlament 2012. március 21-i határozatával összhangban a kormány bizottságot nevez ki, amelynek feladata a fogyasztóvédelem vizsgálata lesz a pénzügyi piacon, továbbá javaslatok megfogalmazása arra vonatkozóan, hogy milyen módon erősíthető a magánszemélyek és háztartások pozíciója a hitelintézetekkel szemben. A bizottság kifejezetten vizsgálja a szolgáltatóváltás elősegítését és a váltás költségeinek csökkentését, és e kérdéssel kapcsolatban szorosan együttműködik az izlandi versenyhatósággal. A bizottságnak 2013. január 15-ig kell bemutatnia a jelentését.

Ezenfelül az izlandi hatóságok elfogadták és érvényesítik az Íslandsbanki alábbi kötelezettségvállalásait:

Az akvizíciók korlátozása

Az Íslandsbanki vállalja, hogy 2014. október 15-ig nem szerez részesedést pénzügyi intézményben.

E kötelezettségvállalása ellenére az Íslandsbanki a Hatóság jóváhagyásával részesedést szerezhet más vállalkozásban, különösen akkor, ha ez a pénzügyi stabilitás biztosításához szükséges.

A [...] értékesítése

Az Íslandsbanki kötelezettséget vállal arra, hogy [dátum]-ig értékesíti a [...] -ban meglévő részesedését, továbbá nyilvános értékesítésre kínálja fel az alábbi részesedéseket [...].

[...] [...]

[...].

A szerkezetátalakítás alatt álló társaságokban birtokolt részesedések értékesítése

Az Íslandsbanki kötelezettséget vállal arra, hogy a lehető leghamarabb értékesíti az olyan operatív társaságokban meglévő részesedéseit, amelyek felett a pénzügyi vállalkozásokról szóló 161/2002. törvény 22. cikke szerinti szerkezetátalakítás keretében szerezte meg az irányítást. A bank vállalja továbbá, hogy betartja a hivatkozott jogszabályban rögzített eljárásokat és határidőket. Végül a bank naprakész információkat közöl saját vagy érintett leányvállalata, pl. a Midengi ehf. honlapján az értékesítendő részesedésekről.

Az új és kisebb versenytársakat segítő intézkedések

Az Íslandsbanki kötelezettséget vállal arra, hogy az alábbi intézkedéseket hajtja végre az új és kisebb versenytársak segítésére:

- Az Íslandsbanki 2014. október 15-ig nem érvényesíti azokat a szerződéses rendelkezéseket, amelyek a bankkal bonyolított ügyletek minimális terjedelmétől függően különös kamatfeltételeket kötnek ki, és erre irányuló új rendelkezést nem vezet be.
- Az Íslandsbanki könnyen elérhető információkat tesz közzé a honlapján a banki szolgáltatások más pénzügyi intézményhez történő átviteléről. A honlap ezenkívül könnyen elérhetővé teszi a pénzügyi intézmények közötti váltáshoz szükséges dokumentumokat. Végül ugyanezeket az információkat és a váltáshoz szükséges nyomtatványokat a bank a fiókjaiban is elérhetővé teszi.

- c) Az Íslandsbanki a banki szolgáltatások átvételére vonatkozó valamennyi kérést gyorsan teljesít.
- d) Az Íslandsbanki marketingtevékenysége során nem hivatkozik az állami szerepvállalásra a versenyelőny forrásaként.
- e) Ha nincs versenyben álló szolgáltatási ajánlat, akkor az Íslandsbanki az alábbi szolgáltatásokat hajlandó indokolt árréssel növelt önköltségi áron nyújtani:
- f) pénzforgalmi szolgáltatások ISK-ban,
  - i. pénzforgalmi szolgáltatások devizában,
  - ii. bankjegyek és érmék elosztása.
    - I. Bankjegyek és érmék értékesítése és kiszállítása a szolgáltatást igénybe vevő telephelyére.
    - II. ATM-ekbe helyezhető speciális bankjegyzetű készleten tartása. Az új vagy kis szereplő azonban biztonsági szolgáltatót bíz meg az ATM-ek feltöltésével.

2. AZ IZLANDI PÉNZÜGYI PIACOK SZABÁLYOZÁSI ÉS FELÜGYELETI KERETRENDSZERÉT ÉRINTŐ, A VÁLSÁG UTÁN VÉGREHAJTOTT KIIGAZÍTÁSOK ÉS MÓDOSÍTÁSOK

Az izlandi hatóságok a 2008 őszi hatályos jogszabályok módosításairól az alábbi áttekintést nyújtották be:

- Bővültek izlandi pénzügyi felügyelet, az FME beavatkozási jogosultságai (a közgyűlési jogok átvételére és az eszközök értékesítésére kiterjedően, vö. a válságtörvénnyel); az FME kiterjesztett felügyeleti jogosultságokat kapott; új rendelkezéseket vezettek be, amelyek alapján az FME értékelheti az egyes felügyelt szervezetek tevékenységét vagy viselkedését. Az új jogosultságok között szerepel például a telephelyek bezárására vagy egyes tevékenységeknek a működési engedély visszavonása nélküli megszüntetésére vonatkozó döntéshozatali jog, valamint az olyan fogalmak részletesebb meghatározása, amelyek értelmezését illetően az FME és a felügyelt szervezetek vagy a fellebbviteli szervek között vita alakult ki.
- Tisztázták és pontosították az egyedi nagykockázatokra vonatkozó szabályokat; bővült a kockázatértékelés feladat- és felelősségi köre, egyúttal az FME felhatalmazást kapott arra, hogy a pénzügyi vállalkozások szervezetében magasabb pozícióba helyezze a kockázatkezelést; szigorodtak a stresszteszt alkalmazásának feltételei.
- Jogszerűvé vált a nagyobb adósok speciális nyilvántartása annak érdekében, hogy áttekinthetőbbek legyenek a két vagy több pénzügyi vállalkozással szembeni egyedi nagykockázatok. A nyilvántartás fontos a kitettségek összekapcsolásához és rendszerszintű hatásuk értékeléséhez abban az esetben, ha az adósok működésében nehézségek lépnek fel. Az FME felügyeleti hatálya alá nem tartozó, de a pénzügyi vállalkozások nyilvántartásaiban szereplő szervezeteknek valamennyi kötelezettségükről adatot kell szolgáltatniuk az FME részére. Az FME megtilthatja a szolgáltatások nyújtását az olyan felek részére, amelyek a kért információk közlését megtagadják.
- Megerősítették a helyes üzleti gyakorlatra vonatkozó rendelkezéseket, jogszabályban rögzítették a pénzügyi vállalkozásoknál bonyolított ügyletek panaszkezelő bizottságának létét; részletes adatokat kell közölni a pénzügyi vállalkozások főbb tulajdonosairól.
- Lerövidült az a határidő, amelyen belül a pénzügyi vállalkozások az átvett eszközöket értékesíthetik.
- Szigorították és pontosították a pénzügyi vállalkozások által birtokolt saját részvényekre vonatkozó feltételeket. Az új szabályok szerint saját részvénynek minősül a leányvállalatban meglévő részesedés, valamint a saját részvényre vonatkozó mérlegen kívüli szerződés.
- A pénzügyi vállalkozások számára megtiltották a saját részvény vagy szavatoló tőkére kibocsátott igazolás fedezete melletti hitelezést.
- Az FME-nek szabályokat kell megállapítania a más pénzügyi vállalkozás részvényein alapított zálogjog fedezete mellett nyújtott hiteleknek a kockázati alapon és szavatoló tőkén belüli számítására vonatkozóan.
- Bővült a belső ellenőrzési részleg feladat- és felelősségi köre. Részletes szabályok vonatkoznak az adott pénzügyi vállalkozás mérete és tevékenységének diverzifikáltsága közti egyensúlyra, valamint belső ellenőrzési részlegének hatáskörére.

- Egy könyvvizsgáló cég legfeljebb öt évig láthatja el ugyanannak a pénzügyi vállalkozásnak a könyvvizsgálatát; szűkült a pénzügyi vállalkozások lehetősége a „körülmenyes” könyvvizsgáló megbízásának visszavonására.
- Felülvizsgálták minden tőkeszámitási szabályt, és számos egyéb technikai szempontot.
- Felülvizsgálták a befolyásoló részesedés, azaz a szavazati jogok legalább 10 %-a alapján gyakorolható jogok szabályait. Az FME jogosult a bizonyítási teher áthárítására az olyan felek értékelésekor, amelyek befolyásoló részesedés megszerzését vagy növelését tervezik, például akkor, ha a befolyásoló részesedéssel rendelkező holdingtársaság tényleges tulajdonosainak kiléte bizonytalan.
- Az igazgatóknak további jogosultsági feltételeknek kell megfelelniük, bővült a felügyelettel és működéssel kapcsolatos felelősségi körük, a társaságoknál ügyvezető elnök nem működhet; az FME bővebb felügyeleti feladatkört lát el az igazgatóságokra vonatkozóan; személyes azonosításra alkalmas adatokat kell közzétenni a felső vezetők javadalmazásával kapcsolatban.
- Szabályozták a pénzügyi vállalkozások által az igazgatókkal, ügyvezető igazgatókkal, kulcspozíciókban lévő munkavállalókkal, valamint az adott pénzügyi vállalkozásban befolyásoló részesedéssel rendelkező tulajdonosokkal bonyolított hitelügyleteket. Hasonló szabályok vonatkoznak a fentiekkel közeli kapcsolatban álló felekre. Az FME szabályozta az ilyen ügyletek során elfogadható biztosítékok körét.
- Szabályozták az ösztönzőrendszerekkel, a vezetői és munkavállalói jutalommal, valamint a felmondással kapcsolatos megállapodásokat.
- Szigorodtak a pénzügyi vállalkozások átszervezésének és felszámolásának szabályai.
- Teljes mértékben átdolgozták a takarékpénztárakra vonatkozó különleges szabályokat. Tisztázták a takarékpénztári szavatoló tőke tulajdonosainak jogállását és jogait, szigorították az osztalékfizetés feltételeit, egyértelműen szabályozták a szavatoló tőkét érintő ügyleteket, a szavatoló tőke leírását, valamint a takarékpénztárak formális együttműködését. A takarékpénztárak számára megtiltották társasági formájuk módosítását.

Az izlandi hatóságok szerint az izlandi szabályok több tekintetben túlteljesítik a páneurópai keretrendszer követelményeit. Az unió által elfogadott, az EGT-megállapodásba is átvett szabályoktól való főbb eltérések az alábbiak:

- Az FME korlátozhatja a pénzügyi vállalkozások egyes telephelyeinek tevékenységét, ha ezt indokoltan tartja. Ezen túlmenően különleges követelményeket írhat elő a pénzügyi vállalkozások egyes telephelyei számára a működésük folytatásához. Az általa indokoltan tartott esetben az FME előzetesen korlátozhatja továbbá a pénzügyi vállalkozás által folytatható tevékenységek egy részét vagy azok teljes körét attól függetlenül, hogy azok engedélyhez kötöttek-e. Ezt természetesen nem utolsósorban az általuk 2008 előtt a más európai államokban létrehozott fiókok és letéti számlák tevékenysége indokolja (Icesave, Edge, Save-and-Save).
- Az izlandi jog az uniós irányelveknél lényegesen nagyobb részletességgel szabályozza a belső ellenőrzés szerepét.
- Az izlandi jog az uniós irányelveknél lényegesen nagyobb részletességgel szabályozza a stressztesztek lebonyolításának menetét.
- A pénzügyi vállalkozásoknak speciális hitelnyilvántartást kell vezetniük az általuk hitelezett felekről, és minden hónap végén aktualizált jegyzéket kell küldeniük az FME részére. Ezenkívül hasonló jegyzéket kell benyújtani a pénzügyi vállalkozásokkal, valamint azok igazgatóságával és vezetőivel közeli kapcsolatban álló felekről és az egymással kapcsolatban álló ügyletekről, amennyiben az ilyen felek az említett jegyzékben nem szerepelnek. A jegyzék jobb lehetőséget teremt a pénzügyi vállalkozások, valamint az igazgatóságuk és vezetőik közötti kapcsolatok figyelemmel kísérésére.
- Ha az FME úgy ítéli meg, hogy a hitelnyilvántartásban szereplő, a pénzügyi tevékenységek hivatalos felügyeletének hatálya alá nem tartozó egyedi ügyfél hitelfelvele rendszer szintű hatással járhat, akkor az adott felet a kötelezettségeivel kapcsolatos adatszolgáltatásra hívhatja fel.
- Ha a hitelnyilvántartásban szereplő, a hivatalos felügyelet hatálya alá nem tartozó fél az adatszolgáltatást megtagadja, akkor az FME felszólíthatja a felügyelt szervezeteket az adott fél részére nyújtott szolgáltatások megszüntetésére. A fentieket kell alkalmazni akkor is, ha az érintett fél adatszolgáltatása nem elfogadható. A hitelnyilvántartásról és a felügyeleti szervezetnek a hivatalos felügyelet hatálya alá nem tartozó felekre vonatkozó kiterjedt jogosultságairól az Unió és az EGT szabályai nem rendelkeznek.
- Az izlandi jog az uniós és az EGT-szabályoknál lényegesen nagyobb részletességgel és szigorúbban szabályozza a kapcsolt felek hitelezését és az általuk nyújtható biztosítékokat.

- Az FME köteles megtiltani a befolyásoló részesedés tulajdonosa számára a részesedéssel szerzett jogok gyakorlását akkor, ha a meglévő vagy későbbi tényleges tulajdonos kiléte bizonytalan.
- Az izlandi szabályok az uniós és EGT-szabályoknál rövidebb ideig teszik lehetővé a külső könyvvizsgáló számára, hogy ugyanannak a pénzügyi vállalkozásnak dolgozzon.
- Az izlandi jog az uniós irányelveknél lényegesen nagyobb részletességgel szabályozza a pénzügyi vállalkozások igazgatóinak jogosultságait.
- Szabályozták a jutalomprogramokkal, valamint a felmondással kapcsolatos megállapodásokat.
- Az uniós irányelvek a közelmúltban hivatalosan szabályozták a javadalmazási politikákat, a felmondásra vonatkozó szabályokat azonban ezen a fórumon még nem fogadtak el.

2012. március 23-án a gazdasági miniszter jelentést adott ki a jövőbeli izlandi pénzügyi rendszer struktúrájáról, valamint annak szabályozásáról és felügyeletéről. A miniszter ezenkívül szakértői csoportot bízott meg az Izlandon folytatott pénzügyi tevékenységek teljes körére vonatkozó jogi és szabályozási keret felülvizsgálatával.

Közzétételre szánt változat ⁽¹⁾
AZ EFTA FELÜGYELETI HATÓSÁG
290/12/COL határozata
(2012. július 11.)

a Landsbankinnak nyújtott szerkezetátalakítási támogatásról (Izland)

Az EFTA Felügyeleti Hatóság (a továbbiakban: a Hatóság),

tekintettel az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásra (a továbbiakban: az EGT-megállapodás) és különösen annak 61. cikke (3) bekezdésének b) pontjára és 26. jegyzőkönyvére,

tekintettel az EFTA-államok között létrejött, a Felügyeleti Hatóság és a Bíróság létrehozásáról szóló megállapodásra (a továbbiakban: a felügyeletről és a bíróságról szóló megállapodás) és különösen annak 24. cikkére,

tekintettel a felügyeletről és a bíróságról szóló megállapodás 3. jegyzőkönyvére (a továbbiakban: a 3. jegyzőkönyv) és különösen az I. rész 1. cikkének (3) bekezdésére, valamint a II. rész 7. cikkének (3) bekezdésére és 13. cikkére,

mivel:

I. TÉNYEK

1. AZ ELJÁRÁS

- (1) A 2008 októberében folytatott informális levélváltás után, valamint azt követően, hogy az izlandi parlament, az Althingi október 6-án elfogadta az izlandi államnak a bankszektorban széles beavatkozási jogkört biztosító, a rendkívüli pénzügyi körülmények miatti kincstári kifizetések jogalapjáról szóló 125/2008. törvényt (a továbbiakban: a válságtörvény), a Hatóság elnöke 2008. október 10-én levélben kérte az izlandi hatóságokat, hogy jelentsék be a Hatóságnak a válságtörvény alapján hozott állami támogatási intézkedéseket.
- (2) A kérést ismételt kapcsolatfelvétel és levelezés követte, amelynek során különösen a Hatóság 2009. június 18-án levélben emlékeztette az izlandi hatóságokat az állami támogatási intézkedések bejelentésének szükségességére, valamint a 3. jegyzőkönyv 3. cikkében foglalt felfüggesztési záradékra. Az izlandi hatóságok végül 2010. szeptember 15-én visszamenőlegesen bejelentették a Landsbanki bizonyos üzleti tevékenységeinek helyreállításához, valamint az Új Landsbanki (NBI hf) létrehozása és tőkésítése tekintetében hozott intézkedésekkel kapcsolatban (az eljárás megindításáról szóló határozat). A Hatóság ezenkívül előírta a Landsbankinn részletes szerkezetátalakítási tervének 2011. március 31-ig történő benyújtását is.
- (3) A Hatóság 2010. december 15-i levelében ⁽²⁾ tájékoztatta az izlandi hatóságokat azon döntéséről, hogy a 3. jegyzőkönyv I. része 1. cikkének (2) bekezdésében meghatározott hivatalos vizsgálati eljárás megindítását kezdeményezi az Izland által a (rég) Landsbanki Íslands hf. bizonyos üzleti tevékenységeinek helyreállítása, valamint az Új Landsbanki (NBI hf) létrehozása és tőkésítése tekintetében hozott intézkedésekkel kapcsolatban (az eljárás megindításáról szóló határozat). A Hatóság ezenkívül előírta a Landsbankinn részletes szerkezetátalakítási tervének 2011. március 31-ig történő benyújtását is.
- (4) Az érdekelt felek 2011. március 24-i elektronikus levelükben egy észrevételt juttattak el a Hatósághoz, amelyet az 2011. május 25-én továbbított az izlandi hatóságoknak. Az izlandi hatóságok az észrevételre nem válaszoltak.

⁽¹⁾ A jelen dokumentum közzététele kizárólag tájékoztatási célokat szolgál. A közzétételre szánt változat egyes információkat nem tartalmaz annak érdekében, hogy bizalmas információk ne kerüljenek nyilvánosságra. A kihagyott információkat szögletes zárójel között három pont [...] vagy olyan értéktartomány jelöli, amely a szóban forgó adat nem bizalmas jellegű közelítése.

⁽²⁾ Részletesebb leírást az eljárás megindításáról szóló határozat tartalmaz, hivatkozását lásd a 3. lábjegyzetben.

⁽³⁾ A Hatóság 493/10/COL határozata, amellyel hivatalos vizsgálati eljárást indított a (rég) Landsbanki Íslands hf. bizonyos üzleti tevékenységeinek helyreállítása, valamint az Új Landsbanki (NBI hf, jelenlegi nevén Landsbankinn) létrehozása és tőkésítése során nyújtott állami támogatással kapcsolatban, HL C 41., 2011.2.10., 31. o. és a 7. EGT-kiegészítés, 2011.2.10., 26. o.

- (5) 2011. március 31-i levelükben az izlandi hatóságok benyújtották a Landsbankinn szerkezetátalakítási tervét. A hatóságok 2012. május 23-án kelt levelükkel átdolgozott szerkezetátalakítási tervet nyújtottak be, amely kiterjed többek között a SpKef Savings Bank (SpKef) betéteinek és eszközeinek 2010. április 22-én, bejelentés nélkül végrehajtott átadására, valamint a Sparisjóður Svarfdæla (SpSv) akvizíciójára is.
- (6) A Hatóság a szerkezetátalakítási tervvel kapcsolatban 2011. július 11-én és 2012. február 13-án kért információt. Az információkérésre az izlandi hatóságoktól 2011. október 17-én és 2012. március 13-án érkezett válasz. A kötelezettségvállalások végleges változatának benyújtására 2012. június 6-án és 2012. június 13-án került sor.
- (7) A Hatóság 2012. június 20-án a 212/12/COL határozattal (a továbbiakban: az SpSv-határozat) jóváhagyta a Landsbankinnak nyújtott állami támogatás esetleges felhasználását az SpSv akvizíciójához. A Hatóság 2011. június 21-i 253/10/COL határozatával ideiglenesen megmentési támogatási programot hagyott jóvá az Izlandi Központi Bank (CBI) takarékpénztárakkal, köztük az SpSv-vel szembeni követeléseinek rendezésére. 2011. április 13-i 127/11/COL határozatával a Hatóság jóváhagyta a megmentési támogatási program módosításait (a továbbiakban: a takarékpénztárakról szóló határozatok).
- (8) Ezen túl a Hatóság 2011. június 7-én és 2012. február 27–28-án személyesen egyeztetett az izlandi hatóságokkal.

2. HÁTTÉR

- (9) A Hatóság ebben a szakaszban ismerteti azokat a 2008 utáni, az izlandi pénzügyi rendszer összeomlásával, majd helyreállításával kapcsolatos eseményeket, tényeket, valamint gazdasági, politikai és szabályozási változtatásokat, amelyeket szükségesnek tart ahhoz, hogy megállapítsa a vizsgált támogatási intézkedések értékelésének összefüggéseit. Ezt megelőzően sorra veszi a Landsbanki összeomlását kísérő eseményeket.

2.1. A Landsbanki összeomlása

- (10) 2008 őszén az izlandi bankokból hatalmas összegben vonták ki a betéteket külföldön és Izlandon belül egyaránt. A belföldi betétkivonás olyan méreteket öltött, hogy egy időben az izlandi bankok és a CBI közel kerültek a készpénzhiányhoz.
- (11) Az ezt megelőző években, különösen 2003 és 2006 között a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok külföldi piacaihoz való hozzáférés jelentette az izlandi bankok növekedésének egyik fő forrását. Ez a finanszírozási forrás azonban apadni kezdett, egyúttal a külföldi hitelminősítő intézetek aggodalmukat fejezték ki azzal kapcsolatban, hogy más (külföldi) bankokhoz képest az izlandi bankok hitel-betét aránya alacsony.
- (12) Az izlandi kereskedelmi bankok (különösen a Landsbanki) külföldi betétgyűjtéssel reagált. 2006 harmadik negyedéve és 2007 közepe között a Landsbanki csaknem 10 milliárd EUR növekménnyel megháromszorozta lakossági betétállományát. Ebben a legnagyobb arányt a Landsbanki egyesült királysági fiókjában nyitott számlák képviselték, ahol a lakossági betétek állománya a semmiből nőtt 6,6 milliárd EUR-ra, míg az egyesült királysági és holland fiókokban elhelyezett bankközi betétek állománya elérte a 2,5 milliárd EUR-t.
- (13) 2008. október 3-án az Európai Központi Bank 400 millió EUR összegű fedezetkiegészítésre szólította fel a Landsbankit, és bár ezt később visszavonták, a bank egyesült királysági fiókjában tömeges betétkivonás kezdődött, ami azt jelentette, hogy a banknak nagy összegeket kellett fontban rendelkezésre bocsátania. A Landsbanki a CBI segítségét kérte, amelyet az október 6-án elutasított. Amikor a bank az Egyesült Királyság Pénzügyi Felügyeleti

Hatósága (FSA) által előírt forrást nem tudta előteremteni, a brit hatóságok bezárták a fiókot. Másnap a Holland Központi Bank vagyonszelő kirendelését kérte a Landsbanki amszterdami fiókjához. Ugyanazon a napon az izlandi pénzügyi felügyelet, az FME felfüggesztette a Landsbanki igazgatótanácsát, átvette a közgyűlés hatáskörét, és a válságtörvényben (*) kapott felhatalmazása alapján kezelőbizottságot nevezett ki annak helyettesítésére.

2.2. A pénzügyi válság és az izlandi bankok csődjének okai

- (14) A Hatóságnak szóló beadványukban az izlandi hatóságok kifejtették, hogy az izlandi bankszektor összeomlásának okait és a hatósági beavatkozás szükségességét részletes jelentésben tárgyalta az izlandi parlament által létrehozott különleges vizsgálóbizottság (5), amelynek feladata a három vezető bank összeomlásához vezető folyamatok kivizsgálása és elemzése volt. A Hatóság az alábbiakban összefoglalja a vizsgálóbizottságnak a csőd okaival kapcsolatos megállapításai közül azokat, amelyek a Landsbanki bukása szempontjából a leglényegesebbek. Az információk forrása a különleges vizsgálóbizottsági jelentés 2. fejezete (Vezetői összefoglaló) és 21. fejezete (Az izlandi bankok összeomlásának okai – felelősség, hibák és gondatlanság).
- (15) A pénzügyi piacokon 2007-ben kezdődő globális likviditáscsökkenés végül a három vezető izlandi bank összeomlásához vezetett, mivel üzleti tevékenységük egyre nagyobb mértékben függött a nemzetközi piacokról bevont forrásoktól. Az izlandi bankok bukásának azonban számos összetett oka volt. A különleges vizsgálóbizottság a vezető bankok összeomlásának okait vizsgálta. Figyelemre méltó módon legtöbb megállapítása mindhárom bankra vonatkozik, és sok egymással összefüggő is van közöttük. A csőd banki tevékenységgel összefüggő okait az alábbi rövid összefoglaló ismerteti.

Túlzott és fenntarthatatlan bővülés

- (16) A különleges vizsgálóbizottság megállapította, hogy az összeomlást megelőző években a bankok működési és iránítási kapacitásukat meghaladó mértékben bővítették eszközállományukat és hitelfortfóliójukat. A három bank együttes eszközállománya 2003 és 2008 második negyedéve között igen gyors ütemben, 1,4 billió ISK-ról (6) 14,4 billió ISK-ra nőtt. Lényeges vonás, hogy a három bank növekedésében jelentős arányt képviselt a külföldi hitelezés, amely 2007 során (7) számottevően bővült, különösen a nemzetközi likviditási válság kezdetét követően. Ebből a különleges vizsgálóbizottság arra következtetett, hogy a hitelezés bővülése nagyrészt az olyan vállalkozások részére nyújtott hiteleknek volt köszönhető, amelyek másutt nem voltak hitelképesek. A jelentés megállapította továbbá, hogy a jellegénél fogva kockázatosabb befektetési banki műveletek egyre nagyobb szerephez jutottak a bankok tevékenységében, így a növekedés súlyosbította a problémákat.

A nemzetközi piacokon hozzáférhető finanszírozási források szűkülése

- (17) A bankok növekedését nagyban elősegítette a nemzetközi pénzügyi piacokhoz való hozzáférés, a jó hitelminősítés kihasználása, valamint az európai piacokhoz való hozzáférés az EGT-megállapodás alapján. 2005-ben az izlandi bankok 14 milliárd EUR értékben vettek fel hitelt a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok külföldi piacain

(*) A Glitnir Bank még aznap, a Kaupthing Bank két nappal később, 2008. október 9-én került vagyonszelő alá. A különleges vizsgálóbizottsági jelentés (lásd a jelen határozat 14. pontját és 4. lábjegyzetét) 21. fejezete (86. o.) megállapította, hogy a fő problémát az jelentette, hogy a Landsbanki ISK-ban meglévő likviditása ellenére nem rendelkezett elegendő mennyiségű devizával ahhoz, hogy külföldi kötelezettségeit teljesítse. A jelentés egyúttal figyelemre méltónak találta, hogy a bank mindössze néhány nappal korábban nyújtott 153 millió EUR összegű hitelt fő tulajdonosának (lásd lejjebb), ezért a jelentés szerint „nyilvánvaló, hogy a Landsbanki fő tulajdonosai nem voltak érdekelték abban, hogy a bankot a kialakult nehéz helyzetben kisegítsék, vagy arra nem voltak képesek.”

(5) A különleges vizsgálóbizottság tagjai Páll Hreinsson legfelsőbb bírósági tag, Tryggvi Gunnarsson parlamenti ombudsman, valamint Sigríður Benediktstóttir Ph.D., az amerikai Yale Egyetem előadója és docense voltak. A teljes jelentés izlandi nyelvű változata a <http://rna.althingi.is/> címen olvasható, egyes részei (ideértve a vezetői összefoglalót és a bankok összeomlásáról szóló részt) angol fordításban a <http://sic.althingi.is/> címen érhetők el.

(6) Izlandi korona.

(7) A külföldi hitelezés volumene hat hónap alatt 11,4 milliárd EUR-val 9,3 milliárd EUR-ról 20,7 milliárd EUR-ra nőtt.

viszonylag kedvező feltételekkel. A hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok európai piacaihoz való hozzáférés beszűkülésekor a bankok az amerikai piacokon finanszírozták tevékenységüket, az izlandi értékpapírok fedezett adóssághótelvezényekbe történő csomagolásával. Az összeomlás előtti időszakban a bankok egyre nagyobb mértékben támaszkodtak a rövid lejáratú hitelfelvételre, ami súlyos és – a különleges vizsgálóbizottság szerint – előre látható refinanszírozási kockázatokat hordozott.

A banktulajdonosok tőkeáttétele

- (18) Valamennyi nagy izlandi bank esetében a fő tulajdonosok a legnagyobb adósok közé tartoztak ⁽⁸⁾. Privatizációja óta a Landsbanki legnagyobb részvényese a Samson Holding Company (Samson) volt. A Landsbanki összeomlásakor a bank legnagyobb adósa a Samson társtulajdonosa, Björgólfur Thor Björgólfsson, valamint a hozzá kötődő társaságok voltak, míg apja, Björgólfur Guðmundsson – szintén a Samson társtulajdonosa – a bank harmadik legnagyobb adósa volt. A bankkal szembeni együttes kötelezettségük meghaladta a 200 milliárd ISK-t, ami több volt a bank saját tőkéjénél. A különleges vizsgálóbizottság véleménye szerint egyes részvényesek tulajdoni részesedésükönél fogva rendellenesen könnyen jutottak forráshoz a bankoktól. Ez a Landsbanki esetében amiatt volt szembevetendő, hogy 2008. szeptember 30-án, amikor már nyilvánvalóvá vált, hogy a Landsbanki nem rendelkezik elegendő devizával a külföldi kötelezettségei teljesítéséhez, a bank 153 millió EUR összegű hitelt nyújtott Björgólfur Thor Björgólfsson egyik vállalkozásának. A bizottság megállapította azt is, hogy minden egyes bank esetében okkal feltételezhető a banki érdekek és a legnagyobb részvényesek érdekei közötti határok elmosódása. A fő tulajdonosok így a többi részvényes és a hitelezők kárára jutottak hangsúlyos szerephez.

Kockázatkonzentráció

- (19) A fő részvényesekkel szembeni rendellenes mértékű kitettség problémájához kapcsolódik a különleges vizsgálóbizottság azon megállapítása, hogy a bankok eszközpórtfóliója nem volt kellőképpen diverzifikált. A különleges vizsgálóbizottság véleménye szerint a nagy kockázatra vonatkozó európai szabályokat szűken értelmezték, különösen a tulajdonosok esetében, és a bankok a szabályok megkerülésére törekedtek.

Rossz tőkeellátottság

- (20) Annak ellenére, hogy a Landsbanki (ahogy a másik két nagybank is) minden esetben a jogszabályban előírtnál valamivel jobb tőkemegfelelési mutatót tett közzé, a különleges vizsgálóbizottság megállapította, hogy a tőkemegfelelési mutatók nem tükrözték pontosan a bankok pénzügyi erejét. Ennek oka a banki saját részvények kockázati kitettsége volt, amely azok elsődleges fedezetként történő bevonásából, illetve a részvényekre alapuló, tőzsdén kívüli határidős ügyletekből származott. A társaság által önállóan finanszírozott részvénytőke, amelyet a különleges vizsgálóbizottság rossz tőkeellátottságként értékelt, a bankok szavatoló tőkéjének több mint 25 %-át tette ki (vagy az alapvető tőkeelem, azaz a jegyzett tőke immateriális javakkal csökkentett összegének több mint 50 %-át). Ehhez járultak a bankokat érintő azon problémák, amelyeket az egymás részvényeinek birtoklásával vállalt kockázatok okoztak. 2008 közepére a banki saját részvények közvetlen finanszírozása, valamint a másik két bank részvényeinek keresztfinszírozása megközelítőleg 400 milliárd ISK-t tett ki, amely az alapvető tőkeelem mintegy 70 %-ának felelt meg. A különleges vizsgálóbizottság szerint a jegyzett tőkének a rendszerből felvett hitelekkel történő finanszírozása olyan mértékű volt, hogy az veszélyeztette a rendszer stabilitását. A bankok saját részvényeik jelentős hányadát fedezetként vonták be az általuk nyújtott hitelek mögé, így a részvényárfolyamok gyengülésével hitelpórtfóliójuk minősége is romlott. Ez befolyásolta a bankok teljesítményét, és még lejjebb nyomta részvényeik árfolyamát, amelyre válaszul – a különleges vizsgálóbizottságnak a rendelkezésére álló információkon alapuló feltételezése szerint – a bankok megkíséreltek rendellenes keresletet támasztani saját részvényeik iránt.

A bankok mérete

- (21) A három vezető bank együttes eszközállománya 2001-ben nem sokkal haladta meg az éves izlandi bruttó hazai termék (GDP) összegét. 2007 végére a bankok nemzetközivé váltak, és az izlandi GDP kilencszeresét érő eszközállománnyal rendelkeztek. A különleges vizsgálóbizottság jelentése szerint a megfigyelők már 2006-ban is jelezték, hogy a bankrendszer túlnőtt a CBI kapacitásán, és kétségüket fejezték ki a CBI azon képességével kapcsolatban, hogy a végső hitelező szerepét ellássa. 2007 végére Izland rövid lejáratú adóssága (amely főként a bankok finanszírozása miatt keletkezett) elérte a devizatartalékok 15-szörösét, a három banknál elhelyezett külföldi betétek állománya pedig a devizatartalékok 8-szorosa volt. A Betétesek és Befektetők Garanciaalapja minimális forrással rendelkezett azokhoz a bankbetétekhez képest, amelyekre garanciát kellett nyújtania. A különleges vizsgálóbizottság megállapítása szerint e tényezők érzékenyebbé tették Izlandot a tömeges betétkivonással szemben.

⁽⁸⁾ A jelentés 21.2.1.2. fejezete (6. o.).

A bankok hirtelen növekedése a szabályozási és pénzügyi infrastruktúrához képest

- (22) A különleges vizsgálóbizottság megállapította, hogy az illetékes izlandi felügyeleti szervek nem rendelkeztek olyan fokú hitelességgel, amely a megfelelő forrásokkal ellátott végső hitelező hiányában szükséges lett volna. A jelentés megállapítja, hogy az FME és a CBI nem rendelkezett ugyan elegendő szaktudással és tapasztalattal ahhoz, hogy a bankokat a gazdasági nehézségek közepette szabályozza, mégis hozhatott volna intézkedéseket a bankokat érintő kockázatok mérséklésére. Az FME például nem növekedett a bankokkal azonos ütemben, így a szabályozó hatóság gyakorlata nem tartott lépést a bankok tevékenységének gyors bővülésével. A kormányzattal szemben is kritikus jelentés megállapítja, hogy a hatóságoknak lépéseket kellett volna tenniük a bankok potenciális gazdasági hatásának mérséklésére azáltal, hogy csökkentik azok méretét, vagy előírják, hogy egy vagy több bank külföldre tegye át a székhelyét ⁽⁹⁾.

Az izlandi gazdaság általános egyensúlyhiánya és túlzott növekedése

- (23) A különleges vizsgálóbizottság jelentése megemlíti olyan, a gazdaságot általánosabban érintő eseményeket, amelyek szintén kihatottak a bankok gyors növekedésére, és hozzájárultak a pénzügyi szolgáltatási ágazat és a gazdaság többi része között a méret és befolyás tekintetében kialakult egyensúlyhiányhoz. A jelentés megállapította, hogy igen valószínű a kormányzati politika, ezen belül különösen a fiskális politika szerepe a túlzott növekedésben és az egyensúlyhiány kialakulásában, valamint azt, hogy a CBI monetáris politikája nem volt kellően korlátozó. A jelentés szerint az izlandi Lakásfinanszírozási Alap hitelezési szabályainak lazítása „az egyik legnagyobb hiba volt a monetáris és fiskális irányítás terén, amelyet a bankok összeomlását megelőző időszakban elkövettek” ⁽¹⁰⁾. A jelentés bírálja azt a könnyedséget is, amellyel a CBI a bankokat hitelezte, melynek nyomán a CBI rövid lejáratú, fedezett hitelállománya 2005 ősze és 2008 októbere között 30 milliárd ISK-ról 500 milliárd ISK-ra nőtt.

Az izlandi korona, külső egyensúlyhiány és CDS-felár

- (24) A jelentés rámutat, hogy 2006-ban az izlandi korona értéke fenntarthatatlanul magas volt, Izland folyó fizetési mérlegének hiánya elérte a GDP 16 %-át, a devizában nyilvántartott kötelezettségek eszközökkel csökkentett állománya pedig megközelítette az éves GDP értékét. Minden feltétel adott volt a pénzügyi válság kialakulásához. 2007 végére a korona árfolyama zuhanni kezdett, miközben az izlandi állampapírok és a banki kötvények CDS-felára meredeken ívelt felfelé.

2.3. A bankszektor helyreállítására hozott intézkedések

- (25) A három legnagyobb kereskedelmi bank (köztük a Landsbanki) 2008. októberi összeomlása után az izlandi hatóságok azzal az előzmény nélkül álló kihívással szembesültek, hogy biztosítaniuk kell az izlandi bankok folyamatos működését ⁽¹¹⁾. Az izlandi kormány politikáját elsősorban az izlandi parlament által 2008. október 6-án elfogadott válságtörvény ⁽¹²⁾ rögzíti. A törvény rendkívüli felhatalmazást ad az FME-nek arra, hogy átvegye a pénzügyi vállalkozások feletti ellenőrzést, és szükség szerint értékesítse azok eszközeit és kötelezettségeit. A pénzügyminiszter felhatalmazást kapott arra, hogy az államkincstár nevében pénzt folyósítson új pénzügyi vállalkozások létrehozásához. Ezenkívül a pénzügyi vállalkozások csődjeljárása során a betétek elsőbbséget élveztek a többi követeléssel szemben. A kormány nyilatkozatot adott ki a hazai kereskedelmi bankokban és takarékpénztárakban, valamint azok fiókjában elhelyezett betétek teljes körű védelméről.
- (26) A politikai intézkedések elsődleges célja kezdetben a hazai banki, fizetési és elszámolási rendszerek alapvető működésének biztosítása volt. Az összeomlást követő első hetekben az izlandi kormány a Nemzetközi Valutaalappal (IMF) együttműködve gazdasági programot dolgozott ki, amely alapján az IMF 2008. november 20-án

⁽⁹⁾ Valójában a koalíciós kormány vállalt politikája volt az, hogy ösztönözze a további növekedést és a bankok izlandi székhelyének megtartását.

⁽¹⁰⁾ A jelentés 2. fejezete (5. o.).

⁽¹¹⁾ Az izlandi hatóságok intézkedéseivel kapcsolatban további részleteket a pénzügyminiszternek a parlament részére a kereskedelmi bankok felélesztéséről készült 2011. májusi jelentése (Skýrsla fjármálaráðherra um endurreisn viðskiptabankanna) tartalmaz, amely a <http://www.althingi.is/altext/139/s/-pdf/1213.pdf> oldalon érhető el.

⁽¹²⁾ A rendkívüli pénzügyi körülmények miatti kincstári kifizetések jogalapjáról szóló 125/2008. törvény

jóváhagyta Izland két éves készenléti megállapodásra irányuló kérelmét, ezen belül egy 2,1 milliárd USD összegű IMF-hitelt az izlandi devizatartalékok megerősítéséhez. További 3 milliárd USD összegű hitel nyújtását vállalták más északi államok és egyéb kereskedelmi partnerek. Az IMF-hitelből 827 millió USD azonnal rendelkezésre állt, míg a fennmaradó összeget nyolc egyforma részletben folyósították a program negyedéves felülvizsgálatától függően.

- (27) Az IMF-program széles alapokon nyugvó stabilizációs program volt, amely három alapvető célkitűzésre összpontosított. Az első célkitűzés a koronával szembeni bizalom helyreállítása volt a válság negatív gazdasági hatásainak fékezése érdekében. Az alkalmazott intézkedések között szerepelt a tőkekiáramlás megakadályozását célzó tőkekorlátozások bevezetése is. Másodsorban a program átfogó stratégiát fogalmazott meg a bankok szerkezetátalakítására, amelynek végső célja Izland életképes pénzügyi rendszerének újjáépítése, valamint az ország nemzetközi pénzügyi kapcsolatainak védelme volt. Másodlagos cél volt a banki eszközök valós értéken történő értékelése, a helyreállítási érték maximalizálása, valamint a felügyeleti gyakorlat erősítése. Harmadsorban a program a fenntartható államháztartást tűzte ki célul a csődbe ment bankoknál keletkezett veszteségek társadalomra történő háritásának korlátozása, valamint középtávú költségvetési konszolidációs program megvalósítása útján.
- (28) Az izlandi hatóságok hangsúlyozták, hogy a kincstár pénzügyi kapacitásához mérten nagy bankrendszerrel összefüggő rendkívüli körülmények miatt a hatóságok szakpolitikai lehetőségei korlátozottak. Az alkalmazott megoldások így sok tekintetben eltértek azoktól az intézkedésektől, amelyeket a pénzügyi stabilitást fenyegető veszélyekkel szembesülő egyéb országok kormányai hoztak.
- (29) A válságtörvény alapján a három nagy kereskedelmi bank: a Glitnir Bank, a Landsbanki Íslands és a Kaupthing Bank „rég” és „új” bankokra vált szét. A pénzügyminiszter három korlátozott felelősségű társaságot hozott létre a régi bankok belföldi tevékenységének átvételére, és mindegyik élére igazgatótanácsot nevezett ki. A régi bankok feletti ellenőrzést az FME vette át, és belföldi eszközeiket, valamint kötelezettségeiket (betéteiket) lényegében átcsoportosította az új bankokhoz, amelyek folytatták banki tevékenységüket Izlandon. A régi bankok az illetékes kezelőbizottságok felügyelete alá kerültek ⁽¹³⁾. A külföldi eszközöket és kötelezettségeket nagyrészt a régi bankoknál helyezték el, amelyek ellen a későbbiekben felszámolási eljárás indult, végül beszüntették valamennyi külföldi tevékenységüket ⁽¹⁴⁾.
- (30) A három új bank 2008. november 14-i előzetes nyitómérlege alapján a bankok becsült eszközállománya együttesen 2 886 milliárd ISK, az állam által rendelkezésre bocsátandó saját tőke pedig 385 milliárd ISK volt. Az új bankok által a régi bankok részére a kötelezettségeken felül átadott eszközök ellenében kibocsátandó kötvények becsült értéke összesen 1 153 milliárd ISK volt. Az FME a Deloitte LLP-t bízta meg az átruházott eszközök és kötelezettségek értékelésével. A folyamat során világossá vált, hogy a független értékelés az átruházott nettó eszközérték pontos összegét nem, csak annak értékhatárait állapítaná meg. Ezenkívül kiderült az is, hogy a bankok hitelezői kifogásolták az általuk részrehajlónak tartott értékelési folyamatot, és sérelmezték azt, hogy nincs lehetőségük érdekeik védelmére. E bonyodalmak miatt módosultak a régi és új bankok közötti elszámolás irányelvei. A független szakértői értékelés felhasználása helyett a felek egyeztetés útján próbáltak volna megállapodásra jutni az átruházott nettó eszközértékről.

⁽¹³⁾ Lásd még az FME 2009. évi éves jelentését (2008. július–2009. június), amely a következő címen érhető el: <http://en.fme.is/media/utgefid-efni/FME-Annual-Report-2009.pdf>

⁽¹⁴⁾ Ezt követően további pénzügyi vállalkozások átvételére is sor került. 2009 márciusában az FME három pénzügyi vállalkozás: a Straumur-Burðaras, a Reykjavík Savings Bank (SPRON) és a Sparisjóðabanki Íslands (Icebank) felett vette át az ellenőrzést, majd döntött azok eszközeinek és kötelezettségeinek értékesítéséről. A Straumur hitelezőivel később egyezségi megállapodás született, míg a SPRON és a Sparisjóðabanki ellen felszámolási eljárás indult. A három vezető kereskedelmi bank összeomlása és a pénzügyi piacok tartós bizonytalansága más pénzügyi vállalkozásokat is súlyosan érintett, amelyek közül több állami irányítás alá került 2010-ben. Így az FME 2010 márciusában ideiglenes igazgatót nevezett ki a VBS Investment Bank élére. 2010 áprilisában az FME átvette a Keflavík Savings Bank és a Byr Savings Bank feletti ellenőrzést, majd úgy döntött, hogy tevékenységüket két új pénzügyi vállalkozás, a SpKef Savings Bank és a Byr hf. veszi át. Mivel az új vállalkozások pénzügyi helyzete a vártnál rosszabbul alakult, a SpKef és a Landsbankinn összeolvadt, amelyet a Byr részvényeire kiírt tender után a Byr és az Íslandsbanki összeolvadása követett. Az izlandi hatóságoknak ezenkívül 2009-ben a Saga Capital Investment Bank, majd 2011-ben a Lakásfinanszírozási Alap pénzügyi nehézségeit kellett kezelniük.

- (31) Egyértelmű volt, hogy a felek nehezen tudnak majd megállapodni az értékelésről, mivel az nyilvánvalóan számos olyan feltételezésen alapult, amelyekről a feleknek valószínűleg eltérő a véleménye. Az állam célja az alapvető értékeléssel kapcsolatos megállapodás volt, amely biztos alapot nyújt az új bankok induló tőkéjének meghatározásához. Az árak alapvető értékelést meghaladó teljesítménye a hitelezőknél feltételesen átváltható kötvény vagy a banki részvénytőke emelése formájában került volna jóváírásra, mivel az egyeztetések során kiderült, hogy a Glitnir és a Kaupthing kezelőbizottsága, valamint hitelezőik többsége érdekelt lehet abban, hogy az új bankokban részesedést szerezzen, ez pedig előnyössé tenné számukra az átruházott eszközök esetleges értéknövekedését.
- (32) 2009. július 20-án bejelentették a három új bank teljes tőkeértékét és a régi bankok hitelezőivel kötött alapmegállapodásokat a nettó eszközök új bankokra ruházásért járó kompenzáció megfizetéséről. A két új bank közül kettő, az Új Glitnir (később Íslandsbanki) és az Új Kaupthing (később Arion Bank) esetében ennek keretében feltételes megállapodás is létrejött arról, hogy a régi bankok az új bankok tőkerészesedésének többségét jegyzik.
- (33) A fenti alapmegállapodások alapján a régi bankok kezelőbizottságai 2009 októberében (Glitnir), illetve decemberében (Kaupthing Bank és Landsbanki Islands) úgy döntöttek, hogy az új bankokban részesedést jegyeznek. 2009. december 18-án a kormány bejelentette a bankok helyreállításának befejeződését, a megállapodás létrejöttét egyrészt az izlandi hatóságok és az új bankok, másrészt a hitelezők nevében a Glitnir Bank, a Landsbanki Islands és a Kaupthing Bank kezelőbizottságai között. A megállapodások a régi bankok és az újak közötti eszköz-átruházás feltételeit rögzítették, valamint azt, hogy az új bankok finanszírozása ezáltal teljessé vált.
- (34) A kincstár az új bankok tőkéjéhez az eredetileg tervezett 385 milliárd ISK-nál lényegesen kisebb mértékben, részvénytőke formájában 135 milliárd ISK-val, a három bank közül kettő, az Íslandsbanki és az Arion Bank esetében járulékos tőkeelemként alárendelt kölcsöntőke formájában mintegy 55 milliárd ISK-val, azaz összesen 190 milliárd ISK-val járult hozzá. Ezenfelül a kincstár bizonyos likviditási eszközöket is az Íslandsbanki és az Arion Bank rendelkezésére bocsátott. A régi bankok összesen hozzávetőleg 156 milliárd ISK összegű részvénytőkét bocsátottak az új bankok rendelkezésére. Az új bankok tőkéje ezáltal összesen mintegy 346 milliárd ISK-t tett ki. Így a három bank kizárólagos tulajdonlása helyett a megállapodások arra utaltak, hogy az állami részesedés az Íslandsbanki esetében mintegy 5 %-ra, az Arion Bank esetében 13 %-ra, a Landsbankinn esetében 81 %-ra csökken.
- (35) Az, hogy a három bank közül kettő felett a régi bankok hitelezői szereztek meg az irányítást, jelentős problémákat oldott meg a pénzügyi szektor újjáépítésében és stabilabb alapokra helyezte az új bankokat, ugyanakkor számos, megoldásra váró gyenge pont is maradt. 2009 ősze óta a bankok leginkább belső kérdésekre, a tevékenységükre vonatkozó átfogó stratégia meghatározására és különösen hitelportfóliójuk átalakítására összpontosítják figyelmüket, mivel működésük és hosszú távú életképességük szempontjából ezek a területek jelentik a legnagyobb kockázatot. A szerkezetátalakítási folyamatot olyan nehezítő tényezők bonyolítják, mint például az ISK-ban nyújtott, de más devizához rögzített hitelek törvényellenességét kimondó legfelsőbb bírósági határozatok. A Landsbankinn összefüggésében, a szerkezetátalakítás tekintetében, az alábbi szakaszok részletesebben tárgyalják ezeket a kérdéseket.

2.4. Makrogazdasági környezet

- (36) A bankrendszer 2008. októberi összeomlását jelentős gazdasági zavarok követték. Az izlandi pénzügyi rendszer nehézségei a devizája iránti bizalom megrendülésével jártak együtt. 2008 első negyedében és őszen, a három kereskedelmi bank csődje előtt és után a korona árfolyama drasztikusan gyengült. A 2008 őszen bevezetett tőkekorlátozások ellenére a fizetőeszközt 2009-ben is a volatilitás jellemezte⁽¹⁵⁾. A kaotikus helyzet hatására az izlandi gazdaság súlyos recesszióba süllyedt, amelynek során GDP-je 2009-ben 6,8 %-kal, 2010-ben 4 %-kal csökkent.

⁽¹⁵⁾ A drasztikus gyengülés mértékét mutatja például, hogy az izlandi korona euróval szembeni átlagos havi árfolyama a 2007. decemberi 90,71 ISK-ról 2009 novemberére 184,64 ISK-ra emelkedett.

- (37) A gazdasági válság következményei között említhető a munkanélküliség hirtelen növekedése (aránya 2008-ban 1,6 %, 2009-ben 8 % volt), az infláció megugrása, valamint a reálbérek csökkenése. Ezenkívül gyors ütemben nőtt a vállalatok és háztartások eladósodottsága, valamint a banki hitelportfóliókon belül a nem teljesítő hitelek aránya, az új bankok pedig nagy arányban vették át az ellenőrzést a pénzügyi nehézségekkel küzdő vállalkozások felett. Ugyanakkor a bankrendszer szerkezetátalakításának magas fiskális költsége miatt a költségvetési hiány drasztikusan emelkedett, amelyhez az államadósság jelentős növekedése társult.
- (38) A mély recessziót követően az Izlandi Statisztikai Hivatal előzetes adatai 2011 második felére fordulatot, a teljes évre vonatkozóan pedig az előző évhez képest 3,1 %-os GDP-növekedést jeleznek.
- (39) Az elmúlt évben a gazdasági növekedés nagyrészt a belföldi kereslet élénkülésének, ezen belül különösen a háztartási fogyasztás 4 %-os bővülésének volt köszönhető. Mindezt elősegítette a bérek és szociális ellátások emelkedése, valamint a háztartások adósságterheinek könnyítését célzó egyes szakpolitikai kezdeményezések, például az ideiglenes kamattámogatás, a hiteltörlesztések befagyasztása, valamint a magánnyugdíj-pénztári megtakarítások előrehozott kifizetése. A 2011. évi előzetes adatok a beruházások lassú növekedését is jelzik, ennek bázisa viszont rendkívül alacsony szintű⁽¹⁶⁾, míg az állami fogyasztás az elmúlt három évben folyamatosan alacsony mértékű volt.
- (40) Az általános makrogazdasági adatok mögött jelentősebb ágazati különbségek húzódnak meg. A pénzügyi szektor összeomlása mellett nagy arányú visszaesés zajlott az építőiparban és számos más hazai termelő és szolgáltatási tevékenységben. Ezzel egyidejűleg egyes exportágazatok növekedtek. A korona alacsony árfolyamának, valamint a tengeri és alumíniumtermékek devizában viszonylag stabil árának köszönhetően az exportbevételek a gazdasági válság kitörését követően nőttek, ami a turisztikai és egyéb szolgáltatások exportjában is érvényesült. Ugyanakkor az import volumene drasztikusan visszaesett, emiatt a külkereskedelmi mérleg egyenlege⁽¹⁷⁾ 2010-ben átmenetileg mintegy 10 %-os GDP-arányos aktívumot mutatott. A 2011-ben megélnéknél belföldi kereslet hatására azonban az import ismét növekedésnek indult, ami szerényebb, a GDP 8,2 %-ának megfelelő külkereskedelmi többletet eredményezett.
- (41) Az Izlandi Statisztikai Hivatal 2012–2017-re szóló előrejelzése a gazdaság fokozatos élénkülését feltételezi, a 2012. évben 2,6 %-os növekedéssel, és a fenti időszakban végig hasonló növekedési ütemmel számol. Az előrejelzésnek azonban számos bizonytalan pontja van. A tervezett nagyszabású ipari beruházások tovább csúszhatnak. Izland külkereskedelmi cserearányát kedvezőtlenül érintené a főbb partnerországainak elhúzódó recessziója, ez pedig alacsonyabb izlandi növekedési rátát eredményezne. A háztartások és vállalkozások adósságterhének kezelésében a vártnál lassabb előrelépés ezenkívül fékezne a belföldi keresletet, és rontaná a gazdaság növekedési kilátásait. A tőkekorlátozások megszüntetésével összefüggésben a növekedést veszélyeztethetik a devizaárfolyam volatilitásához kapcsolódó folyamatos áringadozások.

2.5. Pénzügyi felügyelet és a szabályozási keretek fejlesztése

- (42) Az új bankok alapításával és a régi bankok által átruházott nettó eszközérték értékelésével kapcsolatos munkáját követően az FME 2009 tavaszán úgynevezett engedélyezési projekt keretében vizsgálta az új bankokat, valamint azok üzleti tervét, pénzügyi erejét és tőkekövetelményét. A vizsgálat az Oliver Wyman nemzetközi vezetői tanácsadó cég közreműködésével zajlott.

⁽¹⁶⁾ 2009–2011-ben a beruházások aránya a GDP-n belül mindössze 13–14 %-os volt.

⁽¹⁷⁾ A külkereskedelmi mérleg egyenlege az exportból származó jövedelem és az importált áruk, szolgáltatások értékének különbözete. Nem foglalja magában a külföldről származó elsődleges jövedelem egyenlegét, amely az elmúlt években – különösen 2008 óta – negatív. Ez azt jelenti, hogy a külkereskedelmi mérleg többlete dacára Izland folyó fizetési mérlege negatív egyenleget mutatott az elmúlt években, erőteljes csökkenéssel 2009 óta.

- (43) A fenti folyamat lezárását követően az FME különböző feltételekkel megadta a bankok működési engedélyét. Az eszközportfóliók minőségére és a várható gazdasági bizonytalanságra tekintettel szükségesnek látszott az, hogy a három bankkal szemben a jogszabályi minimumnál magasabb tőkekövetelményt írjanak elő. Az FME ezért a három bankra vonatkozóan 16 %-os minimális tőkeegyelelési mutatót (CAD), ezen belül 12 %-os minimális alapvetőtőke-megfelelési mutatót állapított meg. A követelményeket legalább 3 évig, vagy az FME általi felülvizsgálatig kellett alkalmazni. Az FME likviditási feltételeket is szabott: előírta, hogy bármely időpontban a rendelkezésre álló likvid tőke legalább a betétek 20 %-a legyen. A pénzeszközök és pénzeszköz-egyenértékesek állományának legalább a betétek 5 %-át kellett elérniük. További követelmények vonatkoztak az olyan kérdésekre, mint a hitelportfóliók átalakítása, a kockázatértékelés, a vállalatirányítás és a tulajdonviszonyok. Az FME hasonló tőkekövetelményeket szabott más pénzügyi vállalkozásokkal szemben is.
- (44) Az IMF-tárgyalások alapján létrehozott gazdasági stabilizációs program a pénzügyi szolgáltatásokra és azok felügyeletére vonatkozó szabályozási keretek teljes körű felülvizsgálatát írta elő az újabb pénzügyi válság elleni védelem erősítése érdekében. A kormány Kaarlo Jännärit, a Finn Pénzügyi Felügyeleti Hatóság korábbi főigazgatóját kérte fel a meglévő szabályozási keretek és a felügyeleti gyakorlat értékelésére. Jännäri fejlesztési javaslatai között szerepelt egy állami hitelnyilvántartás létrehozása az FME-n belül a rendszerbeli hitelkockázatok csökkentése érdekében. Jelentésében javasolta továbbá a szigorúbb szabályok és gyakorlat bevezetését a nagykockázatra és az ahhoz kapcsolódó hitelezésre vonatkozóan, valamint nagyobb számú helyszíni vizsgálatot a nem helyszíni felügyelet és a beszámolók ellenőrzésére, különösen a hitelkockázat, a likviditási kockázat és a devizakockázat terén. A fentiekén kívül a jelentés a betétbiztosítási rendszer felülvizsgálatát és fejlesztését javasolta az uniós előrelépésekkel szoros összhangban.
- (45) A kormány ezt követően törvényjavaslatot nyújtott be az izlandi parlamentnek, amelyet az elfogadott, és a 75/2010. törvénnyel 2010. július 1-jével hatályba léptetett. Az új törvény jelentős mértékben módosította a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvényt. Később további módosítások születtek a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvényt, valamint a pénzügyi szolgáltatások szabályozását és felügyeletét érintően. A szabályozást érintő módosításokat részletesebben a jelen határozat melléklete ismerteti.

2.6. Fő kihívások ⁽¹⁸⁾

- (46) A pénzügyi szektor újjáépítése terén elért jelentős eredmények dacára Izland még mindig a 2008. őszi pénzügyi és devizaválság következményeivel küzd. A pénzügyi válság súlyos hibákra és hiányosságokra mutatott rá a pénzügyi rendszerben, amelyeket a közbizalom helyreállításához kezelni kell. Egyértelműnek látszik, hogy Izland – a pénzügyi válságtól sújtott sok más országhoz hasonlóan – számos kihívással néz szembe a pénzügyi szolgáltatások jogi és működési környezetének olyan átalakítása során, hogy az a jövőben életképes és hatékony pénzügyi rendszert támogasson, és a lehető legnagyobb mértékben csökkentsen annak kockázatát, hogy a rendszert érő sokkok megisméltódnak.
- (47) Az izlandi pénzügyi vállalkozásokkal szembeni legsürgetőbb kihívások jelenleg ahhoz kapcsolódnak, hogy a bankok védett környezetben, tőkekorlátozások és általános betétbiztosítás mellett működjenek. A bankoknak fel kell készülniük arra, hogy egy kockázatosabb környezetben működjenek, amelyben nincsenek tőkekorlátozások, a betétbiztosításra pedig a vonatkozó uniós és EGT-irányelvekben rögzített feltételek vonatkoznak ⁽¹⁹⁾. Az izlandi hatóságok hangsúlyozták, hogy az erre vonatkozó új szabályok bevezetése rendkívüli körülményt igényel.

⁽¹⁸⁾ A témával kapcsolatban lásd például a gazdasági miniszternek az izlandi parlamenthez benyújtott 2012. márciusi jelentését az izlandi pénzügyi rendszer jövőbeli struktúrájáról. A minisztérium szerint a jelentés katalizátorszerepet tölt be a lényeges kérdés felkészült megvitatásában, mivel nem kiforrott javaslatokat, csupán a nemzetközi fejleményekkel kapcsolatos főbb kérdéseket és kilátásokat fogalmaz meg. A jelentés a <http://eng.efnahagsraduneyti.is/media/Acrobat/Future-Structure.pdf> címen érhető el.

⁽¹⁹⁾ A szokásos betétbiztosítási feltételek visszaállítása nemcsak az ilyen garanciák állami fedezetének eltörlését jelenti, hanem a válságtörvény azon rendelkezéseinek felülvizsgálatát is, amelyek szerint a törvényi betétbiztosítással védett betétek elsőbbséget élveznek egy pénzügyi vállalkozás felszámolásakor. Ez jelentős előny a betétesek számára, nem utolsósorban azért, mert az emberek még nem felejtették el a bankok 2008. évi összeomlását. Ugyanakkor a rendelkezés miatt a bankokat valószínűleg hátrány éri finanszírozási megoldásaik diverzifikációja során.

- (48) További jelentős kihívás, hogy a jogi és szabályozási kereteket úgy kell átalakítani, hogy azok támogassák a stabil és hatékony pénzügyi rendszert, egyúttal összhangban álljanak az EGT- és a nemzetközi jog alakulásával ⁽²⁰⁾.

2.7. Az izlandi pénzügyi szektor versenyhelyzete

- (49) Az izlandi hatóságok legutóbbi tájékoztatása szerint ⁽²¹⁾ a bankok összeomlása óta a pénzügyi piacokon radikális változások történtek a versenyben. Csökkent a pénzügyi vállalkozások száma, miután sok takarékpénztár, kereskedelmi bank és szakosított hitelintézet vagy felszámolásra került, vagy összeolvadt más vállalkozásokkal ⁽²²⁾. A pénzügyi vállalkozások számának fogyatkozása jelenleg is tart a Landsbankinn és a SpKef 2011. márciusi, az Íslandsbanki és a Byr 2011. decemberi, majd a Landsbankinn és a Sparisjóður Svarfðæla leendő összeolvadásával, amelyet a Hatóság 2012. június 20-án a SpSv-határozattal hagyott jóvá. A pénzügyi vállalkozások számának csökkenése és az, hogy a megszűnő bankok betéteit a nagyobb bankok veszik át, fokozza a koncentrációt a hazai piacon. Az új bankok jelenléte az EGT pénzügyi piacain ugyanakkor lényegesen szerényebb, mint elődeiké volt, miután a nemzetközi pénzügyi tevékenységük megszűnt.
- (50) Ezenkívül a hazai piac egyes részpiacok eltűnésével, illetve számottevő visszaesésével erőteljesen beszűkült. A részvénytőzsdén szinte teljes eltűnése és a tőkekorlátozások bevezetése a részvény- és devizapiaci műveletek csökkenésével és a befektetési lehetőségek korlátozásával járt. A beruházások történelmi mélypontot elérő volumene, valamint a háztartások és a vállalkozások általánosan magas tőkeáttétele miatt gyenge a hitelek iránti kereslet. Az összeomlás óta a bankok belső kérdésekre, hitelportfóliójuk átalakítására, valamint egyes nagyobb vállalati ügyfelek szerkezetátalakítására összpontosítják figyelmüket.
- (51) A pénzügyi válság előtt a takarékpénztárak együttesen a betétek mintegy 20–25 %-át kezelték. Piaci részesedésük jelenleg 2–4 % körüli. A takarékpénztárak és a piacról kilépő kereskedelmi bankok piaci részesedését a három nagy kereskedelmi bank, az Arion Bank, az Íslandsbanki és a Landsbankinn szerezte meg. A három nagybank a korábbi 60–75 % helyett jelenleg a piac mintegy 90–95 %-át tudhatja magáénak, csekély előnyénél fogva a Landsbankinn piaci részesedése a legnagyobb. A piac jelenleg mintegy 2–4 %-át birtokló 10 regionális takarékpénztár mellett az egyedüli egyéb szereplő az átalakított szerkezetű MP Bank ⁽²³⁾, amely körülbelül 1–5 %-os piaci részesedéssel rendelkezik.
- (52) Az izlandi pénzügyi piac így egyértelműen oligopolisztikus, ahol a három legnagyobb szereplő együttesen domináns piaci pozíciót szerezhet. Az izlandi versenyhatóság (ICA) szerint az izlandi bankpiacra való belépést jelentős akadályok nehezítik. Ennek kedvezőtlen hatásai vannak a versenyre. Emellett bizonyos tényezők az ügyfeleket

⁽²⁰⁾ Lásd a gazdasági miniszter 18. lábjegyzetben hivatkozott jelentésének 9. fejezetét. A jelentés bemutatásával egy időben a gazdasági miniszter banki szakértőkből álló csoportot állított fel külföldi szakértők részvételével, amelynek feladata javaslatok megfogalmazása volt átfogó, Izland teljes pénzügyi piacára kiterjedő jogi és szabályozási keretek kialakítására. A jelentés szerint az izlandi hatóságok olyan egyéb jövőbeni lehetőségek vizsgálatát is tervezik, mint a befektetési és kereskedelmi banki tevékenységek lehetséges különválasztása, a pénzügyi stabilitásról szóló jogalkotás, és a pénzügyi szolgáltatások felügyeleti szervei közötti hatáskörmegosztás lehetséges módosítása. Az izlandi hatóságok nyilatkozataiból egyértelműen kiderül az is, hogy napirenden marad a monetáris politikai keretek felülvizsgálata mind Izland EU-tagságának lehetőségével, mind anélkül, továbbá az egyéb lehetőségek keresése a gazdaságirányítás javítására és annak biztosítására, hogy a szabályozók „lássák a fától az erdőt”, és hatékonyan alkalmazzák a legmegfelelőbb makroprudenciális eszközöket.

⁽²¹⁾ Lásd a gazdasági miniszter által az izlandi parlamenthez benyújtott, az izlandi pénzügyi rendszer jövőbeli struktúrájáról szóló jelentés 6. fejezetét (<http://eng.efnahagsraduneyti.is/publications/news/nr/3559>)

⁽²²⁾ 2008 ősze óta a „régie” nagy kereskedelmi bankok, a Glitnir, a Kaupthing és a Landsbanki mellett) több pénzügyi vállalkozás eltűnt a piacról: a Sparisjóðabanki Íslands (korábban Icebank), a Reykjavík Savings Bank (SPRON), a Sparisjóður Mýrasýsla (Mýrasýsla Savings Bank, SPM), a VBS Investment Bank és az Askar Capital Investment Bank. A Straumur-Burðarás és a Saga Capital Investment Bank szintén jelentős mértékben visszafogta tevékenységét.

⁽²³⁾ 2011. április 11-én a bank közgyűlése szerződést hagyott jóvá a (régie) MP Bank izlandi és litván tevékenységének eladásáról, amelynek keretében több mint 40 új részvényes 5,5 milliárd ISK-t fektetett a bank új részvényeibe. A régi bank egyéb tevékenységei az előző tulajdonosoknál maradtak, és új társaságba (EA fjárfestingarfélag hf.) kerültek át. További részletek az MP Bank 2011. április 11-i sajtóközleményeiben található, amelyek a <https://www.mp.is/um-mp-banka/utgefif-efni/frettir/nr/1511> és <https://www.mp.is/um-mp-banka/utgefif-efni/frettir/nr/1510> címen érhetők el.

korlátozzák a bankváltásban. Az izlandi hatóságok elismerték azt is, hogy Izland kis jelentőségű és a piacokon nem kereskedett fizetőeszközével, az izlandi koronával összefüggő árfolyamkockázat még inkább korlátozza a versenyt, és akadályozza a külföldi bankok és vállalatok belépését az izlandi piacra.

- (53) Az ICA az utóbbi időben egy, a banki tevékenységek informatikai infrastruktúráját érintő sajátos kérdéssel, valamint a bankok erre irányuló együttműködésével foglalkozott. A kérdés a pénzügyi intézmények közös tulajdonában lévő informatikai szolgáltató, a *Reiknistofa bankanna* (az izlandi bankok adatközpontja, RB) szerepével kapcsolatos. Ez a kérdés lényeges a vizsgált eset értékelése szempontjából, és egyike azoknak a problémáknak, amelyekről a Hatóság az izlandi hatóságokkal és a bankokkal egyeztetett.
- (54) Az RB a három vezető izlandi bank, két izlandi takarékpénztár, az Izlandi Takarékbankok Szövetsége, valamint Izland három vezető kártyafeldolgozójának közös tulajdonában áll. Az RB részvényeinek 36,84 %-át a Landsbankinn, 29,48 %-át az Íslandsbanki, 18,7 %-át pedig az Arion Bank birtokolja. A három kereskedelmi bank együttesen 85,02 %-os részesedéssel rendelkezik a szolgáltatóban. Az RB ügyfelei a tulajdonosok, a CBI és egyéb pénzügyi intézmények, valamint állami és közintézmények. A bankok e téren kiterjedt együttműködést folytatnak, mivel az RB fejlesztette ki Izland klíring- és elszámolási rendszerét. Ezenkívül számos alapvető banki megoldást is nyújt, amelyek több-bérlős, az izlandi bankok többsége által használt megoldások. Az RB emellett elektronikus számlázó és fizetési rendszert is működtet vállalatok és fogyasztók részére.
- (55) Az ICA szerint a 2008. évi összeomlás a kisebb bankokat és a takarékpénztárakat különösen sérülékennyé tette. Az előírt informatikai szolgáltatások a kisebb pénzügyi vállalkozások esetében alapvető fontosságúak voltak, mivel azok az új piaci szereplők belépését akadályozó tényezőnek tekinthetők. Az informatikai szolgáltatások platformját jelentős részben a nagyobb pénzügyi vállalkozásoknak az RB, a takarékpénztáraknak és a kisebb piaci szereplőknek a Teris biztosította. Mivel az elmúlt években sok kisebb pénzügyi vállalkozás szűnt meg, a Teris forgalma jelentős részét elvesztette, így 2012 januárjában az RB-nek értékesítette informatikai megoldásai egy részét. Az RB és a Teris szerint az ügylet célja többek között az volt, hogy biztosítsa a kisebb pénzügyi vállalkozásoknak nyújtott informatikai szolgáltatások folyamatosságát.
- (56) Az ICA az RB kapcsán két ügyet vizsgált. Az első, hogy a bankok és egyéb pénzügyi vállalkozások közös részesedése az RB-fórumban, valamint azzal kapcsolatos együttműködésük sérti-e a versenykorlátozó gyakorlatnak az izlandi versenytörvény 10. cikke szerinti tilalmát. A második, hogy megállapítható-e összeférhetetlenség a Teris főbb eszközeinek RB általi megvásárlása kapcsán, amelyet az ICA ugyanazon törvény összeolvasására vonatkozó rendelkezései alapján vizsgált. 2012 májusában a két ügy egyrészt az RB és tulajdonosai, másrészt az ICA közötti megállapodással lezárult ⁽²⁴⁾.
- (57) A fenti, az izlandi pénzügyi piacot közvetlenül érintő kérdéseken túl az ICA rámutatott különösen arra, hogy az operatív társaságok ⁽²⁵⁾ értékesítését és szerkezetátalakítását indokolatlan késedelem nélkül végre kell hajtani. Sok operatív társaság felett a hitelező bankok vették át az ellenőrzést, miután a társaságok a 2008. évi gazdasági

⁽²⁴⁾ A megállapodás értelmében az RB és tulajdonosai számos kötelezettséget vállaltak annak érdekében, hogy megakadályozzák a verseny torzulását az RB tevékenysége és tulajdonosainak együttműködése miatt. A kötelezettségvállalások kiterjednek többek között arra, hogy az RB-t a tulajdonosoktól független általános üzleti feltételek szerint kell működtetni, az RB igazgatótanácsának többségében a tulajdonosoktól független szakemberekből kell állnia, az RB rendszeréhez és szolgáltatásaihoz megkülönböztetéstől mentes hozzáférést kell biztosítani, és az RB szolgáltatásait azonos feltételekkel kell nyújtani függetlenül attól, hogy az ügyfél az RB tulajdonosa-e vagy sem. Az RB fennálló tulajdonosai vállalták, hogy az RB-ben meglévő részesedésük egy részét rendszeresen felkínálják értékesítésre, hogy ezzel segítsék a nem pénzügyi vállalkozások tulajdonszerzését az RB-ben. Ilyen felhívást kell közzétenni legalább két évente mindaddig, amíg az RB részvényeinek legalább egyharmadát a megállapodáskori tulajdonosoktól eltérő személyek meg nem vásárolják, vagy azokat részvénykibocsátás keretében fel nem kínálják megvételre.

⁽²⁵⁾ Az ICA az operatív társaság elnevezést olyan, jellemzően nem pénzügyi vállalkozásokra alkalmazza, amelyekben a bankok a hitelportfólió átalakításával kapcsolatban hitel-tőke konverzióval vagy egyéb módon szereztek részesedést. Hasonlóképpen a Hatóság fogalmai szerint operatív társaság az olyan reálgazdasági vállalkozás, amely nem tartozik a bank pénzügyi piacokon folytatott alaptervékenységéhez.

összeomlást követően túlzottan eladósodtak. Az ICA szerint összeférhetlenséghez vezethet, ha a bankok a tulajdonukban álló társaságoknak nyújtanak pénzügyi szolgáltatásokat. Az ICA véleménye szerint a bankok közvetlen és közvetett részesedése ⁽²⁶⁾ a pénzügyi válságot követő időszak legelterjedtebb és legveszélyesebb versenyproblémája, mivel csaknem minden izlandi vállalkozást és ágazatot érint. A versenyhatóság szerint a vállalkozások gyorsabb szerkezetátalakítása élnékítené a versenyt a pénzügyi piacon. Azokban az esetekben, amikor a bankok vállalati ügyfeleik szerkezetátalakításában való közreműködése az összeolvadás állami szabályozása alapján bejelentési kötelezettség alá esett, az ICA gyakran szabott a bankok részesedésére vonatkozó feltételeket. A problémára azonban nehéz átfogó megoldást találni, mivel az alapvetően az izlandi üzleti szféra magas tőkeáttételéhez kapcsolódik.

- (58) A Hatóságnak küldött beadványában a mindhárom kereskedelmi bank, az Arion Bank, az Íslandsbanki és a Landsbankinn úgy nyilatkozott, hogy véleménye szerint az izlandi pénzügyi piac versenyhelyzetében 2008 ősze óta nem történt olyan lényeges változás, amely aggodalomra adna okot. A piacon tényleges verseny érvényesül, és nem bizonyítható a három legnagyobb szereplő közötti összejátszás. A piaci verseny feltételeit vizsgálva az ICA egyes kulcsfontosságú tényezőket nem vett figyelembe, például azt, hogy a külföldi bankok régóta és jelenleg is aktívan versenyeznek az izlandi bankokkal a legnagyobb ügyfeleknek – exporttevékenységet végző vállalkozásoknak (halászatoknak, nagy energiaigényű ipari társaságoknak), valamint állami és önkormányzati tevékenységekhez – nyújtott pénzügyi szolgáltatások terén.
- (59) A fenti vélemény azonban ellentétes az izlandi hatóságok beadványában kifejtett, a gazdasági miniszternek az izlandi parlamenthez benyújtott, az előzőeken említett jelentésén alapuló véleménnyel, és az ICA véleményével is. Ezenfelül az alábbiakban vázolt módon a Landsbankinn a versenyhelyzet elemzésével kapcsolatos fenntartások ellenére úgy döntött, hogy kötelezettségeket vállal az érintett támogatási intézkedésekre vonatkozóan a verseny torzulásának korlátozása érdekében. E kötelezettségvállalásokat a melléklet ismerteti.

3. AZ INTÉZKEDÉSEK LEÍRÁSA

3.1. A kedvezményezett

- (60) A fent ismertetett módon a Landsbanki és a két másik nagy izlandi kereskedelmi bank, a Glitnir és a Kaupthing 2008-ban összeomlott. A hazai bankszektor folyamatos működése érdekében az izlandi hatóságok intézkedéseket hoztak, és a (rég) Landsbanki egyes tevékenységeinek helyreállítása céljából létrehozták és tőkésítették az Új Landsbankit (jelenleg Landsbankinn). Az intézkedések részletes leírása az alábbiakban olvasható.

3.1.1. A Landsbanki

- (61) A 2008. évi pénzügyi válság előtt a Landsbanki Izland második legnagyobb bankja volt. 2008 második negyedének végén mérlegfőösszege 3 970 milliárd ISK volt, az év első felében pedig 31 milliárd ISK adózás előtti eredményt ért el. Meghirdetett üzleti stratégiája szerint ⁽²⁷⁾ a bank helyi, kizárólag Izlandon tevékenységet folytató kereskedelmi bankból olyan kiemelkedően nyereséges vállalati és befektetési bankká kíván fejlődni, amely Izlandtól keletre Európában, nyugatra pedig a tengerentúlon terjeszkedik. A Landsbanki 2000-ben kezdte külföldi

⁽²⁶⁾ Ebben az összefüggésben a Hatóság értelmezése szerint egy bank közvetett részesedése a vállalkozások feletti befolyás és irányítás lehetőségét jelenti a bankkal szembeni nagymértékű eladósodottság miatt.

⁽²⁷⁾ 2007. évi éves jelentés, 10. o. Elérhető a http://www.lbi.is/library/Opin-gogn/pdf/landsbanki_annual_report_2007.pdf?bcsi_scan_A7E1E556D7B2F94D=aB9LkrKRu+y0xx3fim/JyUDnRB0bAAAANp6SAg==&bcsi_scan_filename=landsbanki_annual_report_2007.pdf címen.

tevékenységét a londoni Heritable Bank 70 %-os részesedésének megszerzésével. Az ezt követő években a bank számottevő növekedést ért el egyrészt akvizíciók, másrészt külföldi fióknyitások útján. Összeomlása előtt a banknak 7 fő leányvállalata volt az Egyesült Királyságban, Írországból, Luxemburgban, Franciaországban, Németországban és Izlandon. Ezenkívül több fiókot tartott fenn az Egyesült Királyságban (amelyeknek saját kirendeltségeik voltak Hollandiában, Németországban és az Egyesült Államokban), Kanadában, Norvégiában és Finnországban, valamint Hongkongban is rendelkezett értékesítési irodával.

3.1.2. A Landsbankinn

- (62) A Landsbanki jogutódja, a Landsbankinn univerzális bank, amely Izlandon nyújt széles körű pénzügyi szolgáltatásokat magánszemélyeknek, háztartásoknak, vállalatoknak és szakmai befektetőknek. A Landsbankinn Izland legnagyobb bankja. 2011 végén 1 135 milliárd ISK értékű eszközzel rendelkezett, és 1 142 főt foglalkoztatott. A szerkezetátalakítási terv szerint a Landsbankinn fő tevékenységi területei az alábbiak:

3.1.2.1. Lakossági banki szolgáltatások

- (63) A lakossági divízió feladata az általános szolgáltatások nyújtása a magánszemélyek, valamint a kis- és középvállalkozások részére. 520 munkatársával, amelyből 410 fióki alkalmazott, ez a bank legnagyobb divíziója. Az izlandi hatóságok tájékoztatása szerint a Landsbankinn részesedése a lakossági szegmensben [> 25] %.

3.1.2.2. Vállalati banki szolgáltatások

- (64) A divízió nagyvállalatokkal, önkormányzatokkal és nagyobb finanszírozási projektekkal foglalkozik. A hitelezés a vállalati divízióon belül három területen zajlik: ipar, kereskedelem és szolgáltatások, halászat és tengeri termékek, valamint építőipar és általános hitelkezelés. A divízió 40 főt foglalkoztat. Az izlandi hatóságok tájékoztatása szerint a Landsbankinn részesedése ebben a piaci szegmensben [> 30] %.

3.1.2.3. Piaci, treasury és vagyonkezelési terület

- (65) A treasury terület felelős a bank likviditásáért és finanszírozásáért, a piaci kockázat kezeléséért, valamint az árjegyzői feladatok ellátásáért a devizapiacra, a pénzpiacra és a bevezetett értékpapírok piacán. A piaci terület feladata a devizakereskedelem, valamint a kötvények, részvények és származékos termékek kereskedelme szakmai ügyfelek részére.
- (66) A vagyonkezelési terület három alterületet: a harmadik felek részére végzett vagyonkezelést, a privát banki szolgáltatásokat és a pénzügyi tanácsadási szolgáltatásokat fogja át.

3.2. A régi és az új bank összehasonlítása

- (67) Az izlandi hatóságok áttekintést nyújtottak be a már végrehajtott alapvető változtatásokról, amelyeket a Hatóság a jelen értékelés szempontjából lényegesnek ítélt.

- (68) A fentiek szerint a Landsbanki üzleti stratégiája a nemzetközi terjeszkedésre épült, 2004-től pedig a bank fő célja a nemzetközi befektetési és vállalati banki piacokon való növekedés volt a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott szolgáltatásokkal. 2005-ben a bank fiókot nyitott Londonban, amely eleinte főként tőkeáttételes finanszírozással és eszközalapú hitelekkel foglalkozott. A később Kanadában, Finnországban és Norvégiában nyitott fiókok, valamint a hongkongi értékesítési iroda fő tevékenysége kezdetben az eszközalapú hitelezés és a kereskedelmi finanszírozás volt. E stratégia célja ⁽²⁸⁾ a hitelfortfólió több országra és ágazatra kiterjedő diverzifikációja volt. A stratégiának köszönhetően a nem izlandi vállalkozások hitelezése egyre nagyobb arányt képviselt a bank tevékenységében. 2008 szeptemberében a Landsbanki és leányvállalatai által foglalkoztatott 2 644 fő csaknem fele Izlandon kívül dolgozott.

1. ábra

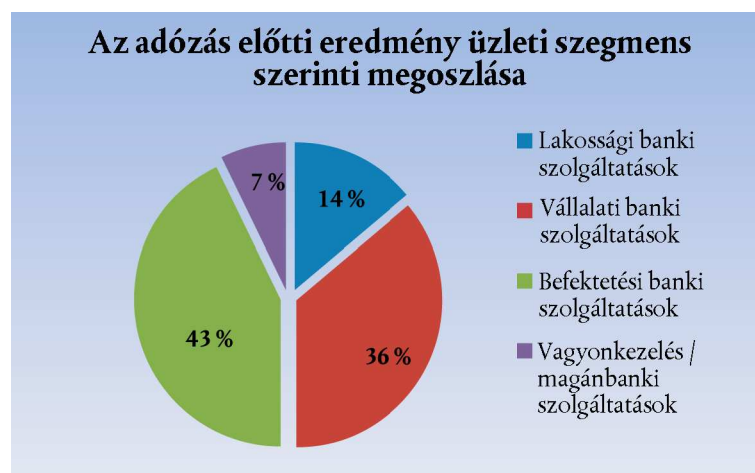
Az eszközök régiónkénti megoszlása – 2008. 1. és 2. negyedév

- (69) Amint az a fenti ábrán is látható, földrajzi megoszlását tekintve a teljes eszközállomány (2008 1. és 2. negyedévében 3 970 milliárd ISK) 54 %-a Izlandon kívül helyezkedett el. Ezenkívül 2008 első felében a bevétel 41 %-a származott Izlandról, 34 %-a az Egyesült Királyságból és Írországból, 6 %-a Luxemburgból, és 15 %-a egyéb területekről
- (70) Az alábbi ábra mutatja, hogy 2008 első felében (a legfrissebb adatok erről az időszakról állnak rendelkezésre) a Landsbanki 31 milliárd ISK adózás előtti eredményének legnagyobb részét a befektetési banki és a vállalati banki tevékenység adta. A bank 2002. évi privatizációját követő években gyors ütemben csökkent a lakossági banki szolgáltatások aránya az adózás előtti eredményen belül.

2. ábra

A profit üzleti szegmens szerinti megoszlása – 2008. 1. és 2. negyedév

⁽²⁸⁾ 2007. évi éves jelentés, 61. o.

- (71) Az új bank, a Landsbankinn kizárólag Izlandon folytat tevékenységet. Elődjétől eltérően nem nemzetközi irányultságú bank, és a Landsbankival szemben, amely a növekedését diverzifikált finanszírozási forrásokra, ezen belül hangsúlyosan a fedezetlen kötvények világszerte értékesítésére alapozta, az új bank finanszírozási alapját főként a betétek adják. Ez korlátozza a Landsbankinn növekedési potenciálját.
- (72) Ezenkívül a külföldi és a hazai eszközök különválasztásából adódóan a Landsbankinn eszközállománya lényegesen kisebb, mint a Landsbankié volt:

1. táblázat

A Landsbanki (LBI) és a Landsbankinn mérlege

Az LBI és a Landsbankinn mérlege (millió ISK)	2008.6.30.	2008.10.9.
Ügyfeleknek nyújtott kölcsönök és hitelek	2 571 470	655 725
Pénzügyi intézményeknek nyújtott kölcsönök és hitelek	337 003	5 291

- (73) Az eszközoldal két legfontosabb, fent említett tétele mutatja, hogy a Landsbankinn nyitómérlege a Landsbanki 2008.6.30.-i mérlegének csak mintegy 25 %-a volt. A Landsbankinn 2011 végén 1 135 milliárd ISK értékű eszközzel rendelkezett.
- (74) Létszámában több mint 55 %-os csökkentést hajtott végre (2 644-ről 1 142-re).

3.3. A támogatási intézkedések nemzeti jogalapja

– A rendkívüli pénzügyi körülmények miatti kincstári kifizetések jogalapjáról szóló 125/2008. törvény (általánosan: válságtörvény)

- (75) A válságtörvényben az FME felhatalmazást kapott arra, hogy „rendkívüli körülmények között” beavatkozzon, és a pénzügyi intézmények közgyűlésének és igazgatósági ülésének hatásköreit gyakorolva döntsön a pénzügyi intézmények eszközeinek és kötelezettségeinek értékesítéséről. Az FME felhatalmazást kapott arra is, hogy az ellenőrzése alá került pénzügyi vállalkozásoknál kezelőbizottságot jelöljön ki, amely a közgyűlés hatásköreit gyakorolja. Az intézmények felszámolása során a törvény elsőbbséget biztosít a betétesek és a betétbiztosítási rendszerek igényeinek. A törvény ezenkívül felhatalmazta az Izlandi Pénzügyminisztériumot új bankok létrehozására. A válságtörvény módosítja a pénzügyi vállalkozásokról szóló 161/2002. törvényt, a pénzügyi tevékenységek hatósági ellenőrzéséről szóló 87/1998. törvényt, a betétbiztosításról és a befektetőkártalanítási rendszerről szóló 98/1999. törvényt, valamint a lakásépítésről szóló 44/1998. törvényt.

– A 2008. évi állami pótköltségvetésről szóló törvény (4. cikk)

– A 2009. évi állami költségvetésről szóló törvény (6. cikk)

3.4. A támogatási intézkedések

- (76) Az izlandi hatóságoknak a Landsbanki bukását követő beavatkozását a fenti szakaszok ismertetik, részletes leírása az eljárás megindításáról szóló határozatban található. A beavatkozás lényegi elemei az alábbiakban foglalhatók össze:

- (77) Az FME 2008. október 7-én átvette az ellenőrzést a Landsbanki felett, amelynek belföldi kötelezettségeit és belföldi eszközeinek nagy részét 2008. október 9-én az Új Landsbanki vette át. A régi bank és hitelezői az átruházás kompenzációjaként az eszközök és kötelezettségek különbözetét kapták volna meg. A különbözet meghatározása azonban körülményesnek és időigényesnek bizonyult, az állam pedig bizonyos induló tőkét biztosított, amelynek szükség szerinti kiegészítésére kötelezettséget vállalt. 2009. december 15-én megállapodás jött létre az állam és a régi bank hitelezői között, amelynek alapján az állam 121,225 milliárd ISK összegű tőkeinjekcióval 81,33 %-os részesedést szerzett a bankban, míg a Landsbanki hitelezői az új részvények 18,67 %-át jegyezték le. Az állam és a hitelezők közötti megállapodás szerint a hitelezőknek az átadott eszközökért járó kompenzáció főként egy feltételesen átváltható kötvénytől függ, amelynek leírása az alábbiakban található. A Hatóság 2009. december 15-től, a megállapodás létrejöttétől számítja az ötéves szerkezetátalakítási időszakot, amely ennek megfelelően 2014. december 15-ig tart.
- (78) Az alábbi szakasz az állami beavatkozásnak csak azokat az elemeit ismerteti, amelyek az EGT-megállapodás 61. cikke szerinti értékelés szempontjából lényeges támogatási intézkedésnek tekinthetők.

3.4.1. Alapvető tőke

- (79) Az állam kétszer bocsátott rendelkezésre alapvető tőkét: először 2008-ban az Új Landsbanki létrehozásakor, másodszor pedig 2009-ben a bank teljes tőkésítésekor, a régi bank hitelezőivel kötött megállapodást követően.

3.4.1.1. Induló tőke

- (80) Az állam 775 millió ISK ⁽²⁹⁾ (5 millió EUR) összegű induló tőkét bocsátott az új bank rendelkezésére készpénzben. Ezenkívül kötelezettséget vállalt arra, hogy összesen legfeljebb 200 milliárd ISK-t bocsát az új bank rendelkezésére annak teljes tőkéjéért cserébe. Ez az összeg a kockázattal súlyozott eszközök a banknál várható összértékének 10 %-a előzetes becslés alapján. A 2009. évi állami költségvetés ennek megfelelő összegű állami forrást különített el a pénzügyi piacok rendkívüli körülményeinek kezelése céljából. A tőkeallokáció célja az volt, hogy megfelelő garanciát nyújtson a bank működőképességére addig, amíg a feltőkésítésével kapcsolatos kérdések – ideértve a bank nyitómérlegének a régi banknak az átadott eszközökért fizetendő kompenzáció értékelése alapján megállapított értékét – véglegesen meg nem oldódnak.

3.4.1.2. A Landsbankinn végleges tőkésítése

- (81) 2009. július 20-án az izlandi kormány bejelentette, hogy meghatározta a Landsbankinn tőkésítésének alapját, és megállapodott arról, hogy a régi bank milyen folyamat keretében kompenzálható a nettó eszközök átadásáért. Bejelentette továbbá azt is, hogy az új bankot az állam tőkésíti. A tőkésítésről 2009. december 15-én született végleges megállapodás (ennek 150 milliárd ISK-s végösszegéből az állam 121,225 milliárd ISK-t az állam bocsátott rendelkezésre), miután létrejött a megállapodás a Landsbankinnak átadott eszközök és kötelezettségek nettó értékéért a hitelezőknek fizetendő kompenzációról. A fentiek szerint az FME tőkekövetelményei előírták, hogy a Landsbankinn a kockázattal súlyozott eszközök arányában legalább 12 %-os elsődleges alapvető tőkével ⁽³⁰⁾, valamint további 4 %-os járulékos tőkével rendelkezzen. A Landsbankinn 2010. január 20-i hivatalos tőkésítésekor a bank elsődleges alapvető tőkéjének aránya megközelítőleg 15 %-os volt. Az FME ideiglenes mentességet adott az összesen 16 %-os követelmény teljesítése alól egy olyan elfogadható terv benyújtásának feltételével, amelyből kiderül, hogy a teljes összeg milyen módon biztosítható. A bank 2010 júniusában bejelentette, hogy elsődleges alapvető tőkéje meghaladta a 16 %-ot, ez alapján pedig az FME tartós felmentést adott a banknak a járulékos tőkére vonatkozó követelmény alól mindaddig, amíg elsődleges alapvető tőkéje 16 % felett marad.

⁽²⁹⁾ Ez a szakasz a monetáris adatokat első helyen abban a pénznemben említi, amelyben a tőkét rendelkezésre bocsátották, ezt zárójelben – értelemszerűen – a megfelelő ISK vagy EUR összeg követi, ha azt az izlandi hatóságok megadták.

⁽³⁰⁾ Meghatározása szerint az elsődleges alapvető tőkébe csak a saját tőke, az a részvénytőke és a felhalmozott eredmény tartozik bele, az alárendelt kölcsönök és a hibrid tőkeinstrumentumok egyéb típusai nem.

- (82) Hosszas és összetett tárgyalási folyamatot követően a felek között 2009. október 10-én alpmegállapodás jött létre, amelyet 2009. november 20-án az adósságinstrumentumokra vonatkozó részletesebb feltételjegyzékek aláírása követett. A felek ezután is számos alkalommal találkoztak és egyeztettek, amelynek során a felvázolt feltételeket módosították és dokumentálták. Az ennek eredményeképpen született megállapodás három, együttesen 260 milliárd ISK-nak megfelelő tőkeösszegű – euróban, fontban, illetve USA dollárban denominált – kötvény kibocsátását rögzítette, valamint azt, hogy a Landsbanki (gyakorlatilag a régi bank hitelezői köre) a Landsbankinnban 18,67 %-os induló (esetlegesen ideiglenes) részesedést szerez ⁽³¹⁾.
- (83) Ezenkívül az átadott eszközök értékével kapcsolatos számottevő bizonytalanságra tekintettel a Landsbankinn vállalta, hogy feltételesen átváltható kötvényt bocsát ki a Landsbanki részére annak tőkerészesedéséhez kapcsolódóan, amelynek tőkeösszegét csak 2013. március 31-ét követően határozzák meg. A feltételesen átváltható kötvény tőkeösszegének meghatározása után a Landsbanki részesedése részben vagy egészben átadható az izlandi államnak ⁽³²⁾.

3.4.2. Betétbiztosítás

- (84) A befektetőkártalanítási rendszerekről szóló, 1997. március 3-i 97/9/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek ⁽³³⁾ és a betétbiztosítási rendszerekről szóló, 1994. május 30-i 94/19/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek ⁽³⁴⁾ való megfelelés érdekében Izland elfogadta a betétbiztosításról és befektetőkártalanítási rendszerről szóló 98/1999. törvényt, amellyel létrehozta az ún. Betétesek és Befektetők Garanciaalapját (TIF). Az alapot a bankok éves, az egyes bankoknál elhelyezett összes betét alapján számított hozzájárulásaiból finanszírozták.
- (85) Az izlandi hatóságok szerint az izlandi kormány 2008. őszi bankmentő intézkedései mellett a lakosságot még határozottabban biztosítani kívánták és meg kívánták nyugtatni arról, hogy betéteik a válság idején biztonságban vannak. Az intézkedések között szerepelt a hazai kereskedelmi bankokban és takarékpénztárakban elhelyezett, a 94/19/EK betétbiztosítási irányelvet és a 97/9/EK befektetőkártalanítási irányelvet végrehajtó 98/1999. törvény hatályán kívüli betétekre vállalt kiegészítő állami fedezet.
- (86) 2008. október 6-án a Miniszterelnöki Hivatal közleményt adott ki, amely szerint Izland kormánya hangsúlyozza, hogy gondoskodik a hazai kereskedelmi bankokban és takarékpénztárakban, valamint azok fiókjában elhelyezett betétek teljes körű védelméről ⁽³⁵⁾. A közleményt a jelenlegi miniszterelnök hivatala 2009 februárjában és decemberében megismételte ⁽³⁶⁾. A közleményre ezenkívül hivatkozott az izlandi kormány által 2010. április 7-én a Nemzetközi Valutaalapnak küldött (továbbá a Gazdasági Minisztérium és az IMF honlapján közzétett) szándéknyilatkozat, amelyet egy másik, 2010. szeptember 13-án kelt szándéknyilatkozat megismételt. Az izlandi miniszterelnök, a gazdasági miniszter és a CBI elnöke által aláírt levél kijelenti: „Egyelőre fenntartjuk a betétesek teljes körű

⁽³¹⁾ 2012. június 15-én a Landsbankinn bejelentette, hogy a kötvények Landsbanki részére történő részleges visszafizetését a vártnál korábban kezdi meg. Lásd <http://www.landsbankinn.com/news-and-notifications/2012/06/15/Landsbankinn-starts-to-repay-bond-before-schedule/>.

⁽³²⁾ A feltételesen átváltható kötvény bizonyos referenciaeszközök értékeléséhez és teljesítményéhez kapcsolódik. Amennyiben ezen eszközök értéke 2012. december 31-én meghaladja a megállapodás megkötésekor becsült értéket, a feltételesen átváltható kötvény kompenzálja a régi bankot a különbözetért. Ha a két dátumra vonatkozó értékelés különbözete nulla vagy negatív, akkor az új tőkeegyenleget nullának tekintik, és a feltételesen átváltható kötvény bevonásra kerül. Ha azonban a különbözet pozitív, akkor a feltételesen átváltható kötvényt annak értékében bocsátják ki, és a Landsbanki a Landsbankinnak átadja részesedését, vagy – amennyiben a pozitív összeg kevesebb mint a részesedés értéke – részesedése egy részét.

⁽³³⁾ HL L 84., 1997.3.26., 22. o.

⁽³⁴⁾ HL L 135., 1994.5.31., 5. o.

⁽³⁵⁾ A közlemény angol nyelvű fordítása a <http://eng.forsaetisraduneyti.is/news-and-articles/nr/3033> címen érhető el.

⁽³⁶⁾ <http://www.efnahagsraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/2842>

<http://www.efnahagsraduneyti.is/frettir/frettatilkynningar/nr/3001>. A nyilatkozatra a gazdasági miniszter is utalt a Viðskiptablaðiðnak 2010. december 2-án adott interjúban (8. o.): „[A nyilatkozatot] kellő időben visszavonjuk. A korlátlan betétbiztosítást nem kívánjuk határozatlan ideig fenntartani. A megszüntetés időpontja azonban attól függ, hogy mikor valósul meg egy alternatív és hatékony betéti rendszer, valamint egy olyan pénzügyi rendszer, amely teljes mértékben kezelte a problémáit” (a Hatóság fordítása).

védelmére vonatkozó kötelezettségvállalásunkat, azonban a pénzügyi stabilitás helyreállítását követően az általános garancia fokozatos megszüntetését tervezzük.”⁽³⁷⁾ Ezen túlmenően a 2011. évi költségvetési törvénytervezet állami garanciákkal foglalkozó szakasza lábjegyzetben hivatkozik az izlandi kormány nyilatkozatára, amely szerint az izlandi bankoknál elhelyezett betéteket állami garancia védi⁽³⁸⁾.

- (87) A fentieket példázza az a kijelentés is, amelyet Steingrímur Sigfússon jelenlegi gazdasági miniszter és korábbi pénzügyminiszter (2009–2011) tett az izlandi parlamentben a SpKef Landsbankinn általi átvételének a költségvetést terhelő költségeiről folytatott vita során. A miniszter szerint e kérdéssel kapcsolatban szem előtt kell tartani a kormány 2012. őszi nyilatkozatát, amely szerint a takarékpénztáraknál és kereskedelmi bankoknál elhelyezett valamennyi betét biztonságban van és védelmet élvez. „Munkánk minden esetben ezen [a nyilatkozaton] alapult, és sajnos igaz, hogy ez [a SpKef miatti kifizetések] az egyik legnagyobb összegű olyan számla lesz, amelyet közvetlenül az állam állt annak érdekében, hogy biztosítsa a betéteket Suðurnes valamennyi lakosa ... és a SpKef valamennyi ügyfele számára a Nyugati-fjordokban, valamint a nyugati és északnyugati területeken ... Nem tételezem fel, hogy bárki azt gondolta volna, hogy az e területeken élő betétesek a többi lakostól eltérő bánásmódban részesülnek, így e kérdésben az államnak nemigen volt választása”⁽³⁹⁾.
- (88) Az izlandi kormány szerint a kiegészítő betétbiztosítás a tőkekorlátozások teljes visszavonása előtt megszűnik, amely az izlandi hatóságok szerint jelenleg 2013 végére várható.

3.4.3. A SpKef megmentése és tevékenységének átszervezése a Landsbankinnhoz

- (89) 2009 márciusában a Keflavík Savings Bank tőkepozíciója elmaradt a törvényben előírt minimumtól. Az izlandi hatóságok szerint ezt részben a fent bemutatott kaotikus pénzügyi helyzet átterjedő hatása okozta, részben pedig az, hogy a gazdasági válság különösen erősen hatott azokra a régiókra, amelyekben a takarékpénztár tevékenységet folytatott.
- (90) A takarékpénztár takarékszámákat és hiteleket kínált lakossági ügyfeleknek, valamint kis- és középvállalkozásoknak. Ezenkívül vagyonezeléssel és értékpapír-kereskedelemmel is foglalkozott az olyan hagyományos pénzügyi szolgáltatásokon túl, mint a pénzforgalmi szolgáltatások, a beszedési szolgáltatások, a lakásszövetkezeteknek nyújtott banki szolgáltatások, a prémium banki szolgáltatások, valamint az online banki és ATM szolgáltatások. Keflavíkban található székhelye mellett a takarékpénztár tizenhat fiókkal rendelkezett a Suðurnes régióban, a Nyugati-fjordokban, valamint Hvammstangi és Ólafsvík településeken. A takarékpénztár az izlandi pénzügyi intézményeknél elhelyezett összes betét tekintetében 3 %-os piaci részesedéssel rendelkezett.
- (91) Miután tőkemegfelelési mutatója az előírt minimum alá csökkent, az FME több ízben halasztást adott a takarékpénztárnak arra, hogy hitelezőivel együttműködve pénzügyi átszervezést hajtson végre, és szavatoló tőkéjét a minimális 16 %-ra növelje. A Keflavík Savings Bank szavatoló tőkéjének felemelésére adott végső határidő 2010. április 21-én járt le. 2010. április 22-én kelt levelében a Keflavík Savings Bank tájékoztatta az FME-t, hogy hitelezőinek egy része elutasította a pénzügyi átszervezésre vonatkozó javaslatokat, és a takarékpénztár akkori helyzetére tekintettel az FME-t a takarékpénztár feletti irányítás átvételére kérték fel.

⁽³⁷⁾ A vonatkozó bekezdés a szándéknyilatkozat 16. szakaszában (6. o.) található: http://www.efnahagsraduneyti.is/media/Acrobat/Letter_of_Intent_2nd_review_-_o.pdf

⁽³⁸⁾ http://hamar.stjr.is/Fjarlagavefur-Hluti-II/GreinargerdirogRaedur/Fjarlagafurvarp/2011/Seinni_hluti/Kafla_8.htm [Mbl 2012.6.10.].

⁽³⁹⁾ A Hatóság nem hivatalos fordítása a Morgunblaðið című lapban (www.mbl.is) 2012. június 10-én közzétett nyilatkozat alapján.

- (92) A következő napon a pénzügyminiszter SpKef néven új pénzügyi vállalkozást hozott létre, amely az FME határozata értelmében átvette a Keflavík Savings Bank tevékenységét. A takarékpénztár betétei, egyéb kötelezettségeinek nagy része, valamint eszközeinek többsége az új vállalkozáshoz került, amely azonnal megkezdte működését.
- (93) Az izlandi hatóságok szerint a cél kezdetben a SpKef életképességének helyreállítása volt olyan tőkeinjekció útján, amely a vállalkozást önállóan is életképpé teszi. 2011 februárjában azonban, miután a gazdasági körülmények a SpKef működési területein tovább romlottak, a SpKef ügyvezetése és igazgatótanácsa a betétek és eszközök értéke közötti különbséget 11,2 milliárd ISK-ra becsülte, ami azt jelentette, hogy 19,4 milliárd ISK-ra volt szükség az FME tőkemegfelelési mutatóra vonatkozó követelményeinek teljesítéséhez. Az izlandi hatóságok szerint ez a becslés a korábbi értékelésekben jelzetteknel lényegesen kedvezőtlenebb volt, így mérlegelték a helyzet rendezésének egyéb, kevésbé költséges módjait.
- (94) 2011. március 5-én megállapodás jött létre a Landsbankinn és az izlandi hatóságok között arról, hogy a SpKef egyesíti működését, eszközeit és kötelezettségeit a Landsbankinnal. Az izlandi hatóságok szerint ez az intézkedés szolgálta a legjobban a pénzügyi stabilitás védelmét és az ügyfelek, a hitelezők és az izlandi állam érdekeit, mivel a Landsbankinn tőkemegfelelési mutatója további állami hozzájárulás nélkül már nem volt elegendő a SpKef feletti irányítás átvételéhez. Az izlandi hatóságok előadták, hogy a SpKef negatív eszközpozíciójának a betéti kötelezettségekkel szembeni beszámítása a betétbiztosítás miatt egyébként is szükséges volt. Így a Landsbankinn és az izlandi állam közötti, az átvételről szóló megállapodás keretében az állam vállalta, hogy ellentételezi a SpKef negatív eszközpozícióját. A megállapodás rögzítette a különbséget – ebből adódóan az állami kötelezettség terjedelme – megállapításának speciális módját, amely szerint kölcsönösen elfogadott értékelési eredmény hiányában a vitát a felek választott bíróság elé utalják.
- (95) Mivel a megállapodásban részes felek nem tudtak megegyezésre jutni az átadott eszközök és kötelezettségek értékével kapcsolatban, a feladattal az említett választott bíróságot bízták meg. A bíróság az eljárást 2012. június 8-án lezárta, és megállapította, hogy a Landsbankinnak a SpKef betéteinek és eszközeinek átvételét követően 19,2 milliárd ISK összegű kompenzáció jár ⁽⁴⁰⁾. Az izlandi hatóságok szerint ennek rendezése államkötvények formájában történik majd.

3.4.4. A Sparisjóður Svarfdæla megmentése és akvizíciója

- (96) A Sparisjóður Svarfdæla tekintetében a 2011 áprilisa előtti, a takarékpénztár pénzügyi nehézségét bemutató eseményeket, valamint az izlandi állam beavatkozását a fent említett, takarékpénztárakról szóló határozatok rögzítik. A Landsbankinn általi későbbi akvizíciót a Hatóság a fent említett SpSv-határozatban mutatta be és hagyta jóvá.
- (97) Az izlandi kormány 2011 áprilisában alárendelt kölcsön formájában, valamint a CBI SpSv-vel szembeni követeléseinek rendezésével állami támogatást nyújtott az SpSv részére. A követeléseket az izlandi állam pénzügyi befektető társasága, az ISFI részére átadott szavatoló tőkre váltották át. Ezek a mentőintézkedések a takarékpénztárakról szóló határozatok alapján az EGT-megállapodással összeegyeztethetőnek minősültek az SpSv-re vonatkozó szerkezetátalakítási terv benyújtásának feltételével. Mivel a Landsbankinn az SpSv teljes – az átvétel napján a Landsbankinn eszközeinek 0,311 %-át kitevő – eszközállományát és tevékenységét átvette, a Hatóság a Landsbankinn szerkezetátalakítási tervét úgy tekinti, hogy az az egyesült gazdálkodó egységre vonatkozik.

3.5. A szerkezetátalakítási terv

- (98) Az izlandi hatóságok 2011. március 31-én benyújtották a Landsbankinn szerkezetátalakítási tervét. Az izlandi hatóságok 2012. május 23-án ismételten benyújtották a módosított és aktualizált tervet (a továbbiakban: a szerkezetátalakítási terv).

⁽⁴⁰⁾ Lásd <http://www.fjarmalaraduneyti.is/frettatilkyningar/nr/15527>.

- (99) A szerkezetátalakítási terv az életképesség, a tehermegosztás, valamint a versenytorzulás korlátozásának lényeges kérdéseivel foglalkozik. A szerkezetátalakítási terv szerint a Landsbankinn a továbbiakban az alapvető tevékenységére, valamint a lakossági és vállalati hitelportfóliók átalakítására összpontosít.
- (100) A fentiek szerint a Hatóság a szerkezetátalakítási időszakot 2014. december 15-ig számítja.

3.5.1. A szerkezetátalakítási terv leírása

- (101) Az izlandi hatóságok és a bank szerint a Landsbankinn szerkezetátalakítása biztosítja azt, hogy ismét stabil, tőkeerős, az előírt tőke megfelelési mutatókkal rendelkező bankká váljon annak érdekében, hogy megtartsa szerepét a reálgazdaság hitelezésében. A szerkezetátalakítási tervben található információk és a Hatóság kérdéseire írásban adott válaszok alapján ez különösen a következőkkel érhető el:
- i) a régi bank felszámolásával és új bank alapításával végrehajtott mérlegalkalmazkodás;
  - ii) erős tőke megfelelési mutató és stabil mérleg elérése és fenntartása;
  - iii) elfogadható jövedelmezőség elérése;
  - iv) erős likviditási pozíció elérése és fenntartása;
  - v) a lakossági és vállalati hitelportfóliók átalakításának véglegesítése;
  - vi) a finanszírozási stratégia javítása;
  - vii) a költséghatékonyság javítása;
  - viii) a kockázatkezelés javítása.
- (102) A felsorolt pontok részletesebb leírása előtt az alábbiakban rövid ismertetés található a bank azzal kapcsolatos véleményéről, hogy a szerkezetátalakítási terv milyen módon kezeli a Landsbanki bukásához hozzájáruló gyengeségeket. A bank állítása szerint annak ellenére, hogy a Landsbankinn a Landsbanki belföldi tevékenységén alapul, nem azonos azzal.
- (103) Az izlandi hatóságok előadták, hogy a Landsbankit a bankrendszer összeomlása előtt jellemző gyengeségeket a korábban bemutatott különleges vizsgálóbizottsági jelentés részletesen tárgyalja. A bank ezenkívül hangsúlyozza, hogy az összeomláshoz vezető tényezők közé tartozott különösen az elégtelen kockázatkezelés, a túlzott kockázatvállalási hajlandóság, a tulajdonosok és a legnagyobb adósok közötti szokatlanul szoros kapcsolat, a túlságosan rövid időn belüli túlzott növekedés, a nemzetközi piacokkal kapcsolatos tapasztalatok hiánya, a laza hitelezési szabályok, a belső ellenőrzések és kontrollok hiánya, valamint a hibás vállalati kultúra és stratégia. A Landsbankinn előadta azt is, hogy üzleti modelljében a bank 2008 őszi indulása óta jelentős változtatásokat hajtott végre, az említett tényezők pedig támpontul szolgáltak a bank új stratégiájának és irányításának megvalósításához.
- (104) A belső munkafolyamatok átszervezését és a kulcspozíciókban lévő munkavállalók felváltását célzó számos intézkedés mellett a leglényegesebb változások közé a következők sorolhatók: a hazai tevékenység, különösen a lakossági banki szolgáltatások és a fiókhálózat nagyobb szerepe, erőteljesen visszafogott befektetési banki tevékenység, a hitelportfólió átalakítására helyezett hangsúly, a kockázatkezelés átdolgozása, valamint a társadalmi felelősségvállalás és a szigorú etikai normák betartásának nagyobb fontossága.

(105) Ezért míg elődjéhez hasonlóan a Landsbankinn is a pénzügyi szolgáltatások széles körét nyújtja az izlandi piacon, a Landsbankinn számára a válság előtti és utáni banki tevékenység közötti különbség inkább annak mikéntjében (a folyamatokban, eljárásokban, dokumentálásban, szabályokban és szabályozásban), és nem az Izlandon kínált szolgáltatások és termékek körében mutatkozik meg.

i) A régi bank felszámolásával és új bank alapításával végrehajtott mérlegalkalmazkodás

(106) A fentiek szerint a Landsbanki belföldi eszközeinek és kötelezettségeinek többsége 2008 októberé során a Landsbankinnhoz került. A folyamat eredményeképpen a bankközi hitelek többsége a Landsbanki állományában maradt, így a Landsbankinn soha nem érte el a Landsbanki tőkeáttételének szintjét. A szerkezetátalakítási terv szerint ez azt jelenti, hogy a bank mérlegalkalmazkodásának kérdése lényegében már 2008 októberében megoldódott.

ii) Erős tőkemegfelelési mutató és stabil mérleg elérése és fenntartása

(107) Az előzőekben bemutatott tőkésítési intézkedéseknek és a bank alapítása óta történt fejleményeknek, különösen az eszközök átértékelésének (részletesen lásd lejjebb) köszönhetően a Landsbankinn az FME tőkekövetelményeit lényegesen meghaladó tőkemegfelelési mutatót ért el. A tőkemegfelelési mutató folyamatosan nőtt: 2008 végén 13,0 %, 2009 végén 15,0 %, 2010 végén 19,5 %, 2011 végén 21,4 % volt.

(108) A szerkezetátalakítási terv szerint a mutató a szerkezetátalakítási időszakban várhatóan tovább javul, és 2014 végére eléri a [> 20] %-ot. A Landsbankinn tehát arra számít, hogy mind a szerkezetátalakítási időszakban, mind azt követően jelentősen túlteljesíti az FME tőkekövetelményeit. [...].

(109) Ebben az időszakban a mérleg kismértékű csökkenése várható a jelenlegi körülbelül 1 135 milliárd ISK-ról [...] milliárd ISK-ra. A mérleg eszközoldalán a részesedések és a tőkeinstrumentumok jelentősége erőteljesen visszaszorul, feltehetően az operatív társaságok tervezett értékesítésének köszönhetően. Hasonlóképpen a pénzügyi intézményeknek nyújtott hitelek állományában 2014-ig mintegy [...] %-os csökkenés várható. Ugyanakkor a szerkezetátalakítási terv szerint az ügyfeleknek nyújtott hitelek állománya nagyjából [...] %-kal, megközelítőleg [...] milliárd ISK-ra bővül.

(110) A források oldalán a betétállomány a jelenlegi mintegy 444 milliárd ISK-ról [...] milliárd ISK-ra nő, míg a fedezett kötvények, valamint a pénzügyi intézményekkel és a CBI-vel szembeni kötelezettségek aránya csökken.

iii) Elfogadható jövedelmezőség elérése

(111) A szerkezetátalakítási terv szerint és az alábbi 2. táblázatban foglaltak szerint a Landsbankinn sajáttőke-arányos nyeresége 2009 óta stabil.

2. táblázat

Korábbi ROE-adatok

	(%)		
	2009	2010	2011
Sajátőke-arányos nyereség (ROE) (*)	9,5	15,9	8,8

(*) A sajátőke-arányos nyereség (ROE) az adózás utáni értéket jelenti.

Ezentúl a szerkezetátalakítási terv a szerkezetátalakítási időszak hátralévő részére az alábbi ROE-értékekkel számol (3. táblázat).

3. táblázat

ROE-előrejelzés

	2012	2013	2014
Sajátőke-arányos nyereség (ROE)	[5–15]	[5–15]	[5–15]

(%)

(112) Az előrejelzés a szerkezetátalakítási tervben foglalt részletesebb pénzügyi tervezés eredménye:

- a 30 milliárd ISK körüli működési bevétel [...] milliárd ISK-ra nő, míg az eredmény éves szinten [...] milliárd ISK körüli szinten stabilizálódik,
- a nettó kamatbevétel [...] és [...] milliárd ISK között mozog,
- a jutalékbevétel várhatóan megközelítőleg 4 milliárd ISK-ról mintegy [...] %-kal [...] milliárd ISK-ra bővül,
- a nettó kamatkülönbség 2012 és 2014 között várhatóan [...] %-ról [...] %-ra csökken,
- az alkalmazottak száma a jelenlegi 1 158 főről 2016-ra várhatóan [...] fővel [...] főre csökken,
- a költség-jövedelem arány 2011 és 2014 között várhatóan 57,2 %-ról [...] %-ra mérséklődik.

(113) Az izlandi hatóságok szerint a Landsbankinn alapítása óta stabil teljesítménye bizonyos fokig annak köszönhető, hogy a bank által a Landsbankitól átvett hitelportfólióban szereplő eszközöket időközben jelentős mértékben felértékeltek. Ezt az átértékelési nyereséget bizonyos mértékben egyensúlyozza ugyan a feltételesen átváltható kötvény, a diszkont a hitelportfólió átalakítása során jelenleg és a továbbiakban is jelentős részt képvisel a banki bevételekben.

(114) E vélemény alátámasztása céljából az izlandi hatóságok számítást nyújtottak be (4. táblázat), amely bemutatja, hogy a diszkont és az egyéb nem rendszeres tételek nélkül hogyan alakult volna az éves eredmény.

4. táblázat

Nem rendszeres tételek nélküli eredmény

	2008.10.7. 2008.12.31.	2009	2010	2011	Költség- vetés 2012	Költség- vetés 2013	Költség- vetés 2014	Költség- vetés 2015
Éves eredmény	– 6 936	14 332	27 231	16 957	[...]	[...]	[...]	[...]
Jövedelmezőségi korrekciók:								
Az átadott eszközök átértékelése		– 23 772	– 49 702	– 58 489	[...]	[...]	[...]	[...]

	2008.10.7. 2008.12.31.	2009	2010	2011	Költség- vetés 2012	Költség- vetés 2013	Költség- vetés 2014	Költség- vetés 2015
A feltételesen átvált- ható kötvény valós értékének módosításai		10 241	16 269	34 316				
Devizahatározatok		0	18 158	40 726				
Részvény, kötvény		- 7 983	- 7 318	- 18 017				
Árfolyamnyereség- és veszteség		3 000	- 14 623	759				
Megszűnt tevékeny- ségek		- 693	- 2 769	- 6 255				
Tőkepozíciók finan- szírozási költsége		2 804	1 019	1 223				
Korrigált jövedelme- zőség		- 2 072	- 11 735	11 221	[...]	[...]	[...]	[...]
Korrigált ROE		- 1,4 %	- 6,9 %	5,8 %	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%

(115) A kapott adatok szerint a bank 2010 után is nyereséges maradt volna, és a szerkezetátalakítási időszak hátralévő részében diszkont nélkül is termelt volna nyereséget ⁽⁴¹⁾.

iv) Erős likviditási pozíció elérése és fenntartása

(116) A likviditást illetően az FME előírja, hogy a készpénz- és készpénzjellegű eszközök állományának el kell érnie a látra szóló betétek értékének 5 %-át, és a bankoknak el kell viselniük a betétek 20 %-ának azonnali kiáramlását. Ezenkívül a CBI is szabályokat állapít meg a hitelintézetek likviditására vonatkozóan ⁽⁴²⁾, amelyek alapján a hitelintézetek likvid eszközeit és kötelezettségeit típus és lejárat szerint sorolják be, és a kockázatnak megfelelően súlyozzák. A hitelintézeteknek a következő háromhavi kötelezettségeket meghaladó értékű likvid eszközzel kell rendelkezniük. A szabályok stressztesztet is előírnak, amelynek során a különböző tőkeelemeket diszkontálják, feltételezve egyrészt azt, hogy valamennyi kötelezettséget lejáratkor meg kell fizetni, másrészt azt, hogy az egyéb kötelezettségeket, például a betétek egy részét rövid határidőre vagy azonnal kell megfizetni. Az izlandi hatóságok szerint a Landsbankinn megfelel a fenti szabályoknak. Valójában a szerkezetátalakítási terv szerint jelenleg az összes betét 42,5 %-ának megfelelő likvid eszközzel rendelkezik.

(117) Ezenkívül az izlandi kormány szerint a Landsbankinn az utóbbi időben módosította likviditási politikáját annak érdekében, hogy figyelemmel kísérje és biztosítsa a Bazel III követelményeinek teljesítését. A bank likviditásfedezeti mutatója (LCR) jelenleg [...] %.

(118) A bank likviditási pozícióját stressz, például a tőkekorlátozások azonnali megszüntetése esetén érő hatás részletesebb leírása az alábbiakban található.

⁽⁴¹⁾ Hasonló eredményre jut az ISFI 2011. évi jelentése a bankok 2010. évi tevékenységéről; e jelentés szerint a Landsbankinn még nagyobb „elsőleges” jövedelmezőséget ért el. Lásd http://www.bankasysla.is/files/SkyrslaBR_2011_net_74617143.pdf

⁽⁴²⁾ Lásd a CBI 2006. április 25-i 317. szabálykönyvét a likviditási rátákról, amely a <http://www.sedla-banki.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=4713> címen érhető el

v) A lakossági és vállalati hitelportfóliók átalakításának véglegesítése

- (119) A 2008-ban kialakult pénzügyi válság előtt a bank lakossági és vállalati ügyfelei egyaránt jelentős mértékben eladósodtak. A válság nyomán a gazdaság és különösen az ingatlanárak visszaesésével a hirtelen túlzott tőkeáttételűvé vált ügyfelek sok esetben nem tudták teljesíteni adósságszolgálatukat, és saját tőkéjük negatív lett. Az Izland gazdasági jólétét fenyegető általános veszélyen kívül a bank hitelportfóliójának hirtelen romlása a bank jövőbeni életképessége szempontjából jelentős kockázattá vált. Emiatt a Landsbankinn számára kiemelkedő fontosságú a lakossági és a vállalati hitelportfólió átalakításával járó, a szerkezetátalakítási tervben megfogalmazott mérlegalkalmazkodás.
- (120) Az izlandi hatóságok szerint a Landsbankinn speciális adósságcsökkentő programokat dolgozott ki, emellett együttműködött az állammal és más bankokkal az általános adósságcsökkentő intézkedésekkel, például a 110 %-os jelzálog-kiigazítással ⁽⁴³⁾ kapcsolatban.
- (121) 2012. március 30-ig a bankkal szemben 100 millió ISK-t meghaladó kötelezettséggel rendelkező, túlzottan eladósodott vállalkozások több mint 75 %-ánál került sor pénzügyi szerkezetátalakításra, ami a teljes adósságállomány több mint 75 %-ának átstrukturálását jelentette. A szerkezetátalakítási terv feltételezi, hogy 2012 végére ez az arány eléri a 92 %-ot. Ezenkívül a már átstrukturált hitelek nagyrészt teljesítenek. Például a már átstrukturált vállalkozások teljes hitelértékének csak 2,6 %-a tartozik a 30 napon túl lejárt állományba.

vi) A finanszírozási stratégia javítása

- (122) Az izlandi hatóságok szerint a Landsbankinn finanszírozási profilja kellőképpen diverzifikált, így rövid vagy középtávon jelentős refinanszírozási igény nem várható. A finanszírozás jelenlegi összetétele megközelítőleg a következő: pénzügyi intézmények betétei (10 %), ügyfélbetétek (40 %, ebből 80 % látra szóló és 20 % legfeljebb 5 éves futamidejű lekötött betét), 2014–2018 között lejárási fedezett hitelek (30 %), és saját tőke (20 %).
- (123) A fentiek szerint a betétek jelentik a Landsbankinn legfontosabb finanszírozási forrását. A szerkezetátalakítási terv szerint a szerkezetátalakítási időszakban a betétek jelentősége még tovább nő. Ugyanakkor a Landsbankinn növelni kívánja a lekötött betétek arányát az állomány „ragadósságának” fokozása érdekében.
- (124) A fedezett hitelek a továbbiakban is fontos finanszírozási forrást képviselnek. Ezek jelentik a legvalószínűbb refinanszírozási forrást is a jelenlegi fedezett hitelek lejáratakor, míg a Landsbankinn számára rövid és középtávon a fedezetlen kötvénykibocsátás nem számít valószínű finanszírozási lehetőségnek. A bank a jelzáloghiteleket és hasonló hosszú lejáratú eszközöket a jövőben fedezett kötvényekből kívánja finanszírozni, amelyek a bank jövőbeni finanszírozásában akár 5 %-os arányt is elérhetnek. Ennek megvalósulása azonban a Hatóságnak benyújtott szerkezetátalakítási terv időszakában nem feltételezhető.

vii) A költséghatékonyság javítása

- (125) A szerkezetátalakítási terv szerint a Landsbankinn továbbra is a hatékony és ésszerű működést tartja szem előtt annak érdekében, hogy ellensúlyozza a szigorúbb szabályozás és a nagyobb adóterhek miatt megemelkedett infrastrukturális költségeket, valamint a szerkezetátalakítással összefüggő költségeket.
- (126) A szerkezetátalakítási terv feltételezi, hogy az általános működési költség az inflációval is számolva [...] %-kal csökken főként annak köszönhetően, hogy lehetővé válik a SpKef és más leányvállalatok beolvadása a bankba. A Landsbankinn szerint ez lehetővé teszi a költségcsökkentést, különösen a létszám csökkentése útján (a következő 3 évben a teljes munkaidős alkalmazottak [...] %-ával). Ezenkívül a bank előadta, hogy nagyszabású projekt indult, amelynek célja a Landsbankinn szolgáltatási láncának ésszerűsítése. Végül a bank [...] fiók bezárását vállalta a szerkezetátalakítási időszakban. Az említett intézkedések és a létszámcsökkentés következtében a költség-jövedelem arány 2011 és 2014 között várhatóan 57,2 %-ról [...] %-ra mérséklődik.

⁽⁴³⁾ A vezető izlandi bankok vállalták, hogy valamennyi túlzott tőkeáttételű ügyfélnek 110 %-os jelzálog-kiigazítást ajánlanak fel, azaz a jelzálog tőkerészt az ingatlan nyilvántartott értékének 110 %-ában rögzítik.

viii) A kockázatkezelés javítása

- (127) A Landsbankinn tájékoztatta a Hatóságot, hogy kiemelt fontosságúnak tartja kockázatkezelési gyakorlatának javítását. Ehhez kapcsolódóan a Landsbankinn kockázatkezelési részleget hozott létre. A részleg felelős valamennyi hagyományos kockázatkezelési feladat ellátásáért, valamint a piaci, a likviditási, a működési és a hitelkockázat méréséért és értékeléséért. A Landsbankinn szerint a kockázatkezelés a bank új szervezeti struktúrájának köszönhetően nagymértékben javult. A részleg 44 főt foglalkoztat.

3.5.2. Életképesség alaphelyzeti forgatókönyv és stresszhelyzeti forgatókönyv esetén

- (128) A szerkezetátalakítási tervben az izlandi hatóságok a Landsbankinnra vonatkozóan egy alaphelyzeti és három stresszhelyzeti forgatókönyvet nyújtottak be, amellyel bizonyítani kívánták, hogy a bank hosszú távon is életképes, és ellenálló a kedvezőtlen makrogazdasági fejleményekkel szemben.

3.5.2.1. Az alaphelyzeti forgatókönyv

- (129) Az alaphelyzetet a fent bemutatott szerkezetátalakítási terv alkotja. Az izlandi hatóságok szerint a terv alapját képező makrogazdasági mutatók (5. táblázat) hasonlóak a CBI által a következő évekre vonatkozóan készített alapvető előrejelzésben foglaltakkal.

5. táblázat

Makrogazdasági előrejelzés, alaphelyzeti forgatókönyv

Fő mutató	Előrejelzés			
	2011	2012	2013	2014
GDP	3,2 %	1,7 %	2,3 %	3,9 %
Magánfogyasztás	3,4 %	1,5 %	3,4 %	3,2 %
Állami fogyasztás	-0,2 %	1,3 %	1,5 %	1,0 %
Beruházások összesen	6,6 %	23,9 %	6,4 %	13,4 %
Export	2,7 %	2,0 %	2,0 %	2,5 %
Import	4,1 %	3,4 %	4,9 %	3,1 %
Kibocsátási rés	-2,7 %	-1,6 %	-0,8 %	1,1 %
Rövid lejáratú kamatláb	4,5 %	4,9 %	6,4 %	6,9 %
Munkanélküliség	7,4 %	6,2 %	5,0 %	4,0 %
ISK/EUR árfolyam	162,6	163,5	163,5	163,5
Infláció	4,0 %	4,6 %	3,0 %	2,6 %

3.5.2.2. A stresszhelyzeti forgatókönyvek

- (130) A szerkezetátalakítási terv három stresszhelyzeti forgatókönyvet tartalmaz, amelyek enyhe recessziót, nemzetközi gazdasági válságot, illetve a korona gyengülését feltételezik, emellett kiterjednek az egyes forgatókönyvek összeállításának módszertanára, és a bank tőkepozícióját érő hatásra is. A forgatókönyvek hátterét annak a gazdasági környezetnek a nem valószínű, de feltételezhető, kedvezőtlen változásai adják, amelyben a bank működik. Például a nemzetközi gazdasági válságot feltételező forgatókönyv az euroövezet lehetséges felbomlásán, valamint az európai gazdaságot ennek nyomán érő hatásokon alapul. A forgatókönyv szerint a makrogazdasági mutatók a következőképpen alakulnak:

6. táblázat

Makrogazdasági mutatók a nemzetközi gazdasági válság forgatókönyvében

3. forgatókönyv – Nemzetközi válság						
Fő mutató	2012		2013		2014	
GDP	-3,5 %	-5,2 %	-3,6 %	-5,9 %	-0,8 %	-4,7 %
Magánfogyasztás	-5,6 %	-7,1 %	-3,9 %	-7,3 %	3,6 %	0,4 %
Állami fogyasztás	1,3 %	0,0 %	1,5 %	0,0 %	1,0 %	0,0 %
Beruházások összesen	-15,7 %	-39,6 %	-1,4 %	-7,8 %	0,6 %	12,8 %
Export	-5,8 %	-7,8 %	-4,0 %	-6,0 %	2,8 %	0,3 %
Import	-16,3 %	-19,7 %	0,4 %	-4,5 %	13,7 %	10,6 %
Kibocsátási rés	-4,0 %	-2,5 %	-9,7 %	-9,0 %	-12,8 %	-13,9 %
Rövid lejáratú kamatláb	4,8 %	-0,1 %	4,0 %	-2,4 %	2,3 %	-4,6 %
Munkanélküliség	6,9 %	0,7 %	7,3 %	2,3 %	7,7 %	3,7 %
ISK/EUR árfolyam	196,2	32,7	196,2	32,7	196,2	32,7
Infláció	6,7 %	2,1 %	3,8 %	0,8 %	1,3 %	-1,3 %

(*) A szürkével jelölt adatok az alapvető előrejelzéstől való eltérést mutatják

- (131) A Landsbankinn által benyújtott stresszteszt e három forgatókönyvből különböző módszerekkel képez a bank pénzügyi kimutatásaira, hitelvesztésére és gazdasági tőkéjére vonatkozó hatásvizsgálatot. Például az alábbi 3. ábra azt mutatja be, hogy a nemteljesítéskori veszteségráta (LGD) hogyan viszonyul a GDP teljesítményéhez.

3. ábra

A GDP és az LGD viszonya

[A nemteljesítéskori veszteségráta és a GDP viszonyát bemutató ábra]

Az értékek a szakmai titoktartás érdekében nem jelennek meg]

- (132) A stresszteszt fő megállapítása, hogy a Landsbankinn olyan tőkeellátottsággal rendelkezik, amelynek révén mindhárom forgatókönyv esetén túlteljesíti a belső és külső tőke megfelelési követelményeket, sőt a szerkezetátalakítási terv szerint [...] %-os tőketöbblettel rendelkezik.
- (133) Ezenkívül a Landsbankinn szerkezetátalakítási terve a bank likviditási rátájára vonatkozó kvázi-stressztesztet is tartalmaz. Ebben az esetben a bank azt feltételezi, hogy – például a tőkekorlátozások megszüntetését követően – a pénzügyi intézmények által elhelyezett valamennyi betétet kivonják. Az izlandi hatóságoktól kapott adatok szerint a Landsbankinn likviditási pozíciója ebben az esetben is erős maradna, különösen amiatt, hogy további eszközök – például a CBI-vel folytatott hitelügyleteken keresztül az ISK-ban denominált jelzálogállomány – viszonylag gyors likvidálására lenne képes anélkül, hogy ez a mérlegére túlzottan kedvezőtlen hatással járna. A 4. ábra ezt a forgatókönyvet szemlélteti:

4. ábra

Alapvető likviditási pozíció az intézményi betétek teljes és az ügyfélbetétek változó mértékű kivonása esetén

[A Landsbankinn likviditási pozícióját bemutató ábra]

Az értékek a szakmai titoktartás érdekében nem jelennek meg]

- (134) E számítás szerint a bank az ügyfélbetétek további [...] %-ának kivonását képes elviselni anélkül, hogy eszközöket kellene likvidálnia. Az eredmény azt jelzi, hogy a bank pozíciója megfelelő a váratlan likviditási zavarok elviseléséhez.

4. A HIVATALOS VIZSGÁLATI ELJÁRÁS MEGINDÍTÁSÁNAK, A SPKEF-ÜGYLETNEK ÉS A TAKARÉKPÉNZTÁRAKRÓL SZÓLÓ HATÁROZATOKKAL IDEIGLESEN JÓVÁHAGYOTT INTÉZKEDÉSEKNEK AZ INDOKLÁSA

- (135) Az eljárás megindításáról szóló határozatban a Hatóság előzetesen megállapította, hogy az izlandi állam által a Landsbankinn tőkésítése céljából hozott intézkedések az EGT-megállapodás 61. cikke szerinti állami támogatásnak minősülnek. Ezen túlmenően nem zárhatta ki, hogy a korlátlan betétbiztosítás állami támogatással járt együtt. Az eljárás megindításáról szóló határozat nem terjedt ki az SpSv akvizíciójával kapcsolatos támogatási intézkedésekre, amelyeket a Hatóság a takarékpénztárakról szóló határozatokban ideiglenesen hagyott jóvá. A Hatóság a jelen határozatában alkot végleges véleményt az intézkedésekről, amelyek továbbra is összefüggenek a folyamatban lévő értékeléssel. Végül az eljárás megindításáról szóló határozat nem terjedt ki a SpKef tevékenységének a Landsbankinnhoz való átszervezésével kapcsolatos intézkedésekre, amelyeket a Hatóság szintén az alábbiakban értékel.
- (136) Az eljárás megindításáról szóló határozatban értékelt intézkedések összeegyeztethetőségét illetően a Hatóság úgy ítélte meg, hogy végleges véleményt csak szerkezetátalakítási terv alapján alkothat, amelyet nem nyújtottak be azt megelőzően, hogy a Hatóság a hivatalos vizsgálati eljárást 2010. december 15-én megindította. A Hatóság különösen amiatt adott hangot a támogatás összeegyeztethetőségével kapcsolatos kétségeinek, hogy több mint két évvel a Landsbankinn létrehozását és egy évvel a Landsbanki hitelezőivel kötött megállapodást követően sem állt rendelkezésre szerkezetátalakítási terv.

4.1. Az érdekelt felek észrevételei

- (137) A régi bank hitelezői nyilatkozatot juttattak el a Hatósághoz, amelyben hangsúlyozták, hogy érdekelt félnek kell tekinteni őket, továbbá jelezték annak lehetőségét, hogy a későbbiekben további észrevételeket nyújtanak be.

4.2. Az izlandi hatóságok észrevételei

- (138) Az izlandi hatóságok elfogadják, hogy az NBI (jelenleg Landsbankinn) létrehozása kapcsán hozott intézkedések állami támogatásnak minősülnek. Az izlandi hatóságok véleménye szerint azonban az intézkedések az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján összeegyeztethetők az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével, mivel szükségesek, arányosak és megfelelőek az izlandi gazdaságban bekövetkezett komoly zavar megszüntetéséhez. Az izlandi hatóságok véleménye szerint a meghozott intézkedések minden tekintetben megfelelnek a Hatóság állami támogatásra vonatkozó iránymutatásaiban rögzített elveknek, emellett úgy vélik, hogy a támogatás szükséges, és azt csak a minimálisan szükséges összegben nyújtották.
- (139) Az izlandi hatóságok hangsúlyozzák továbbá, hogy a Landsbanki korábbi tulajdonosai teljes részesedésüket elvesztették és nem kaptak állami kártérítést, továbbá azt, hogy a támogatás kialakítása megfelelő ahhoz, hogy minimalizálja a negatív hatások áttérjedését a versenytársakra.
- (140) A SpKef tevékenységének a Landsbankinnhoz való átszervezését illetően az izlandi hatóságok elismerik, hogy az átadott eszközökben az átadott kötelezettségek értékéhez képest meglévő különbözet megtérítésére vonatkozó állami kötelezettségvállalás az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatásnak minősül még akkor is, ha a megállapodás jellege kizárja azt, hogy a Landsbankinn közvetlen pénzügyi előnyhöz jusson. A hatóságok elfogadják azonban, hogy az intézkedés erősítheti a Landsbankinn pozícióját, mivel bővíti ügyfélbázisát, és lehetőséget teremthet a működés ésszerűsítésére.

- (141) Mindenesetre az izlandi hatóságok fenntartják, hogy a támogatás összeegyeztethető a megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontjával. Mivel az állam hozzájárulása az eszközök és kötelezettségek különbözetére korlátozódik, a különbözetet pedig független bizottság állapítja meg, a hatóságok úgy ítélik meg, hogy a támogatás a szükséges minimumra korlátozódik. A hatóságok emellett a támogatást arányosnak ítélik, mivel akkor a Landsbankinn volt az egyetlen olyan bank, amely a SpKef tevékenységét átvehette, az olyan alternatívák pedig, mint az FME által előírt kényszeregyesülés, nagyobb zavart okoztak volna és az állam számára potenciálisan költségesebbek lettek volna.
- (142) Az izlandi hatóságok szerint a betétbiztosítás nem minősül állami támogatásnak.

4.3. Az izlandi hatóságok kötelezettségvállalásai

- (143) Az izlandi hatóságok számos kötelezettséget vállaltak, amelyek többsége a versenynek az értékelt támogatás által okozott torzulásaival kapcsolatos. A kötelezettségvállalásokat a melléklet mutatja be.

II. ÉRTÉKELÉS

1. AZ ÁLLAMI TÁMOGATÁS FENNÁLLÁSA

- (144) Az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy:

„Ha e megállapodás másként nem rendelkezik, összeegyeztethetetlen az e megállapodásban foglaltak érvényesülésével az EK-tagállamok vagy az EFTA-államok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzíja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a szerződő felek közötti kereskedelmet.”

- (145) Az alábbiakban a Hatóság a következő intézkedéseket ⁽⁴⁴⁾ értékeli:

- az izlandi állam által az új banknak juttatott induló működő tőke,
- Az új bank (előzetes) teljes állami tőkésítése, valamint a többségi állami részesedés megtartása.

A fenti intézkedéseket a határozat a továbbiakban a „tőkésítési intézkedések” kifejezéssel említi. Ezenkívül a Hatóság a következőket értékeli:

- az izlandi kormány által az izlandi bankokban elhelyezett hazai betétekre vállalt garanciát, valamint
- a SpKef tevékenységének a Landsbankinnhoz történő átszervezését (a továbbiakban: a SpKef-ügylet).

- (146) A Hatóság emlékeztet továbbá arra, hogy a Landsbankinnal egyesülő SpSv-re vonatkozóan ideiglenesen jóváhagyott mentőintézkedések állami támogatásnak minősülnek, amelynek végső összeegyeztethetősége az egyesült vállalkozás szerkezetátalakítási tervétől függ.

1.1. Állami források fennállása

- (147) Mint azt a Hatóság az eljárás megindításáról szóló határozatban előzetesen megállapította, a tőkésítési intézkedéseket egyértelműen az izlandi államkincstár által biztosított állami forrásokból finanszírozzák. A SpKef-ügylettel kapcsolatban az állam vállalta azt a kockázatot, hogy a SpKef eszközei nem biztosítanak elégséges fedezetet a SpKef átadott kötelezettségeire (betéteire). Lényegében a megállapodás garantálta a hiány pótlását, amely állami források (lehetséges) átadásával járt. A fentiek szerint a választott bíróság utóbbi döntése értelmében az állam 19,2 milliárd ISK-t köteles fizetni a Landsbankinnak. Ebből egyértelműen kiderül, hogy az intézkedés az állami források átadásával jár.

⁽⁴⁴⁾ Részletes leírásuk a jelen határozat 3. fejezetében található.

- (148) A betétbiztosítással kapcsolatban a Hatóság előzetesen kiemeli, hogy értékelése a fenti kiegészítő betétbiztosításra terjed ki, amely lényegében az izlandi kormány azon nyilatkozataiban áll, hogy a hazai kereskedelmi bankokban és takarékpénztárakban, valamint azok fiókjaiban elhelyezett betétek teljes körű védelmet élveznek.
- (149) Az értékelés nem érinti a Hatóság véleményét arról, hogy a 98/1999. törvény, az izlandi kormány intézkedései, valamint a TIF a pénzügyi válság alatt összeegyeztethetőek voltak-e az EGT jogával és különösen a 94/19/EK irányelvvel. A 97/9/EK és a 94/19/EK irányelv végrehajtása tekintetében a Hatóság véleménye az, hogy amennyiben az intézkedések állami támogatásnak minősülnek, az állami források felhasználása az EGT jogának való megfelelés érdekében nem ad okot aggodalomra az EGT-megállapodás 61. cikke alapján. A jelen határozat ezért az említett intézkedéseket nem érinti.
- (150) Az eljárás megindításáról szóló határozatban a Hatóság kijelentette, hogy tovább vizsgálja azt, hogy az izlandi kormány fenti nyilatkozatai kellően pontosak, határozottak, feltétel nélküliek és kötelező erejűek-e ahhoz, hogy állami források elkötelezésének minősüljenek⁽⁴⁵⁾. E feltételek teljesülésének értékelésében a Hatóság megállapítja, hogy a nyilatkozatok állami forrásra vonatkozó visszavonhatatlan kötelezettségvállalást jelentenek, amelyet alátámaszt az a tény, hogy az izlandi állam minden rendelkezésre álló eszközzel a betétesek védelmére törekedett: nemcsak a betétesek besorolását módosította a fizetésektelen intézetekkel szembeni követeléseket illetően (ez nem járt állami források felhasználásával), hanem egyértelműen jelezte az is, hogy a betéteseket nem érheti veszteség. Ezenkívül a hazai kereskedelmi bankokban és takarékpénztárakban elhelyezett valamennyi betétre vállalt általános állami garancia abban is különbözik az EGT jogán alapuló betétbiztosítási rendszerektől, hogy a védelem összege korlátlan, ugyanakkor az intézkedést kihasználó bankok ahhoz pénzügyileg nem járulnak hozzá.
- (151) Az izlandi kormány a saját nyilatkozatával kapcsolatos értelmezését szemléltetik a pénzügyi szektorban 2008 októbere óta végrehajtott állami beavatkozások, amelyeket a nyilatkozatban tett ígérek teljesítésének szándéka motivált. A beavatkozások keretében a pénzügyi vállalkozások betétjeinek védelmét szolgáló olyan intézkedésekre került sor, mint a három kereskedelmi bank megalapítása, a SPRON betétjeinek áthelyezése az Arion Bankhoz, a Straumur betétjeinek áthelyezése az Íslandsbankihoz, 5 takarékpénztár Sparisjóðabanki Íslandsban elhelyezett betétjeinek CBI általi átvétele, a Byr Savings Bank által kezelt betétek áthelyezése a Byr hf.-hez, a Keflavík Savings Bank által kezelt betétek áthelyezése a SpKefhez, valamint az állami garancia a SpKef betétjeiért a Landsbankinnal történő egyesülést követően.
- (152) Az izlandi hatóságok több, a Hatóság által jelenleg vizsgált, az előzőekben részben említett állami támogatási ügyben kifejtették, hogy az adott esetben választott intézkedés jelentette a legkisebb pénzügyi terhet az izlandi állam számára abban, hogy a betétesek teljes körű védelmére tett ígéretét teljesítse.
- (153) A fentiek fényében a Hatóság úgy véli, hogy kötelező erejű, pontos, feltétel nélküli és határozott intézkedés van érvényben. Ennek alapján a Hatóság megállapítja, hogy az izlandi államnak a betétek teljes körű védelmére vonatkozó nyilatkozatai az EGT-megállapodás 61. cikke értelmében állami források elkötelezésének minősülnek.

1.2. Bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése

1.2.1. Előny

- (154) A támogatási intézkedéseknek először is olyan előnyöket kell biztosítaniuk az új bank számára, amelyek révén az mentesül az egyébként a költségvetését terhelő költségek alól. Az eljárás megindításáról szóló határozatban foglalt előzetes következtetéssel összhangban a Hatóság fenntartja azt a véleményét, hogy a tőkésítési intézkedések mindegyike előnyt biztosít a Landsbankinn számára, mivel a rendelkezésre bocsátott tőkéhez a bank állami beavatkozás nélkül nem jutott volna hozzá.

⁽⁴⁵⁾ Ezzel kapcsolatban lásd a Törvénytörvény T-425/04., T-444/04., T-450/04. és T-456/04. sz., Franciaország és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2010. május 21-én hozott ítéletének (EBHT 2010., II-02099. o.) 283. pontját, valamint Mengozzi főtanácsnoknak a Bouygues-társaságok C-399/10. sz. fellebbezési ügyében benyújtott indítványának 47. pontját, amely az említett feltételeket túlzottan szigorúnak tartja az állami támogatás megállapításához.

- (155) Annak megállapításában, hogy egy vállalkozásba például tőkeinjekció útján történő befektetés előnnyel jár-e, a Hatóság a piaccgazdasági befektető elvét alkalmazza, és értékeli, hogy az állami szervhez hasonló méretű magánbefektető a szokásos piaci feltételek mellett végrehajtotta volna-e a befektetést ⁽⁴⁶⁾. A pénzügyi válság kitörése óta mind az Európai Bizottság – a pénzügyi válság kezdete óta számos ügyben ⁽⁴⁷⁾ –, mind a Hatóság ⁽⁴⁸⁾ általában azt a megközelítést alkalmazta, hogy a 2008 ősze óta a pénzügyi piacokat jellemző kaotikus és bizonytalan helyzetre tekintettel a bankok állami feltőkésítése állami támogatásnak minősül. Ez az általános megfontolás különösen érvényes az izlandi pénzügyi piacokra a 2008–2009 közötti időszakban, amikor a teljes rendszer összeomlott. A Hatóság ennél fogva úgy véli, hogy a tőkésítési intézkedések a Landsbankinn számára előnyt biztosítottak attól függetlenül, az új bank kisebbségi részesedését – nagyrészt magánszektorbeli – hitelezők szereztek meg. A magánszektor a Landsbankinn tőkésítésében való közreműködés során kizárólag a régi pénzintézetek hitelezői képviselik, akik kizárólag veszteségük csökkentésére törekednek ⁽⁴⁹⁾. Ezenkívül a feltételeken átváltható kötvény fent bemutatott eljárása miatt nem tekinthető úgy, hogy az állammal azonos feltételekkel fektettek be.
- (156) A SpKef-üggyel kapcsolatban a Hatóság megjegyzi, hogy az ügylet célja az volt, hogy a Landsbankinn kizárólag az átvett eszközök és kötelezettségek különbözetével azonos kompenzációhoz jusson. Ezenkívül a különbözet megállapítások alkalmazott eljárás, amelynek során a végső döntést független választott bíróság hozta meg, biztosította a folyamat nagymértékű tárgyilagosságát. Az állam vállalta azonban annak kockázatát, hogy a SpKef eszközeinek értéke elmarad az átadott betétek értékétől, valamint a hiány pótlásának kötelezettségét. Ezért elmondható, hogy a Landsbankinn goodwill és piaci részesedés megszerzésére vált képessé anélkül, hogy kockázatot vállalt volna. A Hatóság megállapítja, hogy ez előnynek minősül.
- (157) Végül a Hatóságnak értékelnie kell azt is, hogy a kiegészítő betétbiztosítás előnyt biztosít-e a Landsbankinnak és általában az izlandi bankoknak. E tekintetben a Hatóság megállapítja, hogy amikor az izlandi hatóságok első ízben nyilatkoztak a betétekre vállalt garanciáról, akkor nem volt teljesen egyértelmű, hogy ez a gyakorlatban hogyan kivitelezhető, így különösen az, hogy a beavatkozás milyen hatással járna egy csődbe jutott bankra. Ma az ilyen bankot vélhetően hagynák csődbe menni, azonban az izlandi állam – például a betétek más bankhoz helyezésével és az eszközhiány pótlásával – gondoskodna a betétek teljes kifizetéséről, így arról, hogy a betétesek mindig teljes összegben férhessenek hozzá betétjeikhez.
- (158) A Hatóság megítélése szerint másodlagos jelentőségű, hogy az állam hogyan teljesíti a hazai betétekre vállalt korlátlan garanciát. A lényeges mozzanat az, hogy az állam kötelezettséget vállalt a korlátlan mértékű beavatkozásra akkor, ha egy bank nem fizeti ki a betéteket.
- (159) A Hatóság véleménye szerint a korlátlan garancia előnyben részesítette a Landsbankint: először is – a korlátlan állami garancia és az ebből adódó erős biztonsági háló formájában – számottevő versenyelőnyt biztosít az alternatív befektetési lehetőségekkel és szolgáltatásokkal szemben. Ezt mutatja például a gazdasági miniszter nemrég

⁽⁴⁶⁾ Lásd például a Törvényszék T-228/99. sz. WestLB kontra Bizottság ügyben hozott ítéletét (EBHT 2003., II-435. o.).

⁽⁴⁷⁾ Lásd például a Bizottságnak az NN 51/2008. sz. Kezességvállalási program bankok számára, Dánia ügyben hozott 2008. október 10-i határozatának 32. pontját, valamint a Bizottságnak a C 10/2008. sz. IKB ügyben hozott 2008. október 21-i határozatának 74. pontját.

⁽⁴⁸⁾ Lásd a Hatóság 2009. május 8-i 205/09/COL határozatát a pénzügyi stabilitás és a reálgazdaság számára történő hitelezés elősegítése céljából az alapvetően stabil bankok átmeneti feltőkésítésére irányuló programról (Norvégia), amely a <http://www.efasurv.int/?1=1&showLinkID=16694&1=1> címen érhető el.

⁽⁴⁹⁾ Ezzel összefüggésben lásd az Európai Bizottság hasonló érvelését, amelyet a C 4/10 (korábbi NN 64/09) sz. a Trèves (Franciaország) vállalkozás számára nyújtott támogatás ügyben hozott bizottsági határozatban alkalmazott a nehézségekkel küzdő vállalkozásban szerzett beszállítói részesedésekkel kapcsolatban.

kiadott jelentése, amely a következőkről számol be: „Az izlandi pénzügyi vállalkozások jelenleg védett környezetben, tőkekorlátozások és általános betétbiztosítás mellett működnek. Ilyen körülmények között a bankbetét gyakorlatilag az egyetlen biztonságos megoldás az izlandi megtakarítók számára.”⁽⁵⁰⁾

- (160) Másodszor egyértelműnek látszik, hogy betétbiztosítás nélkül a Landsbankinn az elődjénél könnyebben kerülhetett volna nehéz helyzetbe a tömeges betétkivonás miatt⁽⁵¹⁾. A banknak – hogy a kockázatot kompenzálja – valószínűleg magasabb kamatot kellett volna fizetnie a betétgyűjtéshez vagy akár betétállománya megtartásához. Ennek megfelelően a Hatóság megállapítja, hogy a betétbiztosítás előnyt jelent a bank számára.

1.2.2. Szelektivitás

- (161) Másodszor, a támogatási intézkedésnek szelektívnek kell lennie annyiban, hogy „bizonyos vállalkozásokat vagy bizonyos áruk termelését” előnyben részesíti. A tőkésítési intézkedések és a SpKef-ügylet szelektív intézkedések, mivel kizárólag a Landsbankinn számára előnyösek.
- (162) Ezenfelül mivel az állami támogatás olyan helyzetekben is szelektív lehet, amelyekben egyes gazdasági ágazatok előnyöket élveznek, míg mások nem, a Hatóság szelektívnek tekinti az olyan állami betétbiztosítást is, amely a teljes izlandi bankszektor számára előnyös. Ezt a megállapítást támasztják alá a fenti megfontolások is, amelyek szerint a bankokat előnyben részesítik más olyan vállalkozásokkal szemben, amelyek a pénz megtakarítására és befektetésére kínálnak lehetőséget.

1.3. A verseny torzítása és a szerződő felek közötti kereskedelemre gyakorolt hatás

- (163) Az intézkedések erősítik a Landsbankinn pozícióját annak Izlandon és más EGT-államokban működő versenytársaival vagy lehetséges versenytársaival szemben. Az előzőekben leírtaknak megfelelően a Landsbankinn a pénzügyi piacokon végez tevékenységet, amelyek az EGT-n belüli nemzetközi verseny szempontjából nyitottak. Bár az izlandi pénzügyi piacok jelenleg – főként a tőkekorlátozások miatt – meglehetősen elszigeteltek, az ország továbbra is rendelkezik határokon átnyúló kereskedelemmel (annak potenciáljával), amely a tőkekorlátozások megszűnésével bővílni fog. Ez alapján valamennyi értékelt intézkedés torzítja a versenyt és hatással van az EGT-megállapodásban részes szerződő felek közötti kereskedelemre⁽⁵²⁾.

1.4. Következtetés

- (164) A Hatóság a fentiek alapján arra a következtetésre jut, hogy az izlandi államnak az új bank tőkésítésére irányuló intézkedései, a betétgarancia és a SpKef-ügylet az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében állami támogatással járnak. A Hatóság emlékeztet arra, hogy ugyanerre a következtetésre jutott az SpSv-re vonatkozóan a takarékpénztárakról szóló határozatokkal jóváhagyott tőkésítési intézkedésekkel kapcsolatban is.

2. ELJÁRÁSI KÖVETELMÉNYEK

- (165) A 3. jegyzőkönyv I. része 1. cikkének (3) bekezdése értelmében „az EFTA Felügyeleti Hatóságot az észrevételei megtételéhez szükséges időben tájékoztatni kell a támogatás nyújtásának vagy módosításának tervéről (...). Amíg ebben az eljárásban végső határozat nem születik, az érintett állam a tervezett intézkedéseket nem hajtja végre.”

⁽⁵⁰⁾ A gazdasági miniszternek az izlandi parlamenthez benyújtott 2012. márciusi jelentése az izlandi pénzügyi rendszer jövőbeli struktúrájáról, 9.6. fejezet, elérhető a <http://eng.atvinnuvegaraduneyti.is/media/Acrobat/Future-Structure.pdf> címen.

⁽⁵¹⁾ A Hatóság ezzel kapcsolatban megemlíti a CBI elnökének a bank 2010 második felére vonatkozó pénzügyi stabilitási jelentésében foglalt észrevételét, amely szerint a pénzügyi intézmények tőkésítettségét jelenleg a tőkekorlátozások és a kormány betétbiztosításról szóló nyilatkozatai védik. Lásd <http://www.sedlabanki.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=8260>, 5. o. Lásd ezenkívül a Bizottságnak az NN 48/2008. sz. Kezességvállalási program bankok számára, Írország ügyben hozott határozatának 46. és 47. pontját: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/comp-2008/nn048-08.pdf; valamint az NN 51/2008. sz. Kezességvállalási program bankok számára, Dánia ügyben hozott határozatát: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/comp-2008/nn051-08.pdf.

⁽⁵²⁾ Ezzel kapcsolatban lásd a 730/79. sz. Philip Morris kontra Bizottság ügyet (EBHT 1980., 2671. o.).

- (166) Az izlandi hatóságok a végrehajtást megelőzően nem értesítették a Hatóságot az eljárás megindításáról szóló határozattal érintett támogatási intézkedésekről. Ugyanez vonatkozik a SpKef-ügyletre is. A Hatóság ez alapján arra a következtetésre jut, hogy az izlandi hatóságok nem tettek eleget a 3. jegyzőkönyv I. része 1. cikkének (3) bekezdésében foglalt kötelezettségeiknek. A támogatási intézkedések ezért jogszerűtlenek voltak.

3. A TÁMOGATÁS ÖSSZEEGYEZTETHETŐSÉGE

- (167) A Hatóság előzetesen megjegyzi, hogy bár a Landsbankinn új, 2008-ban létrehozott jogi személy, belföldi tevékenységét tekintve egyértelműen a Landsbanki gazdasági jogutódja abban az értelemben, hogy a két társaság között gazdasági folytonosság áll fenn. Valójában az izlandi hatóságok kifejtették, hogy a régi és az új bank neve közötti hasonlóság célja, hogy a Landsbankinn kihasználhassa a Landsbanki névvel Izlandon jelenleg is társított goodwillt. Mivel a Landsbankinn 2008 őszétől folytatott gazdasági tevékenysége a támogatás nélkül nem lett volna lehetséges, a Hatóság a bankot nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak tekinti.
- (168) Ezenkívül az értékelt intézkedések egyben mentő- és szerkezetátalakítási intézkedések is. Az eljárás megindításáról szóló határozat megállapítja, hogy a Hatóság valószínűleg összeegyeztethető megmentési támogatásként ideiglenesen jóváhagyta volna az intézkedéseket, ha azokról végrehajtásukat megelőzően tájékoztatást kap, mielőtt az intézkedésekről szerkezetátalakítási terv alapján alkot végleges véleményt. Mivel azonban a kellő időben nem kapott tájékoztatást, a Hatóság hivatalos vizsgálati eljárást kezdeményezett, és szerkezetátalakítási terv benyújtását írta elő. A fentiek szerint az intézkedések végső összeegyeztethetősége attól függ, hogy a szerkezetátalakítási terv teljesíti-e a Hatóságnak a nehéz helyzetben lévő vállalkozásoknak nyújtott állami támogatásokkal kapcsolatos iránymutatásaiban foglalt feltételeket.

3.1. Az összeegyeztethetőség értékelésének jogalapja: Az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontja és a Hatóság szerkezetátalakítási iránymutatása

- (169) Az olyan nehéz helyzetben lévő vállalkozásoknak nyújtott állami támogatások értékelése, mint amilyen a Landsbankinn, általában az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján történik, a megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontja azonban lehetővé teszi egy „tagállam vagy EFTA-állam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére nyújtott” állami támogatást. A banki iránymutatás 8. fejezetével⁽³⁾ összhangban a Hatóság megerősíti, hogy a joggyakorlatnak és az Európai Bizottság döntéshozatali gyakorlatának megfelelően az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján szűken kell értelmezni azt, hogy mi minősül egy EFTA-állam gazdaságában bekövetkezett komoly zavarnak.
- (170) Az izlandi hatóságok az előzőekben részletezett módon kifejtették, hogy Izland pénzügyi rendszere 2008 októberében rendszerszintű válságba került, amelynek következtében vezető bankjai és takarékpénztárai néhány napon belül összeomlottak. Az összeomlott pénzügyi intézmények együttes piaci részesedése az izlandi pénzügyi piac legtöbb szegmensében meghaladta a 90 %-ot. A nehézségek az ország devizája iránti bizalom megrendülésével jártak együtt. A pénzügyi válság igen súlyosan érintette az izlandi reálgazdaságot. Bár a válság kitörése óta több mint három év telt el, az izlandi pénzügyi rendszer továbbra is sérülékeny. Annak ellenére, hogy a helyzet 2008 óta jelentősen enyhült, az intézkedéseket egyértelműen az izlandi gazdaságban bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére hozták.
- (171) Ebből adódóan a Hatóság úgy ítéli meg, hogy az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontját a vizsgált esetre alkalmazni kell.

⁽³⁾ Lásd a Hatóság állami támogatásokról szóló iránymutatásainak VIII. részét: A pénzügyi válságra vonatkozó ideiglenes szabályok. Az állami támogatásokról szóló szabályoknak a pénzügyi intézetek vonatkozásában a jelenlegi pénzügyi világválsággal összefüggésben tett intézkedésekre történő alkalmazása. Elérhető a <http://www.eftasurv.int/?1=1&showLinkID=16604&1=1> címen.

A szerkezetátalakítási közlemény alkalmazása

- (172) A Hatóságnak az állami támogatásokkal kapcsolatban a pénzügyi szektor életképességének helyreállítására és a jelenlegi válságban hozott szerkezetátalakítási intézkedéseknek az állami támogatási szabályok alapján történő értékelésére vonatkozó iránymutatása ⁽⁵⁴⁾ (a továbbiakban: a szerkezetátalakítási iránymutatás) rögzíti a jelenlegi válságban a pénzügyi intézmények szerkezetátalakítására vonatkozó állami támogatási szabályokat. A szerkezetátalakítási iránymutatás szerint egy pénzügyi intézmény szerkezetátalakítása akkor egyeztethető össze az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontjával, ha a jelenlegi pénzügyi válsággal összefüggésben megfelel az alábbi feltételeknek:
- i) a bank életképességének helyreállításához vezet;
  - ii) a kedvezményezett részéről elégséges saját hozzájárulást tartalmaz (tehermegosztás);
  - iii) elégséges intézkedéseket tartalmaz a versenytorzulás korlátozására.
- (173) A Hatóság ennél fogva az alábbiakban a Landsbankinnra vonatkozóan benyújtott szerkezetátalakítási terv alapján értékeli a felsorolt feltételek teljesülését, és azt, hogy az előzőekben leírt támogatási intézkedések összegegyeztethető szerkezetátalakítási támogatásnak minősülnek-e.

3.2. Az életképesség helyreállítása

- (174) A szerkezetátalakítási támogatás elsődleges célja, hogy helyreállítsa a támogatás kedvezményezettjének hosszú távú életképességét; annak értékelése, hogy ez szerkezetátalakítási támogatással megvalósítható-e, fontos szempont a támogatás összegegyeztethetőségének megállapításában.
- (175) A fentiek szerint az izlandi gazdaságban a 2008. őszi események nyomán kialakult kaotikus helyzet, a tőkekorlátozások és hasonló rendkívüli intézkedések jelenléte, az átalakuló szabályozási környezet, valamint a makrogazdasági kilátások, amelyek továbbra is bizonytalanok, megnehezítik egy bank nyereséges működtetését és hosszú távú életképességének biztosítását. A Hatóság előzetesen hangsúlyozza, hogy ezt a megfontolást szem előtt kell tartani az alábbi értékelés során.
- (176) A szerkezetátalakítási iránymutatás 2. szakasza rögzíti, hogy az EGT-államnak átfogó és részletes szerkezetátalakítási tervet kell benyújtania, amely teljes körűen ismerteti az üzleti modellt, és helyreállítja a bank hosszú távú életképességét. A szerkezetátalakítási iránymutatás 10. bekezdése előírja, hogy a szerkezetátalakítási tervnek meg kell határoznia a bank nehézségeit előidéző okokat és a bank saját gyengeségeit, továbbá vázolnia kell azt, hogy a javasolt szerkezetátalakítási intézkedések hogyan szüntetik meg a bank alapvető problémáit.
- (177) Az előzőekben leírtak szerint a Landsbanki nehézségeit előidéző okok szerepelnek mind a szerkezetátalakítási tervben, mind a különleges vizsgálóbizottság jelentésében. Az utóbbi szerint az összeomláshoz vezető, a bank szintjén megállapított tényezők közé tartozott az elégtelen kockázatkezelés, a túlzott kockázatvállalási hajlandóság, a tulajdonosok és a legnagyobb adósok közötti túlzottan szoros kapcsolat, a túlságosan rövid időn belüli túlzott növekedés, a nemzetközi piacokkal kapcsolatos tapasztalatok hiánya, a laza hitelezési szabályok, a belső ellenőrzések és kontrollok hiánya, valamint a hibás vállalati kultúra és stratégia. Ezenkívül a bank erőteljesen támaszkodott a rövid lejáratú nagybani finanszírozásra, így nagy mennyiségű külföldi betétet kellett gyűjtenie ahhoz, hogy működéset finanszírozza. Ez tovább súlyosbította az addig is meglévő devizapiaci egyensúlyhiányt.

⁽⁵⁴⁾ A pénzügyi szektor életképességének helyreállítása és a jelenlegi válságban hozott szerkezetátalakítási intézkedéseknek az állami támogatási szabályok alapján történő értékelése. A Hatóság által 2009. november 25-én a VII. fejezet (A pénzügyi válságra vonatkozó ideiglenes szabályok) keretében elfogadott, a pénzügyi válságra vonatkozó 2012. évi iránymutatással bővített változat. Elérhető a Hatóság honlapján: <http://www.eftasurv.int/media/state-aid-guidelines/Part-VIII—Return-to-viability-and-the-assessment-of-restructuring-measures-in-the-financial-sector.pdf>

Az életképességet célzó szabályozói intézkedések

- (178) A Hatóság úgy ítéli meg, hogy a Landsbanki bukása és az izlandi pénzügyi szektor összeomlása több, kifejezetten Izlandra jellemző okra is visszavezethető, amelyek az ország kis méretével, valamint a különleges vizsgálóbi-zottság által feltárt szabályozói és felügyeleti hiányosságokkal kapcsolatosak. A Landsbankinn hosszú távú életké-pessége bármely más izlandi bankéhoz hasonlóan ezáltal attól is függ, hogy a szabályozói és felügyeleti hiányossá-gokat megszüntették-e.
- (179) Ezzel kapcsolatban a Hatóság kedvezően veszi figyelembe a szabályozási és felügyeleti keretrendszerben az izlandi hatóságok által végrehajtott, a mellékletben bemutatott módosításokat.
- (180) Először is az FME hatásköre és kompetenciái kibővültek, többek között a jelentős egyedi kitettséggel és az ezekkel összefüggő kockázatokkal kapcsolatos új feladatkörökkel, ami a Hatóság véleménye szerint a pénzügyi összeomlás egyik okát kezeli.
- (181) Másodszor a magas tőke megfelelési mutatóra vonatkozó átmeneti követelményeknek és a fedezetképzésre vonatkozó számos rendelkezésnek, így különösen a saját részvény fedezete melletti hitelezés tilalmának célja, hogy az izlandi bankok ne működhessenek ismét gyenge tőkepozíció mellett. A Hatóság úgy ítéli meg, hogy ezek az intéz-keések hozzájárulnak az izlandi bankok ellenálló képességéhez.
- (182) Harmadszor a hatóságok több intézkedést hajtottak végre az igazgatók és igazgatósági tagok jogosultságaival és javadalmazásukkal kapcsolatban. Ezenfelül szigorúbb szabályokat vezettek be a kapcsolt felek (például a tulajdo-nosok) hitelezésére vonatkozóan, az FME továbbá megtilthatja egy bank számára bizonyos tevékenységek folyta-tását. Módosultak a külső és belső könyvvizsgálat szabályai is. Például lerövidült az az időtartam, ameddig egy külső könyvvizsgáló egy adott bank megbízásából dolgozhat. A Hatóság kedvezően veszi figyelembe, hogy ezen intézkedések célja a korábbi események megismétlődésének megakadályozása a tulajdonosok és vezető beosztású tisztviselők tekintetében. Az intézkedésekkel továbbá fokozottabban figyelemmel kísérhetők a külső kocká-zatok; a bankok életképességét fenyegető kockázatokat mindkettő mérsékli.
- (183) Negyedszer az izlandi hatóságok szerint az FME már említett lehetőségét a banki tevékenységek korlátozására indokolja az izlandi kereskedelmi bankoknak a válságot megelőző intenzív betétgyűjtése. Ezenkívül a Hatóság meglátása szerint a likviditásra és a devizamérlegre vonatkozó új szabályok ⁽⁵³⁾ bizonyos mértékig korlátozzák a bankok lehetőségét arra, hogy aránytalanul nagy mennyiségű külföldi betétet gyűjtsenek, ha ez a bankok tev-ékenységét instabillá és a deviza- és likviditási kockázatokkal szemben sérülékennyé tenné. A Hatóság üdvözlö az izlandi hatóságoknak a szabályozási hiányosságok kezelésére e téren tett lépéseit.

⁽⁵³⁾ A CBI devizamérlegre vonatkozó új szabályai 2011. január 1-jén léptek hatályba. A szabályok célja, hogy a devizamérleg meghatározott limiteken belül tartásával korlátozzák az árfolyamkockázatot. A szabályok előző változatához képest az egyik legfontosabb változás, hogy az egyes devizákban a nyitott devizapozíciók megengedhető aránya a tőke 20 %-áról 15 %-ára csökkent, a teljes devizamérleg megengedhető aránya pedig 30 %-ról 15 %-ra csökkent. A devizamérlegre vonatkozó beszámolás is részletesebbé vált, mivel a devi-zában denominált eszközöket és kötelezettségeket típusonként kell részletezni: hitelek, kötvények, tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, befektetési alapokban birtokolt részesedések, betétek, kamatozó megállapodások, központi bankkal szemben fennálló tartozások, stb. Ha a devizamérleg a szabályokban rögzített limitektől eltér, akkor az érintett pénzügyi vállalkozásnak intézkednie kell annak érdekében, hogy az eltérést három munkanapon belül megszüntesse. Ha a pénzügyi vállalkozás intézkedései ezt nem teljesítik, akkor a CBI kényszerítő bírság megállapítására jogosult. A CBI egyéb lépéseket is tett a devizamérleg egyensúlyhiányának korlátozása érdekében, például devizaswap-megállapodást kötött az egyik kereskedelmi bankkal, és devizát vásárolt. A CBI szerint az intézkedések elősegítik a nagyobb pénzügyi stabilitást, és védik a CBI nem hitelből finanszírozott devizatartalékait.

A Landsbankinn szerkezetátalakítási terve

- (184) A szerkezetátalakítási tervet és a bank szintjén hozott intézkedéseket illetően a Landsbankinn lényegében egy hagyományosabb banki modellhez tért vissza, és a hazai lakossági és vállalati banki szolgáltatások terén meglévő alapvető erősségére összpontosít, amelyet döntően hazai ügyfélbetétekből finanszíroz.
- (185) A fentiek szerint a Landsbankinn az elődjéhez képest alapításától kezdve lényegesen kisebb tőkeáttétellel működött. Mivel a bankközi hitelek többsége a Landsbanki állományában maradt, a szerkezetátalakítási terv szerint az új bank nem kényszerül arra, hogy fedezetlen kötvénykibocsátással jusson refinanszírozási forráshoz, ami a jelenlegi hangulatban minden bizonnyal nagy kihívással járna.
- (186) Tulajdonképpen a nagybani piacokon, majd később a külföldi betéteken alapuló refinanszírozás lett a Landsbanki bukásának egyik oka. A Landsbankinn finanszírozása ezzel szemben az eddigiekben nagyrészt (több mint 70 %-ban) a betéteken és a saját tőkén alapult, a szerkezetátalakítási terv pedig az összes kötelezettségen belül a betétek arányának kismértékű növekedésével számol. A szerkezetátalakítási terv szerint a szerkezetátalakítási időszakban nem várható jelentős refinanszírozási igény [...], a Hatóság pedig kedvezően veszi figyelembe azt, hogy a finanszírozási előrejelzés alapját képező feltételezések között sem a nemzetközi piacokon sikeresen végrehajtott újabb fedezetlen kötvénykibocsátás, sem a kisebb kihívással járó fedezett kötvénykibocsátás nem szerepel.
- (187) Az előzőekben említett fedezetlen kötvénykibocsátás lehetséges sikerével kapcsolatban a bank előadta, hogy a befektetőknek az ilyen adósságpapírokkal szembeni korlátozott kockázatvállalási hajlandósága fokozódhat, amint a korlátlan betétbiztosítás – különösen a betétek elsőbbsége – megszűnik, mivel az jelenleg csökkenti az adósság egyéb formáinak vonzerejét.
- (188) Az izlandi hatóságok által közölt tények alapján a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a bank finanszírozási helyzete a szerkezetátalakítási időszak végéig stabil marad. A betétgaranciával és a tőkekorlátozásokkal kapcsolatos bizonytalanság, valamint az (állam)adósság-piacok kérdéses jövőbeni alakulása miatt a Hatóság nem tudja megállapítani, hogy a Landsbankinn finanszírozási stratégiája hosszú távon a tervezettnek megfelelően valósul-e meg. Figyelembe véve azonban a finanszírozási kilátások stabilitását, így különösen azt, hogy a bank a szerkezetátalakítási időszakban nagymértékben támaszkodott a betétekre és a saját tőkére, továbbá ezen adósságtípusok jelentős arányát a mérlegben, a Hatóság elfogadja, hogy a finanszírozási stratégia kisebb eltérései a bank életképességét nem veszélyeztetik.
- (189) A mérleg eszközoldalát tekintve a kockázatos nemzetközi eszközök többsége szintén a Landsbanki vagyonában maradt. Ennek eredményeként a mérlegfőösszeg kb. 75 %-kal csökkent. A Landsbanki üzleti modelljének egyik fő gyengeségét – a kockázatos nemzetközi eszközök megfelelő kockázatértékelés és piaci ismeretek nélküli igénybevételét és különösen a befektetési banki szolgáltatásokból származó nyereségtől való erős függőséget (ez adta a válság előtti eredmény 43 %-át) – ezáltal sikerült kiküszöbölni. A Hatóság üdvözli azt a ténytet, hogy a szerkezetátalakítási terv értelmében a bank a jövőben ilyen tevékenységet nem folytat, hanem hagyományos alaptevékenységére összpontosít.
- (190) Létrehozása óta a bank egyértelműen növekedett, különösen a SpKef és az SpSv fent említett akvizíciójával. A szerkezetátalakítási terv szerint azonban ennek nincs számottevő hatása a Landsbankinn üzleti modelljére, mivel a SpKef és az SpSv főként olyan belföldi eszközöket értékesített, amelyek jellemzői hasonlóak a Landsbankinn portfóliójában szereplőkhöz. Mindenesetre a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a végrehajtott, az alábbiakban részletesen tárgyalt leválasztás hozzájárul ahhoz, hogy a Landsbankinn az alaptevékenységére összpontosíthatson. A szerkezetátalakítási időszakban [...] fiók bezárására vonatkozó kötelezettségvállalás hozzájárul ahhoz, hogy a Landsbankinn javíthassa hatékonyságát.

- (191) A bank számára jelentős kihívás marad a Landsbankitól átvett hitelek átalakítása. E tekintetben a Hatóság kedvezően veszi figyelembe, hogy a bank kiemelt fontosságot tulajdonít a szerkezetátalakítási folyamatnak, amelyet bizonyít az a számos általános és egyedi javaslat, amelyet a bank a túlzott tőkeáttételű ügyfeleinek tett. A bank emellett megfelelő személyi feltételekkel szerkezetátalakítási részleget is létrehozott. Bár a folyamat előrehaladása elmaradt az eleinte tervezett ütemtől, már eddig is jelentős eredményeket sikerült elérni. Például 2012. március 30-ig az átalakítást igénylő teljes adósságállomány 75 %-a esetében került sor valamilyen adósságkiigazításra. Ezenkívül az izlandi hatóságoktól kapott adatok szerint ezek túlnyomó többsége az átalakítást követően képessé vált adósságszolgálatára teljesítésére.
- (192) A Hatóság szerint ez a Landsbankinn által alkalmazott szerkezetátalakítási módszerek megalapozottságát jelzi, és bizonyítja azt, hogy a bank valóban kiemelt szerepet tulajdonít hitelfortfóliója átalakításának. Ezenfelül az eddigi eredmények alapján a bank reális eséllyel teljesítheti azt a célját, hogy 2012 végére teljes hitelállománya 92 %-án végrehajtsa a szerkezetátalakítást.
- (193) A Hatóság kedvezően veszi figyelembe továbbá, hogy a szerkezetátalakítási terv a szerkezetátalakítási időszakra az ügyfeleknek nyújtott hitelekben mindössze [...] %-os növekedéssel számol. Ez a jelen gazdasági környezetben valószínűnek tűnik. A Hatóság továbbá úgy ítéli meg, hogy a részesedések és tőkeinstrumentumok jelentőségének csökkenése és különösen a [...] értékesítésére vállalt kötelezettség (lásd a mellékletet) még tovább mérsékli a Landsbankinn eszközportfóliójának kockázatosságát.
- (194) Összességében ha az izlandi vagy külföldi makrogazdasági környezet nem változik meg váratlanul, ez azt jelentheti, hogy a Landsbankinn legkésőbb a szerkezetátalakítási időszak végére viszonylag stabil mérleggel és jól teljesítő hitelfortfóliókkal rendelkezik majd.
- (195) A fentiek szerint a Landsbanki bukásának egyik oka a rossz tőkeellátottság volt. A Landsbankinn szerkezetátalakítási terve szerint a bank a teljes szerkezetátalakítási időszakban túlteljesíti a 16 %-os tőkemegfelelési mutatót. A mutató egyébként is lényegesen magasabb a Bazel III 10,5 %-os minimumkövetelményénél. A tőkemegfelelési mutató még a Landsbankinn által elvégzett kellően szigorú, a szerkezetátalakítási iránymutatás 13. bekezdésében foglaltaknak megfelelően a stresszhelyzetek halmozódását és az elhúzódó globális recessziót feltételező stresszteszt során is a magas irányadó érték felett maradt. A Hatóság körültekintőnek és megnyugtatónak ítéli meg azt, hogy még a Landsbankinn szavatoló tőkéjére a legerőteljesebben ható stresszhelyzetben is, amely lényegében az euroövezet felbomlását feltételezi, a bank [...] %-os tőketöbblettel rendelkezne, amely a fent bemutatott működési környezetben a Landsbankinnak számottevő mozgásteret biztosít a váratlan kedvezőtlen hatású események kezelésében.
- (196) Ezenkívül a Landsbankinn tőkemegfelelési mutatója a szerkezetátalakítási időszakban fokozatosan tovább nő. Ennek alapján a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a Landsbankinn tőkésítettsége a bankot kellőképpen ellenállóvá teszi.
- (197) A bank likviditási pozícióját illetően a Hatóság megállapítja, hogy az a szerkezetátalakítási terv alapján jelenleg kellően stabilnak tekinthető, és nincsenek arra utaló jelek, hogy a szerkezetátalakítási időszak során számottevően romolhat. A Hatóság kedvezően veszi figyelembe azt, hogy a bank már megkezdte likviditási politikájának a később hatályba lépő Bazel III követelményhez igazodó módosítását. A Hatóság úgy véli, hogy a bank jelenlegi [...] %-os LCR mutatója megnyugtató, különösen ahhoz a 83 %-os átlaghoz viszonyítva, amelyet a Nemzetközi Fizetések Bankja állapított meg egy több mint 200 bankra kiterjedő vizsgálatban ⁽⁵⁶⁾. A Hatóság ezenkívül a Landsbankinn likviditási helyzetét a bank likviditási rátájának stressztesztje alapján stabilnak ítéli.

⁽⁵⁶⁾ Vö. <http://www.bis.org/press/p120412a.htm>.

- (198) A Hatóság ezenkívül üdvözli a Landsbankinn vállalatirányításában végrehajtott változtatásokat és a kulcspozíciókban lévő munkavállalók cseréjét. Ugyanígy a kockázatkezelés fent bemutatott hangsúlyosabb szerepével a Hatóság véleménye szerint kezelhető a Landsbankinn üzleti modelljének egyik gyengesége, és elősegíthető a tárgyilagossabb és szakszerűbb kockázatértékelés a bank működésében.
- (199) A szerkezetátalakítási iránymutatás előírja továbbá, hogy a szerkezetátalakítási terv mutassa be, hogy a bank milyen módon képes hosszú távú életképességét minél előbb, állami támogatás nélkül helyreállítani. Így különösen a banknak megfelelő sajáttőke-arányos nyereséget kell termelnie úgy, hogy közben fedezze rendes működésének költségeit, és megfeleljen a vonatkozó szabályozói követelményeknek. Különösen a szerkezetátalakítási iránymutatás 13. bekezdése állapítja meg azt, hogy a hosszú távú életképességet akkor éri el a bank, ha képes valamennyi költsége (ideértve az értékcsökkenést és a pénzügyi költségeket is) fedezésére, és – a bank kockázati profilját figyelembe véve – megfelelő sajáttőke-arányos nyereséget termel.
- (200) A Hatóság itt emlékeztet arra, hogy az a gazdasági környezet, amelyben a Landsbankinn működik, bármely bank számára kihívást jelentene. Ezenkívül a Hatóság úgy ítéli meg, hogy jelenleg bármely izlandi banknak kényes egyensúlyt kell megteremtenie a jövedelmezőség növelése és a biztonságos (magas) tőkemérleg fenntartása között. Erre tekintettel a Hatóság elfogadja a szerkezetátalakítási tervben előre jelzett jövedelmezőséget, amely a magas tőkemegfelelési mutató ellenére a szerkezetátalakítási időszakban megfelelő marad. 2009 és 2014 között a sajáttőke-arányos nyereség [> 5] % és [> 15] % között ingadozik.
- (201) A fentiek szerint azonban ez az ingadozás részben az olyan nem rendszeres helyzetekből és eseményekből származó tételeknek köszönhető, mint a Landsbankitól átvett eszközök ártértékelési nyeresége. Hatása lehet ugyanakkor az olyan egyszeri eseményeknek is, mint a leányvállalatoknak a vártnál jobb forgalma, vagy a legfelsőbb bíróság devizahitelekre vonatkozóan nemrég hozott ítélete miatti leírások. Az izlandi hatóságok által benyújtott számítás szerint, amely az ilyen nem rendszeres tételektől megtisztított eredménykimutatást tartalmaz, a bank – ahogy eddig – 2011 után is viszonylag stabil nyereséget termel majd. Az izlandi állam pénzügyi befektető társasága, az ISFI által készített, az előzőekben említett jelentés is ezt támasztja alá. Nem világos, hogy ezek a számítások kizárólag a bank „elsődleges” jövedelmezőségét tükrözik-e. A Hatóság azonban megjegyzi, hogy a diszkont jelentősége a szerkezetátalakítási időszak során gyors ütemben csökken, a szerkezetátalakítási terv szerint pedig a bank 2012 és 2014 között kb. [...] és [...] milliárd ISK közötti „elsődleges” eredménnyel számol.
- (202) A pénzügyi tervezés leglényegesebb és legrészletesebb szempontjairól feljebb esett szó. A Hatóság véleménye szerint ezek a feltételezések a kihívást jelentő működési környezetre tekintettel általában kellőképpen prudensnek tekinthetők. A kamatkülönbözettel kapcsolatban a Hatóság megállapítja, hogy annak a várható csökkenés utáni [...] %-os mértéke nemzetközi összehasonlításban továbbra is magas ⁽⁵⁷⁾. Az izlandi hatóságok szerint az elmúlt évtizedekben a különbség megközelítőleg ilyen vagy ennél is magasabb mértékű volt. Egyéb tényezők mellett ez az izlandi környezetet jellemző magas kamatoknak, a jelzáloghitelek hitelfortfólión belüli kisebb arányának, valamint a bankok kisebb méretének köszönhető. A Hatóság ezeket az indokokat megalapozottnak találja, ezért a pénzügyi tervezés e szempontját elfogadhatónak tartja.
- (203) A jövőbeni jövedelmezőség egyik fő hajtóereje a nagyobb jutalékbevételek, amely az előrejelzés szerint várhatóan mintegy [...] %-kal nő. A növekedés 2014-ben [...] milliárd ISK-t meghaladó profitot eredményez. Az izlandi hatóságok szerint az előrejelzések elfogadhatóak, mivel az összeomlás és a tőkekorlátozások bevezetését követően gyakorlatilag megszűntek az olyan tevékenységek, mint a részvénytőkepiaccal kapcsolatos ügyletek és a devizakereskedelem.

⁽⁵⁷⁾ Vö. például a CBI 2011. évi 2. pénzügyi stabilitási jelentésével, amely szerint a kamatkülönbözet Izlandon az egyéb északi államokban alkalmazottnál 2-3-szor magasabb.

- (204) A bank számos, fent ismertetett intézkedést hozott a hatékonyságnövelés és a költségcsökkentés érdekében; ide tartozik például a fent említett létszámcsökkentés, a kötelezettségvállalás [...] fiók bezárására, valamint a tevékenység általános ésszerűsítése. Az intézkedések nyomán a költség-jövedelem arány 57,2 %-ról összességében várhatóan [...] %-ra csökken 2014-ben. A Hatóság üdvözli ezeket az erőfeszítéseket, mivel a jelenlegi arány nemzetközi összehasonlításban meglehetősen magas. A Hatóság valószínűnek tartja továbbá, hogy az említett cél elérhető.
- (205) A fentiekén túl a szerkezetátalakítási terv nyilvánvalóan számos egyéb feltételezésre is épül. A Hatóság ezek közül azok vizsgálatára törekedett, amelyek a Landsbankinn jövőbeni életképessége szempontjából a leglényegesebbnek tekinthetők, és azt a leginkább befolyásolják. A makrogazdasági feltételezések összhangban állnak a CBI előrejelzéseivel. Általában a szerkezetátalakítási tervet megalapozó feltételezések kellően körültekintőek ahhoz, hogy arra lehessen következtetni belőlük, hogy a bank által végrehajtott szerkezetátalakítási intézkedésekkel biztosítható a bank hosszú távú életképessége, mivel azokkal megelőzhető az előre nem látható mértékű és következményű, váratlan, kedvezőtlen hatású események.
- (206) A fentiek figyelembevételével a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a szerkezetátalakítási terv bizonyítja a bank hosszú távú életképességének helyreállítását. A Hatóság ez alapján megállapítja a szerkezetátalakítási iránymutatás 2. szakaszában rögzített követelmények teljesülését.

3.3. Saját hozzájárulás (tehermegosztás)

- (207) A szerkezetátalakítási iránymutatás 22. bekezdése a következőket tartalmazza: „A versenytorzulás mértékének korlátozása és az erkölcsi kockázat kiküszöbölése érdekében a támogatást a szükséges minimumra kell korlátozni, a kedvezményezettnek pedig megfelelő mértékben hozzá kell járulnia a szerkezetátalakítási költségekhez. A vállalkozásnak és a tulajdonosoknak a lehetséges mértékig saját forrásból kell finanszírozniuk az átalakítást. Ezáltal biztosítható, hogy a megmentett bankok felelősséget vállaljanak múltbeli viselkedésük következményeiért, és hogy jövőbeli magatartásukat megfelelő ösztönzők irányítsák.”
- (208) A Hatóság ezzel kapcsolatban emlékeztet a vizsgált eset egyik meghatározó vonására. Amikor a Landsbankint a Landsbanki belföldi tevékenységére alapozva létrehozták, a Landsbanki részvényeseinek befektetéseit teljes egészében kiürítették, ami a lehető legnagyobb mértékben hozzájárult a Landsbankinn szerkezetátalakításához. Ezenkívül a Landsbanki hitelezőinek számottevő veszteségeket kellett elszenvedniük⁽⁵⁸⁾, legalább is vállalniuk kellett annak kockázatát, hogy befektetésük megtérülése a feltételeken átváltható kötvényen keresztül a Landsbankinnak átadott eszközök teljesítményétől függ majd. Ennélfogva a Landsbanki tulajdonosai és hitelezői tekintetében a tehermegosztás feltétele teljesül, az erkölcsi kockázatot pedig kezelik.
- (209) A fentiekén kívül a Hatóságnak értékelnie kell, hogy a Landsbankinnak nyújtott állami támogatás a szükséges minimumra korlátozódott-e.
- (210) A tőkésítési intézkedések tekintetében a Landsbankinn kezdeti tőkésítettsége az alapításkor elmaradt az FME tőkekövetelményeitől (16 % helyett 13 % volt). 2009-ben, a Landsbankival kötött megállapodást követően a tőke-megfelelési mutató megközelítőleg 15 %-ot ért el, amely 1 százalékponttal maradt el az FME által előírt minimális rátától. Az FME ennek alapján ideiglenes mentességet adott. Ezzel összefüggésben a Hatóság megállapítja, hogy a tőke-megfelelési mutató főként attól függött, hogy a Landsbankitól a Landsbankinnhoz került eszközök értékelését pontosan végezték-e el. Azt, hogy a Landsbankinn tőke-megfelelési mutatója utóbb elég erős lett ahhoz, hogy a bank a SpKef, majd az SpSv tevékenységét átvegye, az átadott eszközök könyv szerinti értékének felértékelésével magyarázták. Az, hogy a tőke-megfelelési mutató később ilyen erőteljesen alakult, a Hatóság véleménye szerint nem indokolja azt az álláspontot, hogy az állam kezdetben túltőkésítette a Landsbankint.

⁽⁵⁸⁾ A veszteségek pontos mértéke tovább is bizonytalan, és a besorolástól függően változik. A veszteségek mértéke jelenleg a http://www.lbi.is/library/Opin-gogn/skyrslan/Opna%20netið%20-%20CreditorsMeeting_31Mai2012_%20-%20islenskaME.pdf alapján becsülhető, amely szerint a vagynon belül a kötelezettségek az eszközök háromszorosát teszik ki.

- (211) A szerkezetátalakítási iránymutatás 26. bekezdése szerint a szerkezetátalakítási támogatásban részesült banknak „a tevékenységei által generált nyereségből képesnek kell lennie a tőke osztalékfizetéssel vagy fennálló alárendelt kölcsönre kibocsátott kamatszervényekkel történő ellentételezésére.”
- (212) A Hatóság az állami támogatásra vonatkozó iránymutatását a részvény formájában megvalósított tőkeinjekciók tekintetében 2012-ben pontosította. A pénzügyi válságra vonatkozó 2012. évi iránymutatás 7–8. bekezdése a következőket tartalmazza: „A Bizottság a szabályozásban bekövetkezett változások és a változó piaci környezet fényében arra számít, hogy az állami tőkeinjekciók a jövőben gyakrabban valósulhatnak meg változó ellentételezésű részvények formájában. Tekintettel arra, hogy az ilyen részvényeket (esetlegesen) osztalék és tőkenyereség formájában ellentételezik, amely megnehezíti az ilyen eszközök ellentételezésének közvetlen előzetes felmérését, a tőkeinjekciók beárazásáról szóló szabályok egyértelműsítése kívánatos. A Hatóság ezért az ilyen tőkeinjekciók ellentételezésének felmérését a részvények kibocsátási árfolyama alapján fogja végezni. A tőkeinjekciókat a részvény (»hígító hatással« történő kiigazítása utáni) árához képest megfelelő kedvezménnyel kell jegyezni közvetlenül a tőkeinjekció bejelentése előtt, annak érdekében, hogy az állam megfelelő biztosítékot kapjon a megfelelő ellentételezésre.”⁽⁵⁹⁾
- (213) A Hatóság szerint a fenti rendelkezés nem alkalmazható közvetlenül a vizsgált esetben, mivel technikai értelemben az állam új bankot tőkésített. Így a korábbi részvényeseket a szó pontos értelmében nem hígíthatta fel. A rendelkezést azonban az indokolja, hogy elégséges felhígított részesedéshez és későbbi nyereséghez jutna az állam, amelynek vállalnia kellett a nehéz helyzetben lévő vállalkozás tőkeinjekciójával járó kockázatot.
- (214) A vizsgált esetben egyértelmű, hogy az állam többségi (81,33 %-os) részesedést szerzett a Landsbankinnban, így a későbbi nyereségből ennek megfelelő arányban részesül, míg a korábbi részvényeseknek a nyereségből nem jut. A korábbi hitelezőkből álló jelenlegi kisebbségi tulajdonosi kör a jövőbeni nyereségből bizonyos mértékig részesedik. A fentiek szerint azonban így is minden bizonnyal jelentős veszteségeket kell elszenvedniük.
- (215) Ezenkívül a Landsbankinn az alapítása óta megfelelő teljesítményt nyújtott, a szerkezetátalakítási terv pedig a következő évekre stabil nyereséggel számol. Emiatt a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a szerkezetátalakítási iránymutatás 26. bekezdésében, valamint a pénzügyi válságról szóló 2012. évi iránymutatás 8. bekezdésében foglalt követelmény teljesült.
- (216) Annak ellenére, hogy a fent bemutatott SpKef-ügylet tartalmaz állami támogatási elemeket, a Hatóság úgy ítéli meg, hogy azok kialakítása a Landsbankinn közvetlen pénzügyi előnyének kizárását célozza. Ezzel kapcsolatban a Hatóság emlékeztet arra, hogy a SpKef betéteinek árvételéért járó végleges kompenzációt független választott bíróság határozta meg. Ennek megfelelően az ügylet lényegében a felek által elfogadott kompenzációt tartalmaz, amely a Landsbankinnnak jár a SpKef betéti kötelezettségeinek átvételéért. A Hatóság úgy ítéli meg, hogy a támogatásnak nincs jelentősége a tehermegosztás értékelése szempontjából. A Landsbankinn által az ügylet nyomán szerzett nagyobb goodwill és piaci részesedés azonban a versenytorzulás alábbi értékelése szempontjából sokkal lényegesebb.

⁽⁵⁹⁾ A pénzügyi válságra vonatkozó 2012. évi iránymutatás, a Hatóság által 2011. december 14-én a VII. fejezet: A pénzügyi válságra vonatkozó ideiglenes szabályok keretében elfogadott változat. Elérhető a Hatóság honlapján: <http://www.eftasurv.int/media/state-aid-guidelines/Part-VIII—Financial-Crisis-Guidelines-2012.pdf>. Kiemelés a jelen dokumentumban.

- (217) Végül a betétbiztosítást illetően a Hatóság az eljárás megindításáról szóló határozatban már rámutatott, hogy az – az akkori rendkívüli körülményekre tekintettel – arányos intézkedésnek tekinthető Izland pénzügyi stabilitásának védelme érdekében. Egyértelmű azonban, hogy az ilyen támogatás korlátlanul nem hagyható jóvá.
- (218) Ezért annak érdekében, hogy ezt az állami támogatást a szükséges minimumra korlátozódnak lehessen tekinteni, a Hatóság véleménye szerint azt a lehető leghamarabb meg kell szüntetni. A Hatóság ezért üdvözli az izlandi hatóságok azon szándékát, hogy a tőkekorlátozások megszüntetése előtt, vagyis a jelenlegi tervek szerint 2013 végéig megszüntessék a betétgarancia-rendszert.
- (219) A tőkekorlátozások megszüntetésében tapasztalt késés kezelése, valamint a Hatóság azon véleményének érvényesítése céljából, hogy egy életképes banknak a betétjeire vállalt általános betétbiztosítás nélkül is versenyképesnek kell lennie a piacon, a Hatóság a betétbiztosítást 2014 végéig engedélyezi ⁽⁶⁰⁾. Ezt követően a betétek védelmére kizárólag az EGT betétbiztosításra vonatkozó jogszabályai lehetnek irányadók.
- (220) A Hatóság megállapítja, hogy a Landsbankinn szerkezetátalakítási terve biztosítja a szükséges minimumra korlátozó támogatást, továbbá a kedvezményezettnek, valamint a jogelőd bank részvényeseinek és adósainak jelentős szerepvállalását a tehermegosztásban. A szerkezetátalakítási támogatás ennél fogva megfelel a szerkezetátalakítási iránymutatás 3. szakaszában foglaltaknak.

3.4. A versenytorzulás korlátozása

- (221) A szerkezetátalakítási iránymutatás 4. szakaszának 29–32. bekezdése a következőket tartalmazza:

„A pénzügyi szektornak a rendszerjellegű válság idején nyújtott támogatás fő célja továbbra is a pénzügyi stabilitás megteremtése, azonban a rövid távú rendszerstabilitás megőrzésének nem szabad hosszú távon károsítania az egyenlő feltételeket és a versenyen alapuló piacot. Ebben az összefüggésben fontos szerepet játszanak az állami támogatás okozta versenytorzulást korlátozó intézkedések. [...] A versenytorzulás mértékét korlátozó intézkedéseket az életképességét a szerkezetátalakítást követően visszanyert kedvezményezett bank működési piacain azonosított torzulások kezelése érdekében a konkrét körülmények alapján kell meghatározni, ugyanakkor viszont közös politikát és alapelveket kell követni. A Hatóság az ilyen intézkedések szükségességének értékelésénél abból indul ki, hogy milyen mértékűek és jellegűek lennének, illetve mire terjednének ki a szóban forgó bank tevékenységei az e fejezet 2. szakaszában bemutatott hiteles szerkezetátalakítási terv végrehajtása után. [...] Az ilyen intézkedések jellegét és formáját két kritérium határozza meg: 1. a támogatási összeg, valamint a nyújtási feltételek és körülmények; 2. a kedvezményezett bank működési piaca(i).

Az első kritériumot illetően, a torzulást korlátozó intézkedések nagymértékben eltérnek a támogatás összege, illetve a tehermegosztás foka és az árszint szerint. Általánosságban szólva, kevesebb az erkölcsi kockázatból származó negatív következmény azokban az esetekben, ahol nagyobb fokú a tehermegosztás, illetve magasabb a saját hozzájárulás aránya.

A második kritériumot illetően a Hatóság megvizsgálja, hogy milyen valószínűsíthető hatást gyakorol a támogatás azokra a piacokra, amelyeken a kedvezményezett bank a szerkezetátalakítást követően működik majd. Először is megvizsgálják a banknak az életképesség helyreállítását követően a piac(ok)on elért méretét és relatív fontosságát. Az intézkedéseket a piaci jellemzőknek megfelelően alakítják ki annak érdekében, hogy megőrizték a hatékony versenyt. [...] A versenytorzulást korlátozó intézkedések nem ronthatják a bank életképességhez való visszatérésének kilátásait.”

- (222) A fentiekből következik, hogy a támogatás mértéke és különösen annak aránya, valamint a piaci jellemzők alapvető fontosságúak a Hatóság számára a versenytorzulást korlátozó intézkedések megfelelőségének értékelésében. Ugyanakkor egyértelmű, hogy az intézkedések nem veszélyeztethetik a szerkezetátalakítási támogatás kedvezményezettjének életképességét, és a versennyel kapcsolatos aggályokat a jelen válság során a pénzügyi stabilitás elsődleges célja érdekében kell kezelni.

⁽⁶⁰⁾ 2014 végére valamennyi olyan izlandi bank esetében lezárul a szerkezetátalakítási időszak, amellyel szemben a Hatóság hivatalos eljárást kezdeményezett.

- (223) A fenti jogi keretek figyelembevételével a Hatóság az alábbiakban rögzíti azokat a szempontokat, amelyeket a versenytorzulást korlátozó intézkedések értékelése szempontjából lényegesnek tart.
- (224) A Hatóság először is úgy véli, hogy az izlandi pénzügyi piacok sajátos helyzetére tekintettel körültekintően kell értékelni a piaci feltételeket és a verseny környezetét. A versenytorzulást korlátozó intézkedéseknek tükrözniük kell a jelenlegi nehéz körülményeket, ugyanakkor biztosítaniuk kell azt, hogy a verseny mind rövid, mind hosszú távon a lehető legkisebb mértékben torzuljon.
- (225) Másodszor a tehermegosztással foglalkozó fenti szakasz megállapításai szerint a hatóságok intézkedtek a Landsbanki előző tulajdonosainak és bizonyos mértékig a Landsbanki hitelezőinek legnagyobb lehetséges hozzájárulásáról. Emiatt csak korlátozottan volt szükség további intézkedésekre a versenyre vonatkozóan.
- (226) Harmadszor az érintett piac jellemzőit illetően az izlandi pénzügyi rendszer összeomlása, majd az izlandi hatóságok beavatkozása fokozta a koncentrációt a pénzügyi szolgáltatások izlandi piacán, és számottevően növelte a három vezető bank: az Íslandsbanki, az Arion Bank és a Landsbankinn piaci részesedését. A piacon ezeken kívül csak néhány kisebb szereplő maradt, emellett az új belépők esélyei rosszak, részben a már említett belépési korlátok és a piac kis mérete, különösen pedig a tőkekorlátozások miatt. A Landsbankinn pozíciója ezen a koncentrált piacon jelentős: a legtöbb szegmensben 30 %-ot meghaladó piaci részesedéssel rendelkezik. Mérlegadatai alapján a legnagyobb izlandi bank.
- (227) Negyedszer a válság több sajátos problémát idézett elő, például a nagybankok a reálgazdaságban igen nagy mértékű közvetlen vagy közvetett tulajdoni részesedéssel bírnak, emellett tényleges monopólium alakult ki a banki informatikai szolgáltatások (RB) esetében, ahol a három nagybank többségi tulajdonos.
- (228) Ötödször a Landsbankinn viszonylag jelentős méretű támogatást kapott. E tekintetben a Hatóság megjegyzi, hogy kezdetben az állam bocsátotta rendelkezésre a bank teljes tőkéjét. A bank ezenkívül egyéb támogatási intézkedések – a SpKef-ügylet és az általános betétbiztosítás – kedvezményezettje volt. Az SpSv emellett azelőtt kapott támogatást, hogy a Landsbankinn átvette volna felette az irányítást. A Landsbankinn ugyanakkor továbbra is kis bank, legalábbis nemzetközi összehasonlításban.
- (229) Hatodszor, a versenyt érintően további intézkedésekre van szükség amiatt, hogy a SpKef és az SpSv a bank ellenőrzése alá került. Az SpSv-határozatban a Hatóság hangsúlyozta, hogy a Landsbankinn szerkezetátalakítási tervében szerepelnie kell ilyen intézkedéseknek.
- (230) A fentiek figyelembevételével a Hatóság megállapítja, hogy számos olyan intézkedésre került sor eddig vagy kerül sor a későbbiekben, amelyek a Landsbankinnak nyújtott állami támogatás miatti versenytorzulást korlátozzák.

i) Az izlandi hatóságok által végrehajtott vagy vállalt intézkedések és szabályozási változtatások

- (231) A Hatóság szerint az izlandi kormány két kötelezettségvállalása (lásd a mellékletet) járulhat hozzá kifejezetten egy olyan szabályozói környezet kialakításához, amely kedvez a versenynek a pénzügyi piacokon.

- (232) Először is munkacsoportot nevez ki az illetékről szóló 36/1978. törvény felülvizsgálatára és különösen megvizsgálja azt, hogy eltörölje-e a magánszemély által kibocsátott kötelezvényt terhelő illetéket hitelezőváltás esetén (pl. akkor, amikor egy magánszemély az egyik hitelintézetől egy másikhoz viszi a hitelét). A Hatóság úgy ítéli meg, hogy a jelenlegi törvény, amely többek között hitelezőváltáskor a kötelezvény összegét terhelő illeték ⁽⁶¹⁾ fizetésére kötelezi az ügyfeleket, gátolhatja a versenyt, mivel az ügyfeleket meglévő hosszú távú szerződéseikhez kötheti. A Hatóság ezért üdvözli a törvény felülvizsgálatára vonatkozó kötelezettségvállalást.
- (233) Másodszor a Hatóság tudomásul veszi, hogy az izlandi parlament 2012. március 21-i határozatával összhangban a kormány bizottságot nevez ki, amelynek feladata a fogyasztóvédelem vizsgálata lesz a pénzügyi piacon. Ennek keretében kifejezetten vizsgálja a szolgáltatóváltás elősegítését és a váltás költségeinek csökkentését, és e kérdéssel kapcsolatban szorosan együttműködik az ICA-val. A bizottságnak 2013. január 15-ig kell bemutatnia a jelentését. Az alaposabb vizsgálat hosszú távon előnyös lehet a verseny szempontjából. Időközben a Landsbankinn az alábbiakban tárgyalta, kifejezetten banki vonatkozású kötelezettségvállalása várhatóan megkönnyíti a váltást, növelve ezáltal a versenyt.
- (234) A Hatóság üdvözli az ICA és az RB tulajdonosai, köztük a három nagybank között ebben a kérdésben létrejött megállapodást, amelynek célja, hogy a kisebb versenytársak és potenciális új piaci szereplők számára is egyenlő feltételekkel, elfogadható költség mellett biztosítson hozzáférést az alapvető informatikai infrastruktúrához. A Hatóság véleménye szerint az általa például a második Byr-határozatban ⁽⁶²⁾ megfogalmazott aggályokat a megállapodás kielégítő módon kezeli. Ezért a Hatóságnak a jelen határozatban a kérdéssel nem kell részletesebben foglalkoznia.
- (235) Végül a Hatóság tudomásul veszi a 2008 óta végrehajtott, a mellékletben bemutatott szabályozási módosításokat. A versennyel kapcsolatos aggályokat illetően különösen lényeges a pénzügyi vállalkozásokról szóló 161/2002. törvény kibővítése a 22. cikkel. Ez a rendelkezés korlátozza a pénzügyi vállalkozások részvételét az olyan tevékenységekben, amelyekre működési engedélyük nem terjed ki. Az új szabály szerint ilyen tevékenységet kizárólag ideiglenesen végezhetnek, ügyleti célból vagy annak érdekében, hogy az ügyfelek tevékenységét átszervezzék. Erről indokolást tartalmazó tájékoztatást kell küldeni az FME részére. Az új szabály ezenkívül határidőt szab a pénzügyi vállalkozásoknak arra, hogy ügyfeleik átszervezését elvégezzék, és az átvett eszközöket értékesítsék.
- (236) A Hatóság a változtatást megfelelő szabályozói válaszként értékeli a pénzügyi intézmények aránytalanul nagy mértékű realgazdasági tulajdonrészével kapcsolatos problémára. A Hatóság úgy véli, hogy a rendelkezéssel megelőzhető annak a helyzetnek az állandósulása, amely a hitel-tőke konverziók közvetlen eredménye.

ii) A Landsbankinnra vonatkozó intézkedések

- (237) A Hatóság hangsúlyozza, hogy a Landsbankinn a Landsbanki piaci jelenlétének és méretének töredékével rendelkezik – a fentiek szerint összes eszköze 75 %-kal csökkent. Ezenkívül a Landsbankival szemben a Landsbankinn kizárólag az izlandi piacon folytat tevékenységet. A csökkenés nagyrészt a Landsbanki nemzetközi tevékenységének megszűnésével magyarázható, ugyanakkor a Hatóság szerint a folyamat a versenytorzulás szempontjából különösen lényeges, mivel elsősorban a Landsbanki kockázatos külföldi stratégiája vezetett a pénzügyi összeomlásához és az EGT pénzügyi piacain korábban bekövetkezett torzulásokhoz ⁽⁶³⁾.

⁽⁶¹⁾ Az illeték az adott okirat típusától függően változó, általában megkezdett ezer koronánként 15 ISK (azaz megközelítőleg 1,5 %) a jelzáloggal vagy egyéb biztosítékkal fedezett kamatozó kötelezvény összege után.

⁽⁶²⁾ 2011. október 19-i 325/11/COL határozat.

⁽⁶³⁾ Vö. például a Bizottságnak az SA.28264 sz. Szerkezetátalakítási támogatás a Hypo Real Estate részére ügyben hozott határozatával, amelyben a Bizottság a bank jogutódja, a PBB vonatkozásában a versenytorzulást korlátozó intézkedésként elfogadta a Hypo Real Estate külföldi tevékenységének jelentős arányú leválasztását.

- (238) Ezenkívül a Hatóság értékeli a Landsbankinn kötelezettségvállalásait (lásd a mellékletet) arra vonatkozóan, hogy jelenlétét a hazai piacon [...], [...] kapcsolódó leválasztással tovább csökkentse. A Hatóság továbbá kedvezően veszi tudomásul, hogy a Landsbankinn kötelezettséget vállalt arra, hogy a szerkezetátalakítási időszakban [...] fiókját bezárja. A végleges szerkezetátalakítási terv alapján és emlékeztetve arra, hogy a Landsbankinn az EGT viszonylatában kis bank, a Hatóság egyetért a Landsbankinnal abban, hogy a további strukturális intézkedések ronthatják a bank esélyeit a hosszú távú életképesség helyreállítására ⁽⁶⁴⁾.
- (239) A Hatóság tudomásul veszi azt a kötelezettségvállalást, hogy a Landsbankinn 2014. december 15-ig más pénzügyi intézményben kizárólag a Hatóság előzetes jóváhagyásával szerezhethet részesedést. Ez azt jelenti, hogy megelőzhető az izlandi pénzügyi piacnak a Landsbankinn akvizíciói miatti további koncentrációja. A kötelezettségvállalás biztosítja továbbá, hogy a Landsbankinnak nyújtott támogatást a bank életképességének helyreállításához, és ne izlandi jelenléte megszilárdításához és bővítéséhez használják fel. Ugyanez igaz a Landsbankinn arra vonatkozó kötelezettségvállalására, hogy 2014. október 15-ig nem érvényesíti azokat a szerződéses rendelkezéseket, amelyek a bankkal bonyolított ügyletek minimális terjedelmétől függően különös kamatfeltételeket kötnek ki, és erre irányuló új rendelkezést nem vezet be, valamint arra a kötelezettségvállalásra, hogy szolgáltatásaira irányuló marketingtevékenysége során nem hivatkozik az állami szerepvállalásra a versenyelőny forrásaként.
- (240) A fentiek szerint az izlandi pénzügyi piac jelenleg bármely bank számára kihívást jelentő működési környezet. A Hatóság ezért üdvözli a Landsbankinn kötelezettségvállalásait a bankváltás megkönnyítésével, valamint az alapvető pénzforgalmi és -elosztási szolgáltatások nyújtásával kapcsolatban. A Hatóság szerint ezek az intézkedések a három nagybank és az ICA között az RB-re vonatkozóan létrejött megállapodással együtt biztosítják azt, hogy a kisebb piaci szereplők elfogadható áron hozzáférhessenek a legalapvetőbb infrastrukturális szolgáltatásokhoz anélkül, hogy a nagyobb szereplők a hozzáférést megakadályozhatnák. A Hatóság szerint ez mérsékli a belépési akadályokat a jövőbeli (potenciális) piaci szereplőkkel szemben. Az intézkedések emellett lehetővé tehetik a meglévő kisebb szereplők számára piaci részesedésük növelését akkor, ha nagyobb versenytársaiknál jobb szolgáltatásokat képesek nyújtani. Ezenkívül a váltás elősegítését célzó intézkedések élesebb versenyhez vezetnek a meglévő nagyobb szereplők között, és hozzájárulhatnak a kollektív erőfölény megelőzéséhez vagy megszüntetéséhez.
- (241) Végül a Landsbankinn kötelezettséget vállal arra, hogy a lehető leghamarabb értékesíti az olyan operatív társaságokban meglévő részesedéseit, amelyek felett a pénzügyi vállalkozásokról szóló 161/2002. törvény 22. cikke szerinti szerkezetátalakítás keretében szerezte meg az irányítást. Betartja a hivatkozott jogszabályban rögzített eljárásokat és határidőket, továbbá naprakész információkat közöl saját vagy leányvállalata honlapján az értékesítendő leányvállalatokról és részesedésekről. Ezenkívül a váltás elősegítését célzó intézkedések élesebb versenyhez vezetnek a meglévő nagyobb szereplők között, és hozzájárulhatnak a kollektív erőfölény megelőzéséhez vagy megszüntetéséhez.
- (242) A Hatóság üdvözli a Landsbankinn arra vonatkozó általános kötelezettségvállalását, hogy a lehető leghamarabb leválaszt minden olyan társaságot és részesedést, amely nem kapcsolódik alaptevékenységéhez. Ez nemcsak azokat a versennyel kapcsolatos esetleges aggályokat oszlatja el, amelyek a banknak az izlandi reálgazdaságon belüli domináns tulajdonosi szerepéből fakadnak, hanem megakadályozza azt is, hogy a bank életképessége veszélybe kerüljön.
- (243) Az intézkedés felhívja az izlandi hatóságok és a Landsbankinn figyelmét arra, hogy a kötelezettségvállalások miatt a nemzeti jogszabályok megsértése a támogatással való visszaéléssel járhat. A Hatóság ezenfelül úgy véli, hogy a tervezett leválasztással és értékesítéssel kapcsolatos információkra vonatkozó internetes közzétételi kötelezettség javítja az izlandi gazdaság jelenlegi tulajdonviszonyainak átláthatóságát. Ez – legalább bizonyos mértékig – megszünteti azt a versennyel kapcsolatos aggályt, amely jelenleg Izland piacait jellemzi.
- (244) A fentiek alapján a Hatóság megítélése szerint a fenti intézkedések kezelik a Hatóság és az ICA által a versennyel kapcsolatban közösen feltárt problémákat. Figyelembe véve a pénzügyi stabilitás elsődleges célját, a Hatóság megállapítja, hogy a kötelezettségvállalások megfelelő mértékben korlátozzák a verseny torzulását. A szerkezetátalakítási támogatás ez alapján megfelel a szerkezetátalakítási iránymutatás 4. szakaszának.

⁽⁶⁴⁾ Ugyanezért a Hatóság elfogadja, hogy a leválasztás feltétele [...].

III. KÖVETKEZTETÉS

(245) A fenti értékelés alapján és az izlandi hatóságok által a Landsbankinnra vonatkozóan benyújtott szerkezetátalakítási tervre tekintettel eloszlottak azok a kételemek, amelyeket a Hatóság az eljárás megindításáról szóló határozatban fogalmazott meg a Landsbankinnal érintő támogatási intézkedések jellegével és összeegyeztetethezóságával kapcsolatban. A Hatóság továbbá nem emel kifogást a SpKef-ügylet ellen, és jóváhagyja az SpSv-nek nyújtott támogatást. A Hatóság ezért a támogatási intézkedéseket az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével összeegyeztethető szerkezetátalakítási támogatásként elfogadja azzal a feltétellel, hogy Izland és a Landsbankinn teljesíti a mellékletben felsorolt kötelezettségvállalásokat,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

A Landsbankinn rendelkezésére bocsátott induló működő tőke és a bank végleges állami tőkésítése, valamint a SpKef-ügylet és a betétbiztosítás az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősül.

2. cikk

Az 1. cikkben felsorolt intézkedések a végrehajtásuk dátumától a jelen határozat keltéig jogellenes állami támogatásnak minősülnek arra tekintettel, hogy az izlandi hatóságok nem teljesítették a Hatóságnak a 3. jegyzőkönyv 1. cikke (3) bekezdése szerinti, a támogatás végrehajtását megelőző tájékoztatására vonatkozó kötelezettségüket.

3. cikk

Az 1. cikkben felsorolt intézkedések, valamint a takarékpénztárakról szóló határozatok SpSv-re vonatkozó intézkedései az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján összeegyeztethetőek az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével, ennek azonban feltétele a mellékletben felsorolt kötelezettségvállalások teljesítése. A betétbiztosításra vonatkozó engedély 2014 végéig érvényes.

4. cikk

Ennek a határozatnak az Izlandi Köztársaság a címzettje.

5. cikk

A határozatnak csak az angol nyelvű szövege hiteles.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az EFTA Felügyeleti Hatóság részéről

Oda Helen SLETNES

elnök

Sverrir Haukur GUNNLAUGSSON

testületi tag

MELLÉKLET

KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁSOK ÉS A BANKI TEVÉKENYSÉGET SZABÁLYOZÓ JOGI KERETEK VONATKOZÓ MÓDOSÍTÁSAI

1. AZ IZLANDI HATÓSÁGOK KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁSAI

Az izlandi hatóságok két kötelezettséget vállaltak, amelyek felsorolása az alábbiakban található.

Az illetékszabályok módosítása az állami támogatás kizárása és a szolgáltatóváltási költségek csökkentése céljából

A Pénzügyminisztérium munkacsoportot nevez ki, amelynek feladata az illetékről szóló 36/1978. törvény felülvizsgálata lesz. A munkacsoport 2012 októberéig jelentést és törvénytervezetet nyújt be a Pénzügyminisztériumnak. A munkacsoport feladata lesz különösen annak vizsgálata, hogy eltörölhető-e a magánszemély által kibocsátott kötelezvényt terhelő illeték hitelezőváltás esetén (vagyis akkor, amikor egy magánszemély az egyik hitelintézetből egy másikhoz viszi a hitelét). A csoport vizsgálni fogja továbbá, hogy az illetékszabályok hogyan módosíthatók az eljárások egyszerűsítése és a verseny elősegítése érdekében.

A szolgáltatóváltást elősegítő és a váltási költségeket csökkentő intézkedések

Az izlandi parlament 2012. március 21-i határozatával összhangban a kormány bizottságot nevez ki, amelynek feladata a fogyasztóvédelem vizsgálata lesz a pénzügyi piacon, továbbá javaslatok megfogalmazása arra vonatkozóan, hogy milyen módon erősíthető a magánszemélyek és háztartások pozíciója a hitelintézetekkel szemben. A bizottság kifejezetten vizsgálja a szolgáltatóváltás elősegítését és a váltás költségeinek csökkentését, és e kérdéssel kapcsolatban szorosan együttműködik az izlandi versenyhatósággal. A bizottságnak 2013. január 15-ig kell bemutatnia a jelentését.

Ezenfelül az izlandi hatóságok elfogadták a Landsbankinn alábbi kötelezettségvállalásait:

Az akvizíciók korlátozása

A Landsbankinn vállalja, hogy 2014. december 15-ig nem szerez részesedést pénzügyi intézményben. E kötelezettségvállalása ellenére a Landsbankinn a Hatóság jóváhagyásával részesedést szerezhet pénzügyi intézményben, különösen akkor, ha ez a pénzügyi stabilitás biztosításához szükséges.

[...] értékesítése és fiókok bezárása

A Landsbankinn kötelezettséget vállal arra, hogy [dátum]-ig értékesíti a [...]ban meglévő részesedését. [...]

Ezenfelül a Landsbankinn vállalja, hogy [dátum]-ig [...] fiókját bezárja.

A szerkezetátalakítás alatt álló társaságokban birtokolt részesedések értékesítése

A Landsbankinn általános kötelezettséget vállal arra, hogy a lehető leghamarabb értékesíti az olyan operatív társaságokban meglévő részesedéseit, amelyek felett a pénzügyi vállalkozásokról szóló 161/2002. törvény 22. cikke szerinti szerkezetátalakítás keretében szerezte meg az irányítást. A bank vállalja továbbá, hogy betartja a hivatkozott jogszabályban rögzített eljárásokat és határidőket. Végül a bank naprakész információkat közöl saját vagy leányvállalata honlapján az értékesítendő részesedésekről.

Így különösen a Landsbankinn kötelezettséget vállal arra, hogy értékesítésre kínálja fel az alábbi vállalkozásokban meglévő részesedését azzal a feltétellel, hogy az érintett vállalkozásokkal szemben, ideértve azok pénzügyi helyzetét, működését és kilátásait is, nem áll fenn jelentős jogi vagy perkockázat vagy ahhoz hasonló bizonytalanság:

(...)

Az új és kisebb versenytársakat segítő intézkedések

A Landsbankinn kötelezettséget vállal arra, hogy az alábbi intézkedéseket hozza az új és kisebb versenytársak segítésére:

- A Landsbankinn 2014 végéig nem érvényesíti azokat a szerződéses rendelkezéseket, amelyek a bankkal bonyolított ügyletek minimális terjedelmétől függően különös kamatfeltételeket kötnek ki, és erre irányuló új rendelkezést nem vezet be.
- A Landsbankinn könnyen elérhető információkat tesz közzé a honlapján a banki szolgáltatások más pénzügyi intézményhez történő átviteléről. A honlap ezenkívül könnyen elérhetővé teszi a pénzügyi intézmények közötti váltáshoz szükséges dokumentumokat. Ugyanezeket az információkat és a váltáshoz szükséges nyomtatványokat a bank a fiókjaiban is elérhetővé teszi.
- A Landsbankinn a banki szolgáltatások átvételére vonatkozó valamennyi kérést gyorsan teljesít.

- d) A Landsbankinn marketingtevékenysége során nem hivatkozik az állami szerepvállalásra a versenylőny forrásaként.
- e) Ha nincs versenyben álló szolgáltatási ajánlat, akkor a Landsbankinn az alábbi szolgáltatásokat hajlandó indokolt árréssel növelt önköltségi áron nyújtani:
- i. pénzforgalmi szolgáltatások ISK-ban;
  - ii. pénzforgalmi szolgáltatások devizában;
  - iii. bankjegyek és érmék elosztása.

2. AZ IZLANDI PÉNZÜGYI PIACOK SZABÁLYOZÁSI ÉS FELÜGYELETI KERETRENDSZERÉT ÉRINTŐ, A VÁLSÁG UTÁN VÉGREHAJTOTT KIIGAZÍTÁSOK ÉS MÓDOSÍTÁSOK

Az izlandi hatóságok a 2008 őszi hatályos jogszabályok módosításairól az alábbi áttekintést nyújtották be:

- Bővültek az izlandi pénzügyi felügyelet, az FME beavatkozási jogosultságai (a közgyűlési jogok átvételére és az eszközök értékesítésére kiterjedően, vö. a válságtörvénnyel); az FME kiterjesztett felügyeleti jogosultságokat kapott; új rendelkezéseket vezettek be, amelyek alapján az FME értékelheti az egyes felügyelt szervezetek tevékenységét vagy viselkedését. Az új jogosultságok között szerepel például a telephelyek bezárására vagy egyes tevékenységeknek a működési engedély visszavonása nélküli megszüntetésére vonatkozó döntéshozatali jog, valamint az olyan fogalmak részletesebb meghatározása, amelyek értelmezését illetően az FME és a felügyelt szervezetek vagy a fellebbviteli szervek között vita alakult ki.
- Tisztázták és pontosították az egyedi nagykockázatokra vonatkozó szabályokat; bővült a kockázatértékelés feladat- és felelősségi köre, egyúttal az FME felhatalmazást kapott arra, hogy a pénzügyi vállalkozások szervezetében magasabb pozícióba helyezze a kockázatkezelést; szigorodtak a stresszteszt alkalmazásának feltételei.
- Jogszerűvé vált a nagyobb adósok speciális nyilvántartása annak érdekében, hogy áttekinthetőbbek legyenek a két vagy több pénzügyi vállalkozással szembeni egyedi nagykockázatok. A nyilvántartás fontos a kitettségek összekapcsolásához és rendszerszintű hatásuk értékeléséhez abban az esetben, ha az adósok működésében nehézségek lépnek fel. Az FME felügyeleti hatálya alá nem tartozó, de a pénzügyi vállalkozások nyilvántartásaiban szereplő szervezeteknek valamennyi kötelezettségükről adatot kell szolgáltatniuk az FME részére. Az FME megtilthatja a szolgáltatások nyújtását az olyan felek részére, amelyek a kért információk közzétételét megtagadják.
- Megerősítették a helyes üzleti gyakorlatra vonatkozó rendelkezéseket, jogszabályban rögzítették a pénzügyi vállalkozásoknál bonyolított ügyletek panaszkezelő bizottságának létét; részletes adatokat kell közölni a pénzügyi vállalkozások főbb tulajdonosairól.
- Lerövidült az a határidő, amelyen belül a pénzügyi vállalkozások az átvett eszközöket értékesíthetik.
- Szigorították és pontosították a pénzügyi vállalkozások által birtokolt saját részvényekre vonatkozó feltételeket. Az új szabályok szerint saját részvénynek minősül a leányvállalatban meglévő részesedés, valamint a saját részvényre vonatkozó mérlegen kívüli szerződés.
- A pénzügyi vállalkozások számára megtiltották a saját részvény vagy szavatoló tőkéről kibocsátott igazolás fedezete melletti hitelezést.
- Az FME-nek szabályokat kell megállapítania a más pénzügyi vállalkozás részvényein alapított zálogjog fedezete mellett nyújtott hiteleknek a kockázati alapon és szavatoló tőkén belüli számítására vonatkozóan.
- Bővült a belső ellenőrzési részleg feladat- és felelősségi köre. Részletes szabályok vonatkoznak az adott pénzügyi vállalkozás mérete és tevékenységének diverzifikáltsága közti egyensúlyra, valamint belső ellenőrzési részlegének hatáskörére.
- Egy könyvvizsgáló cég legfeljebb öt évig láthatja el ugyanannak a pénzügyi vállalkozásnak a könyvvizsgálatát; szűkült a pénzügyi vállalkozások lehetősége a „körülmenyes” könyvvizsgáló megbízásának visszavonására.
- Felülvizsgálták minden tőkeszámítási szabályt, és számos egyéb technikai szempontot.

- Felülvizsgálták a befolyásoló részesedés, azaz a szavazati jogok legalább 10 %-a alapján gyakorolható jogok szabályait. Az FME jogosult a bizonyítási teher áthárítására az olyan felek értékelésekor, amelyek befolyásoló részesedés megszerzését vagy növelését tervezik, például akkor, ha a befolyásoló részesedéssel rendelkező holdingtársaság tényleges tulajdonosainak kiléte bizonytalan.
- Az igazgatóknak további jogosultsági feltételeknek kell megfelelniük, bővült a felügyelettel és működéssel kapcsolatos felelősségi körük, a társaságoknál ügyvezető elnök nem működhet; az FME bővebb felügyeleti feladatkört lát el az igazgatóságokra vonatkozóan; személyes azonosításra alkalmas adatokat kell közzétenni a felső vezetők javadalmazásával kapcsolatban.
- Szabályozták a pénzügyi vállalkozások által az igazgatókkal, ügyvezető igazgatókkal, kulcspozíciókban lévő munkavállalókkal, valamint az adott pénzügyi vállalkozásban befolyásoló részesedéssel rendelkező tulajdonosokkal bonyolított hitelügyleteket. Hasonló szabályok vonatkoznak a fentiekkel közeli kapcsolatban álló felekre. Az FME szabályozta az ilyen ügyletek során elfogadható biztosítékok körét.
- Szabályozták az ösztönzőrendszerekkel, a vezetői és munkavállalói jutalommal, valamint a felmondással kapcsolatos megállapodásokat.
- Szigorodtak a pénzügyi vállalkozások átszervezésének és felszámolásának szabályai.
- Teljes mértékben átdolgozták a takarékpénztárakra vonatkozó különleges szabályokat. Tisztázták a takarékpénztári szavatoló tőke tulajdonosainak jogállását és jogait, szigorították az osztalékfizetés feltételeit, egyértelműen szabályozták a szavatoló tőkét érintő ügyleteket, a szavatoló tőke leírását, valamint a takarékpénztárak formális együttműködését. A takarékpénztárak számára megtiltották társasági formájuk módosítását.

Az izlandi hatóságok szerint az izlandi szabályok több tekintetben túlteljesítik a páneurópai keretrendszer követelményeit. Az unió által elfogadott, az EGT-megállapodásba is átvett szabályoktól való főbb eltérések az alábbiak:

- Az FME korlátozhatja a pénzügyi vállalkozások egyes telephelyeinek tevékenységét, ha ezt indokoltnak tartja. Ezen túlmenően különleges követelményeket írhat elő a pénzügyi vállalkozások egyes telephelyei számára a működésük folytatásához. Az általa indokoltnak tartott esetben az FME előzetesen korlátozhatja továbbá a pénzügyi vállalkozás által folytatható tevékenységek egy részét vagy azok teljes körét attól függetlenül, hogy azok engedélyhez kötöttek-e. Ezt természetesen nem utolsósorban az általuk 2008 előtt a más európai államokban létrehozott fiókok és letéti számlák tevékenysége indokolja (Icesave, Edge, Save-and-Save).
- Az izlandi jog az uniós irányelveknél lényegesen nagyobb részletességgel szabályozza a belső ellenőrzés szerepét.
- Az izlandi jog az uniós irányelveknél lényegesen nagyobb részletességgel szabályozza a stressztesztek lebonyolításának menetét.
- A pénzügyi vállalkozásoknak speciális hitelnyilvántartást kell vezetniük az általuk hitelezett felekről, és minden hónap végén aktualizált jegyzéket kell küldeniük az FME részére. Ezenkívül hasonló jegyzéket kell benyújtani a pénzügyi vállalkozásokkal, valamint azok igazgatóságával és vezetőivel közeli kapcsolatban álló felekről és az egymással kapcsolatban álló ügyfelekről, amennyiben az ilyen felek az említett jegyzékekben nem szerepelnek. A jegyzék jobb lehetőséget teremt a pénzügyi vállalkozások, valamint az igazgatóságuk és vezetőik közötti kapcsolatokat figyelemmel kísérésére.
- Ha az FME úgy ítéli meg, hogy a hitelnyilvántartásban szereplő, a pénzügyi tevékenységek hivatalos felügyeletének hatálya alá nem tartozó egyedi ügyfél hitelfelvétele rendszerszintű hatással járhat, akkor az adott felet a kötelezettségeivel kapcsolatos adatszolgáltatásra hívhatja fel.
- Ha a hitelnyilvántartásban szereplő, a hivatalos felügyelet hatálya alá nem tartozó fél az adatszolgáltatást megtagadja, akkor az FME felszólíthatja a felügyelt szervezeteket az adott fél részére nyújtott szolgáltatások megszüntetésére. A fentieket kell alkalmazni akkor is, ha az érintett fél adatszolgáltatása nem elfogadható. A hitelnyilvántartásról és a felügyeleti szervezetről a hivatalos felügyelet hatálya alá nem tartozó felekre vonatkozó kiterjedt jogosultságairól az Unió és az EGT szabályai nem rendelkeznek.
- Az izlandi jog az uniós és az EGT-szabályoknál lényegesen nagyobb részletességgel és szigorúbban szabályozza a kapcsolt felek hitelezését és az általuk nyújtható biztosítékokat.
- Az FME köteles megtiltani a befolyásoló részesedés tulajdonosa számára a részesedéssel szerzett jogok gyakorlását akkor, ha a meglévő vagy későbbi tényleges tulajdonos kiléte bizonytalan.
- Az izlandi szabályok az uniós és EGT-szabályoknál rövidebb ideig teszik lehetővé a külső könyvvizsgáló számára, hogy ugyanannak a pénzügyi vállalkozásnak dolgozzon.

- Az izlandi jog az uniós irányelveknél lényegesen nagyobb részletességgel szabályozza a pénzügyi vállalkozások igazgatóinak jogosultságait.
- Szabályozták a jutalomprogramokkal, valamint a felmondással kapcsolatos megállapodásokat.
- Az uniós irányelvek a közelmúltban hivatalosan szabályozták a javadalmazási politikákat, a felmondásra vonatkozó szabályokat azonban ezen a fórumon még nem fogadtak el.

2012. március 23-án a gazdasági miniszter jelentést adott ki az izlandi pénzügyi rendszer jövőbeli struktúrájáról. A miniszter ezenkívül szakértői csoportot bízott meg az Izlandon folytatott pénzügyi tevékenységek teljes körére vonatkozó jogszabályi keretrendszer kidolgozásával.

Közzétételre szánt változat ⁽¹⁾
AZ EFTA FELÜGYELETI HATÓSÁG
291/12/COL határozata
(2012. július 11.)

az Arion Banknak nyújtott szerkezetátalakítási támogatásról (Izland)

Az EFTA Felügyeleti Hatóság (a továbbiakban: a Hatóság),

Tekintettel az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásra (a továbbiakban: az EGT-megállapodás) és különösen annak 61. cikke (3) bekezdésének b) pontjára és 26. jegyzőkönyvére,

Tekintettel az EFTA-államok között létrejött, a Felügyeleti Hatóság és a Bíróság létrehozásáról szóló megállapodásra (a továbbiakban: a felügyeletről és a bíróságról szóló megállapodás) és különösen annak 24. cikkére,

Tekintettel a felügyeletről és a bíróságról szóló megállapodás 3. jegyzőkönyvére (a továbbiakban: a 3. jegyzőkönyv) és különösen az I. rész 1. cikkének (3) bekezdésére, valamint a II. rész 7. cikkének (3) bekezdésére és 13. cikkére,

mivel:

I. TÉNYEK

1. AZ ELJÁRÁS

- (1) A 2008 októberében folytatott informális levélváltás után, valamint azt követően, hogy az izlandi parlament, az Althingi október 6-án elfogadta az izlandi államnak a bankszektorban széles beavatkozási jogkört biztosító, a rendkívüli pénzügyi körülmények miatti kincstári kifizetések jogalapjáról szóló 125/2008. törvényt (a továbbiakban: a válságtörvény), a Hatóság elnöke 2008. október 10-én levélben kérte az izlandi hatóságokat, hogy jelentsék be a Hatóságnak a válságtörvény alapján hozott állami támogatási intézkedéseket. A kérést ismételt kapcsolatfelvétel és levelezés követte, amelynek során különösen a Hatóság 2009. június 18-án levélben emlékeztette az izlandi hatóságokat az állami támogatási bejelentésének szükségességére, valamint a 3. jegyzőkönyv 3. cikkében foglalt felfüggesztési záradékra. További levelezést és találkozót követően az izlandi hatóságok végül 2010. szeptember 20-án visszamenőlegesen bejelentették a (rég) Kaupthing Bank bizonyos üzleti tevékenységeinek helyreállításához, valamint az Új Kaupthing Bank (2009. november 21-től Arion Bank) létrehozásához és tőkésítéséhez kapcsolódó állami támogatást.
- (2) A Hatóság 2010. december 15-i levelében ⁽²⁾ tájékoztatta az izlandi hatóságokat azon döntéséről, hogy a 3. jegyzőkönyv I. része 1. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárást kezdeményez az izlandi állam által a (rég) Kaupthing Bank bizonyos üzleti tevékenységeinek helyreállítására, valamint az Új Kaupthing Bank (jelenlegi nevén Arion Bank) létrehozására és tőkésítésére érdekében hozott intézkedések kapcsán (az eljárás megindításáról szóló határozat). ⁽³⁾ A Hatóság ezenkívül előírta az Arion Bank részletes szerkezetátalakítási tervének hat hónapon belüli benyújtását is.

⁽¹⁾ A jelen dokumentum közzététele kizárólag tájékoztatási célokat szolgál. A közzétételre szánt változat egyes információkat nem tartalmaz annak érdekében, hogy bizalmas információk ne kerüljenek nyilvánosságra. A kihagyott információkat szögletes zárójel között három pont [...] vagy olyan értéktartomány jelöli, amely a szóban forgó adat nem bizalmas jellegű közelítése.

⁽²⁾ A Hatóság 492/10/COL határozata, amellyel hivatalos vizsgálati eljárást indított a (rég) Kaupthing Bank bizonyos üzleti tevékenységeinek helyreállítására, valamint az Új Kaupthing Bank (jelenlegi nevén Arion Bank) létrehozására és tőkésítésére során nyújtott állami támogatással kapcsolatban, HL C 41., 2011.2.10., 7. o. és a 7. EGT-kiegészítés, 2011.2.10., 1. o.

⁽³⁾ A Hatóság 492/10/COL határozatához vezető eljárást bővebben a határozat eljárási része ismerteti.

- (3) Az érdekelt felek 2011. március 24-i levelükben (*) egy észrevételt juttattak el a Hatósághoz, amelyet az 2011. május 25-én továbbított az izlandi hatóságoknak. Az izlandi hatóságok az észrevételre nem válaszoltak.
- (4) 2011. március 31-i levelükben az izlandi hatóságok benyújtották az Arion Bank szerkezetátalakítási tervét. A szerkezetátalakítási terv módosítását 2012. április 30-án e-mailben nyújtották be.
- (5) A Hatóság a szerkezetátalakítási tervvel kapcsolatban 2011. július 11-én és 2012. február 13-án kért információt. Az információkérésekre az izlandi hatóságoktól 2011. október 26-án, 2012. április 16-án, 2012. április 30-án, 2012. május 21-én és 2012. július 6-án érkezett válasz. Az izlandi hatóságok és az Arion Bank 2012. július 3-án nyújtották be kötelezettségvállalásaik végleges változatát. (‡)
- (6) Ezen túl a Hatóság képviselői 2011. június 7-én és 2012. február 27–28-án személyesen egyeztettek az izlandi hatóságokkal és az Arion Bank képviselőivel.

2. HÁTTÉR

- (7) A Hatóság ebben a szakaszban ismerteti azokat a 2008 októberét követő, az izlandi pénzügyi rendszer összeomlásával, majd helyreállításával kapcsolatos eseményeket, tényeket, valamint gazdasági, politikai és szabályozási változtatásokat, amelyeket szükségesnek tart ahhoz, hogy megállapítsa a vizsgált támogatási intézkedések értékelésének összefüggéseit. Ezt megelőzően sorra veszi a Kaupthing Bank összeomlását kísérő eseményeket.

2.1. A Kaupthing Bank összeomlása

- (8) 2008 szeptemberében számos vezető globális pénzügyi intézmény tapasztalt súlyos problémákat. A globális pénzügyi piacok zavarai közepette Izland három legnagyobb kereskedelmi bankja, amelyek az előző években rendkívüli ütemben növekedtek, nehézségekkel szembesültek rövid lejáratú hitelek refinanszírozása, valamint a tömeges betétkivonás kapcsán. A Lehman Brothers szeptember 15-én csődvédelmet kért, és ugyanezen a napon jelentették be azt, hogy a Bank of America átveszi az ellenőrzést a Merrill Lynch felett. Másutt az Egyesült Királyság egyik legnagyobb bankja, a HBOS került a Lloyds TSB ellenőrzése alá.
- (9) Az izlandi pénzügyi szektor problémái 2008. szeptember 29-én váltak még nyilvánvalóbbá, amikor az izlandi kormány bejelentette, hogy megállapodásra jutott a Glitnir Bankkal, amely alapján 75 %-os részesedésért cserébe 600 millió EUR összegű tőkeinjekciót juttat a banknak. A Glitnir Bank tervezett állami felvásárlása a piacokat nem nyugtatta meg, így arra a későbbiekben nem került sor. A három kereskedelmi bank részvényárfolyama zuhant, hitelminősítésüket lerontották.
- (10) A Landsbanki és a Kaupthing nem lakossági fiókjaiból történő betétkivonás üteme drasztikusan nőtt, ugyanakkor a lakossági fiókokból is hatalmas mennyiségű készpénzt vettek ki. Október első hétvégéjén egyértelművé vált, hogy a három nagybank másik tagja, a Landsbanki is súlyos nehézségekkel küzd. 2008. október 7-én a Glitnir Bank és a Landsbanki az izlandi pénzügyi felügyelet, az FME ellenőrzése alá került. Egy ideig abban bíztak, hogy a Kaupthing Bank elkerülheti ezt a sorsot, így 2008. október 6-án az izlandi központi bank, a CBI 500 millió EUR összegű hitelt nyújtott a Kaupthing részére, annak dán leányvállalata, a FIH Erhvervsbank által szolgáltatott biztosíték mellett. A Kaupthing Bank hitelszerződésai és hitelviszonyt megtestesítő értékpapírjai azonban általában tartalmaztak egy olyan kikötést, amely szerint a bank nagyobb leányvállalatának nemteljesítése a Kaupthing Bank részéről is nemteljesítésnek minősül, amely esetben a bank hitelei esedékessé válhatnak. 2008. október 8-án a brit hatóságok megállapították a Kaupthing brit leányvállalata, a Kaupthing Singer & Friedlander (KSF) fizetéseképtelenségét. A következő napon az FME a válságtörvényben kapott felhatalmazás alapján átvette a bank feletti ellenőrzést.

(*) Az érdekelt felek 2012. május 25-én módosították.

(‡) Az izlandi bankszektor versenyhelyzetét és a versenyt érintő korrekciós intézkedéseket illetően a Hatóság együttműködött az izlandi versenyhatósággal (ICA).

2.2. A pénzügyi válság és az izlandi bankok csődjének okai

- (11) Az Arion Banknak nyújtott támogatás bejelentésekor az izlandi hatóságok kifejtették, hogy az izlandi bankszektor összeomlásának okait és a hatósági beavatkozás szükségességét részletes jelentésben tárgyalta az izlandi parlament által létrehozott különleges vizsgálóbizottság⁽⁶⁾, amelynek feladata a három vezető bank összeomlásához vető folyamatok kivizsgálása és elemzése volt. A Hatóság az alábbiakban összefoglalja a vizsgálóbizottságnak a csőd okaival kapcsolatos megállapításai közül azokat, amelyek a Kaupthing Bank bukása szempontjából a leglényegesebbek. Az információk forrása a különleges vizsgálóbizottsági jelentés 2. fejezete (Vezetői összefoglaló) és 21. fejezete (Az izlandi bankok összeomlásának okai – felelősség, hibák és gondatlanság).
- (12) A pénzügyi piacokon 2007-ben kezdődő globális likviditászűke végül a három vezető izlandi bank összeomlásához vezetett, mivel üzleti tevékenységük egyre nagyobb mértékben függött a nemzetközi piacokról bevont forrásoktól. Az izlandi bankok bukásának azonban számos összetett oka volt. A különleges vizsgálóbizottság a vezető bankok összeomlásának okait vizsgálta. Figyelemre méltó módon legtöbb megállapítása mindhárom bankra vonatkozik, és sok egymással összefüggő is van közöttük. A csőd banki tevékenységgel összefüggő okait az alábbi rövid összefoglaló ismerteti.

Túlzott és fenntarthatatlan bővülés

- (13) A különleges vizsgálóbizottság megállapította, hogy az összeomlást megelőző években a bankok működési és irányítási kapacitásukat meghaladó mértékben bővítették eszközállományukat és hitelportfóliójukat. A három bank együttes eszközállománya 2003 és 2008 második negyedéve között igen gyors ütemben, 1,4 billió ISK-ról⁽⁷⁾ 14,4 billió ISK-ra nőtt. Lényeges vonás, hogy a három bank növekedésében jelentős arányt képviselt a külföldi hitelezés, amely 2007 során⁽⁸⁾ számottevően bővült, különösen a nemzetközi likviditási válság kezdetét követően. Ebből a különleges vizsgálóbizottság arra következtetett, hogy a hitelezés bővülése nagyrészt az olyan vállalkozások részére nyújtott hiteleknek volt köszönhető, amelyek másutt nem voltak hitelképesek. A jelentés megállapította továbbá, hogy a jellegénél fogva kockázatosabb befektetési banki műveletek egyre nagyobb szerephez jutottak a bankok tevékenységében, így a növekedés súlyosbította a problémákat.

A nemzetközi piacokon hozzáférhető finanszírozási források szűkülése

- (14) A bankok növekedését nagyban elősegítette a nemzetközi pénzügyi piacokhoz való hozzáférés, a jó hitelminősítés kihasználása, valamint az európai piacokhoz való hozzáférés az EGT-megállapodás alapján. 2005-ben az izlandi bankok 14 milliárd EUR értékben vettek fel hitelt a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok külföldi piacain viszonylag kedvező feltételekkel. A hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok európai piacaihoz való hozzáférés beszűkülésekor a bankok az amerikai piacokon finanszírozták tevékenységüket, az izlandi értékpapírok fedezett adóssághótelvezényekbe történő csomagolásával. Az összeomlás előtti időszakban a bankok egyre nagyobb mértékben támaszkodtak a rövid lejáratú hitelfelvételre, ami súlyos és – a különleges vizsgálóbizottság szerint – előre látható refinanszírozási kockázatokat hordozott.

A banktulajdonosok tőkeáttétele

- (15) Valamennyi nagy izlandi bank esetében a fő tulajdonosok a legnagyobb adósok közé tartoztak⁽⁹⁾. A különleges vizsgálóbizottság véleménye szerint egyes részvényesek tulajdoni részesedésüknél fogva rendellenesen könnyen jutottak forráshoz a bankoktól. A Kaupthing Bank legnagyobb részvényese az Exista hf. volt, amely a bankban valamivel több mint 20 %-os részesedést birtokolt. Az Exista egyúttal a bank egyik legnagyobb adósa is volt. 2005 és 2008 között a Kaupthing által az Exista és kapcsolt vállalkozásai⁽¹⁰⁾ részére nyújtott hitelek teljes állománya gyors ütemben, 400–500 millió EUR-ról 1 400–1 700 millió EUR-ra bővült, 2007–2008-ban pedig a

⁽⁶⁾ A különleges vizsgálóbizottság tagjai Páll Hreinsson legfelsőbb bírósági tag, Tryggvi Gunnarsson parlamenti ombudsman, valamint Sigríður Benediktsdóttir Ph.D., az amerikai Yale Egyetem előadója és docense voltak. A teljes jelentés izlandi nyelvű változata a <http://rna.althingi.is/> címen olvasható, egyes részei (ideértve a vezetői összefoglalót és a bankok összeomlásáról szóló részt) angol fordításban a <http://sic.althingi.is/> címen érhető el.

⁽⁷⁾ Izlandi korona.

⁽⁸⁾ A külföldi hitelezés volumene hat hónap alatt 11,4 milliárd EUR-val 9,3 milliárd EUR-ról 20,7 milliárd EUR-ra nőtt.

⁽⁹⁾ A jelentés 21.2.1.2. fejezete.

⁽¹⁰⁾ Exista, Exista Trading, Bakkavör Group, Bakkavor Finance Ltd, Bakkabraedur Holding B.V., Lýsing, Síminn, Skipti és egyéb kapcsolt vállalkozások.

hitelezés csaknem a bank szavatoló tőkéjével azonos mértékű volt. A főrésztvényesek hitelezése annak ellenére bővült, hogy a Kaupthing ekkor már likviditási és refinanszírozási problémákkal szembesült. A kapcsolt vállalkozások ezenfelül sok esetben konkrét fedezet nélkül jutottak hitelhez ⁽¹¹⁾. A Kaupthing kezelésében működő Pénzügyi alap a Kaupthing Bank Asset Management Company legnagyobb alapja volt, amely 2007-ben jelentős mértékben fektetett be az Exista által kibocsátott kötvényekbe. Az év végére az alap mintegy 14 milliárd ISK értékben birtokolt papírokat. Ez az alap akkori eszközeinek mintegy 20 %-át tette ki. Robert Tchenguiz egyidejűleg volt a Kaupthing Bank és az Exista részvényese, valamint az Exista igazgatósági tagja. Ezenkívül az izlandi Kaupthing Bank, a Kaupthing Bank Luxembourg és a Kaupthing Singer & Friedlander (KSF) is jelentős összegű hitelkeretet bocsátott a rendelkezésére. A Robert Tchenguiz és kapcsolt vállalkozásai részére a Kaupthing Bank anyavállalata által biztosított hitelkeret a bank összeomlásakor összesen mintegy 2 milliárd EUR-t tett ki ⁽¹²⁾.

Kockázatkonzentráció

- (16) A főrésztvényesekkel szembeni rendellenes mértékű kitétség problémájához kapcsolódik a különleges vizsgálóbizottság azon megállapítása, hogy a bankok eszközközlőportfóliója nem volt kellőképpen diverzifikált. A különleges vizsgálóbizottság véleménye szerint a nagykockázatra vonatkozó európai szabályokat szűken értelmezték, különösen a tulajdonosok esetében, és a bankok a szabályok megkerülésére törekedtek.

Rossz tőkeellátottság

- (17) Annak ellenére, hogy a Kaupthing és a másik két izlandi nagybank minden esetben a jogszabályban előírtnál valamivel jobb tőkemegfelelési mutatót tett közzé, a különleges vizsgálóbizottság megállapította, hogy a tőkemegfelelési mutatók nem tükrözték pontosan a bankok pénzügyi erejét. Ennek oka a banki saját részvények kockázati kitétsége volt, amely azok elsődleges fedezetként történő bevonásából, illetve a részvényekre alapuló, tőzsdén kívüli határidős ügyletekből származott. A társaságok által önállóan finanszírozott részvénytőke, amelyet a különleges vizsgálóbizottság rossz tőkeellátottságként értékelt ⁽¹³⁾, a bankok szavatoló tőkéjének több mint 25 %-át tette ki (vagy az alapvető tőkeelem, azaz a jegyzett tőke immateriális javakkal csökkentett összegének több mint 50 %-át). Ehhez járultak a bankokat érintő azok a problémák, amelyeket az egymás részvényeinek birtoklásával vállalt kockázatok okoztak. 2008 közepére a banki saját részvények közvetlen finanszírozása, valamint a másik két bank részvényeinek keresztfinszírozása megközelítőleg 400 milliárd ISK-t tett ki, amely az alapvető tőkeelem mintegy 70 %-ának felelt meg. A különleges vizsgálóbizottság szerint a jegyzett tőkének a rendszerből felvett hitelekkel történő finanszírozása olyan mértékű volt, hogy az veszélyeztette a rendszer stabilitását. A bankok saját részvényeik jelentős hányadát fedezetként vonták be az általuk nyújtott hitelek mögé, így a részvényárfolyamok gyengülésével hitelportfólióik minősége is romlott. Ez befolyásolta a bankok teljesítményét, és még lejjebb nyomta részvényeik árfolyamát, amelyre válaszul – a különleges vizsgálóbizottságnak a rendelkezésére álló információkon alapuló feltételezése szerint – a bankok megkíséreltek rendellenes keresletet támasztani saját részvényeik iránt.

A bankok mérete

- (18) A három vezető bank együttes eszközállománya 2001-ben nem sokkal haladta meg az éves izlandi bruttó hazai termék (GDP) összegét. 2007 végére a bankok nemzetközivé váltak, és az izlandi GDP kilencszeresét érő eszközállománnyal rendelkeztek. A különleges vizsgálóbizottság jelentése szerint a megfigyelők már 2006-ban is jelezték, hogy a bankrendszer túlnőtt a CBI kapacitásán, és kétségüket fejezték ki a CBI azon képességével kapcsolatban, hogy a végső hitelező szerepét ellássa. 2007 végére Izland rövid lejáratú adóssága (amely főként a bankok finanszírozása miatt keletkezett) elérte a devizatartalékok 15-szörösét, a három banknál elhelyezett külföldi betétek állománya pedig a devizatartalékok 8-szorosa volt. A Betétesek és Befektetők Garanciaalapja minimális forrással rendelkezett azokhoz a bankbetétekhez képest, amelyekre garanciát kellett nyújtania. A különleges vizsgálóbizottság megállapítása szerint e tényezők érzékenyvé tették Izlandot a tömeges betétkivonással szemben.

A bankok hirtelen növekedése a szabályozási és pénzügyi infrastruktúrához képest

- (19) A különleges vizsgálóbizottság megállapította, hogy az illetékes izlandi felügyeleti szervek nem rendelkeztek olyan fokú hitelességgel, amely a megfelelő forrásokkal ellátott végső hitelező hiányában szükséges lett volna. A jelentés megállapítja, hogy az FME és a CBI nem rendelkezett ugyan elegendő szaktudással és tapasztalattal ahhoz, hogy a bankokat a gazdasági nehézségek közepette szabályozza, mégis hozhatott volna intézkedéseket a bankokat érintő

⁽¹¹⁾ A 2007 elejétől a bank összeomlásáig nyújtott hitelek több mint fele mögött nem állt fedezet.

⁽¹²⁾ A Kaupthing Bank igazgatósági hitelbizottsága által készített jegyzőkönyvek rögzítették többek között azt, hogy a bank gyakran nyújtott hitelt Tchenguiz részére ahhoz, hogy a vállalkozásai romló teljesítménye miatt más bankoktól kapott letéti felhívásoknak eleget tehesen.

⁽¹³⁾ A jelentés 21.2.1.4. fejezete.

kockázatok mérséklésére. Az FME például nem növekedett a bankokkal azonos ütemben, így a szabályozó hatóság gyakorlata nem tartott lépést a bankok tevékenységének gyors bővülésével. A kormányzattal szemben is kritikus jelentés megállapítja, hogy a hatóságoknak lépéseket kellett volna tenniük a bankok potenciális gazdasági hatásának mérséklésére azáltal, hogy csökkentik azok méretét, vagy előírják, hogy egy vagy több bank külföldre tegye át a székhelyét ⁽¹⁴⁾.

Az izlandi gazdaság általános egyensúlyhiánya és túlzott növekedése

- (20) A különleges vizsgálóbizottság jelentése megemlíti olyan, a gazdaságot általánosabban érintő eseményeket, amelyek szintén kihatottak a bankok gyors növekedésére, és hozzájárultak a pénzügyi szolgáltatási ágazat és a gazdaság többi része között a méret és befolyás tekintetében kialakult egyensúlyhiányhoz. A jelentés megállapította, hogy igen valószínű a kormányzati politika, ezen belül különösen a fiskális politika szerepe a túlzott növekedésben és az egyensúlyhiány kialakulásában, valamint azt, hogy a CBI monetáris politikája nem volt kellően korlátozó. A jelentés szerint az izlandi Lakásfinanszírozási Alap hitelezési szabályainak lazítása „az egyik legnagyobb hiba volt a monetáris és fiskális irányítás terén, amelyet a bankok összeomlását megelőző időszakban elkövettek” ⁽¹⁵⁾. A jelentés bírálja azt a könnyedséget is, amellyel a CBI a bankokat hitelezte, melynek nyomán a CBI rövid lejáratú, fedezett hitelállománya 2005 ősze és 2008 októbere között 30 milliárd ISK-ról 500 milliárd ISK-ra nőtt.

Az izlandi korona, külső egyensúlyhiány és CDS-felár

- (21) A jelentés rámutat, hogy 2006-ban az izlandi korona értéke fenntarthatatlanul magas volt, Izland folyó fizetési mérlegének hiánya elérte a GDP 16 %-át, a devizában nyilvántartott kötelezettségek eszközökkel csökkentett állománya pedig megközelítette az éves GDP értékét. Minden feltétel adott volt a pénzügyi válság kialakulásához. 2007 végére a korona árfolyama zuhanni kezdett, miközben az izlandi állampapírok és a banki kötvények CDS-felára meredeken ívelt felfelé.

2.3. A bankszektor helyreállítására hozott intézkedések

- (22) A három legnagyobb kereskedelmi bank (köztük a Kaupthing) 2008. októberi összeomlása után az izlandi hatóságok azzal az előzmény nélkül álló kihívással szembesültek, hogy biztosítaniuk kell az izlandi bankok folyamatos működését ⁽¹⁶⁾. Az izlandi kormány politikáját elsősorban az izlandi parlament által 2008. október 6-án elfogadott válságtörvény ⁽¹⁷⁾ rögzíti. A törvény rendkívüli felhatalmazást ad az FME-nek arra, hogy átvegye a pénzügyi vállalkozások feletti ellenőrzést, és szükség szerint értékesítse azok eszközeit és kötelezettségeit. A pénzügyminiszter felhatalmazást kapott arra, hogy az államkincstár nevében pénzt folyósítson új pénzügyi vállalkozások létrehozásához. Ezenkívül a pénzügyi vállalkozások csődeljárása során a betétek elsőbbséget élveztek a többi követeléssel szemben. A kormány nyilatkozatot adott ki a hazai kereskedelmi bankokban takarékpénztárakban, valamint azok fiókjában elhelyezett betétek teljes körű védelméről.
- (23) A politikai intézkedések elsődleges célja kezdetben a hazai banki, fizetési és elszámolási rendszerek alapvető működésének biztosítása volt. Az összeomlást követő első hetekben az izlandi kormány a Nemzetközi Valuta-alappal (IMF) együttműködve gazdasági programot dolgozott ki, amely alapján az IMF 2008. november 20-án jóváhagyta Izland kétéves készenléti megállapodásra irányuló kérelmét, ezen belül egy 2,1 milliárd USD összegű IMF-hitelt az izlandi devizatartalékok megerősítéséhez. További 3 milliárd USD összegű hitel nyújtását vállalták más északi államok és egyéb kereskedelmi partnerek. Az IMF-hitelből 827 millió USD azonnal rendelkezésre állt, míg a fennmaradó összeget nyolc egyforma részletben folyósították a program negyedéves felülvizsgálatától függően.

⁽¹⁴⁾ Valójában a koalíciós kormány vállalt politikája keretében ösztönözte a további növekedést és a bankok izlandi székhelyének megtartását.

⁽¹⁵⁾ A jelentés 2. fejezete (5. o.).

⁽¹⁶⁾ Az izlandi hatóságok intézkedéseivel kapcsolatban további részleteket a pénzügyminiszternek a parlament részére a kereskedelmi bankok felélesztéséről készült 2011. májusi jelentése (Skýrsla fjármálaráðherra um endurreisn viðskiptabankanna) tartalmaz, amely a <http://www.althingi.is/altext/139/s/pdf/1213.pdf> oldalon érhető el.

⁽¹⁷⁾ A rendkívüli pénzügyi körülmények miatti kincstári kifizetések jogalapjáról szóló 125/2008. törvény.

- (24) Az IMF-program széles alapokon nyugvó stabilizációs program volt, amely három alapvető célkitűzésre összpontosított. Az első célkitűzés a koronával szembeni bizalom helyreállítása volt a válság negatív gazdasági hatásainak fékezése érdekében. Az alkalmazott intézkedések között szerepelt a tőkekiáramlás megakadályozását célzó tőkekorlátozások bevezetése is. Másodsorban a program átfogó stratégiát fogalmazott meg a bankok szerkezetátalakítására, amelynek végső célja Izland életképes pénzügyi rendszerének újjáépítése, valamint az ország nemzetközi pénzügyi kapcsolatainak védelme volt. Másodlagos cél volt a banki eszközök valós értéken történő értékelése, a helyreállítási érték maximalizálása, valamint a felügyeleti gyakorlat erősítése. Harmadsorban a program a fenntartható államháztartást tűzte ki célul a csődbe ment bankoknál keletkezett veszteségek társadalomra történő háritásának korlátozása, valamint középtávú költségvetési konszolidációs program megvalósítása útján.
- (25) Az izlandi hatóságok hangsúlyozták, hogy a kincstár pénzügyi kapacitásához mérten nagy bankrendszerrel összefüggő rendkívüli körülmények miatt a hatóságok szakpolitikai lehetőségei korlátozottak. Az alkalmazott megoldások így sok tekintetben eltértek azoktól az intézkedésektől, amelyeket a pénzügyi stabilitást fenyegető veszélyekkel szembesülő egyéb országok kormányai hoztak.
- (26) A válságtörvény alapján a három nagy kereskedelmi bank: a Glitnir Bank, a Landsbanki Íslands és a Kaupthing Bank „rég” és „új” bankokra vált szét. A pénzügyminiszter három korlátolt felelősségű társaságot hozott létre a régi bankok belföldi tevékenységének átvételére, és mindegyik élére igazgatótanácsot nevezett ki. A régi bankok feletti ellenőrzést az FME vette át, és belföldi eszközeiket, valamint kötelezettségeiket (betétjeiket) lényegében átcsoportosította az új bankokhoz, amelyek folytatták banki tevékenységüket Izlandon, míg a régi bankok az illetékes kezelőbizottságok felügyelete alá kerültek. ⁽¹⁸⁾ A külföldi eszközöket és kötelezettségeket nagyrészt a régi bankoknál helyezték el, amelyek ellen a későbbiekben felszámolási eljárás indult, végül beszüntették valamennyi külföldi tevékenységüket. ⁽¹⁹⁾
- (27) A három új bank 2008. november 14-i előzetes nyitómérlege alapján a bankok becsült eszközállománya együttesen 2 886 milliárd ISK, az állam által rendelkezésre bocsátandó saját tőke pedig 385 milliárd ISK volt. Az új bankok által a régi bankok részére a kötelezettségeken felül átadott eszközök ellenében kibocsátandó kötvények becsült értéke összesen 1 153 milliárd ISK volt. Az FME a Deloitte LLP-t bízta meg az átruházott eszközök és kötelezettségek értékelésével. A folyamat során világossá vált, hogy a független értékelés az átruházott nettó eszközérték pontos összegét nem, csak annak értékhatárait állapítaná meg. Ezenkívül kiderült az is, hogy a bankok hitelezői kifogásolták az általuk részrehajlónak tartott értékelési folyamatot, és sérelmezték azt, hogy nincs lehetőségük érdekeik védelmére. E bonyodalmak miatt módosultak a régi és új bankok közötti elszámolás irányelvei, amelynek nyomán a független szakértői értékelés felhasználása helyett a felek egyeztetés útján próbáltak volna megállapodásra jutni az átruházott nettó eszközértékről.
- (28) Egyértelmű volt, hogy a felek nehezen tudnak majd megállapodni az értékelésről, mivel az nyilvánvalóan számos olyan feltételezésen alapult, amelyekről a feleknek valószínűleg eltérő a véleménye. Az állam célja az alapvető értékeléssel kapcsolatos megállapodás volt, amely biztos alapot nyújt az új bankok induló tőkéjének meghatározásához.

⁽¹⁸⁾ Lásd még az FME 2009. évi éves jelentését (2008. július–2009. június), amely a következő címen érhető el: <http://en.fme.is/media/utgefird-efni/FME-Annual-Report-2009.pdf>.

⁽¹⁹⁾ Ezt követően további pénzügyi vállalkozások átvételére is sor került. 2009 márciusában az FME három pénzügyi vállalkozás: a Straumur-Burðarás, a Reykjavík Savings Bank (SPRON) és a Sparisjóðabanki Íslands (Icebank) felett vette át az ellenőrzést, majd döntött azok eszközeinek és kötelezettségeinek értékesítéséről. A Straumur hitelezőivel később egyezségi megállapodás született, míg a SPRON és a Sparisjóðabanki ellen felszámolási eljárás indult. A három vezető kereskedelmi bank összeomlása és a pénzügyi piacok tartós bizonytalansága más pénzügyi vállalkozásokat is súlyosan érintett, amelyek közül több állami irányítás alá került 2010-ben. Így az FME 2010 márciusában ideiglenes igazgatóságot nevezett ki a VBS Investment Bank élére. 2010 áprilisában az FME átvette a Keflavík Savings Bank és a Byr Savings Bank feletti ellenőrzést, majd úgy döntött, hogy tevékenységüket két új pénzügyi vállalkozás, a SpKef Savings Bank és a Byr hf. veszi át. Mivel az új vállalkozások pénzügyi helyzete a vártnál rosszabbul alakult, az FME későbbi döntése értelmében a SpKef és a Landsbankinn összeolvadt, amelyet a Byr részvényeire kiírt tender után a Byr és az Íslandsbanki összeolvadása követett. Az izlandi hatóságoknak ezenkívül 2009-ben a Saga Capital Investment Bank, majd 2011-ben a Lakásfinanszírozási Alap pénzügyi nehézségeit kellett kezelniük.

Az árak alapvető értékelést meghaladó teljesítménye a hitelezőknél feltételesen átváltható kötvény vagy a banki részvénytőke emelése formájában került volna jóváírásra, mivel az egyeztetések során kiderült, hogy a Glitnir és a Kaupthing kezelőbizottsága, valamint hitelezőik többsége érdekelt lehet abban, hogy az új bankokban részesedést szerezzen, ez pedig előnyössé tenné számukra az átruházott eszközök esetleges értéknövekedését.

- (29) A három új bank teljes tőkeértékét és a régi bankok hitelezőivel kötött megállapodások alapját 2009. július 20-án jelentették be. A kormány a három új bank kizárólagos tulajdonosaként alpmegállapodást kötött a régi bankok kezelőbizottságaival arról, hogy a nettó eszközök új bankokra ruházása hogyan kompenzálható, valamint a kompenzáció megfizetéséről. A két új bank közül kettő, az Íslandsbanki és az Arion Bank esetében ennek keretében feltételes megállapodás is létrejött arról, hogy a régi bankok az új bankok tőkerészesedésének többségét jegyzik.
- (30) A fenti előzetes megállapodások alapján a régi bankok kezelőbizottságai 2009. októberében (Glitnir), illetve decemberében (Kaupthing Bank és Landsbanki Islands) úgy döntöttek, hogy lehívják a megállapodás szerinti opciókat, és az új bankokban részesedést jegyeznek. 2009. december 18-án a kormány bejelentette a bankok helyreállításának befejeződését, a megállapodás létrejöttét egyrészt az izlandi hatóságok és az új bankok, másrészt a hitelezők nevében a Glitnir Bank, a Landsbanki Islands és a Kaupthing Bank kezelőbizottságai között a régi bankok és az újak közötti eszközátruházás feltételeiről, valamint azt, hogy az új bankok finanszírozása ezáltal teljessé vált.
- (31) A kincstár az új bankok tőkéjéhez az eredetileg tervezett 385 milliárd ISK-nál lényegesen kisebb mértékben, részvénytőke formájában 135 milliárd ISK-val, a három bank közül kettő, az Íslandsbanki és az Arion Bank esetében járulékos tőkeelemként alárendelt kölcsöntőke formájában mintegy 55 milliárd ISK-val, azaz összesen 190 milliárd ISK-val járult hozzá. Ezenfelül a kincstár bizonyos likviditási eszközöket is az Íslandsbanki és az Arion Bank rendelkezésére bocsátott. A régi bankok összesen hozzávetőleg 156 milliárd ISK összegű részvénytőkét bocsátottak az új bankok rendelkezésére. Az új bankok tőkéje ezáltal összesen mintegy 346 milliárd ISK-t tett ki. Így a három bank kizárólagos tulajdonlása helyett a megállapodások arra utaltak, hogy az állami részesedés az Íslandsbanki esetében mintegy 5 %-ra, az Arion Bank esetében 13 %-ra, a Landsbankinn esetében 81 %-ra csökken.
- (32) Az, hogy a három bank közül kettő felett a régi bankok hitelezői szereztek meg az irányítást, jelentős problémákat oldott meg a pénzügyi szektor újjáépítésében és stabilabb alapokra helyezte az új bankokat, ugyanakkor számos, megoldásra váró gyenge pont is maradt. 2009. ősz óta a bankok leginkább belső kérdésekre, a tevékenységükre vonatkozó átfogó stratégia meghatározására és különösen hitelportfóliójuk átalakítására összpontosítják figyelmüket, mivel működésük és hosszú távú életképességük szempontjából ezek a területek jelentik a legnagyobb kockázatot. A szerkezetátalakítási folyamatot olyan nehezítő tényezők bonyolítják, mint például az ISK-ban nyújtott, de más devizához rögzített hitelek törvényellenességét kimondó legfelsőbb bírósági határozatok. Az Arion Bank összefüggésében, a szerkezetátalakítás tekintetében, az alábbi szakaszok részletesebben tárgyalják ezeket a kérdéseket.

2.4. Makrogazdasági környezet

- (33) A bankrendszer 2008. októberi összeomlását jelentős gazdasági zavarok követték. Az izlandi pénzügyi rendszer nehézségei a devizája iránti bizalom megrendülésével jártak együtt. 2008. első negyedében és őszén, a három kereskedelmi bank csődje előtt és után a korona árfolyama drasztikusan gyengült. A 2008. őszén bevezetett tőkekorlátozások ellenére a fizetőeszközt 2009-ben is a volatilitás jellemezte.⁽²⁰⁾ A kaotikus helyzet hatására az izlandi gazdaság súlyos recesszióba süllyedt, amelynek során GDP-je 2009-ben 6,8 %-kal, 2010-ben 4 %-kal csökkent.
- (34) A gazdasági válság következményei között említhető a munkanélküliség hirtelen növekedése (aránya 2008-ban 1,6 %, 2009-ben 8 % volt), az infláció megugrása, valamint a reálbérek csökkenése. Ezenkívül gyors ütemben nőtt a vállalatok és háztartások eladósodottsága, valamint a bankok hitelportfólióján belül a nem teljesítő hitelek aránya, az új bankok pedig nagy arányban vették át az ellenőrzést a pénzügyi nehézségekkel küzdő vállalkozások felett. Ugyanakkor a bankrendszer szerkezetátalakításának magas fiskális költsége miatt a költségvetési hiány drasztikusan emelkedett, amelyhez az államadósság jelentős növekedése társult.

⁽²⁰⁾ A drasztikus gyengülés mértékét mutatja például, hogy az izlandi korona euróval szembeni átlagos havi árfolyama a 2007. decemberi 90,71 ISK-ról 2009. novemberére 184,64 ISK-ra emelkedett.

- (35) A mély recessziót követően az Izlandi Statisztikai Hivatal előzetes adatai 2011 második felére fordulatot, a teljes évre vonatkozóan pedig az előző évhez képest 3,1 %-os GDP-növekedést jeleznek.
- (36) 2011-ben a gazdasági növekedés nagyrészt a belföldi kereslet élénkülésének, ezen belül különösen a háztartási fogyasztás 4 %-os bővülésének volt köszönhető. Mindezt elősegítette a bérek és szociális ellátások emelkedése, valamint a háztartások adósságterheinek könnyítését célzó egyes szakpolitikai kezdeményezések, például az ideiglenes kamattámogatás, a hiteltörlesztések befagyasztása, valamint a magánnyugdíj-pénztári megtakarítások előrehozott kifizetése. A 2011. évi előzetes adatok a beruházások lassú növekedését is jelzik, ennek bázisa viszont rendkívül alacsony szintű ⁽²¹⁾. Az állami fogyasztás az elmúlt három évben folyamatosan alacsony mértékű volt.
- (37) Az általános makrogazdasági adatok mögött jelentősebb ágazati különbségek húzódnak meg. A pénzügyi szektor összeomlása mellett nagy arányú visszaesés zajlott az építőiparban és számos más hazai termelő és szolgáltatási tevékenységben. Ezzel egyidejűleg egyes exportágazatok növekedtek. A korona alacsony árfolyamának, valamint a tengeri és alumíniumtermékek devizában viszonylag stabil árának köszönhetően az exportbevételek a gazdasági válság kitörését követően nőttek, ami a turisztikai és egyéb szolgáltatások exportjában is érvényesült. Ugyanakkor az import volumene drasztikusan visszaesett, emiatt a külkereskedelmi mérleg egyenlege ⁽²²⁾ 2010-ben átmenetileg mintegy 10 %-os GDP-arányos aktívumot mutatott. A 2011-ben megélénkülő belföldi kereslet hatására azonban az import ismét növekedésnek indult, ami szerényebb, a GDP 8,2 %-ának megfelelő külkereskedelmi többletet eredményezett.
- (38) Az Izlandi Statisztikai Hivatal 2012–2017-re szóló előrejelzése a gazdaság fokozatos élénkülését feltételezi, a 2012. évben 2,6 %-os növekedéssel, és a fenti időszakban végig hasonló növekedési ütemmel számol. Az előrejelzésnek azonban számos bizonytalan pontja van. A tervezett nagyszabású ipari beruházások tovább csúszhatnak. Izland külkereskedelmi cserearányát kedvezőtlenül érintené a főbb partnerországainak elhúzódó recessziója, ez pedig alacsonyabb izlandi növekedési rátát eredményezne. A háztartások és vállalkozások adósságterhének kezelésében a vártnál lassabb előrelépés ezenkívül fékezne a belföldi keresletet, és rontaná a gazdaság növekedési kilátásait. A tőkekorlátozások megszüntetésével összefüggésben a növekedést veszélyeztethetik a devizaárfolyam volatilitásához kapcsolódó folyamatos áringadozások.

2.5. Pénzügyi felügyelet és a szabályozási keretek fejlesztése

- (39) Az új bankok alapításával és a régi bankok által átruházott nettó eszközérték értékelésével kapcsolatos munkáját követően az FME 2009 tavaszán úgynevezett engedélyezési projekt keretében vizsgálta az új bankokat, valamint azok üzleti tervét, pénzügyi erejét és tőkekövetelményét. A vizsgálat az Oliver Wyman nemzetközi vezető tanácsadó cég közreműködésével zajlott.
- (40) A fenti folyamat lezárását követően az FME különböző feltételekkel megadta a bankok működési engedélyét. Az eszközportfóliók minőségére és a várható gazdasági bizonytalanságra tekintettel szükségesnek látszott az, hogy a három bankkal szemben a jogszabályi minimumnál magasabb tőkekövetelményt írjanak elő. Az FME ezért a három bankra vonatkozóan 16 %-os minimális tőkeemfelelési mutatót (CAD), ezen belül 12 %-os minimális alapvetőtőke-megfelelési mutatót állapított meg. A követelményeket legalább 3 évig, vagy az FME általi felülvizsgálatig kellett alkalmazni. Az FME likviditási feltételeket is szabott: előírta, hogy bármely időpontban a rendelkezésre álló likvid tőke legalább a betétek 20 %-a, a pénzeszközök és pénzeszköz-egyenértékesek állománya pedig legalább a betétek 5 %-a legyen. További követelmények vonatkoztak az olyan kérdésekre, mint a hitelportfóliók átalakítása, a kockázattertelés, a vállalatirányítás és a tulajdonviszonyok. Az FME hasonló tőkekövetelményeket szabott más pénzügyi vállalkozásokkal szemben is.

⁽²¹⁾ 2009–2011-ben a beruházások aránya a GDP-n belül mindössze 13–14 %-os volt.

⁽²²⁾ A külkereskedelmi mérleg egyenlege az exportból származó jövedelem és az importált áruk, szolgáltatások értékének különbözete. Nem foglalja magában a külföldről származó elsődleges jövedelem egyenlegét, amely az elmúlt években – különösen 2008 óta – negatív. Ez azt jelenti, hogy a külkereskedelmi mérleg többlete dacára Izland folyó fizetési mérlege negatív egyenleget mutatott az elmúlt években, erőteljes csökkenéssel 2009 óta.

- (41) Az IMF-tárgyalások alapján létrehozott gazdasági stabilizációs program a pénzügyi szolgáltatásokra és azok felügyeletére vonatkozó szabályozási keretek teljes körű felülvizsgálatát írta elő az újabb pénzügyi válság elleni védelem erősítése érdekében. A kormány Kaarlo Jännärit, a Finn Pénzügyi Felügyeleti Hatóság korábbi főigazgatóját kérte fel a meglévő szabályozási keretek és a felügyeleti gyakorlat értékelésére. Jännäri fejlesztési javaslatai között szerepelt egy állami hitelnyilvántartás létrehozása az FME-n belül a rendszerbeli hitelkockázatok csökkentése érdekében. Jelentésében javasolta továbbá a szigorúbb szabályok és gyakorlat bevezetését a nagykockázatra és az ahhoz kapcsolódó hitelezésre vonatkozóan, valamint nagyobb számú helyszíni vizsgálatot a nem helyszíni felügyelet és a beszámolók ellenőrzésére, különösen a hitelkockázat, a likviditási kockázat és a devizakockázat terén. A fentiekén kívül a jelentés a betétbiztosítási rendszer felülvizsgálatát és fejlesztését javasolta az uniós előrelépésekkel szoros összhangban.
- (42) A kormány ezt követően törvényjavaslatot nyújtott be az izlandi parlamentnek, amely többek között Jännäri javaslatainak, valamint a pénzügyi tevékenységeket szabályozó EGT-jogszabályok 2009-től alkalmazott módosításain alapult. A javaslatot az izlandi parlament elfogadta, és a 75/2010. törvénnyel 2010. július 1-jével léptette hatályba. Az új törvény jelentős mértékben módosította a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvényt. Később további módosítások születtek a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvényt, valamint a pénzügyi szolgáltatások szabályozását és felügyeletét érintően. A szabályozást érintő módosításokat részletesebben a jelen határozat melléklete ismerteti.

2.6. Fő kihívások ⁽²³⁾

- (43) A pénzügyi szektor újjáépítése terén elért jelentős eredmények dacára Izland még mindig a 2008. őszi pénzügyi és devizaválság következményeivel küzd. A pénzügyi válság súlyos hibákra és hiányosságokra mutatott rá a pénzügyi rendszerben, amelyeket a közbizalom helyreállításához kezelni kell. Egyértelműnek látszik, hogy Izland – a pénzügyi válságtól sújtott sok más országhoz hasonlóan – számos kihívással néz szembe a pénzügyi szolgáltatások jogi és működési környezetének olyan átalakítása során, hogy az a jövőben életképes és hatékony pénzügyi rendszert támogasson, és a lehető legnagyobb mértékben csökkentse annak kockázatát, hogy a rendszert érő sokkok megismétlődnek.
- (44) Az izlandi pénzügyi vállalkozásokkal szembeni legsürgetőbb kihívások jelenleg ahhoz kapcsolódnak, hogy a bankok védett környezetben, tőkekorlátozások és általános betétbiztosítás mellett működnek. A bankoknak fel kell készülniük arra, hogy egy kockázatosabb környezetben működjenek, amelyben nincsenek tőkekorlátozások, a betétbiztosításra pedig a vonatkozó uniós és EGT-irányelvekben rögzített feltételek vonatkoznak ⁽²⁴⁾. Az izlandi hatóságok hangsúlyozták, hogy az erre vonatkozó új szabályok bevezetése rendkívüli körülméniést igényel.
- (45) További jelentős kihívás, hogy a jogi és szabályozási kereteket úgy kell átalakítani, hogy azok támogassák a stabil és hatékony pénzügyi rendszert, egyúttal összhangban álljanak az EGT- és a nemzetközi jog alakulásával. ⁽²⁵⁾

⁽²³⁾ A témával kapcsolatban lásd például a gazdasági miniszternek az izlandi parlamenthez benyújtott 2012. márciusi jelentését az izlandi pénzügyi rendszer jövőbeli struktúrájáról. A minisztérium szerint a jelentés katalizátorszerepet tölt be a lényeges kérdések felkészült megvitatásában, mivel nem kiforrott javaslatokat, csupán a nemzetközi fejleményekkel kapcsolatos főbb kérdéseket és kilátásokat fogalmaz meg. A jelentés a <http://eng.efnahagsraduneyti.is/media/Acrobat/Future-Structure.pdf> címen érhető el.

⁽²⁴⁾ A szokásos betétbiztosítási feltételek visszaállítása nemcsak az ilyen garanciák állami fedezetének eltörlését jelenti, hanem a válságtörvény azon rendelkezéseinek felülvizsgálatát is, amelyek szerint a törvényi betétbiztosítással védett betétek elsőbbséget élveznek egy pénzügyi vállalkozás felszámolásakor. Ez jelentős előny a betétesek számára, nem utolsósorban azért, mert az emberek még nem felejtették el a bankok 2008. évi összeomlását. Ugyanakkor a rendelkezés miatt a bankokat valószínűleg hátrány éri finanszírozási megoldásaik diverzifikációja során.

⁽²⁵⁾ Lásd a gazdasági miniszter 23. lábjegyzetben hivatkozott jelentésének 9. fejezetét. A jelentés bemutatásával egy időben a gazdasági miniszter banki szakértőkből álló csoportot állított fel külföldi szakértők részvételével, amelynek feladata javaslatok megfogalmazása volt átfogó, Izland teljes pénzügyi piacára kiterjedő jogi és szabályozási keretek kialakítására. A jelentés szerint az izlandi hatóságok olyan egyéb jövőbeni lehetőségek vizsgálatát is tervezik, mint a befektetési és kereskedelmi banki tevékenységek lehetséges különválasztása, a pénzügyi stabilitásról szóló jogalkotás, és a pénzügyi szolgáltatások felügyeleti szervei közötti hatáskörmegosztás lehetséges módosítása. Az izlandi hatóságok nyilatkozataiból egyértelműen kiderül az is, hogy napirenden marad a monetáris politikai keretek felülvizsgálata mind Izland EU-tagságának lehetőségével, mind anélkül, továbbá az egyéb lehetőségek keresése a gazdaságirányítás javítására és annak biztosítására, hogy a szabályozók „lássák a fától az erdőt”, és hatékonyan alkalmazzák a legmegfelelőbb makroprudenciális eszközöket.

2.7. Az izlandi pénzügyi szektor versenyhelyzete

- (46) Az izlandi hatóságok legutóbbi tájékoztatása szerint ⁽²⁶⁾ a bankok összeomlása óta a pénzügyi piacokon radikális változások történtek a versenyben. Csökkent a pénzügyi vállalkozások száma, miután sok takarékpénztár, kereskedelmi bank és szakosított hitelintézet vagy felszámolásra került, vagy összeolvadt más vállalkozásokkal ⁽²⁷⁾. A pénzügyi vállalkozások számának fogyatkozása jelenleg is tart a Landsbankinn és a SpKef 2011. márciusi, az Íslandsbanki és a Byr 2011. decemberi, legutóbb pedig a Landsbankinn és a Svarfdaeir Savings Bank összeolvadásával, amelyet a Hatóság 2012. június 20-án hagyott jóvá. A pénzügyi vállalkozások számának csökkenése és az, hogy a megszűnő bankok betéteit a nagyobb bankok veszik át, fokozza a koncentrációt a hazai piacon. Az új bankok jelenléte az EGT pénzügyi piacain ugyanakkor lényegesen szerényebb, mint elődeiké volt, miután a nemzetközi pénzügyi tevékenységük megszűnt.
- (47) Ezenkívül a hazai piac egyes részpiacok eltűnésével, illetve számottevő visszaesésével erőteljesen beszűkült. A részvényt piac szinte teljes eltűnése és a tőkekorlátozások bevezetése a részvény- és devizapiaci műveletek csökkenésével és a befektetési lehetőségek korlátozásával járt. A beruházások történelmi mélypontot elérő volumene, valamint a háztartások és a vállalkozások általánosan magas tőkeáttétele miatt gyenge a hitelek iránti kereslet. Az összeomlás óta a bankok belső kérdésekre, hitelporfóliójuk átalakítására, valamint egyes nagyobb vállalati ügyfeleik szerkezetátalakítására összpontosítják figyelmüket.
- (48) A pénzügyi válság előtt a takarékpénztárak együttesen a betétek mintegy 20–25 %-át kezelték. Piaci részesedésük jelenleg 2–4 % körüli. A takarékpénztárak és a piacról kilépő kereskedelmi bankok piaci részesedését a három nagy kereskedelmi bank, az Arion Bank, az Íslandsbanki és a Landsbanki szerezte meg. A három nagybank a korábbi 60–75 % helyett jelenleg a piac mintegy 90–95 %-át tudhatja magáénak, csekély előnyénél fogva a Landsbankinn piaci részesedése a legnagyobb. A piac jelenleg mintegy 2–4 %-át birtokló 10 regionális takarékpénztár mellett az egyedüli egyéb szereplő az átalakított szerkezetű MP Bank ⁽²⁸⁾, amely körülbelül 1–5 %-os piaci részesedéssel rendelkezik.
- (49) Az izlandi pénzügyi piac így egyértelműen oligopolisztikus, ahol a három legnagyobb szereplő együttesen domináns piaci pozíciót szerezhet. Az izlandi versenyhatóság (ICA) szerint, amelynek véleményét a Hatóság kérte az izlandi piaci verseny helyzetéről és a javítás lehetséges módjairól, az izlandi bankpiacra való belépést jelentős akadályok nehezítik. Ennek kedvezőtlen hatásai vannak a versenyre. Emellett bizonyos tényezők az ügyfeleket korlátozzák a bankváltásban. Az izlandi hatóságok elismerték azt is, hogy Izland kis jelentőségű és a piacokon nem kereskedett fizetőeszközével, az izlandi koronával összefüggő árfolyamkockázat még inkább korlátozza a versenyt, és akadályozza a külföldi bankok és vállalatok belépését az izlandi piacra.
- (50) Az ICA az utóbbi időben egy, a banki tevékenységek informatikai infrastruktúráját érintő sajátos kérdéssel, valamint a bankok erre irányuló együttműködésével foglalkozott. A kérdés a pénzügyi intézmények közös tulajdonában lévő informatikai szolgáltató, a *Reiknistofa bankanna* (az izlandi bankok adatközpontja, RB) szerepével kapcsolatos. Ez a kérdés lényeges a vizsgált eset értékelése szempontjából, és egyike azoknak a problémáknak, amelyekről a Hatóság az izlandi hatóságokkal és a bankokkal egyeztetett.
- (51) Az RB a három vezető izlandi bank, két izlandi takarékpénztár, az Izlandi Takarékbankok Szövetsége, valamint Izland három vezető kártyafeldolgozójának közös tulajdonában áll. Az RB részvényeinek 36,84 %-át a Landsbankinn, 29,48 %-át az Íslandsbanki, 18,7 %-át pedig az Arion Bank birtokolja. A három kereskedelmi bank együttesen 85,02 %-os részesedéssel rendelkezik a szolgáltatóban. Az RB ügyfelei a tulajdonosok, az CBI és egyéb

⁽²⁶⁾ Lásd a gazdasági miniszter által az izlandi parlamenthez benyújtott, az izlandi pénzügyi rendszer jövőbeli struktúrájáról szóló jelentés 6. fejezetét (<http://eng.efnahagsraduneyti.is/publications/news/nr/3559>).

⁽²⁷⁾ 2008 ősze óta a „régí” nagy kereskedelmi bankok, a Glitnir, a Kaupthing és a Landsbanki mellett) több pénzügyi vállalkozás eltűnt a piacról: a Sparisjóðabanki Íslands (korábban Icebank), a Reykjavík Savings Bank (SPRON), a Sparisjóður Mýrasýslu (Myrasysla Savings Bank, SPM), a VBS Investment Bank és az Askar Capital Investment Bank. A Straumur-Burðarás és a Saga Capital Investment Bank szintén jelentős mértékben visszafogta tevékenységét.

⁽²⁸⁾ 2011. április 11-én a bank közgyűlése szerződést hagyott jóvá a (régí) MP Bank izlandi és litván tevékenységének eladásáról, amelynek keretében több mint 40 új részvényes 5,5 milliárd ISK-t fektetett a bank új részvényeibe. A régi bank egyéb tevékenységei az előző tulajdonosoknál maradtak, és új társaságba (EA fjárfestingarfélag hf.) kerültek át. További részletek az MP Bank 2011. április 11-i sajtóközleményeiben található, amelyek a <https://www.mp.is/um-mp-banka/utgefif-efni/frettir/nr/1511> és <https://www.mp.is/um-mp-banka/utgefif-efni/frettir/nr/1510> címen érhetők el.

pénzügyi intézmények, valamint egyéb állami szervezetek. A bankok e téren kiterjedt együttműködést folytatnak, mivel az RB fejlesztette ki Izland klíring- és elszámolási rendszerét. Ezenkívül számos alapvető banki megoldást is nyújt, amelyek több-bérlős, az izlandi bankok többsége által használt megoldások. Az RB emellett elektronikus számlázó és fizetési rendszert is működtet vállalatok és fogyasztók részére.

- (52) Az ICA szerint a 2008. évi összeomlás a kisebb bankokat és a takarékpénztárakat különösen sérülékennyé tette. Az előírt informatikai szolgáltatások a kisebb pénzügyi vállalkozások esetében alapvető fontosságúak voltak, mivel azok az új piaci szereplők belépését akadályozó tényezőnek tekinthetők. Az informatikai szolgáltatások platformját jelentős részben a nagyobb pénzügyi vállalkozásoknak az RB, a takarékpénztáraknak és a kisebb piaci szereplőknek a Teris biztosította. Mivel az elmúlt években sok kisebb pénzügyi vállalkozás szűnt meg, a Teris forgalma jelentős részét elvesztette, így 2012 januárjában az RB-nek értékesítette informatikai megoldásai egy részét. Az RB és a Teris szerint az ügylet célja többek között az volt, hogy biztosítsa a kisebb pénzügyi vállalkozásoknak nyújtott informatikai szolgáltatások folyamatosságát.
- (53) Az ICA az RB kapcsán két ügyet vizsgált. Az első, hogy a bankok és egyéb pénzügyi vállalkozások közös részese-e az RB-fórumban, valamint azzal kapcsolatos együttműködésük sérti-e a versenykorlátozó gyakorlatnak az izlandi versenytörvény 10. cikke szerinti tilalmát. A második, hogy megállapítható-e összeférhetetlenség a Teris főbb eszközeinek RB általi megvásárlása kapcsán, amelyet az ICA ugyanazon törvény összeolvadásra vonatkozó rendelkezései alapján vizsgált. 2012 májusában a két ügy egyrészt az RB és tulajdonosai, másrészt az ICA közötti megállapodással lezárult. ⁽²⁹⁾
- (54) A fenti, az izlandi pénzügyi piacot közvetlenül érintő kérdéseken túl az ICA rámutatott különösen arra, hogy az operatív társaságok ⁽³⁰⁾ értékesítését és szerkezetátalakítását indokolatlan késedelem nélkül végre kell hajtani. Sok operatív társaság felett a hitelező bankok vették át az ellenőrzést, miután a társaságok a 2008. évi gazdasági összeomlást követően túlzottan eladósodtak. Az ICA szerint összeférhetetlenséghez vezethet, ha a bankok a tulajdonukban álló társaságoknak nyújtanak pénzügyi szolgáltatásokat. Az ICA véleménye szerint a bankok közvetlen és közvetett részesedése ⁽³¹⁾ a pénzügyi válságot követő időszak legelterjedtebb és legveszélyesebb versenyproblémája, mivel csaknem minden izlandi vállalkozást és ágazatot érint. A versenyhatóság szerint a vállalkozások gyorsabb szerkezetátalakítása élnékítené a versenyt a pénzügyi piacon. Azokban az esetekben, amikor a bankok vállalati ügyfeleik szerkezetátalakításában való közreműködése az összeolvadás állami szabályozása alapján bejelentési kötelezettség alá esett, az ICA gyakran szabott a bankok részesedésére vonatkozó feltételeket. A problémára azonban nehéz átfogó megoldást találni, mivel az alapvetően az izlandi üzleti szféra magas tőkeáttételéhez kapcsolódik.
- (55) A Hatóságnak küldött beadványában a mindhárom kereskedelmi bank, az Arion Bank, az Íslandsbanki és a Landsbankinn úgy nyilatkozott, hogy véleménye szerint az izlandi pénzügyi piac versenyhelyzetében 2008 ősze óta nem történt olyan lényeges változás, amely aggodalomra adna okot. A piacon tényleges verseny érvényesül, és nem bizonyítható a három legnagyobb szereplő közötti összejárás. A piaci versenyhelyzet vizsgálatakor az ICA

⁽²⁹⁾ A megállapodás értelmében az RB és tulajdonosai számos kötelezettséget vállaltak annak érdekében, hogy megakadályozzák a verseny torzulását az RB tevékenysége és tulajdonosainak együttműködése miatt. A kötelezettségvállalások kiterjednek többek között arra, hogy az RB-t a tulajdonosoktól független általános üzleti feltételek szerint kell működtetni, az RB igazgatótanácsának többségében a tulajdonosoktól független szakemberekből kell állnia, az RB rendszeréhez és szolgáltatásaihoz megkülönböztetéstől mentes hozzáférést kell biztosítani, és az RB szolgáltatásait azonos feltételekkel kell nyújtani függetlenül attól, hogy az ügyfél az RB tulajdonosa-e vagy sem. Az RB fennálló tulajdonosai vállalták, hogy az RB-ben meglévő részesedésük egy részét rendszeresen felkínálják értékesítésre, hogy ezzel segítsék a nem pénzügyi vállalkozások tulajdonszerzését az RB-ben. Ilyen felhívást kell közzétenni legalább két évente mindaddig, amíg az RB részvényeinek legalább egyharmadát a megállapodás kori tulajdonosoktól eltérő személyek meg nem vásárolják, vagy azokat részvénykibocsátás keretében fel nem kínálják megvételre.

⁽³⁰⁾ Az ICA az operatív társaság elnevezést olyan, jellemzően nem pénzügyi vállalkozásokra alkalmazza, amelyekben a bankok a hitelportfólió átalakításával kapcsolatban hitel-tőke konverzióval vagy egyéb módon szereztek részesedést. Hasonlóképpen a Hatóság fogalmai szerint operatív társaság az olyan reálgazdasági vállalkozás, amely nem tartozik a bank pénzügyi piacokon folytatott alaptervékenységéhez.

⁽³¹⁾ Ebben az összefüggésben a Hatóság értelmezése szerint egy bank közvetett részesedése a vállalkozások feletti befolyás és irányítás lehetőségét jelenti a bankkal szembeni nagymértékű eladósodottság miatt.

több alapvető tényezőt nem vett figyelembe. Bár Izlandon nincsenek jelen, a külföldi bankok régóta és jelenleg is aktívan versenyeznek az izlandi bankokkal a legnagyobb ügyfeleknek – exporttevékenységet végző vállalkozásoknak (halászatoknak, nagy energiaigényű ipari társaságoknak), valamint állami és önkormányzati tevékenységekhez – nyújtott vállalati hitelek és egyéb pénzügyi szolgáltatások terén.

- (56) A fenti vélemény azonban ellentétes az izlandi hatóságok beadványában kifejtett, a gazdasági miniszternek az izlandi parlamenthez benyújtott, az előzőeken említett jelentésén alapuló véleménnyel, és az ICA véleményével is. Ezenfelül az alábbiakban vázolt módon az Arion Bank a versenyhelyzet elemzésével kapcsolatos fenntartások ellenére úgy döntött, hogy kötelezettségeket vállal az érintett támogatási intézkedésekre vonatkozóan a verseny torzulásának korlátozása érdekében. E kötelezettségvállalásokat a melléklet ismerteti.

3. AZ INTÉZKEDÉSEK LEÍRÁSA

3.1. A kedvezményezett

- (57) A fent ismertetett módon a Kaupthing Bank és a két másik nagy izlandi kereskedelmi bank 2008-ban összeomlott. A hazai bankszektor folyamatos működése érdekében az izlandi hatóságok intézkedéseket hoztak a (rég) Kaupthing Bank egyes tevékenységeinek helyreállítására, ezen belül az Új Kaupthing Bank (jelenleg Arion Bank) létrehozására és tőkésítésére.

3.1.1. A Kaupthing Bank

- (58) A 2008. évi pénzügyi válság előtt a Kaupthing Bank Izland legnagyobb bankja volt. 2007 végén mérlegfőösszege 5 347 milliárd ISK (58,3 milliárd EUR) volt. A Kaupthing elsősorban észak-európai bankként 13 országban folytatott tevékenységet. Integrált pénzügyi szolgáltatásokat nyújtott vállalatoknak, intézményi befektetőknek és magánszemélyeknek öt üzleti szegmensben, amelyek a következők voltak: vállalati és lakossági banki szolgáltatások, tőkepiac, treasury, befektetési banki, vagyonkezelési és privát banki szolgáltatások. Ezenfelül a bank lakossági fiókhálózatot működtetett Izlandon, ahol a székhelye is volt, valamint kisebb mértékben Norvégiában és Svédországban is. A Kaupthing banki tevékenységre szóló engedéllyel rendelkezett dániai, svédországi, luxemburgi és egyesült királysági leányvállalatain, valamint finnországi, norvégiai és man-szigeteki fiókjain keresztül. A Kaupthing fő leányvállalatai a Kaupthing Singer & Friedlander (Egyesült Királyság) és a FIH Erhvervsbank (Dánia) voltak, azonban a bank 16 egyéb leányvállalatot és fiókot is működtetett Európa, Észak-Amerika, Ázsia és a Közel-Kelet különböző országaiban. A bank 2007 végén 3 334 főt foglalkoztatott. Részvényeit az OMX Nordic Exchange jegyezte Reykjavíkban és Stockholmban.

3.1.2. Az Arion Bank

- (59) Az Arion Bank izlandi bank a Kaupthing jogutódja, amely egyetemes pénzügyi szolgáltatásokat nyújt vállalatoknak, intézményi befektetőknek és magánszemélyeknek. A bank nagyhitelezői szerepet kíván betölteni, ennek érdekében a pénzügyi megoldások széles körét igénylő nagyobb vállalatokra és magánszemélyekre összpontosít.
- (60) Az Arion Bankcsoport az anyavállalatból és nyolc alapvető leányvállalatból áll, amelyek szervesen illeszkednek a bank tevékenységébe ⁽³²⁾.

⁽³²⁾ Az alapvető leányvállalatok a következők (zárójelben főtevékenységük és a bank részesedése): AFL-sparisjóður (takarékpénztár; 94,45 %), Verdis hf. (értékpapír-letétkezelés; 100 %), KB ráðgjöf ehf. (biztosítási és nyugdíjtermékek értékesítése; 100 %), Gen hf. (részesedések nemzeti vállalkozási alapokban; 100 %), Okkar Líftryggingar hf. (biztosító – személy- és életbiztosítás; 100 %), Sparisjóður Ólafsfjarðar (takarékpénztár; 99,99 %), Stefnir hf. (az ÁÉKBV alapkezelője; 100 %) és Valitor Holding hf. (fizetési szolgáltatások; 52,94 %).

- (61) A hitelállománya nemrég kezdődött és jelenleg is tartó átalakításával összefüggésben a Bank értékesítésre tartott eszközöket vett át, ahol pedig a helyreállítás folyamata még nem zárult le, az eszközöket az ideiglenes tevékenységek között tartja nyilván. A bank közölte, hogy ettől függetlenül az ilyen eszközök minél előbbi értékesítésére törekszik. ⁽³³⁾
- (62) A bank további fontos részesedéssel rendelkezik az Auðkenni (online banki tevékenység során használt biztonsági kulcsokat kezelő holdingtársaság; 20 %), valamint a Reiknistofa bankanna (az izlandi bankok adatközpontja, RB; 18,05 %) társaságokban. Az Arion Bank összesen 15 olyan társaságot szüntetett vagy szüntet meg, amelyben tőkerészesedéssel rendelkezett. Ezek a társaságok felszámolás alatt állnak, vagy eszközökkel nem rendelkeznek, vagy tevékenységet nem folytatnak.
- (63) A fő banki termékek négy kategóriába sorolhatók: vagyonkezelés, befektetési banki szolgáltatások, vállalati banki szolgáltatások és lakossági banki szolgáltatások; ezeket az alábbi szakaszok ismertetik.

V a g y o n k e z e l é s

- (64) A divízióhoz az értékesítési és szolgáltatási, a privát banki, valamint az intézményi vagyonkezelési terület tartozik. Az alapkezelési üzletágat a bank leányvállalata, a *Stefnir* vagyonkezelő társaság üzemelteti, az alap fő forgalmazója pedig az Arion Bank vagyonkezelési divíziója. A vagyonkezelési divízió az izlandi piac vezető szereplője, amely az Arion Banknál és leányvállalatainál 2011 végén több mint 659 milliárd ISK értékű eszközt kezel.
- (65) Feladata az eszközök kezelése az ügyfelek – intézményi befektetők, vállalatok, jelentős nettó vagyonnal rendelkező ügyfelek és lakossági befektetők – részére. Különböző befektetési célokkal rendelkező ügyfeleket szolgál ki, és széles körű szolgáltatásokat nyújt. A sokféle befektetési alap, alternatív befektetési eszköz és nyugdíjkonstrukció mellett a divízió személyre szabott eszközallokációs stratégiákat és menedzselt számlákat is kínál. Kínálatában más globális piacvezető alapkezelők alapjai is megtalálhatók.

B e f e k t e t é s i b a n k i s z o l g á l t a t á s o k

- (66) A befektetési banki divízió vállalati ügyfeleknek nyújt különböző szolgáltatásokat négy fő termékterületen:
- összeolvadással és felvásárlással kapcsolatos tanácsadás,
  - tőkepiaci ügyletek,
  - akvizíciós és tőkeáttételes finanszírozás,
  - tőkebefektetések.
- (67) A divízió az ügyfelek számára integrált megoldást kínál, amelyben a tanácsadási tevékenységet a bank finanszírozási képességével ötvözi, és szorosan együttműködik a bank más divízióival, különösen a tőkepiaci szolgáltatások és a vállalati banki szolgáltatások területével.

⁽³³⁾ E tekintetben a bank három eszköztípust különböztet meg. Az első típusba a bank vagyonkezelője, az Eignabjarg ehf. tartozik, amely a bank által felvásárolt, életképes operatív társaságokban szerzett részesedéseket kezeli. Ez a következő társaságokban meglévő részesedéseket foglalja magában (zárójelben főtevékenységük és a bank részesedése): Hagar hf. (Izlandon működő kereskedelmi társaság; 5,98 %), Penninn á Islandi ehf. (író- és irodaszer kiskereskedelmére szakosodott társaság; 100 %), Reitir fasteignafélag hf. (az Eignabjarg hf. ingatlanra szakosodott társult vállalkozása; 42,65 %) és Fram Foods ehf. (élelmiszeripar; 100 %). A második típusba értékesítésre tartott egyéb eszközök tartoznak, amelyek a következő társaságokban meglévő részesedéseket foglalják magukban: Langalína 2 ehf. (holdingtársaság; 100 %), Umtak fasteignafélag ehf. (ingatlan; 100 %), EAB 2 ehf. (élelmiszeripar; 100 %), Farice ehf. (szomszédos országokhoz kapcsolódó tenger alatti adatkábel üzemeltetése; 43,47 %), Sementsverksmiðjan ehf. (cement gyártása és importja; 33 %), HB Grandi hf. (halászati társaság; 33 %) és GO fjárfestingar ehf. (gombatermesztés; 30 %). A harmadik típusba ideiglenes tevékenységként a következő társaságokban meglévő részesedések tartoznak: Landey (bevétele nem termelő ingatlanokat kezelő holdingtársaság; 100 %), Landfestar (az Arion Bank által a pénzügyileg nem teljesítő ügyfelektől megszerzett kereskedelmi ingatlanokat kezelő operatív társaság; 100 %), Rekstarfélagið Braut ehf. (sertéstelep; 100 %), NS 1 ehf. (a tulajdonában lévő földterületet parcelláit nyaralóingatlanok céljára adja bérbé; 100 %), Módelhús ehf. (ingatlan; 100 %), EAB 1 ehf. (föld és ingatlan; 100 %), Andvaka ehf. (üzleti és vezetési tanácsadás; 50,11 %), Klakki ehf. (korábban Exista – holdingtársaság; 44,9 %), Ölgerðin Egill Skallagrímsson ehf. (üdítő- és egyéb italok gyártása, forgalmazása és értékesítése; 20 %) és SMI ehf. (ingatlan; 39,1 %).

Vállalati banki szolgáltatások

- (68) A vállalati divízió 7 terület köré szerveződik: vállalati hitelezés, speciális hitelezés, jog és dokumentáció, portfóliókezelés, vállalati szolgáltatások, adósságrendezés, faktoring. A vállalati divízió a finanszírozási szolgáltatások széles körét nyújtja közép- és nagyvállalati ügyfelei számára. A divízió elsődlegesen arra törekszik, hogy ügyfeivel hosszú távú kapcsolatot tartson fenn, továbbá egyedi megoldásokat és személyre szabott szolgáltatásokat nyújtson.
- (69) Az Arion Bank úgy véli, hogy vezető szerepet tölt be a vállalati adósság rendezésében, és jelentős eredményeket ért el a vállalatok szerkezetátalakítása terén. A vállalati divízió stabilizációs területe a bank adósságrendezési feladatait látja el, ezen belül a fizetési nehézségekkel küzdő társaságok szerkezetátalakítását végzi. A tevékenység megfelelő ütemben halad, és hamarosan lezárul.

Lakossági banki szolgáltatások

- (70) A lakossági divízió Izlandon 30 %-os piaci részesedéssel rendelkezik. 24 izlandi fiókján keresztül több mint 100 000 ügyfelet szolgál ki. A fiókok széles körű szolgáltatásokat nyújtanak, amelyek kiterjednek a betéti- és hiteltanácsadásra, a fizetési kártyákra, a nyugdíj megtakarításra, a biztosítási termékekre, valamint az alapok és értékpapírok forgalmazására.
- (71) A fiókhálózat hét klaszterre tagolódik, amelyek mindegyike külön üzletágvezetővel rendelkezik. Az egyes klasztereken belül a kisebb fiókok kihasználják a nagyobbak erejét. Több vezetői hatáskör és felelősség helyeződik a fiókokhoz, ezáltal közelebb az ügyfelekhez. A bank szerint ez a megoldás hozzájárul az eljárások koordinálásához és az egyes fiókokon belüli szaktudás teljes kihasználásához. Az üzletágvezetők közül négy Reykjavík területén, három pedig más nagyobb városi területeken végzi tevékenységét. E szerkezeti kialakítás célja az, hogy erősítse az ország azonos területén található fiókok közötti kapcsolatokat.

Piaci részesedési adatok

- (72) Az izlandi bankok és takarékpénztárak éves jelentésén alapuló számításai szerint az Arion Bank részesedése a betétpiacon [$> 30\%$], és valamivel elmarad a Landsbankinn ($> 30\%$) és az Íslandsbanki ($> 30\%$) részesedésétől. Kisebb jelentőségű részesedéssel bíró további szereplő az MP Bank ($< 5\%$) és a takarékpénztárak (együttesen $< 5\%$).
- (73) Az Arion Bank részesedése az ügyfélhitelek piacán [$15\text{--}25\%$], ez hasonló az Íslandsbanki részesedéséhez, és valamivel kisebb, mint a Landsbankinné. A Lakásfinanszírozási Alap saját piacán a legnagyobb ($> 25\%$) részesedéssel rendelkezik. Együttesen számítva a nyugdíjpénztárak szintén jelentős, [$5\text{--}10\%$]-os részesedéssel bírnak ezen a piacon, míg az egyéb piaci szereplők súlya jelentéktelen.
- (74) Az Arion Bank részesedése az izlandi tőzsde 2012 első 14 hetében mért forgalmának [$10\text{--}20\%$]-át tette ki, míg a többi kereskedelmi bank, az Íslandsbanki, a Landsbankinn és az MP Bank forgalma egyenként [$20\text{--}25\%$]- között mozgott.

3.2. A régi és az új bank összehasonlítása

- (75) A régi és új bankok fő mérlegadatainak tájékoztató jellegű összehasonlítása (1. táblázat) jelentős különbséget mutat a két szervezet méretében és arányaiban. ⁽³⁴⁾ 2009 végén az Arion Bank eszközei összesen csupán $11,5\%$ -át tették ki a Kaupthing Bank 2008 közepére vonatkozó azonos adatának. A legnagyobb eszközkategóriát a hitelportfólió jelenti. A Kaupthing Bank hitelportfóliója 2008. június végén $4\,169$ milliárd ISK, az Arion Bank

⁽³⁴⁾ Létrehozása óta az Arion Bank fő pénzügyi mutatóiban jelentős változások történtek, ettől függetlenül a két bank időben egymáshoz közeli adatai összehasonlíthatók. Emlékeztetni kell arra, hogy a Kaupthing több országban tevékenységet folytató nemzetközi bank volt, míg az Arion Bank a Kaupthing Bank egyes belföldi tevékenységeinek és eszközeinek átvételére jött létre.

hitelportfóliója 2009 végén 358 milliárd ISK, a Kaupthing-portfólió 8,6 %-a volt. A Kaupthing Bankhoz képest jelentős változás figyelhető meg az Arion Bank értékpapír-állományában is. A részvények és származékos termékek állománya 96–100 %-kal csökkent. Kisebb mértékű a csökkenés a kötvények esetében: az Arion Bank kötvényállománya a Kaupthing Bank kötvényeinek 25,7 %-át tette ki.

1. táblázat

Az Arion és a Kaupthing Bank mérlegének összehasonlítása (milliárd ISK)

	Kaupthing 2008.6.30.	Arion 2009.12.31.	Arion a Kaupthing %-ában
Eszközök összesen	6 603	757	11,5
– kölcsönök és követelések az ügyfeleknek	4 169	358	8,6
– Kötvények és adósságinstrumentumok	676	173	25,7
– Részvények és tőkeinstrumentumok	172	7	4,1
Források összesen	6 166	667	10,8
– Betétek	1 848	495	26,8
Saját tőke összesen	438	90	20,6

- (76) A két szervezet eredménykimutatása méret és arányok tekintetében hasonló eltérést mutat. Az Arion Bank 2009. évi és a Kaupthing Bank 2007. évi adatai alapján az Arion Bank nettó kamatbevétele a Kaupthing azonos adatának 15,2 %-át, míg nettó jutalékbevétele a Kaupthing azonos adatának 10,7 %-át tette ki. 2009 végén az Arion Bank (leányvállalataival együtt) 1 057 főt, míg a Kaupthing Bank 2007 végén 3 334 főt foglalkoztatott. Az Arion teljes létszáma így a Kaupthing azonos adatának 32 %-át tette ki. ⁽³⁵⁾ A két bank izlandi tevékenységét összehasonlítva a Kaupthing izlandi tevékenysége során (leányvállalatok nélkül) 1 133 főt foglalkoztatott 2008. június végén, míg az Arion Bank állománya 2009 végén (leányvállalatok nélkül) 952 fő volt.

2. táblázat

Az Arion és a Kaupthing Bank eredménykimutatásának összehasonlítása (milliárd ISK)

	Kaupthing 2007	Arion 2009	Arion a Kaupthing %-ában
Nettó kamatbevétel	80	12	15,2
Nettó jutalékbevétel	55	6	10,7
Működési bevétel	166	50	29,9
Adózás előtti eredmény	81	15	19,0

⁽³⁵⁾ A változások üzleti szegmensenként eltérnek, a csökkenés egyes területeken eléri a 90 %-ot. Jelentős létszámcsökkenés történt a vezérigazgatóságon, amely a Kaupthing izlandi munkatársainak 6 %-át foglalkoztatta, míg az Arion Banknál ugyanez az arány 1 %.

3.3. Nemzeti jogi alapok

(77) A támogatási intézkedések nemzeti jogi alapja a következő:

– A rendkívüli pénzügyi körülmények miatti kincstári kifizetések jogalapjáról szóló 125/2008. törvény (általánosan: válságtörvény)

A válságtörvényben az FME felhatalmazást kapott arra, hogy „rendkívüli körülmények között” beavatkozzon, és a pénzügyi intézmények közgyűlésének és igazgatósági ülésének hatásköreit gyakorolva döntsön a pénzügyi intézmények eszközeinek és kötelezettségeinek értékesítéséről. Az FME felhatalmazást kapott arra is, hogy az ellenőrzése alá került pénzügyi vállalkozásoknál kezelőbizottságot jelöljön ki, amely a közgyűlés hatásköreit gyakorolja. Az intézmények felszámolása során a törvény elsőbbséget biztosít a betétesek és a betétbiztosítási rendszerek igényeinek. A törvény ezenkívül felhatalmazta az Izlandi Pénzügyminisztériumot új bankok létrehozására. A válságtörvény módosítja a pénzügyi vállalkozásokról szóló 161/2002. törvényt, a pénzügyi tevékenységek hatósági ellenőrzéséről szóló 87/1998. törvényt, a betétbiztosításról és a befektetővédelmi rendszerről szóló 98/1999. törvényt, valamint a lakásépítésről szóló 44/1998. törvényt.

– A 2008. évi állami pótköltségvetésről szóló törvény (4. cikk)

– A 2009. évi állami költségvetésről szóló törvény (6. cikk)

3.4. A támogatási intézkedések

(78) Az izlandi hatóságoknak a Kaupthing Bank bukását követő beavatkozását a fenti szakaszok ismertetik, részletes leírása az eljárás megindításáról szóló határozatban található. A beavatkozás lényegi elemei az alábbiakban foglalhatók össze: Az FME 2008. október 9-én átvette az ellenőrzést a Kaupthing felett, amelynek belföldi kötelezettségeit és belföldi eszközeinek nagy részét az Új Kaupthing Bank vette át. A régi bank az átruházás kompenzációjaként az eszközök és kötelezettségek különbözetét kapta volna meg. Mivel a különbözet meghatározása körülményesnek és időigényesnek bizonyult, az állam bizonyos induló tőkét biztosított, amelynek szükség szerinti kiegészítésére kötelezettséget vállalt. Ezt követően tőkésítette a bankot, majd 2009. december 1-jén létrejött a végleges megállapodás az állam és a bank között, amely alapján az állam részesedése a bankban 100 %-ról 13 %-ra csökkent⁽³⁶⁾. A Hatóság ettől a naptól, 2009. december 1-jétől számítja az ötéves szerkezetátalakítási időszakot, amely ennek megfelelően 2014. december 1-jéig tart.

(79) Az alábbi szakasz az állami beavatkozásnak csak azokat az elemeit ismerteti, amelyek az EGT-megállapodás 61. cikke szerinti értékelés szempontjából lényeges intézkedésnek tekinthetők.

3.4.1. Alapvető tőke

(80) Az állam kétszer bocsátott rendelkezésre alapvető tőkét: először az Új Kaupthing létrehozásakor, másodszor pedig a bank teljes (visszamenőleges hatályú) tőkésítésekor, amelyet a hitelezőit képviselő régi bankkal kötött megállapodás követett arról, hogy az állam 13 %-os részesedést tart meg a bankban.

3.4.1.1. Induló tőke

(81) Az Új Kaupthing Bank 2008. októberi létrehozását követően az állam 775 millió ISK⁽³⁷⁾ (5 millió EUR) összegű induló tőkét bocsátott az új bank rendelkezésére készpénzben, ezenkívül kötelezettséget vállalt arra, hogy összesen legfeljebb 75 milliárd ISK összegű alapvető kockázati tőkét bocsát az új bank rendelkezésére annak teljes tőkéjéért cserébe. Az első összeg annak a minimális tőkének felel meg, amely az izlandi jog szerint a bankalapításhoz szükséges. A második összeg a kockázattal súlyozott eszközök a banknál várható összértékének 10 %-a

⁽³⁶⁾ A megállapodások azonban csak 2010. január 8-án váltak hivatalossá, amikor a Kaupthing, hitelezői képviselőjében és leányvállalata, a Kaupskil ehf. közreműködésével, az FME és az izlandi versenyhatóság jóváhagyását követően az Arion Bank tulajdonosává vált. Az elsődleges tőke 87 %-át a Kaupskil, 13 %-át pedig az izlandi állam pénzügyi befektető társasága, az ISFI birtokolja. A Kaupskil vételi opcióval rendelkezik az állami tulajdonrész későbbi megvásárlására.

⁽³⁷⁾ Ez a szakasz a monetáris adatokat első helyen abban a pénznemben említi, amelyben a tőkét rendelkezésre bocsátották, ezt zárójelben – értelemszerűen – a megfelelő ISK vagy EUR összeg követi, ha azt az izlandi hatóságok megadták.

előzetes becslés alapján. A 2009. évi állami költségvetés ennek megfelelő összegű állami forrást különített el a pénzügyi piacok rendkívüli körülményeinek kezelése céljából. A tőkeallokáció célja az volt, hogy megfelelő garanciát nyújtson a bank működőképességére addig, amíg a feltőkésítésével kapcsolatos kérdések – ideértve a bank nyitómérlegeinek értékét, valamint a régi banknak az átadott eszközökért fizetendő kompenzáció értékelését – véglegesen meg nem oldódnak.

3.4.1.2. Tőkeinjekció és 13 %-os részesedés megtartása a régi bank hitelezőivel való elszámolás részeként

- (82) 2009. július 20-án az izlandi kormány bejelentette, hogy alapmegállapodást kötött a Kaupthing kezelőbizottságával az Új Kaupthing Bank (2009. november 21. után Arion Bank) induló tőkéjéről, valamint a két fél közötti kompenzáció alajáról. A kormány feltételesen megállapodott a Kaupthing kezelőbizottságával arról, hogy a hitelezők a bizottságon keresztül opcióhoz jussanak az Arion Bank többségi részesedésének megszerzésére annak érdekében, hogy elősegítsék a bank független fejlődését. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a kompenzációs megállapodás keretében az Arion Bank tőkéjének többségét a régi bank adná. Abban az esetben, ha a Kaupthing Bank az Arion Bank részvényeit nem jegyzi le, az új bank az állam kizárólagos tulajdonában marad.
- (83) 2009. augusztus 14-én a kormány bejelentette, hogy vállalja az Arion Bank tőkésítését 72 milliárd ISK összegű, államkötvény formájában rendelkezésre bocsátott alapvető tőkével, amellyel a bank elsődleges alapvető tőkéjének aránya megközelítőleg 12 %-os lesz. Az Arion Bank bank állami tőkésítésére 2009. október 9-én került sor, amelynek keretében a bank 2008. október 22-re visszamenőleges hatállyal 71 225 millió ISK összegű tőkeinjekcióhoz jutott a készpénzben rendelkezésre bocsátott 775 millió ISK induló tőkén felül. Az állam részvénytőkéje így 72 milliárd ISK-ra nőtt. Ezenfelül az államkötvények után járó kamat 9,2 milliárd ISK-t tett ki.
- (84) 2009. szeptember 4-én a kormány bejelentette, hogy végleges megállapodás jött létre az Arion Bank tőkésítéséről és a kompenzáció alajáról. A 2009. július 20-i alapmegállapodásnak megfelelően a megállapodás két alternatíváról rendelkezett: a régi bank (hitelezői) tulajdonszerzésével történő tőkésítésről (együttes tőkésítési megállapodás), valamint állami tulajdon melletti tőkésítésről (alternatív tőkésítési megállapodás) ⁽³⁸⁾. Az első megállapodás szerint a Kaupthing hitelezői a kezelőbizottságon keresztül az új részvénytőke lejegyzésével irányítást szerezhettek az Arion Bank felett. Mivel az Arion Bank által átvett kötelezettségek értéke meghaladta az átvett eszközök értékét, a Kaupthingnak az új részvénytőkét a régi bank saját eszközei terhére kellett befizetnie. A kompenzáció értékét 38 milliárd ISK-ban állapították meg, amelyet rendszeresen újra kellett értékelni egy bizonyos hitelportfólió későbbi teljesítménye alapján. Az állam kisebbségi tulajdonosként az Arion Bank törzsrészvényeinek 13 %-át birtokolta. Annak érdekében, hogy az FME felügyeleti jóváhagyásához szükséges, további 4 %-os járulékos tőkére vonatkozó követelményt teljesítse, az államnak 24 milliárd ISK összegű alárendelt kölcsönrel kellett hozzájárulnia az Arion Bank tőkéjéhez.
- (85) 2009. december 1-jén megállapodás jött létre egyrésről a kormány és az Arion Bank, másrésről a Kaupthing kezelőbizottsága között a Kaupthingtól az új bankhoz kerülő eszközök és kötelezettségek elszámolásáról. Ugyanezen a napon a Kaupthing kezelőbizottsága úgy döntött, hogy lehívja az együttes tőkésítési megállapodásban az Arion Bank 87 %-os részesedésének megszerzésére biztosított opciót. Az alapvető tőke fennmaradó 13 %-os részét az állam tartotta meg.

⁽³⁸⁾ Az állami tulajdon melletti megállapodás szerint – amely végül nem valósult meg – a bank az állam kizárólagos tulajdonában maradt volna abban az esetben, ha a Kaupthing kezelőbizottsága úgy dönt, hogy nem szerzi meg az irányítást az Arion Bank felett. Kompenzáció ez esetben is a Kaupthingtól járt volna az Arion Banknak, mégpedig az együttes tőkésítési megállapodásban előírttal azonos, 38 milliárd ISK értékű kompenzációs instrumentum formájában. A Kaupthing ezenkívül 2011 és 2015 között lehívható opcióhoz jutott volna az állami részesedés olyan áron történő megszerzésére, amely az államnak megfelelő mértékű megtérülést biztosít.

- (86) A Kaupthing az akvizíció ellenértékéért 66 milliárd ISK-ra értékelt vagyona terhére eszközöket ruházott át az Arion Bankra. Az ügyletet a Kaupthing készpénz, izlandi kötődésű vállalati kötvények, valamint az izlandi kormányhoz kapcsolódó szervezeteknek nyújtott jelzálog- és egyéb hitelekből álló portfólió felhasználásával bonyolította le. A 2009. október 9-ét követő állami tőkésítés később visszairásra került, amelynek keretében az Arion Bank 32,6 milliárd ISK értékű államkötvényt visszaadott az államnak, és alárendelt kötvényt bocsátott ki az állam részére 29,5 milliárd ISK értékben.
- (87) Bonyodalmak merültek fel a 12 %-os alapvető és a további 4 %-os járulékos tőkére vonatkozó megfelelési követelménnyel kapcsolatban, mivel a nem kockázatmentes eszközök Arion Bankra ruházásával a bank kockázattal súlyozott eszközállománya megnőtt. Mivel az Arion Bankot a kockázattal súlyozott eszközállomány jelentős növekedésével járó ügylettel tőkésítették fel, az együttes tőkésítési megállapodás alapján több tőkére volt szükség, mint az állami tőkésítés esetében, amelyet kizárólag államkötvényből finanszíroztak. Az államnak visszatérített forrás nagyobb arányban tartalmazott járulékos tőkére vonatkozó kötelezettséget, mint amelyre egyéb esetben lett volna szükség. Ugyanezért a Kaupthing az eredetileg megállapított 62,6 milliárd ISK (72 milliárd ISK 87 %-a) helyett 66 milliárd ISK-t fizetett a 87 %-os részvénycsomagért. Az állam az Arion-részvények 13 %-áért 12,2 milliárd ISK-t fizetett.

3.4.2. Járulékos tőkeelemek

- (88) Az állam a fentiekén túl két alárendelt kölcsönt is nyújtott az új banknak, hogy erősítse annak tőke- és likviditási pozícióját. A devizában denominált „A” instrumentum az ügylet időpontjában 29,5 milliárd ISK-nak felelt meg. A kölcsönt olyan tőkeinstrumentum formájában nyújtották, amely alapján az Arion Banknak fedezetlen alárendelt kötvényt kellett kibocsátania. A 6,5 milliárd ISK összegű „B” instrumentumot az Arion Bank arra használta fel, hogy az államnak felhalmozott eredményt (osztalékot) fizessen az együttes tőkésítési megállapodás hatálybalépéséig. Az állam által rendelkezésre bocsátott járulékos tőkeinstrumentumokra az erős tőkeszerkezet érdekében volt szükség, és azok megfeleltek az FME követelményeinek.
- (89) Az „A” instrumentum futamideje 2009. december 30-tól számított tíz év. Beépített ösztönzőket tartalmaz a kilépésre az öt év után emelt kamat formájában. Az éves kamatláb az első öt évben EURIBOR + 400 bázispont, a második ötéves periódusban EURIBOR + 500 bázispont. A „B” instrumentum feltételei azonosak, azzal az eltéréssel, hogy az első három évben a kamatláb EURIBOR + 300 bázispont.

3.4.3. Betétbiztosítás

- (90) A befektetőkártalanítási rendszerekről szóló, 1997. március 3-i 97/9/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek⁽³⁹⁾ és a betétbiztosítási rendszerekről szóló, 1994. május 30-i 94/19/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek⁽⁴⁰⁾ való megfelelés érdekében Izland elfogadta a betétbiztosításról és befektetőkártalanítási rendszerről szóló 98/1999. törvényt, amellyel létrehozta az ún. Betétesek és Befektetők Garanciaalapját (TIF), amelyet a bankok éves, az egyes bankoknál elhelyezett összes betét alapján számított hozzájárulásaiból finanszíroztak.
- (91) Az izlandi hatóságok szerint annak érdekében, hogy a lakosságot még határozottabban biztosítsa és megnyugtassa a betétek biztonságáról a válság idején, az izlandi kormány 2008. őszi bankmentő intézkedései között szerepelt a hazai kereskedelmi bankokban és takarékpénztárakban elhelyezett, a 94/19/EK betétbiztosítási irányelvet és a 97/9/EK befektetőkártalanítási irányelvet végrehajtó 98/1999. törvény hatályán kívüli betétekre vállalt kiegészítő állami fedezet.
- (92) 2008. október 6-án a Miniszterelnöki Hivatal közleményt adott ki, amely szerint Izland kormánya hangsúlyozza, hogy gondoskodik a hazai kereskedelmi bankokban és takarékpénztárakban, valamint azok fiókjaiban elhelyezett betétek teljes körű védelméről. A közleményt a jelenlegi miniszterelnök hivatala 2009 februárjában és decemberében megismételte. A közleményre ezenkívül hivatkozott az izlandi kormány által 2010. április 7-én a Nemzetközi Valutaalaphoz küldött (továbbá a Gazdasági Minisztérium és az IMF honlapján közzétett) szándéknyilatkozat,

⁽³⁹⁾ HL L 84., 1997.3.26., 22. o.

⁽⁴⁰⁾ HL L 135., 1994.5.31., 5. o.

amelyet egy másik, 2010. szeptember 13-án kelt szándéknyilatkozat megismételt. Az izlandi miniszterelnök, a gazdasági miniszter és a CBI elnöke által aláírt levél kijelenti: „Egyelőre fenntartjuk a betétesek teljes körű védelmére vonatkozó kötelezettségvállalásunkat, azonban a pénzügyi stabilitás helyreállítását követően az általános garancia fokozatos megszüntetését tervezzük.” Ezen túlmenően a 2011. évi költségvetési törvénytervezet állami garanciákkal foglalkozó szakasza lábjegyzetben hivatkozik az izlandi kormány nyilatkozatára, amely szerint az izlandi bankoknál elhelyezett betéteket állami garancia védi. ⁽⁴¹⁾

- (93) A fentieket példázza az a kijelentés is, amelyet Steingrímur Sigfússon jelenlegi gazdasági miniszter és korábbi pénzügyminiszter (2009–2011) tett az izlandi parlamentben a SpKef takarékpénztár Landsbankinn általi átvételének a költségvetést terhelő költségeiről folytatott vita során. A miniszter szerint e kérdéssel kapcsolatban szem előtt kell tartani a kormány 2008. őszi nyilatkozatát, amely szerint a takarékpénztárknál és kereskedelmi bankoknál elhelyezett valamennyi betét biztonságban van és védelmet élvez. „Munkánk minden esetben ezen [a nyilatkozaton] alapult, és sajnos igaz, hogy ez [a SpKef miatti kifizetések] az egyik legnagyobb összegű olyan számla lesz, amelyet közvetlenül az állam állt annak érdekében, hogy biztosítsa a betéteket Suðurnes valamennyi lakosa ... és a SpKef valamennyi ügyfele számára a Nyugati-fjordokban, valamint a nyugati és északnyugati területeken ... Nem tételezem fel, hogy bárki azt gondolta volna, hogy az e területeken élő betétesek a többi lakostól eltérő bánásmódban részesülnek, így e kérdésben az államnak nemigen volt választása”. ⁽⁴²⁾
- (94) Az izlandi kormány szerint a kiegészítő betétbiztosítás a tőkekorlátozások teljes visszavonása előtt megszűnik, amely az izlandi hatóságok szerint jelenleg 2013 végére várható.

3.4.4. Speciális likviditási eszköz

- (95) Az Arion Bank állami finanszírozása 72 milliárd ISK értékű repózható államkötvény átadásával került lebonyolításra a bank teljes tőkéjéért cserébe. A Kaupthing Bank azon döntése következtében, hogy lehívja a bank 87 %-os részesedésének megszerzésére szóló opcióját, e kötvények többsége ismét az államhoz került. A Kaupthing Bank a tőkéért cserébe vagyona terhére eszközöket adott át az Arion Banknak, ezzel jelentős mértékben csökkentette repózható eszközállományát, és veszélyeztette a likviditási tartalékokkal kapcsolatos felügyeleti előírásoknak való megfelelésre vonatkozó képességét. Erre tekintettel és az említett opció Kaupthing általi lehívásával összefüggésben a kormány vállalta, hogy az Arion Banknak további likviditási eszközt biztosít. A likviditási eszközt az alábbiakban ismertetett SPRON-swapmegállapodás bővítéseként alakították ki.

3.4.5. A SPRON-swapmegállapodás

- (96) A válságtörvényben kapott felhatalmazása alapján 2009. március 21-én az FME átvette az irányítást a Reykjavík Savings Bank (SPRON) felett, és betéteinek nagy részét az Arion Banknak adta át. A SPRON tulajdonában álló korlátolt felelősségű társaság jött létre a SPRON eszközeinek és biztosítéki jogainak átvételére, ideértve a SPRON követeléseivel kapcsolódó valamennyi zálogjogot, garanciát és hasonló jogot. A Drómi hf. néven létrehozott

⁽⁴¹⁾ A 2011. évi költségvetési törvénytervezet vonatkozó szakasza a http://hamar.stjr.is/Fjarlagavefur-Hluti-II/GreinargerdirogRaedur/Fjarlagafurvarp/2011/Seinni_hluti/Kafla_8.htm címen érhető el.

⁽⁴²⁾ A Hatóság nem hivatalos fordítása a Morgunblaðið című lapban (www.mbl.is) 2012. június 10-én közzétett nyilatkozat alapján.

leányvállalat átvette a SPRON-nak az Arion Bankkal szemben az átadott betétekkel kapcsolatos kötelezettségeit, és 2009. június 22-én 96,7 milliárd ISK értékű kötvényt bocsátott ki. A SPRON valamennyi eszközét, ideértve a Drómiban meglévő részesedését, fedezetként vonták be a kötvény mögé. A felek azonban eddig nem jutottak megállapodásra a kötvény után fizetendő kamat mértékéről. ⁽⁴³⁾

- (97) A 2009. július 17-én aláírt megállapodásban a kormány vállalta az Arion Bank kártalanítását a SPRON-kötvény értékéig. A felek megállapodtak továbbá arról, hogy lépéseket tesznek annak érdekében, hogy a SPRON-kötvény bevonható legyen a CBI-finanszírozás fedezeteként.
- (98) Az Arion Banknak küldött, 2009. szeptember 3-i levelében a kormány a SPRON-swapmegállapodás hatályát a SPRON-betétek kiáramlásán és a bank ezek átvételéért való kártalanításán túl kiterjesztette az FME feltételeinek teljesítéséhez szükséges likviditásra is. A levélben a kormány vállalta, hogy legfeljebb 75 milliárd ISK értékű államkötvényt bocsát rendelkezésre abban az esetben, ha a Kaupthing lehívja az Arion Bank többségi részesedésének megszerzésére szóló opcióját. A módosított eszköz rendelkezései szerint a SPRON-kötvénytől eltérő eszközök kedvezőtlenebb feltételekkel vonhatók be fedezetként. A kormány kötelezettségvállalását a 2010. szeptember 21-én az Arion Banknak kölcsönzött államkötvények fedezetként való bevonásáról létrejött megállapodás rögzítette. ⁽⁴⁴⁾ Az eszköz lejáratára 2014. december 31., amely azonos a SPRON-kötvény lejáratával. Az eszköz terhére alkalmanként minimum egymilliárd ISK hívható le. Az államkötvények kizárólag fedezetként vonhatók be a CBI által az Arion Bank likviditásának biztosításához nyújtott hitelek mögé. ⁽⁴⁵⁾

3.5. A szerkezetátalakítási terv

- (99) 2011. március 31-én az izlandi hatóságok benyújtották az Arion Bank szerkezetátalakítási tervét, majd 2011. október 26-án a terv módosítását. 2012. április 30-án aktualizált szerkezetátalakítási tervet és öt éves üzleti tervet, valamint 2012. áprilisi dátummal a belső tőke megfelelés-értékelési folyamatról (ICAAP) szóló jelentést nyújtottak be. Az ICAAP-jelentést az FME részére 2012. áprilisában nyújtották be.

⁽⁴³⁾ A felek a közöttük a kötvény kamata kapcsán felmerült vitát először az FME elé utalták. Az FME 2009. június 5-i döntése az adott körülmények között REIBOR + 1,75 % mértékű kamatot tartott indokoltnak. Döntésében az FME úgy nyilatkozott, hogy a döntést a felek kérésére félévente felülvizsgálja. A vitával azonban a felek később bírósághoz fordultak, az eljárás a jelen határozat megszüvegezésekor folyamatban van. Az Arion Bank 2011. évi éves jelentése szerint a Drómi 2009. december 2-án kelt levelében kérte, hogy az FME vizsgálja felül korábbi kamatdöntését. 2011. február 4-én az FME úgy döntött, hogy az adósságot éves kamat terhelje, amelynek mértéke az eredetileg megállapított kamatláb és az eredeti kamatfelár összege legyen az átvétel napjától 2010. június 30-ig, azt követően pedig kamatfelár nélkül az adósság teljes törlesztéséig. Az Arion Bank pert indított az FME és a Drómi ellen az FME 2011. február 4-i döntésének érvénytelenítése céljából. 2011. május 4-én a Drómi pert indított az FME és az Arion Bank ellen, amelyben elsősorban az FME valamennyi kamatdöntésének érvénytelenítését, másodsorban visszamenőlegesen más kamatláb megállapítását követelte.

⁽⁴⁴⁾ A Pénzügyminisztérium vállalta, hogy az Arion Banknak olyan államkötvényeket kölcsönöz, amelyek birtokában a bank a CBI-vel bonyolított, a CBI mindenkorai szabályainak megfelelő repóügyleteken keresztül likviditási eszközhöz juthat. Az államkötvények piaci értéke legfeljebb 75 milliárd ISK.

⁽⁴⁵⁾ Az Arion Bank a kötvényeket nem értékesítheti, és kizárólag a megállapodásban rögzített célra használhatja fel. Ha az Arion Bank a kölcsönzött államkötvények viszontbiztosítékeként a SPRON-kötvényeket használja fel, akkor 25 milliárd ISK-t díjmentesen hívhat le, az eszköz fennmaradó részére vonatkozóan pedig 1,75 %-os ellenértéket köteles fizetni azért, hogy az államkötvényeket fedezetként használhassa fel. Az Arion azonban nem fizet ellenértéket akkor, ha egyértelműen bizonyítani tudja, hogy a hitelből több mint 25 milliárd ISK a SPRON-betétek kivonásához kapcsolódik. Ha az Arion Bank hitele viszontbiztosítékeként nem a SPRON-kötvényeket használja fel, akkor az ellenérték azon hitelösszeg 3 %-ára emelkedik, amelyet kizárólag az adott biztosítékkal kapcsolatban nyújtottak. Ilyenkor az Arion további, a hitelösszeg 0,5 %-ának megfelelő külön díjat köteles fizetni minden alkalommal, amikor államkötvények felhasználására kerül sor.

- (100) A szerkezetátalakítási terv az életképesség, a tehermegosztás, valamint a versenytorzulás korlátozásának lényeges kérdéseivel foglalkozik. A szerkezetátalakítási terv szerint az Arion Bank kizárólag Izlandon végez tevékenységet, és a hagyományos egyetemes banki szolgáltatásokra összpontosít.

3.5.1. A szerkezetátalakítási terv leírása

- (101) Az izlandi hatóságok és a bank szerint az Arion Bank szerkezetátalakítása biztosítja azt, hogy ismét stabil, tőkeerős, az előírt tőke megfelelési mutatókkal rendelkező bankká váljon annak érdekében, hogy megtartsa szerepét a reálgazdaság hitelezésében. A szerkezetátalakítási tervben található információk és a Hatóság kérdéseire adott válaszok alapján ez a következő lépésekben érhető el:

- i) Hosszú távú stratégiai irány kijelölése, a tevékenység szűkítése, a kockázati kitettség korlátozása
- ii) Erős tőkepozíció és elfogadható jövedelmezőség elérése és fenntartása
- iii) Stabil likviditási pozíció fenntartása, a finanszírozási struktúra fejlesztése
- iv) A lakossági és vállalati hitelfortfóliók átalakítása
- v) A devizamérleg egyensúlyhiányának korlátozása
- vi) A fiókhálózat ésszerűsítése és a költséghatékonyság elérése

- (102) A szerkezetátalakítási terv részletesebb leírása előtt célszerű röviden ismertetni a bank véleményét arról, hogy az Arion Bank szerkezetátalakítási terve milyen módon kezeli a Kaupthing bukásához vezető hibákat. E tekintetben hangsúlyt kapott az a tény, hogy az Arion Bank tevékenysége a Kaupthing Bank belföldi tevékenységén és eszközein alapul ugyan, ettől függetlenül új bank, amely a Kaupthingtól eltérő üzleti célokkal, tulajdonosi szerkezettel, igazgatósággal és ügyvezetéssel rendelkezik. Az Arion Bank jelenlegi ügyvezetése úgy nyilatkozott, hogy nem áll módjában a Kaupthing gyenge pontjait vagy összeomlását illető feltételezésekbe bocsátkozni. Egyébként az Arion Bank elsősorban a különleges vizsgálóbizottság feljebb tárgyalt jelentésére hivatkozik a Kaupthing Bank összeomlásának okaival kapcsolatban. Másodsorban rámutatott, hogy a Kaupthing összeomlását, majd a kockázatkezelés és az irányítás FME általi értékelését követően az infrastruktúra megerősítését célzó intézkedésekre került sor.

- (103) Az Arion Bank szerint különösen két projekt kapcsolódik a bank által a fenti értékelés nyomán hozott intézkedésekhez. Az első a nagy kockázatokat és a kapcsolódó kitétségeket érinti. Megfogalmazódtak olyan állítások, hogy a Kaupthing a kapcsolódó kitétségek tekintetében rugalmasan kezelte a jogszabályokat, amely lehetővé tette számára, hogy a kapcsolatban álló vagy kapcsolt feleket a 25 %-os törvényi limitet meghaladó mértékben hitelezze. A projekt keretében az Arion Bank kiterjesztette a kapcsolatban álló felek fogalmát, és e tekintetben szigorúbb folyamatokat alkalmaz, vita esetén pedig a végső döntést az Arion Bank kockázatkezelési területe hozza. A nagy kockázat szigorú figyelemmel kísérisi és beszámolási kötelezettség alá esik, a hitelbírálati folyamat során pedig speciális jelentés készül akkor, ha a hitelezés nagy kockázatot eredményezne. A pénzügyi intézményekre vonatkozó izlandi jogszabályok válságot követő változásai jelentősen korlátozták a bankok képességét a kapcsolt felek hitelezésére. A tulajdonosok és kulcspozíciókban lévő munkavállalók hitelezése nem haladhatja meg a kockázati tőke 1 %-át, és kizárólag minőségi biztosítékok mellett történhet.

- (104) A második projekt eredményeképpen alaposabban vizsgálják a kereszttulajdonlást és a közvetett kitétségeket. A Kaupthing Bank állítólag saját részvényeinek fedezete mellett is hitelezett, ami egyértelműen kockázatos volt, emellett lehetséges, hogy az izlandi társasági törvényben rögzített korlátokat is túllépte. Az izlandi jogszabályok módosítása nyomán jelenleg egyáltalán nem lehetséges a saját részvények melletti hitelezés, valamint az olyan szerződéskötés, amely a saját részvények kockázatán alapul.

A szerkezetátalakítási terv feltételezései

(105) A szerkezetátalakítási terv az ICAAP-folyamat keretében az anyavállalatnak készül, és figyelembe veszi a leányvállalatok hatásait is. A szerkezetátalakítási terv általános és gazdasági feltételezéseken alapul, amelyek az alábbiakban ismertetett alaphelyzeti forgatókönyv és stresszhelyzeti forgatókönyv gazdasági alátámasztását képezik.

(106) A feltételezések az alábbiak:

- A bank működési környezetét továbbra is számottevő gazdasági, jogi, politikai és szabályozási bizonytalanság jellemzi, amely kihat a hosszú távú előrejelzésre. Emiatt a terv nem feltételez jelentős változást a bank tevékenységében.
- A makrogazdasági feltételezések az Arion Bank kutatási részlege által készített előrejelzésen alapulnak, amely a következő fő változókat tartalmazza:

3. táblázat

Az Arion Bank kutatási részlege által készített előrejelzés alapján

Változás az előző évhez képest (%)	2012	2013	2014
GDP-növekedés	3,0	3,9	3,5
Munkanélküliség	6,2	5,3	4,9
Infláció	5,5	6,1	5,9
Reibor (*)	4,9	5,8	5,6
Libor	0,5	0,5	0,5
Euribor	1,0	1,0	1,0
Bérek	9,2	9,7	8,4
ISK árfolyamindex (TWI) (**)	4,9	5,0	5,0

(*) A REIBOR (Reykjavík interbank offered rate) az izlandi kereskedelmi bankok és takarékpénztárak által a rövid lejáratú hitelezés során alkalmazott bankközi kamatláb.

(**) Az izlandi korona kereskedelmileg súlyozott árfolyamindexe.

- A bank feltételezéseket, ezen belül alapvető elképzeléseket ⁽⁴⁶⁾ fogalmaz meg továbbá például piaci pozíciójára, a lehetőségekre és veszélyekre, belső adatokra, valamint a piac alakulására vonatkozóan.
- Folyamatos, főként a fogyasztásnak köszönhető növekedés várható. ⁽⁴⁷⁾
- A fogyasztást továbbra is különleges intézkedésekkel ösztönzik (előrehozott nyugdíjkifizetések, devizahitelek átszámítása stb.) A lakásárak emelkedése is hozzájárul a háztartások vagyongyarapodásához. A fogyasztást emellett a munkanélküliség csökkenése is élénkíti.
- A 2008 óta tartó pénzügyi válság során a beruházások GDP-arányos volumene az elmúlt 50 évi minimum alá süllyedt, a szerkezetátalakítási időszak hátralévő részében azonban fokozatos élénkülése várható.
- A beruházási tevékenység erősödésére vonatkozó előrejelzéssel összhangban a bank arra számít, hogy a szerkezetátalakítási időszakban nőni fog az új hitelek iránti kereslet, ezzel együtt a kihelyezett hitelek állománya.
- Az import az exportnál gyorsabb ütemben nő, az előrejelzési időszak végére azonban egyensúly alakul ki.
- Az infláció mértéke és a kamatlábak központi szerepet játszanak a bank üzleti és szerkezetátalakítási tervében. ⁽⁴⁸⁾ A bank a teljes előrejelzési időszakra magas inflációval számol.
- Az előrejelzés időszakában a bank a korona átlagosan 5 %-os gyengülésével számol.
- Az Arion Bank kétségeit fejezi ki a tőkekorlátozások visszavonásával kapcsolatos stratégiát illetően, és feltételezi, hogy a korlátozások a teljes előrejelzési időszakban érvényben maradnak. ⁽⁴⁹⁾

i) Hosszú távú stratégiai irány kijelölése, a tevékenység szűkítése, a kockázati kitettség korlátozása

(107) Miután tizenhárom országban működő észak-európai bankból gyors ütemben kizárólag izlandi tevékenységet folytató bankká alakult, az Arion Bank számtalan belső és külső kihívással került szembe, amelyeket kezelnie kellett, és le kellett küzdenie. Ezek egyike volt a Kaupthingtól az Arion Bankhoz került eszközök átértékelése.

⁽⁴⁶⁾ A bank alapvető elképzelése, hogy [...].

⁽⁴⁷⁾ Annak ellenére, hogy számos nehéz kérdés még megoldásra vár, az Arion Bank szerint az izlandi gazdaság az elmúlt évben a fellendülés egyértelmű jeleit mutatta: a gazdaság a pénzügyi válság kitérése óta először növekedett, a munkanélküliségi ráta pedig csökkent.

⁽⁴⁸⁾ A bank megjegyzi, hogy 2011-ben az ISK gyengülése, az első félévben világszerte magas nyersanyagárak, valamint a szerződés szerinti béremelések egyaránt hozzájárultak az év végére kialakult 5,3 %-os inflációhoz. A következő néhány évre vonatkozó inflációs kilátások nem kedvezőek, az infláció mértéke várhatóan meghaladja a CBI 2,5 %-os célját. Az élénkülő gazdasági teljesítményre és a romló inflációs kilátásokra reagálva a CBI 2011-ben két alkalommal, összesen 50 bázisponttal, 2012 első felében pedig összesen 75 bázisponttal emelt kamatot. Az üzleti terv ennek folytatódását feltételezi 2012–2014-ben.

⁽⁴⁹⁾ Erre vonatkozóan az Arion Bank megállapítja, hogy bár az izlandi gazdaságban érzékelhetők a fellendülés jelei, számos probléma – köztük a tőkekorlátozások visszavonása – továbbra is megoldásra vár. A tőkekorlátozások visszavonása az eddigiekben lassú ütemben haladt előre, ugyanakkor a CBI 2011 márciusában liberalizációs menetrendet jelentett be, amely több, a korlátozások következő négy évben történő visszavonását célzó intézkedést tartalmaz. Ugyanabban az évben azonban az izlandi parlament úgy döntött, hogy a devizatörvényeket (együttal a tőkekorlátozásokat) 2013-ig meghosszabbítja. A parlament ezzel leszűkítette a CBI mozgásterét abban, hogy a korlátozásokat a következő két évben visszavonhassa. A devizatörvény 2012. márciusi módosításával a tőkekorlátozások inkább szigorodtak. A tőkekorlátozások visszavonásával kapcsolatos stratégia nem egyértelmű, így a bank azt feltételezi, hogy a korlátozások az előrejelzési időszakban érvényben maradnak.

Ezenkívül a bank infrastruktúráját egyszerűsíteni kellett, és a bank kénytelen volt alkalmazkodni az új gazdasági valósághoz, amelyben számos vállalat, magánszemély és háztartás hiteltörlesztési képessége jelentős mértékben leromlott.

(108) Az új bankkal szembeni számos kihívás közül sok tehát közvetlenül az alapítását kísérő körülményekhez kapcsolódott. A Kaupthing vagyonából a belföldi eszközök és kötelezettségek Arion Banknak történő átadása a bank számára kedvezőtlen kockázati kitettséget eredményezett. Működésének az új gazdasági valósághoz igazítására irányuló széles körű erőfeszítései során azonban a bank igen sikeres volt abban, hogy kockázati kitettségét kezelhető szintre mérsékelje. Ennek főbb területei az alábbiak voltak:

- A nem teljesítő hitelek adósságrendezése. ⁽⁵⁰⁾
- A devizaméreg egyensúlyhiányának csökkentése. ⁽⁵¹⁾
- A nagy és kapcsolt ügyfelek hitelkoncentrációjának mérséklése. ⁽⁵²⁾
- A tőkeszint emelése. ⁽⁵³⁾
- A lekötött betétállomány bővítése, alternatív finanszírozási források biztosítása. ⁽⁵⁴⁾
- A fogyasztói árindex (CPI) egyensúlyhiánya miatti inflációs kockázat csökkentése. ⁽⁵⁵⁾

(109) A bank 2010-ben kijelölte hosszú távú stratégiai irányát. Az Arion Bank szerint ügyfélportfóliója már a célként kitűzött nagyhitelezői szerepnek megfelelően alakul, és a bank úgy véli, hogy teljes körűen megvalósíthatja a banki modellnek ezt a típusát.

(110) A bank szervezeti felépítése a megalakítása óta egyszerűsödött ⁽⁵⁶⁾, a bevezetett vállalatirányítási normák pedig biztosítják a közzétételt, az átláthatóságot és jobb elszámoltathatóságot. Kibővült a támogató részlegek, különösen a kockázatkezelési részleg szerepe és feladatköre. Ez a független és központosított részleg közvetlenül a vezérigazgatónak alárendelve működik. A vezérigazgató és az Igazgatóság feladata a bank tevékenységére vonatkozó kockázatvállalási hajlandóság meghatározása és közlése. A kockázatvállalási hajlandóság limitekben és célszámokban fejeződik ki, amelyeket a kockázatkezelés kísér figyelemmel, megállapításairól pedig rendszeresen beszámol a vezérigazgatónak és az Igazgatóságnak.

(111) Az FME az Arion Bankot jelölte ki arra, hogy átvegye a Reykjavík Savings Bank (SPRON) valamennyi betéti kötelezettségét. 2009 áprilisában a bank megszerezte a Mýrasýsla Savings Bankot (SPM), egyúttal annak valamennyi

⁽⁵⁰⁾ A hitelállomány átalakítására irányuló erőfeszítések eredményeképpen a nem teljesítő hitelek aránya a teljes állományon belül 2010 vége és 2011 vége között 37 %-ról 13 %-ra csökkent. A nem teljesítő adósságok szanálása terén tett előrelépés jelentős mértékben csökkenti a hitelállomány könyvi értékének megállapításával kapcsolatos bizonytalanságot.

⁽⁵¹⁾ A devizaméreg egyensúlyhiánya 2008 végén a bank szavatoló tőkéjének 300 %-a volt, amely 2011 végére a szavatoló tőke 30 %-ára csökkent.

⁽⁵²⁾ 2009 végén a bank [...] olyan csoporttal állt kapcsolatban, amelynek állománya egyenként meghaladta a bank szavatoló tőkéjének 10 %-át. E csoportok állománya összesen a szavatoló tőke 175 %-át tette ki. 2011 végén a bank [...] 10 % feletti csoporttal állt kapcsolatban, amelyek állománya összesen a szavatoló tőke 87 %-át tette ki.

⁽⁵³⁾ 2009 és 2011 között a szavatoló tőke összértéke 20,7 milliárd ISK-val nőtt.

⁽⁵⁴⁾ 2009 vége és 2011 vége között a lekötött betétek aránya 10 %-ról 23 %-ra bővült.

⁽⁵⁵⁾ A CPI egyensúlyhiánya 2009 végén a bank szavatoló tőkéjének –17 %-a volt, amely 2011 végére a szavatoló tőke +9 %-ára változott.

⁽⁵⁶⁾ Az FME 2008. októberi beavatkozása után strukturális változásokra került sor. A belső ellenőrzési és megfelelőségi területeket megerősítették, a privát banki szolgáltatások a vagyongazdálkodással, a treasury szolgáltatások pedig a tőkepiaci szolgáltatásokkal egyesültek. Az új stratégiai irányt követve, a bank új ügyvezetésének 2011 őszi kinevezésével a szervezeti felépítés ismét számottevően módosult annak érdekében, hogy jobban tükrözze és támogassa a bank új stratégiáját, egyszerűsítse a bank működését, és erősítse a részlegek közötti szinergiákat.

eszközét és egyes kötelezettségeit, így a betétállományt is. ⁽⁵⁷⁾ E műveletek révén a bank 22 000 új ügyfelet szerzett meglévő fiókhálózata bővítése nélkül.

(112) 2011. december 22-én az Arion Bank megszerezte a korábbi Kaupthing Jelzálogpiaci Intézményi Befektetői Alapot (KMIF), amely ma Arion Bank Jelzálogpiaci Intézményi Befektetői Alap (AMIIF) néven működik. ⁽⁵⁸⁾

(113) 2012-ben a bank egyesül kizárólagos tulajdonában álló leányvállalatával a, Verdis értékpapír-letétkezelővel. [...]

ii) Erős tőkepozíció és elfogadható jövedelmezőség elérése és fenntartása

(114) A 4. táblázatban látható, hogy az Arion Bank az alapítása óta nyereséges, 10,5–16,7 %-os sajáttőke-arányos nyereséggel.

4. táblázat

2009–2011. évi pénzügyi áttekintés és előrejelzés a 2012–2014. évre

(Az adatok az anyavállalatra vonatkoznak. A leányvállalatok hatása az egyéb bevételek között jelenik meg. Millió ISK.)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nettó kamatbevétel	14 258	24 440	25 480	[...]	[...]	[...]
Változás a hitelek értékelésében	9 642	29 722	20 037	[...]	[...]	[...]
Jutalékbevétel	3 914	3 379	4 454	[...]	[...]	[...]
Nettó pénzügyi eredmény	13 460	– 5 681	1 223	[...]	[...]	[...]
Egyéb bevételek	1 713	1 047	4 364	[...]	[...]	[...]
Bevétel összesen	42 988	52 908	55 559	[...]	[...]	[...]
Működési költségek	– 13 133	– 14 226	– 15 791	[...]	[...]	[...]

⁽⁵⁷⁾ Az SPM hónapok óta pénzügyi nehézségekkel küzdött, és hitelezőivel a csődtörvény szerinti egyezségi megállapodást kívánt kötni, mivel tőkeegyelelési mutatója nem érte el a törvényi minimumot. Ezek a törekvések azonban nem vezettek eredményre, így 2009. április 3-án megállapodás jött létre az SPM és az Új Kaupthing között, amely alapján az Új Kaupthing megvásárolta az SPM valamennyi eszközét, ezen belül annak az izlandi Bogarnes-ban található fiókját, valamint az SPM leányvállalatait, köztük az észak-izlandi Afl és Ólafsfjörður (SPÓL) takarékpénztárakat. Egyúttal a megállapodás alapján az Új Kaupthing átvette az SPM egyes kötelezettségeit is, ezen belül a betéteket és a hiteleket. Ugyanezen a napon az FME az SPM eszközeinek és kötelezettségeinek eladásáról döntött. Az FME döntése nem jelent tőkeinjekció, kötelezettségvállalás vagy nyilatkozat formájában végrehajtott kormányzati beavatkozást. Ezenkívül a bank és az izlandi hatóságok is megerősítették a Hatóságnak, hogy ebben az összefüggésben az állam nem vállalt pénzügyi kötelezettséget. Az FME 2009. április 3-i döntése a <http://www.fme.is/media/akvardanir/3-april-2009.pdf> címen érhető el.

⁽⁵⁸⁾ Az ügylet hátterében az áll, hogy a Kaupthing 2006 és 2008 között négy sorozatban bocsátott ki fedezett kötvényeket, amelyekre a Kaupthing leányvállalata, a KMIF vállalt garanciát. A KMIF közreműködésével a Kaupthing több mint 120 milliárd ISK értékű, izlandi lakóingatlanokat terhelő jelzáloghitelekből álló portfóliót birtokolt. A Kaupthing jelzálog-portfóliójának nagy részét a fedezett kötvények finanszírozták. A 2011. december 22-i megállapodás értelmében a jelzálog-portfóliót az Arion Bank vette át. Az ügyletet többségében egy 117,7 milliárd ISK értékű kötvénycsomag akvizíciója finanszírozta, miután az Arion Bank a fedezettkötvény-program keretében átvállalta a Kaupthing kötelezettségeit. Az Arion Bank véleménye szerint az AMIIF megszerzése nem minősül sem "normál" akvizíciónak, sem a szerkezetátalakításhoz kapcsolódó akvizíciónak. Az akvizíció a bank létrehozásához kapcsolódott, de az AMIIF nem az alapításkor került az Arion Bankhoz. Az átadás előtt az Arion Bank szolgáltatásokat nyújtott a hitelfelvevőknek, a hitelek felett viszont nem rendelkezett ellenőrzéssel. Az alaphoz jelzáloghitellel rendelkező hitelfelvevők ugyanakkor feltételezték, hogy az Arion Bank ügyfelei. Az átadást követően a hiteleket az Arion Bank birtokolja. A fenti ügylet a Kaupthing és az Arion Bank között jött létre az izlandi állam közreműködése és kötelezettségvállalása nélkül.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Értékvesztés	- 14 470	- 23 067	- 26 582	[...]	[...]	[...]
Nettó adózás előtti eredmény	15 384	15 614	13 186	[...]	[...]	[...]
Adók, banki adó	- 2 414	- 2 897	- 2 692	[...]	[...]	[...]
Nettó eredmény	12 971	12 717	10 494	[...]	[...]	[...]
Saját-tőke-arányos nyereség (ROE)	16,7 %	13,4 %	10,5 %	[10–20] %	[5–15] %	[5–15] %
Nettó kamatkülönbözet	...	...	3,6 %	[...] %	[...] %	[...] %
Költség-jövedelem arány	...	...	44,8 %	[...] %	[...] %	[...] %

- (115) 2009–2011-ben a nem rendszeres tételek nagymértékben befolyásolták az eredménykimutatást, különösen a hitelek értékelésének változása tekintetében. Az izlandi hatóságok tájékoztatást adtak a régi banktól átvett hitelek és diszkontok teljes állományáról. ⁽⁵⁹⁾ Az átadott hitelek névértéke összesen 1 230 milliárd ISK, könyv szerinti értéke 459 milliárd ISK volt. A teljes diszkont így megközelítőleg 771 milliárd ISK-t tett ki. Amikor a körülmények lehetővé tették, a hiteleket átértékeltek, ami a 4. táblázatban jelzett értékelési változásokat eredményezte a hiteleknél. ⁽⁶⁰⁾ A szerkezetátalakítási időszak fennmaradó részében azonban az előrejelzés szerint nem várható jelentős változás a hitelek értékelésében. A bank jövedelmezősége így a továbbiakban nem függ ettől a nem rendszeres tételtől.
- (116) Az Arion Bank működési engedélyének kiadását az FME az alapvető tőke esetében 12 %-os, a teljes tőkére vonatkozóan 16 %-os tőkekövetelmény (tőke megfelelési mutató) teljesítéséhez kötötte. A bank tőkepolitikája, hogy erős szavatoló tőke fenntartásával stresszhelyzetben is támogassa az üzletfejlesztést és a szavatoló tőkére vonatkozó követelmények teljesítését. A bank hosszú távú tőketervezése jelenleg az alapvető tőke esetében [...] %-os, a teljes tőkére vonatkozóan [...] %-os minimális irányadó tőke megfelelési mutatóra épül. A bank tőkepozíciója 2009–2011-ben fokozatosan erősödött, egyaránt meghaladva az FME tőkekövetelményeit és a bank belső céljait. 2011 végén a bank tőke megfelelési mutatója 20,5 %, ezen belül alapvető tőkénének aránya 15,7 %-os volt.

5. táblázat

Tőke megfelelési mutatók 2009–2011 végén és előrejelzés a 2012–2014. évre

(Az adatok az anyavállalatra vonatkoznak. A leányvállalatok hatása az egyéb bevételek között jelenik meg. Millió ISK.)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Alapvető tőke	88 302	98 715	106 459	[...]	[...]	[...]
Járulékos tőke	29 543	26 257	32 105	[...]	[...]	[...]
Tőke összesen	117 845	124 972	138 564	[...]	[...]	[...]

⁽⁵⁹⁾ Ezek a hitelek jelzáloghitelekre és magánszemélyeknek nyújtott egyéb hitelekre, valamint vállalatoknak nyújtott hitelekre csoportosíthatók. A diszkont mértéke változó a hitelek típusától és attól függően, hogy azok koronában vagy devizában denomináltak.

⁽⁶⁰⁾ A hitelek értékelésében azonban a 4. táblázatban jelzettel nagyobb mértékű növekedés történt 2009–2011-ben, mivel az állomány 38 milliárd ISK értékű részét a kompenzációs instrumentum céljára különítették el. A kompenzációs instrumentum lezárására 2011 első negyedévében, a Kaupthingtól az Arion Bankhoz került eszközök és kötelezettségek értékelési résének teljes kiegyenlítését követően került sor.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kockázattal súlyozott eszközök	685 702	678 563	675 998	[...]	[...]	[...]
Alapvető tőke aránya	12,9 %	14,5 %	15,7 %	[15–20] %	[15–20] %	[15–20] %
Tőke megfelelési mutató	17,2 %	18,4 %	20,5 %	[20–25] %	[20–25] %	[20–25] %

- (117) A bank értékelése alapján a 2012. áprilisi ICAAP-jelentés szerint a kockázati kitettség fedezete [...] milliárd ISK összegű tőkét igényel. A bank szavatoló tőkéje [...] milliárd ISK, így [...] milliárd ISK tőkepufferrel rendelkezik. A jelenlegi, kockázattal súlyozott összeg alapján ez [...] %-os tőke megfelelési mutatóval egyenértékű.
- (118) Az Arion Bank eddigi politikája értelmében 2013-ig nem fizet osztalékot. A politika kizárólag az FME közreműködésével módosítható és csak akkor, ha az Arion Bank és az FME közösen megállapítja, hogy az izlandi gazdaságban fenntartható fordulat következett be.

iii) Stabil likviditási pozíció fenntartása, a finanszírozási struktúra fejlesztése

- (119) A likviditást illetően az FME előírja, hogy a bank a betétek legalább 20 %-ának megfelelő fedezett likviditási tartalékkal, valamint a látra szóló betétek 5 %-ának megfelelő készpénztartalékkal rendelkezzen. Ezenkívül a CBI is szabályokat állapít meg a hitelintézetek likviditására vonatkozóan ⁽⁶¹⁾, amelyek alapján a hitelintézetek likvid eszközeit és kötelezettségeit típus és lejárat szerint sorolják be, és a kockázatnak megfelelően súlyozzák. A hitelintézeteknek hónapon belül, egy hónapon túl és legfeljebb három hónapig kell a kötelezettségeket meghaladó értékű likvid eszközzel rendelkezniük. A szabályok stressztesztet is előírnak, amelynek során a különböző tőkeelemeket diszkontálják, feltételezve egyrészt azt, hogy valamennyi kötelezettséget lejáratkor meg kell fizetni, másrészt azt, hogy az egyéb kötelezettségeket, például a betétek egy részét rövid határidőre vagy azonnal kell megfizetni.
- (120) A bank 2011–2012. évi likviditási rátáit az alábbi grafikon mutatja. A bank egyértelműen megőrizte stabil likviditási pozícióját, túlteljesítve az FME követelményeit mind a készpénztartalék, mind az általánosabb fedezett likviditási tartalék aránya tekintetében. A bank 2012–2014. évre szóló tervei [...]–[...] %-os készpénztartalék és [...]–[...] %-os likviditási ráta fenntartásával számolnak. A bank ezenkívül megfelelt a CBI likviditási szabályainak is, mivel év végi – egy hónapon túli és legfeljebb három hónapos – likviditási rátája 2009–2011-ben 1,5–2,1 % között mozgott.

1. ábra

Az Arion Bank likviditási rátái 2011–2012-ben

[Az Arion Bank FME-szabályok szerinti likviditási rátáinak ábrája]

Az értékek a szakmai titoktartás érdekében nem jelennek meg]

- (121) Annak ellenére, hogy a Bazel III likviditási követelményei egyelőre nem kötelezőek, az Arion Bank önkéntesen megkezdte a likviditásfedezeti mutató (LCR) ⁽⁶²⁾ e szabályok szerinti figyelemmel kísérését, és 2011 végén [...] %-os LCR értéket mutatott ki.
- (122) Az Arion Bank finanszírozásában nagy arányt képviselnek a betétek, de történtek intézkedések a finanszírozás fedezett kötvények kibocsátásán keresztüli diverzifikálására. 2011 novemberében az FME engedélyezte az Arion Bank számára a jogszabály szerinti fedezett kötvények kibocsátását. A 2012 februárjában lebonyolított program keretében 1 milliárd EUR értékű fedezett kötvény kibocsátására került sor. A forrásból az Arion Bank jelzáloghitelvezését finanszírozzák. Emlékeztetni kell arra, hogy 2011 végén az Arion Bank megvásárolta a KMIIF jelzáloglapot, ezzel átvette a fedezett kötvények után 127 milliárd ISK összegben fennálló kötelezettséget, és a továbbiakban a fedezett kötvények kibocsátójaként járt el. A bank számítása szerint a fedezett kötvények belföldi piacon történő kibocsátása kielégíti a bank refinanszírozási igényeit, és biztosítja a forrást a 2012–2016 közötti időszak új hiteleihez.

⁽⁶¹⁾ Lásd a CBI 2006. április 25-i 317. szabálykönyvét a likviditási rátákról, amely a <http://www.sedlabanki.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=4713> címen érhető el.

⁽⁶²⁾ Az LCR előírja a bankok számára, hogy jó minőségű likvid eszközállománnyal rendelkezzenek, amely stresszhelyzeti forgatókönyv esetén is 30 napra elegendő a nettó pénzáramlás fedezetéhez. Az LCR irányadó értéke tehát 100 %.

iv) A lakossági és vállalati hitelfortfóliók átalakítása

- (123) Az izlandi pénzügyi szektor egyik legfontosabb feladata a lakossági és vállalati adósság szerkezetátalakítása volt. Ez összetett és érzékeny kérdés, amellyel kapcsolatban számos pénzügyi, gazdasági és etikai szempontot kell mérlegelni.
- (124) Az Arion Bank beadványa szerint kiemelt fontosságú a hitelállomány átalakítása, a bank pedig úgy véli, hogy vezető szerepet tölt be a vállalati és lakossági adósság rendezésében, és e tekintetben jó eredményeket ért el. A bankon belül 2009-ben vállalati stabilizációs részleget szerveztek, ezenkívül vagyongazdálkodó társaságok jöttek létre a végrehajtás alá vett eszközök kezelésére. A bank számos személyre szabott megoldást vezetett be annak érdekében, hogy segítse a háztartásokat és magánszemélyeket adósságuk kezelésében.
- (125) Azoknál a vállalati ügyfeleknél, akik nem tudták teljesíteni kötelezettségeiket, a bank adósságrendezési folyamatot indított. Ennek célja, hogy a fizetéseképtelen társaságok fizetőképességének és mérlegének helyreállításával lehetővé tegye számukra tevékenységük folytatását és azt, hogy hozzájáruljanak a gazdaság fejlődéséhez. 2011 végéig 986 társaság vett részt a bank vállalati stabilizációs programjában, amelyből 871 esetben született megállapodás. A bank véleménye szerint az adósságállomány szerkezetátalakítása 2012 végére nagyrészt befejeződik.
- (126) A lakossági hitelek szerkezetátalakítását illetően több mint 14 000 magánszemély ügyfél használta ki a bank adósságrendezési csomagjait, ezen belül a speciális adósságcsökkentő programot. A bank emellett 2010 végén adósságkezelési tanácsadó szolgáltatást indított magánszemély ügyfelei számára. A bank fontosnak tartotta ezt a megoldást a nehéz adósságrendezési ügyek magas számára tekintettel. A bank a lakossági adósságállomány szerkezetátalakítását 2012-ben tervezi befejezni.
- (127) Az adósságrendezési programok célja az eszközminőség javítása. A nem teljesítő hitelek aránya 2010 vége és 2011 vége között 37 %-ról 13 %-ra csökkent. 2011 végén a hitelállomány 56 %-a minősült teljesítőnek, 18 %-a megfigyelés alatt állt, 13 %-a rosszul teljesítő és 13 %-a nem teljesítő hitel volt.

v) A devizamérleg egyensúlyhiányának korlátozását célzó intézkedések

- (128) A hitelfortfólióban található devizahitelek devizában denominált és törlesztett, valamint devizában denominált és ISK-ban törlesztett hitelek lehetnek. A devizában denominált és törlesztett hiteleknél az ügyfelek devizabevételt, míg a devizában denominált és ISK-ban törlesztett hitelek esetében ISK-bevételt generálnak. A bank devizamérlegének egyensúlyhiánya főként az ISK-ban törlesztett résznek köszönhető. 2010 és 2011 során a bank eredményesen mérsékelte devizamérlegének egyensúlyhiányát. Az egyensúlyhiány 2012-ben tovább mérséklődik, miután a bank a magánszemélyeknek nyújtott devizahiteleket ISK-ra váltja, valamint lépéseket tesz annak érdekében is, hogy a korlátozott devizabevétellel rendelkező társaságokat hiteleik ISK-ra váltására ösztönözze. A devizahitelek körüli jogi bizonytalanság továbbra is fennáll, a bank azonban az ISK-ban törlesztett devizahitelek miatti egyensúlyhiány mérséklésére törekszik, és 2012 végére meg kíván felelni a CBI erre vonatkozó követelményeinek.

vi) A fiókhálózat ésszerűsítése és a költséghatékonyság elérése

- (129) Az Arion Bank véleménye szerint az izlandi piacon a hasonló gazdaságokhoz mérten túl sok bank működik. A bankoknak csökkenteni kell költségeiket, ha versenyképesek akarnak maradni. Az Arion Bank a költségek szabályozására törekszik, és véleménye szerint vezető szerepet tölt be a pénzügyi szektor rendkívül szükséges racionalizálásában.
- (130) Az Arion Bank létszámcsökkentéssel és a fiókhálózat racionalizálásával ésszerűsítette üzleti tevékenységét. 2011 márciusában a fiókhálózat racionalizálása három reykjavíki fiók összevonásával befejeződött. A bank összesen 15 fiókot zárt be, a fennmaradó 24 fiókot pedig költséghatékonyak tartja, amelyek továbbra is magas színvonalon

képesek kiszolgálni az ügyfelek igényeit. A fenti változásokkal kapcsolatban a bank 2011-ben mintegy 10 %-kal csökkentette létszámát. A költségek szigorú szabályozása mellett a költség-jövedelem arány anyavállalati szinten 45 %-ra csökkent 2011-ben, 2012–2014-ben pedig kismértékben tovább javul [...] %-ra.

3.5.2. Életképesség alaphelyzeti forgatókönyv és stresszhelyzeti forgatókönyv esetén

- (131) A szerkezetátalakítási terv az ICAAP-jelentésre hivatkozással stresszhelyzeti forgatókönyvet tartalmaz, amely az Arion Bank hosszú távú életképességét vizsgálja különböző forgatókönyvek és kockázati kitettségek esetén.

3.5.2.1. Az alaphelyzeti forgatókönyv

- (132) Az alaphelyzetet a fent bemutatott szerkezetátalakítási terv és az alapját képező feltételezések alkotják.

3.5.2.2. A stresszhelyzeti forgatókönyv

- (133) A szerkezetátalakítási terv tartalmaz egy stresszhelyzeti forgatókönyvet is, amelyben az alaphelyzetre a tartós mély recesszióra (PDR) vonatkozó feltételezéseket alkalmazzák az FME iránymutatása alapján. A stresszteszt célja, hogy megvizsgálja a bank nyereségének, hitelvesztésének, tőkekövetelményeinek, rendelkezésre álló tőkéjének, tőkepufferének és likviditási pozíciójának alakulását kedvezőtlen gazdasági körülmények között. Az eltérés abban áll, hogy a 2009. évi PDR-forgatókönyvben szereplő feltételezések jelenleg a 2012. évre vonatkoznak, és így tovább. A feltételezéseket az alábbi 6. táblázat foglalja össze.

6. táblázat

Főbb feltételezések a tartós mély recesszió forgatókönyvében (*)

	%		
	2012	2013	2014
GDP-növekedés	– 16,0	– 3,9	– 2,8
Munkanélküliségi ráta	10,6	16,6	16,9
Infláció	9,7	0,1	0,3
REIBOR	10,0	7,0	8,0

(*) Ez a forgatókönyv további kedvezőtlen feltételezéseken alapul. A lakásárak 2012-ben 10 %-kal, 2013-ban 18 %-kal, 2014-ben pedig 16 %-kal esnek. 2012-ben a lakossági betétek 30 %-a, a vállalati betétek 20 %-a, és a hitelintézeti betétek 80 %-a kiáramlik. 2012–2014-ben a jutalékbevételek 50 %-kal marad el az alaphelyzetben feltételezettől. A hitelekre képzett értékvesztés 1–3 %-kal, a hitelezési kamatkülönbözet pedig 0,5–1 %-kal csökken, míg a betéti kamatkülönbözet 0,5–1 %-kal nő. A működési kiadások 10 %-kal magasabbak az alaphelyzethez képest. A korona árfolyama gyengül, amelyet a kereskedelmiileg súlyozott index (TWI) 2013-ban 4 %-os, 2014-ben 11 %-os emelkedése kísér.

- (134) A stresszforogatókönyv háttérét annak a gazdasági környezetnek a nem valószínű, de feltételezhető változásai adják, amelyben a bank működik. A bank jövedelmezőségét határozottan kedvezőtlenül érintik a tartós mély recesszió forgatókönyvében feltételezett súlyos körülmények, mivel jelentősen csökkentik a bank sajáttőke-arányos nyereségét. ⁽⁶³⁾ Ezzel együtt a bank kismértékű nyereséget termel, és miután hitelállománya és kockázattal súlyozott eszközállománya egyidejűleg csökken, tőkepozícióját nem érik kedvezőtlen hatások ⁽⁶⁴⁾. A bank likviditási pozíciója szintén lényegesen a minimumkövetelmények felett marad.

- (135) Az ICAAP-jelentés 2011. december 31-i adatok alapján készült. Fő megállapítása, hogy a bank értékelése szerint a kockázati kitettség fedezete [...] milliárd ISK összegű tőkét igényel az I. és II. pillér alapján. A kockázattal súlyozott eszközállomány (RWA) 16 %-a [...] milliárd ISK-nak felel meg. A bank szavatoló tőkéje [...] milliárd ISK, így [...] milliárd ISK tőkepufferrel rendelkezik. A tőkeértékelés a stresszel összefüggő tényezőket, ezen belül a bank

⁽⁶³⁾ A ROE 2012-ben [0–5] %-ra, 2013-ban [0–5] %-ra, 2014-ben [5–10] %-ra esik vissza.

⁽⁶⁴⁾ A bank tőkeemgfelelési mutatója 2012-ben [20–25] %, 2013-ban [20–25] %, 2014-ben [25–30] % lesz.

hitelállományára gyakorolt hatást veszi figyelembe. Az ICAAP-jelentés szerint a banki kockázatértékelés alapvető feladata a bankot érintő valamennyi lényeges kockázat azonosítása, értékelése és mérése, amelynek során a kockázatokat a következő négy osztályba sorolják: hitelkockázat (ideértve a koncentrációs kockázatot is), piaci kockázat, működési kockázat és egyéb kockázatok (ezen belül likviditási kockázat, üzleti kockázat, politikai és jogi kockázat). A 7. táblázat a tőkeértékelés során figyelembe vett kockázati tényezőket mutatja be.

7. táblázat

Az ICAAP szerinti tőkeértékelési eredmények (milliárd ISK)

	ICAAP 2011.12.31.
Tőkekövetelmény (I. pillér)	(...)
Egyetlen ügyfélhez kötődő koncentrációs kockázat	(...)
Ágazati koncentrációs kockázat	(...)
Banki könyv kamatláb kockázata	(...)
Árfolyamkockázat C,D,E osztály	(...)
Adóhatósági kockázat	(...)
Értékelési kockázat – nem jegyzett részvények	(...)
Értékelési kockázat – hitelállomány	(...)
II. pillér szerinti tőkeértékelés	(...)
Teljes tőkemegfelelési értékelés (I. + II. pillér)	(...)
RWA 16 %-a	(...)
Szavatoló tőke összesen	(...)
Tőkepuffer	(...)

- (136) Az ICAAP-jelentés megállapítja, hogy bár jelentős eredményeket sikerült elérni az ügyfeleknek nyújtott, devizában denominált hitelek és az ISK-ban denominált betétek közötti nagy egyensúlyhiány mérséklésében, további lépések szükségesek a fennmaradó egyensúlyhiány 2012. évi megszüntetése érdekében. 2011 végén az egyensúlyhiány még mindig meghaladta a jogszabályi limitet, így a CBI felmentésére volt szükség. A devizapiaci egyensúlyhiány mérséklését célzó stratégiája keretében a bank egyrészt rendszerszerűen ISK-ra váltja az ISK-jövedelemmel rendelkező ügyfeleknek nyújtott devizahiteleket, másrészt az egyensúlyhiányt a CBI-vel kötött megállapodásokkal és az izlandi ügyfelekkel végrehajtott devizacserékkel fedezi.

- (137) A likviditási kockázat a bankot érintő kockázati tényezők közül az egyik legfontosabb. Ez abból származik, hogy a hitelek lejáratát a betétek lejáratánál későbbre esik. Stratégiája keretében a bank szoros figyelemmel kíséri likviditási pozícióját és a kötelezettségek oldalán a lejárat meghosszabbítására törekszik azáltal, hogy körültekintően vizsgálja a betétek ragadóságát ⁽⁶⁵⁾, valamint a finanszírozás diverzifikációját. A bank belső követelményei szerint a fedezett likviditási ráta a betétállomány értékének legalább [...] %-a, a minimális készpénztartalék pedig [...] %-a, vagy az FME követelményeinél valamivel magasabb, amely a fedezett likviditási ráta esetében 20 %, a készpénztartalék esetében 5 %. A fenti 1. ábrán látható, hogy a bank adatai lényegesen jobbakk az FME követelményeinél és a belső referenciaértékeknél is. A bank likviditási stresszteszt keretében vizsgálta betétállományát, amelyben a betéteket ragadóságuk alapján hét csoportba sorolja. A tőkekorlátozások azonnali visszavonását feltételezve a bank fedezett likviditási rátája [...]. A készpénztartalék [...]. A bank azonban vészhelyzeti terveket dolgozott ki egy lehetséges finanszírozási válság kezelésére, így többek között [...].

3.5.3. Exitstratégia, az állami tartozás visszafizetése

- (138) Az előzőekben leírtaknak megfelelően a járulékos tőkeelemek futamideje 2009. december 30-tól számítva 10 év. Az ellentételezés mértéke a beépített emelési záradék szerint 5 év (azaz 2014) után az EURIBOR felett 400 bázispontról 500 bázispontra nő. Az izlandi hatóságok szerint az emelés célja, hogy ösztönözze a bankot a tőkerész ezt követő visszafizetésére.
- (139) Az államnak az Arion Bankban megmaradó 13 %-os részesedését illetően a pénzügyi vállalkozásokban birtokolt állami részesedéseket az izlandi állam pénzügyi befektető társasága, az ISFI kezeli ⁽⁶⁶⁾. A 2012. évi állami költségvetésben a kormány felhatalmazást kapott a takarékpénztárakban jelenleg meglévő állami részesedés értékesítésére, azonban egyelőre nem született döntés a három nagy kereskedelmi bank állami tulajdonrészének értékesítéséről. Az illetékes miniszterek ugyanakkor munkacsoportot hoztak létre, amelynek keretében a kereskedelmi bankokban meglévő részesedések értékesítési lehetőségeit vizsgálják. A kormány jelezte, hogy nem tervezi a Landsbankinnban meglévő részesedését a bank részvénytőkéjének kétharmada alá csökkenteni, ugyanakkor az Arion Bankban és az Íslandsbankiban birtokolt tulajdonrészét hamarosan eladásra kínálhatja, vagy – ha a többségi tulajdonosok az eladás mellett döntenek – a bankok egészével együtt értékesítheti bizonyos feltételek teljesülése esetén.
- (140) A speciális likviditási eszköz 2014. december 31-ig áll rendelkezésre, amely egybeesik a SPRON-kötvény lejáratával.

4. A HIVATALOS VIZSGÁLATI ELJÁRÁS MEGINDÍTÁSÁNAK INDOKLÁSA

- (141) Az eljárás megindításáról szóló határozatában a Hatóság előzetesen megállapította, hogy az izlandi államnak az Arion Bank tőkésítésére irányuló intézkedései, valamint a likviditási eszköz az EGT-megállapodás 61. cikke szerinti állami támogatásnak minősülnek. Ezen túlmenően nem zárhatta ki, hogy a betétbiztosítás állami támogatással járt együtt. A Hatóság a jelen határozatában alkot végleges véleményt az intézkedésekről, amelyek továbbra is összefüggenek a folyamatban lévő értékeléssel.
- (142) Az eljárás megindításáról szóló határozatban értékelt intézkedések összeegyeztethetőségét illetően a Hatóság úgy ítélte meg, hogy végleges véleményt csak szerkezetátalakítási terv alapján alkothat, amelyet nem nyújtottak be azt megelőzően, hogy a Hatóság a hivatalos vizsgálati eljárást 2010. december 15-én megindította. A Hatóság különösen amiatt adott hangot a támogatás összeegyeztethetőségével kapcsolatos kétségeinek, hogy több mint egy évvel az Arion Bank létrehozását követően sem állt rendelkezésre szerkezetátalakítási terv.

⁽⁶⁵⁾ A betétek ragadósága a betétek múltbeli stabilitását és várható viselkedését jellemzi.

⁽⁶⁶⁾ Az ISFI a 88/2009. törvénnyel létrehozott, független igazgatóság irányítása alatt, a pénzügyminiszternek alárendelten működő állami szerv. Az ISFI-nek az alapítását követő 5 éven belül teljesítenie kell feladatait. Az ISFI az állam pénzügyi vállalkozásokban birtokolt részesedéseit a jogszabályoknak, a helyes kormányzás elveinek és a helyes üzleti gyakorlatnak, valamint az állam tulajdonosi politikájának megfelelően kezeli. Célja a dinamikus belföldi pénzügyi piac helyreállítása, egyúttal a tényleges piaci verseny elősegítése és az átláthatóság biztosítása minden olyan döntésben, amely a pénzügyi tevékenységekkel kapcsolatos állami szerepvállalást érinti.

4.1. Az érdekelt felek észrevételei

- (143) A régi bank hitelezői nyilatkozatot juttattak el a Hatósághoz, amelyben hangsúlyozták, hogy érdekelt félnek kell tekinteni őket, továbbá jelezték annak lehetőségét, hogy a későbbiekben további észrevételeket nyújtanak be.

4.2. Az izlandi hatóságok észrevételei

- (144) Az izlandi hatóságok elfogadják, hogy az Új Kaupthing Bank (jelenleg Arion Bank) létrehozása kapcsán hozott intézkedések állami támogatásnak minősülnek. Az izlandi hatóságok véleménye szerint azonban az intézkedések összeegyeztethetők az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján, mivel szükségesek, arányosak és megfelelőek az izlandi gazdaságban bekövetkezett komoly zavar megszüntetéséhez. Az izlandi hatóságok véleménye szerint a meghozott intézkedések minden tekintetben megfelelnek a Hatóság állami támogatásra vonatkozó iránymutatásaiban rögzített elveknek. Emellett úgy vélik, hogy a támogatás szükséges, és azt csak a minimálisan szükséges összegben nyújtották.
- (145) Az izlandi hatóságok hangsúlyozzák továbbá, hogy a Kaupthing Bank korábbi tulajdonosai teljes részesedésüket elveszítették és nem kaptak állami kártérítést, továbbá azt, hogy a támogatás kialakítása megfelelő ahhoz, hogy minimalizálja a negatív hatások áterjedését a versenytársakra, valamint azt, hogy a hitelek feltételei (a járulékos tőkeelemek) összemérhetők a piaci feltételekkel.
- (146) Az izlandi hatóságok szerint a betétbiztosítás nem minősül állami támogatásnak.

4.3. Az izlandi hatóságok kötelezettségvállalásai

- (147) Az izlandi hatóságok számos kötelezettséget vállaltak, amelyek többsége a versenynek az értékelt támogatás által okozott torzulásaival kapcsolatos. E kötelezettségvállalásokat a melléklet tartalmazza.

II. ÉRTÉKELÉS

1. AZ ÁLLAMI TÁMOGATÁS FENNÁLLÁSA

- (148) Az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy:

„Ha e megállapodás másként nem rendelkezik, összeegyeztethetetlen az e megállapodásban foglaltak érvényesülésével az EK-tagállamok vagy az EFTA-államok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a szerződő felek közötti kereskedelmet.”

- (149) Az alábbiakban a Hatóság a következő intézkedéseket ⁽⁶⁷⁾ értékeli:

- az izlandi állam által az új banknak juttatott induló működő tőke,
- az új bank (ideiglenes) teljes állami tőkésítése,
- 13 %-os állami tulajdonrész megtartása azt követően, hogy a részvénytőke 87 %-át a Kaupthing hitelezői szerezték meg,
- az új banknak alárendelt kölcsöntőke formájában az állam által juttatott járulékos tőkeelemek.

A fenti intézkedéseket a határozat a továbbiakban a „tőkésítési intézkedések” kifejezéssel említi. Ezenkívül a Hatóság a következőket értékeli:

- a speciális likviditási eszközről szóló megállapodást,
- a SPRON-swapmegállapodást,
- az izlandi kormány nyilatkozatát az izlandi bankokban elhelyezett hazai betétek teljes körű biztosításáról.

⁽⁶⁷⁾ Részletes leírásuk a jelen határozat 3. fejezetében található.

1.1. Állami források fennállása

- (150) Mint azt a Hatóság az eljárás megindításáról szóló határozatban előzetesen megállapította, a tőkésítési intézkedéseket egyértelműen az izlandi államkincstár által biztosított állami forrásokból finanszírozzák. Az Arion Bank rendelkezésére álló likviditási eszköz is egyértelműen tartalmaz állami forrást. A SPRON-swapmegállapodással kapcsolatban az állam vállalta azt a kockázatot, hogy a SPRON/Drómi eszközei nem biztosítanak elegendő fedezetet a SPRON átadott kötelezettségeire (betétjeire). Lényegében a megállapodás garantálta a hiány pótlását, amely állami források (lehetséges) átadásával jár.
- (151) A betétbiztosítással kapcsolatban a Hatóság előzetesen kiemeli, hogy értékelése a fenti kiegészítő betétbiztosításra terjed ki, amely lényegében az izlandi kormány azon nyilatkozataiban áll, hogy a hazai kereskedelmi bankokban és takarékpénztárakban, valamint azok fiókjaiban elhelyezett betétek teljes körű védelmet élveznek.
- (152) Az értékelés nem érinti a Hatóság véleményét arról, hogy a 98/1999. törvény, az izlandi kormány intézkedései, valamint a TIF a pénzügyi válság alatt összegegyeztethetőek voltak-e az EGT jogával és különösen a 94/19/EK irányelvvel. A 97/9/EK és a 94/19/EK irányelv végrehajtása tekintetében a Hatóság véleménye az, hogy amennyiben az intézkedések állami támogatásnak minősülnek, az állami források felhasználása az EGT jogának való megfelelés érdekében nem ad okot aggodalomra az EGT-megállapodás 61. cikke alapján. A jelen határozat ezért az említett intézkedéseket nem érinti.
- (153) Az eljárás megindításáról szóló határozatban a Hatóság kijelentette, hogy tovább vizsgálja azt, hogy az izlandi állam fenti nyilatkozatai kellően pontosak, határozottak, feltétel nélküliek és kötelező erejűek-e ahhoz, hogy állami források elkötelezésének minősüljenek. ⁽⁶⁸⁾ E feltételek teljesülésének értékelésében a Hatóság megállapítja, hogy a nyilatkozatok állami forrásra vonatkozó visszavonhatatlan kötelezettségvállalást jelentenek, amelyet alátámaszt az a tény, hogy az izlandi állam minden rendelkezésére álló eszközzel a betétesek védelmére törekedett: nemcsak a betétesek besorolását módosította a fizetésektől szembeni követeléseket illetően (ez nem járt állami források felhasználásával), hanem egyértelműen jelezte az is, hogy a betéteseket nem érheti veszteség. Ezenkívül a hazai kereskedelmi bankokban és takarékpénztárakban elhelyezett valamennyi betétre vállalt általános állami garancia abban is különbözik az EGT jogán alapuló betétbiztosítási rendszerektől, hogy a védelem összege korlátlan, ugyanakkor az intézkedést kihasználó bankok ahhoz pénzügyileg nem járulnak hozzá.
- (154) Az izlandi kormánynak a saját nyilatkozatával kapcsolatos értelmezését szemléltetik a pénzügyi szektorban 2008 októbere óta végrehajtott állami beavatkozások, amelyeket a nyilatkozatban tett ígéretek teljesítésének szándéka motivált. A beavatkozások keretében a pénzügyi vállalkozások betétjeinek védelmét szolgáló olyan intézkedésekre került sor, mint a három kereskedelmi bank megalapítása, a SPRON betétjeinek áthelyezése az Arion Bankhoz, a Straumur betétjeinek áthelyezése az Íslandsbankihoz, 5 takarékpénztárnak a Sparisjóðabanki Íslandsban elhelyezett betétjeinek CBI általi átvétele, a Byr Savings Bank által kezelt betétek áthelyezése a Byr hf.-hez, a Keflavík Savings Bank által kezelt betétek áthelyezése a SpKefhez, valamint az állami garancia a SpKef betétjeiért a Landsbankinnal történő kényszeregysülést követően.
- (155) Az izlandi hatóságok több, a Hatóság által jelenleg vizsgált, az előzőekben részben említett állami támogatási ügyben kifejtették, hogy az adott esetben választott intézkedés jelentette a legkisebb pénzügyi terhet az izlandi állam számára abban, hogy a betétesek teljes körű védelmére tett ígéretét teljesítse.
- (156) A fentiek fényében a Hatóság úgy véli, hogy kötelező erejű, pontos, feltétel nélküli és határozott intézkedés van érvényben. Ennek alapján a Hatóság megállapítja, hogy az izlandi államnak a betétek teljes körű védelmére vonatkozó nyilatkozatai az EGT-megállapodás 61. cikke értelmében állami források elkötelezésének minősülnek.

⁽⁶⁸⁾ Ezzel kapcsolatban lásd a Törvénytörvény T-425/04., T-444/04., T-450/04. és T-456/04. sz., Franciaország és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2010. május 21-én hozott ítéletének (EBHT 2010., II-02099. o.) 283. pontját, valamint Mengozzi főtanácsnoknak a Bouygues-társaságok C-399/10. sz. fellebbezési ügyében benyújtott indítványának 47. pontját, amely az említett feltételeket túlzottan szigorúnak tartja az állami támogatás megállapításához.

1.2. Bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése

1.2.1. Előny

- (157) A támogatási intézkedéseknek először is olyan előnyöket kell biztosítaniuk az új bank számára, amelyek révén az mentesül az egyébként a költségvetését terhelő költségek alól. Az eljárás megindításáról szóló határozatban foglalt előzetes következtetéssel összhangban a Hatóság fenntartja azt a véleményét, hogy a tőkésítési intézkedések mindegyike előnyt biztosít az új bank számára, mivel a rendelkezésre bocsátott tőkéhez a bank állami beavatkozás nélkül nem jutott volna hozzá.
- (158) Annak megállapításában, hogy egy vállalkozásba például tőkeinjekció útján történő befektetés előnnyel jár-e, a Hatóság a piactudományi befektető elvét alkalmazza, és értékeli, hogy az állami szervhez hasonló méretű magánbefektető a szokásos piaci feltételek mellett végrehajtotta volna-e a befektetést. ⁽⁶⁹⁾ A nehéz helyzetbe került bankok javára hozott tőkésítési intézkedéseket illetően a pénzügyi válság kitörése óta mind az Európai Bizottság – a pénzügyi válság kezdete óta számos ügyben ⁽⁷⁰⁾ –, mind a Hatóság ⁽⁷¹⁾ általában azt a megközelítést alkalmazta, hogy a 2008 ősze óta a pénzügyi piacokat jellemző kaotikus és bizonytalan helyzetre tekintettel a bankok állami feltőkésítése állami támogatásnak minősül. Ez az általános megfontolás különösen érvényes az izlandi pénzügyi piacokra a 2008–2009 közötti időszakban, amikor a teljes rendszer összeomlott. A Hatóság ennél fogva úgy véli, hogy a tőkésítési intézkedések az Arion Bank számára előnyt biztosítottak attól függetlenül, hogy az új bank tőkéjének 87 %-át végül a – nagyrészt magánszektorbeli – hitelezők szereztek meg. A magánszektor az Arion Bank tőkésítésében való közreműködés során kizárólag a régi bank hitelezői képviselték, akik kizárólag veszteségük csökkentésére törekedtek. ⁽⁷²⁾
- (159) Hasonló megfontolások érvényesek a speciális likviditási eszközre, amelynek kialakítására olyan állami segítségnyújtási intézkedéscsomag keretében került sor, amelynek célja az volt, hogy a csődbe ment bankok tevékenységét új alapítású bankokban állítsa helyre, továbbá a csődbe ment bankok hitelezőit arra ösztönözze, hogy az új bankokban részesedést szerezzenek. Az állam nyilvánvalóan azért avatkozott be, mert nem volt egyértelmű, hogy az Arion Bank a piacon elegendő likviditáshoz juthat-e. Ennél fogva az állam nem magánbefektetőként, hanem a magánbefektetők helyett járt el, akik nem vállalták, hogy pénzügyi vállalkozások számára hitelezzenek. A Hatóság ezért megerősíti az eljárás megindításáról szóló határozatban foglalt előzetes következtetését, és úgy véli, hogy a speciális likviditási eszköz az Arion Bank számára előnyt biztosított.
- (160) A SPRON betétjeinek átadását és a Drómi által kibocsátott kötvények kifizetését (a SPRON-swappmegállapodást) illetően a Hatóság kedvezően veszi figyelembe azt, hogy a teljes ügylet célja, hogy az Arion Bank kizárólag az átvett kötelezettségek összegével azonos kompenzációhoz jusson. Az állam vállalja azonban annak kockázatát, hogy a Drómi-kötvény értéke elmarad az átadott betétek értékétől, valamint a hiány pótlásának kötelezettségét. Ezért elmondható, hogy az Arion Bank azon túl, hogy a kötvény után járó kamat formájában bevételre tesz szert, goodwill és piaci részesedés megszerzésére válik képessé anélkül, hogy kockázatot vállalna. A Hatóság megállapítja, hogy ez előnynek minősül. ⁽⁷³⁾
- (161) Végül a Hatóságnak értékelnie kell azt is, hogy a kiegészítő betétbiztosítás előnyt biztosít-e az Arion Banknak és általában az izlandi bankoknak. E tekintetben a Hatóság megállapítja, hogy amikor az izlandi hatóságok első ízben nyilatkoztak a betétekre vállalt garanciáról, akkor nem volt teljesen egyértelmű, hogy ez a gyakorlatban hogyan

⁽⁶⁹⁾ Lásd például a Törvényeszköz T-228/99. sz. *WestLB kontra Bizottság* ügyben hozott ítéletét (EBHT 2003., II-435. o.).

⁽⁷⁰⁾ Lásd például a Bizottságnak az NN 51/2008. sz. *Kezességvállalási program bankok számára, Dánia* ügyben hozott 2008. október 10-i határozatának 32. pontját, valamint a Bizottságnak a C 10/2008. sz. *IKB* ügyben hozott 2008. október 21-i határozatának 74. pontját.

⁽⁷¹⁾ Lásd a Hatóság 2009. május 8-i 205/09/COL határozatát a pénzügyi stabilitás és a reálgazdaság számára történő hitelezés elősegítése céljából az alapvetően stabil bankok átmeneti feltőkésítésére irányuló programról (Norvégia), amely a <http://www.eftasurv.int/?1=1&showLinkID=16694&1=1> címen érhető el.

⁽⁷²⁾ Ezzel összefüggésben lásd az Európai Bizottság hasonló érvelését, amelyet a C 4/10 (korábbi NN 64/09) sz. a Trèves (Franciaország) vállalkozás számára nyújtott támogatás ügyben hozott bizottsági határozatban alkalmazott a nehéz helyzetben lévő vállalkozásban szerzett beszállítói részesedésekkel kapcsolatban.

⁽⁷³⁾ A megállapítást nem érinti a Drómi-kötvényben részes felek között a kötvény hozamát illetően kialakult nézeteltérés és jogvita.

kivitelezhető, így különösen az, hogy a beavatkozás milyen hatással járna arra a bankra, amely nem képes teljesíteni a betéteseivel szembeni kötelezettségeit. Az eddigiek alapján az ilyen bankot vélhetően hagyják csődbe menni, azonban az izlandi állam – például a betétek más bankhoz helyezésével és az eszközhiány pótlásával – gondoskodik a betétek teljes kifizetéséről, így arról, hogy a betétesek mindig teljes összegben férhessenek hozzá betéteikhez.

- (162) A Hatóság megítélése szerint másodlagos jelentőségű, hogy az állam pontosan hogyan teljesíti a hazai betétekre vállalt korlátlan garanciát. A lényeges mozzanat az, hogy az állam kötelezettséget vállalt a korlátlan mértékű beavatkozásra akkor, ha egy bank nem fizeti ki a betéteket.
- (163) A Hatóság véleménye szerint a korlátlan garancia előnyben részesítette az Arion Bankot: először is – a korlátlan állami garancia és az ebből adódó erős biztonsági háló formájában – számottevő versenyelőnyt biztosít az alternatív befektetési lehetőségekkel és szolgáltatásokkal szemben. Ezt mutatja például a gazdasági miniszter nemrég kiadott jelentése, amely a következőkről számol be: „Az izlandi pénzügyi vállalkozások jelenleg védett környezetben, tőkekorlátozások és általános betétbiztosítás mellett működnek. Ilyen körülmények között a bankbetét gyakorlatilag az egyetlen biztonságos megoldás az izlandi megtakarítók számára.”⁽⁷⁴⁾
- (164) Másodszor egyértelműnek látszik, hogy betétbiztosítás nélkül az Arion Bank az elődjénél könnyebben kerülhetett volna nehéz helyzetbe a tömeges betétkivonás miatt⁽⁷⁵⁾. A banknak – hogy a kockázatot kompenzálja – valószínűleg magasabb kamatot kellett volna fizetnie a betétgyűjtéshez vagy akár betétállománya megtartásához akkor, ha az izlandi állam nem vállalja a korlátlan kiegészítő betétbiztosítást. Ennek megfelelően a Hatóság megállapítja, hogy a betétbiztosítás előnyt jelent a bank számára.

1.2.2. Szelektivitás

- (165) Másodszor, a támogatási intézkedésnek szelektívnek kell lennie annyiban, hogy „bizonyos vállalkozásokat vagy bizonyos áruk termelését” előnyben részesíti. A tőkésítési intézkedések, a likviditási eszköz és a SPRON-swapmegállapodás szelektív intézkedések, mivel kizárólag az Arion Bank számára előnyösek.
- (166) Ezenfelül mivel az állami támogatás olyan helyzetekben is szelektív lehet, amelyekben egyes gazdasági ágazatok előnyöket élveznek, míg mások nem, a Hatóság szelektívnek tekinti az olyan állami betétbiztosítást is, amely a teljes izlandi bankszektor számára előnyös. Ezt a megállapítást támasztják alá a fenti megfontolások is, amelyek szerint a bankokat előnyben részesítik más olyan vállalkozásokkal szemben, amelyek a pénz megtakarítására és befektetésére kínálnak lehetőséget.

1.3. A verseny torzítása és a szerződő felek közötti kereskedelemre gyakorolt hatás

- (167) Az intézkedések erősítik az Arion Bank pozícióját annak Izlandon és más EGT-államokban működő versenytársaival vagy lehetséges versenytársaival szemben. Az előzőekben leírtaknak megfelelően az Arion Bank a pénzügyi piacokon végez tevékenységet, amelyek az EGT-n belüli nemzetközi verseny szempontjából nyitottak. Bár az izlandi pénzügyi piacok jelenleg – főként a tőkekorlátozások miatt – meglehetősen elszigeteltek, az ország továbbra is rendelkezik határokon átnyúló kereskedelemmel és potenciállal, a kereskedelem pedig a tőkekorlátozások megszűnésével várhatóan bővülni fog. Ez alapján valamennyi értékelt intézkedés torzítja a versenyt és hatással van az EGT-megállapodásban részes szerződő felek közötti kereskedelemre.⁽⁷⁶⁾

⁽⁷⁴⁾ A gazdasági miniszternek az izlandi parlamenthez benyújtott 2012. márciusi jelentése az izlandi pénzügyi rendszer jövőbeli struktúrájáról, 9.6. fejezet, elérhető a <http://eng.atvinnuvegaraduneyti.is/media/Acrobat/Future-Structure.pdf> címen.

⁽⁷⁵⁾ A Hatóság ezzel kapcsolatban megemlíti a CBI elnökének a bank 2010 második felére vonatkozó pénzügyi stabilitási jelentésében foglalt észrevételét, amely szerint „a pénzügyi intézmények tőkésítetttségét jelenleg a tőkekorlátozások és a kormány betétbiztosításról szóló nyilatkozatai védik”. Lásd <http://www.sedlabanki.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=8260>, 5. o. Lásd ezenkívül a Bizottságnak az NN 48/2008. sz. Kezességvállalási program bankok számára, Írország ügyben hozott határozatának 46. és 47. pontját: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/comp-2008/nn048-08.pdf; valamint az NN 51/2008. sz. Kezességvállalási program bankok számára, Dánia ügyben hozott határozatát: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/comp-2008/nn051-08.pdf.

⁽⁷⁶⁾ Ezzel kapcsolatban lásd a 730/79. sz. *Phillip Morris kontra Bizottság* ügyet (EBHT 1980., 2671. o.).

1.4. Következtetés

- (168) A Hatóság a fentiek alapján arra a következtetésre jut, hogy az izlandi államnak az új bank tőkésítésére irányuló intézkedései, továbbá a likviditási eszköz, a betétbiztosítás és a SPRON-swapmegállapodás az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében állami támogatással járnak.

2. ELJÁRÁSI KÖVETELMÉNYEK

- (169) A 3. jegyzőkönyv I. része 1. cikkének (3) bekezdése értelmében „az EFTA Felügyeleti Hatóságot az észrevételei megtételéhez szükséges időben tájékoztatni kell a támogatás nyújtásának vagy módosításának tervéről (...). Amíg ebben az eljárásban végső határozat nem születik, az érintett állam a tervezett intézkedéseket nem hajtja végre.”
- (170) Az izlandi hatóságok a végrehajtást megelőzően nem értesítették a Hatóságot az eljárás megindításáról szóló határozattal érintett támogatási intézkedésekről. A Hatóság ez alapján arra a következtetésre jut, hogy az izlandi hatóságok nem tettek eleget a 3. jegyzőkönyv I. része 1. cikkének (3) bekezdésében foglalt kötelezettségeiknek. A támogatási intézkedések ezért jogszerűtlenek voltak. Az SPM Arion Bank általi akvizíciójával kapcsolatban a Hatóság nem állapította meg, hogy az állami támogatással járt volna, meg kell azonban jegyezni, hogy a Hatóság szerkezetátalakítási iránymutatásának 41. bekezdése értelmében, valamint az állami támogatás versenyellenes felhasználásának elkerülése érdekében versenyben álló tevékenységet folytató bank akvizíciót kizárólag rendkívüli körülmények között, a Hatóság tájékoztatásával hajthat végre.

3. A TÁMOGATÁS ÖSSZEEGYEZTETHETŐSÉGE

- (171) A Hatóság előzetesen megjegyzi, hogy bár az Arion Bank új, 2008-ban létrehozott jogi személy, belföldi tevékenységét tekintve egyértelműen a Kaupthing Bank gazdasági jogutódja abban az értelemben, hogy a két társaság között gazdasági folytonosság áll fenn. Mivel az Arion Bank 2008 őszétől folytatott gazdasági tevékenysége a támogatás nélkül nem lett volna lehetséges, a Hatóság a bankot nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak tekinti.
- (172) Ezenkívül az értékelt intézkedések egyben mentő- és szerkezetátalakítási intézkedések is. Az eljárás megindításáról szóló határozat megállapítja, hogy a Hatóság valószínűleg összeegyeztethető megmentési támogatásként ideiglenesen jóváhagyta volna az intézkedéseket, ha azokról végrehajtásukat megelőzően tájékoztatást kap, mielőtt az intézkedésekről szerkezetátalakítási terv alapján alkot végleges véleményt. Mivel azonban a kellő időben nem kapott tájékoztatást, a Hatóság hivatalos vizsgálati eljárást kezdeményezett, és szerkezetátalakítási terv benyújtását írta elő. A fentiek szerint az intézkedések végső összeegyeztethetősége attól függ, hogy a szerkezetátalakítási terv teljesíti-e a Hatóságnak a nehéz helyzetben lévő vállalkozásoknak nyújtott állami támogatásokkal kapcsolatos iránymutatásaiban foglalt feltételeket.

3.1. Az összeegyeztethetőség értékelésének jogalapja: Az EGT-megállapodás 61. cikkének (3) bekezdése és a Hatóság szerkezetátalakítási iránymutatása

- (173) A nehéz helyzetben lévő vállalkozásoknak nyújtott állami támogatások értékelése általában az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján történik, a Hatóság azonban a megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján engedélyezheti egy „tagállam vagy EFTA-állam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére nyújtott” állami támogatást. A banki iránymutatás 8. fejezetével⁽⁷⁾ összhangban a Hatóság megerősíti, hogy a joggyakorlatnak és az Európai Bizottság döntéshozatali gyakorlatának megfelelően az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján szűken kell értelmezni azt, hogy mi minősül egy EFTA-állam gazdaságában bekövetkezett komoly zavarnak.

⁽⁷⁾ Lásd a Hatóság állami támogatásokról szóló iránymutatásainak VIII. részét: A pénzügyi válságra vonatkozó ideiglenes szabályok. Az állami támogatásokról szóló szabályoknak a pénzügyi intézetek vonatkozásában a jelenlegi pénzügyi világválsággal összefüggésben tett intézkedésekre történő alkalmazása. Elérhető a <http://www.eftasurv.int/?1=1&showLinkID=16604&1=1> címen.

- (174) Az izlandi hatóságok az előzőekben részletezett módon kifejtették, hogy Izland pénzügyi rendszere 2008 októberében rendszerszintű válságba került, amelynek következtében vezető bankjai és takarékpénztárai néhány napon belül összeomlottak. Az összeomlott pénzügyi intézmények együttes piaci részesedése az izlandi pénzügyi piac legtöbb szegmensében meghaladta a 90 %-ot. A nehézségek az ország devizája iránti bizalom megrendülésével jártak együtt. A pénzügyi válság igen súlyosan érintette az izlandi reálgazdaságot. Bár a válság kitörése óta több mint három év telt el, az izlandi pénzügyi rendszer továbbra is sérülékeny. Annak ellenére, hogy a helyzet 2008 óta jelentősen enyhült, az intézkedéseket egyértelműen az izlandi gazdaságban bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére hozták.
- (175) Ebből adódóan a Hatóság úgy ítéli meg, hogy az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontját a vizsgált esetre alkalmazni kell.

A szerkezetátalakítási iránymutatás alkalmazása

- (176) A Hatóságnak az állami támogatásokkal kapcsolatban a pénzügyi szektor életképességének helyreállítására és a jelenlegi válságban hozott szerkezetátalakítási intézkedéseknek az állami támogatási szabályok alapján történő értékelésére vonatkozó iránymutatása ⁽⁷⁸⁾ (a továbbiakban: a szerkezetátalakítási iránymutatás) rögzíti a jelenlegi válságban a pénzügyi intézmények szerkezetátalakítására vonatkozó állami támogatási szabályokat. A szerkezetátalakítási iránymutatás szerint egy pénzügyi intézmény szerkezetátalakítása akkor egyeztethető össze az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontjával, ha a jelenlegi pénzügyi válsággal összefüggésben megfelel az alábbi feltételeknek:
- i) a bank életképességének helyreállításához vezet;
  - ii) a kedvezményezett részéről elégséges saját hozzájárulást tartalmaz (tehermegosztás);
  - iii) elégséges intézkedéseket tartalmaz a versenytorzulás korlátozására.
- (177) A Hatóság ennél fogva az alábbiakban az Arion Bankra vonatkozóan benyújtott szerkezetátalakítási terv alapján értékeli a felsorolt feltételek teljesülését, így azt, hogy az előzőekben leírt támogatási intézkedések összeegyeztethető szerkezetátalakítási támogatásnak minősülnek-e.

3.2. Az életképesség helyreállítása

- (178) A szerkezetátalakítási támogatás elsődleges célja, hogy helyreállítsa a támogatás kedvezményezettjének hosszú távú életképességét; annak értékelése, hogy ez szerkezetátalakítási támogatással megvalósítható-e, fontos szempont a támogatás összeegyeztethetőségének megállapításában.
- (179) A fentiek szerint az izlandi gazdaságban a 2008. őszi események nyomán kialakult kaotikus helyzet, a tőkekorlátozások és hasonló rendkívüli intézkedések jelenléte, az átalakuló szabályozási környezet, valamint a makrogazdasági kilátások, amelyek az utóbbi időben tapasztalt stabilizáció ellenére – különös tekintettel az euróövezet elhúzódó gazdasági nehézségeire – továbbra is bizonytalanok, megnehezítik egy bank nyereséges működtetését és hosszú távú életképességének biztosítását. A Hatóság előzetesen hangsúlyozza, hogy ezt a megfontolást szem előtt kell tartani az alábbi értékelés során.

⁽⁷⁸⁾ A pénzügyi szektor életképességének helyreállítása és a jelenlegi válságban hozott szerkezetátalakítási intézkedéseknek az állami támogatási szabályok alapján történő értékelése. A Hatóság által 2009. november 25-én a VII. fejezet (A pénzügyi válságra vonatkozó ideiglenes szabályok) keretében elfogadott, a pénzügyi válságra vonatkozó 2012. évi iránymutatással bővített változat. Elérhető a Hatóság honlapján: <http://www.eftasurv.int/media/state-aid-guidelines/Part-VIII—Return-to-viability-and-the-assessment-of-restructuring-measures-in-the-financial-sector.pdf>.

- (180) A szerkezetátalakítási iránymutatás 2. szakasza rögzíti, hogy az EGT-államnak átfogó és részletes szerkezetátalakítási tervet kell benyújtania, amely teljes körűen ismerteti az üzleti modellt, és helyreállítja a bank hosszú távú életképességét. A szerkezetátalakítási iránymutatás 10. bekezdése előírja, hogy a szerkezetátalakítási tervnek meg kell határoznia a bank nehézségeit előidéző okokat és a bank saját gyengeségeit, továbbá vázolnia kell azt, hogy a javasolt szerkezetátalakítási intézkedések hogyan szüntetik meg a bank alapvető problémáit.
- (181) Az előzőekben leírtak szerint az Arion Bank nehézségeit előidéző okok szerepelnek mind a szerkezetátalakítási tervben, mind a különleges vizsgálóbizottság jelentésében, amely a bank alapításának körülményeit és elődjének problémáit vizsgálja. A jelentés a jogelőd bank szintjén meghatározott fő okok között említi a túlzott és fenntartatlan bővülést, a bank tulajdonosainak tőkeáttételét, a kockázatkonzentrációt, a rossz tőkeellátottságot, valamint a bankoknak az izlandi gazdasághoz viszonyított méretét. A Kaupthing Bank jelentős egyedi kitettségekkel rendelkezett, és tulajdonosainak hitelezésével jelentős kockázatot vállalt. Ezenkívül döntően a rövid lejáratú nagybani finanszírozásra támaszkodott.

Az életképességet célzó szabályozói intézkedések

- (182) Az Arion Bank szerkezetátalakítási terve a bank fent meghatározott gyengeségei közül sokra kiterjed, ennek ellenére a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a Kaupthing bukása és az izlandi pénzügyi szektor összeomlása több, kifejezetten Izlandra jellemző okra is visszavezethető, amelyek az ország kis méretével, valamint a különleges vizsgálóbizottság által feltárt szabályozói és felügyeleti hiányosságokkal kapcsolatosak. Az Arion Bank hosszú távú életképessége bármely más izlandi bankéhoz hasonlóan ezáltal nemcsak a bankszintű intézkedésektől függ, hanem attól is, hogy a szabályozói és felügyeleti hiányosságokat megszüntették-e.
- (183) Ezzel kapcsolatban a Hatóság kedvezően veszi figyelembe a szabályozási és felügyeleti keretrendszerben az izlandi hatóságok által végrehajtott, a mellékletben bemutatott módosításokat.
- (184) Először is az FME hatásköre és kompetenciái kibővültek, többek között a jelentős egyedi kitettséggel és az ezekkel összefüggő kockázatokkal kapcsolatos új feladatkörökkel, ami a Hatóság véleménye szerint a pénzügyi összeomlás egyik okát kezeli.
- (185) Másodszor a magas tőke megfelelési mutatóra vonatkozó átmeneti követelményeknek és a fedezetképzésre vonatkozó számos rendelkezésnek, így különösen a saját részvény fedezete melletti hitelezés tilalmának célja, hogy az izlandi bankok ne építhessenek ismét gyenge tőkepozíciót. A Hatóság úgy ítéli meg, hogy ezek az intézkedések hozzájárulnak az izlandi bankok ellenálló képességéhez.
- (186) Harmadszor a hatóságok több intézkedést hajtottak végre az igazgatók és igazgatósági tagok jogosultságaival és javadalmazásukkal kapcsolatban. Ezenfelül szigorúbb szabályokat vezettek be a kapcsolt felek (például a tulajdonosok) hitelezésére vonatkozóan, az FME továbbá indokolt esetben megtilthatja egy bank számára bizonyos tevékenységek folytatását. Módosultak a külső és belső könyvvizsgálat szabályai is, például lerövidült az az időtartam, ameddig egy külső könyvvizsgáló egy adott bank megbízásából dolgozhat. A Hatóság kedvezően veszi figyelembe, hogy ezen intézkedések célja a korábbi események megismétlődésének megakadályozása a tulajdonosok és vezető beosztású tisztségviselők tekintetében, továbbá azt, hogy az intézkedésekkel fokozottabban figyelemmel kísérhetők a külső kockázatok; a bankok életképességét fenyegető kockázatokat mindkettő mérsékli.
- (187) Negyedszer az izlandi hatóságok szerint az FME már említett lehetőségét a banki tevékenységek korlátozására indokolja az izlandi kereskedelmi bankoknak a válságot megelőző intenzív betétgyűjtése, amely a jelek szerint legalábbis gyorsította bukásukat. Ezenkívül a Hatóság meglátása szerint a likviditásra és a devizamérlegre

vonatkozó új szabályok ⁽⁷⁹⁾ bizonyos mértékig korlátozzák a bankok lehetőségét arra, hogy aránytalanul nagy mennyiségű külföldi betétet gyűjtsenek, ha ez a bankok tevékenységét instabillá és a deviza- és likviditási kockázatokkal szemben sérülékennyé tenné. A Hatóság üdvözli az izlandi hatóságoknak a szabályozási hiányosságok kezelésére e téren tett lépéseit.

Az Arion Bank szerkezetátalakítási terve

- (188) A szerkezetátalakítási tervet és a bank szintjén hozott intézkedéseket illetően az Arion Bank lényegében egy hagyományosabb banki modellhez tért vissza, és az izlandi piacon folytatott nagyhitelezői tevékenységre összpontosít. A banki finanszírozás forrásait döntően az ügyfélbetétek és a részvénytőke adja, a hitelfelvétel pedig fokozatosan nő, elsősorban fedezett kötvények formájában.
- (189) Ezenkívül a fentiek szerint az Arion Bank – a Kaupthinghoz képest – alapításától kezdve lényegesen kisebb tőkeáttételű, és mivel a nagybani adósság többsége a Kaupthing vagyonában maradt, a szerkezetátalakítási terv szerint csak igen korlátozott mértékben kell a nemzetközi piacon felvett fedezetlen hitelből refinanszíroznia. Ugyanezért a bank mérlegalkalmazkodásának kérdése lényegében már 2008 októberében megoldódott. A Hatóság mindazonáltal egyetért az Arion Bank és az izlandi hatóságok értékelésével azoknak a szerkezetátalakítási tervben vázolt intézkedéseknek a szükségességéről, amelyek a bank tevékenységének az új gazdasági valóságához igazodó szűkítését, valamint a kockázati kitettség csökkentését érintik. Az intézkedésekkel kezelt hiányosságok (a nagy kockázatok és a kapcsolódó kitétségek koncentrációja, a devizamérleg jelentős egyensúlyhiánya stb.) nagyrészt a régi banktól származnak. Az Arion Bank jövőbeni életképessége szempontjából kiemelten fontos, hogy ezeket a hiányosságokat a szerkezetátalakítási terv megfelelően kezelje.
- (190) A nagybani piacokon történő refinanszírozás lett a Kaupthing bukásának egyik oka. Az Arion Bank finanszírozási forrásai az eddigiekben nagyrészt a betétekből és a részvénytőkéből származtak, a szerkezetátalakítási terv szerint azonban a betétek teljes kötelezettségállományon belüli aránya kismértékben, 68 %-ról 61 %-ra csökken többek között a bank saját betéti bázisának elemzése alapján. Az Arion Bank a különbséget a hazai piacon kibocsátott fedezett kötvényekből tervezi pótolni. Emlékeztetni kell arra, hogy az Arion Bank engedélyt kapott fedezett kötvények kibocsátására, amelyet követően 1 milliárd EUR értékű fedezett kötvény-programot hajtott végre. 2012 februárjában az Arion Bank lebonyolította a fedezett kötvények első kibocsátását, amelynek keretében 2,5 milliárd ISK értékben bocsátott ki kötvényt, majd 2012 májusában lebonyolította a nem indexált, fix hozamú fedezett kötvények első kibocsátását 1,2 milliárd ISK értékben. ⁽⁸⁰⁾ A szerkezetátalakítási időszak hátralévő részében a bank többféle típusú kötvény, többek között fedezett kötvények és elsőbbségi fedezetlen kötvények kibocsátását tervezi.
- (191) A Hatóság úgy ítéli meg, hogy az izlandi hatóságok által közölt tények alapján a bank finanszírozási helyzete a szerkezetátalakítási időszak végéig stabil marad. A betétgaranciával és a tőkekorlátozásokkal kapcsolatos bizonytalanság, valamint az (állam)adósság-piacok kérdéses jövőbeni alakulása miatt a Hatóság nem tudja megállapítani,

⁽⁷⁹⁾ A CBI devizamérlegre vonatkozó új szabályai 2011. január 1-jén léptek hatályba. A szabályok célja, hogy a devizamérleg meghatározott limiteken belül tartásával korlátozzák az árfolyamkockázatot. A szabályok előző változatához képest az egyik legfontosabb változás, hogy az egyes devizákban a nyitott devizapozíciók megengedhető aránya a tőke 20 %-áról 15 %-ra csökkent, a teljes devizamérleg megengedhető aránya pedig 30 %-ról 15 %-ra csökkent. A devizamérlegre vonatkozó beszámolás is részletesebbé vált, mivel a devizában denominált eszközöket és kötelezettségeket típusonként kell részletezni: hitelek, kötvények, tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírok, befektetési alapokban birtokolt részesedések, betétek, kamatozó megállapodások, központi bankkal szemben fennálló tartozások, stb. Ha a devizamérleg a szabályokban rögzített limitektől eltér, akkor az érintett pénzügyi vállalkozásnak intézkednie kell annak érdekében, hogy az eltérést három munkanapon belül megszüntesse. Ha a pénzügyi vállalkozás intézkedései ezt nem teljesítik, akkor a CBI kényszerítő bírság megállapítására jogosult. A CBI egyéb lépéseket is tett a devizamérleg egyensúlyhiányának korlátozása érdekében, például devizaswap-megállapodást kötött az egyik kereskedelmi bankkal, és devizát vásárolt. A CBI szerint az intézkedések elősegítik a nagyobb pénzügyi stabilitást, és védik a CBI nem hitelből finanszírozott devizatartalékait.

⁽⁸⁰⁾ A korábbi Kaupthing Jelzálogpiaci Intézményi Befektetői Alapnak (KMIF) a bank által 2011 végén végrehajtott akvizíciójával összefüggésben a bank felelősséget vállalt 117,7 milliárd ISK értékű fedezett kötvényért is.

hogy az Arion Bank finanszírozási stratégiája hosszú távon a tervezettnél megfelelően valósul-e meg. Figyelembe véve azonban azt, hogy a bank a szerkezetátalakítási időszakban nagymértékben támaszkodott a betétekre és fedezett kötvényekre, továbbá ezen adósságtípusok jelentős arányát a mérlegben, a Hatóság elfogadja, hogy a finanszírozási stratégiában esetleg szükségessé váló kisebb eltérések a bank életképességét nem veszélyeztetik.

- (192) A mérleg eszközoldalát tekintve a nemzetközi eszközök a Kaupthing vagyonában maradnak. Ennek eredményeként a mérlegfőösszeg 88 %-kal csökkent. A Kaupthing üzleti modelljének egyik fő gyengeségét – a kockázatos nemzetközi eszközök megfelelő kockázatértékelés nélküli igénybevételét – ezáltal sikerült kiküszöbölni. A Hatóság üdvözli azt a ténytet, hogy a szerkezetátalakítási terv értelmében a bank a jövőben ilyen tevékenységet nem folytat, hanem hagyományos alaptevékenységére összpontosít.
- (193) A bank számára eszközportfólióját illetően jelentős kihívás marad a Kaupthingtól átvett hitelek átalakítása. E tekintetben a Hatóság kedvezően veszi figyelembe, hogy a bank kiemelt fontosságot tulajdonított és tulajdonít a szerkezetátalakítási folyamatnak, amelyet bizonyít az a számos általános és egyedi javaslat, amelyet a bank a túlzott tőkeáttételű ügyfeleinek tett. A szerkezetátalakítás eredményeit még véglegesíteni kell, ugyanakkor a banktól kapott információk megerősíteni látszanak a jó eredményeket, különösen 2011-től. Ezt bizonyítja, hogy a bank stabilizációs programjában részt vevő 986 vállalkozás közül 2011 első negyedévében csak 416, 2011 végére pedig 871 esetben született megállapodás. Az utóbbi időben jó eredményeket sikerült elérni a lakossági adósságállomány szerkezetátalakításában is, a bank pedig a vállalati és egyéni adósságrendezési projekteket 2012 végéig tervezi lezárni.
- (194) A Hatóság úgy ítéli meg, hogy a fentiek az Arion Bank szerkezetátalakítási módszereinek megalapozottságát jelzik. Az Arion Banktól kapott adatok alapján a bank reális eséllyel teljesítheti azt a célját, hogy 2012 végére végrehajtsa vállalati és lakossági hitelportfóliójának szerkezetátalakítását. Összességében a makrogazdasági környezet váratlan izlandi vagy külföldi fejleményeinek megakadályozása révén ez a Hatóság szerint azt jelentheti, hogy az Arion Bank legkésőbb a szerkezetátalakítási időszak végére viszonylag stabil mérleggel és jól teljesítő hitelportfóliókkal rendelkezik majd.
- (195) A fentiek szerint a Kaupthing bukásának egyik oka a rossz tőkeellátottság volt. Az Arion Bank szerkezetátalakítási terve szerint a bank a teljes szerkezetátalakítási időszakban túlteljesíti az FME által előírt 16 %-os tőkemegfelelési mutatót. A mutató egyébként is lényegesen magasabb a Bazel III 10,5 %-os követelményénél. Az Arion Bank által benyújtott stresszhelyzeti forgatókönyvet követően a tőkemegfelelési mutató továbbra is a magas referenciaérték felett, [> 20] %-os marad. Az idei ICAAP-jelentés tőkeértékelése tekintetében, amelyet az Arion Bank a szerkezetátalakítási tervvel együtt nyújtott be, a Hatóság körültekintőnek és megnyugtatónak ítéli meg azt, hogy a különböző kockázati tényezők figyelembevételével a bank [...] milliárd ISK összegű tőkepufferrel rendelkezik, amely a fent bemutatott működési környezetben az Arion Banknak számottevő mozgásteret biztosít a váratlan kedvezőtlen hatású események kezelésében.
- (196) A bank likviditási pozícióját illetően a Hatóság megállapítja, hogy a jelenlegi pozíció a szerkezetátalakítási terv alapján kellően stabilnak tekinthető, és nincsenek arra utaló jelek, hogy az a szerkezetátalakítási időszak során számottevően romolhat. Ezenkívül a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a bank likviditási rátájának az ICAAP-jelentés összefüggésében elvégzett stressztesztje szerint a bank likviditási kockázatoknak van kitéve, amelyek a tőkekorlátozások hirtelen megszüntetésében valósulhatnak meg, likviditási helyzetét azonban szoros figyelemmel kíséri, a kockázatot korlátozó intézkedései folyamatban vannak, és vészhelyzeti tervek kidolgozásával felkészült a váratlan és kedvezőtlen hatású eseményekre. Ez szintén kiemelkedő jelentőségű arra tekintettel, hogy az államnak 2010-ben speciális likviditási eszközt kellett a bank rendelkezésére bocsátania az FME likviditási követelményeinek teljesítése érdekében, továbbá, hogy a likviditási eszköz 2014 végén lejár.
- (197) A Hatóság üdvözli továbbá az Arion Bank szerkezeti felépítésében és kockázatkezelésében végrehajtott, a fentiekben bemutatott változtatásokat, amelyek kezelik a Kaupthing tevékenységének egyik gyengeségét, és elősegítik a tárgyilagosabb és szakszerűbb kockázatértékelést a bank működésében.

- (198) A jövedelmezőség tekintetében a szerkezetátalakítási iránymutatás előírja továbbá, hogy a szerkezetátalakítási terv mutassa be, hogy a bank milyen módon képes hosszú távú életképességét minél előbb, állami támogatás nélkül helyreállítani. Így különösen a banknak megfelelő sajáttőke-arányos nyereséget kell termelnie úgy, hogy közben fedezze rendes működésének költségeit, és megfeleljen a vonatkozó szabályozói követelményeknek. Különösen a szerkezetátalakítási iránymutatás 13. bekezdése állapítja meg azt, hogy a hosszú távú életképességet akkor éri el a bank, ha képes valamennyi költsége (ideértve az értékcsökkenést és a pénzügyi költségeket is) fedezésére, és – a bank kockázati profilját figyelembe véve – megfelelő sajáttőke-arányos nyereséget termel.
- (199) A Hatóság itt emlékeztet arra a korábban hivatkozott körülményre, hogy az a gazdasági környezet, amelyben az Arion Bank működik, bármely bank számára kihívást jelentene. Erre tekintettel a Hatóság elfogadja a szerkezetátalakítási tervben előre jelzett jövedelmezőséget, amely a magas tőkemegfelelési mutató ellenére a szerkezetátalakítási időszak nagy részében és azon túl is megfelelő marad. A 2009–2010-ben különösen magas sajáttőke-arányos nyereség [> 10] % és [< 15] % között változik majd. Várhatóan csökkennek az eredménykimutatásban szereplő nem rendszeres tételek, különösen a Kaupthingtól átvett hitelportfóliók számottevő ártértelelési nyeresége és a legfelsőbb bíróság devizahitelekre vonatkozóan nemrég hozott ítélete miatti leírások, amelyek az elmúlt három évben jelentősen befolyásolták a bank pénzügyi eredményeit. A szerkezetátalakítási terv szerint a nem rendszeres tételeknek 2012–2013-ban csak kis hatása lesz, 2013 után pedig előfordulásuk nem várható.
- (200) A jövőbeni jövedelmezőség egyik fő hajtóereje a szerkezetátalakítási terv szerint a nagyobb jutalékbevétel, amelyvel a tervezési időszakra [...] összegben számolnak. Az összeomlást követően és a tőkekorlátozások eredményeképpen gyakorlatilag megszűntek az olyan jutalékbevételt termelő tevékenységek, mint a részvénypiaccal kapcsolatos ügyletek és a devizakereskedelem. A vállalati szektor szerkezetátalakításának befejezéséhez közeledve és a tőkekorlátozások megszűnésével azonban reálisan várható az értéktőzsdei tevékenység és a devizakereskedelem számottevő bővülése. A Hatóság ezért nem vonja kétségbe a számok elfogadhatóságát.
- (201) A bank számos, az előzőekben bemutatott kezdeményezéssel törekedett a költséghatékonyságra, többek között ésszerűsítette fiókhálózatát, és összesen 15 fiókot zárt be. A bank kötelezettséget vállalt arra, hogy [...]. 2011-ben mintegy 10 %-os létszámcsökkentésre került sor. A Hatóság üdvözli ezeket az erőfeszítéseket, mivel azt jelzik, hogy a bank 2011-ben sikeresen szabályozta költségeit, és 45 %-os költség-jövedelem arányt ért el. A szerkezetátalakítási terv szerint a bank ezt az arányt kismértékben [...] %-ra kívánja csökkenteni a szerkezetátalakítási időszak hátralévő részében.
- (202) A fentiek túl a szerkezetátalakítási terv egyértelműen számos egyéb feltételezést is alapul vesz. A Hatóság ezek közül azok vizsgálatára törekedett, amelyek az Arion Bank jövőbeni életképessége szempontjából a leglényegesebbnek tekinthetők, és azt a leginkább befolyásolják. A makrogazdasági feltételezések tekintetében megállapítható, hogy azok nagyjából megfelelnek az Izlandi Statisztikai Hivatal és a CBI előrejelzéseinek, bár a bank valamivel erősebb növekedéssel és magasabb inflációval számol. Általában a szerkezetátalakítási tervet megalapozó feltételezések kellően körültekintőek ahhoz, hogy a Hatóságnak a fentiekben bemutatott megfontolásaival együttesen arra lehessen következtetni belőlük, hogy a bank által végrehajtott szerkezetátalakítási intézkedésekkel biztosítható a bank hosszú távú életképessége, mivel azokkal megelőzhető az előre nem látható mértékű és következményű, váratlan, kedvezőtlen hatású események.
- (203) A fentiek figyelembevételével a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a szerkezetátalakítási tervben foglalt, a bank hosszú távú életképességének helyreállítását elősegítő elemek alapján megállapíthatja a szerkezetátalakítási iránymutatás 2. szakaszában rögzített követelmények teljesülését.

3.3. Saját hozzájárulás (tehermegosztás)

- (204) A szerkezetátalakítási iránymutatás 22. bekezdése a következőket tartalmazza: „A versenytorzulás mértékének korlátozása és az erkölcsi kockázat kiküszöbölése érdekében a támogatást a szükséges minimumra kell korlátozni, a kedvezményezettnek pedig megfelelő mértékben hozzá kell járulnia a szerkezetátalakítási költségekhez. A vállalkozásnak és a tulajdonosoknak a lehetséges mértékig saját forrásból kell finanszírozniuk az átalakítást. Ezáltal biztosítható, hogy a megmentett bankok felelősséget vállaljanak múltbeli viselkedésük következményeire, és hogy jövőbeli magatartásukat megfelelő ösztönzők irányítsák.”

- (205) A Hatóság ezzel kapcsolatban emlékeztet a vizsgált eset egyik meghatározó vonására. Amikor az Arion Bankot a Kaupthing Bank belföldi tevékenységére alapozva létrehozták, a Kaupthing Bank részvényeseinek befektetéseit teljes egészében kiürítették, ami hozzájárult az Arion Bank lehető legnagyobb mértékű szerkezetátalakításához. Ezenkívül a Kaupthing hitelezőinek számottevő veszteségeket kellett elszenvedniük⁽⁸¹⁾, legalább is vállalniuk kellett annak kockázatát, hogy befektetésük megtérülése az Arion Bank jövedelmezőségétől függ majd. Ennélfogva a Kaupthing tulajdonosai és hitelezői tekintetében a tehermegosztás feltétele optimálisan teljesül, az erkölcsi kockázatot pedig kezelik.
- (206) A fentiekén kívül a Hatóságnak értékelnie kell, hogy az Arion Banknak nyújtott állami támogatás a szükséges minimumra korlátozódott-e.
- (207) A tőkésítési intézkedések tekintetében az Arion Bank induló tőkéje mindaddig, amíg a Kaupthing hitelezőivel kötött megállapodás az állam részesedését 13 %-ra nem csökkentette, éppen csak elégséges volt az FME tőkekövetelményeinek teljesítéséhez. 2009-ben, miután megállapodás jött létre arról, hogy a Kaupthing hitelezői többségi részesedést szerezhetnek az Arion Bankban, és a járulékos tőkeelemeket az Arion Bank rendelkezésére bocsátották, a tőke megfelelési mutató megközelítőleg 18 %-ot ért el, amely 2 százalékponttal haladta meg az FME által előírt minimális rátát. Ezzel összefüggésben a Hatóság megállapítja, hogy a tőke megfelelési mutató főként attól függött, hogy a Kaupthingtól az Arion Bankhoz került eszközök értékelését pontosan végezték-e el. Szem előtt kell tartani továbbá azt, hogy Izland akkori gazdasági kilátásai bizonytalanok voltak. A fentiekre tekintettel a Hatóság úgy ítéli meg, hogy az izlandi állam által az Arion Banknak juttatott tőke összege a szükséges minimumra korlátozódott, mivel nem haladta meg a törvényben előírt minimum indokolt pufferrel növelt mértékét.
- (208) E megállapítást nem érinti az a tény, hogy az Arion Bank tőke megfelelési mutatója a későbbiekben 2010-ben 19 %-ra, majd 2011-ben 21 %-ra nőtt. A tőke megfelelési mutató növekedése jelentős mértékben annak volt köszönhető, hogy az Arion Bank felértékelte a Kaupthingtól hozzá került eszközök könyv szerinti értékét. Ennek bekövetkezte egyrészt nem volt bizonyosan előre látható, másrészt az, hogy a tőke megfelelési mutató később ilyen kedvezően alakult, a Hatóság véleménye szerint nem indokolja azt az álláspontot, hogy az állam kezdetben túltőkésítette az Arion Bankot.⁽⁸²⁾
- (209) A szerkezetátalakítási iránymutatás 26. bekezdése szerint a szerkezetátalakítási támogatásban részesült banknak „a tevékenységei által generált nyereségből képesnek kell lennie a tőke osztalékfizetéssel vagy fennálló alárendelt kölcsönre kibocsátott kamatszervényekkel történő ellentételezésére.”
- (210) Ezzel összefüggésben érdemes emlékeztetni arra, hogy az Arion Bank 87 %-os tulajdonrészének Kaupskil általi megszerzéséről létrejött megállapodás arról rendelkezett, hogy az állam méltányos részt kap a bank nyereségéből az új tulajdonviszonyokat rögzítő megállapodás hatálybalépését megelőző időszakra. A felek 6,5 milliárd ISK-ban⁽⁸³⁾ állapodtak meg, amely a 2009 őszén már visszafizetett tőke utáni csaknem 9 %-os évesített hozamnak felel meg. Ez az összeg nyilvánvalóan 2,3 milliárd ISK-val elmarad az azonos időszakra az államkötvények után járó kamattól, és lényegesen kevesebb a CBI akkor érvényes, 15,3 %-os irányadó kamatlába alapján számított összegnél is, a Hatóság feltőkésítési iránymutatásának⁽⁸⁴⁾ megfelelően. Az Arion Bankban megtartott 13 %-os állami részesedés tekintetében azonban reális eséllyel várható elégséges hozam, miután az Arion Bank az alapítása óta jó általános teljesítményt nyújt.

⁽⁸¹⁾ Mivel a Kaupthing felszámolása jelenleg is tart, a pontos veszteségek egyelőre nem ismertek. A 2012. május 31-én tartott részvényesi közgyűlésen közölt adatok szerint a Kaupthing eszközei 2011 végén összesen 874 milliárd ISK-t (5,2 milliárd EUR-t) tettek ki, míg az izlandi csődtörvény 113. cikke (nem elsőbbségi követelések) alapján elfogadott követelések akkori összértéke 2 873 milliárd ISK (17 milliárd EUR) volt. További információ: <http://www.kaupthing.com/lisalib/getfile.aspx?itemid=21204>.

⁽⁸²⁾ Valójában az Arion Bank állami tőkésítése közvetlenül az átadott eszközök és kötelezettségek első értékelése és az FME tőkekövetelménye közötti különbségen alapult.

⁽⁸³⁾ Az izlandi hatóságok kifejtették, hogy az állam részére erre vonatkozóan 6,5 milliárd ISK határozott összegű ellentételezést állapítottak meg, mivel az egyeztetések során a pénzügyi adatok változtak, és a bank valós jövedelmezőségét ebben az időszakban nehezen lehetett megállapítani.

⁽⁸⁴⁾ A pénzügyintézeteknek a jelenlegi pénzügyi válságban történő feltőkésítéséről: a támogatás szükséges minimális szintre történő korlátozásáról és az indokolatlan versenytorzulás kiküszöbölését célzó biztosítékokról (a feltőkésítési iránymutatás), HL L 17., 2011.1.20., és a 3. sz. EGT-kiegészítés. Az iránymutatás elérhető a Hatóság honlapján is: <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>.

- (211) Hangsúlyozni kell azonban, hogy a járulékos tőkeelemek ellentételezése eltér a Hatóság feltőkésítési iránymutatásától. Az izlandi hatóságok beadványa pontosan jelzi, hogy a feltőkésítési iránymutatás alapján előírt ellentételezés az állam 8 %-os finanszírozási költségeből, a Kaupthing válság előtti CDS-felárából, valamint 2 %-os kiegészítő díjból áll. A Kaupthing válság előtti magas CDS-felárait tekintettel az Arion Bank által fizetett ellentételezés (EURIBOR + 4 %-os kiegészítő díj) lényegesen kevesebb ennél az irányadó értéknél.
- (212) A szerkezetátalakítási iránymutatás 25. bekezdése szerint a megfelelő mértékű tehermegosztástól (ellentételezéstől) való bármely előzetes eltérést indokolhatja például nagyobb mértékű szerkezetátalakítás, ideértve a versenytorzulást korlátozó kiegészítő intézkedéseket. Az alábbiakban foglaltak alapján a Hatóság úgy ítéli meg, hogy az Arion Bank szerkezetátalakítása kellően nagymértékű ahhoz, hogy ezt a feltételt teljesítse.
- (213) Annak ellenére, hogy a fent bemutatott SPRON-swapmegállapodás tartalmaz állami támogatási elemeket, a Hatóság úgy ítéli meg, hogy azok kialakítása az Arion Bank közvetlen pénzügyi előnyének korlátozását, sőt kizárását célozza. A megállapodás lényegében a felek által elfogadott kompenzációt tartalmaz, amely az Arion Banknak jár a SPRON betéti kötelezettségeinek átvételéért, és az Arion Bank valószínűleg az átvett kötelezettségeknek megfelelő eszközökhöz jut. A Hatóság úgy ítéli meg, hogy a támogatásnak nincs jelentősége a tehermegosztás értékelése szempontjából.
- (214) Végül a betétbiztosítást illetően a Hatóság az eljárás megindításáról szóló határozatban már rámutatott, hogy az – az akkori rendkívüli körülményekre tekintettel – arányos intézkedésnek tekinthető Izland pénzügyi stabilitásának védelme érdekében. Egyértelmű azonban, hogy az ilyen támogatás korlátlanul nem hagyható jóvá.
- (215) Ezért annak érdekében, hogy ezt az állami támogatást a szükséges minimumra korlátozódónak lehessen tekinteni, a Hatóság véleménye szerint azt a lehető leghamarabb meg kell szüntetni. A Hatóság ezért üdvözli az izlandi hatóságok azon szándékát, hogy más betétgarancia-rendszert vezessenek be, amelyet a jelenlegi tervek szerint a tőkekorlátozások megszüntetése előtt, azaz 2013 végéig hoznak létre.
- (216) Ezenkívül a Hatóság úgy véli, hogy egy életképes banknak a betéteire vállalt általános betétbiztosítás nélkül is versenyképesnek kell lennie a piacon, így a betétbiztosítást csak 2014 végéig engedélyezi. ⁽⁸⁵⁾ Ezt követően a betétek védelmére kizárólag az EGT betétbiztosításra vonatkozó jogszabályai lehetnek irányadók.
- (217) A fenti elemek alapján a Hatóság megállapítja, hogy az Arion Bank szerkezetátalakítási terve biztosítja a szükséges minimumra korlátozódó támogatást, továbbá a kedvezményezettnek, valamint a jogelőd bank részvényeseinek és adósainak jelentős szerepvállalását a tehermegosztásban. A szerkezetátalakítási támogatás ennélfogva megfelel a szerkezetátalakítási iránymutatás 3. szakaszában foglaltaknak.

3.4. A versenytorzulás korlátozása

- (218) A szerkezetátalakítási iránymutatás 4. szakaszának 29–32. bekezdése a következőket tartalmazza:

„A pénzügyi szektornak a rendszerjellegű válság idején nyújtott támogatás fő célja továbbra is a pénzügyi stabilitás megteremtése, azonban a rövid távú rendszerstabilitás megőrzésének nem szabad hosszú távon károsítania az egyenlő feltételeket és a versenyen alapuló piacot. Ebben az összefüggésben fontos szerepet játszanak az állami támogatás okozta versenytorzulást korlátozó intézkedések. [...] A versenytorzulás mértékét korlátozó intézkedéseket az életképességét a szerkezetátalakítást követően visszanyert kedvezményezett bank működési piacain azonosított torzulások kezelése érdekében a konkrét körülmények alapján kell meghatározni, ugyanakkor viszont közös politikát és alapelveket kell követni. A Hatóság az ilyen intézkedések szükségességének értékelésénél abból indul ki, hogy milyen mértékűek és jellegűek lennének, illetve mire terjednének ki a szóban forgó bank tevékenységei az e fejezet 2. szakaszában bemutatott hiteles szerkezetátalakítási terv végrehajtása után. [...] Az ilyen intézkedések jellegét és formáját két kritérium határozza meg: 1. a támogatási összeg, valamint a nyújtási feltételek és körülmények; 2. a kedvezményezett bank működési piaca(i).

⁽⁸⁵⁾ 2014 végére valamennyi olyan izlandi bank esetében lezárul a szerkezetátalakítási időszak, amellyel szemben a Hatóság hivatalos eljárást kezdeményezett.

Az első kritériumot illetően, a torzulást korlátozó intézkedések nagymértékben eltérnek a támogatás összege, illetve a tehermegosztás foka és az árszint szerint. Általánosságban szólva, kevesebb az erkölcsi kockázatból származó negatív következmény azokban az esetekben, ahol nagyobb fokú a tehermegosztás, illetve magasabb a saját hozzájárulás aránya.

A második kritériumot illetően a Hatóság megvizsgálja, hogy milyen valószínűsíthető hatást gyakorol a támogatás azokra a piacokra, amelyeken a kedvezményezett bank a szerkezetátalakítást követően működik majd. Először is megvizsgálják a banknak az életképesség helyreállítását követően a piac(ok)on elért méretét és relatív fontosságát. Az intézkedéseket a piaci jellemzőknek megfelelően alakítják ki annak érdekében, hogy megőrizzék a hatékony versenyt. [...] A versenytorzulást korlátozó intézkedések nem ronthatják a bank életképességhez való visszatérésének kilátásait.”

- (219) A fentiekből következik, hogy a támogatás mértéke és különösen annak aránya, valamint a piaci jellemzők meghatározóak a Hatóság számára a versenytorzulást korlátozó intézkedések megfelelőségének értékelésében. Ugyanakkor egyértelmű, hogy az intézkedések nem veszélyeztethetik a szerkezetátalakítási támogatás kedvezményezettjének életképességét, és a versennyel kapcsolatos aggályokat a jelen válság során a pénzügyi stabilitás elsődleges célja érdekében kell kezelni.
- (220) A fenti jogi keretek figyelembevételével a Hatóság az alábbiakban rögzíti azokat a szempontokat, amelyeket a versenytorzulást korlátozó intézkedések értékelése szempontjából lényegesnek tart.
- (221) A Hatóság először is úgy véli, hogy az izlandi pénzügyi piacok sajátos helyzetére és a gazdasági körülményekre tekintettel, amelyeket az előző fejezetek ismertettek, körültekintően kell értékelni a piaci feltételeket és a versenykörnyezetét. A versenytorzulást korlátozó intézkedéseknek tükrözniük kell a jelenlegi nehéz körülményeket, ugyanakkor biztosítaniuk kell azt, hogy a verseny mind rövid, mind hosszú távon a lehető legkisebb mértékben torzuljon.
- (222) Másodszor a tehermegosztással foglalkozó fenti szakasz megállapításai szerint a hatóságok intézkedtek a Kaupthing előző tulajdonosainak és bizonyos mértékig a Kaupthing hitelezőinek legnagyobb lehetséges hozzájárulásáról. Emiatt csak korlátozottan volt szükség további intézkedésekre a versenyre vonatkozóan.
- (223) Harmadszor az érintett piac jellemzőit illetően és a fentiek szerint az izlandi pénzügyi rendszer összeomlása, majd az izlandi hatóságok beavatkozása, ezen belül a Kaupthing belföldi tevékenységére épülő Arion Bank létrehozása fokozta a koncentrációt a pénzügyi szolgáltatások izlandi piacán, és számottevően növelte a három vezető bank: a Landsbankinn, az Íslandsbanki és az Arion Bank piaci részesedését. A piacon ezeken kívül csak néhány kisebb szereplő maradt, emellett az új belépők esélyei rendkívül rosszak, nem csak a már említett belépési korlátok és a piac kis mérete, hanem különösen az érvényben lévő tőkekorlátozások miatt. Az Arion Bank pozíciója ezen a koncentrált piacon jelentős: a gazdaságilag legfontosabb szegmensekben 30 %-os vagy azt meghaladó piaci részesedéssel rendelkezik.
- (224) Negyedszer a válság több sajátos problémát idézett elő, például a nagybankok a reálgazdaságban igen nagy mértékű közvetlen vagy közvetett tulajdoni részesedéssel bírnak. A versennyel kapcsolatos további aggály a tényleges monopólium a banki informatikai szolgáltatások (RB) esetében, ahol a három nagybank többségi tulajdonos.
- (225) Ötödször az Arion Bank viszonylag jelentős méretű támogatást kapott. E tekintetben a Hatóság megjegyzi, hogy kezdetben az állam bocsátotta rendelkezésre a bank teljes tőkéjét. A bank ezenkívül különféle támogatási intézkedések – a speciális likviditási eszköz, a SPRON-swapmegállapodás és az általános betétbiztosítás – kedvezményezettje volt. Az Arion Bank ugyanakkor továbbra is kis bank, legalábbis nemzetközi összehasonlításban.

- (226) A fentiek figyelembevételével a Hatóság megállapítja, hogy számos olyan intézkedésre került sor eddig vagy kerül sor a későbbiekben, amelyek az Arion Banknak nyújtott állami támogatás miatti versenytorzulást korlátozzák.
- i) Az izlandi hatóságok által végrehajtott vagy vállalt intézkedések és szabályozási változtatások
- (227) A Hatóság szerint az izlandi kormány két kötelezettségvállalása (lásd a mellékletet) járulhat hozzá kifejezetten egy olyan szabályozói környezet kialakításához, amely kedvez a versenynek a pénzügyi piacokon.
- (228) Először is munkacsoportot nevez ki az illetékről szóló 36/1978. törvény felülvizsgálatára és különösen megvizsgálja azt, hogy eltörölje-e a magánszemély által kibocsátott kötelezvényt terhelő illetéket hitelezőváltás esetén (pl. akkor, amikor egy magánszemély az egyik hitelintézetből egy másikhoz viszi a hitelt). A Hatóság úgy ítéli meg, hogy a jelenlegi törvény, amely többek között hitelezőváltáskor a kötelezvény összegét terhelő illeték⁽⁸⁶⁾ fizetésére kötelezi az ügyfeleket, gátolhatja a versenyt, mivel az ügyfeleket meglévő hosszú távú szerződéseikhez kötheti. A Hatóság ezért üdvözli a törvény felülvizsgálatára vonatkozó kötelezettségvállalást.
- (229) Másodszor a Hatóság tudomásul veszi, hogy az izlandi parlament 2012. március 21-i határozatával összhangban a kormány bizottságot nevez ki, amelynek feladata a fogyasztóvédelem vizsgálata lesz a pénzügyi piacon. Ennek keretében kifejezetten vizsgálja a szolgáltatóváltás elősegítését és a váltás költségeinek csökkentését, és e kérdéssel kapcsolatban szorosan együttműködik az izlandi versenyhatósággal (ICA). A bizottságnak 2013. január 15-ig kell bemutatnia a jelentését. A Hatóság szerint az alaposabb vizsgálat hosszú távon előnyös lenne a verseny szempontjából. Időközben az Arion Bank az alábbiakban tárgyalt, kifejezetten banki vonatkozású kötelezettségvállalása várhatóan megkönnyíti a váltást, növelve ezáltal a versenyt.
- (230) Az RB vonatkozásában a Hatóság által megfogalmazott, versennyel kapcsolatos aggály tekintetében a Hatóság üdvözli az ICA és az RB tulajdonosai, köztük a három nagybank között ebben a kérdésben létrejött megállapodást. Ennek célja, hogy a kisebb versenytársak és potenciális új piaci szereplők számára is egyenlő feltételekkel, elfogadható költség mellett biztosítson hozzáférést az alapvető informatikai infrastruktúrához. A Hatóság véleménye szerint az általa megfogalmazott aggályokat a megállapodás kielégítő módon kezeli, így a Hatóságnak a jelen határozatban a kérdéssel nem kell részletesebben foglalkoznia.
- (231) Végül a Hatóság tudomásul veszi a 2008 óta végrehajtott, a mellékletben bemutatott szabályozási módosításokat. A versennyel kapcsolatos aggályokat illetően különösen lényeges a pénzügyi vállalkozásokról szóló 161/2002. törvény kibővítése a 22. cikkel. Ez korlátozza a pénzügyi vállalkozások részvételét az olyan tevékenységekben, amelyekre működési engedélyük nem terjed ki. Az új szabály szerint ilyen tevékenységet kizárólag ideiglenesen végezhetnek, ügyleti célból vagy annak érdekében, hogy az ügyfelek tevékenységét átszervezzék. Erről indokolást tartalmazó tájékoztatást kell küldeni az FME részére. Az új szabály ezenkívül határidőt szab a pénzügyi vállalkozásoknak arra, hogy ügyfeleik átszervezését elvégezzék, és az átvett eszközöket értékesítsék.
- (232) A Hatóság a változtatást megfelelő szabályozói válaszként értékeli a pénzügyi intézmények aránytalanul nagy mértékű realgazdasági tulajdonrészével kapcsolatos problémára. A Hatóság úgy véli, hogy a rendelkezéssel legalábbis megelőzhető annak a helyzetnek az állandósulása, amely a válságot követően a túlzottan eladósodott társaságokkal végrehajtott hitel-tőke konverziók és hasonló ügyletek közvetlen eredménye. Mivel ez a három banknak nyújtott állami támogatással kapcsolatos egyik legégetőbb versenykérdést érinti, a Hatóság az értékelésben kellő súllyal veszi figyelembe.

⁽⁸⁶⁾ Az illeték az adott okirat típusától függően változó, általában megkezdett ezer koronánként 15 ISK (azaz megközelítőleg 1,5 %) a jelzáloggal vagy egyéb biztosítékkal fedezett kamatozó kötelezvény összege után.

ii) Az Arion Bankra vonatkozó intézkedések

- (233) A Hatóság hangsúlyozza, hogy az Arion Bank a Kaupthing piaci jelenlétének és méretének töredékével rendelkezik – a fentiek szerint összes eszköze 88 %-kal csökkent. A Kaupthinggal szemben az Arion Bank kizárólag az izlandi piacon folytat tevékenységet. A csökkenés egyértelműen a Kaupthing nemzetközi tevékenységének megszűnésével magyarázható, ugyanakkor a Hatóság szerint a folyamat a versenytorzulás szempontjából különösen lényeges, mivel elsősorban a Kaupthing kockázatos külföldi stratégiája vezetett a pénzügyi összeomláshoz és az EGT pénzügyi piacain korábban bekövetkezett torzulásokhoz. ⁽⁸⁷⁾
- (234) A Hatóság tudomásul veszi az Arion Banknak a mellékletben felsorolt kötelezettségvállalásait, amelyek szerint az Arion Bank 2014. december 1-ig más pénzügyi intézményben kizárólag a Hatóság előzetes jóváhagyásával szerezhethet részesedést. Ez azt jelenti, hogy ha a pénzügyi stabilitás érdekében újabb összeolvadás nem válik szükségessé, akkor megelőzhető az izlandi pénzügyi piacnak az Arion Bank akvizíciói miatti további koncentrációja. A kötelezettségvállalás biztosítja továbbá, hogy az Arion Banknak nyújtott támogatást a bank életképességének helyreállításához, és ne izlandi jelenléte megszilárdításához és bővítéséhez használják fel. A Hatóság üdvözli továbbá az Arion Bank arra vonatkozó kötelezettségvállalását, hogy [...], mivel az [...], és támogatja a szükséges költségcsökkentés megvalósításához szükséges politikát. Ugyanez igaz az Arion Bank arra vonatkozó kötelezettségvállalására, hogy 2014. december 1-ig nem érvényesíti a magánszemélyekkel kötött lakáscélú jelzáloghitel-szerződések azon rendelkezéseit, amelyek a bankkal bonyolított ügyletek minimális terjedelmétől függően különös kamatfeltételeket kötnek ki ⁽⁸⁸⁾, és erre irányuló új rendelkezést nem vezet be.
- (235) A fentiek szerint az izlandi pénzügyi piac jelenleg bármely bank számára kihívást jelentő működési környezet; erről árulkodik a piacra történő jelenlegi belépésre irányuló külföldi érdeklődés szinte teljes hiánya. A Hatóság ezért üdvözli az Arion Bank kötelezettségvállalásait a bankváltás megkönnyítésével, valamint az alapvető pénzforgalmi szolgáltatások nyújtásával kapcsolatban. A Hatóság szerint ezek az intézkedések a három nagybank és az ICA között az RB-re vonatkozóan létrejött megállapodással együtt biztosítják azt, hogy a kisebb piaci szereplők elfogadható áron hozzáférhessenek a legalapvetőbb infrastrukturális szolgáltatásokhoz anélkül, hogy a nagyobb szereplők a hozzáférést megakadályozhatnák. A Hatóság szerint ez mérsékli a belépési akadályokat a jövőbeli (potenciális) piaci szereplőkkel szemben, és lehetővé teszi a meglévő kisebb szereplők számára piaci részesedésük növelését akkor, ha nagyobb versenytársaiknál jobb szolgáltatásokat képesek nyújtani. Ezenkívül a váltás elősegítését célzó intézkedések élesebb versenyhez vezetnek a meglévő nagyobb szereplők között, és hozzájárulhatnak a kollektív erőfölény megelőzéséhez vagy megszüntetéséhez.
- (236) Végül az Arion Bank kötelezettséget vállal arra, hogy a lehető leghamarabb értékesíti az olyan operatív társaságokban meglévő részesedéseit, amelyek felett a pénzügyi vállalkozásokról szóló 161/2002. törvény 22. cikke szerinti szerkezetátalakítás keretében szerezte meg az irányítást, betartja a hivatkozott jogszabályban rögzített, az FME értelmezésének megfelelő eljárásokat és határidőket, továbbá naprakész információkat közöl saját vagy leányvállalata honlapján az értékesítendő leányvállalatokról és részesedésekről. A Hatóság üdvözli az Arion Bank arra vonatkozó kötelezettségvállalását, hogy a lehető leghamarabb leválaszt minden olyan társaságot és részesedést, amely nem kapcsolódik alaptevékenységéhez, nem utolsósorban az életképességgel kapcsolatos aggályok miatt. A Hatóság véleménye szerint nyilvánvaló, hogy a banknak meg kell felelnie az olyan hazai jogszabályi kötelezettségeknek, mint a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény 22. cikke, ezzel együtt tudomásul veszi ezt a kötelezettségvállalást, és felhívja az izlandi hatóságok és kedvezményezettek figyelmét arra, hogy a nemzeti jogszabályok megsértése a támogatással való visszaéléssel járhat. A Hatóság ezenfelül úgy véli, hogy a tervezett leválasztással és értékesítéssel kapcsolatos információkra vonatkozó internetes közzétételi kötelezettség javítja az izlandi gazdaság jelenlegi tulajdonviszonyainak átláthatóságát. Ez – legalább bizonyos mértékig – megszünteti azt a versennyel kapcsolatos aggályt, amely jelenleg Izland piacait jellemzi.

⁽⁸⁷⁾ Vö. például a Bizottságnak az SA.28264 sz. Szerkezetátalakítási támogatás a Hypo Real Estate részére ügyben hozott határozatával, amelyben a Bizottság a bank jogutódja, a PBB vonatkozásában a versenytorzulást korlátozó intézkedésként elfogadta a Hypo Real Estate külföldi tevékenységének jelentős arányú leválasztását.

⁽⁸⁸⁾ A bank megerősítette, hogy nincs tudomása más hitelszerződés olyan rendelkezéséről, amely lehetővé tenné a számára a kamatemelést abban az esetben, ha az ügyfél nem teljesíti a bankkal bonyolítandó ügyletek minimális terjedelmét. Ha a bank mégis ilyen rendelkezést talál, akkor azt 2014 decemberéig nem érvényesíti.

(237) A fentiek alapján, különös tekintettel Izland sajátos helyzetére és arra, hogy a Hatóság megítélése szerint a fenti intézkedések kezelik a Hatóság és az ICA által a versennyel kapcsolatban közösen feltárt problémákat, továbbá figyelembe véve a pénzügyi stabilitás elsődleges célját, a Hatóság megállapítja, hogy a kötelezettségvállalások megfelelő mértékben korlátozzák a verseny torzulását. A szerkezetátalakítási támogatás ez alapján megfelel a szerkezetátalakítási iránymutatás 4. szakaszának.

III. KÖVETKEZTETÉS

(238) A fenti értékelés alapján és az izlandi hatóságok által az Arion Bankra vonatkozóan benyújtott szerkezetátalakítási tervre tekintettel eloszlottak azok a kételyek, amelyeket a Hatóság az eljárás megindításáról szóló határozatban fogalmazott meg az Arion Bankot érintő támogatási intézkedések jellegével és összeegyeztetőségével kapcsolatban. A Hatóság ezért a támogatási intézkedéseket az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével összeegyeztethető szerkezetátalakítási támogatásként elfogadja azzal a feltétellel, hogy Izland és az Arion Bank teljesíti a mellékletben felsorolt kötelezettségvállalásokat,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

Az induló működő tőke, a teljes (ideiglenes) állami tőkésítés, az részvénytőke 13 %-ának állami kézben tartása és Arion Banknak juttatott járulékos tőke, továbbá a speciális likviditási eszköz, a SPRON-swapmegállapodás és a korlátlan betétbiztosítás az EGT-megállapodás 61. cikkének (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősül.

2. cikk

Az 1. cikkben felsorolt intézkedések a végrehajtásuk dátumától a jelen határozat keltéig jogellenes állami támogatásnak minősülnek arra tekintettel, hogy az izlandi hatóságok nem teljesítették a Hatóságnak a 3. jegyzőkönyv 1. cikke (3) bekezdése szerinti, a támogatás végrehajtását megelőző tájékoztatására vonatkozó kötelezettségüket.

3. cikk

Az 1. cikkben felsorolt intézkedések az EGT-megállapodás 61. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján összeegyeztethetőek az EGT-megállapodásban foglaltak érvényesülésével, ennek azonban feltétele a mellékletben felsorolt kötelezettségvállalások teljesítése. A korlátlan betétbiztosításra vonatkozó engedély 2014 végéig érvényes.

4. cikk

Ennek a határozatnak az Izlandi Köztársaság a címzettje.

5. cikk

A határozatnak csak az angol nyelvű szövege hiteles.

Kelt Brüsszelben, 2012. július 11-én.

az EFTA Felügyeleti Hatóság részéről

Oda Helen SLETNES

elnök

Sverrir Haukur GUNNLAUGSSON

testületi tag

MELLÉKLET

KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁSOK ÉS A BANKI TEVÉKENYSÉGET SZABÁLYOZÓ JOGI KERETEK VONATKOZÓ MÓDOSÍTÁSAI

1. AZ IZLANDI HATÓSÁGOK KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁSAI

Az izlandi hatóságok két kötelezettséget vállaltak, amelyek felsorolása az alábbiakban található.

Az illetékszabályok módosítása az állami támogatás kizárása és a szolgáltatóváltási költségek csökkentése céljából

A Pénzügyminisztérium munkacsoportot nevez ki, amelynek feladata az illetékről szóló 36/1978. törvény felülvizsgálata lesz. A munkacsoport 2012 októberéig jelentést és törvénytervezetet nyújt be a Pénzügyminisztériumnak. A munkacsoport feladata lesz különösen annak vizsgálata, hogy eltörölhető-e a magánszemély által kibocsátott kötelezvényt terhelő illeték hitelezőváltás esetén (vagyis akkor, amikor egy magánszemély az egyik hitelintézetből egy másikhoz viszi a hitelét). A csoport vizsgálni fogja továbbá, hogy az illetékszabályok hogyan módosíthatók az eljárások egyszerűsítése és a verseny elősegítése érdekében.

A szolgáltatóváltást elősegítő és a váltási költségeket csökkentő intézkedések

Az izlandi parlament 2012. március 21-i határozatával összhangban a kormány bizottságot nevez ki, amelynek feladata a fogyasztóvédelem vizsgálata lesz a pénzügyi piacon, továbbá javaslatok megfogalmazása arra vonatkozóan, hogy milyen módon erősíthető a magánszemélyek és háztartások pozíciója a hitelintézetekkel szemben. A bizottság kifejezetten vizsgálja a szolgáltatóváltás elősegítését és a váltás költségeinek csökkentését, és e kérdéssel kapcsolatban szorosan együttműködik az izlandi versenyhatósággal. A bizottságnak 2013. január 15-ig kell bemutatnia a jelentését.

Ezenfelül az izlandi hatóságok elfogadták az Arion Bank alábbi kötelezettségvállalásait:

Az akvizíciók korlátozása

Az Arion Bank vállalja, hogy 2014. december 1-ig nem szerez részesedést pénzügyi intézményben. E kötelezettségvállalása ellenére az Arion Bank a Hatóság jóváhagyásával részesedést szerezhet ilyen vállalkozásokban, különösen akkor, ha ez a pénzügyi stabilitás biztosításához szükséges.

(...)

Az Arion Bank kötelezettséget vállal arra, hogy [...].

A szerkezetátalakítás alatt álló társaságokban birtokolt részesedések értékesítése

Az Arion Bank kötelezettséget vállal arra, hogy a lehető leghamarabb értékesíti az olyan operatív társaságokban meglévő részesedéseit, amelyek felett a pénzügyi vállalkozásokról szóló 161/2002. törvény 22. cikke szerinti szerkezetátalakítás keretében szerezte meg az irányítást. A bank vállalja továbbá, hogy betartja a hivatkozott jogszabályban rögzített, az FME értelmezésének megfelelő eljárásokat és határidőket. Végül a bank naprakész információkat közöl saját vagy leányvállalata honlapján az értékesítendő részesedésekről.

Az új és kisebb versenytársakat segítő intézkedések

Az Arion Bank kötelezettséget vállal arra, hogy 2014. december 1-ig az alábbi intézkedéseket hozza az új és kisebb versenytársak segítésére:

- Az Arion Bank nem érvényesíti a magánszemélyekkel kötött lakáscélú jelzáloghitel-szerződések azon rendelkezéseit, amelyek a bankkal bonyolított ügyletek minimális terjedelmétől függően különös kamatfeltételeket kötnek ki, és erre irányuló új rendelkezést nem vezet be.
- Az Arion Bank könnyen elérhető információkat tesz közzé a honlapján a banki szolgáltatások más pénzügyi intézményhez történő átviteléről. A honlap ezenkívül könnyen elérhetővé teszi a pénzügyi intézmények közötti váltáshoz szükséges dokumentumokat. Ugyanezeket az információkat és a váltáshoz szükséges nyomtatványokat a bank a fiókjaiban is elérhetővé teszi.
- Az Arion Bank a banki szolgáltatások átvételére vonatkozó valamennyi kérést gyorsan teljesít.
- Az Arion Bank marketingtevékenysége során nem hivatkozik az állami szerepvállalásra a versenylőny forrásaként.

- e) Ha nincs versenyben álló szolgáltatási ajánlat, akkor az Arion Bank az alábbi szolgáltatásokat hajlandó a bank által mindenkor meghatározott indokolt árréssel növelt önköltségi áron nyújtani:
- i. pénzforgalmi szolgáltatások ISK-ban,
  - ii. pénzforgalmi szolgáltatások devizában.

2. AZ IZLANDI PÉNZÜGYI PIACOK SZABÁLYOZÁSI ÉS FELÜGYELETI KERETRENDSZERÉT ÉRINTŐ, A VÁLSÁG UTÁN VÉGREHAJTOTT KIIGAZÍTÁSOK ÉS MÓDOSÍTÁSOK

Az izlandi hatóságok a 2008 őszi hatályos jogszabályok módosításairól az alábbi áttekintést nyújtották be:

- Bővültek izlandi pénzügyi felügyelet, az FME beavatkozási jogosultságai (a közgyűlési jogok átvételére és az eszközök értékesítésére kiterjedően, vö. a válságtörvénnyel); az FME kiterjesztett felügyeleti jogosultságokat kapott; új rendelkezéseket vezettek be, amelyek alapján az FME értékelheti az egyes felügyelt szervezetek tevékenységét vagy viselkedését. Az új jogosultságok között szerepel például a telephelyek bezárására vagy egyes tevékenységeknek a működési engedély visszavonása nélküli megszüntetésére vonatkozó döntéshozatali jog, valamint az olyan fogalmak részletesebb meghatározása, amelyek értelmezését illetően az FME és a felügyelt szervezetek vagy a fellebbviteli szervek között vita alakult ki.
- Tisztázták és pontosították az egyedi nagykockázatokra vonatkozó szabályokat; bővült a kockázatértékelés feladat- és felelősségi köre, egyúttal az FME felhatalmazást kapott arra, hogy a pénzügyi vállalkozások szervezetében magasabb pozícióba helyezze a kockázatkezelést; szigorodtak a stresszteszt alkalmazásának feltételei.
- Jogszerűvé vált a nagyobb adóssok speciális nyilvántartása annak érdekében, hogy áttekinthetőbbek legyenek a két vagy több pénzügyi vállalkozással szembeni egyedi nagykockázatok. A nyilvántartás fontos a kitettségek összekapcsolásához és rendszerszintű hatásuk értékeléséhez abban az esetben, ha az adóssok működésében nehézségek lépnek fel. Az FME felügyeleti hatálya alá nem tartozó, de a pénzügyi vállalkozások nyilvántartásaiban szereplő szervezeteknek valamennyi kötelezettségükről adatot kell szolgáltatniuk az FME részére. Az FME megtilthatja a szolgáltatások nyújtását az olyan felek részére, amelyek a kért információk közlését megtagadják.
- Megerősítették a helyes üzleti gyakorlatra vonatkozó rendelkezéseket, jogszabályban rögzítették a pénzügyi vállalkozásoknál bonyolított ügyletek panaszkezelő bizottságának létét; részletes adatokat kell közölni a pénzügyi vállalkozások főbb tulajdonosairól.
- Lerövidült az a határidő, amelyen belül a pénzügyi vállalkozások az átvett eszközöket értékesíthetik.
- Szigorították és pontosították a pénzügyi vállalkozások által birtokolt saját részvényekre vonatkozó feltételeket. Az új szabályok szerint saját részvénynek minősül a leányvállalatban meglévő részesedés, valamint a saját részvényre vonatkozó mérlegen kívüli szerződés.
- A pénzügyi vállalkozások számára megtiltották a saját részvény vagy szavatoló tőkére kibocsátott igazolás fedezete melletti hitelezést.
- Az FME-nek szabályokat kell megállapítania a más pénzügyi vállalkozás részvényein alapított zálogjog fedezete mellett nyújtott hiteleknek a kockázati alapon és szavatoló tőkén belüli számítására vonatkozóan.
- Bővült a belső ellenőrzési részleg feladat- és felelősségi köre. Részletes szabályok vonatkoznak az adott pénzügyi vállalkozás mérete és tevékenységének diverzifikáltsága közti egyensúlyra, valamint belső ellenőrzési részlegének hatáskörére.
- Egy könyvvizsgáló cég legfeljebb öt évig láthatja el ugyanannak a pénzügyi vállalkozásnak a könyvvizsgálatát; szűkült a pénzügyi vállalkozások lehetősége a „körülmenyes” könyvvizsgáló megbízásának visszavonására.
- Felülvizsgáltak minden tőkeszámitási szabályt, és számos egyéb technikai szempontot.

- Felülvizsgálták a befolyásoló részesedés, azaz a szavazati jogok legalább 10 %-a alapján gyakorolható jogok szabályait. Az FME jogosult a bizonyítási teher áthárítására az olyan felek értékelésekor, amelyek befolyásoló részesedés megszerzését vagy növelését tervezik, például akkor, ha a befolyásoló részesedéssel rendelkező holdingtársaság tényleges tulajdonosainak kiléte bizonytalan.
- Az igazgatóknak további jogosultsági feltételeknek kell megfelelniük, bővült a felügyelettel és működéssel kapcsolatos felelősségi körük, a társaságoknál ügyvezető elnök nem működhet; az FME bővebb felügyeleti feladatkört lát el az igazgatóságokra vonatkozóan; személyes azonosításra alkalmas adatokat kell közzétenni a felső vezetőik javadalmazásával kapcsolatban.
- Szabályozták a pénzügyi vállalkozások által az igazgatókkal, ügyvezető igazgatókkal, kulcspozíciókban lévő munkavállalókkal, valamint az adott pénzügyi vállalkozásban befolyásoló részesedéssel rendelkező tulajdonosokkal bonyolított hitelügyleteket. Hasonló szabályok vonatkoznak a fentiekkel közeli kapcsolatban álló felekre. Az FME szabályozta az ilyen ügyletek során elfogadható biztosítékok körét.
- Szabályozták az ösztönzőrendszerekkel, a vezetői és munkavállalói jutalommal, valamint a felmondással kapcsolatos megállapodásokat.
- Szigorodtak a pénzügyi vállalkozások átszervezésének és felszámolásának szabályai.
- Teljes mértékben átdolgozták a takarékpénztárakra vonatkozó különleges szabályokat. Tisztázták a takarékpénztári szavatoló tőke tulajdonosainak jogállását és jogait, szigorították az osztalékfizetés feltételeit, egyértelműen szabályozták a szavatoló tőkét érintő ügyleteket, a szavatoló tőke leírását, valamint a takarékpénztárak formális együttműködését. A takarékpénztárak számára megtiltották társasági formájuk módosítását.

Az izlandi hatóságok szerint az izlandi szabályok több tekintetben túlteljesítik a páneurópai keretrendszer követelményeit. Az unió által elfogadott, az EGT-megállapodásba is átvett szabályoktól való főbb eltérések az alábbiak:

- Az FME korlátozhatja a pénzügyi vállalkozások egyes telephelyeinek tevékenységét, ha ezt indokoltnak tartja. Ezen túlmenően különleges követelményeket írhat elő a pénzügyi vállalkozások egyes telephelyei számára a működésük folytatásához. Az általa indokoltnak tartott esetben az FME előzetesen korlátozhatja továbbá a pénzügyi vállalkozás által folytatható tevékenységek egy részét vagy azok teljes körét attól függetlenül, hogy azok engedélyhez kötöttek-e. Ezt természetesen nem utolsósorban az általuk 2008 előtt a más európai államokban létrehozott fiókok és letéti számlák tevékenysége indokolja (Icesave, Edge, Save-and-Save).
- Az izlandi jog az uniós irányelveknél lényegesen nagyobb részletességgel szabályozza a belső ellenőrzés szerepét.
- Az izlandi jog az uniós irányelveknél lényegesen nagyobb részletességgel szabályozza a stressztesztek lebonyolításának menetét.
- A pénzügyi vállalkozásoknak speciális hitelnyilvántartást kell vezetniük az általuk hitelezett felekről, és minden hónap végén aktualizált jegyzéket kell küldeniük az FME részére. Ezenkívül hasonló jegyzéket kell benyújtani a pénzügyi vállalkozásokkal, valamint azok igazgatóságával és vezetőivel közeli kapcsolatban álló felekről és az egymással kapcsolatban álló ügyfelekről, amennyiben az ilyen felek az említett jegyzékben nem szerepelnek. A jegyzék jobb lehetőséget teremt a pénzügyi vállalkozások, valamint az igazgatóságuk és vezetőik közötti kapcsolatok figyelemmel kísérésére.
- Ha az FME úgy ítéli meg, hogy a hitelnyilvántartásban szereplő, a pénzügyi tevékenységek hivatalos felügyeletének hatálya alá nem tartozó egyedi ügyfél hitelfelvétele rendszerszintű hatással járhat, akkor az adott felet a kötelezettségeivel kapcsolatos adatszolgáltatásra hívhatja fel.
- Ha a hitelnyilvántartásban szereplő, a hivatalos felügyelet hatálya alá nem tartozó fél az adatszolgáltatást megtagadja, akkor az FME felszólíthatja a felügyelt szervezeteket az adott fél részére nyújtott szolgáltatások megszüntetésére. A fentieket kell alkalmazni akkor is, ha az érintett fél adatszolgáltatása nem elfogadható. A hitelnyilvántartásról és a felügyeleti szervekről a hivatalos felügyelet hatálya alá nem tartozó felekre vonatkozó kiterjedt jogosultságairól az Unió és az EGT szabályai nem rendelkeznek.

- Az izlandi jog az uniós és az EGT-szabályoknál lényegesen nagyobb részletességgel és szigorúbban szabályozza a kapcsolt felek hitelezését és az általuk nyújtható biztosítékokat.
- Az FME köteles megtiltani a befolyásoló részesedés tulajdonosa számára a részesedéssel szerzett jogok gyakorlását akkor, ha a meglévő vagy későbbi tényleges tulajdonos kiléte bizonytalan.
- Az izlandi szabályok az uniós és EGT-szabályoknál rövidebb ideig teszik lehetővé a külső könyvvizsgáló számára, hogy ugyanannak a pénzügyi vállalkozásnak dolgozzon.
- Az izlandi jog az uniós irányelveknél lényegesen nagyobb részletességgel szabályozza a pénzügyi vállalkozások igazgatóinak jogosultságait.
- Szabályozták a jutalomprogramokkal, valamint a felmondással kapcsolatos megállapodásokat.
- Az uniós irányelvek a közelmúltban hivatalosan szabályozták a javadalmazási politikákat, a felmondásra vonatkozó szabályokat azonban ezen a fórumon még nem fogadtak el.

2012. március 23-án a gazdasági miniszter jelentést adott ki az izlandi pénzügyi rendszer jövőbeli struktúrájáról. A miniszter ezenkívül szakértői csoportot bízott meg az Izlandon folytatott pénzügyi tevékenységek teljes körére vonatkozó jogalkotási keretrendszer kidolgozásával.

ISSN 1977-0731 (elektronikus kiadás)
ISSN 1725-5090 (nyomtatott kiadás)

Az Európai Unió Kiadóhivatala
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU